

अथहादशकोशानांसंग्रहः

तत्रादौदिनी १००००	ततएकाक्षरी २००००
हौद्विरूपे ४०००००	ततस्त्रिकाण्डशेषः ५
अनेकार्थनिमंजरी ६	हारावली ७००००
धनञ्जय ८००००	वररुचिकोश ९००००
नाममालाकंश १००००	मातृकाकोश ११०००

अव्ययकोशः

१२

॥ वाराणसी प्रसादस्य नियोगेन तु यत्नतः ॥ का
शी संस्कृतमुद्रायामङ्कितोयं विचक्षणैः ॥ १ ॥

श्रीकाशीजीमे

॥ ज्ञातवापीके पूर्वफाटकपरश्रीविश्वनाथजी
केपसश्री ३ पुतमहाराजशिवलालदुबेजीके
मकानमेळपी

॥ मिसकोलेना होयउन्होनेइसखोपेखानेकेकार्य
गम्पादकबाबू वाराणसी प्रसाद या कचौरीगली
मेभाईप्रतापसिंहजीकेदुकानपरमिलेगी

संवत् १९२९

॥ अथ मेदिनीकोशः प्रारम्भः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः वृषांकाय नमस्तस्मै यस्य मौलिविलविनी
जटावेष्टनजांशोभांविभावयति जान्हवी १ पूर्वाचार्यकृतीर्वा
स्य शब्दशास्त्रं निरूप्य च नानार्थशब्दकोशो यलिगभेदेन क
थ्यते २ प्रायशोरूपभेदेन विशेषणवशात्कचित् स्त्रीपुंनपुं
सकज्ञेयं विशेषोक्तेश्च कुत्रचित् ३ त्रिलिङ्गात्रिष्विति पदं मिश्र
नैतद्द्वयोरिति निषिद्धलिङ्गशेषार्थत्वं ताद्यादिनपूर्वभाक् ४ रूपा
द्यक्तलिङ्गमुक्तं लिपिभ्रातिद्विरेकचित् विशेष्यनिघ्नेऽनुक्तेऽ
पिविज्ञेयावाच्यलिङ्गता ५ गुणेशुकूादिकद्वाद्याः पुंसि स्युस्त
इति त्रिषु तीक्ष्णाद्याश्च गुणे क्लीबं गुणिलिङ्गास्तु तद्वति ६ क्लीब
पुंसोरपि स्त्रीत्वं क्वाप्यल्पत्वविवक्षया जातिवाचकशब्दानामपि
तत्स्त्रीविवक्षया ७ उद्भिदः प्रसवे क्लीबे हरीतक्यादयः स्त्रियां
एष्ये जातो प्रभृतयः स्वलिङ्गाव्रीहयः फले ८ प्राज्ञानार्थान्न त
ल्लिङ्गं द्वयोर्द्वेनैकता शब्दावृतिर्न लिङ्गैक्ये सप्तमीनविशेष
णे ९ क्लीबेन पुंसके पुंसि स्त्रियां योषिति च द्वयोः त्रिषु चेत्यादि
यद्द्रूपं तल्लिङ्गस्यैव वाचकम् १० नानार्थः प्रथमातोऽत्र सर्वत्रा
दौ प्रदर्शितः सप्तम्यंताभिधेयेषु वर्तमानो विनिश्चितः ११ एक
द्वित्रिचतुः पंचषड्गुणानुक्रमात्कृतः स्वरकाव्यादिकाद्यां तवर्गे

नानार्थसंग्रहः १२ नानार्थकोशपुस्तकभारार्जनदुःखहानये
 कृतिनः मेदिनिकरकृतकोशोविशुद्धलिंगोऽभिलिख्यतामकः १
 १३ कैकंमूकोब्रह्मणिसमीरात्मयमदक्षेपुभास्करेकामग्रंथो
 चक्रिणिचपतत्रिपार्थिवेतथा १४ मयूरेऽमौनसुंसिस्यात्सुख
 शीर्षजलेषुकम् ॥ कटिः अर्कोऽर्केर्णस्फटिकेरयौतामे
 दिवस्पतौ १५ अंकोरूपकभेदाऽगचिन्हरेखाजिभूषणे रूपका
 शांतिकोत्संगस्थानेऽर्केपापदुःखयोः १६ एकंसंख्यांतरेश्रेष्ठे
 केवलेतरयोस्त्रिषु कर्कः कर्केनिलेबन्धौशुक्लाश्वेदपर्णेघटे ॥
 १७ कंक श्चद्विजेख्यातोलोहपृष्ठकृतांतयोः कल्कोऽ
 स्त्रीघृततैलादिशेषेदंभेविभीतके १८ विद्विद्वयोश्चपापेचत्रिपु
 पापाशयेपुनः काकः स्यादायसेवृक्षप्रभेदेपीतसर्पिणि १९
 शिरोऽवक्षालनेमानप्रभेदहीपभेदयोः काका स्यात्काकनासायां
 काकोलीकाकजंघयोः २० रक्तिकायांमलप्यांचकाकमाच्यांच
 योषिति काकं सुरतबंधेस्यात्काकानामपिसंहतौ २१ किं
 ष्कुर्द्वयोर्वितस्ताचप्रकोष्ठेऽपिकरेऽपिच कोकश्चक्रैरुकेज्यं
 ष्यांखर्द्वीद्रुमददुरे २२ छेको गृहाश्रितमृगपक्षिणोर्नागरेत्रि
 षु टंको नीलकपिल्येचखनित्रेटंकनेस्त्रियो २३ जंघायांस्त्री
 पुमान्कोपेकोशासिग्रावदारणे तर्कः कांक्षाविनर्कोहहेतुशास्त्रे
 षुकथ्यते २४ त्रिका कूपस्थनेमौस्या त्रिकं पृष्ठाधरेत्रये
 तोकं पुत्रेसुतायांचद्विकः स्यात्काककोकयोः न्यंकुर्मुनौमृ
 गेषुसि नाकस्तुत्रिदिवेंबरे २५ नाकुर्मुन्यंतरेपृथ्वीधरव
 ल्मीकयोः पुमान् निष्क मरुतीसाष्टहेमशतेदीनारकर्षयोः २६
 वक्षोलेकरणेहेमपात्रेहेमपलेऽपिच २७ पेको स्त्रीक
 र्दमेपापेपाकः परिणतौ शिशौ केशस्यजरसाशौक्यस्यात्यादौ
 पचनेपिच २८ बकस्तुबकपुष्पेस्यात्कह्वरीदेचरससि
 भूकं छिद्रेचकालेच भेको मंडूकमेघयोः २९ मुष्को

मोक्षकवृक्षेऽस्यात्संहतेष्टषणेऽपि च मूकः स्ववाचिनादैत्यरेकः
 रूपणमंदयोः ३० राका तद्यतरेकच्छ्रान्नवजातरज स्त्रियां
 संपूर्णेदुतिथौ रेकः शंका नीचविरेचने ३१ रोक् स्तुत्रय
 मिहीत्यो रोक् नविचलेबिले लंका रसः पुरीशाखाशाकि
 नीकुलतामुच ३२ लोको जनेपि भुवने वल्क वल्कलश
 ल्कयोः वंक्ः पर्याणभागेनानदीपात्रे च भंगुरे ३३ शल्क
 तुशकले वल्के शको जात्यंतरे नृपे शंकुः संख्याः स्त्रियादौ
 भित्तीलांशकलुषेषु ना ३४ शंका त्रासे वितर्के च शाकोद्दी
 पंतरेऽपि च शक्तौद्रुमविशेषे च पुमान्हरितकेऽस्त्रियां ३५ शु
 को व्यासकृते कीरे रावणस्य च मत्रिणि शिरीषपादपेषु सिग्रंथि
 पर्णेन पुंसकम् ३६ शुल्कं घट्टादिदेये स्याद्दण्डार्थग्रहे स्त्रिया
 शूका स्त्रीशुगदलपौ श्लोकः पद्येयशस्यपि ३७ शौकस्य
 कगणे स्त्रीणां करणे सूक् इत्यपि बाणवातोत्पले स्तोक् स्त्रि
 प्वल्पे चातके पुमान् ३८ कत्रिः अशोक स्त्रिषुनिः शोके
 पुसिकं केलिपादपे स्त्रिया तु कटुराहिण्यां पारदे स्यान्न पुंसकम्
 ३९ अलका कुबेरपुर्यामस्त्रियां चूर्णकुंतले अभीकः
 कासुके कूरे निर्भये त्रिपुनाकवौ ४० अनीको स्त्रीरणे सैन्ये
 व्यणुको निपुणाः ल्पयोः अलीक मप्रियेऽपि स्याद्दिव्यसत्त्वेन
 पुसकं ४१ अनूकं तु कुलेशीलं पुंसि स्याद्गतजन्मनि अशुकं
 शलदणवस्त्रे स्याद्दस्त्रमात्रोत्तरीययोः ४२ अंतिकं निकटे
 वाच्यलिङ्गं स्त्रीशातलौषधौ चुल्याज्येष्ठभगिन्यां च नाट्योत्तया
 कथ्यतेऽतिका ४३ अलको धवलाः के स्याद्योगान्मादितकु
 कुटे अंबिका पार्वतीमात्रोर्ध्वतराष्ट्रस्य मातरि ४४ अंधिका
 द्यूतभेदे च रजन्यामपि योषिति अम्लिका तित्तिडी चाम्लोद्धार
 चांगेरिका मुच ४५ अर्भकः कथितो चाले मूर्खेऽपि च कशेऽपि च
 आनकः पटहे भेर्यामृदंगे घनदंबुदे ४६ आढकी तु तुवर्या

स्त्रीपरिमाणाः तरेत्रिषु आलोकस्तु पुमान्योते दर्शने बन्दिभाष
 णे ४७ आन्धिकं दिननिर्वर्त्ये त्रिलिंगमथ न द्वयोः नित्यक्रिया
 भोजनयोर्वेदप्रकरणस्य च ४८ आतंको रोगसंतापशंकासु
 मुरजध्वनौ इक्ष्वाकुः कटुतुल्या स्त्रीसूर्यवंशवृषे पुमान् ४९
 उलूकः पुंसिकाकाराविन्द्रे भास्तयोधिनि उदकं एष्यत्काली
 नफले मदनकंदके ५० उष्मकस्तु निदाघे स्यात् तुरेक्षिप्रकारिणि
 उष्ट्रिका मृत्तिकाभांडभेदेऽपि करभस्त्रियाम् ५१ उर्मिका चांगुलीये
 स्याद्दृष्ट्रभंगतरंगयोः कनकं हेमि पुंसि स्यात्किंशुके नागकेसरे ५२
 धत्तूरे कांचनारैचकालीये चंपकेऽपि च करकस्तु पुमान्पक्षिवि
 शेषे दाडिमेपि च ५३ द्वयोर्मघोपलेन स्त्री करे केचकमंडलौ क्र
 मुकस्तु पुमान्भद्रमुस्तके ब्रह्मदारुणि ५४ फले कार्पासिकाया
 श्वपट्टिकालोध्रपूगयोः कटको स्त्री नितंबोद्रे दंतिनां दंतमंडने
 ५५ सामुद्रलवणे राजधानीचलययोरपि कटुका कटुरोहिण्या
 स्त्रियां ज्योषेन पुंसकं ५६ कंटको न स्त्रियां सुद्रशत्रौ मत्स्यादि
 कीकसे नैयोगिकादि दोषोक्तौ स्याद्रोमांचद्रुमांगयोः ५७ करं
 कोमस्तकेऽशस्यनालिकेरफलास्थनि कलंकौऽकेऽपवादे च
 कालाय समलेऽपि च ५८ कर्णिका करिहस्ताग्रैकरमध्यांगुलावपि
 क्रमुकादि छदांशे ज्वरादे कर्णभूषणे ५९ कणिका कथ्यतेऽत्यं
 तसूक्ष्मवस्त्वग्निमंथयोः कचाकुस्तदुराधर्वदुःशीले च बिले
 शये ६० कंचुको वारबाणे स्यान्निर्मोके करभेपि च वर्धा
 पकृहीतांगस्थितवस्त्रे च चोलके ६१ कंचुक्यौ षधिभेदेऽप्य
 कारिका न तयोपिति कृतौ विवरणश्लोके शिल्पयातनयो
 रपि ६२ नपुंसकं तु कर्मादौ कारकं कर्तारि त्रिषु कामुकः कम
 नेऽशोकपादपेचाऽतिमुक्तके ६३ कामुकं धनुषि स्यान्नावे
 णौ कर्मक्षमेऽन्यवत् काचुकः कृकवाकौ स्यात्पीनमस्तक
 कोकयोः ६४ क्षारकः पक्षिमत्स्यादिपिठके जालकेऽपि च ॥

कालिकाचडिकाभेदेकात्स्न्यरश्चिकपत्रयोः ६५ क्रमदे
यवस्तुमूल्यधूसरीनवमेघयोः पटोलशारखारोमालीमोसीका
काशिवासूच ६६ मेघावलौचकिंपाकोमहाकालफलाद्ग
योः कीचकोदृत्यभिह्रातहतसस्वनवंशयोः ६७ कीटक
कृमिजातौनानिष्ठुरेषुनरन्यवत् कुलकंतुपटोलेस्यात्सवह
श्लोकसंहतौ ६८ पुंसिवल्मीककाकंदुकुलश्रेष्ठेषुकथ्यते
मुल्लक, स्त्रिषुनीचः, ल्पेकुशिको मुनिसर्जयोः ६९ कुषा
कः कपिवन्धुर्केनापरोत्तापिनित्रिषु कुलिकोनागभेदेस्याद्दु
भेदेकुलसत्तमे ७० क्षुरकः कोकिलाक्षेस्याद्गोक्षुरेतिलक
द्रुमे कूपको गुणरक्षेस्यात्तैलपात्रेककंदुरे ७१ उदपाने
ऽच्युतामंतुकूपिकाः भोगतोपले कूलकंनस्त्रियांस्तूपे
पुंसि स्यात्कृमिपर्वते ७२ कूर्चिकासूचिकायांचतूलिकायां
चकुड्मले कपादंकुडकेक्षीरेविकृतावपियोषिति ७३ कृष
कः पुंसिफालेस्यात्कर्षकेत्वभिधेयवत् कोरकोऽस्त्रीकुड्म
लेस्यात्ककौलकमृणालयोः ७४ कौतुकंत्वभिलाषेस्याद्दु
त्सवेनर्महर्षयोः तथापरंपरायातमंगलेचकुतूहले ७५ वि
बाहसूत्रगीतादिभोगयोरपिनद्वयोः कौशिकोनकुलेव्याल
ग्राहेगुगुलुशुक्रयोः ७६ कोषज्ञोलूकयोश्चस्याद्विष्वाभिन्न
मुनावपि कौषिकीचंडिकायांचनदीभेदेचयोषिति ७७ ख
नकोनोदुरौसंधिचौरिचिष्वदरके खड्गिकोमहिषीक्षीरफे
नशौनिकयोरपि ७८ स्यात्तवालकस्तुपाकेशिरस्त्रवल्मीक
पूगकोशेषु गणिकायूथीवैशैभीतकारीषुनातुदेवज्ञे ७९ ग्रं
थिकंपिपलीमूलेगुगुलुग्रथिपर्णयोः करीरपुसिदेवज्ञेसह
देवारव्यपांडवे ८० गंडकः पुसिखड्गेस्यात्संख्याविद्याप्रभेद
योः अवच्छेदः तरायेचगंडकीसरिदंतरे ८१ ग्राहकोघा
तिविहगेधान्यानांचगृहीतरि गांधिकोलेखकेऽपि स्यात्सुगं

धिव्यवहारिणि ८२ गुंडकोमलनेधूलौकलोक्तिस्नेहपात्र
 योः गृह्यकोनिघ्नकेछेकेगैरिकं धातुरुक्मयोः ८३ गोल
 कोविधवापुत्रेजारात्स्यान्मलिकेगुडे गोरंकुः स्यात्पुमा
 न्पक्षिभेदलग्नकबंदिनोः ८४ चषकोऽस्त्रीसुरापात्रेमधु
 मद्यप्रभेदयोः चुलकः प्रसृतौभांडभेदेचुलुकवत्पुमान् ८
 ८५ चतुष्कीमसकहर्षोपुष्करिण्यंतरेपिच चारकः पा
 लकेऽश्वादेः स्यात्संचालकबंधयोः ८६ चित्रकंतिलके
 नातुव्याघ्रभिचंचुपाविषु चुंवकश्चुंबनपरेधूर्तायस्कांतयो
 रपि ८७ बहुग्रंथैकदेशज्ञेयदस्योद्धावलंबने चुल्लकी
 शिशुमारेऽपिकुंडीभेदेकुलांतरे ८८ चुलिकानाटकस्यां
 गेकर्णमूलेचहस्तिनां चूतकः कूपकेष्याम्रजनकः पितृभू
 भुजोः ८९ जंबूकः फेरवेनीचेपश्चिमाशापतावपि जतु
 काजिनपत्रायां जेतुकं हिं गुलासयोः ९० जाहकोघौ
 घमार्जारवद्रांकारुंडिकासूच जालकं कोरकेदंभकुला
 यानाययोरपि ९१ नपुंसिमोचकफलेस्त्रियांतुवसनांतरे मि
 रिसारजलौकायामपिस्याद्विधवास्त्रियां ९२ भटानामश्म
 रचितांऽगरक्षिण्यांचजालिका जालिकोवाच्यवद्भामजा
 लिजालोपजीविनोः ९३ जीचकः प्राणकेपीतशालकूप
 णयोरपि कूर्चशैर्षेपिपुंसिस्यादाजीवेजीविकामता ९४
 त्रिषुसेविनिवृद्ध्याशिजीविनोराहितुंडिके झल्लिकोद्वर्तनपदे
 स्त्रियांघोतेचझिल्लिका ९५ आतपस्यरुचौद्विद्यांतुंडुकः
 शोणकाल्ययोः डिंबिकाजलबिंबेस्यान्मोणकेकामुकेस्त्रि
 यां ९६ तंडकः खंजनेफेनेसमासप्रायवाचिच गृहदा
 रुतरुस्कंधमायाबहुलकेष्वपि ९७ तक्षकस्तुपुमान्नाग
 राजभेदेचवह्नौ तारकोदैत्यभित्कर्णधारयोर्नह्योर्दृशि
 ९८ कनीनिकायामृक्षेचनपुमांस्त्रातरित्रिषु तिलकोद्गु

मरोगाश्वमेदेचतिलकालके ९९ क्लीबंसौवर्चलकूमोर्नस्त्रि
 यांतुविशेषके त्रिशंकुर्नाराजभेदेशलभेष्टदशके १००
 तुरुष्कःसिल्हकेम्लेच्छेजातौदेशांतरेऽपिच तूलिकाकू
 र्चिकायांचशय्योपकरणेऽपिच १०१ दर्शकःस्यात्वतीहार
 दर्शयितृप्रवीणयोः दारकोवालकेऽपिस्याद्देदकेत्वभिधेय
 वत् १०२ द्रावकोग्रावभेदेस्याद्विदग्धेमोषकेऽपिच दीप्य
 कंवागलंकारेवाच्यवद्दीप्तिकारके ३ दीप्यकश्चाजमो
 दायांयवान्नीवर्हिचूडयोः दुच्छ्रकोगंधकुट्यास्याद्विहा
 राद्यवकाशके ४ दूषिकातूलिकायांचमलेस्याल्लोचन
 स्यच धनिकासाधुनार्यानाधान्याकेत्रिसाधुधनिनोश्च ५
 स्याद्देनुकाकरिण्यांधेनावपिनातुदानवविशेषे धेनुकंकर
 णेस्त्रीणांधेनूनामपिसंहतौ ६ नर्तकःकेवलेपोटगलचा
 रणयोर्नटे नर्तकीलासिकायांचकरेणामपियोषिति ७ न
 ग्निकापिकुमार्यास्यात्पुमान्क्षपणवंदिनोः नरकःपुंसिनि
 रयदेवारातिप्रभेदयोः ८ नंदकोहरिखड्गेचहर्षकेकुलपा
 लके नालीकःशरशल्यंगेष्वज्जरवंडेनपुंसकं ९ नाय
 कोनेतरिश्चेष्टहारमध्यमणावपि निर्गोकोमोचनेव्योम्निस
 न्नादेसर्पकंचुके १० नीलिकानीलिनीसुद्रोरोगशेफालि
 कासुच पराकस्तुव्रतेखड्गेप्रसेकःसेचनेश्वृतौ ११ प्र
 तीकोऽवयवेऽपिस्यात्प्रतिकूलविलोमयोः॥ पद्मकंस्या
 त्पद्मकाष्ठविदुजालकयोरपि १२ पक्षकस्तुपुमान्पार्श्वहा
 रेचपार्श्वमात्रके पल्यंकोमंचपर्यंकं वृषीपर्यस्तिवास्तुच
 १३ पताकावैजयंत्यांचसौभाग्यनाटकागयोः पातुकः
 पतयालौस्यात्पतातजलहस्तिनोः १४ प्राणकःसत्वजा
 तीयेजीवकद्रुमचोलेयोः पाटकःस्यान्महाकिष्कौकटकां
 तरवाद्ययोः १५ अक्षादिचोलनेमूलद्रव्यापचयरोधसोः ॥

पालंकः शल्लकीशाकभेदयोः प्राजिपक्षिणि १६ पावको
 ऽग्नौ सदाचरे बन्दिमं ये च चित्रके भल्लातके विडंगेऽथ प्रिय
 कः पीतशालके १७ नीपे चित्रमृगे चालौ प्रियंगौ कुंकुमेऽपि
 च पिण्याको रूरी तिलकल्के हिंरु बाल्ही कसिल्लके १८
 पिनाको रूरी रुद्रचापे पांशु वर्षाशूलयोः पितृकस्त्रिषु
 विस्फोटो मंजूषायां पुनः पुमान् १९ पिष्टको घृतपूपादौ नेत्र
 रोगांतरेऽपि च पुलकः क्षुमिप्रभेदे प्रस्तरभेदे च मणिदोषे २०
 रामां चे हरिताले गजान्त्रपिंडे च गंधर्वे पुलाकस्तु ब्रधान्ये
 स्यात्संक्षेपे भक्तसिक्तके २१ पुष्पकं रीतिपुष्पे च विमाने ध
 नदस्य च नेत्ररोगे तथा रत्नकं कणे च रसांजने २२ लोहकां
 स्ये मृदंगारशकट्यां च नपुंसकं स्यात्पुत्रिका पुत्तलिका
 दुहित्रो र्यावत्तूलके २३ नापुत्रे सरभे धूर्तेशैलरक्षप्रभेदयोः
 पूर्णकः स्वर्णचूडे स्यान्नासास्त्रिन्या तु पूर्णिका २४ पृदाकु
 र्वृश्चिके व्याघ्रे सर्पचित्रकयोः पुमान् पृथुकः पुंसि चिपिटे शि
 शो स्यादभिधेयवत् २५ पेचको गजलांगूलमूलोपांते च
 कौशिके पेटकं पुस्तकादीनां मंजूषायां कदंबके २६ वल्मी
 को रोगभेदे च नाकौ च पुनः पुंसकम् बंधूकं बंधुजीवे स्या
 द्बंधूकः पीतशालके २७ बंधकः स्याद्विनिमये पुंश्चल्यां
 स्याच्च बंधकी बाहुलः कर्कटे चाऽर्कदात्यूहे जलरवातके
 २८ वराकः शंकरे पुंसि शोचनीयेऽभिधेयवत् बालकस्तु
 शिशव इवा लघौ हयहस्तिनोः २९ अंगुलीयकद्वीवे रवलये
 पुंसि चालिका बालायां बालुका पत्रका हलाकर्णभूषणे ३०
 वारकोऽश्वगतौ पुंसि वाच्यवत्स्यान्निषेधके बालुका सि
 कता स्याद्गालकं त्वेलबालुके ३१ भर्मकं रोगभेदे स्या
 द्विडं ककलधौतयोः आमको जंबुके धूर्तसूयावर्ताऽश्मभे
 दयोः ३२ भालोकः करपत्रे स्याच्छाकभेदे च रोहिते महा

लक्षणसपन्नपुरुषेकच्छपेहरे ३३ भूमिकारचनायां स्याद्दे
 शांतरपरिग्रहे भूतीकमपिभूनिवेदीप्यकर्षरकेतुणे ३४
 मधुकामधुपण्यास्यान्मधुकैलीतकेखगे बल्पंतरौनाम
 शकैरोगकीटप्रभेदयोः ३५ मंडुकः शोणकेसुन्यंतरेस्याद्दुद
 वर्चसि मंडुकपण्यांमंडुकीमल्लिकोहसभिद्यपि ३६ मल्लि
 कातृणश्चन्येपिमीनमृत्योत्रभेदयोः मामकंस्यान्मदीयाथै
 त्रिषुपुसितुमातुले ३७ मातृकाधातुकामात्रोर्देवीभिद्वर्णमा
 लयोः मालिकासमलापुत्रीग्रीवालंकरणेषुच ३८ पुष्पमा
 ल्येनदीभेदेपक्षिभेदेतुमालिकः मेचकस्तुमयूरस्यचंद्रके
 श्यामलेपुमान् ३९ तद्युक्तेवाच्यवत्कीबंस्त्रोतौजनांधकार
 योः मोचकः कदलेशिशुनिर्मेचकविरागिषु ४० मोदकः
 स्वाद्यभेदेः स्त्रीहर्षकेपुनरन्यवत् यमकंयमजेशब्दालंका
 रेपुंसिसंयमे ४१ याजकस्तुगजेराज्ञोयाज्ञिकेप्यथयाज्ञि
 कः याजकेचकुशेचाथयुतकंसंशयेपुगे ४२ भारीवस्त्रांच
 लेयुक्तेचलनायैःपियौतके यूथिकाग्लानकेपुष्पविशेषे
 पिचयोषिति ४३ रसिकास्त्रीरसालेसुरसयोःसरसेत्रिषु
 रक्तकोःग्लानबंधूकरक्तवस्त्रानुरागिषु ४४ राजिका
 पिचकेदारराजसर्षपरेखयो. रात्रकेपंचरात्रेनावेश्यावेष्मा
 ब्दवासिनि ४५ रूचकोचीजपूरेचनिष्केदंतकपोतयो. न
 ह्योःसर्जिकाक्षारेप्यम्भाभरणमाल्ययोः ४६ सौवर्चलेपि
 मांगल्यद्रव्येचाप्युत्कटेपिच रुंडिकाद्वारपिंड्यांचदतिका
 पारणक्षितौ ४७ रूपकंनाटकेमूर्तेकाव्यालंकरणेष्विच
 रेणुकापिहरेणैचजामदग्न्यस्यमातरि ४८ रोहकः प्रेतमे
 देनारोहनिषुविश्रुतः लंपाकोलंपटेदेशेलासकालास्य
 कारिणि ४९ मयूरेलसकेचाथलूनकोभेदितेपशौ लो
 चकोमांसपिंडेक्षितारकायांचकज्जले ५० ललाटाभर

णेस्त्रीणांकदलीनीलवस्त्रयोः निर्बुद्धौ कर्णपूरेचमूर्व्याभू
 श्लथचर्मणि ५१ वसुक्करोमकेपुंसिशिवमल्पकपर्णयोः
 वर्णकश्चरणेस्त्रीतुचंदनेचविलेपने ५२ द्वयोर्नील्यादिषु
 स्त्रीस्यादुत्कर्षकश्चनस्यच वर्तकस्तुरबुरेऽथ स्यविहगे
 वर्तकीद्वयोः ५३ वंचकस्तुरबलेधूर्तगृहबभ्रौचजंबुके
 व्यलीकमप्रियाः कार्यवैलस्येष्वपिपीडने ५४ नानागरे
 श्याल्हीकं बाल्हीकं धीरहिं गुनोः द्वावेतौपुंसिदेशस्य
 प्रभेदेतुर्गांतरै ५५ वार्द्धकं वृद्धसंघाते वृद्धस्यभावकर्मणोः
 वार्षिकं त्रायमाणायां क्लीबंवर्षाभवे त्रिषु ५६ बालकोः
 स्त्रीपरिहार्ये त्रिषु स्यादगुरीयके वितर्कस्तुपुमानूहसंश
 येचनिगद्यते ५७ विपाकः पचने स्वादे कर्मणो विसदक्फ
 ले विवेकः स्याज्जलद्रोण्यां पृथग्भावविचारयोः ५८ वृ
 श्चिकश्चद्रुणेशौशूककीटौषधीभिदोः वृषांकः शंकरेसा
 धौभल्लातकमहत्त्वयोः ५९ वैजिकं शिशुतैले स्याद्देतौ स
 द्योः कुरेतुना शलाकाशल्यमदनशारिकाशल्लकीषुच ६०
 च्छनादिकाष्टीशरयोः शल्लकीपशुरस्योः शंबूको गज
 कुभांतेघोंगेचशूद्रतापसे ६१ जलजेतुविशेषचशुंबूकानन
 पुंसकं शुंबूका बलयेकं वा वस्त्रीपुंसिशिरोरुजि ६२ शार्क
 कः स्याद्गुग्धफेनशर्करापिंडयोः पुमान् शिशुकः शिशुमा
 रे स्याद्दालकौलूपिनोरपि ६३ शीतकः शीतकाले च सस्थि
 ते दीर्घसूत्रिणि शूलकः प्रावटेपि स्याद्रूपेपि परिकीर्तितः
 ६४ सस्यको मणिभेदेऽसौ संपको मेलकेरतौ संपाक
 स्तर्ककेष्ट्रे त्रिषु नाचतुरंगुले ६५ स्यमीका नीलिकायां
 स्त्रीस्यमीको नाकुवस्योः स्वस्तिको मंगलद्रव्ये चतु
 ष्कगृहभेदयोः ६६ सरकोः स्त्रीसीधुपानेशीधुपात्रे सु
 सीधुनोः अष्ठिनाऽध्वगपैतौ च सायकः शरखड्गयोः ६७

स्थासकः पुंसि चार्चिक्ये जलादेरपि बहुदे सूचकः सी
वनद्रव्ये बोधके पिशुने शुनि ६८ ओतौका के सूतकोऽस्त्री
पारदेन द्वयोजनौ सृ दाकुर्नानिले बज्जे ज्वलने प्रति सूर्यके
६९ सेवकः स्त्रुप्रसेवेनावाच्यलिंगोऽनुजीविनी सेचकः
स्थातुमात्मेधेवाच्यलिंगस्तु सेत्तरि ७० सैनिकः सैन्यरक्षे
चस्थात्सेनासमवेतके द्वारकः कितवैचौरे गद्यविज्ञानभेद
योः ७१ हुडुको वाद्यभेदे च मत्तदात्पूहपक्षिणि द्वैरुको
बुसूभेदे स्थान्महाकालगणेपि च ७२ कचतुः भवेदलिम
कोभेकेपिकेऽलौपद्यकेसरे मधूकेऽप्यशालिपको भृंगको
किलकुक्कुरे ७३ अंगारकः कुजेऽपि स्यादनुमूकांशे कुरुं
टके भवेदंगारिका चेशुकांडे किंशुककोरके ७४ स्याद
श्मंतकमुद्धानेमल्लिकाछद्मेपि च आकल्पकस्तमोमो
हग्रंथावुत्कलिकासुतोः ७५ आक्षेपकोऽनिलव्याधौ व्या
धेनिंदाकरेपि च भवेदाश्वनिकश्चौरे शूकरे मूषकेपि च ७६
कथितोत्कलिकोत्कंठाहेलासलिलवीचिषु एडमूकोऽ
न्यलिंगः स्याच्छतेवाक्श्रुतिवर्जिते ७७ कटिल्लकस्तुप
र्णाशे वर्षाभूकारविल्लयोः कपर्दको वराटे स्याज्जटाजूटे
चधू जंटे ७८ कर्कोटकः स्यान्मालूरकाद्रवेयत्रभेदो
योः कलविंकः पुमान्ग्रामचटकेपि कलिंगके ७९ कनी
निकातारकोष्णः स्यात्कनिष्ठांगुलावपि कापटिकोऽन्यमर्म
श्लेष्मात्रे पुंसि शठेत्रिषु ८० काकरुको नग्नदभस्त्रीजितो लू
कमीरुषु निंबे कुरुबकः शोणाऽम्लानक्षिंटीप्रभेदयो ८१
कुरंटकः पीतपुष्पा म्लानक्षिंटीकयोः पुमान् रुक्वाकुर्म
पूरेपिसरटे चरणायुधे ८२ कोशातकः कठे पुंसि पटोल्याघोष
के स्त्रियां अथ कौकुटिकोऽदूरपे रिताक्षे च दोभिके ८३ कौ
लेयकः सारमेये कुलीनेऽथ रवरालिकः ग्रामणीभंडिनार

कचतुः

चेष्ट्युपधानेचपुंस्यय ८४ भवेद्गुणनिकानृत्यशून्याकेपाठ
निश्चितौ गोकेटको गोक्षुरकेस्थपुटेचगवांखुरे ८५ गोमेद
कं पीतमणौकाकोलेपत्रकेऽपिच स्याद्गोकुलिकोवलिरेपंक
स्थगव्युपक्षके ८६ अथद्यर्घ्यरिकासुद्रधेतावादिनदंडयोः ॥
चर्चरीको महाकालेकेशविन्यासशाकयोः ८७ चंडालिका
किंनरायामुमायामोषधीभिदि अथचातुरकश्चक्रगंडौपुंस्य
भिधेयवत् ८८ गोचरेलोचनस्यापिचातुकारेनियंतरी जर्ज
रीकंबहुच्छिद्रेजरातुरेपिवाच्यवत् ८९ जीवंतिकागुड
च्यांचजीवारव्यशाकवंदयोः जैवातृकः पुमान्सोमेदीर्घायुः
कृशयोस्त्रिषु ९० तर्जरीकंबहित्रेस्यान्नद्वयोः पारगेत्रिषु
तिक्तशाकस्तुरवदिरेवरुणेपत्रसुंदरे ९१ त्रिचर्णकंगो
क्षुरकेत्रिफलायांकटुत्रिके दृष्टाद्वकः स्वयंयाततिलेष्टश्या
चगैरिके ९२ फेनखातकयौनीगकेसरेचमहत्तरे दंडशूक
स्तुपुल्लिंगोराक्षसेचसरीसृपे ९३ हासेरकस्तुकरभेदासीपु
त्रेचधीवरे नियामकः कर्णधारेपोतवाहेनियंतरी ९४ नि
श्चारकः पुरीषस्यस्येसैरेसमीरणे निर्ग्रथकः स्यात्स
पणेनिष्फलेष्यपरिहृदे ९५ प्रचलाकः शराघातेशिखंडेच
भुजंगमे प्रकीर्णकंचामरेस्याद्विस्तारेनातुरंगमे ९६ पं
चालिकास्त्रियांवस्त्रपुत्रिकागीतिभेदयोः स्यात्पिप्पल
कं वक्षोजवृतेसीवनसूत्रके ९७ पिंडीतकः स्यात्तगरेमद
नारव्यमहीरुहे अथपुष्कलको गंधमृगेक्षपणकीलयोः ९
९८ पुंडरीकंसितांभोजसितछत्रेचभेषजे पुंसिव्याघ्रेऽपि
दिङ्नागेकोशकागंतरेपिच ९९ भवेत्पूर्णानकंवर्द्धापने
चपटहेपिच फर्फरीकश्चपटेस्यात्फफरीकंतुमार्दवे १
२०० बलाहकोगिरौमेघदैत्यनागविशेषयोः वराटकः
पद्मबीजकोशेरज्जौकपर्दके १ बकेरुकाबलाकाभिद्वा

तावर्जितशाखयोः वरुडकस्तुमातगवेद्यां यौवनकंटके २
वर्तुलेः योवाणिजकोबाडवागौवणिज्यपि वृंदारकः सुरे
पुंसिमनोज्ञश्रेष्ठयोस्त्रिषु ३ अथभ्रमरको भृगेगिरिकेचाल
कांतरे भट्टारको नृपेनाय्यवाचादेवेतपोधने ४ भयानकः
स्मृतोव्याघ्रैरसेराहौभयंकरे भार्याटिकः पुमान्भार्यानिर्जि
तेहरिणांतरे ५ भवेन्मरुत्वकः पुष्पविशेषमदनद्रुमे मं
डोदकं चित्तरागेक्रीबमातर्पणेपिच ६ भवेन्मंडलकं बिंबे
कुष्ठभेदेचदर्पणे अथमर्कटकः सस्यभेदेवानरलूतयोः ७
मयूरकोप्यपामार्गेक्रीबतुत्याजनेपुनः माणवकोहारमे
देबालेकुपुरुषेपिच ८ मृष्टेरुको वदान्येपिमिष्टाशिन्यतिथि
द्विवि रतर्दिकं स्याद्विवसंसुखस्थानेष्टसंगले ९ राधुरेकः
पुमान्सीरेसीरकेचघनोपले लालाटिकः प्रभोर्भावदर्शिन्या
श्लेषणांतरे १० कार्याक्षमेलेरवनिकः कथिनोलेखहारके
लेखेषुपरहस्तेन — स्वहस्तस्यचलेखके ११ वर्तुल
को नदीभेदेकाकनीडेजलावटे विनायकस्तु हेरंबेताद्वयवि
घ्रेजिनेशुरौ १२ वितुन्नकस्तुधान्याकेद्रादामल मयूरके
विशेषकोः स्त्रीतिलकेविशेषयितरिषु १३ विदूषक
श्चाडुबटौपरनिंदाकरेऽपिच वैनाशिकः स्यात्सर्पिकेपर
तंत्रोर्णनाभयोः १४ वैदेहकोवाणिजकेष्टद्राहैश्यासुतेपि
च वैतालिकः पुमान्वेदितालेचोपकरेत्रिषु १५ शतानीक
स्तुवृंदेस्यान्मणिराजप्रभेदयोः शालाट्टकः शृंगालेस्यात्सारमे
येवलीमुखे १६ शिलाटकः प्रमानद्वेक्षितेपेपरिकीर्तित शृंगा
लिकाशिवायांस्पात्रासादपिपलायने १७ शृंगाटकं भवेद्वा
रिकंटकेचचतुष्पथैः संतानिकापि क्षीरादिसारे मर्कटजालके
१८ संदेशिकापिसुचुटीलोदयंत्रविशेषयोः संचारिकात
युगलेकुट्टनीघ्राणयोरपि १९ संघाटिकास्त्रियांयुग्मेकु

द्विन्यांजलकंटके सुप्रतीकः शोभनांगं भवेदीशानदिग्गजे २०
 अथसैकतिकं मात्रयात्रामंगलसूत्रके नासन्यस्तेक्ष्णके
 त्रिषुसंदेहजीविनि २१ सोमबल्कस्तुधवलखदिरंकटफले
 पिच सौगंधिकंतुकल्हारेपद्मरागपिकत्तणे २२ पुल्लिंगो गंध
 पाषाणे सुगंधव्यवहारिणि ॥ कपंच ॥ अनेडमूकमुद्दिष्टः
 शवेवाकृश्रुतिवर्जिते २३ स्यादाक्षुरित कंहासनखराघातभे
 दयोः उपकारिकोपकत्र्यापिष्टभेदेनृपालये २४ कक्ष्यावे
 क्षकट्येषुष्टौतोद्यानपालयोः रङ्गाजीवेकणेखंगेहाः स्थे
 थकटरवादकः २५ खादकेकाचकलशेचलिपुष्टेचजंबुके
 कृमिकंटकेतुचित्रांगविडंगोदुंबरेषुच २६ गोजागरिकंमं
 गलेपुंसि स्यात्कंटकारके चिलमीलिकातुकंठीभेदेखद्यौत
 विद्युतोः २७ अथोजलकरंकः स्यान्मालिकेरफलेऽबुजे
 शंखेजललतायांचवारिवाहेचकीर्णितः २८ जलतापिकडल्ली
 सकाकेचीत्ररषयोश्चपुंसि स्यात् नवफलीकास्त्रीनव्येनव
 जातरजोः गनायोच २९ नागवारिक उद्दिष्टेराजकुंजरहस्ति
 पे गणस्थराजगरुडेचित्रमेखलकेपिच ३० स्याद्दीहिराजिकः
 कंगुधान्यचीनकधान्ययोः व्यवहारिकास्याल्लोकयात्रासं
 मार्जनींशुदे ३१ शतपर्विकातुर्दूर्वायांचचायामपियोषिति
 शीतचंपकइत्येषस्यादातर्पणदीपयोः ३२ सुखसंतकउ
 द्दिष्टोवासंत्यामदनोत्सवे स्याद्धेमपुष्पिकासूय्यांचंपकेहेम
 पुष्पकः ३३ ॥ कषट् ॥ ग्राममदुरिका ग्रामयुद्धेष्टं गीज्ञपे
 स्त्रियां मदनशलाकोकामोदीपकेभैषज्यसारिकयोः ३४
 मातुलपुत्रकइत्यपिमाकतनयेफलेचधूर्तस्य वर्णवि
 लोडकएषल्लोकस्तेनेचसंधिचौरेच ३५ सिंदूर तिलक
 उक्तोमतंगजेस्त्रीतुकामिन्यां ॥ ॥ इति कान्तवर्गः रवेकं सप्तमिद्वि
 पुंसेनेष्टून्नेविंदौघिहायसि संवेदनेदेवलोकेकर्मण्यपिनपुंस

कं १ रवद्विः॥ नखीस्त्रीक्रीबयोः शुक्तीनखरेपुंनपुंसकं २
 न्युखः सम्यङ्गानोद्वेचसाम्नः षट्प्रणवेवुच २ प्रेरवापर्यत
 नेष्यम्भगतौसंवेशनांतरे मुखेनिःसरणेव त्रेप्रारंभोपाययो
 रपि ३ संध्यंतरेनाटकादेः शब्देपिचनपुंसके लेखोलेख्येसु
 रेलेखालिपिराजिकयोर्मता ४ रिंखाश्वगतिभेदेपिभूकशि
 व्याचनर्तने शंखः केबौनयोषिन्नाभालास्थिनिधिभिन्नखे ५
 शारवापक्षांतरेबाहौवेदमागद्रुमांगयोः शिरवाशखावर्हिचू
 डालांगलिक्यग्र मात्रके ६ चूडामात्रेशिरवायांचज्वालायांप्र
 पदेपिच सरवामित्रेसहायेनावयस्यायांसखीमता ७ मुखं
 शर्मणिनाकेचस्तरवापुर्यांप्रचेतसः॥ रवत्रि ॥ गोमुखं
 कुटिलागारेवाद्यभांडेचलेपने ८ पुंसिमातलिपुत्रेचमहादेव
 गणांतरे त्रिशिरवोराक्षसेक्रीबंनिमूलेमंडलांतरे ९ दुमु
 खः कपिभिन्नागभिदोर्नामुखरेत्रिषु प्रमुखः प्रथमेऽथेष्टेस
 यूखः किरणेपिच १० ज्वालायामपिशोभायांविशिखस्तो
 मरेशरे विशिरवातुखनिन्यांचरध्यानलिक्योरपि ११ वि
 शारखस्तर्ककेस्कंदेस्त्रियामृक्षेकठिल्लके वैशारखोमासभे
 देऽपिमंथानेचप्रकीर्तितः १२ स्फुमुखस्तादृश्यंतनयेशारखना
 गप्रभेदयोः ॥ खचतुः॥ भवेदग्निमुखोदेवेविप्रेभल्लात
 केस्त्रियां १३ अथाऽग्निशिरखमुद्दिष्टकुसुंवेकुंकुमेपिच ॥
 लोंगलिक्यारख्यौषधौचविशिल्यायांचयोषिति १४ द्रुदुले
 रवाऽमृतासोमलताशशिकलासूच अथबद्धशिरवाखी
 स्यादुच्चदायांशिशोत्रिषु १५ महाशंखोमानुषास्थिसंख्या
 भेदालिकेषुच भवेद्वाघ्रनखंकंदगंधद्रव्यविशेषयोः १६
 नखक्षतांतरेक्रीबंशिलीमुखोऽलिकांडयोः शशिलेखा
 कलाभागेगुडचीवृत्तभेदयोः १७ भवेत्स्वस्तिमुखोलेखे
 ब्राह्मणेवंदिनित्रिषु ॥ खयंच ॥ मलिनमुखःऽग्नेगो

लांगूलेपुंसि त्रिषु चूरे १८ शीतमयूरवश्वंद्रेषु नसारेचापि
 पुल्लिङ्गः सर्वतोमुखउग्रैश्चक्षेत्रज्ञब्रह्मणोः पुमान् १९ नपुं
 सकेतुपानीयेसुरवर्त्मन्यपि स्मृतम् ॥ ॥ इति रवांतवर्गः ॥
 ॥ गैकं ॥ गौः स्वर्गे च बलीवदं रश्मौ च कुलिशे पुमान् ॥
 स्त्री सौरमेयी हृग्वाणदिग्वाग्भूष्वपुभूमि च ३ ॥ गहिः ॥
 अगः स्यान्नगवत्पृथ्वीधरपादपयोः पुमान् अंगंगात्रे प्रती
 कोपाययोः पुंभूमिनीवृत्ति २ क्रीबैकत्वे त्वप्रधाने त्रिष्वंग
 वतिचांति के दृगः स्यादद्भुते ज्ञाने जंगमे गितयोरपि ३ ख
 गः सूर्ये ग्रहे देवमार्गणे च विहंगमे खड्गो गंडकशृंगासिंशु
 ढभे देषु गंडके ४ गोगस्तु गंगासंभूते त्रिषु भीष्मे गुहे पुमा
 न् चैगस्तु शोभने दक्षे टंगो रश्मी स्यात्त्वनित्रके ५ खड्ग
 भेदे च जंघायां त्यागे दाने च वर्जने तुंगी निशावर्चवयोः पुन्ना
 गनगयोः पुमान् ६ उन्नते त्रिषु दुर्गो मानी ल्योः स्त्री दुर्गमे त्रि
 षु नागे नपुंसकं रंगे सीसके करणो तरे ७ नागः पन्नग
 मातंगकूराचारिषु तोयदे नागके सरपुन्नागनागदंतकमुः
 स्तके ८ देहानिलप्रभेदे च श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थितः पिंगा
 गोरोचनादिषु नालिकाचंडिकासु च ९ पिंगी शम्यां पिशंगे
 नाबालके तु नपुंसकं पूगस्तक्रमुके वृंदे फलसारेऽभिधेयव
 त् १० नदीभेदे मलप्वां स्त्री भंगो जयविपर्यये भेदरे गतरंगे
 पुभंगा सस्यातरे स्त्रियां ११ भंगश्रीयो निवीर्येच्छाज्ञानवैराग्य
 कीर्तिषु माहात्म्यैश्चर्ययत्नेषु धर्ममोक्षे च नारवौ १२ भागो
 रूपार्द्धके भाग्ये कदेशयोर्भृगुः पुमान् सुनौ हरे तदेषु के भृंगो
 धूम्याटपिंगयोः १३ मधुव्रते भृंगराजे पुंसि भृंगी गुडत्वचि ॥
 भोगः सुखे धने चाहेः शरीरफणयोरपि १४ पालने व्यवहारे
 च योषिदादिभृतावपि मार्गो मृगमदे मासप्रभेदेऽन्वेषणाध्व
 नोः १५ मृगः पशौ कुरंगे च करि नक्षत्रभेदयोः अन्वेषणे

चपाज्वायांभूमीतुवनितातरे १६ युगो रथहलाद्यगेनद्वयोस्तु
 कृतादिषु युग्मेहस्तचतुष्केपिरुह्मिनामौषधेऽपिच १७ योगोऽपू
 र्वाश्रयसंप्राप्तौसंगतिध्यानयुक्तिषु वपुःस्थैर्येप्रयोगेचविष्कंभादिषु
 भेषजे १८ विश्रब्धपातकेद्रव्योपायसन्नहनेष्वपि कर्मणेपिचरं
 गोनारागेनृत्येरणक्षितौ १९ अस्त्रीत्रपुणिशरास्तुमात्सर्येलोहि
 तादिषु क्लेशादावतुरागेचगंधारादौनृपेपिच २० रोगानुषौषधे
 व्याधौलिंगस्तुसंगविद्भयोः लिंगेचिन्द्रेऽनुमानेचसारव्योक्तप्रकृ
 तावपि २१ शिवमूर्तिविशेषेपिमेहनेपिनृपुंसक व्यंगोभेके
 चहीनांगेवंगंसीसकरंगयोः २२ वार्त्ताकेपिचकार्पासेपुंभूमि
 नीवृंदंतरेवल्गुस्याच्छगलेपुंसिसुंदरेचामिधेयवत् २३ वेगो
 जवेप्रवाहेचमहाकालफलेपिच शार्ङ्गः कार्मुकमात्रेपिविष्णोर
 पिशरासने २४ शृंगो वटाऽमातकयोः पर्कट्यामपिचारित्रियाम्
 शृंगं प्रभुत्वेशिवरेचिन्द्रेकीडांबुयंत्रके २५ विषाणोत्कर्षयो
 श्राथशृंगः स्यात्कूर्चशीर्षके स्त्रीविषायांस्वर्णमीनभेदयोर्ऋ
 षभौषधौ २६ सर्गस्तुनिश्चयाध्यायमोहोक्ताहात्मसृष्टिषु ॥
 ॥ गत्रिः ॥ अयोगोविधुरेकूटेविश्लेषकठिनोद्यमे २७ अनेगे
 मदनेनंगमाकाशमनसोरपि अपांगस्त्वंगहीनेस्यान्नेत्रातेतिल
 केपिच २८ आभोगोवरुणलत्रेपूर्णतायत्नयोरपि आयोगो
 व्यापृतौगंधमाल्योपहारबोधयोः २९ आशुगो मारुतेबाणे
 एद्वेगक्रमुकीफले उद्वेगो प्युद्धाहुलकोद्वेजनोद्गमनेषुच ३०
 उत्सर्गः पुंसिसामान्योन्यायेचत्यागदानयोः कलिंगपूतिकरजे
 धूम्यादेभूमिनीवृति ३१ नहयोः कौटजफलेमहिलायांतुयोपि
 ति कालिंगो भूमिकर्कारौदंतावलभुजंगयोः ३२ कालिंगी
 राजकर्कट्यांचक्रांगो मानसौकसि चक्रांगी कदुरोहिण्याजि
 ह्मगोऽहौचमंदगे ३३ तडागोऽस्त्रीजलाधारविशेषेयंत्रकू
 टके तातगुः सुद्रतातेनाजनकस्यहितेतिषु ३४ त्रिवर्गोऽथ

र्मकामार्थेस्त्रिफलायांकटुत्रिके वृद्धिस्थानस्येसत्वरजस्त
 मसिचेष्टते ३५ तुरगी चाश्वगेधायांतुरगश्चित्तवाजिनोः
 धारंगोऽसौचतीर्थेचनरंगस्तुवरंडके ३६ मेहनैनद्वयोश्चा
 यनारंगःपिप्पलीरसे यमजप्राणिनिविटेनारंगद्रुमेऽपिच
 ३७ निषंगःसंगतेतूणेनिसर्गरूपसर्गयोः नीलगुःस्यात्क
 मौपुंसिभस्मराल्यांतुयोषिति ३८ पत्रांग नद्वयोर्भूर्जपद्मकेरक्त
 चंदने पद्मगश्चौषधीभेदेतथैवपवनाशने ३९ प्लवगो वानरेभे
 केसारशौचोष्णादीधितेः परगःसुमनोरेणौधूलिस्नानीययोरपि ४०
 गिरिप्रभेदेविरव्यातातुपरागेचचंदने प्रयागस्तीर्थभेदेस्याद्यज्ञेश
 तमखाश्वयोः ४१ प्रयोगःकर्मणेऽपिस्यात्प्रयुक्तौचनिदर्शने पतं
 गःशलभेशालिप्रभेदेपक्षिसूर्ययोः ४२ क्लीबंसुतेप्रियंगुःस्त्रीरा
 जिष्णुकणयोरपि फलिण्यांकगुसस्येचपुन्नागस्तुसितोत्पले ४३
 जातीफलेनरश्रेष्ठेषांदुनागेद्रुमं चो वरांगं योनिमातंगमस्तकेषु
 गुडत्वचि ४४ भुजंगोहौचपिगेचमातंगःश्वपचेगजे मृदेगः
 पटहोषोषेरक्तगस्तुमहीसुते ४५ कपिलेस्त्रीतुजीवत्यांक्लीबं
 विद्रुमधीरयोः रथाङ्गःनद्वयोश्चक्रेनाच क्रांगविहंगमे ४६
 वातिगःपुंसिभंटाक्याधातुवादिनिचान्यवत् विहंगस्त्रिष्व
 भिद्वेस्यात्कमिष्टेपुन्पुंसकं ४७ विसर्गस्तुपुमान्दानेत्या
 गेचमलनिर्ममे विसर्जनीयेष्ययनभेदेपिचविभावसोः ४८
 विहंगस्तुत्रिलिंगःस्यादाशुगेचविहंगमे सर्वगंसलिलेक्ली
 बंसर्वगःशंकरेविभौ ४९ संभोगस्तुपुमान्भोगेसुरते
 जिनशासने सारंगःपुंसिहरिणेचातकेचमतंगजे ५०
 शबलेष्विषुहैमांगो गरुडेपरमेष्ठिनि ॥ गचतुः ॥
 ॥ स्यादपवर्गस्त्यागेमोक्षकार्यावसानसाफल्ये ५१ ॥
 अभिषंगोनपुल्लिंगःपराभवाकोशशपथेषु ईहामृग
 स्तुपुंसिस्त्यात्कोकरूपकभेदयोः ५२ ॥ ॥ ॥

५२ उपशगस्तुपुंसि स्याद्वाहुग्रस्ताः कंचंद्रयोः दुर्नयेग्रहक
ल्लोलेव्यसनेपिनिगद्यते ५३ उपसर्गः पुमान्नोगभेदोप
वयोरपि कटभंगस्तुशस्यानाहस्तच्छेदेनृपात्यते ५४ छ
त्रभंगोऽपिवैधव्ये स्वातंत्र्यनृपनाशयोः दीर्घाध्यगः पुमान्
द्वेलेख्यहारेतुभेद्यवत् ५५ मल्लनागोऽभ्रमातंशेवात्स्या
यनमुनावपि समायोगस्तुसंयोगे समवाये प्रयोजने ५६
संप्रयोगो रतेपि स्यादन्वितौ कर्मणेपि च ॥ गपंच ॥ ॥ क
थाप्रसंगो वातूले विषवैद्ये च वाच्यवत् ५७ नाडीतरंगः
काकोले हिंडके रत हिंडके इति गांतवर्गः ॥ घैकं ॥ घोघं
टायां घर्घरेनास्त्रियातुकां चिघातयोः ॥ ॥ घट्टिः ॥ अघंतु
व्यसने दुःखे दुरिते च न पुंसकं १ अर्घः पूजाविधौ मूल्येषु
हः स्याद्देहजानिले अगौ हस्तपुटेशस्तेष्वोघो वैगेजलस्य च
२ वंदे परंपरायां च द्रुतं नृत्योपदेशयोः मघामघी च नक्षत्रैः
धान्यभेदे यथाक्रमे ३ मघो हीपांतरे मेघो मुस्ताजलदयोः पु
मान् मोघास्त्रीपादलायां स्याद्हीननिष्कलयोस्त्रिषु ४ ल
घुरगुरौ च मनोज्ञे निःसारे वाच्यवत्क्लीबं शीघ्रे च कृष्णागुरुणि
पृक्कानामौषधौ तु स्त्री ५ श्लाघास्त्रियां प्रशंसायां परिचर्या
भिलाषयोः ॥ घत्रिः अनघो निर्मला पापमनोज्ञे च भिधेयवत्
६ असो घंसफले वाच्यवत् स्त्री पश्याविडंगयोः उल्लाघो
पिभुचौ लुप्ते दक्षनीरोगयोस्त्रिषु ७ काचिघः कांचनेपि स्यात्
च्छेमंडे मूषकेपि च निदाघो ग्रीष्मकाले स्यादुष्मस्वेदांबुनो
रपि ८ पलिघः काचकलशे घटे प्राकारगोपुरे परिघो योग
भेदेऽस्त्रविशेषे र्गलघातयोः ९ प्रतिघः प्रतिघाते स्यात्क्रोधे
पिपरिकीर्तितः महार्घं स्तुमहामूल्ये त्रिषु स्यात्ल्लावके पुमा
न् १० सर्वाघो गुरुभेदे च सर्वसन्नहने पुमान् ॥ इति घां
तवर्गः ॥ डैकं ॥ डः पुमान्विषयेख्यातः स्पृहाया विषयः

स्यच द्रुतिद्वान्तवर्गः ॥ चैवं ॥ चश्चंदेशपुमानुक्तः कच्छ
 पेचंद्रचौरयोः चद्विः अर्चा पूजाप्रतिमयोः कचः केशेगुरोः
 सुते १ बंधेषुष्कत्रणेपुंसिकरिण्यानुकचा स्त्रियां काचः
 शिक्येमणौनेत्रेरोगभेदेमृदंतरे २ कांचीस्यान्मेखलादाम्नि
 प्रभेदेनगरस्यच कूर्चमस्त्रीभुवोर्मध्येकठिनश्मश्रुकैतवे
 ३ कौंचोद्दीपविशेषस्यात्पक्षिपर्वतभेदयोः चर्चाचिंतास्था
 सकयोश्चर्चिकायांतुयोषिति ४ चंचातुनलनिर्माणेतृणनि
 र्मितपूरुषे चंचूस्त्रोठ्यांस्त्रियापुंसिगोनाडीकेव्यडंबके ५
 त्वकूरस्त्रीचर्मणिवल्केचगुडत्वचिविशेषतः न्यङ्गीचनिम्न
 योनीचः पामरेवामनेपिच ६ प्राच्छब्दोदिशिदेशेचकालेच
 वाच्यलिंगकः पिचुर्नकुष्टभेदेचकर्षेतूलेसुरांतरे ७ मोचः
 शोभाजनेपुंसिमोचा शात्मलिरंभयोः रुचिः स्त्रीदीप्तोशोभाया
 यभिष्वंगाभिलाषयोः ८ रुक्स्त्रीशोभाद्युतीक्षासुवचः कीरेच
 चौषधी शारीकायांचवाग्वाचभारत्यांवचनेस्त्रियो ९ चीचिः
 स्वल्पतरंगेस्यादवकाशेमुखेद्वयोः शचींद्राण्यांशतावर्षांत
 थारुन्नीकरणांतरे १० शुचिर्ग्रीष्माग्निभृंगारेष्वाषाढेसुद्धमेत्रि
 णि ज्येष्ठेचपुंसिधवलेशुद्धेनुपहतेत्रिषु ११ सूचीतुसीवनद्र
 ज्येष्ठ्यांगिकाभिनयांतरे ॥ ॥ चन्नि ॥ ॥ उद्गिद्गदेशकाले
 पुवाच्यवन्नितयेऽव्ययं १२ कणीचीपुष्पितलतागुंजयोः शक
 टेस्त्रियां कवचोर्गर्दभांडेचसन्नादेपटहेपिच १३ ककचः
 करपत्रेः स्त्रीग्रंथिलारव्यतरोपुमान् नमुचिस्तुपुमान्दैत्यभेदे
 कुसुमकार्मुके १४ नाराच्येपणिकायांनालोद्वाणांबुहस्ति
 नोः प्रपंचः संचयेपिस्याद्विस्तारेचप्रतारणे १५ प्रत्यग्दिग्दे
 शकालेषुवाच्यवन्नितयेऽव्ययं मरीचिर्मुनिभेदेनागभस्तावन
 पुंसकम् १६ मारीचोरससोभेदेकक्कोलेयाजकहिजे मारीची
 देवताभेदेविपेची केलिवीणयोः १७ विकचः क्षपणेकेतोनाके

शेष्कृतितेऽन्यवत् विरिचिर्नाविरिचश्चवेकुंठेपरमेष्ठिति १८
 रंकोचोमीनभेदेस्यात्त्वधेक्लीबंतुकुंठुमे सम्यक्स्याद्वाच्य
 लिंगंतुमनोज्ञेसंगतोपिच १९ ॥ चचतुः ॥ जलस्रचिःकंक
 त्रोटिमत्स्यशृंगाटयोरपि शिशुमारेचपुल्लिंगोजलौकायांतुयो
 षिति २० मलिम्लुचोमासभेदेचौरज्वलनयोऽपमान् ॥ चपं
 च ॥ रतनारीचो नारीणांसीत्कारेचशुनिस्मरे २१ इति चान्त
 वर्गः ॥ ॥ छैकं ॥ छाछादनेस्त्रियांख्यातानिर्मलेन्यवदिष्यते ॥
 ॥ ॥ छट्टिः ॥ अछःस्फटिकभल्लूकमिर्मलेष्वछमव्ययम्
 १ आभिसुरव्यथकछःस्यादनूपेतुन्नकडुमे नौकांगेपुंसिबारा
 ह्यांचीरिकायांचयोषिति २ स्यादुछःस्तवकेस्तत्रेहारभेदक
 लापयोः पिछापूगछटाकोशमोचाशात्मस्त्रिवेष्टके ३ भक्त
 सभूतमंडेचपंक्तावश्चपदामये स्त्रियांपुंसितुलांगूलेनद्वयोर्बह
 चूडयोः ४ पुछःपश्चात्प्रदेशेस्याल्लांगूलेपुछमिष्यते स्लेछः
 पामरभेदेचपापरक्तेऽपभाषणे ५ ॥ ॥ छचतुः ॥ महाकछ
 तुपुंसिस्थात्समुद्रेचप्रचेतसि ॥ इति चान्तवर्गः ॥ ॥ जैकं जोना
 मृत्युजयेजन्यातातमात्रेजनार्दने जूस्त्वरगमनेप्रोक्तासामा
 न्यगमनेस्त्रियाम् १ जूराकाशसरस्वत्यांपिशाच्याजवने
 स्त्रियाम् ॥ ॥ जट्टिः ॥ अजश्चागेहरिव्रह्मविधुस्मरन्पेदरे
 अज्जोस्त्रीशंखेनानिचुलेधन्वन्तरोचहिमकिरणे क्लीवपद्मे
 यानिस्त्रीसमभूमौचसंग्रामे ३ ऊज्जस्तुकार्त्तिकोत्साहबले
 पुप्राणनेपिच कैजःकेशेविरिंचेव्रकजंपीयूषपद्मयोः ४
 कुजाकात्यायनीदेव्यांकुजो नरकभौमयोः कुज्जोरुक्षप्रभे
 देनान्पुञ्जेस्याद्वाच्यलिंगकः ५ कुंजोऽस्त्रियांनिकुंजेपिहनौ
 दंतैपिहस्तिना रक्तेजालंदःप्रभेदेस्त्रीकुदित्वांघ्रौतुवाच्यवत् ६
 रवजामयेप्रहस्तेऽथरवजुःकीटांतरेस्मृताखजूरीपादपेकंङ्गां
 जोमानेमतंगजे ७ वास्तुनस्थानभेदेपिगंजाखनौसुराग्रहे

गंजः स्यात्सुसिरीढायां भांडागारे तु न स्त्रियां ८ गुंजा तु का
 कचिंचायां पटहेच कलध्वनौ द्विजः स्याद्वाह्यणसत्रवैश्यदेतां
 दुजेषु ना ९ द्विजा भाग्योदरेणौ च ध्वजः स्याच्छैंडिके पुमान्
 न स्त्रियां तु पताकायां खट्वांगे मेद्वचिन्दयोः १० निजं स्वीये च नि
 ले च न्युज्जो दर्भमयसुचि कर्मरंगफले क्लीवं कुब्जाधो मुखः
 योस्त्रिषु ११ प्रजालोके च संताने पिंजातूलहरिद्रयोः बले क्ली
 वं वधेषु सिव्याकुले त्रिष्वथो भुजा १२ द्वयोर्बाहौ करे मर्जः स्त्री
 शुद्धौ धावके पिच रजोरणौ परागे स्यादार्तवेच गुणांतरे १३
 रज्जु वैष्ण्यां गुणे योषिद्राजिः स्त्रीपंक्ति लेखयोः रुजारेगे च भं
 गेशलाजः स्यादार्द्रतंडुले १४ नपुंसकमुशीरेथ स्त्रियां पुंभूम्नि
 चासते ब्रजो गोष्ठाध्ववृंदेषु व्याजो निःस्वनपक्षयोः १५ वेगे
 पुमानथ क्लीबे घृतयज्ञान्मन्त्रारिषु व्याजः शाक्यैः पदेशैः श्वबी
 जमंकुरकारणे १६ हेतुतत्त्वाधानशुके सर्जुर्वणिजिबिद्युति
 स्त्रियां स्वंजो विधौरुद्रे स्वजः प्रस्वेदपुत्रयोः १७ क्लीवं रक्तेः
 श्मसंजः स्यात्सन्नद्धे संभृते त्रिषु ॥ जत्रि ॥ अंडजामृगना
 भौ स्यात्सरटेः द्वौ खगे द्वये १८ अंगजं रुधिरे नंगकेशपुत्र
 गदेषु ना अंबुजो निचुले पुंसिकमले तु नपुंसकम् १९ अ
 सूक स्याद्योगभेदे नारक्तपि स्यान्नपुंसकम् कंबोजो हस्तिभे
 दे पिशेखदेशविशेषयोः २० करज स्याद्वाघ्रनखे करं जनख
 योः पुमान् कारजः शिल्पिनां चित्रे वामलूरे गजार्भके २१ कां
 बोजोः श्रोत्रे सोमबल्के पुन्नागपादपे कांबोजीमाषपर्ण्यां
 च बलशखद्विरेः स्त्रियां २२ कुटजो वृक्षभेदे स्यादगस्त्यद्रोण
 योरपि गिरिजं त्वभ्रकेः पि स्याच्छिलाजतुनिशैलजे २३ लोहे
 पि गिरिजा गौरीभानुलुंग्योश्च योषिति जलजं कमलेशं खे
 नीरजं कुष्ठपद्मयोः २४ परंजस्तैलयंत्रे स्याच्छुरिकाफलफे
 नयोः बलजं गोपुरक्षेत्रेशस्य संगरयोरपि २५ बलजाव

योपायांयूय्यामथवणिक्स्त्रियांवणिज्यायांपुमान्वाणिज्यके
चकरणोतरे २६ बाहुजःसत्रियेकीरेस्वयजाततिलेपिच भू
मिजोनरकेंगारेसीतादेव्यांतुभूमिजा २७ वनजामुद्रप
ण्यानामुस्तकेक्लीबमंबुजे सहजस्तुनिसर्गेनासहोत्थेपुनर
न्यवत् २८ समजःपशुवृंदेनाविधिनेतुनपुंसकं सामज
स्तुगजेपुंसिसामोत्थेपुनरन्यवत् २९ हिमजातुशचीगौर्योः
पुंसिमेनाकपर्वते ॥ जचतुः ॥ अहिभुगूबर्हिणेतास्येपुंसि
काश्मीरजंपुन ३० कुष्टकुंकुमयोःक्लीवेतिविषायांतुयोषिति
क्षीराब्जिजंतुसामुद्रतवणेमौक्तिकेपिच ३१ पुमांस्तुषारकि
रणेकमलायांतुयोषिति ग्रहराजोरवौचंद्रेजघन्यजःकनीय
सि ३२ वृषलेहिजराजस्तुचंद्रेःनतेगरुत्मति धर्मराजोयमे
बुद्धेपुधिष्ठिरनृपेपुमान् ३३ भरद्वाजोयुरोःपुत्रेव्याघ्रादारव्य
विहंगमे भारद्वाजावनकार्पास्यानाद्रोणक्रविभेदयोः ३४ अ
थभृंगराजउक्तःपक्षिविशेषंचमार्कजेभ्रमरे यस्मराटपुंसि
धनदेमल्लानारंगचत्वरे ३५ राजराजःकुबेरेपिसावैभौमे
सुधाकरे ॥ ॥ जपंच ॥ ॥ ऋषभध्वजएषोपिशंकरेचाहं
दंतरे ३६ मुनिभेषजमागस्त्यहरीतक्याचलंधने ॥ इतिजो
तवर्गः ॥ जैकं ॥ झोझं टीशेसुरगुरौदैत्यराजेध्वनावपि ॥
झाहि ॥ झंझावातेतारवायोनष्टेपिकीर्त्यतेबुधैः झंझाध्वनि
विशेषेचस्यादंबुकणवर्षणे ॥ इतिझांतवर्गः ॥ जैकं ॥
जःपुमान्त्स्याद्वलीवर्दंशुकेचाममतावपि झोब्रह्मबुधविद्व
त्सुस्यादज्ञोजडमूर्खयोः १ प्रज्ञस्तुपडितेवाच्यलिंगोबुधैच
योषिति राज्ञोराजप्रियायांचभार्यायांभास्करस्यच २ ॥ संज्ञा
नामनिगायत्र्यांचेतनारवियोषितोः अर्थस्यसूचनायांचहस्ता
द्यैरपियोषिति ३ ॥ जन्नि ॥ कृतज्ञःकुङ्कुरेपुंसिमर्यादि
न्यभिधेयवत् क्षेत्रज्ञआत्मनिष्ठेकैदैवज्ञोगणकेपुमान् ४

दैवज्ञेक्षणिकायांस्त्रीसर्वज्ञःशिवबुद्धयोः॥ इति ज्ञातचर्गः
॥ ॥ टैकं ॥ टः पुमान्वा मनेपादेनिःस्वनेपिक्वचिन्मतः॥ ॥
टट्टि॥ ॥ अट्टं भक्तेचपुष्केनाक्षौमेऽत्यर्थेऽहंतरे १ दृष्टमा
शंसितेपि स्यात्पूजितेप्रेयसि त्रिषु सप्ततंतौ पुमान्क्रीवे संस्का
रे कृतुकर्मणि २ दृष्टिर्मताऽभिलाषेपि संग्रहश्लोकयागयोः
कटः श्रोणोद्वयोः पुंसि किलिंजेऽतिशये शिरे ३ समये गजगंडे
च पिप्पल्यांतु कटीमता कटुस्त्री कटुरोहिण्यां लताराजिक
योरपि ४ नपुंसकमकार्ये स्यात्पुल्लिंगे रसमात्रके त्रिषु तह
त्सु गंध्योश्च मत्सरेपि खरेपि च ५ कष्टंतु गहने कृच्छ्रे कुष्ठे रोद
नरावयोः कटः कोटे पुमान् स्त्री घटे स्त्री पुंसयोर्गृहे ६ कु
टी स्यात्कुंभदास्यां च मुरायां चित्रगुच्छके कूटोऽस्त्री निश्चले
राशौ लोहमुदूरदंभयोः ७ मायाद्रिशृंगयोस्तुच्छे सीरावयव
येत्रयोः अमृतं चाथ कृष्टि स्यादाकर्षे स्त्री बुधे पुमान् ८ कोटिः
स्त्री धनुषोऽग्रेऽश्वी संख्याभेदप्रकर्षयोः रत्नटो धूपकफयोः प्र
हारांतरदंकयोः ९ रत्नाटिस्त्वसद्गृहेपि स्यात्किणेशवरथे स्त्रियं
खेटः कफे ग्रामभेदे चर्मण्यस्य वर्तित्तिषु १० अथ गृष्टिः सकृ
त्सूतगवीवदरयोस्त्रियाम् घटः समाधिभेदे भशिरः कूटकुटेषु च
११ घटा घटनगोष्ठी भघटनासु च योषिति घृष्टिः स्त्री घर्षणस्य
द्वीविष्णुक्रांतासु नाकिरौ १२ द्यौटा तु वदरी पूगवृक्षयोरपि यो
षिति चतुश्चाटौ पिचिं डे च व्रतिनामा सने पुमान् १३ जटाल
ग्नकचेमूले मांस्यां प्लक्षे पुनर्जटी जुष्टंतु क्रीवमुच्छिष्टे सेवि
ते वा न्यलिंगकं १४ झाटो निकुंजे कांतारे व्रणादीनां च मार्ज
ने तटं नपुंसकं क्षेत्रे प्रतीरे तु तटी त्रिषु १५ त्वष्टा पुमान् देव
शिल्पितक्ष्णोरादित्यभिद्यपि त्रुटिः स्त्री संशये स्वल्पे सूक्ष्मे
लाकालमानयोः १६ त्रोटिः स्त्री कटफले च चांखगे मीनां
तरेऽपि च द्विष्टं देवे पुमान्काले दिष्टिर्मत्यरिमाणयोः १७

स्त्रियां हृष्टिस्त्रियां ब्रह्मैलोचने दर्शनेऽपि च धटो दिव्यतुलायास्या
 कुटी चीरे च वाससः १८ नटी नल्यौषधे स्त्री स्यात् शैलूषाशो
 कयोः पुमान् पटश्चित्रपटे वस्त्रेः स्त्री प्रिया लडुमे पुमान् १९ प
 टुर्दंसे च नीरोगे च तुरेऽप्यभिधेयवत् पटो लेतु पुमान् क्लीबे च त्राल
 वणयोरपि २० पटुः पेषणपाषाणे व्रणादीनां च बधने चतुर्थ्ये
 च राजादिशासनानां तर्पी ठयोः २१ पटिः स्त्री पटभेदे स्याद्वा गुलौ
 कुम्भिकादुमे पुष्टिः स्त्री पोषणे वृद्धौ फटा तु फणदंतयोः २२ व
 टी त्रिषु गुणेषु सि स्यान्न्यग्रोधकपर्दयोः भटः स्यात्पुंसि वीरे च वि
 शेषेऽपामरस्य च २३ भृष्टिः स्याद्भर्जनेऽन्यवाटिकायां च योषि
 ति स्त्रिष्टं त्रिष्वव्यक्तवाचि स्लानेऽपि हृष्टोः फले २४ बट्ट
 पाणोत्सरो यष्टिः पुंसि स्याद्बुजदंडके द्वयोर्हारी रताभार्यार्मधु
 काशस्त्रभेदयोः २५ रिष्टं क्षेमाशुभाभावेऽपुंसि खड्गे च फेनि
 ले रिष्टिः खड्गेनाशुभे स्त्री लाटो देशांतरेऽशुके २६ वाटो मा
 गेरुति स्थाने स्यात्कुटी वास्तुनोः स्त्रियां विटोः शैलवणेऽपि द्वे मू
 षिके रवद्विरेऽपि च २७ विष्टिः स्त्रिषु कर्मकरेऽन्यजुवेतनकर्मसु
 व्युष्टिः फले समृद्धौ स्त्री व्युष्टं कल्पे त्रिषूपिते २८ सटा जवाके
 सरयोः स्फुटो व्यक्तप्रफुल्लयोः व्याप्ते त्रिषु स्फुटिर्योषि स्यादस्फोटा
 मयेऽपि च २९ निर्भिन्नवर्कटी शस्येऽपि स्यात्सृष्टं तु निर्मिते सु
 क्तनिश्चितयोः प्राज्ये त्रिषु सृष्टिस्तु निर्मितौ ३० स्वभावे चापि क
 थिता हृष्टो रोमांचितेऽपि च जातहर्षे प्रहसितेऽपि स्मितेऽप्यभिधेयव
 त् ३१ रत्रि ॥ अवटः स्यात्खिले मर्तेऽप्येकहकजीविनि अरिष्टो
 लमुने निंबे फेनिले काकं कयोः ३२ अरिष्टमशुभे तत्रेऽस्तिका
 गारभासवे शुभे मरणचिह्ने चादिष्टमादेशिते त्रिषु ३३ आशसो
 च्छिष्टयोः क्लीबमुत्कटस्तीव्रमतयोः उद्धटः कच्छपैश्वर्यकर्कटो
 विहगांतरे ३४ राशिभेदे कुलीरेऽथ बालूक्यां शाल्मली फले क
 र्टटः करहाटे स्यात्पंकपंकारयोरपि ३५ करटो गजगंडे स्या

कुसुंभेनिद्यजीवने एकादशाहादिश्राद्धेदुर्दुरुद्वेषिवायसे ३६
 कुरटोवाद्यभेदेषकार्पटोजंतुकार्षिणोः कीकटःरुपणेनिः
 स्वेत्रिषुपुंभूम्निनिवृत्ति ३७ कुरटोदारुपुत्र्यांनाङ्गिटीम्लानप्रभे
 दयोः कुकुट्यनृतचर्यायांपुंसिस्त्र्याच्चरणायुधे ३८ निषादशू
 द्रयोःपुत्रतणोल्कायांचकुकुभे कुनटीमनःशिलायांनैपाल्या
 मपियोषिति ३९ कुरपीटमुदरेतोषेकेशटोद्वर्ज्यजोत्कटे चर्पटः
 स्फारविपुलेचपेटेपर्वटेपिच ४० चक्राटोविषवैद्येपिधूर्तदीनारयो
 रपि चिपिटःस्वाद्यभेदेनात्रिषुपिटितविस्तृते ४१ चिरिंटीतुसु
 वासिन्यांस्याद्वितीयवयःस्त्रियां जकुटंवार्ताकुपुष्पेजकुटोमल
 येशुनि ४२ त्र्यंकटंशिक्यभेदेपिधौतांजन्यांचनद्रयोः त्रिकूटे
 सिंधुलवणेत्रिकूटःपर्वतांतरे ४३ त्रिपुटामल्लिकायांचसूक्ष्मै
 लान्वितोःस्त्रियां सतीनकेचतीरेचत्रिपुटःसमुदाहृतः ४४ द्रो
 हाटःकश्चित्तोगाथाप्रभेदेमृगलुब्धके वैडालव्रतिकेचाऽथधाराट
 श्वातकाश्वयोः ४५ निर्दटस्तुदयाशून्येकशितोनिष्प्रयोजने प
 रापत्तादरक्तेचवाच्यलिंगोयमिष्यते ४६ निष्कूटस्तुगृहोद्याने
 स्यात्केदारकपाटयोः ॥ पर्वटो नूतनफलेपूगादेःपुष्पपादपे ४७
 परीष्टिःपरिचर्यायांप्राकाम्येऽनैषणोस्त्रियां पर्यटंपिष्टभेदेस्या
 सर्पटोभेषजांतरे ४८ पात्रटःकर्परेपुंसिदेशेस्यादभिधेयव
 त् पिच्चटोनेनारोगेस्यात्कूबंसीसकरंगयोः ४९ वरटाद्रयो
 र्वरट्यांस्त्रीहंस्यांचतत्पतौपुमान् बर्बटीपण्यपोषायांत्रीहि
 भेदेचयोषिति ५० वैकटःस्याद्वैकटिकेमत्स्यभेदेचयूनिच
 भावाटोभावकेसाधुनिवेशेकामुकेनटे ५१ भाकूटःशैल
 द्रुषयोभेदेस्यादथमर्कटी करंजमिच्छूकशिंख्योःपुंसिवान
 रलूतयोः ५२ मोचाटःकृष्णजीरेचरंभास्त्रिमलयोद्भवे मो
 रटंतुभवेदिषुमूलांकोठप्रसूनयोः ५३ सप्तगन्नात्परस्तीरेमू
 र्दिकायांतुमोरटा वर्णाटोगायनेचित्रकरेस्त्रीकृतजीवने ५४

विकटा वज्रवारा ह्यां त्रिपूरुषिकरालयोः शाकटेशकटस्येदमि
त्यर्थतस्य बोद्धरि ५५ शैलादो देवलो सिंहे शुक्रकाचकिरातयोः
संसृष्टं त्रिषु संसर्गे संशुद्धे वसनादिना ५६ दचतुः ॥ उचिं
गदस्तृणगडमत्स्ये कोपनपूरुषे करहादः शिफाकदेपद्मस्यम
दनद्रुमे ५७ स्यात्कार्ये पुटः रूपणोन्मत्तानर्थकरेषु च काम
कूटस्तु वेश्याया प्रियविभ्रमयोः पुमान् ५८ कूटन्मटंतु कैव
र्तौ मुस्तके पुंसि शोणके कुंडकीटस्तु चार्वाकवचनाः भिक्षुपू
रुषे ५९ पतितब्राह्मणी पुत्रदासी कामुकयोरपि खड्गारीटस्तु
फलका सिधारव्रतधारिणोः ६० गाढमुष्टिः रूपणेना रूपणे
त्वभिधेयवत् चक्रवाटः क्रियारोहे पश्यंते च शिखातरौ ६१
चतुःषष्टिः कला संख्या भेदयोर्वह्नुचिस्त्रिपां नारकीटोऽश्व
कीटस्यात्स्वदत्ताशाबिहंतारि ६२ परपुष्टः परभृते वारनार्यांतु
योषिति प्रतिष्ठां मते गुह्ये द्विरावृत्त्या च कथिते ६३ प्रतिसृष्टः
प्रेषिते स्यात्प्रत्यारख्याने च वाच्यवत् वर्कराटो कटाक्षे स्यात्तरुणादि
त्परोचिषि ६४ नारीपयोधरोत्संगकांतदंतनखक्षते शिपिवि
ष्टस्तु खलतौ शिवे दुश्चर्मणि स्मृतः ६५ अथ श्रुतिकटः प्राचलो
हेः हौपापशोधने ॥ टपंच ॥ दशनोच्छिष्टः पुंसि स्यान्नि
श्वासाधरचुवयोः ६६ ॥ इति टोतवर्गः ॥ ठैकं ॥ ठौमंडले
चंद्रबिंबे शून्ये च लोकागोचरे ॥ ठट्टि ॥ कठौ मुनौ तदमव्यातवे
दाध्ये तद्भयोः स्वरे १ कंठोगले सन्निधाने ध्वनौ मदनपादपे का
ष्ठादारुहरिद्रायां कालमानप्रकर्षयो २ स्थानमात्रे दिशि च स्त्री
दारुणि स्यान्नुपसकं कुष्ठं रोगेषु पृष्ठरेऽस्त्री कुंडो कर्मण्यमूर्खयो
३ कोष्ठः कुसूले चात्मीये मध्ये कुक्षौ गृहस्य च गोष्ठं गोस्थानके
गोष्ठी सभा संलापयोः स्त्रियां ४ ज्येष्ठः श्रेष्ठः तिवृद्धे च त्रिषु मासां
तरे पुमान् ज्येष्ठा तु गृहगोधारव्यजतुनक्षत्रभेदयोः ५ निष्ठा
निष्पत्तिनाशांतयाज्यानि बर्हणेषु च प्रष्टुस्त्रिष्वगेष्वेष्टेषु सि

चांडालिकौषधौ ६ पाठश्च पठनेन्याते विदूषण्यांतु योषिति ॥
 पृष्ठं चरममात्रेपि देहस्यावयवांतरे ७ वंठः स्यादहतोद्वाहेखर्वे
 कुंठाः शुधेपि च शठो मध्यस्थपुरुषे धूर्तधूसूरयोरपि ८ श्रेष्ठो
 वरेकुबरेचशठो मूर्खैः लसेपि च स्रष्टा कात्यायनीति श्रियोस्त्रिषु
 षण्णां च पूरणे ९ हठः स्यात्प्रसभेपृश्नाद्देठो बाधाविहेठयोः ॥
 ॥ ठत्रि ॥ ॥ अयष्टुपुंसिकाले च वामे स्यादन्यलिंगकः १०
 अंबष्ठो देशभेदेपि विप्रहृष्ट्या सुतेपि च अंबष्ठो चाम्ललोण्यां स्या
 स्याठायूथिकयो रपि ११ कमठः कलपेपुंसिभांडभेदेन पुंसकम् ॥
 कनिष्ठोऽतियुवात्यल्पानुजेस्त्री दुर्बलांगुली १२ जरठः कर्कशेषां
 डौकठिणेष्वभिधेयवत् नर्मठ श्रिबुकेषिद्धे प्रतिष्ठागौरवेक्षितौ
 १३ स्थाने च यागनिष्पत्तिचतुरस्तरपद्ययोः प्रकोष्ठो मणिबंधस्य कू
 परस्यांतरेपि च १४ भूपकस्यांतरेपि स्याद्दूरिष्ठं मरिचेपि च ॥
 ताम्रे क्लीबं तित्तिरौ नावरोरुत्तमयोस्त्रिषु १५ मकुष्ठो ब्रीहिभेदे
 नामंथरे पुनरन्यत्र लघिष्ठोऽत्यल्पके भेले वैकुंठः कृष्णशक्र
 योः १६ श्रीकण्ठो देशभिद्युपेसाधिष्ठोऽतिद्वार्ययोः ॥ ठचतुः
 ॥ कलकंठः कलध्वाने हंसे पारावतेपिके १७ कालकंठश्च
 दात्यूहैकलविंके च खंजने मयूरेपीतशाले च स्यात्खंडपरशौ पुमान्
 कालपृष्ठं कर्णचापेपुंसिकं कविहंगमे स्याद्दंतशठो जंबीरेकपि
 त्येकर्मरंगके १८ नागरंगेपि च पुमान् स्याच्चामेयांतु योषिति पू
 तिकाष्ठं च सरलदेवदारुमहीरुहोः २० सूत्रकंठः पुमान्विप्रे
 खंजरीटकपोतयोः हारिकंठः पिकेपुंसिहारान्वितगलेस्त्रिषु २१
 ॥ ॥ इति दांतवर्गः ॥ ॥ डैकं ॥ डः पुमान्वाडवाग्नौ स्या
 डुकिन्यास्त्रीनिगद्यते ॥ डहि अंडं सुकेचपेश्यां स्यादिडातु
 बुधयोषिति १ सौरभेयांचवचने वसुमत्यामपि स्त्रियाम् कांडः
 स्तंबैतरुस्कंधे बाणेऽवसरनीरयोः २ कुत्सिते वृक्षभिन्ना डीवंदे
 रहसिनस्त्रियाम् क्रीडाकेलिप्रकारे स्यात्बलावज्ञानयोरपि ३

कुंडमग्न्यालयेमानभेदेदेवजलाशये कुंडीकमंडलोजारात्प
तिबलीसुतेपुमान् ४ पिठरेतुननास्वेडोऽध्वनौकर्णामयेविषे
स्वेडा वंशशलाकायांसिंहनादेचयोषिति ५ लोहितार्कपर्णफ
लेषोषपुष्पेनपुंसकम् दुरासदेचकुटिलेवाच्यलिंगः प्रकीर्तितः ६
क्रोडः शनौसूकरेनानपुमानंकरस्सो स्वेडोऽस्त्रीशकलेनेसुवि
कारमणितोषयोः ७ स्वेडः पानांतरेभेदेगंडः स्यात्पुंसिखड्गिनी
ग्रहयोगप्रभेदेचवीथ्यगेपिटकेपिच चिन्हवीरकपोलेषुहयभूष
णबुद्धे गडुः पृष्ठगुडेकुब्जेगडोमीनांतराययोः ९ गुडः स्या
ज्ञोलकेहस्तिसेनादेसुविकारयोः गुडा स्नुह्यांचकथितागुडिका
यांचयोषिति १० गोंडः पामरजातौचवृद्धनाभौचतहति चंडो
नातित्तिडीवृक्षेयमकिंकरदैत्ययोः ११ चंडाधनहरीशखपुष्पो
त्रिष्वतिकोपने चंडीकात्पायनीदेव्यांहिंस्रकोपनयोषितोः १२
तीव्रेपिचूडावडभौशिरायांबाहुभूषणे चोडः प्रावरणेभूम्निदेश
भेदेजडास्त्रियां १३ शूकशिंख्यांहिमग्रस्तमूकाप्रज्ञेषुतुत्रिषु ता
डस्तुताडनेघोषेमुष्टिमेयतृणादिषु १४ ताडोपचडुमेचायदं
डोः स्त्रीलगुडेपुमान् व्यूहभेदेप्रकांडेऽश्वकोणमथानयोरपि १५
सैन्येकालेमानभेदेचंडाशोः पारिपार्थिके दमेयमेभिमानेच ना
डीनालेत्रणांतरे १६ शिरायांगंडदूर्वायाचर्यायांकुहनस्यच त
थाषट्क्षणकालेपिनीडंस्थानकुलाययोः १७ पंडुः पंडेधियि
स्त्रीस्पर्सां दुर्नानृपतौसिते पिंडोचोलेवलेसांद्रेदेहागारेकदे
शयो १८ देहमात्रेनिवापेचगोलसिल्हकयोरपि ओडुपुष्पेच
पुंसिस्पात्क्लीबमाजीवनापसोः १९ पिंडीतुपिडीतगरेः लावु
खर्जूरभेदयोः पीडाक्षमाशिरोमालाः पमर्दसरलद्रुषु २० ओडं
पात्रेवणिङ्मूलधनेभूषाऽश्वभूषयोः मंडः पंचांगुलेशाकभेदे
क्लीबतुमस्तुनि २१ आमलक्यास्त्रियां मंडाः याः स्त्रियांसा
रपिच्छयोः मुंडोदैत्यांतरेराहुग्रहेनामुंडितेतिषु २२ मुंडा

मुंडीरिकायां स्यात्त्रियामस्त्री तु मूर्द्धनि रंडा मूषिकपण्यं च
विधवायां च योषिति २३ रौदुः सोदे भवेत्सुसितृसे तु वाच्यलिं
गकः रंडा तु पांसुलायां स्त्री त्रिषु हस्तादिवर्जिते २४ व्याडो
हिंस्रपशौ सर्पे शुंडा पानगृहे मता अप्यंबुहस्तिनी वेश्या हस्ति
हस्तसुरासुच २५ शौंडो मते च विख्यातः पिप्पल्यां च भवेत्त्रि
यां षेडं पद्मादिसंघातेन स्त्री स्याद्गोपतौ पुमान् २६ ॥ डन्नि
॥ करंडो मधुकांशसिंकारंडेषु दलाढके कूष्मांड्यु मायां स्त्री
पुंसिकर्कारौ च गणांतरे २७ भ्रूणांतरेऽश्वको देहं चापेनानी च दं
तरे भुव्यशोगरुडं ह्येडमंत्रे मरकतेऽपि च २८ तरंडो वडि
सीसूत्रबद्धकाष्ठादिकेऽप्युवे नौकायामपि स्त्री स्यात्तिन्निडीदि
वर्चिचयोः २९ द्राविडो देशभिज्जाते संख्याभिर्देदमुख्ययोः
निर्गुंडी नीलशोफाल्यां सिंधुवारदुमेऽपि च ३० प्रचंडो दुर्वहे
श्वेतकरवीरे प्रतापिनि प्रकोडो न स्त्री विटपे मूलशारवांतरे तरो
॥ ३१ शस्तेऽपि च्छेड उदरे पशोरवयवे पुमान् पूत्यंडो गंधं कीटेऽपि
तथा जलंतरे पुमान् ३२ वरंडो प्यंतरे वेदी समूहमुखरोगयोः
वारुंडो द्वारपिंड्यां स्त्री फणीनां राजकंपुमान् ३३ नस्त्रियां से
कपान्ने च मलेष्णः श्रवणस्य च भेरुंडा देवताभेदयक्षिण्यंतरयोः
स्त्रियां ३४ भयानके वाच्यवत्स्यान्मात्तैडः कोडसूर्ययोः मा
रुंडोऽडे भुजंगीनां मार्गे गोमयमंडले ३५ वरंडा सारिकावर्ति
शास्त्रभेदे च योषिति वितंडा वादभेदे स्यात्कच्ची शाकेशिलाक्ये
३६ करवीर्यामपि स्त्री स्याच्छिखंडो वर्धचूडयोः शरंडस्तु पुमान्
तैशरठे भूषणांतरे ३७ ॥ डचतुः ॥ अपोगंडस्तु बलिभेदि
कलांगेशिशावपि अतिगंडो योगभेदे बृहद्गंडे तु वाच्यवत् ३८
चक्रवाडोऽग्निभेदे स्याच्चक्रवाडं तु मंडले जलरुंडो जलाव
र्त्तपयोरेणौ भुजंगमे ३९ देवताडः सैहिके ये जीमूते च दुताशने
अथवा तहुडा वात्या राजशोणितयोरपि ४० पल्लिस्तस्फोटि

कायाचवामायामपियोषिति ॥ ॥ इति द्वांतवर्गः ॥ ५२ ॥ ढेकं ॥
 ढोढकायां पुमानुक्तः शुनितस्य चलांगुले ॥ ॥ ढद्वि ॥ गूढं रद
 सिगुह्ये च न दूयोः संरुते त्रिषु १ दृढं स्थूले नितान्ते च प्रगाढे बलव
 त्पि माढिः स्त्रीपत्रपंक्तौ च दैन्यस्यापि प्रकाशने २ मूढं स्तु
 तं त्रिते बाले राहा स्त्रीशुद्ध्यशोभयोः रूढं जाते प्रसिद्धे च बाढं द
 ढप्रतिज्ञयोः ३ व्यूढः संहतविन्यस्तपृथुलेष्वभिधेयवत् बो
 ढानाभारिके रूढे शूढः स्यात्सुसिगोपतौ ४ आकृष्टां डेवर्षवरे
 तृतीयाप्रकृतावपि षोढाति तिष्ठासंयुक्ते शक्ते चाप्यभिधेयवत् ५
 ॥ ढत्रि ॥ अध्यूढाकृतसापत्न्यनार्यामध्यूढ ईश्वरे आषाढो
 प्रतिनांदंडे मासे मलयपर्वते ६ स्त्रीपूर्णिमाया मासीढं पादन्या
 से शिते त्रिषु उदूढं ऊढे स्थूले स्यादुपोढो निकटोढयोः ७
 प्रगाढः कृच्छ्रदृढयोः प्रमीढो मूर्ध्निते घने प्ररूढो जवरे वदसूते
 वारूढ इत्ययं ८ वस्त्रांचले कपाटेऽग्नौ पंजरे शंबलेऽपि च वि
 रूढोऽकुरिते जाते विगूढो गर्हितेऽपि च ९ गुप्तेऽपि त्रिषु संरूढं शौ
 ढे चांकुरिते त्रिषु समूढः पुंजिते भुग्ने सद्योजाते नुपपुते १० ॥ ॥
 ढचतुः ॥ अध्यारूढं समा रूढेऽभ्यधिके चाभिधेयवत् रघुदा
 रूढः श्रिते खड्गामविनीते च वाच्यवत् ११ प्रत्यालीढं तु चर
 णन्यासभेदे शिते त्रिषु ॥ इति द्वांतवर्गः ॥ णैकम् ॥ णः पु
 मान्निदुदेवे स्याद्भूषणे गुणवर्जिते पानीयनिलये पीतिके चिद्
 चुर्विपश्चितः १ ॥ णद्वि ॥ अणुग्रीद्विशेषे स्यात्सुसिद्धस्मे
 भिधेयवत् अणिराणि बद्दसाग्रकीलाग्रिसीमसुद्भयोः २ उ
 षोधीषो पुमान्दसाशीतयोरन्यलिङ्गकः ऊर्णां मेपादिलोमि
 स्यादंतरावर्तके भ्रूवोः ३ कर्पाः पृथ्वा ज्येष्ठसुते सुवर्णालौ शुता
 वपि क्षणः पर्वोत्तमव्यापारे पुमानेऽप्यनेह सः ४ कणा जीरक
 कुभीरमक्षिकापि प्ल्लीषु च कणोऽतिसूक्ष्मे धान्योशेकाणां का
 केकचसुषोः ५ कीर्णं दत्ते च विक्षिप्ते दिसितेऽप्यभिधेयवत् ॥

कुणि स्तुन्नकवृक्षेनाकुकरेत्वभिधेयवत् ६ कृष्णसत्यवतीपु
त्रेवायसेकेशवेऽर्जुने कृष्णास्याद्वैपदीनीलीकणाद्रासासुयोषि
ति ७ मेचकेवाच्यलिंगस्यात्क्लीबेमरिचलोहयोः कोणोवाच
प्रभेदेस्याद्वीणादीनांचवादने ८ एकदेशेगृहादीनामश्रौचल
गुडेपिच गणःप्रथमसंख्यौघेचंडासैन्यप्रभेदयोः ९ गुणो
मौर्व्यामप्रधानेस्पादौसूददंद्रिये त्यागशौर्यादिसत्त्वादिमंध्याद्यावृत्ति
रज्जुषु १० शुक्लादावपिबद्धांचगेषुर्नागायनेनटे घ्राणं
क्लीबंनसिकायांप्रातेस्याद्वाच्यलिंगकं ११ घृणजुगुप्साकूप
योरथचूर्णीकपर्दके चूर्णोधूलौक्षारभेदेचूर्णानिवासयुक्तिषु १२
जर्णुश्चंद्रेचवृक्षेचजिष्णुर्नावासवेर्जुने जित्वरेवाच्यवज्जीर्णं
परिपक्वपुराणयोः १३ रुणिःक्रमुकभेदेपिदुष्टदैवश्रुतौस्त्रियां
त्राणं तुत्रायमाणायांरक्षणेरक्षितेत्रिषु १४ तीक्ष्णंसामुद्रल
वणेविषलोहाजिमुष्कके क्लीबंजवाग्रजेपुंसितिग्मात्मत्यागिने
त्रिषु १५ तूणीनील्यानिषंगेनात्तूणा स्यात्तर्षलिप्तयोः दी
र्घाविदारितेभीतेद्रुणं चापेःलिनिद्रुणः १६ द्रुप्यं बुद्रोणीक
च्छण्योर्देष्युर्दातरिदुर्गमे द्रोणोःस्त्रियामाढकेस्यादाढवाप
चतुष्टये १७ पुमान्कृपीपतौदग्धकाकेस्त्रीनीरुदंतरे तथाका
ष्ठांबुवाहिन्यांगवादीनामपीष्यते १८ पणोवराटमानेस्या
न्मूल्येकार्षापणेग्रहे कैश्यशाकाटिकाद्यूतव्यवहारेभृतौधने
१९ पर्णेपत्रेकिंशुकेनापाहिंस्यादुन्मदस्त्रियां स्त्रियांदूयोःसै
न्यपृष्ठेपादग्रंथधरेपिच २० प्राणोहन्मारुतेवालेकाव्यजीवेः
निलैःबले पुल्लिंगःपूरितेवाच्यलिंगःपुंभूम्निचासुषु २१ पूर्ण
शक्तेसमग्रेनापूरितेत्वभिधेयवत् फाणिर्गुडेकरंवेचस्त्रियांवा
णीतुयोषिति २२ व्यूतावपिसरस्वत्यांभ्रूणःस्त्रीगर्भडिंभयोः
मणिःस्त्रीपुंसयोरश्मजातौमुक्तादिकेपिच २३ कंठदेशेस्त
नेजायाल्लिंगाग्रेःलिंजरेपिच मौणःशुक्लफलेनक्रमक्षिकाःदि

करंडयो. २४ रणः कोणे कणे पुंसि समरे पुंन पुंसक रेणुः स्त्री पुं
सयोर्धूलोपुल्लिंगमर्पदेपुनः २५ वर्णो द्विजादिषु क्लादियशोगुण
कथासुच स्तुतौ नानस्त्रियां भेदरूपाक्षरविलेपने २६ बाणः स्या
द्वोस्तने दैत्यभेदे केवलकांडयोः बाणा तु बाणमूले स्त्री नीलक्षिं
ट्या पुनर्द्वयोः २७ वीणा विद्युतिबलव्यां वृष्णि षांडवचंद्रयोः
त्रिषु नायादवे मेघे वेणी केशस्य बंधने २८ नद्यादेर तरे देवता
ले वेणुर्नृपांतरे त्वक्सारे पिच पुंसि स्याच्छाणो मास च नुष्टये
२९ लोहादीनां च निषकेशाणो प्रावरणांतरे श्राणं पक्षे च बाग्य
स्त्री शीर्णं तनुविशीर्णयोः ३० श्रेणिः स्त्री पुंसयोः पंक्तौ समान
शिल्पिसंहतौ शोणकृशानौ श्योनाके लोहिताश्वेन देपुमान् ३१
त्रिषु कोकनदक्षायै स्त्र्यणुक्तीले हरे पुमान् अस्त्री ध्रुवः श्यस्युणा
स्यात्तू र्म्यास्तं भेदस्य च ३२ ॥ एणत्रि ॥ अरुणोऽन्यत्तरागे
ः कैंसे ध्यारगेः कैंसारथौ निःशब्दे कपिले कुष्ठभेदे नागुणिनि
त्रिषु ३३ अरुणाऽतिविषाश्यामामं जिष्टा त्रिवृता सुच अर
णिर्वन्ति मंथेनाद्वयोर्निर्मथ्यदारुणि ३४ अभीष्टां तु भृशे नि
त्यतद्युक्तक्रिययोस्त्रिषु दंड्राणी करणं स्त्रीणां पौलोमासिंधुवारयोः
३५ ईरिणं तूषरे शून्ये पीक्षणं दर्शने दृशि ऊषणं मरिचे क्लीबं
कणायामूषणास्त्रियाम् ३६ एषणी ब्रणमार्गानुसारिण्यां च
तुलाभिदि करुणस्तुरसे वृक्षे कृपायां करुणामता ३७ क
त्तृणत्तृणमित्पृश्योः करणं हेतुकर्मणो वणिजादौ हृत्तलेपे
नृत्पगीतप्रभेदयोः ३८ क्रियाभेदे द्विषक्षेत्रकायसंवेशनेषु च का
यस्थे साधने क्लीबपुंसि शूद्राविशोः सुते ३९ कल्याणमक्षयस्व
र्गमंगलेपि न पुंसकं कंकणं करभूषायां सूत्रमंडनचोरपि ४०
करेणुर्गजयोषायां स्त्रियां पुंसि मतंगजे कर्मणो मंत्रतंत्रादि
योजने कर्मठेपि च ४१ काक्किणी पणतुर्यां शेमानद्वे च दृश्यते
क्षणां लैकवराठ्योः स्यादुन्मानस्यां शकेपि च ४२ कारणं कर

णेहेतुबधयोश्चनपुंसकं स्त्रीपातनायां कुर्वाणो भृत्यकार
 कयोस्त्रिषु ४३ कृपायाः खड्गेच्छुरिकाकर्तयोरपियोषिति कृ
 पया स्तुक्रमौपुंसिमंदकुत्तितयोस्त्रिषु ४४ श्लेषणं प्रेरणेनौक
 दंडजालभिदोः स्त्रियां ग्रहणं स्वीकारादं करोपरागोपलब्धि
 वेदिषु ४५ स्याद्ग्रामणीः प्रधानेऽधिपतौ त्रिषु नापिते पुंसि
 ग्रामीणा नीलिकायां स्त्रीग्रामोद्भूतेऽभिधेयवत् ४६ गोकर्णो
 ऽश्वतरे सर्यसारंगे च गणांतरे अंगुष्ठानामिकोन्माने गोकर्णी मू
 र्त्तिकोषधौ ४७ चरणोऽस्त्री बहुचादौ मूले गोत्रे यदेपि च अ
 मणो भक्षणो चापि न पुंसक उदाहृतः ४८ जरणं जीरकेऽजा
 जीहिंशुसौवर्चलेपि च तरुणां कुक्षपुष्पे नारुषु केयूनि तु त्रिषु
 ४९ तरणिं तु मणोपुंसिकुमारी लोकायोः स्त्रियां दक्षिणो दक्षि
 णोद्भूतसरलच्छंदवर्त्तिषु ५० आशये त्रिषु यज्ञादिविधिदाने दिशि
 स्त्रियाम् द्रविणं नद्वयोर्वित्तेकांचने च पराक्रमे ५१ दारुणो
 रसभेदेनात्रिषु तु स्याद्भयावहे दुष्टयोऽमुद्धरेपि स्यात् दुहिणे च प
 रश्वधे ५२ दुर्बर्णं त्रिष्वसद्वर्णं क्लीबमैलेयरूप्ययोः दौर्बर्णं
 मृष्टपणं स्याद्दूबायां स्वरसेपि च ५३ धर्मणस्तु पुमान्दृष्टभेदस
 र्पप्रभेदयोः धरणं मानभेदेपि धारणे धरणी भुवि ५४ ध
 र्वां स्यात्परिभवेरतेऽस्यांतु धर्षिणी धरुणः समसत्तेनीरेस्व
 र्त्तिके परमेष्ठिनि ५५ धारणी नाडिकायां स्याद्बुद्धोक्तमंत्रमि
 द्यपि धारणांगे च योगस्य न पुंसि स्याद्धारणे ५६ धिषण
 स्त्रिदशाचार्ये धिषणाधिययोषिति निःश्रेणिरधिरोहिण्यां ख
 र्जुरीयादपे स्त्रियाम् ५७ निर्व्याणं वारणापांगदेशे मौक्षे ध्वनिर्गमे
 निर्मा णं निर्मितौ सारे समं जसेन पुंसकं ५८ निर्व्याणं मस्तंगज
 ने निर्वृत्तौ गजमज्जने संगमेप्यपवर्गे च प्रवणो नाचतुष्यथे ५९
 क्रमनिम्नमहीभागोदरप्रव्हेषु च त्रिषु प्रघणस्ताम्रकुंभे स्याद्
 लिंदेलोहमुद्धरे ६० प्रमाणं नियमार्थादाशास्त्रेषु सत्यवादिनि

द्यत्तायांचहेतौचक्रीबैकत्वेप्रमातरि ६१ पत्रोर्णधौतकौशे
 येक्रीबंस्याच्छोणकेपुमान् पक्षिणो पूर्णिमायांस्याद्विहंग्यांश
 किनीभिदि ६२ आगामीवर्तमानादर्युक्तरात्रावपिस्त्रिया प्र
 वेणिःस्त्रीकुशावेण्योःपुराणंपंचलक्षणं ६३ पणेपुंसित्रिषु
 प्रलेपूरणःपूरकेत्रिषु क्रीबंपिंडप्रभेदेचपूरणीशात्मलिदुमे
 ६४ पदसंभक्तसूत्रेषुप्रोक्षणंसेचनेवधे वरुणस्तुरुभेदेःसु
 पश्चिमाशापतावपि ६५ चरुण स्तुपुमान्तिक्तशकप्राकारयो
 रपि क्रीबकन्यादिवरणेवेष्टनेस्त्रीनदीभिदि ६६ वारणंप्र
 तिषेधेस्याद्वारणस्तुमतंगजे ब्राह्मणं ब्रह्मसंघातेवेदभागेन
 पुंसकं ६७ भूमिदेवेतुपुलिंगःसुंजिकापृक्कपोःस्त्रियाम् वा
 रुणीगंडदुर्वायाप्रतीचीसुरयोरपि ६८ भरणीघोषकेत्रस्य
 भरणंवेतनेभृतौ अमणीकारुंडिकायांक्रीडाद्यायामधीशितु
 ६९ भीषणोरसेसल्लव्यांनागाढेदारुणेस्त्रिषु मस्तुणोःक
 र्त्तशेस्त्रिग्वेत्रिषूयायांतुयोविति ७० मत्स्युणोनिर्विघाणेभेनिः
 शमशुपुरुषेपिच उद्देशेनालिकेरेचमार्गणोयाचकेशरे ७१
 यात्र्यान्वेषणयोःक्रीबयंत्रणंरक्षणेस्मृत बधनेस्यान्नियमने
 रवणःशब्दनेखरे ७२ रमणंपटोलसूलेनार्यस्त्रीनाधवेस्म
 रे रोषणःपारदेहेमपर्वणोपलयोःपुमान् ७३ क्रोधनेवाच्यलिं
 गस्याद्रोहिणीकंठरुग्भिदि तडित्कटुंभरासोमवल्लेषुलो
 हितागवोः ७४ लवणंसैधवादौनासिंधुरक्षोभिदोरसे तद्यु
 क्तेवाच्यलिंगस्यानदीभेदद्विषोःस्त्रियाम् ७५ लक्ष्मणंनान्नि
 चिन्हेचसारस्यांलक्षणाकचित् लक्ष्मणात्त्वौषधीभेदेसारस्या
 मपियोविति ७६ रामभ्रातरिपुंसिस्त्यात्सश्रीकेचाभिधेयवत्
 विषाणीक्षीरकाकोल्यांअजशृंग्यांचयोविति ७७ कुष्ठनामौ
 षधेक्रीबंपशुशृंगेभदंतयोः विषणिःपण्पत्रीश्यांचभवेदाप
 णपण्यो ७८ शरणंगृहरक्षित्रोर्वधरक्षणयोरपि श्री

वणं च शुतौकर्णेन क्षत्रेन न पुंसकं ७९ अमणोयति भेदेनानिघ
जीविनितुत्रिषु स्त्रियां सुदर्शनामां स्योर्मुंटीरीशबरीभिदोः ८०
आवणोमासि पाषंडे दध्याल्यां आवणास्त्रियां शिंघाणं का
चपात्रे च लोहनासिकयोर्गले ८१ श्रीपर्णा काश्वरीकुंभयोः
क्रीबं पद्माग्निसंशयोः संकीर्णं निचितेपि स्यादशुद्धे चापि भे
द्यवत् ८२ सरणिः पंक्तौ मार्गे च सारणो राक्षसांतरे रुम्भे
देना प्रसारण्यां स्वल्पनद्यां च सारणी ८३ सुषेणः करमर्दे
स्याद्विष्णुसुग्रीववैद्ययोः सुवर्णो नास्वर्णकर्षे सुवर्णां तु म
खांतरे ८४ श्रीहृष्णागुरुणि क्रीबे कांचने हरिचंदने सुपर्णः
स्वर्णचूडे च गरुडे कृतमालके ८५ सुपर्णा कमलिन्यां च वै न
ते यस्य मातरि हरेणुर्नासती लेख्योरेणु काकुलयोपितोः ८६
हरणं यौतकादीनां द्रव्ये भुजे हतावपि हरिणः पुंसि सारंगे
विषदे त्वभिधेयवत् ८७ हरिणी हरितायां च नारीभिदुत्त
भेदयोः सुवर्णप्रतिमायां च हर्षणोऽक्षिरुगंतरे ८८ हर्षके
योगभेदे च आहुदे वेपि च क्वचित् हिरण्यं रेतसि स्वर्णे वराटे च न पुं
सकम् ८९ ॥ णचतुः ॥ अंगारिणी हसंत्यां च भास्करस्य
क्तदिश्यपि अश्वर्षणिर्नाऽथर्वज्ञब्राह्मणे च पुरोधसि ९०
अतर्पणं ग्रीणये स्यान्नांगलालेपनेपि च आशे हृणं स्यात्सो
पाने समारोहे प्ररोहणे ९१ उत्सेपणं तु जने धान्यमर्दनव
स्तुति स्यादुद्धरणमुद्धारवांतान्ते न्मूषलेष्वपि ९२ कार्षा
पयोऽस्त्री कार्षिके पणषोडशकेपि च अथ कामगुणोरागे
विषयाभोगयोःपि ९३ चीर्णपर्णं तु निंबेपि खर्जूरीभूरुहेषु
मान् चूडामणिः शिरोरत्ने काकचिज्याफलेषु मान् ९४
जुहुवाणोऽपि चाध्वर्यावपि स्याज्जातवेदसि तंडुवीणः कीट
मात्रे वर्बरे तंडुलोदके ९५ वायमाणा वार्षिके स्त्रीरह्यमाणे
भिधेयवत् तैलपर्णी मलयजे श्रीवासे सिल्लकेपि च ९६

दासायणीत्वपर्णायामश्विन्याद्युडुपुस्त्रिया अथदेवमणि
 भर्गोःश्वावर्तकौस्तुभेपिच ९० नारायणोच्युतेभीरुगौयोर्ना
 रायणीमता अथोनिगरणं क्लीबंभोजनेस्याङ्गलेपुमान् ९५
 अथनिःसरणं मृत्युपायमोक्षेषुनिर्गमे स्यान्निस्तरणमुपाये
 निस्तारेतरणेपिच ९९ निरूपणं स्यादालोकेविचारेचनिदर्शने
 पर्परीणश्चपर्णस्पशिरायांच्युतकंबले १०० पर्णचूर्णरसेपिस्या
 त्पर्परीणंतुपर्वाणि प्रचारणंनिषेधेस्यात्काम्यदानेचनद्वयोः
 १ परीरणः स्यात्कमठेदंडेचपट्टशाटके परायणमभीष्टेस्या
 तत्पराश्रययोरपि २ परवाणिः पुमान्धर्माध्यक्षवत्सरयोरपि
 परायणं समासंगकात्कर्त्तव्यपारगतावपि ३ पीलुपर्णीबिंबिका
 यांमूर्वायामौषधीभिदि अथपुष्करिणीचेभ्यांसराजिन्यांजला
 शये ४ मधुपर्णीतुगंभार्या नीलिसंज्ञौषधावपि मीनीम्रीण
 स्तुपुल्लिगोदुर्दुराग्रेचखंजने १०५ रक्तेरेणु स्तुसिंदूरपलाशको
 रकेपुमान् रागचूर्णपुमान्तधावनेमकरध्वजे दंडेरिहाण
 स्तुपुंसिस्यान्महादेवेवरेपिच लंबकर्णः स्मृतोकोठपादपेष्ठगले
 पिच ७ विदारणंविटुंबेचभेदकूावंगेद्वयोः अथवैतरणी
 नद्यांप्रेतानांयातुमातरि ८ शरवाणिशरमुखेपापिष्टेशरजीवि
 नि पुमानशोशिरवरिणीरसालावृत्तभेदयोः ९ नारीरत्नेमहि
 कापारोमावल्यामपिस्त्रियां अथसंसरणं क्लीबमसंवाधच
 मृगतौ १० घंटापथेचसंसाररणारंभेचकुत्रचित् समीरणः
 स्यात्पवनेपथिकेचफणिज्जके ११ हस्तिकर्णश्चोरुव्यूकेपलाश
 गणभेदयोः ॥ णर्पंच ॥ अवग्रहणमित्येतत्प्रतिरोधेयना
 दरे १२ अवतारणंभूतादिग्रहेवस्त्रांचलेचने प्रविदारण
 माख्यातंसंपरायेऽवदारणे १३ परिभाषायांसनिंदोपालेभनेनि
 यमेपिच उक्तोमत्तवारणस्तुप्रक्लिन्नकटकजरे १४ क्लीवं
 प्रासादबीचीनांकुंडवृक्षवृत्तावपि मंडुकपर्णीमंजिष्ठाब्राह्म

ण्योर्नातुशोणके १५ रोमदूर्ध्वणं रोमांचेनासूतेचविभीतके वा
 तरायणउन्मत्तेनिष्प्रयोजनपूरुषे १६ कांडेचपरपत्रेचकूटेच
 परसंक्रमे ॥ णषट् ॥ दोहदलक्षणमुक्तंवयःसंधौचगर्भे
 च १७ यौवनलक्षणमव्याख्यातंलावण्यकुचयोश्च ॥ ॥
 ॥द्वितीयोतवर्गः ॥ तैकं ॥ तश्चौरामृतपुच्छेषुक्रोडेम्लेछेचकु
 वचित् अपुमांस्तरणेषुण्येकशितःशब्दवेदिभिः १ ॥ तद्वि ॥
 अस्तंक्षिप्तेष्ववसितेन्निषुनापश्चिमाचले अंतंस्वरूपेनाशेना
 नस्त्रीशेषैःति केन्निषु २ आर्त्तिःपीडाधनुष्कोट्योःस्त्र्याप्तैलब्धे
 स्वसत्तयोः आत्तिःस्त्रीयोगसंप्राप्त्योरितं स्मृतेगतेन्निषु ३ द्वेति
 द्विंवेप्रवासेतिरष्ट्यादिषट्सुचस्त्रियाम् उक्तमेकाक्षरछंदस्यु
 त्तंस्याद्भाषितेन्निषु ४ कृतिःस्त्रीरक्षणेस्पृतावृत्तिःकल्याणव
 र्त्मनोः जुगुप्सास्पृद्धेस्त्रीस्यादृतमुच्छशिलेजले ५ सत्येदीप्तेपू
 जितेस्यादृतुर्वर्षादिषट्सुच आर्त्तवेभासिचपुमानेतःकर्तुरा
 गते ६ क्षत्ताशूद्राक्षत्रियजेप्रतीहारेचसारथ्यौ भुजिस्थ्यातन
 येपिस्थानियुक्तवेधसोःपुमान् ७ कर्त्तातुकारकेवाच्यलिंगोनाप
 रमेष्टिनि क्रतुर्यज्ञेमुनौपुंसिकोतिःशोभेच्छयोःस्त्रियाम् ८ का
 तानार्योप्रियंगोरस्त्रीशोभनेन्निषुनाधवे लोहेचचंद्रसूर्यायःपया
 यांतःशिलासुच ९ क्षितिर्निवासेमेदिन्यांकालभेदेक्षयेस्त्रिया
 म् कीर्त्तिप्रसादयशसोर्योषितकुंतो गवेधिकायांस्यात् १०
 प्रासायुधेचकुंती गुग्गुलुपृथयोश्चशालुक्या कृतंयुगेऽलम
 र्थेस्याद्विहितेहिंसितेन्निषु ११ कृतं तुवेष्टितेच्छिन्नेकृतिःकारण
 हिंसयोः कृतिश्चर्मत्वचोर्भूर्जेकृतिकायांद्वयंस्त्रियाम् केतुर्नास्ति
 कूपताकाविग्रहोत्पातेपुलक्ष्मणि गर्तस्त्रिगर्तभेदेस्याद्वटे
 चकुकुंदरे १२ ग्रस्तं ग्रासीकृतेपिस्थालुप्तवर्णपदेष्वेव गतिः
 स्त्रीमार्गदशयोद्गानियात्राभ्युपाययोः १४ नाडीत्रणसरण्यां
 चगतं विज्ञानयातयोः गातुर्नाकोकिलेभृंगेगंधर्वेन्निषुरोषणे

१५ गीतिश्छंदसिगानेस्त्रीगीतं शब्दितगानयोः गुप्ति स्त्यव
करस्थानेकारागारेचरक्षणे १६ गुप्तं स्याद्रक्षितेगूढेघात
कांडप्रहारयोः द्युतमाज्येजलेक्लीबंप्रदीप्तेत्वभिधेयवत् १७
चित्तं छन्नेत्रिषु चित्ताचित्यायांसंहतौस्त्रियाम् चिति श्रित्या
दृंदयोः स्त्रीजातं व्यक्तौघजन्मसु १८ क्लीबत्रिलिंगमुत्पन्नेजा
तिः स्त्रीगोत्रजन्मनो. अश्र्मंतिकामलव्येश्चसामान्यछंदसोरपि
१९ जातौफलेचमालत्यां जातिस्तातसगोत्रयोः पुमानश्चततं
व्याप्तेविस्तृतेचत्रिलिंगक २० क्लीबंवीणादिवाद्येस्यात्पुल्लिंग
स्तुसमीरणे तातोनुकंप्येजनकेतित्तोरससुगंधयोः २१ तिक्ता
नुकदुरोहिण्यां पर्वटेतुनपुंसकम् तूस्तं रेणौचविख्यातंजटायां
चनपुंसक २२ त्रेतायुगेऽग्नित्रितयेदत्तं विश्राणितेऽर्चिते दं
तोऽद्विकटकेकुंजेदशनेऽथौषधौस्त्रियाम् २३ दांत स्तुदमि
तेपिस्थात्तपक्वेषासहेत्रिषु दितिर्दैत्यजनन्यांचखडनेपिचयो
षिति २४ दीप्तं निर्भासितेदग्नेज्वलितेऽथद्रुतं त्रिषु शीघ्रे
विलीनेविद्राणे द्युतिः स्त्रीरश्मिशोभयो २५ दृति श्र्वर्मपुटे
मत्स्येनाधातुर्नेद्विधेपुच शब्दयोनिमहाभूततद्गुणेषुरसादि
षु २६ मनःशिलादौश्लेष्मादौविशेषाद्गैरिकेस्थिच धाताहिर
ण्यगर्भेनापालकेत्रिष्वथोधुतं २७ त्यक्तेविधूतेधूतं तुकंपितेभ
र्त्सितेत्रिषु धूर्त्तं तुग्वंडलवणेधुस्तूरेनाविटेत्रिषु २८ धृतिर्नेष्टोस्त्रि
योनुष्टेयोगभिहृर्यधारणे नतंतगरपात्यांस्यात्क्लीबंकुटिलनम्र
यो २९ त्रिषुनीतिर्नयेपिस्थात्प्रापणेपिचयोषिति पंक्तिः
स्त्रीगौरवेपाकेपत्तिर्नापदगेस्त्रियां ३० गताचेकरथैकेभत्र्य
थपंचपदातिके पंक्तिर्दशस्रगंछंदोदशसंख्यालिषुस्त्रियाम्
३१ पतिर्धवेनानिष्पीशेप्राप्तं लब्धेसमंजसे पातो निपातने
त्रातेत्रिषुप्राप्तिर्महोदये ३२ लाभेपिचस्त्रियांप्राप्तिः पूर्त्तिप्रा
देशयोः स्त्रियाम् पीतिर्नाऽश्वेस्त्रि यांपानेप्रीतंहृपिननर्मणे ३३

दीतं पाने हरिद्रायां स्त्रियां गौरिः भिधेयवत् प्रीतिर्येगांतरे प्रे
 स्मिस्मरपत्नीसुदोः स्त्रियाम् ३४ पुस्तं क्लीबे पुस्तके च लेप्या
 दिशिल्पकर्मणि पु तं तुरंगमगतौ क्लीबं पुंसि त्रिमात्रके ३५
 पूतं त्रिषु पवित्रे च शटिते बहुलीकृते पूतं त्रिषु पूरिते स्यात् क्ली
 बं खातादिकर्मणि ३६ प्रोतं नपुंसकं वस्त्रे खचिते वा च्यलि
 गकं नेतो भूतांतरे पुंसि मृते स्याद्वा च्यलिंगकः ३७ पोतः
 शिशौ बहिर्नेच गृहस्थाने च वाससि वृत्तिस्तु वरणेऽपि स्याद्दे
 हनेऽपि च योषिति ३८ भर्ता स्वामिनि पुंसि स्यात्त्रिषु धातरि योष्ट
 रि भक्तिर्विभागे सेवायां स्त्रियां भ्रातिस्तु योषिति ३९ मिथ्या
 मितौ च भ्रमणे भित्तिः कुड्यप्रदेशयोः भीतिर्भयोः स्त्रियां भीतं
 भयेऽश्रभीयुते त्रिषु ४० भूतिर्भस्मनिसंपत्तौ हस्तिशृंगारयोः
 स्त्रियाम् भूतं क्ष्मादौ पिशाचादौ जंतौ क्लीबं त्रिषु चिते ४१ प्रा
 ते वित्ते समे सत्ये देवयोन्यंतरे तु ना कुमारैः पिभृतिः स्त्री स्यान्मृत्ये
 पि भरणेऽपि च ४२ मंतंतु सन्मते जाते मत्तिः स्त्री ह्यादयो स्मृ
 तौ मंतुः पुंस्यपराधेऽपि मनुष्येऽपि प्रजापतौ ४३ माता गौर्या
 दिजन्तनी गोब्रह्माण्यादिभूमिषु मातिर्मानेऽप्यवच्छेदे मुक्तिर्मा
 क्षेचमोक्षणे ४४ मात्रादयः स्त्रियां मुक्तः प्राप्तमोक्षे च मोचिते
 त्रिषु स्त्रीमौक्तिके मूर्तिः कायकाठिन्ययोः स्त्रियाम् ४५ मूर्त्तं
 स्यात्त्रिषु मूर्च्छालेकठिने मूर्त्तिर्मल्यपि मृतंतु याचिते मृत्योः क्लीबं मृ
 त्युमति त्रिषु ४६ यतिः स्त्रीपादविच्छेदे निकारयति नोः पुमान्
 यंता मेढे च सूतेना युक्तिः स्त्रीन्याययोगयोः ४७ युतो युक्तो
 पृथग्भूते क्लीबं हस्ते च तुष्टये रक्तो नुस्ते नील्पादिरंजिते लोहिते
 त्रिषु ४८ क्लीबंतु कुंकुमे ताग्रे प्राचीना मलके सृजि रतिः स्त्री
 स्मरदारे पुराणे सुरतगुह्ययोः ४९ रत्नं वर्त्मनि नद्यां स्त्रीरतं
 सुरतगुह्ययोः रिक्तं भूयैवने रतिः स्त्रियां स्पंदप्रचारयोः ५०
 पित्तले लोहकिंद्रे च लत्ताप्रियंगुशाकयोः शृङ्गाज्योतिष्मती वल्ली

लत्ताकस्तूरिकासुच ५१ माधवीदूर्वयोर्लिप्तं विलिप्तविष
दिग्धयोः भुक्ते लूतातूर्णनाभपिपीलिकागदोतरे ५२ बसा
तुजनकेपुंसिबापकेप्यभिधेयवत् वक्तातुपंडितेपि स्याद्वाग्भिन्
प्यन्यलिंगकः ५३ व्यस्तंतुव्याकुलेव्याप्तेव्यक्तः स्फुटमनीषि
णो वस्तिर्द्वयोर्निस्तूहेनाभ्यपोभूम्निदशासुच ५४ वार्त्तिर्भे
षजनिर्माणेनयनांजनलेखयो गात्राः नुलेपनीदीपदशादीपे
षुयोषिति ५५ वार्त्तातुवर्त्तनेवातिगणेदृष्याद्युदंतयोः नि
सारो ग्ययोः क्लीबंवृत्तिर्मल्लीरुजोः स्त्रियां ५६ व्याप्तंरव्याते
समाक्रांतेव्याप्तिर्न्यापनरेभयोः स्त्रियां वित्तिर्विचारेचला
भसंभावयोः स्त्रिया ५७ वित्तंक्लीबंधनेवाच्यलिंगरव्या
प्तेविचारिते वीतमसारगजे स्यादं कुशकर्मण्यसारतुरगेपि
वीतिर्गतौचदीप्तौप्रजनाशनधा वनेषुस्त्री ५८ वृत्तिर्विव
रणाजीवकैशिव्यादिप्रवर्तने ५९ स्त्री वृत्तं प्रसवबंधेच
टीधाराकुचाग्रयो वृत्तोऽधीतेष्यतीतेतिवर्तुलेपिवृत्तेमृते ६०
दृढेऽन्यलिंगंवाक्लीबछंदश्चारित्रवृत्तिषु शक्तिरस्त्रांतरेगोर्वा
मुक्ताहादौबलेस्त्रिया ६१ शास्तंसेमेप्रशस्तेचशोति स्त्री
मंगलेशमे शास्तासमेतभद्रेनाशासनेपुनरन्यवत् ६२ शो
तोऽभियुक्तरसयो पुसित्रिषुशमान्विते अव्ययंवारणे शोतं
शोतंशितंचदुर्बले ६३ निशितेचशितिर्भूर्जेनासिनासित
योस्त्रिषु शीत हिमगुणेक्लीबशीतलालसयोस्त्रिषु ६४ या
नीरेबहुजारेनाशुक्तं शतामू निष्ठुरे श्रुति श्रोत्रेचतत्कर्म
ण्याम्नायवातयो स्त्रियाम् ६५ श्रुत्तिकपालशकलेशखेशं
खनखेपिच नख्यश्चावर्तदुर्नाममुक्तास्फोटेषुचस्त्रियां ६६
श्रुच माकर्णितेशास्त्रेष्वेतौ हीपाद्रिभेदयो श्वेताचराटि
काकाष्ठपाटलाशंखिनीषुच ६७ क्लीबंरूप्येऽन्यवच्छुक्तेस
त्साधौधीरशक्तयो मान्येसत्येविरामानेत्रिषुसाध्यमयोस्त्रियां ६८

सातिर्दानेः वसानेः स्त्रीस्वोऽसं चेतसि गच्छरे स्थितं प्रतिज्ञात
वति चोर्ध्वनिश्चल योस्त्रिषु ६९ स्थितिः स्त्रियामवस्थाने मर्गादा
यांचसीमनि सित मवसिते च बद्धे धवले त्रिषु धवलायां स्त्री ७०
सीता लो गल पद्धतिवैदेही स्वर्ग गंगासु सुत स्तु पार्थिवे पुत्रं
रूप पत्ये तु सुता स्मृता ७१ सुप्तिः स्पर्शाद्गता निद्रा विश्रंभे शय
ने स्त्रियाम् सूत स्तु सारथ्यो तस्मिन् त्रिया द्वा द्वाणी सुते ७२ वंदि
पारदयोः पुंसि प्रसूते प्रेरिते त्रिषु स्यूतिः सीवन संतत्यो स्त्रियां स्यू
तः प्रसेवके ७३ नात्रिषूते स्मृति धर्मशास्त्र स्मरणयोः स्त्रियां
सूतिः स्त्री गमने मार्गे सेतुर्नाः लो कुमारके ७४ हस्तः करे करि
करे सप्रकोष्ठ करे पिच ७५ हस्तः करे करि करे सप्रकोष्ठ करे पिच ७६
हेतिः स्यादाद्युधज्वाला सूर्यतेजः सुयोषिति ॥ तन्नि ॥
अमृतं यद्गणेशे स्यात्पीयूषे सलिले घृते ७६ अयाचिते च मोक्षे
चना धन्वंतरि देवयोः अमृता मागधी पश्या गुडूच्या मलकीषु च
७७ अनृतं रुषा वसत्ये व्यजितो नाहरौ त्रिषु अनिर्जिते चाच्युत
स्तु हरौ पुंसि त्रिषु स्थिरे ७८ अर्दितं याचिते पि स्याद्वात व्याधौ च
हिंसिते असृतं न द्वयोः पंडे लाजेषु त्रिष्वर्दिते ७९ यवे पि
क्वचिद्व्यक्तौ हरौ स्मरहरे पुमान् परमात्म महदाद्योः क्लीबं
स्यात्स्फुटं त्रिषु ८० अनंतः केशव शेषे पुमाननवधौ त्रिषु
अनंता च विशल्यायां शारि बादूर्वयोरपि ८१ कणादुराल
भा पश्या पार्वत्या मलकीषु च विश्वभरा गुडूच्योः स्यादनेतं सु
रवर्त्मानि ८२ अश्रुतं मशुभे चुल्यां मरणेऽनवधावपि स्म
त्रे पश्याऽयतिः पुंसि हिमदीधितिकालयोः ८३ अर्हस्तु स
पणे बुद्धे पुंसि मान्येऽत्यलिंगकः अर्हंतश्चापि सुगते स पयोपि च
दृश्यते ८४ अगस्तिः कुंभयो नौ च वंकसे न तरौ पुमान् अर्च
ती कुंभदा स्यांच वडवायांच योषिति ८५ अंगतिः पुंस्यग्निहो
तृ ब्रह्मवन् हिष्वयादितिः भूदेवमात्रो रंहति स्त्यागे रोगेऽप्युभे

स्त्रियौ ८६ आयातः पुंसि पतने तदात्वे च प्रकीर्तितः आध्या-
तं शिंघिते क्रांतेऽप्यारख्यातं भाषितेति डिः ८७ आध्यातः श-
ब्दिते दग्धे वातरुग्भेदसंयुते आस्युतः स्नातवे स्नातेऽप्यादृत-
सादरेर्चिते ८८ आचितः शकटोन्मेषे पलानामयुतद्वये पुलि-
गः संगृहीतेऽपि छन्नेऽपि स्यान्त्रिलिङ्गकः ८९ आहृतं गुणिते च
पितादिते च मृषार्थके स्यात्पुत्रातनवस्त्रेऽपि नववस्त्रे च नाऽनके
९० आनतो देशभेदेऽपि वृत्त्यस्थाने जलेरणे आवर्तं श्रितने वा
रिभ्रमे चावर्तने पुमान् ९१ आस्फोटं तु पुमान् कर्णेऽप्यस्यात्को-
विदारके आस्फोतागिरिकर्ण्यं च वनमल्यां च योषिति ९२
आयस्तस्तेजितेऽपि तेऽपि क्लेशितेऽपि तेऽपि हते आयतिः स्तुस्त्रियां दै-
र्घ्यं प्रभावागामिकालयोः ९३ आयत्तिः स्तुस्त्रियां स्नेहे वशित्वे
वासवे बले आहृतिः स्तुस्त्रियां रूपे सामान्यवपुषोरपि ९४
आसत्तिः संगमेलामेऽपि स्त्रियामापत्तिरापदि प्रापणेऽपि च योषि-
त्स्यादुदंतः साधुवार्तयोः ९५ उचितं न्युषिते दग्धेऽप्युदात्त-
स्तुस्वरौ तरे दयात्यागादिसंपन्ने काव्यालंकारकृत्ययोः ९६ उ-
त्तं शुष्कमांसेयत्रिषु तप्तेऽपि पुते उचितं तु भवेन्न्यस्तेमितेऽपि
तेऽपि संजसे ९७ उद्धृतं स्यान्निष्पृष्टेऽपि त्रिषु कौञ्चितेऽपि च उ-
त्थितं स्यान्निष्पृष्ट्यने प्रोचते वृद्धिमत्यपि ९८ उद्धातः स्तुपुमा-
न्यादस्रवलने समुपक्रमे यवनाभ्यासयोगस्य कालभेदे च कीर्ति-
तः ९९ उत्तुंगे मुद्गरेऽपि स्यादुदितं तूक्तमागते उद्धितं त्रिषु सं-
जाते समुन्नद्धप्रवृद्धयोः १०० उन्मत्तः उन्मादवति धूर्त्तरमुचुं-
दयोः उद्धांतो निर्मदगने पुमानुद्धमिते त्रिषु १ एधतुः पुरुषः
ग्रीना कलितं विदिताप्तयोः कपोतः स्याच्चित्रकंठपारावतवि-
हगयो २ अथ क्रंदितं माह्वानेरुदितेऽपि न पुंसकं स्मारितः
स्त्रावितेऽपि शारे अभिशस्तेऽपि च त्रिषु ३ कापोता रुचकेऽपि वेक-
पोतो घंजनांतरे किरातो म्लेच्छभेदे स्याद्भूनिंबेऽप्यतनावपि ४

स्त्रियां चामरधारिण्यां कुट्टिनी दुर्गयोरपि कृतांतो यमसिद्धो तदे
 वाकुशलकर्मसु ५ गर्जितं वारिवाहादिध्वनौ नाम नकुंजरे
 ग्रंथितं गुफितेकांते हिंसिते च त्रिलिंगकम् ६ गभस्तिः किरणे
 सूर्येनास्वाहायां तु योषिति गम्युत् स्त्रीस्वर्णलतयोर्गोपतिः शि
 वषट्ठयोः ७ नृपभास्करयोः पुंसि चेष्टितं गतिचेष्टयोः जगत्
 स्यात्पिष्टपेक्षी बंवा यौना अंगमे त्रिषु ८ जगती भुवनेष्मायां
 छंदोभेदे जनेपि च जयंतो वृक्षभिन्नौ योरिंद्रपुत्री पताकयोः ९
 पुमानैंद्रो हरेभीमे ज्वलितं दग्ध उज्ज्वले जामाता दुहितुः पत्न्यौ
 सूर्यावर्तधवे पुमान् १० जीमुतोः द्रौधृति करे देवता डेपयो धरे
 जीवातुरस्त्रियां भक्ते जीविते जीव नौषधे ११ जीवन्ती जीवनी
 शम्पोर्गुडूची वृंदयोरपि जृम्भितं करणे स्त्रीणामीहा स्फोटितयो
 रपि १२ त्वरितं प्रजवेशीघ्रे त्रिगर्तो गणितांतरे देशे पिनाघु
 घुरिका कामुकांगनयोः स्त्रियां १३ तृणताधनुषितृणले दं
 शित मपि जानदंसितेपि स्यात् कवचाचिते द्विजातिर्विप्रांडज
 योश्च पुल्लिंगः १४ दुर्जातं व्यसने क्लीबे सम्यग्जातेऽन्यलिंगकं
 दुर्गतिर्न करे नैस्व्ये स्त्री दृष्टांत उदाहृतौ १५ शास्त्रे च मरणे
 धीमान् पंडिते च बृहस्पतौ निर्ऋतिः स्यादलक्ष्म्यां स्त्री दिशां पा
 लांतरे पुमान् १६ निवृत्तं विप्रलंभे स्यान्नीचे विप्रवृत्तेपि च
 निर्मुक्तस्त्यक्तसंगे स्यान्मुक्तकंचुकभोगिनी १७ निरस्तत्रिषु
 निष्ठूते प्रेषिते षोडशितो दिते संसृक्ते च प्रतिहते निमित्तं हेतुलक्ष्मणोः १८ नि
 वातौ दृढसन्नाहे वातशून्ये पिचाश्रये निशांतत्रिषु शांते स्यात्क्लीबं
 तु भवनौषसोः १९ निवृत्तिर्भर्त्सने क्षेपे शठेशाढ्येपि च स्त्रियां निवृ
 त्तिः सुस्थिता वस्तंगमने च सुखे स्त्रियां २० नियतिर्नियमे दैवे स्त्री
 पतनूपातुगे खगे प्रवृत्तं वितते सुण्णे पर्यस्तः पतिते हते २१ प्र
 भूतमुद्गतै प्राज्ये षंडितः सिल्हके कवौ पलितं शैलजे तापे
 केशपाके च कर्दमे २२ प्रसृतः सुप्रसार स्याद्विनीते वेगिते त्रिषु अर्द्धजले

लुपुल्लिंगो जंघायां प्रसूता मता २३ प्रसूतं कुसुमेकीबन्त्रि
 पुसजातसूतयोः प्रणीतः संस्कृताग्नौ नायज्ञपात्रांतरे स्त्रियां
 २४ त्रिपुक्षितोपसंपन्नविहितेषु प्रवेशिते प्रतीतः सादरे ज्ञाते
 हृष्टप्रख्यातयोस्त्रिषु २५ प्रमीतं वाच्यलिंगस्यात्प्रोक्षितेपि
 मृतेपि च परेतो वाच्यलिंगः स्यान्मृतेभूतांतरे पुमान् २६ प
 र्वतः पादपेपुंसि शाकमत्स्यप्रभेदयोः द्वैवमुन्यतरे शैले प्रपा
 तो निर्गरे तटे २७ पर्याप्ततुल्यथेष्टस्यात्तौ शक्ते निवारणे पंचता
 पंचभावे स्यान्मरणेपि च योषिति २८ पक्ष्यतिश्च भवेत्पक्षमूले
 च प्रतिपत्तिथौ प्रसूतिरुद्भवेपि स्यात्तनये दुहितर्यपि २९ प्रत
 तिर्विस्तृतौ बल्यां पद्धतिः पंक्तिवर्त्मनोः प्रवृत्तिस्तु प्रवाहे स्या
 दुदंते च प्रवर्तने ३० आवत्यादौ च पर्याप्तिः प्रकामप्राप्तिरक्षणे
 प्रवृत्तिर्गुणसाम्ये स्यादमात्यादिस्वभावयोः ३१ योनौ लिंगे
 पौरवर्गेऽपि पक्ष्यादयः स्त्रियां पार्वती सल्लकी दुर्गा गोपालपु
 त्रिकां सुच ३२ प्रार्थितं याचिते शत्रुसंरुद्धे भिहते त्रिषु पि
 त्सन्विहंगमे पुंसि पतने छेदने स्त्रिषु ३३ पिशितं मांसे मांस्या
 स्त्रीपिंडितं गुणिते घने पीडितं करणे स्त्रीणां यत्रिते बाधिते
 पि च ३४ पुटितं स्यादहिपुटे पाटितं सूतयोः पृषन्मृगेषु
 मान्निदौ नह्यो पृषतोपि ना ३५ अनयोश्च त्रिषु श्वेतविंदुयु
 तेषु भाविमौ प्रोक्षितं निहते सिके बृहती वसनांतरे ३६ छं
 दोभितस्तु द्रवार्ता कीवारिधानीषु वाचि च कंदकारी महत्योश्च
 भवद्युप्तस्ततोस्त्रिषु ३७ स्त्रीबाणभेदे भरतो नाट्यशास्त्र
 मुनौ तटे रामानुजे च दौष्यंतौ भास्वान्भास्वरसूर्ययो ३८
 भारते ग्रंथभेदे स्याद्वर्षभेदेऽथ भारती वचने च सरस्वत्यां प
 क्षि वृत्तिप्रभेदयोः ३९ भासंतः सुंदराकारे त्रिषु नाभासपक्षि
 णि भावितं वासिते प्राप्ते भूभृन्नाट्रौ महीपतौ ४० महती
 बल्लकी भेदे रात्र्ये स्यात्तुनपुंसकं तत्त्वभेदे पुमान् नृजे वाच्य व

नमश्चितं पुनः ४१ क्लीबं निजलपोले स्यान्निष्वालोदितघृष्टयोः
 मरुद्देवे समीरेनाग्रं थिपर्णेन पुंसकम् ४२ सुषितं हतरखं डि
 तयोर्मूर्छितमपि सोच्छ्रये च मूढे च रजतं त्रिषु सुक्ले स्यात्क्ली
 बंहारे च दुर्वर्णे ४३ रमतिर्नायकेनाके पुंसि स्याद्रसितं पुनः
 रुतस्तनितयोः क्लीबं स्वर्णादिरवचिते त्रिषु ४४ रेवती हलिप
 ल्यां स्यात्ताराभिन्मातृभेदयोः रेवतस्तु सुवर्णालौ शैलभेदे च
 शंकरे ४५ रोहितं कुंकुमे रक्ते च रजुशक्रशरासने पुंसि स्या
 न्मीनमृगयोर्भेदे रोहितकदुमे ४६ रोहिन्मृग्यां लताभेदे स्त्री
 नार्के ललितं त्रिषु ललिते च शितेऽपि स्याद्धारभेदे तु न द्वयोः ४७
 लोहितं रक्तगोशीर्षे कुंकुमे रक्तचंदने पुमान् न दांतरे भौमे वर्णे च
 त्रिषु तद्वति ४८ वर्द्धितं प्रसिते छिन्ने पूरिते वहतिर्गवि सचिवे पुं
 सि वहतुः पथिके वृषभे पुमान् ४९ वनिता जातरागस्त्री स्त्रि
 योस्त्रिषु च याचिते सेविते वा पितं बीजाकृतमुंडितयोस्त्रिषु ५०
 वसतिः स्यात्त्रिषु वासे यामिन्यां च निकेतने व्यायतं व्यापृते
 दीर्घदृढेऽंति शयेऽन्यवत् ५१ व्याघातो योगभेदे स्यादंतरायप्र
 हारयोः वासिता करणी नार्योर्वासितं भाविते रुते ५२ वासंती
 माधवी पूष्योरुष्ट्रे नावहिते त्रिषु विविक्तं त्रिष्वसंपृक्ते रहः पू
 तविवेकिषु ५३ वसुनंदे नाविहस्तः पंडिते व्याकुले त्रिषु विनीतः
 सुवहाश्वे स्याद्दृणज्यपि पुमांस्त्रिषु ५४ जितेन्द्रियेऽपनीते च नि
 भृते विनयान्विते विश्वस्तो जातविश्वासे विश्वस्ता विधवस्त्रिया
 म् ५५ विद्युत्तडितिसंध्यायां स्त्रियां त्रिषु तु निश्रमे विवृता
 सुद्ररुग्भेदे विस्तृते त्वभिधेयवत् ५६ विनेताऽदेशके राज्ञे ना
 विधाता तु वेधसि स्मरेना विनता तात्पर्यजनन्यां पटकाभिदि
 ५७ विनतः प्रणते भुग्ने शिषिते चाभिधेयवत् विवृतं त्रिषु
 वीभत्सरागिते संस्कृतेऽपि च ५८ विह्वित्तिरंगरागे विह्वेदे हार
 भेदे स्त्री विदितं बुद्धितार्थितयोर्विपत्तिरपि यातनापदोर्घोषित

५९ वृत्तांतः प्रक्रियापांस्यात्कार्त्तर्त्तवार्त्तप्रभेदयोः प्रस्तावेवेष्टि
तं रुद्धेलासकेकरणांतरे ६० वेष्टितं गमने क्लीबं कुटिले विधु
ते त्रिषु विवर्त्तः समुदाये स्यादपवर्त्तननृत्ययोः ६१ शकुंत
कीठभेदे स्याद्भासपक्षिविहंगयोः श्रीमौ स्तिलकवृक्षं नाम नोद्ध
तानकत्रिषु ६२ श्रीपतिः पुंसि पृथिवीनाथे च मधुसूदने शु
द्धांतोतः पुरेष्माभृत्तरहः कक्षांतरेपि च ६३ स्ववंती तु तरंगि
ण्यांगुल्यस्थानौषधीभिदोः संवर्त्तः प्रलये मुन्यंतरे कर्षफलेपि च
६४ स्खलितं चलिते श्रेपे संहृतं संगते दृढे संस्फुट-रुग्निमे
शस्ते भूषितेऽप्यन्यलिंगक ६५ क्लीबंतुलक्षणोपेते स्थपतिः कं
चुकिन्यपि जीवेष्टियाजकेशिलिभेदेनासत्तमे त्रिषु ६६ संघा
तपुंसि घाते च संहृतौ नरकांतरे संवित्तिप्रतिपत्तौ स्यादविवादे ज
नस्य च ६७ संततिः स्यात्पत्तौ गोत्रे पारपर्ये पुत्रपौत्राणाम् संग
तिः संगमे दाने सन्नतिः प्रणतौ ध्वनौ ६८ समितिः संपराये
स्यात्सभायां संगमेपि च समाप्तिरवसाने स्यात्समर्थनेऽथ संमतिः
६९ अमिलावेऽप्यनुज्ञायां संवित्याद्यास्तु योषिनि स्यापितं नि
श्चितेन्यस्ते स्तिमितोऽंच च लार्द्रयोः ७० सिकतास्त्री सिकतिले
बालुकाया तु भूमनि सुरतं स्यान्निधुवने देवत्वे सुरता स्मृता ७१
सुकृतं तु शुभे पुण्ये क्लीबसु विहिते त्रिषु सुव्रता सुखसंदोह्याशो
भनव्रतयोरेपि ७२ सुनीतिः शोभननये ध्रुवमातरियोषिति सूनु
तं मंगलेपि स्यात्त्रियसत्त्वेव च स्यपि ७३ हरिद्रि-शिश्रियां पुंसि
हृषवर्णविशेषयोः अस्त्रिया स्यात्तृणे चाथ हर्मितं क्षिप्रदग्धयोः
७४ हरितास्त्री च दूर्वायां हरिहर्णयुतेऽन्यवत् हसंत्यंगारधा
न्यांच मल्लिकाशाकिनीभिदोः ७५ ह्रितः पक्षिभेदे स्यान्मुनिभे
दे च कैतवे ह्रितं विस्मिते प्रीते प्रहते हृष्टलोमनि ७६ ॥ तचतु
॥ अवसितमृदे तातेऽप्यवसानगते च बाह्यलिंगस्यात् अर्थपति
पुल्लिंगोधनादिनाथे च नरनाथे ७७ अवदातः सिते गौरे विभुद्धे

व्यन्यलिंगकः अवगीतं तु निर्वादे त्वष्टृगर्हितयोरपि ७८ अंत
 र्गतिं विस्मृते स्यान्मध्यप्राप्ते च वाच्यवत् अंगारितं तु दग्धे स्यात्प
 लाशकलिकोद्गमे ७९ हसं त्यांचलतामात्रे नदीभेदे च योषितिः
 अपाचृतस्तुपिहिते स्वतंत्रेऽपि च वाच्यवत् ८० अत्याहितं
 महाभीतौ जीवन्पेक्षकर्मणि अभिनीतं त्रिषु न्याय्ये संस्कृता
 मर्षिणोरपि ८१ अभिजातकुलीने स्यात् न्याय्यपंडितयोस्त्रिषु
 अभियुक्तः परैरुद्धेतत्परेऽप्यभिधेयवत् ८२ अतिमुक्तस्तुनिः
 संगे वा संत्योतिनिशेषि च अवध्यस्तपरित्यक्ते निंदितेऽप्यवचूर्णिते
 ८३ अधिशिष्टप्रणिहिते कुत्सिते भर्त्सिते त्रिषु अंशुमान् भा
 स्करेशालपण्यामंशुमती स्मृता ८४ भवेदपचितिः पूजा
 व्ययनिष्कृतिहानिषु अथानुमति स्तूने दुष्टणिमा नृजयोरपि
 ८५ अभिशक्तिप्रार्थनापवादयोश्च त्रयं स्त्रियां आयुष्मान्यो
 गभेदेनावाच्यबच्चिरजीविनि ८६ उपाहितोः नलोत्पातेषु
 माना रोपिते त्रिषु उपाकृतोः ध्वरहतपशौ नोपद्रुते त्रिषु ८७ उ
 दास्थितप्रतीहारे प्रव्रज्यावसिते चरे स्यादुल्लिखितमुत्कीर्णेत
 नूकते च वाच्यवत् ८८ उद्गाहितमुदीर्णस्याद्गद्ग्राहितयोः
 स्त्रिषु भवेदुपचितं दग्धे समृद्धे वाच्यलिंगकं ८९ उज्जृम्भि
 तं त्रिषु त्फुल्ले चेषायां तु नपुंसकं उपरक्तो व्यसनात्तेरादुग्रसे
 दुसूर्ययोः ९० उपसत्तिः संगमात्रे सेवायामपि योषिति ऋष्यप्रो
 क्ता शतावर्षतिबलाशूकशिंषु ९१ ऐरावतोः भ्रमातंगे ना
 रंगेलकुचदुमे नागभेदे च पुंसि स्याद्विद्युत्तद्भेदयोः स्त्रियां ९२
 नपुंसकं महेंद्रस्य ऋजुदीर्घशरासने कलधौतं सुवर्णे स्याद्र
 जते च नपुंसकं ९३ भवेत्कुहरितं क्लीबं पिकालापेरतध्व
 नौ कुमुहान् कुमुदप्रायदेशे स्याद्वाच्यलिंगकः ९४ कुमुद
 ती कुमुदिन्यां कुशपत्न्यां च योषिति कृष्णवृंता पाटलायां माप
 पण्यां च योषिति ९५ अथगंधवती पृथ्वीपुरीभिद्यासमा

नृषु सुरायांचगरुत्मांश्चपक्षिमात्रेखगाधिपे ९६ भवेद्गृह
 पतिः पुंसि गृहस्थेऽपि च भ्रंशे चि चंद्रकांतस्तु पुंसि स्थान्मणि-
 भेदे च कैतवे ९७ चर्मण्वती नदी भेदे कदली पादपे स्त्रियाम्
 चित्रगुप्तस्तु पुंसि स्थान्मण्यमेतस्य च लेखके ९८ दिवांभीतकुं-
 भिले स्यादुल्लूके कुमुदाकरे दिवांकीर्तिस्तु पुंसि स्थान्नापितांताव
 सायिनो ९९ द्वीपवान्स्त्रियुनदयोर्द्वीपवत्यापगाभुवो दृष
 द्वती नदी भेदे कात्यायन्यामपि स्त्रियां २०० स्याद्धूमकेतु
 रुत्यातभेदे वैश्वानरे पुमान् नद्यावर्तपुमान्वेश्मप्रभेदे भगवद्भुमे
 १ नदीकांतसमुद्रे स्यादिज्जले सिंदुवारके नदीकांता स्त्रियां
 जघांकाकजंघौषधावपि २ नागदंतो द्विपरदे गृहानिर्गतदा
 रुणि नागदती तु कुंभायां श्रीहस्तिन्यामपि स्त्रियाम् ३ निष्का
 शितो निर्गमितेऽप्याहितेऽधिकृतेऽपि च अथ निस्तुषितं त्यक्ते
 त्वग्निहीने लघूकृते ४ निराकृतिरनाकारेऽस्वाध्याये वारणे त्रि
 षु परिगतं त्रिषु प्राप्ते विस्मृतज्ञानचेष्टिते २०५ अथ प्राणिहितं
 न्यस्ते प्राप्तेऽपि च समाहिते अथ पल्लवितं लासारक्ते सपल्लवे ततै
 ६ भवेत्प्राणिहितं द्विष्टे प्रतिस्वस्तितवद्भयो प्रतिस्मितं वारिते
 स्यात्प्रेषिते पंचकं त्रिषु ७ परिवर्तो विनियमे कूर्मराजे प्रवर्तने
 परिस्तुता स्त्री वारुण्यां स्यन्ने स्यादभिधेयवत् ८ प्रधूपि
 ता कुंशितायाः सूर्यगंतव्यदिश्यपि पंचगुप्तस्तु चार्वाकदर्शने
 कमठे पुमान् ९ प्रजापतिश्च दक्षादौ महीपाले विधातरि प्रति
 पत्तिः प्रवृत्तौ च प्रागल्भ्ये गौरवेऽपि च १० संप्राप्ते च प्रबोधे च पद
 प्राप्ते च योषिति अथ प्रव्रजिता मांसीमुडीरीतापसीषु च ११
 प्रतिकृतिर्यार्चायां प्रतिनिधिप्रतीकारयोश्च स्त्री याशुपतो
 बकपुंषे स्यात्पशुपत्यधिदैवते च तद्भक्ते १२ पारिजातः सुर
 तरोपामिभद्रतरावपि पारावती गोपगीते नदीभिल्लवलीकले
 १३ पारावतः कलरवे तथा मर्कटतिंदुके पुण्यदंतस्तु दिङ्मागभे

देविद्याधरांतरे १४ पुरस्कृतोऽभिस्तारिग्रस्ताग्रेकृतपूजिते भ
गवन्नाजिनेगौर्यास्त्रियां पूज्येतुवाच्यवत् १५ अथभोगवती
नागपुरीनद्योरहौपुमान् रगमातातुकुट्टिन्यां वृक्षरोगांतरेस्त्रि
यां १६ लक्ष्मीपतिः पुमान्वासुदेवेनरपतावपि व्यतीपातो म
होत्पातेयोगभेदापयोनयोः १७ वनस्पतिर्नाद्रुमात्रेविनापु
ष्पफलद्रुमे विनिपातो निपातेस्याद्देवादिव्यसनेपुमान् १८ वि
जृम्भितेतुचेष्टायां क्लीबं त्रिषु विकसरे विवस्वान्विबुधेस्तूर्ये त
न्नगर्थाविवस्वती १९ वैजयंतोगृहेशक्रध्वजप्रासादयोः पु
मान् वैजयंतीपताकायां जयं तीपादपेपुमान् २० भवेच्छत
घृतिः पुंसि शत्रे च परमेष्ठिनि शुभ्रदंती सुदंत्यां स्यात्पुष्पदंते भ
योविति २१ समुद्धृतं समुत्कीर्णं प्यपनीते च वाच्यवत् सदा
गतिर्नाकवातनिर्वाणेषु सदीश्वरे २२ सरस्वांश्च न देवाभ्यो
नान्यवद्रसिकेस्त्रियां वाणीस्त्रीरत्नवाग्देवीगोनदीषु नदीभिदि
२३ मनुपत्न्यामपि सत्यवती व्यासस्य मातरि नारदर्चीकयोः
पत्न्यां स्त्रियां पुंसि नृपांतरे २४ समुद्रांतातु कार्पासी पृष्ठादुरा
लभासु च समाहितः समाधिस्थेषु क्तसिद्धांत आहिते २५
निर्विवादीकृतेऽपि स्यात्प्रतिज्ञाते च वाच्यवत् समापातो वधेषु डे
संख्यावान्पंडिते पुमान् २६ संख्यापुक्तेः न्यलिङ्गोऽथ सुधाभृ
तिः पुमान्मखे चंद्रेषु भाषितो बुद्धे पुमान्कूत्तेन पुंसकं २७ स्तू
र्यभक्तस्तुबंधूके पुंसि त्रिष्वर्कपूजके सेनापतिः कार्तिकेये प्य
नीकाधिपतौ पुमान् २८ हिमारातिपुमानीति द्वौ त्रेकिरणमालि
नि हैमवत्यभयास्वर्णक्षीर्योः श्वेतवचौ मयोः २२९ ॥ तपंच
॥ अवलोकितो नालोकनाथे त्रिषु निरीक्षिते अपराजित ईश
जेष्ठ्यांतरे नाजिते त्रिषु ३० गिरिकर्णजयादुर्गाशनपर्णीषु यो
षिति उपधूपित आसन्नमरणे परिधूपिते ३१ स्याद्गुणाधिपतिः
पुंसि शंकरेऽपि जानने भवेत्पिपतिषन् पित्तौ त्रिषु पुंसि विद्वंग

मे ३२ पृथिवीपतिस्तुभूषणलेख्यभारव्योषधौपुमान् मूर्धाभि
 विक्तोभूषणलेख्यनिक्षत्रियेपिच ३३ यादसांपतिरभोधौप
 श्विमाशापतावपि वसंतदूतश्चैत्रस्यातिकर्पंचमरागयो ॥
 ३४ वसंतदूतीपादल्यामभिपुक्तेचयोषिति ॥ तषट् ॥ अर्धपा
 रावतश्चित्रकैठेतिचिरपक्षिणि ३५ ॥ तसप्त ॥ समुद्रनव
 नीतंस्यात्कीबपीपूषचंद्रयोः ॥ इतितांतवर्गः ॥ थैकं ॥ थ
 रक्षणेमंगलेचसाध्वसेचनपुसकं शिलोच्चयेपुमानेवक्वचित्तुभ
 यरक्षके १ ॥ थद्वि ॥ अर्थोविषयार्थनयोर्धनकारणवस्तुषु
 अभिधेयेचशब्दानांनिवृत्तौचप्रयोजने, २ आस्था त्वालंचना
 स्थानयत्नापेक्षासुयोषिति कंथा मृन्मयभित्तौचतथाप्रावरणां
 तरे ३ कथः स्यादतिदुःखेपिनिष्पाकेपिद्रवस्यच कुथः स्त्री
 पुंसयोर्वर्णकंवलेपुंसिवर्हिषि ४ कोथो नानेत्रशेगस्यभेदेच
 शठितेत्रिषु ग्रंथो ग्रथनाधनयोःस्याच्छास्त्राक्षरसंख्ययोः
 ५ ग्रंथिस्तुग्रंथिपर्णेनाब्रंधेरुभेदपर्वणोः शाश्वत्श्लोकेसं
 स्मृतान्यभाषायांगेयवृतयोः ६ तीर्थं शास्त्राध्वरक्षेत्रोपाय
 नाशिरजःसुच अवतारविजुष्टाबुपात्रोपाध्यायमंत्रिषु ७ तु
 ल्यमंजनभेदेस्यान्नीलसूक्ष्मैलयोस्त्रियाम् तुःस्थः स्यादुर्ग
 तेमूर्खेदु खेनतिष्ठतित्रिषु ८ प्रस्थोस्त्रियांमानभेदेसानाबुद्धि
 तवस्तुनि पार्थो कैःभनोजलेकीवंपृथु स्यान्मरुतित्रिषु ९
 त्वकूपर्ण्याक्षस्मजीरेःस्त्रीपुमान्मनोवृपांतरे प्रोथोः स्त्रीहय
 घोणाशानाकट्यामध्यगोत्रिषु १० मेशः स्यात्पुंसिमेशानेसा
 क्तेचचिदाकरे यूथंतिर्यक्समूहेःस्त्रीपुष्यभेदेचयोषिति ११
 रथः पुमानवयवेस्पंदनेवेतसेपिच दीथी-पत्तौगृहोमेचरूपका
 तरवर्त्तनोः १२ संस्थ श्वरेःवस्थितेस्त्रीस्थितौसादृश्यनाशयोः
 सार्थोवणिक्समूहेस्यादपिसंघातमात्रके १३ सिक्थोभक्त
 पुलाकेनामधूळिष्टेनपुंसकं ॥ थत्रिः ॥ अतिथिः कुशपु

त्रेस्यात्पुमानागतुकंविषु १४ अश्वत्थःपिपलद्रौस्यादश्वत्था
पूर्णमातिथौ अव्यथोनिर्व्यथेसर्वेचारटीपश्ययोःस्त्रियां १५
उन्माथःकूटयंत्रेस्यान्मारणेघातकेपुमान् उपस्थःशेफशिको
डेतथामदनमंदिरे १६ उद्रथो रथकीलेस्यात्ताम्रचूडारव्य
पक्षिणि स्मवथुर्नासुतेकासेकायस्थःपरमात्मनि १७ नर
जातिविशेषेनाहरीतक्यांतुयोषिति कापथःकुत्सितपथेउशी
रेक्लौबमिष्यते १८ गोघ्रंथिर्नाकरीषेस्याद्गोघ्रगोजिह्विकोष
थौ दमथ स्तुपुमान्देहमेचपरिकीर्तितः १९ निशीथस्तु
पुमानर्धरात्रेस्याद्राविमात्रके निर्ग्रथो नग्नकेपिस्यान्निःस्वबा
लिशयोरपि २० प्रमथ्यास्याहरीतक्याहरपारिषदेपुमान्
वस्तुथो रथगुप्तौस्यात् वस्तुथं चर्मवेष्मनोः २१ मन्मथः
कामचिंतायांकपिथेकुसुमायुधे वयस्था तु स्त्रियांब्राह्मीगु
ह्य्यामलकीषुच २२ सूक्ष्मैलायांचकाकोल्यांपथ्यालीतरु
णेविषु वमथुःपुंसिवमनेगजस्यकरशीकरे २३ विदथो
योगिकृतिनोःशमथःशान्तिमंत्रिणोः षड्ग्रंथा तुवचायां
स्त्रीस्यात्करंजांतरेपुमान् २४ समर्थः स्तुहितेशक्तेसंबद्धे
प्यन्यलिंगकः सिद्धार्थः स्तुपुमान्शक्येसिंहेचसितसर्पसे २५
॥ थचतुः ॥ अनीकस्थोरणगतेहस्तिशिखाविचक्षणो रा
जरसिणिचिन्हेचवीरमर्दनकेपिच २६ भवेदितिकथा पार्थ
वाच्यश्चद्मेग्रनष्टयोः चतुष्पथं चतुर्मार्गसंगमेब्राह्मणेपिना
२७ अथचित्ररथःसूर्यगंधर्वांतरयोःपुमान् दशमीस्थो
नष्टवीर्येस्थविरेष्यन्यलिंगकः २८ प्राणनाथोयमेनास्यान्निष्ट
प्राणाधिपेमतः वानप्रस्थोमधूकेपिस्यात्तीयाश्रयेपुमान् २९
भवेदुदरथिःपुंसिसमुद्रेचवियन्त्रणो ॥ इतिश्रोतवर्गः ॥
॥११४॥ ॥देकं॥ दःपुमानचलेदत्तेस्त्रियांशोधनदानयोः छे
दोपतापरस्मात्पुमांस्तुदातरिस्मृतः १ दहिः॥अब्दःसंवत्स

रेवामिवाहमुस्तकयोः पुमान् कुंदोऽस्त्रीस्तरणेशस्यमूलेजलधरेपुमा
न २ अंदुः स्त्रियांस्यान्निगडेप्रभेदेभूषणस्यच कुंदोमाष्येऽस्त्री
मुकुंदभ्रमिनिब्धंतरेषुना ३ सोदः स्यात्सिरजसिषेधनेचप्रकी
र्तितः गदो भ्रातरिविष्णोः स्यादात्मयेनायुधेगदा ॥ ४ ॥ छदः प
लाशेगरुतिग्रंथिपर्णतमालयोः कुंदोवशेष्यभिप्रायेधीदापुत्रीमनी
षयो ५ नंदि द्यूतांगजानंदेऽस्त्रीनंदिकेश्वरेपुमान् नदी सरि
तिशौणादौनानंदा स्यादलंजरे ६ गौर्मातिष्विविशेषेऽस्त्रीनि
धिराजभिदोः पुमान् निंदा स्यादपवादेषिकुत्सायामपियोषिति ७
पदं शब्देचवाक्येचव्यवसायप्रदेशयोः पादतच्चित्तयोः स्थानत्रा
णयोरंकवस्तुनोः ८ श्लोकपादेपिचक्रीबंपुल्लिङ्गः किरणेपुनः पा
दोबुधेतुरियाशेशैलप्रत्यतपर्वते ९ चरणेचमयूखेचबंदालतां
तरेस्मृता भिक्षुक्यामपिषेदां च विंदुर्दंतक्षतांतरे १० भ्रुवोर्मध्ये
रूपकार्यप्रकृतौपृषतेपुमान् वेदितयैत्यसिगः स्यात्भद्रं क स्या
णशर्मणोः ११ भेदो द्वैधेषिशेषेस्यात्उपनापेविदारणे मदौरेत
सिकस्तूपांगवर्धहर्षभदानयोः १२ मंदोः तीक्ष्णेचमूर्खेचस्वैरेवा
भाम्यरोणिणोः अल्पेचविषुपुसिस्याद्धस्तिजात्यंतरेणौ १३ मृ
दुः स्यात्कोमलेः तीक्ष्णेप्रदो दवेविलेखने विदाज्ञानेचनिर्दिष्टामनी
षायांचयोषिति १४ वेदः श्रुतौचरुतेचवेदिः स्यात्पंडितेपुमान्
स्त्रियामंगुलिमुद्रायांस्यात्परिष्कृतभूतले १५ शादः स्यात्कर्दमे
षण्येस्वादुर्मिष्ठमनोजयोः सूद स्तुकथितसूपकारेचज्वननांत
रे १६ स्वेदस्तुस्वेदनेपर्म हृत् क्रीबंबुकचित्तयोः ॥ द्रविः ॥ अं
गदः कभिभेदेनाकेयूरेतुनपुंसकं ७ अंगदायाम्यदिदंतिहस्ति
न्यामपियोषिति अर्द्धदुरर्द्धचंद्रेस्याद्दलहस्तनखांकयोः १८ अ
र्द्धदुः स्यादतिप्रौढस्त्रीयोन्यंगुलियोजने अर्द्धदोमासकीलेस्या
त्युल्लेखदशकोटिषु १९ महीधरविशेषेणाः यास्यदपदकृत्ययोः
असंदोषासुदेवस्यस्तदाभेदेचयोषिति २० आकंदः कंदनेत्रा

नेमिचद्रुणपुङ्खयोः भ्रातर्यपिचपुंसि स्यादामोदो गंधहर्षयोः २१
 ककुद्स्त्रीककुदोप्यस्त्रीरुषांकेराड्ध्वनेवरे क्षणदोगणकेरा
 त्रौक्षणदाक्षणदंजले २२ कपर्दःखंडपरशौजटाजूटेवरटके क
 र्पादुरुत्सितिकायांकर्णपाल्यामपिस्त्रियां २३ कष्याद्रुससिपुंसि
 स्यान्मांसाशिन्यन्यलिंगकः कामदाकामधेनीस्त्रीकामदातरिवाच्यव
 त् २४ कुमुदत्रिषु स्यात्कृपणेकौरवेतुनपुंसकं कुमुदं कैरवेरक्तप
 द्यस्त्रीकुंभिकौषधी २५ गंभायंपुंसिदिङ्गागनागशाखामृगांतरे
 कुसीदंजीवनेवृद्धाक्लीबत्रिषुकुसीदके २६ कौमुदः स्यात्कार्तिकि
 कैवद्रिकायांतुकौमुदी गोष्पदंगोपदम्भेगवांचगतिगोचरे २७ गो
 विंदोवासुदेवेस्याद्वाध्यक्षेवृहस्पतौ गोनर्दमपिकैवर्तीमुस्तके
 पुंसिसारसे २८ जलदोमुस्तकेमेघेजीवदो वैद्यविद्विषोः तर
 द्स्त्रियांप्लुवेपि स्यात्कारंडेचविहंगमे २९ तोयदोमुस्तकेमेघेषुमा
 नाज्येनपुंसकं दरद्स्त्रियांप्रपातेपि स्यात्कारंडेचविहंगमे ३०
 दारदोविषभेदे स्यात्पारदेदिंगुलेपुमान् दायदस्तुभवेत्पुंसिसपि
 डेतनयेपिच ३१ दृषद्निष्पेषणशिलापट्टप्रस्तरयोःपुमान् ध
 नदस्तुकुबेरे स्यात्पुलिंगोदातरित्रिषु ३२ नलदं स्यात्पुष्परसोशी
 रमांसीषुनद्वयोः नर्मदःकेलिसचिवेनर्मदासरिदंतरे ३३ निर्वा
 दः स्याल्लोकवादेपरिनिष्ठितवादयोः निषादःस्वरभेदे स्याच्चंडालेपीव
 रंतरे ३४ प्रसदःसंभेदेमत्तेस्त्रियामुत्तमेषोषिति प्रसादोऽनुग्र
 हैकान्यगुणस्वास्थ्यप्रसत्तिषु ३५ प्रणादस्तुपुमांस्ताराशब्देचअव
 णामधेप्रसादो देवनृपयोर्गृहैःअवरदा स्त्रियां ३६ कन्यायांवाच्य
 लिंगस्तुप्रसन्नेचसमर्द्धके भसदस्त्रीभास्वरेयोनीमर्यादासीम
 निस्थितौ ३७ माकदःसहकारेःस्त्रीधात्रीमगरभेदयोः मुकुंदो
 निधिभिद्विष्णुरत्नभेदेचकुंदुरौ ३८ मेनादस्तुपुमान्केकिमाजरि
 छगलेषुच विशदःणंडवेरक्तेशरद्स्त्रीवत्सरेष्यतौ ३९ शारदो
 ऽब्देस्त्रियांतोयपिप्यलीसप्तपर्णयोः सस्वेक्लीबंशरज्जातनूतनाप्र-

तिभेदेषु ४० षड्विंशत्यात्कीटभेदपुंडरीकास्योऽपुमान् संपत्
भूतौगुणात्कर्षहारभेदेष्वस्त्रिया ४१ संविदस्त्रिया प्रतिज्ञायामा
चारज्ञानसंगरे संभाषणे क्रियाकारे सकेतो नान्नि तोषणे ४२ संभे
दः स्फुटने संगे मुने दारोचनो मयो ॥ दचतुः ॥ अभिष्यंदोति च
द्वीस्यादास्त्वावेक्षिगदेष्विच ४३ अष्टापदोऽस्त्री कनकेशारिणा
फलकेष्विच अष्टापदो चंद्रमल्ल्यांशरभेमर्कटे पुमान् ४४ अच
वा दस्तु निदायामाज्ञाविश्रमयोरपि अभिमर्दस्तु पुंसि स्याद्वम
र्दसंप्रगये च ४५ एकपदं तत्कालेन पुसकवत्तानि स्त्री स्यात् क
दुकदः पुमान् शिग्रौ शृगबेरससोनयोः ४६ कुरुविंदं रत्नभेदे
मुस्ताकुत्साषयोः पुमान् अथ कोकनदं रत्नकुमुदे रत्नपंकजे ४७
चतुष्पदी तु पद्येनापशोचकरणातरे भवेज्जनपदो जानपदोपि
जनदेशयोः ४८ तमो नुदं ग्रीहर्केना प्रतिपदस्त्रीतिथौ मतौ
परिवादोपवादे स्याद्वीणावादनवस्तुनि ४९ प्रियंवदः खेचरेना
प्रियवाचितुवाच्यवत् पीठमदोऽतिधृष्टस्यान्नापकस्य प्रियेति च
५० पुटभेदो नदीवक्त्रे पत्तनात्तोद्ययोरपि महानादः कुजरे स्याद्
षुक्लब्दे महास्वने ५१ मुचुकुटो रसभेदे मोधात्तनयेति च मे
घनादस्तुवरुणे तनये रावणस्य च ५२ विशारदः पंडिते च धृष्टे
विष्णुपदं तु खे स्त्रीरौदेचस्त्रिया गुगारविसंज्ञातिभेदयोः ५३ श
शब्दिदुःपुमान्वासुदेवराजातरेपि च शतानंदो मुने भेदे देवकीनं
दनेपि च ५४ शतद्रुदास्त्रिया वज्रसौदामिन्या च कीर्तिता सम
यादः समीपेनामर्यादा सहितैर्विषु ५५ ॥ दपच ॥ भवेदुप निव
द्धमवेदांतविजने स्त्रियां सहस्रपादः कारुडेमानं डेयत्नपूरुषे
५६ ॥ इतिहातवर्गः ॥ धौक ॥ धोनाधर्मकुबेरचक्राबंतुवसुनि
स्मृतं धोधाच ब्रह्मणिरप्यातोधातु स्याद्धारकेष्विच धीर्ज्ञाने ज्ञा
नभेदेपि धूस्मृताधूनने स्त्रियां ॥ धद्विः ॥ अर्द्धसमासे खेडेना
ब्धिर्नासरसि वारिधौ २ अधः स्यात्तिमिरे क्रीबचसुर्हीने

मिधेयवत् आधिः पुमांश्चित्तपीडाप्रत्याशाबंधकेषु च ३ व्यसने
 चाप्यधिष्ठाने विद्ध मातपदी प्रयोः क्रद्धं संपन्नधान्ये च मुसमृदे च
 वाच्यवत् ४ क्रद्धि स्तुल्यौषधीभेदे समृद्धावपियोषिति गंधः
 प्रतिवेश्यामोदलेशसंबंधगंधके ५ गाधः स्नाने च लिप्तायां गोधात्
 लनिहाकृयोः दधि क्षीरोत्तरावस्थाभावे स्त्रीवाससर्जयोः ६ दग्धं
 पुष्टेः न्यलिंगस्यात्स्थितार्कदिशि च स्त्रियां दिग्धो विषाक्तबाणे स्या
 तु मिलितेः न्यलिंगकः ७ दुग्धं प्रभूरिते क्षीरे दुग्धी क्षीराविकौषथौ
 दोग्धाद्यौ पजीविकौ वलागोपालयोः पुमान् ८ धृष्टो बद्धेतथा हते
 बंध आधौ च बंधने बंधु स्यात्संबंधूके मित्रे भ्रातरि बांधवे ९ बा
 धादुःस्वे निषेधे च लुधः सौम्ये च पंडिते बुद्धोजिने लब्धपर्णे पुंसि स्या
 द्बुधितेः न्यवत् १० बोधिः पुंसि समाधेः प्रभेदे पिप्पलपादपे मधुप
 षारसे क्षौद्रे मद्ये नातु मधुद्रुमे ११ वसंतदैत्यभिचैत्रे स्याज्जीवंत्यातु
 योषिति सिद्धं चित्ताभिसंक्षेपे क्लीबमालस्यवित्तयोः १२ सुग्धस्तु सु
 दरे मूढे ने धाबुद्धौ हते पुमान् राधो मासांतरे राधा चित्रभेदे च धनि
 नां १३ गोपीविशारवामलकीविष्णुकांतासु विद्युति लुब्ध आकांक्षि
 णिव्याधे बधूः स्त्रीशारिवौषधौ १४ स्तुषाशठिनबोढासु भार्यापृक्कं
 नासु च व्याधिः कुष्ठे च रोगे नाव्याधो मृगयुदुष्टयोः १५ तारामये खेच
 विधुर्नाकर्तुरेदुह्मरिषु विद्धं स्याद्देधितेऽस्मिन् सदर्शनाधिते त्रिषु १६
 विधिर्नानियतौ काले विधाने परमेष्ठिनि विधा गजासने रुद्धौ प्रकारे
 वतने विधौ १७ वृद्धोजीर्णे प्रवृद्धे त्रे त्रिषु क्लीबंतु शैलजे वृद्धिस्तु व
 र्द्धने योगे प्यष्टवर्गौषधांतरे १८ कालांतरे चाभ्युदये समृद्धावपियोषि
 ति श्रद्धाः दरे च कोशायां श्राद्धं श्रद्धान्विते त्रिषु १९ हव्यकव्यवि
 धौ क्लीबं शुद्धं स्यात्त्रिषु केवले निर्दोषे च पवित्रे च संधा स्थिति प्रति
 द्वायोः २० स्पृष्टां संवर्षणेऽपि स्यात्ताम्ये क्रमसमुन्नतौ संधिः पुमा
 नसुरंगायां भगे संघट्टनेऽपि च २१ रूपकानां मुखाद्यंगे सावकाशेऽपि
 कीर्तितः स्केधः स्यान्नृपतावंसे संपराय समूहयोः २२ कायेतरुप्र

कांढेचभद्रादौछंदसोभिदि साधुर्वाधुषिकेचारौसज्जनेचाभिधेयव
त २३ सिद्धेनाव्यासादौभेदेयोगस्यदेवयोनेश्च त्रिषुनिष्पन्नेस्त्रिगु
स्नेहयुतेष्वक्त्रेणपिस्यात् २४ सिंधुर्वमशुदेशब्धिनदेनासरितिस्त्रि
या सिद्धिस्त्रीयोगनिष्पत्तिपादुकांतर्हिर्दृष्टिषु २५ सुधास्त्रीलेपने
मूर्च्यास्तुहीगंगेष्टकामृते ॥ धन्विः ॥ अवधिस्त्ववधानेस्यात्स्वामिका
लेविलेपुमान् २६ अगाधमतलस्पर्शेतिषुश्वभ्रेनपुंसक अनहूं
मुरजादौचक्कीबंस्यात्सदितेतिषु २७ आविद्धेवाच्यलिंगस्यात्कु
टिलेचपराहत आबद्धोदृढबंधेस्यात्सेमालंकारयोद्वयो २८ उत्से
धस्तूच्छयेनस्त्रीक्कीबसन्नहनेपिच उपाधिर्धर्मचिंतायाकुटुंबव्या
पृतेच्छले २९ विशेषेणपुंस्यपधि पुंसिन्याजरथांगयो कबंधोःस्त्री
क्रियायुक्तव्यपमूर्धकलेवरे ३० क्लीबजलेपुंस्यदरेबाहुरक्षोविशेष
यो दुर्विधोवाच्यलिंगःस्याद्गुर्गतेपिरवलेपिच ३१ न्यग्रोधस्तुपुमा
न्यामवटयोश्चशमीतरौ न्यग्रोधीतूपचित्रायांनिरोधोनाशरोधयो
३२ निषधःकठिनेदेशेतद्राजेपर्वतातरे परिधिर्नायज्ञियद्रुशारवा
यामुपसूर्यके ३३ प्रसिद्धोभूषितेरन्यातेप्रणिधिर्नाःनुचरेचरे मा
गधी स्त्रीकणायूथ्योर्वाच्यवन्मगधोद्भवे ३४ पुसिवैश्यात्सत्रिया
जेशुक्लजीरकवंदिनो विवधोवीवधश्चापिपर्याहारेऽध्वाभावयो ३५
विप्रब्धोऽनुद्धटेपिस्याद्गाढविश्वस्तयोस्त्रिषु विबुधो ज्ञेसुरेवीरुह
ताविटपयो स्त्रिया ३६ सन्नद्धोवर्मितेन्यूढेसंवाधःसंकटेभगे
सन्निधिसन्निधानेपिपुमानिंद्रियगोचरे ३७ संसिद्धिप्रकृतौसिद्धौ
मदोद्यायामपिस्त्रिया संबोधोबोधनोक्षेपेसमाधिर्नासमर्थने ३८
ध्याननीवाकनियमेकाव्यस्यचगुणातरे ॥ धचतुः ॥ अवरोधस्ति
रोधानेराजदारेषुतद्गृहे ३९ अवष्टब्धोविदूरेस्यादाक्रांततेचापलंवि
ते अनुबंधस्तुबंधेस्याद्दोषोत्पादेविनश्वरे ४० मुख्यानुयायिबाले
चप्रकृतस्यानिवर्तने अनुबंधी तुहिकायात्पुण्यायामपियोधिति
४१ अनिरुद्धंउवाणाद्येपुंसिचाःबंधनेऽन्यवत् आशाबंधःसमा

श्वासेपुंसिमर्कटजालके ४२ द्रुगंधः सुगंधोऽस्यात्त्रिषुक्लीबंतुवालु
 के द्रुगंधाकोकिलासेकौष्ठ्यांकाशेचगोसुरे ४३ उपलब्धिर्मितौ
 प्राप्तावपिज्ञानेचयोषिति उग्रगंधाजमोदयांबचायोचिक्रिकौषधौ ४४ का
 लस्केधस्तमालेस्यात्तिंदुकेजीवकद्रुमे तीक्ष्णगंधावचाराजिकयोः
 शोभांजनेपुमान् ४५ तृणगोधाचित्रकोलेककलासेपियोषिति पा
 रिव्याधस्तुपुंसिस्याद्देतसेचद्रुमोत्पले ४६ ब्रह्मबंधुरधिसिसेनि
 देशेब्राह्मणस्यना महौषधंतुशुंठ्यास्याद्विषायांलशुनेपिच ४७
 समुन्नद्धः समुद्रूतेपंडितंमन्यगर्विते ॥ धपंच ॥ योजनगंधाकस्त
 र्थासितायांव्यासमातरि ४८ ॥ इतिधांतवर्गः ॥ नैकम् ॥ नःपु
 मान्चुगतेबंधेद्विरंडेप्रस्तुतेपिच ॥ नद्विः ॥ अग्निर्वैश्वानरेपिस्याच्चि
 त्रकारण्यौषधौपुमान् १ अन्नंभक्तेचभुक्तेस्यादिनःपत्न्यौनृपार्कयोः
 उन्नंक्लिनेचसुरतेकृत्स्नंसर्वांबुकुक्षिषु २ घनंस्यात्कांस्यताला
 दिवाद्यमध्यमनृत्ययोः नामुस्ताब्धौघदाढ्येषुविस्तारेलोहमुद्वरे ॥
 ३ त्रिषुसांद्रेट्टेचाथचिन्हं लक्ष्मपताकयोः चीनेदेशांशुक्रीहि
 भेदेतंतौमृगांतरे ४ कुन्नंतुरहसिक्रीबंछादितेवाच्यलिंगवत् ॥
 छिन्नंकृत्तेत्रिलिंगंस्यादुडूच्यामपियोषिति ५ जनोलोकेमहर्लो
 कात्परलोकेचपामरे जनोसीमंतिनीबध्नोरुत्पत्ताबौषधीभिदि
 द् ६ जन्हुःस्यात्पुंसिराजर्षिभेदेचमधुसूदने ज्यानिजीर्णेचहानौच
 तदिन्यामपियोषिति ७ जिनोर्दृतिचबुद्धेचपुंसिस्याज्जित्वेत्रिषु
 ज्योत्स्नाचंद्रातपेपिस्याज्योत्स्नायुक्तनिशिस्मृता ८ ज्योत्स्नीपटो
 लिकायांस्याज्योत्स्नायुक्तनिशिल्लियां तनुःकायेत्वचिस्त्रीस्यात्रि
 ष्वल्पेविरलेदृशे ९ दानं गजमदेत्यागेपालनछेदशुद्धिषु दानुर्दा
 तरिविकांतोदीनास्त्रीमूषिकेस्त्रियां १० वाच्यवदुर्गतेभीतेद्युम्नं
 वित्तेबलेपिच धनुःपुमान्पियालद्रौराशिभेदेशरासने ११ धनंतु
 गोधनेवित्ते धानाभृष्टयवेपिच धान्याकेभिनवोद्विन्ने धेनीनद्या
 नंदेपुमान् १२ नग्नो वंदिष्यपणयोःपुंसिनिषुविवाससि न्यूनंग

ह्योनयो पानं पीति भाजनरक्षणे १३ भानुर्नाकिरणे सूर्ये भिन्नः
स्यान्निषुदारिते संगतेऽन्यत्र फल्ले च मानश्चित्तोन्मत्तौ ग्रहे १४
क्लीबं प्रमाणे प्रस्थादौ मीनो राश्यंतरे द्वावे मुनिः पुंसि वसिष्ठादौ वं क
सेनतरो जिने १५ मृत्तन्नामत्सानुवर्यो स्त्रीयानं स्याद्वाहने गतौ ॥
योनिः स्त्रीपुंसयोश्च स्यादाकरे स्मरमंदिरे १६ रत्नं स्वजातिश्रेष्ठे
पिमणावपिनपुंसकं रास्ना च स्याद्भुजंगाद्यां एलापर्ण्यामपि स्त्रि
याम् १७ लग्नं राश्युदये क्लीवसक्तलज्जितयोस्त्रिषु वस्त्रस्त्व
विक्रये पुंसिवेतने स्यान्नपुंसक १८ वनं नपुंसकं नीरे निवासा ल
यकानने बन्धि वैश्वानरेऽपि स्याच्चित्रकारव्योषधौ पुमान् १९ वा
नशुष्कफले शुष्कस्यूतिकर्मकटे गतौ विन्नं विचारिते लब्धे बुधो
नामूलरुद्रयोः २० श्वापुमान् कुकुरे ख्यातः स्थानभेदे च वास्तुन ॥
शीनो मूर्खे चागजरे श्येन पक्षिणि पांडुरे २१ स्वप्नः स्वापे प्रसुप्त
स्पविज्ञाने दर्शने पुमान् सानुरस्त्री वने प्रस्थे वा त्यामार्गाग्रकोवि
दे २२ स्थानं सादृश्येऽवकाशे स्थितौ वृद्धिस्तयेतरे स्थानं स्निग्धे प्र
तिधाने धनत्वालस्य योरपि २३ स्नानं स्नानीयेऽभिषेके स्नानं प्र
सवपुष्पयोः स्नानापुत्र्यां वधस्थाने गलशुंडिकयोः स्त्रियां २४
सूनुः पुत्रेनुजेर्केनास्तु किरणसूर्ययोः हनुर्हृद्विलासिन्यां
स्तूनावज्रे गदे स्त्रियां २५ द्वयोः कपालावयवे ह्योनं गह्वोनयोः स्त्रि
षु ॥ नत्रिः ॥ अंजनं कज्जले चाक्तौ सौवीरे च रसांजने २६ पुंसि
ज्येष्ठादिगजयोरजनावनरीभिदि अंजनीलेप्यनार्यां चावने श्री
तौ चरक्षणे २७ अयनं पथि भानोरप्युदग्दक्षिणतोगतौ अपानं
लुगुदे क्लीबं पुंसि स्यात्तस्य मारुते २८ असनं क्षेपणे क्लीबं पुंसि स्या
ज्जीवकृदुमे अगनं प्रांगते याने कामिन्यामंगनामता २९ अर्जुन
ककुभे पार्थकार्तवीर्यमपूरयोः मातुरे कसुतेपि स्यात्पुल्लिङ्गो धव
लेऽन्यवत् ३० नपुंसकं तृणे नैत्रगदे चाप्यर्जुनी गवी उषाया वा
हुदानद्यां कुट्टिन्यामपि वक्त्रचित् ३१ अस्मानो महासहायानान्य

लिंगस्तुनिर्मले अशोघ्नी तालमूल्यांस्यादर्शोघ्नः सूरणेपिच ३२
 असिङ्गी स्यादृद्धांतः पुरप्रेष्यानदीभिदोः अशनिः स्त्रीपुंसयोः
 स्याच्चंचलायां पवावपि ३३ अरत्निर्नासप्रकोष्ठततांगुलिकरेपिच
 कफोणावप्यशाली स्यादृश्विकेभ्रमरेपुमान् ३४ अर्धोपुमान्याच
 के स्यात्सेवकेच विवादिनि अध्यानापथिसंस्थाने स्यादयस्कंदकाल
 योः ३५ अर्वातुरंगमेपुंसिकुत्सिते वाच्यलिंगकः आसनं द्विरद
 स्कंधेपीठेयात्रानिवर्तने ३६ आसनीविपणौ स्थित्या मासनो नातु
 जीरके आदानं ग्रहणेपि स्यादलंकारे च वाजिनाम् ३७ आपन्नः
 सविपत्तौ च प्राप्ते वाच्यवदीरितः आत्मापुंसि स्वभावेपि प्रयत्नमनसो
 रपि ३८ धृतावपिमनीषायां शरीरब्रह्मणोरपि आत्मानं करिणां बंध
 धस्तंभेरज्जौचनस्त्रियां ३९ दृशानं ज्योतिषिङ्गी वंपुल्लिंगः स्यान्नि
 लोचने उत्तानमगभीरे स्यादूर्ध्वास्यशयिते त्रिषु ४० उत्थानमुद्य
 मेतंत्रेणैरुषेपुस्तकेरणे प्रांगणोद्गमहर्षेषु मलरोगेपि न द्वयोः ४१
 उद्यानं स्यान्निःसरणे वनभेदे प्रयोजने उद्यानोप्युदरावर्ते वायुभेदे
 भुजंगमे ४२ उद्धानमुद्गतैवाच्यलिंगं गुल्यां न पुंसकम् ॥ ओदनं न
 स्त्रियां भक्तै बलायामोदनी स्त्रियां ४३ कम्पनः कामुके कामेऽभि
 रूपेऽशोकपादपे कं पनं न द्वयोः कं पे कं प्रे स्यादभिधेयवत् ४४ क
 ठिनमपि निष्ठुरे स्यात्स्तब्धेपि त्रिषु न पुंसकं स्यात्पुं कठिनी खटि
 कायामपि कठिना गुडशर्करायां च ४५ कंदनं रोदनेपि स्यादा
 ब्रह्मणेप्यथ कल्पना करिणः सज्जनायां स्त्रीकौबंतुतौ च कल्पने ४६
 कर्तनं न द्वयोः छेदे नारीणां सूत्रनिर्मितौ कर्मास्त्री व्याप्यक्रिययोः
 कदनं मर्दपापयोः ४७ कांचनः कांचनारे स्याच्चंपके नागकेसरे उ
 तुंबरे च धत्तूरे हरिद्रायां च कांचनी ४८ क्रीबेळकेसरे हेम्निकामि
 नीभीरुवंदयोः कामीतु कामुके च क्रवाके पारावतेपि च ४९ कानी
 नः कन्यकाजाततनये व्यासकर्णयोः काकिनी पणपादेपि मानपा
 दवराटके ५० काननं विपिनेगे हे परमेष्ठिमुखेपि च कुहनं मृत्तिका

भांडविशेषकाचभाजने ५१ कुहनादंभचर्यागामीर्षालौकुहनं त्रि
 षु हृतीस्यासंडिते योग्ये केतनं तु निमंत्रणे ५२ गृहे केतौ च कृत्ये
 यकेशीकेशवति त्रिषु दैत्येनाचौरपुष्यां स्त्री कौलीनगुह्यजन्य
 योः ५३ कुकर्मणि कुलीनत्वे पुद्गे पश्वहि पक्षिणा कौपीनं स्याद्
 कार्ये च चौरगुह्यप्रदेशयोः ५४ खलिनी खलरुंदे स्यात्तालपण्या
 मपि स्त्रियां खंजनं खजरीटे स्त्री सर्षप्या खंजनं गतौ ५५ खड्गी
 नागडके मंजुघोषे खड्गधरे त्रिषु गर्जनं निनदे कोपे गहनं कलिले
 त्रिषु ५६ नपुंसकं गजहरे स्याद्दुःखकाननयोरपि गंधनमुत्साहे
 स्यात्प्रकाशने सूचने पिहिंसाया ५७ ग्रामीनं शुनिः काके पुंसि त्रिषु
 सभृते ग्रामैः श्रावतु प्रस्तरे पृथ्वीधरे पुंस्यथ गृजनम् ५८ विषद
 गधपशोर्मंसि क्लीबं पुंसिरसोनके गोस्तनो हारभेदे नाद्रासाया गो
 स्तनी स्त्रियाम् ५९ गोमीशृगालं पुंसि स्यात्त्रिपुगां मत्स्यपासके
 घटना चलनारृत्योश्च दंती तु नदीभिदि ६० चंदनोः स्त्री मल
 यजे भद्रकाल्यां नपुंसकं चलनं भ्रमणे कस्येकं प्रेतुवाच्यलिंगक
 म् ६१ चलनी वस्त्रयो धिन्यां वारिभेदे पिचकचित् चक्री जालि
 कभित्कोककुलालाजा हि सूचके ६२ चर्मी फलकपाणौ स्याद्भूजे
 भृंगरिटावपि चर्मकृतौ च फलके चेतना संविदि स्त्रियाम् ६३ वा
 च्यवत्पाणयुक्तेऽथ छद्म व्याजाय दंशयोः छर्दनं वमने क्लीबं
 निंबालंबुषयोः पुमान् ६४ छदनं छदने पक्षे पिधाने छेदनं भि
 दि कर्तने जगत्पुंसि जंतौ वैश्या नरेपि च ६५ जवनं तु स्यदेवे
 गिहयेनावे गिति त्रिषु जननी तु दयामात्रो जननं वंशजन्मनो
 ६६ जयनं स्यात्तुरंगादिसन्नाहे विजयेऽपि च जंघनं च स्त्रियाः
 श्रोणिपुरोभागे कटावपि ६७ ज्ञानी स्यात्पुंसि दैवज्ञे ज्ञानयुक्ते
 न्यलिंगकः जीवनं वर्तने नीरप्राणधारणयोरपि ६८ जीवनी
 जीवनावापि जीवंती भेदयोः क्रमात् तपनो रुकरेपि स्याद्वा
 स्करे निरयंतरे ६९ तलूनः पवने यूनियुवत्यां तलुनी स्मृता ॥

तलिने विरले स्तोके स्वच्छेपि वाच्यलिंगकं ७० तमो घ्नः सूर्यवन्ती
दुबुद्धशंकरविष्णुषु त्यागी दातृपिशूरेः यते वनं केलिकानने ७१
क्रीडायां ते मनं त्वार्दीकरणे व्यंजनेपि च ॥ ते जनः पुंसिवंशे स्या
तेजनी तृणपूलके ७२ तोदनं व्यथने तोत्रे दंशनं दंशवर्मणोः
॥ दर्शनं नयनस्वप्नबुद्धिधर्मोपलब्धिषु ७३ शास्त्रदर्पणयोश्चा
थ दमनः पुष्पधीरयोः दशनः शिखरे दंते कवचे तु नपुंसकं ७४
दहनश्चित्रके भल्लातकेऽग्नौ दुष्टचेष्टिते दशानं ज्योतिषिकी बं
पुल्लिंगः स्याद्दिरोचने ७५ देवनं व्यवहारे स्याज्जिगीषा क्रीड
योरपि देवनोऽक्षेषु पुंसि स्याध्वजी तु पृथिवीधरे ७६ रथब्रा
ह्मणयोश्चापि भुजंगमत्तरंगयोः धन्वी धनुर्धरेपि स्यादर्हणे
ककुभद्रुमे ७७ धन्वा तु मरुदेशे नाक्की बं चापे स्थलेपि च धम
नोऽन्ना नले भस्त्राऽध्यापकः क्रूरयोस्त्रिषु ७८ धमनी तु शिरा
हृद्विलासिन्योश्च योषिति धावनं गमने शुद्धौ पृश्निपर्ण्या तु
धावनी ७९ धाम देहे गृहे रथो स्थाने जन्मप्रभावयोः नंदनं
वासवोद्याने नंदनो हर्षके सुते ८० नंदी हरप्रतीहारे गर्दभा
डेवनद्रुमे नंदिन्यु मायांगंगायां नानां दधे नु मे दयोः १ नलि
नी पद्मिनी व्योमनिम्नगा कमलाकरे नपुंसकं नीलिकायां नपुं
सिसरसीरुहे ८२ निदानं कारणे वत्सदामादिकारणक्षये
निधनं स्यात्कुले नाशे प्रध नंदारणे रणे ८३ पवनं कुंभका
रस्य पाकस्थाने नपुंसकं निष्यावमारुतोऽपुंसि प्रज्ञा ने बुद्धि
चिन्हयोः ८४ प्रधानं स्यान्महामात्रे प्रकृतौ परमात्मनि प्र
ज्ञायामपि च क्लीबमेकत्वे नूतमे सदा ८५ पद्मिनी पद्मसंध्या
ते स्त्रीविशेषे सरोरुहे प्रसन्ना स्त्री सुरायां स्यात्स्वच्छसंतुष्ट
योस्त्रिषु ८६ प्रसूनो वाच्यवज्जाते क्लीबं तु फलपुष्पयोः प
त्री श्येने पत्ररथे कांडद्रुशिकाद्रिषु ८७ पर्व क्लीबं महेश्वरयो
प्रस्तावे लक्षणांतरे दर्शप्रतिपदोऽसंधौ विषुवत्समृतिष्वपि ८८

सूक्ष्मसूत्रादिसूक्ष्मांशे किंजल्केनेत्रलोमनि पाठिनोमीनभेदे
 स्यात्पाठकेगुगुलदुमे ८९ पावनं तुजलेरुद्धेनाव्यासेपावके
 पिच पाचनं दशमूल्यादौप्रायश्चित्तेचनानले ९० वाच्यवत्या
 चपितरिहरीतक्यांतुयोषिति पाशी व्याधेचवरुणेपिशुनं कुंकुमे
 पिच ९१ कपिवक्त्रेचकालेनासूचकक्रूरयोस्त्रिषु पृक्कायांपिशुना
 स्त्रीस्यात्पीतनं पीतदारुणि ९२ कुंकुमेहरितालेचपुमानाम्रातके
 मतः पूतनातुहरीतक्यादानवीरोगभेदयोः ९३ पूतना तुस्त्रियां
 सेनामात्रसेनाविशेषयोः प्रेत्यानावासवेवातेप्रेमा स्त्रीस्त्रेहकर्षयो
 ९४ फलि न्यगिनशिखायांस्त्रीफलिन्याफलनेत्रिषु फाल्गुनस्तुगु
 डांके शेनदीजार्जुनभूरुहे ९५ तपस्यसेज्ञेमासेतत्पूर्णिमायांतु
 फाल्गुनी ब्रह्म तत्त्वतपोवेदेनहयोः पुंसिवेधसि ९६ अस्तिग्न्यो
 गभिदोर्विप्रेब्धेनं वधबंधयोः जेदनीनतिजीवातुकटीमाचल
 कर्मसु ९७ बाहिनीस्यात्तरंगिण्यासेनासैन्यप्रभेदयोः बाणिनी
 नर्तकीमत्ताविदग्ध वनितासुच ९८ बुधानस्तुगुरौविज्ञेबोध
 नंगंधदीपने बाधिनीबाधिपिप्यल्योर्भर्मस्यात्कांचनेभृतौ ९९
 भंडुनंकवचेयुद्धेखलीकारेपिनहयोः भट्टिनीह्रिजभार्यायांनट्यो
 त्त्याराजयोषिति १०० भवनं स्याद्गृहेभावे भाजनम्योग्यपात्रयो
 ॥ भावना तुननाध्यानेपर्यालोचेधिवासने १ भुवनं पिष्टपेपिस्थ्या
 त्सलिलेगगनेजले भोगीभुजंगमेपिस्थ्याहामपात्रेनृपेपुमान् २ वि
 हायमहिषीमन्यराजयोषितिभोगिनी मदनःस्वरवसंतद्रुभिहस्त
 रसिकृषके ३ मलनःपटवासेनामर्दनंतुनपुंसकं मलिनं दूषितेह
 षोत्रस्तुमल्यांतुयोषिति ४ मंडनं भूषणेक्कीबंस्थात्रिष्वलंकरिष्णु
 नि मार्जनंनह्योर्माष्टौपुंसिस्थालोध्रशाखिनि ५ मालिनीमातृ
 कावृत्तभिदोर्मलिकयोषिति गोरीचंपानगर्योश्चमंदाकिन्यानदीभि
 दि ६ मानिनी तुस्त्रियांफल्यांमानीमानवतित्रिषु मिथुनंतुह
 योएशिभेदस्त्रीपुंसिषुगमे ७ मुंडनं वपनेत्राणेमेहनं मूत्रशि

श्रयोः मेषुनं सुरतेपि स्यात्संगतेपि न पुंसकं ८ यमनं बंधने चोप
रतौ क्लीबं यमे पुमान् यवनो देशभेदे नावेगिवेगाधिका श्रयोः ९ या
वान्धौषधिभेदे स्त्री वाच्यवद्देगिनि स्मृता यापनं वर्तने कालक्षेपे
निरसनेपि च १० युवा स्यात्तरुणेश्चेष्टेनिसर्गबलशालिनि युजानः
सरश्चोविप्रेयोजनं परमात्मनि ११ चतुःकोश्याचयोगेऽथ रसनं
स्वदने ध्वनौ जिह्वायां तु न पुंसि स्याद्वाक्त्रायां रसना स्त्रियाम् १२
रंजनो रागजनने रंजनं रक्तचंदने शुंडारोचनिकानीलीमंजिष्ठासु
चरंजनी १३ रजनी नीलिनी रात्रिहरिद्राजतुकासु च राधनं साध
ने प्राप्तौ राधना भाषणे स्त्रियाम् १४ राजा प्रभौ च नृपतौ स्त्रिये र
जनीपतौ यस्य शक्रे च पुंसि स्याद्वागी रक्तेपि कामुके १५ रोचनी त्रि
वृतादंत्यो रोचनी कर्कशे स्त्रियाम् रोचना रक्तकल्हारे गोपितवरयो
पितोः १६ रोचनः कूटशाल्मल्यां पुंसि स्याद्द्रोचके त्रिषु रोदनं क्रंद
ने स्त्रेपि दुरालभौषधौ स्त्रियाम् १७ रोही रोहितकेऽथ त्यवटपादप
योः पुमान् लंघनं तूपवासे स्यात्क्रमणे पूवनेऽपि च १८ ललना
कामिनी नारीभेदजिह्वासु योषिति लक्ष्मचिह्ने प्रधाने च ललांछनं
मानचिह्नयोः १९ खेलनं छर्दने भूर्जे लिपिन्यासेऽथ वर्जनम् हिं
सात्यागयोर्वपनं बीजाधाने च मुंडने २० वसनं छादने वस्त्रे व
सनं छर्दनेऽर्दने वर्द्धनं वृद्धिर्बर्द्धिषु छेदे घट्यां तु वर्द्धिनी २१ व्यं
जनं ते मने चिह्नेऽथ शुण्यवयवे हनि व्यसनं त्वशुभे सक्तौ पानस्त्री
मृगयादिषु २२ दैवानिष्टफले पापे विपत्तौ निष्फलोद्यमे वर्तनो वाम
ने क्लीबं वृत्तौ स्त्री प्रेषणा ध्वनोः २३ न पुंसि तूलनालायां न कुंभीठे च जी
वने वर्तिष्णो त्रिषु वज्जी तु बुद्धे देवाधिपे पुमान् २४ वच कु स्तु उ
मान् विप्रे वा वटकेऽभिधेयवत् वर्णी स्यात्क्षेत्रके चित्रकरेपि ब्रह्मचा
रिणि २५ वर्षादेहप्रमाणाति सुंदराकृतिषु स्मृतम् वर्त्मनेत्रछदे
सार्गे वा जीवाणां पक्षिषु २६ वामनो व्यतिष्वे च त्रिषु पुंसि तु दि
ग्गजे हरा वंकोटवृक्षेऽथ वासनं धूपनेपि च २७ वारिधान्यो च वस्त्रे

चप्रत्याशाज्ञानयोस्त्रियाम् वाग्मीपटौसुराचार्येविद्वानंज्ञानक
र्मणो. २८ वितुन्नं सुनिषण्णे च शैबाले च न पुंसकं विमानो ज्यो
मयाने च सार्वभौमगृहेपि च २९ घोटके यानपाने च पुंन पुंसकयोर्म
तः वितानो यद्वा उल्लोचे विस्तारे पुन पुंसक ३० क्लीबं वृत्तविशेषस्या
त्रिलिङ्गो मत्ततुच्छयोः विक्रिन्नो जरसाजीर्णेशीर्णैर्चाद्रैश्च वाच्यवत्
३१ विषन्नं विषयक्रांते त्रिषु पुंसि भुजंगमे विच्छिन्नं च समालज्यो
विभक्तेष्वभिधेयवत् ३२ विलग्नं नस्त्रियामध्ये त्रिषु स्यात्लग्न
मात्रके विषघ्नं सुशिरीषेनागुडचीस्त्रिरुतोः स्त्रियां ३३ व्युत्था
नं स्वातंत्र्यस्यैविरोधाच्चरणेपि च वृजिनं कल्मषे क्लीबं केशेनाकु
टिले त्रिषु ३४ वृषाकर्णे महेंद्रेनावेदना ज्ञानदुःखयोः वेष्टनं
कर्णशङ्कुल्यासुहृमौषेमुकुटे वृत्तौ ३५ ज्योमवारिणिचाकाशभा
स्करस्यार्चनाश्रये शकुनः पुंसि विहगे सौबले करणांतरे ३६ श
यनं सुरते निद्राशययोश्च न पुंसकं शमनं शतिवधयो शमनः
श्राद्धदैवते ३७ श्वसनं स्वसिते पुंसि मारुते मदनद्रुमे ॥ शकुन
स्तु पुमान्पक्षिमात्रपक्षिविशेषयो ३८ शुभशसिनिमित्ते च शकु
नं स्यान्न पुंसकं शंकिनी श्वेतचुक्रायांचौरपुण्यां वधूभिदि ३९
शंखी हरोसमुद्रेनाशंखवत्यभिधेयवत् शतघ्नी शस्त्रभेदे स्या
त्तृश्चिकाल्यां करंजके ४० शासनं राजदंतो व्योलेखाज्ञाशा
स्त्रशान्तिषु शारवी स्यात्पादपेवेदेतुरुष्कारव्यजने पुमान् ४१
शिरवी वन्हौ बलीवर्दं शरेकेतुग्रहेद्रुमे मयूरे कुक्कुटे पुंसि शिरवा
वत्यन्यलिङ्गकः ४२ शिल्पी तु वाच्यवत् कारौ स्त्रिया कोलदलो
पथो शृंगी शृंगयुतेनागे वृषपर्वतयोरेपि ४३ श्लेष्मघ्नी मसि
कायां च ज्योतिषायां च योषिति शोभनो योगभेदेनासुंदरे वाच्यलि
गक ४४ सघनं त्वध्वरे स्नाने सोमनिर्दलेनेपि च स्तननं ध्वनि
मात्रे स्यान्नेष शब्दे च कुंथिते ४५ समानं सत्समैकेषु त्रिषु ना
माभिमारुते संस्तान् संततौ गोत्रे स्यादपत्ये सुरद्रुमे ४६ स्प

शुनोमारुतेपुंसिदानेस्पृशेनपुंसकम् संस्थानमाकृतौमृत्यौसन्नि
वेशेचतुष्यथे ४७ स्पृष्टनंतुस्तुतौनीरेतिनिशेनारथेऽस्त्रियाम् ॥
सज्जनंतुभवेत्कूबमुपरक्षणघट्टयोः ४८ वाच्यलिंगंकुलीनेस्या
त्कल्पनायांतुयोषिति संधानंस्यादभिषवेतथासंघट्टनेपिच ४९
संपन्नंसाधितेपिस्यात्संपत्तिसहितैन्यवत् संधिनीवृषभाक्रांता
कालदुग्धोरुत्रयोऽस्त्रियाम् ५० सद्भास्यान्मंदिरेनीरेसं व्यानंछा
दनेंशुके सदनंमंदिरेतोयेस्वामीप्रभुविशाखयोः ५१ सादीतु
रंगमातंगरथारोहेषुदृश्यते स्थापनंरोपणेपुंसिवनेपाठोषधौस्त्रि
यां ५२ सावनोयज्ञकर्मतेयजमानप्रचेतसोऽसाधनं मृतसंस्कारे
सैन्येसिद्धौषधौगतौ ५३ निर्वर्तनोपायमेद्रेदापनेऽनुगमेधने स्त्रा
मकूबमुपायस्यभेदेदेवांतरेपिच ५४ सीमाघाटस्थितिहोत्रे
ष्वंडकोषेऽपिचस्त्रियां सूचना व्यधनेदुष्टेगंधनेऽभिमयेपिच ५५
सेवनंरक्षणसेकेनौकायाःसेकभाजने सेनानीऽस्यात्पुमान्कार्ति
केयसेनापतावपि ५६ सेवनंसीवनोपास्योर्हलीरामेचकर्षके
हस्तिनीगजयोषायांजातिभेदेचयोषितः ५७ हसनंनह्योर्ह
सैंगारधान्यांतुयोषिति ह्रायनोनस्त्रियांवर्षेपुंस्यर्वित्रीहिभेदयोः
५८ ह्रादिनीवज्रतडितोर्हिंडनंभ्रमणेरते ॥ नचतुः॥ अक्ल
ग्नोऽस्त्रीयामध्येत्रिषुस्याल्लग्नमात्रके ५९ अनूचानोविनीते
स्यात्सांगवेदविचक्षणे अवाचीनमवागंधेविपर्यस्तेचवाच्य
वत् ६० अभिपन्नोऽपराधेभिग्रस्तेचापद्रतेत्रिषु अवदानं
खंडनेस्यादतिवृत्तेचकर्मणि ६१ अभिमानोऽर्थादिदर्पेऽज्ञाने
प्रणयहिंसयोःअनीकिनीस्त्रियांसेनामात्रसेनाविशेषयोः ६२
अधिष्ठानंपुरेचक्रेप्रभावेऽध्यासनेपिच अन्वासनंस्नेहवस्ता
वुपास्तावनुशोचने ६३ अर्यमातुपुमान्स्वर्येपितृदेवांतरेपि
च अथर्वाब्राह्मणेपुंसिवेदेतुस्यान्नपुंसकम् ६४ भवेदभि
जनःख्यातौजन्मभूम्यांकुलध्वजे कुलेपिचपुमानायोधनपु

द्वेवधेपिच ६५ स्यादाकलनमाकाष्ठापरिसंख्यानबंधने ॥
 आतंचनंप्रतीवापपवनाप्यायनेषुच ६६ आराधनेचपचनेप्रा
 सौसंतोषणेपिच आच्छादनंसंपिधानेवस्त्रेऽपवृत्तिमात्रके ६७
 आस्कंदनंतिरस्कारेरणेंसंशोषणेपिच आवेशनं शिल्पिशाले
 भूतावेशप्रवेशयोः ६८ आत्मयोनिपुमान्कामदेवेचपरमेष्ठिनि
 ॥ उपधानंविषेगंडौप्रणयेपिनपुंसक ६९ उत्सादनंसमल्लेखोद्
 हनोद्धर्तनेषुच स्यादुत्पतनमुत्पत्तौतथोर्ध्वगमनेपिच ७०
 उद्धर्तनमुत्पतनेविलेपनेघर्षणेक्लीबं उदयनमुदयेक्लीब
 वत्सेशागस्त्ययोःपुंसि ७१ उद्गाहनं प्रणीतेस्याद्रज्वासुद्गा
 हनीमता उपासनंशराभ्यासेष्युपास्तावासनेपिच ७२ कपी
 तनोगर्दभांडशिरीषाभ्रातकेषुच अश्वत्येचकलापीतुल्लस
 बर्हिण्योःपुमान् ७३ कलध्वनिपुमान्पाराचतेपिकमयूरयोः
 कंचुकं तःपुराध्यक्षेविद्धेऽहौजोगकद्रुमे ७४ कात्यायनोव
 ररुचौविशेषेचमुनेःपुमान् काषायंवस्त्रेविधवार्षजस्त्वमयोः
 स्त्रियाम् ७५ कुंभयोनिरगस्त्येस्याद्वसिष्ठद्रेणयोःपुमान् ॥
 कुचेदनं चपत्रांगेद्रुमेदेरक्तचंदने ७६ कुंडलीवरुणेकैकिभौ
 गिनोश्चसकुंडले केसरी तुरगेसिंहेपुन्नागेनागकेसरे ७७ कौ
 चादनं तुघेचुल्याचिंचोटकमृणालयो रवद्धधेनुःस्त्रियांखड्ग
 पुत्रिकागंडकस्त्रियोः ७८ गवादनीं द्रवारुण्यांगवांघासादना
 श्रये गंदयितुःपुमान्कामेजल्पाकेकामुकेपिच ७९ घनाघनो
 वर्षुकाब्देमत्तघातुककुंजरे चक्रेचघोषयितुस्तुविप्रकोकि
 लयोःपुमान् ८० चित्रभानुःपुमान्त्वैश्वानरेचाहस्करेपिच ॥
 चालकीतुकरारेस्यान्नारंगेविष्णुपर्वणि ८१ जलाटनोलोह
 पृष्ठेजलौकायांजलाटनी तपस्वीतापसेचानुकप्येन्निष्यथयो
 षिति ८२ मांसिकाकटुरोद्दिण्योस्तरस्वी शूरवेगिनो तपोध
 नस्तापसेस्यान्मुडिर्योतुतपोधना ८३ द्विजन्मा दशनेविप्रे

दुर्नामक्रीबमर्शसि स्याद्दीर्घकोषिकायांस्त्रीदेवसेना तुवज्जि
 णः ८४ सुतायामपिसेनायां देवतानां च योषिति नागोजनेभ
 सुंदर्यानागयष्टौ च योषिति ८५ भवेन्निधुवनं कं पेसुरते च न पुं
 सकं निर्वासनं हिंसने स्यान्नगरादेर्बहिष्कृतौ ८६ निर्भर्त्स
 ने खलीकारेऽलक्तैकेपिनपुंसकं निर्यातनं वैरशुद्धौ दानेन्यासा
 र्पणेपि च ८७ निशामनं दर्शने स्यादालोचने च न द्वयोः निशम
 नमुक्तं दृष्टौ श्रुतौ निरसनं वधे प्रतिक्षेपे ८८ निष्ठावने प्रजन
 नं योनौ जन्मन्यपि क्रीबं प्रसहनं मपि भंगे स्यात्क्षेपे पंचाननः
 शिवे सिद्धे ८९ प्रहसनं मपि प्रहासे रूपकभेदे च परिहासे प्रणि
 धानं प्रयत्ने स्यात्समाधौ च प्रवेशने ९० प्रयो जनं कार्यहेत्वोः
 पलाशी वृक्षारक्षसोः अथ प्रवचनं वेदे प्रकृष्टवचनेऽपि च ९१ प्र
 तिपन्नोऽन्यलिंगः स्याद्दिज्ञाते गी कृतेपि च प्रस्फोटनं तु पूर्वस्या
 ताडने च विकाशने ९२ प्रतिमानं प्रतिष्ठाया गजकुंभोतरालयोः
 प्रतियत्नस्तु संस्कारलिप्सोपग्रहणेषु च ९३ प्रत्यर्थी वाच्यलिं
 गः स्याच्छत्रौ च प्रतिवादिनि परिज्वा तु पुमानिंदोयाज्ञिके परिचा
 रके ९४ प्रसाधनी तु कंकल्यां सिद्धौ वेशे प्रसाधनं पयस्विनी न
 दीधेन्योर्विभावयो च योषिति ९५ अथ पुण्यजनो यक्षेराससे स
 ज्जनेपि च पृथग्जनस्तु पुल्लिंगः कथितो नीचमूर्खयोः ९६ फ
 लकी मत्स्यभेदे नावाच्यवत्फलकान्विते वारकी शत्रुचित्राश्वप
 र्णी जीवपयोधिषु ९७ भूनात्मा पुंसि निर्दिष्टो देवे च परमेष्ठिनि म
 हाधनं महामूल्ये सुवर्णसिल्हकेपि च ९८ महासेनः कार्तिके
 ये महासैन्यपतावपि मदयितुर्मदयुते पुमान्मद्येन पुंसकं ९९
 महामुनिरगस्त्येनाकुस्तुंबुरुणि न द्वयोः मातुलानी कलाले स्याद्भ
 गायां मातुलस्त्रियाम् ३०० मालुधानो मातुलहौ मालुधानी लतां
 तरे मेधावीनाश्रुके ब्राह्म्यां स्त्रियां मेधान्विते त्रिषु ३०१ रसायनं
 विषेपि स्याज्जराव्याधिजिदौषधे पुल्लिंगः पक्षिराजे च विडंगारव्योषधे

पिच ३२ राजादनं क्षीरिकायां पियाले किंशुकैः पिच ललामस्या
 त्वभावे चलांलुन ध्वजं जनिषु ३३ शृंगे प्रधाने भूषायामपि बालधि
 पुटयोः लोमली नालिकेरे द्वौ रेवती मरणे पुमान् ४ वनश्वा गंधमा
 जरि वंचक व्याघ्रयोः पुमान् वर्धमानः प्रश्नभेदेशरावैरंडविष्णुषु
 ५ विस्मापनस्या लुहके गंधर्वनगरे स्मरे विसर्जनं परित्यागे दा
 ने संप्रेषणे पिच ६ विरोचनः प्रल्हादस्य तनयेऽर्कः गिनचंद्रयोः
 विद्वेठनं तु हिंसायां मर्दने च विदुवने ७ भवेद्विद्वनं विप्रहिंसयो
 स्तूलपिंजने विषयी विषयासक्ते वाच्यवंतु कीचमिंद्रिये ८ पुंसि स्या
 न्नृपतौ कामदेवे चैषधिके पिच विष्वक्से नापलिंग्यां स्याद्विष्वक्से
 नोजनार्दने ९ विलेपनी सुवेषस्त्री यथा ग्वोरपि योषिति विलासी
 भोगिनि व्याले विष्वक्सेनेऽग्निचंद्रयोः १० वृक्षादनश्चलदले मधुष्ठ
 त्रकुठारयोः वृक्षादनी तु बंदाया विदारीकटके पिच ११ वैरोचनि
 स्तु सुगते बलिदैत्यार्कपुत्रयोः शिखरी स्यादपामार्गेशैलपादपयो
 पुमान् १२ शिखरिणी युशिकायां गुंजायामपि योषिति शिखंडी
 नाकलापे स्याद्गो गेयारिमयूरयोः १३ शृंगारी पूगगजयोः सशृं
 गारसुवेशयोः अशश्लेषघनामर्त्या केतव्यामपि योषिति १४ सं
 मूर्च्छन मभिव्यासा बुच्छाय मोहयोरपि समुत्थानं समुद्योगे व्याधी
 नानिर्णये पिच १५ सदादानो भ्रमांतगे हेरं वेगंधहस्तिनि स्यात्सं
 वदनं मालोचैव शीकरेण पुंसकम् १६ समादानं समीचीनग्रह
 णे सौगतान्हिकैः संवाहनं वाहने स्याद्भारादेरंगमर्दने १७ समापनं
 परिछेदे समाप्तिबंधयोरपि सनातनः शाश्वतः जेपितृतिथ्यतरे हरे
 १८ स्तनयितुः पुमान् वारिधरे पिस्तनिने पिच सरोजनी तु कमला
 करे पद्मे च योषिति १९ समापनं समाप्ते स्यात्प्राप्ते किष्टे च योषिति
 संव्राधने द्वा-सदने शृलायं द्वारपालयो २० संचमनीयमपुयंसं
 यमनं वंधने व्रतेऽपि स्यात् सारसनमप्युरस्ते तनुत्रीणां मेखलाया
 च २१ समिधे नीतुपाण्यां समिध्य पिच योषिति समयो नि सु

सामोत्थे ब्रह्मकुंजरयोरपि २२ सुदर्शनो हरेश्चक्रे मेरुजं बुद्रुमे पु
मान् नद्वयोः शक्रनगरे आशौषधिभिदोः स्त्रियाम् २३ सुयामुनो
वत्सराजे प्रासादे भ्रांतरे च्युते सुकर्मा तु पुमान्योगभेदे स्याद्देवशि
ल्यिनि २४ सुधन्वा प्रौढधानुष्के त्रिषु नाविश्वकर्मणि सुपर्वा ना
शरे वंशेषर्वधूमसुरेपि च २५ सुदामा तु पुमान्वारिधरपर्वतभेद
योः सौदामन्यसरोभेदे तदित्तद्भेदयोः स्त्रियाम् २६ दुर्षयितुः
पुमान्युत्रे कांचने तु न पुंसकं ॥ नपंच ॥ अथातिसर्जनदाने वेधे
पि च न पुंसकं २७ अपवर्जनं तु दाने निर्वाणत्यागयोरपि अपसर्जन
माम्नाते परिवर्जनदानयोः २८ अग्रजन्मा द्विजे ज्येष्ठभ्रातरि ब्राह्म
णि स्मृतः अथा तु वासनं स्नेहवस्ति धूपनयोरपि २९ अभिनिष्ठा
नोप्यक्षरमात्रेपि स्याद्द्विसर्जनीये च अंते वासी शिष्ये स्याच्चांडा
ले प्रोतगेपि च ३० स्यादुपस्पर्शनं स्पर्शस्नानाचमनयोरपि उप
संपन्नमुद्दिष्टं निहतै च सुसंस्कृतै ३१ कारंधमी कांस्यकारे धातु
वा दरतेपि च कामचारी कामुके स्यात्स्वच्छंदकलविकयोः ३२ कि
ष्कुपर्वा पुमानि क्षौवेणैषोढगलेपि च कृष्णावर्त्मा पुमानग्नौ दुराचा
रे विधुंतुदे ३३ स्याद्गंधमादनो भृंगे गन्धके वानरांतरे स्त्रीसुरायां
नगेन स्त्रीचिरजीवी द्विकाजयोः ३४ तिक्तपर्वा हितमोची गुडूची
यष्टिषु स्त्रियां दंतधावनः खदिरे दंतशुद्धौ न पुंसकं ३५ स्याद्दूम
केतनः पुंसिकेतुग्रहहृताशयोः स्यान्नदिवर्धनो गर्भपक्षांतने
येपि च ३६ प्रतिपादनं तु दाने प्रतिपत्तौ च बोधने स्यात्पृष्ठहा
यनो धान्यविशेषे च मतंगजे ३७ प्रचलाकी मयूरे स्याद्भुजंगे चा
पि दृश्यते स्यात्पद्मलोच्छनो लोकेश्वरे ब्रह्मणि भास्करे ३८ धन
दे च स्त्रियां तारालक्ष्मीवाग्देवतासु च पीतचंदनमुद्दिष्टं कालीय
कहरिद्रयोः ३९ पृष्ठशृङ्गी पुमान् दंशभीरौ षष्ठे वृकोदरे वरचंदन
माख्यातं कालीये देवदारुणि ४० वरवर्णिनी तुलाक्षहरिद्रारौ
चनासु च कलिन्यामुत्तमानारीसाधीयस्यामपि स्त्रियाम् ४१

मधुसूदनस्तुपुंसिभ्रमरेवनमालिनी महारजनमुद्दिष्टे
तकुम्भकुसुम्भयोः ४२ स्यान्मृत्युवेचनः शंभौ श्रीफलद्रोण
काकयो वनमालीतुगोविंदेवाराह्यवनमालिनी ४३ विषया
यी पुमान्ग्राहिवैषयिकजनेपि च इन्द्रियेकामदेवे च विषयासक्त
पूरुषे ४४ विश्वकर्मा सहस्रांशौ मुनिभित्देवशिल्पिनो विघ्न
कारी स्मृतो घोरदर्शनेपि विघातिनि ४५ चृषपर्वा पुमान्दैत्य
भेदेऽप्यन्धकसूदने ज्योमचारी तु निर्दिष्टो देवताया विहङ्गमे ४६
शकुलादनी स्त्रियां कृष्णभेदी कटुकशाकयोः शालंकायन उ
द्दिष्टो मुनिभेदे च नंदिनि ४७ शिवकीर्तनस्तुपुंसि भृंगरीदे सुरदि
वि श्वेतघाहन इत्येष सुधाधान्निधने जये ४८ श्वेतधामा पुमा
निदौघनसारब्धिफेनयोः स्यात्पृष्ठीहायनो धान्यविशेषे कुंजरे पु
मान् ४९ संप्रयोगी कलाकेलौ कामुके संप्रयोजने हरिचंदन
मस्त्री स्यान्निदृशानां महीरुहे ५० नपुंसकंतुगोशीर्षे ज्योत्स्ना
कुंकुमयोरपि हरिवाहनस्तुपुंसि शचीपतिविवस्वतोः ५१ ॥ न
षट् ॥ अंतावसायी श्वपचे मुनिभेदे च नापिते कलानुनादी रो
लंबैकलविके कपिंजले ५२ जायानुजीवी पुंसि स्यान्मटे च व
कपक्षिणि सहस्रवेधि क्लीबं स्याद्रामठेनाम्लवेतसे ५३ ॥ इति
नांतवर्गः ॥ ऐकम् ॥ पौनावातांडपूतेषु पातारिचकीर्तितः ॥
स्त्रियां तुरक्षणे पाने पूते पूरितकेचस १ पट्टिः ॥ कल्पः शास्त्रे
विधौ न्याये संवर्त्तै ब्रह्मणे दिने कपिर्नामिल्लकेशारवामृगे च
मधुसूदने २ कूप-कूपकमृन्माने गतां धुगुणरुसके कृपोद्रो
णशालके स्याद्रोणपत्न्यां रुपी स्मृता ३ कृपा दयायां संपस्तु
निदाविसेपलेपने गर्वप्रेरणयोश्चाथरवष्यः क्रोधे बलात्कृतौ ४
गोपो गोपालके गोष्ठाध्यक्षे शिवीपतावपि ग्रामस्याधिकृते पुं
सि शाखाख्यौषधौ स्त्रियां ५ बुधः शुभः सार्शनयोस्त्रपुसी स
करंगयोः तस्य महेकलत्रे च शयनीये च नदयोः ६ त्रपालज्जा

कुलटयोस्तापः संतापलुल्लयोः तापी नद्यंतरेदर्पः कस्तूर्यामप्य
हं कृतौ ७ नीपः कदंबबधूकनीलाशोकद्रुमेषु च दीपः प्रदीपो
सरीपे स्याल्लतायांचमस्तके ८ पुष्पं विकाशिकुसुमस्त्रीरजः सु
नपुंसकं रूपं स्वभावसौंदर्येनालोकपशुवृंदयोः ९ ग्रंथावृत्तौ ना
टकादावाकारश्लोकयोरपि रेपः स्यान्निदिते नूरे रोपो रोपणवा
णयोः १० लेपः प्रलेपने जग्धौ वपाविवरमेदसोः बाष्प उष्मणिलो
हेशशष्पं बालतूणे स्मृतं ११ पुंसि स्यात्प्रतिभाहानौ शाप आक्रो
शदिव्ययोः शिल्पं स्तुवे क्रियायोग्ये स्वापः शयननिद्रयोः १२ स्पर्श
ज्ञतायामज्ञाने सूपो व्यंजनसूदयोः ॥ पत्रि ॥ अनूयामहिषेनाः
बुधायदेशेतुवाच्यवत् १३ अस्त्रपातुजलौकायाडाकिन्यां तास
सेतुना आवापो भांडवपने परिक्षेपालबालयोः १४ आसेपो भ
र्त्सनाः कृष्टिकाव्यालं कृतिषु स्मृतः आकल्पः कल्पनेवेशेष्युद्रुपं
तुल्यवेस्त्रियाम् १५ चंद्रे पुंस्युलपो न स्त्रीगुल्मिन्यां नातूणोतरे
कल्लपी बल्लुकी भेदे तुलौ सुद्रुगदांतरे १६ पुंसि निध्यंतरे कूर्मे म
ल्लुबंधांतरेपि च कलापः संहतौ बर्हकांच्याभूषणतूणयोः १७ चं
द्रे विदग्धे व्याकरणभेदेपि कथ्यते बुधैः कशिपु भक्ताच्छादनयो
रेकोक्त्या पृथक्तयोः पुंसि १८ काश्यप उक्तो मुनिमृगयोर्भेदे च काश्यपी
स्मायां कुतपो स्त्रियां दौहित्रे वाद्ये छागलकंबले कुशे दिनस्याह
मंशेनासूर्ये कुणपी पुनः विद्वसारिकायां कुणपः प्रतिगंधौ शवेपि
च जिह्वापः शुनिमार्जारे प्रतापस्तापतेजसोः २० पादपः पादपीठा
दौ पादुकायां तु पादपा रक्तपास्याज्जलौकायां डाकिन्यां नातुरा
से २१ विटपो न स्त्रियां स्तंबशाखाविस्तारपल्लवे विटाधिपेना
विकल्पः पुंसि भ्रांतौ च कल्पने २२ ॥ पचतुः ॥ अभिरूपो बुधे
रभ्येऽपलापः प्रेम्ण्यपन्हवे अवलेपस्तु गर्वे स्याल्लेपने भूषणेपि च
२३ उपतापस्त्वरयायां स्यादुत्तापगदयोरपि जलकूपी कूपगर्ते पुष्क
रिण्यांच योषिति २४ नागपुष्पस्तु पुन्नागनागकेसरपंचके परि

वापस्तुपुष्पसौजत्तस्थानेपरिच्छदे २५ परितापस्तुपुंसिस्पादुःखेच
नरकातरेपरिकल्पोभयेकंपेप्राप्तरूपोत्तरम्ययो २६ पिंडपुष्प
मशोकेचजवायांचकुशेशये बहुरूपः शिवेविष्णोर्धूनकेसरठेस्म
रे २७ मेघपुष्पंतुपिंडाभ्रांबुनादेयेहरेर्हये विघ्नलापोविरोधोक्ताव
पार्थवचनेपिच २८ बीजपुष्पं मरुबकेतथामदनकेपिच ॥ वृक्षधू
पस्तुसरलद्ववहनिमधूपयो २९ तृष्णाकपिः पुमान्छणोशंकरेजा
तवेदंसि हेमपुष्पमशोकेचजवापुष्पेनपुंसकं ३० ॥ यपेच ॥ भवे
चामरपुष्पंतुपूगेकाशाम्रकेतके ३१ ॥ इतिपांतवर्गः ॥ १३०२४
॥ फेकम् ॥ फोयक्षसाधनेस्कातेद्रांशावातेपिपुंस्यवं फंरुक्षौत्तौ
फूत्तौचतथानि फलभाषणे १ ॥ फट्टिः ॥ गुफस्तुगुफनेबाहो
रलंकारेचकीर्त्यते रेफो रवर्णेपुंसिस्पात्कुत्सितेपुनरन्यवत् २ श
फंमूलेतरुण्यांस्थाद्देवादीनाखुरेपिच शिफाजटायासरितिमांसि
कायांचमातरि ३ ॥ इतिपांतवर्गः ॥ १३०२ ॥ बैकं ॥ बःपुमा
नवरुणेशिंधीभगेतोयेगतेतुवा गंधनेतंतुसेतानेपुंस्येववपनेस्मृ
तः १ ॥ बट्टिः ॥ कंबुःशस्त्रियांपुंसिशंबूकेवलयेगजे कंबीरं
शेचवंशस्यखंजाकायास्त्रियामपि २ क्लीबंस्यात्पंडकेनस्त्रीवा
च्यलिंगस्त्वविक्रमे ॥ रवर्बं संख्यांतरेक्लीबंनीचेवामनकेत्रिषु ३
गर्वोऽभिमानेबलेपेजंबुः स्यात्पादपांतरे तथासुमेरुसरितिद्वी
पमेदेपिचस्त्रियां ४ डिम्बोभयध्वनाबडेफुफ्फुसप्लीहवेष्टवे द
र्वीस्त्रियांखंजाकायांफणांशामुरगस्यच ५ पूर्वंतुपूर्वजेपिस्था
त्पूर्वः प्रागाद्योस्त्रिषु लंबां पद्मालयांगीयोस्तत्तुव्यामपिस्त्रि
याम् ६ विम्बंतुप्रतिबिंबेपिमंडलेपुनपुंसके विंविकायाफलैकी
र्वकलासेपुनःपुमान् ७ शंबं स्यात्सुसलग्रंथलोहमंडलकेप
यो शुभान्वितेत्रिषुस्तेषांप्रकांडद्रुमगुच्छयो ८ ॥ वन्निः ॥ कदं
बंनिकुरंबेस्याम्नीपसिद्धार्थयोपुमान् कलेबी शाकमेदेस्या
त्कडंबशरयोपुमान् ९ कादंबः स्यात्पुमान्यसिर्विशेषसापके

पिच गजाङ्गाकरिष्यल्यांगजाङ्गहस्तिनापुरे १० गंधर्वः पशुभेदे
 स्यात्सुस्कोकिलतुरंगयोः अंतराभवसत्वेचगायनेखेचरेपिच ११ गो
 दुंबः शीर्णवृत्तेचगवादन्यांतुघोषिति द्विजिह्वस्तुखलेसर्पेनितेव
 स्क्वधरोधसोः १२ स्त्रियाः पश्चात्कटितदेकटकेकटिमात्रके प्रलेब्धो
 दैत्यभेदेस्यान्त्रपुषेपिपयोधरे १३ तालांकुरेपिशालायांहारभेदेम
 लेब्धने भूजम्बूरपिगोधूमेविकंकतफलेस्त्रियाम् १४ देहं बो वि
 घ्नराजेस्यामहिषेशौर्यगर्विते ॥ वचतुः ॥ राजजम्बूस्तुजंबूभि
 त्पिंडखर्जूरयोस्त्रियां १५ ललज्जिह्वोः न्यवह्निस्त्वेकमेककशु
 नोः पुमान् शतपर्वाचिदूर्वायांवचाभार्गवयोषितोः १६ ॥ वपञ्च
 ॥ धूलीकदंबोनीपेस्यात्तिनिशेवरुणद्रुमे शृगालजंबूगोडि
 वेतथाघोटाफलेस्त्रियां १७ ॥ इति जातवर्गः ॥ १३२२ ॥ भैकं।
 भंनसत्रेगभस्तौस्त्रीपुंसि स्याद्गुनंदने भूः स्थानमात्रेकथिताध
 रण्यामपि योषिति १८ ॥ भट्टिः ॥ कुंभोगशयंतरेहस्तिमूर्धंशिरा
 दसंतरे कार्मुकेवारनार्याचघटेक्लीबंतुगुगुलौ २ स्त्रियासुखा
 कदलयोः पृश्निकायांचपाटलौ गर्भो भ्रूणेर्भकेकुक्षौसंधौपन
 सकटके ३ जंभो दैत्यविशेषेदंतेजंबीरभक्षणयोः जंभावि
 काशज्जंभणयोस्त्रीषु डिंभोपिबालिशेबाले ४ दंमस्तुके
 तवेकल्ले दृग्भूः स्त्रीसर्पवज्रयोः नाभिर्मुख्यनृपेचक्रमध्यस्थ
 त्रिययोः पुमान् ५ द्वयोः प्राणिप्रतीकेस्यात्स्त्रियांकस्तूरिकामदे
 निभस्तुकथितोव्याजेपुल्लिंगः सदृशे त्रिषु ६ रंभाकदल्पप्रसो
 नांचेणोवारणांतरे विभुः प्रभौसर्वगतेशंकरब्रह्मणेस्तुना ७
 शंभुः पुंसिमहादेवपरमेष्ठिनिचार्हति शुभो योगेषुभक्षमेवाच्य
 वत्स्येमशालिनि ८ खसंचारिपुरेस्त्रीतु शोभाकां तीक्ष्णयोर्म
 ता सभा सामाजिकेगोष्ठ्याद्यूतमंदिरयोरपि ९ स्वर्भूनात्र
 ह्यणिहरोस्तंभः स्थूणाजडत्वयोः ॥ भत्रिः ॥ आरंभस्तुत
 रायांस्यादुद्यमेवधर्पयोः १० आत्मभूनाविधौकामेप्युषभ

स्त्वोषधांतरे स्वरभिहृषयोः कर्णरंघ्रकुंभीरपुच्छयोः ११ उत्तर
 स्थ-स्मृतश्रेष्ठस्त्रीनराकारयोषिति श्रुकशिव्यांशिराल्पायांवि
 धवायाक्चिन्मता १२ ककुपुस्त्रियांप्रवेणीदिक्शोभासुचं
 पकस्त्रजि ककुभो रागभेदेपिवीणांगोऽर्जुनपादये १३ कटभी
 वृक्षभेदेपिज्योतिष्प्रत्यामपित्रियासू करभो मणिबधादि
 कनिष्ठांतोष्टृतत्सुते १४ कुसुंभेहेमनिमहारजकेनाकमंड
 लौ गर्भदंश्वेतकुसुदेगर्भभोगंधभिद्यपि १५ रासभेगर्दभीसु
 द्रजतुरोगविशेषयोः दुर्लभ स्त्रिषुदुष्प्रापेकलुरेदुंदुभिः पुमा
 न् १६ वरुणेदैत्यभेयोश्च व्यस्यविंदुत्रिकटये निकुभः कुंभ
 कर्णस्यतनयेदंति कौपधौ १७ बल्लभो दयितेऽध्वसेसहस्र
 णतुरंगमेऽर्षाभूः स्त्रीचशोथघ्नाभूलतापुवयोः पुमान् १८
 विष्कभेयोगभेदेस्याह्निस्तारप्रतिविबयोः रूपकोगप्रभेदेचबंध
 भेदेचयोगिना १९ विश्रंभः केलिकलहेविश्वासेप्रणयेपिच वि
 ष्टभः प्रतिबंधेस्यात्प्रभेदेचामयस्यच २० वृषभः श्रेष्ठवृषयो
 वैदर्भीरितिभिद्यपि वैदर्भी वाक्यवैकल्येशरभ स्तुपशोभिदि
 २१ कस्मेवानरभिदिसनाभिज्ञातितुल्ययोः सुरभिः शल्लकी
 मातृभिन्मुरागोषुयोषिति २२ चपकेचवसंतैचतथ्यानातीफ
 लेंपुमान् स्वर्णेगंधोत्पलेक्रीबंसुगंधिकांतयोस्त्रिषु २३ वि
 ख्यातेसचिवेधीरेचैत्रेपिचपुमानयं ॥ भचतुः ॥ अनुष्टुप्स्या
 त्तरस्वत्यांछंदोभेदेचयोषिति २४ अवष्टभः सुवर्णेचस्तंभप्रारं
 भयोरपि प्रातकुंभं सुवर्णेस्यात्प्रातकुंभो श्वमारके २५ ॥ ॥
 ॥ इति भांतवर्गः ॥ मैकम् ॥ मोयमेसमयेपि स्याद्विषेचमधुसू
 दने मास्त्रीपद्यालयायां स्यात्पुल्लिंगश्चद्रुशस्वरे १ मद्भिः ॥
 आमेस्तद्विदोः पुंसि स्यादपक्वेऽन्यलिंगकः उमाः तसीद्वैस
 वनीहमिद्राकीर्तिकानिषु २ उर्मिः स्त्रीपुंसयोर्वीच्यांप्रकाशेवे
 गमंगयोः वरुणसंकोचरेखायावेदनापीडयोरपि ३ क्रमश्चा

लुक्रमेशक्तौ कं पेचाक्रमणेपि च क्षमा भूमौ तितिक्षायां स्त्रि
 यां युक्तेन पुंसकं ४ वाच्यवच्छक्तहितयोः काम स्मरेच्छ
 योः पुमान् रेतस्यपिनिकामे च काम्येपि स्थानपुंसकं ५ कामि
 नां कामुके रत्यां स्त्री किं क्षेपवितर्कयोः निंदायां च परिप्रश्ने वा
 च्यलिंगमुदाहृतं ६ क्रिमि नां कृमिवत्कीटे लाक्षायां कृमिले
 खरे किर्मी पलाशेशाखायां हेमपुत्र्यां च योषिति ७ क्षुमाः त
 सी नीलिकयोः क्षेमो स्त्री लुब्धरक्षणो चंडायां नाशुभेन स्त्री
 कात्यायन्यां तु योषिति ८ क्षौममद्वेदुकूलेः स्त्री क्षौमवत्कल
 जांशुके शशजेः तसिजे खर्मे पौरुषे कौषजांशुके ९ गमो नाः
 क्षविवर्त्तस्यादपर्यालोचनेः ध्वनि ग्रामः स्वरे संवसथे ग्रीष्म
 उष्मर्तुभेदयोः १० गुल्मः सेनाघट्टभिदोः सैन्यरक्षणरुग्भि
 दोः स्तंबे स्त्रियामामलक्येलवलीवस्त्रवेशयोः ११ घर्मः स्या
 दातपे ग्रीष्मेष्णुष्णस्वेदां बुनोरपि च मूः सेनाविशेषे च सेनामा
 त्रे च योषिति १२ जाल्मः स्यात्पामरे चूरे पुंस्यसमीक्ष्य कारिणि
 जिह्म स्तुकुटिले मंदे क्लीबंतगरपादपे १३ तोक्मं कर्णमले पुं
 सिहरिते च हये स्वरे दमस्तु दमथे दंडे कर्दमे दमने पुमान् १४
 दस्म स्तु यजमाने स्यादपि चौरैर्हुताशने द्रुमो महीरुहे पारि
 जाते किंपुरुषे स्वरे १५ धर्मो स्त्री पुण्य आचारे स्वभावोपमयोः
 क्रतौ अहिंसोपनिषन्थायेनाधनुर्यमसोममे १६ ध्यामे दम
 नके गंधातणे यश्यामले त्रिषु नेमिर्नातिनिशे कूपत्रिका चक्रां
 तयोः स्त्रियां १७ नेमः कालौ बधौ खंडे प्राकारे कैतवेपि च पद्मो
 स्त्री पद्मके व्यूहनिधिसंख्यांतरंबुजे १८ नानागे स्त्री फेजिका
 श्रीचारटीपन्नगेषु च ब्रह्मी तु फेजिकायां स्याच्छाकमत्स्यप्र
 भेदयोः १९ ब्राह्मी तु भारती सोमवल्लरी ब्रह्मशक्तिषु भ्रमो बु
 निर्गमे भ्रांतौ कुंदभ्रमणयोरपि २० भामः क्रोधेरयो दीप्तो भी
 श्मो गंगेयभीमयोः भीमो म्लवेतसे स्वोरे शंभौ मध्यमण्डवे २१

भूमिर्बसुधरायां स्यात्स्थानमात्रेपि च स्त्रियां भौमः कुजे च न रके पुंसि भूमि
 भवेत्त्रिषु २२ यमो न्यलिङ्गो यमजेनाकाकेशमनेशनौ शरीरसाधनापेक्ष
 नित्यकर्मणि संयमे २३ यामस्तु पुंसि ग्रहरे संयमेपि प्रकीर्तित ॥ यामिः कु
 लस्त्री स्वस्त्री स्त्री युध्मो धनुषि संयुगे २४ रश्मिः पुमान् दीधि
 तौ च पक्षप्रग्रहयोरपि रमा लक्ष्यारमः कांते रक्ताशोकद्रुमे स्वरे
 २५ रामा योषा हिं गुनद्यौ क्लीव वास्तुककुष्ठयोः नाराधवे च वरुणे
 रेणुके च हलायुधे २६ हये च पशुभे दे च त्रिषु चारौ सितेः सिते रु
 मा सुग्रीवदारेषु विशिष्टलवणाकरे २७ रुक्मं च कांचने लोहे ल
 क्ष्मीः संपत्तिशोभयोः अर्धयोषधे च पद्माया

वृद्धिना मौषधेपि च २८ स्त्रीफलिन्या वमि वती स्त्रियां पुंसि
 हुताशने वामं धने हरे पुंसिकामदेवेष्यो धरे २९ वलुप्रतीप
 सव्येषु त्रिषु नार्थस्त्रियामथ चासीशृगालीवडवारासभीकरभी
 पुच ३० शमी सक्तुपलायां च शिंबिकायां च वारुजौ श्यामौ वटे प्र
 यागस्य वारिदे वृद्धदारके ३१ पिके च रुष्णा हरितौ पुंसि स्यात्तद्वति
 त्रिषु मरिचे सिंधुलवणे क्लीबस्त्री शारिवौषधौ ३२ अप्रसूतांगना
 यां च प्रियंगवापि वागुजौ यमुनाया त्रियामायां रुष्णत्रिष्टुति कौषधौ
 ३३ नीलिकायामथ श्रामो मासे मंडपकालयोः शुष्मे तेजसि स्त
 र्यनासमा संवत्सरे स्त्रियां ३४ सर्वसाधुसमानेषु स्तमं स्यादभि
 धेयवत् सीमाघाटस्थिते क्षेत्रे षडकोषेऽपि च स्त्रियाम् ३५ सह
 क्षमं स्यात्कैतवे ध्यात्मे पुंस्यणेत्रिषु चाल्यके स्तद्वत् क्षीरे च नभसि
 सोमस्तु हिमदीधितौ ३६ वानरे च कुचरे च पितृदेवे समीरणे च
 सुप्रभेदे कपूरे नीरे सोमलतौषधौ ३७ हिमं तुषारमलयोद्भवयो
 स्यान्न पुंसकं शीतले वा च्यलिङ्गोऽथ होमिर्नापावके घृते ३८
 ॥ मन्त्रिः ॥ अधमः स्याद्गर्हादिने व्यागमः शास्त्रागमे आश्र
 मो ब्रह्मचर्यादौ वानप्रस्थे च नेमठे ३९ अस्त्रियामुत्तमा दुग्धिका
 यां त्रिषु च भद्रके उद्दामो वधरहिते स्वतन्त्रे च प्रचेतसि ४० कल

मः पुंसिलेखन्यांशालौपाटच्चरेपिच कुसुमं स्त्रीरजोनेत्ररोगयोः
 फलपुष्पयोः ४१ कृत्रिमं लवणभेदेनासिल्लकेरचिते त्रिषु गो
 लोमीश्वेतदूर्वायां स्याद्दृचाभूतकेशयोः ४२ गोधूमो नागरं गे
 स्यादोषधित्रीहिभेदयोः गौतमो नासुनौबुद्धेरोचनीदुर्गयोः स्त्रि
 यां ४३ तलिमंकुट्टिमैतल्येचंद्रहासेवितानके दाडिमस्तुत्रि
 लिंगस्यादेलायांकरके त्रिषु ४४ निष्क्रमो बुद्धिसंपत्तौ निर्गमेदुष्कु
 लेपिच निगमो वाणिजेपुर्यांकटेवेदेवणिकूपथे ४५ नियमो मत्र
 णायांचप्रतिज्ञानिश्चयेव्रते नैगमं स्यादुपनिषद्दृणिजोर्नागरेपि
 च ४६ परमं स्यादनुज्ञायामन्यग्रं परमः परे प्रमथ्यस्तुभवेदा
 दौप्रधानेपिचवाच्यवत् ४७ प्रतिमा गजदंतस्य चंधेचानुक
 तावपि पंचमो रागभेदे स्यात्स्वरभेदेचपंचमी ४८ पांडवानां
 चपत्न्यां स्त्रीपंचानां पूरणे त्रिषु प्रक्रमः क्रमेवसरे मध्यमो मध्य
 जेन्यवत् ४९ सुमान्स्वरे मध्यदेशेऽप्यवलग्नैस्तु नस्त्रियाम् स्त्रि
 यांदृष्टरजो नार्यां कर्णिकांगुलिभेदयोः ५० न्यक्षरं कंदसितथा
 ललामेलांछने ध्वजे शृंगेऽत्र धाने भूषायां रम्येवाल धिपुंड्रयोः
 ५१ तुरंगे च प्रभावे शब्दायामपौरुषेऽश्रमे विषमे दुर्गसंचारे विश्रामो
 भ्रांतिहावयोः ५२ बिटुमोरत्नरक्षेपिप्रचालेपि पुमानयम् विलोमस्तु
 प्रतीपे स्यादुजंगैवरुणेषु नि ५३ आमलक्यां विलोमी
 च विलोमं चारपट्टने विक्रमस्तु पुमान्कांतिमात्रे स्याच्छक्तिसं
 पदि ५४ संक्रमः क्रमणे पुंसि न स्त्री स्याद्दुर्गसंचारे संभ्रमः साध
 सेपि स्यात्संवेगादरयोरपि ५५ सत्तमः स्यात्पूज्यतमे साधीयस्य
 तमे त्रिषु सरमा कुक्कुरीदेवशुन्योः स्याद्राक्षसीभिदि ५६ सुष
 मा नंतशोभायां स्त्रीचारौ च समे त्रिषु सुषीमः शीतलेचारौ त्रिषु ना
 पन्नगोतरे ५७ ॥ मचतुः ॥ भवेदनुपमा सुप्रतीकिन्यां स्त्री त्रि
 पूतमे अभ्यागमो विरोधाभिघाताभ्युद्गमनांतिके ५८ उप
 क्रमस्तूपधायां तात्वारंभविचक्रमे चिकित्सायामुपगमः

स्वीकारेति कसर्पणे ५९ जलगुल्मोजलावर्त्तेकच्छपेजलचत्वं
 रे दंडायामस्तु कीनाशेदिवसेकुंभसंभवे ६० पुत्रेगमस्तुमं
 डकेतथाशाखामृगेपि च पराक्रमो विक्रमे स्यात्सामर्थ्योद्योग
 योरपि ६१ महापद्मपुमान्नागनिधिसंख्यातरेषु च यातयामो
 न्यवज्जीर्णे परिभुक्तो ज्झितेषु च ६२ सार्वभौमस्तु दिडुनागे
 सर्वपृथ्वीपतावपि ॥ मयञ्च ॥ अभ्युपगमस्तु पुंसि स्वीकारेति
 कसमागमे च ६३ नक्षत्रेनेमिस्तारे वत्पानाधुवेचंद्रे ॥ इति
 मातवर्गः ॥ यैकं ॥ यो नावा यौयमने या यात्राति धूमितत्यागेषु
 ॥ नारणयोगसमज्ञायानेषु पुमास्तु गंतरीत्यातः १ ज्या मातरि
 वसुधायां मौज्याद्युक्ती बमन्दिगमने च नान्वालेन द्यौस्त्रिदशा
 लयत्रिदशवर्त्मनो योषिति २ अर्थ्य शिलाजतु न्यर्थ्यो बुधेन्या
 य्ये च वाच्यवत् ॥ अंत्यस्तु पुंसि सुस्तायामंतौ दूते धमे निषु ३ अ
 र्थ्यमर्घस्य योग्ये स्यादर्थ्येपि च वाच्यवत् ॥ अन्यो सदृशेतरयो
 रर्थ्यः स्यात्स्वामिवेश्ययोः ४ आस्यं मुखे च तन्मध्ये तद्वेचस्त्रि
 यां स्थितौ दुज्यादानेऽध्वरेऽर्चायां संगमे स्त्रीगुरौ त्रिषु ५ दुभ्या
 करेण शलुक्थोऽस्त्रियामाद्ये च वाच्यवत् कश्यपे त्रिषु कशाह्ने स्या
 त्कीर्बमद्याश्च मध्ययोः ६ कन्या कुमारिकानां रोगेषधीराशि
 भेदयो ह्ययो रोगांतरे वेष्मकल्पांतापचयेषु च ७ कल्पं प्रभा
 ते क्लीबं स्यात्कल्पो वा कश्चुतिवर्जिते सस्यो नीरोगदक्षेषु कल्पा
 णवचनेपि च ८ उपायवचनेपि स्यात्त्रिषु मद्येतु योषिति कस्या
 बृहतिकायां स्यात्कां च्यां मध्ये भवंधने ९ हर्म्यादीनां प्रकोष्ठे च
 कार्यहेतौ प्रयोजने काव्यं ग्रंथे पुमान्शुक्ले काव्या स्यात्पूतना
 धियो १० कां स्यं वाद्यांतरे पानपात्रे स्यात्तैजसांतरे ॥ कायक
 देवते मूर्तौ स घेलस्य स्वभावयोः ११ मनुष्यतीर्थे कायं स्यात्
 क्रियातूपायचेष्टयोः आरंभे निष्कृतौ पूजासंप्रधारणकर्मसु
 १२ शिक्षाविकित्साकरणे कुडुंभितौ विलेपने कुल्यं स्यात्की

शिखावर्तनीषुचयोषिति रथबोढरिपुहिङ्गोरूप्यः स्यात्सुन्दरे
 त्रिषु ५० आहतस्वर्णरजतेरजतेचनपुंसकं लयोविनाशेसंश्लेषे
 साम्येतौर्यत्रिकस्यच ५१ लक्ष्यं स्यादपदेशेपिशरव्येपिनपुं
 सकं लभ्यं युक्तेचलव्यव्येलास्यं तौर्यत्रिकेमतम् ५२ नृ
 त्येचज्रज्याप्रस्थानेवर्गपर्यटनेपिच वन्यं त्रिषुवनेद्भूतेस्त्रीव
 नांलुसमूहयोः ५३ वाच्यं तुकुत्सितेहीनेवचनार्हेचवाच्यवत्
 ॥विंध्यास्त्रियांलवल्यांस्यात्सिध्याधात्रिभेदयोः ५४ वीक्ष्यं
 तुविस्मयेदृश्येपुंसिलासकवाजिनोः वश्यं वेश्यागृहेक्रीबंग
 णिकायांतुयोषिति ५५ शल्यं तुनस्त्रियांशकौक्रीबस्वेडेपु
 तोमरे मदनद्रुश्चाविधोर्नाशयः शय्याहिपाणिषु ५६ शय्या
 स्याच्छयनीयेचगुंफनेपिचयोषिति शून्यं स्यान्निर्जनेवाच्यं
 लिंगमल्यांतुयोषिति ५७ शौर्यं मारभदीशक्तयोः सह्यः शौ
 लांतरेपुमान् सोढव्येवाच्यलिंगः स्यादारोग्येतुनपुंसकं ५८
 संख्यं समितिसंख्यास्यादेकधादिविचारयोः संख्यापितृप्रसून
 द्यंतरयोर्गुगसंधिषु ५९ सत्यं कृतेचशपथेतथ्येत्रिषुतुतद्व
 ति सव्यं वामेप्रतीपेचस्मयोनाऽद्भुतगर्वयोः ६० सायः कां
 डेदिनांतेचसाध्योयोगांतरेस्मरे गणदेवविशेषेचसाधनीयेतु
 वाच्यवत् ६१ सूर्योर्कपणेत्तपनेस्त्रीतद्धार्यौषधीभिदोः स्थे
 यो विवादपक्षस्यनिर्णेतारिपुरोहिते ६२ सेव्यं क्रीवमुशीरे
 स्यात्सेवाहंपुनरन्यवत् सैन्यं क्रीबबलेसेनासमवेतेतुवा
 च्यवत् ६३ सौम्यो ज्ञेनात्रिष्वनुग्रेमनोज्ञेसोमदैवते हायो
 विभीतकलरोहर्तव्येपुनरन्यवत् ६४ जरणेऽथत्रिषुहृद्यं हृज्ज
 हृद्वितहृत्त्रिये वशकृद्देदमंत्रेनारुद्धिनामौषधौस्त्रियां ६५ ॥
 ॥यन्त्रिः॥ अनयस्तुविपद्देवाशुभयोव्यसनेषुच अत्ययोऽतिक्र
 मेदंडेविनाशेदोषकृद्भयोः ६६ अश्रीयं मश्वसंघातेक्रीबमश्व
 हितेन्यवत् अधृष्यातदिनीभेदेप्रगल्भेवाच्यलिंगकं ६७ ॥

अवध्यमवधार्यस्यादनर्थक्यस्यपि॥अन्ययोःस्त्रीशब्दभे
देनाविष्णोर्निर्व्ययेत्रिषु॥६८॥अहत्यात्वपरोभेदेभार्यायांगो
तमस्यच॥अहार्यःपर्वतेनास्यादहर्तव्येतुवाच्यवत्॥६९॥अ
भिरव्यात्वभिधानेस्याच्छेभायांचयशस्यपि॥अभयास्त्री
हरीतक्यामुशीरेचनपुंसकं॥७०॥निर्भयेवाच्यलिंगःस्यादप
त्यपुत्रयोर्मतं॥अगस्त्यकुंभयोर्नौस्याद्वृंगसेनतरावपि॥७१॥
आशयःस्यादभिप्रायेपनसाधारयोरपि॥स्यादनिश्चयमतिश्च
र्यत्रिलिंगमतिशोपुमान्॥७२॥आत्रेयीपुष्यवत्यास्यानदीभेदे
चनामुनौ॥आदित्योभास्करेदेवेष्वास्नायो निगमेपिच॥७३॥
उपदेशेपीन्द्रियतुहवीकैरेतस्मिन्मृत॥उदयस्तुपुमानूर्वप
र्वतैवसमुन्नतौ॥७४॥उपायःसमभेदादौतथैवोपगतौपुमान्
॥ऊर्णाद्युर्नाशनभंगेमेवकंबलमेषयोः॥७५॥औचित्यमुचित
त्वेस्यात्सत्येपिचनपुंसकं॥कषायोरसभेदेचनिर्यासेचविले
पने॥७६॥अंगरागेचनस्त्रीस्यात्सुरभौलोहितेत्रिषु॥कालेयो
देत्यभेदेस्यात्कालखडेनपुंसकम्॥७७॥क्षिपण्युस्तुपुमान्दे
हेसुरभौवाच्यलिंगक॥कुलायस्तुपुमान्स्थानेमात्रेस्यात्प
क्षिवासके॥७८॥क्षेत्रियक्षेत्रजद्वयेपरदेहचिकित्सयोः॥पर
दारतासाध्यरोगयोःक्षेत्रियःपुमान्॥७९॥कौकृत्यमनुतापे
स्यादयुक्तकरणेपिच॥गागेयःस्यात्पुमान्भीष्मेकीवंस्वर्णकशेरु
णोः॥८०॥चसुष्यःकेतकेपुंडरीकसंज्ञकपादपे॥कुलत्थिकासु
भगयोस्त्रियामक्षितेन्यवत्॥८१॥चापेयश्चंपकस्वर्णेकिं
जल्केनागकेसरे॥जघन्यहैमलेकीवंवरमेगर्हितेन्यवत्॥
॥८२॥जटायुःपुंसिसंपातेःकनीयसिचगुगुलौ॥जरासुरपि
तत्पक्षिराजेगर्भाशयेपुमान्॥८३॥तपस्याघ्नतचर्यायोतपस्य
फाल्गुनेपुमान्॥द्वितीयातिथिभित्पत्न्योपूरणेतूभयेत्रिषु॥
॥८४॥देवपुर्वाच्यलिंगस्तुधार्मिकेनोक्यात्रिके॥नादेयीना

गरंगेस्याज्जयायामंबुवेतसे ॥ ८५ ॥ भूमिजेज्याजवायांचव्यंगुष्ठे
 पिचयेविति ॥ निकायस्तुपुमांल्लक्ष्येसधर्मिप्राणिसंहतौ ॥ ८६ ॥ स
 मुच्चयेसंहतानानिलयेपरमात्मनि ॥ नेपथ्यः स्यादलंकारेरंगज्या
 यांनपुंसकं ॥ ८७ ॥ प्रणयः प्रसवेप्रेम्णियाज्याविश्रंभयोरपि ॥ नि
 र्वाणेष्यथपर्यायः प्रकारेऽवमरेक्रमे ॥ ८८ ॥ प्रलयो मृत्युकल्पात्
 मूर्च्छापायेषुपुंस्ययम् ॥ प्रत्ययः प्रथितत्वेचसनादिज्ञानयोरपि ॥
 ८९ ॥ आचारेऽपथ्येरेध्रेविश्वासाधीनहेतुषु ॥ पर्जन्यो मेघशब्देपि
 ध्वनदंबुदशक्रयोः ॥ ९० ॥ प्रसव्यं वाच्यलिंगं स्यात्प्रतिकूलालु
 कूलयोः ॥ प्रकीर्यः पूतिकरजेविनिकार्येतुवाच्यवत् ॥ ९१ ॥ प्राणा
 य्यो संमतेपि स्यादभिलाषविवर्जिते ॥ पयस्यं तुपयो जातहितयो
 र्वाच्यलिंगकं ॥ ९२ ॥ दुग्धिकाक्षीरकाकोल्योस्वर्णक्षीर्यामपिस्त्रि
 यां ॥ पारुष्यं परुषत्वेचदुर्वाक्येपुंसिगीष्यतौ ॥ ९३ ॥ पानीर्येतुजले
 क्लीबं पातव्येवाच्यलिंगकं ॥ पौलस्त्यस्तुकुबेरे स्याद्दशग्रीवेपिपुं
 स्ययं ॥ ९४ ॥ बलयः कंठरोगेनाकंकणेपुंनपुंसकं ॥ ब्रह्मण्यो ब्र
 ह्मसाधो स्याद्ब्रह्मदारुशनैश्वरे ॥ ९५ ॥ बालेयो गर्दभेपुंसिमृतौ
 बालहिते त्रिषु ॥ ब्राह्मण्यं ब्राह्मणत्वेचसमूहेचद्विजन्मनां ॥ ९६ ॥
 भुवन्युस्तुपुमान्भानौज्वलनेशशलाञ्छने ॥ भुजिष्यस्तु स्वतंत्रे स्या
 द्भुस्तसूत्रकदासयोः ॥ ९७ ॥ स्त्रियां दासीगणिकयोर्मलयः पर्वता
 तरे ॥ शैलांगे देशभारमेव च तायां तु योषिति ॥ ९८ ॥ मंगल्यः स्या
 त्रायमाणाऽश्वत्थबिल्वमसूकरे ॥ स्त्रियां शम्यामधःपुष्पीमिसि
 शुक्लवचासुच ॥ ९९ ॥ रोचनायामथोदधिक्लीबं शिवकरे त्रिषु ॥ मृ
 गयुः पुंसि गोमाथौ न्याधेच परमेष्ठिनि ॥ १०० ॥ रहस्यास्त्रीनदी
 भेदे गोपनीयेभिधेयवत् ॥ लौहित्यं लोहितत्वे स्यात्क्लीबं पुंसि नदां
 तरे ॥ १०१ ॥ वदान्यो दानशौडे स्याच्चासुवादिनिवाच्यवत् ॥ व्यवायः
 सुरतेतर्धौ पुंसि क्लीबं तु तेजसि ॥ १०२ ॥ वक्तव्यं कुत्सिते हीने वचनाहं
 चवाच्यवत् ॥ विजयः स्याज्जयेपार्थे स्त्रियां तिष्ठ्यंतरे स्मृता ॥ १०३ ॥

उमासरव्यावि स्मयस्यादाश्वर्यगर्व योपुमान्॥विनयातुक्ला
 यांस्त्रीशिष्टायाप्रणतौ पुमान्॥४॥विशल्यानिशिखादतीरुडू
 चीत्रिपुतासुच॥विषयोगोचरेदेशेतथाजनपदेषिष॥५॥प्रबंधाद्य
 स्य योजातस्तत्ररूपादिकं पुमान्॥श्वशुर्यो देवेश्यालेशोदित्यः
 वकांतरे॥६॥मुनिभेदेचमालूरेशालेयः स्यान्मिसौपुमान्॥त्रिपुशा
 ल्युद्भवेक्षेत्रे स्याच्छीर्षण्यंतुशीर्षके॥७॥सुकेशेपुंसिशैलेयंतां
 लपण्यांचसंधवे॥शैलजेनांतुमधुपेशिलातुल्येऽन्यलिंगकं॥८॥
 संस्थाप्यः सन्निवेशेचसंस्थानेविस्तृतावपि॥सन्नयः समवा
 येपिपृष्ठः स्थापिबलेपुमान्॥९॥शमयः शपथाचारसिद्धांतेषु
 तथाधियि॥क्रियाकारेचनिर्देशे संकेतेकालभाषयो॥१०॥सरि
 ण्युस्तुपुमान्वारिवाहेस्यान्मातरिष्वनि॥सामर्थ्ययोग्यताया
 स्याच्छक्तावपिनपुंसकं॥११॥सौरभ्यंतुमनोहृत्वेसौगंध्येगु
 णगौरवे॥सौभाग्यंमुंभगत्वेस्याद्योगभेदेनपुंसकं॥१२॥हिर
 ण्यंरेतसिद्रव्येशातकुंभवरांतयो॥अक्षयेमानभेदेस्यादुष्ये
 चनपुंसकं॥१३॥हृदयंमानसेलुक्कोरसौरपिनपुंसकं॥यचतुः
 ॥भवेदनुशयोद्वेषपश्चात्ताणानुबधयो॥१४॥अथावसायः शे
 वेस्यात्समाप्तौनिश्चयेपिच॥अवश्यायस्तुनीहारेव्यभिधानेपि
 पुंस्ययं॥१५॥अपसव्यंत्रिलिंगंतुदक्षिणप्रतिकूलयो॥अंतश
 य्यामृतौभूमिशय्यायांपितृकानने॥१६॥उपकार्याराजसन्न
 न्युपकारोचितेऽन्यवत्॥जलाशयोजलाधारेस्यादुशीरेनपुं
 सकं॥१७॥तंदुलीयः शाकभेदेविडंगतरुताप्ययोः॥तृणशून्यंमल्लि
 कायांत्रिपुस्यात्केतकीफले॥१८॥दाक्षिणात्योनारिकेरेत्रिपुदक्षिण
 दिग्भवं॥धनेजयोर्जुनेबन्दिनागदिग्देहमारुते॥१९॥निरामयस्तु
 पुंसिस्थादिदिकेत्रिपुनीरुजि॥परिधायोजनस्थानेपरिछेदनितं
 वयो॥२०॥प्रतिश्रयः सभायाज्वाशयेप्रतिभयंभये॥घोरेपिपांच
 जन्यस्तुरुष्णाशखेदुताशने॥२१॥प्राचृषयः पुमान्नीपेप्राचृद्

कालभवेत्त्रिषु॥ पौरुषेयः कृते पुंसां विकारे पुरुषस्य च॥ २२॥ त्रिषु
नासंगबुधयोः पुरुषस्य पदांतरे॥ फलोदयः पुमांश्चाभेत्त्रिदिवेशा
लयेपि च॥ २३॥ भागधेयं मतं भाग्ये भागप्रत्यापयोः पुमान्॥ म
हालयो विहारे स्यात्तीर्थे च परमात्मनि॥ २४॥ महोदयः कान्य
कुब्जे चाधिपत्या पवर्गयोः॥ महामूल्यः पद्मरागेनामहार्धेन्यलि
गकः॥ २५॥ मार्जारीयः स्मृतः शूद्रे विडाले कायशोधने॥ रौहिणे
योन्यवद्वत्सेनाबुधे च हलायुधे॥ २६॥ विलेशयस्तु पुष्टिगोमूषि
के च भुजंगमे॥ चैनते यस्तु गरुडे स्यात्प्रभाकरसारथौ॥ २७॥ संप
रायः समीके स्यादापदुत्तरकालयोः॥ समाब्धयस्तु पशुभिः ख
गैर्द्युते च संगरे॥ २८॥ भवेत्समुदयः संघे संपुगे च समुद्रमे॥ समु
दायः समूहे स्याद्युद्धे समुच्छ्रयः पुमान्॥ २९॥ विरोधोत्सेधयोः
स्थूलोच्चयोर्गंडोपलेपि च॥ गजानां मध्यमगतेष्वसाकल्पवरंडयोः
॥ ३०॥ द्विरण्मयः सुख्येष्टेनामुवर्णमये त्रिषु॥ यपंच॥ काला
नुसायै शैले ये कालीये शिंशपाद्रुमे॥ दुग्धतास्तीयमित्येतद्दुग्धा
म्रक्षीरफेनयोः॥ अथ प्रवचनीयं च स्यात्प्रवक्तृप्रवाच्ययोः॥ ३१
॥ वृषा कपायी श्रीगौरीवरीजीवंतिकासु च॥ यषट्॥ प्रत्पुद्गम
नीयमुपस्थे ये धौतांशुकहये॥ ३३॥ विष्वक्सेनप्रिया लक्ष्म्या वा
राह्यामपियोषिति॥ इतियांतवर्गः॥ १५४४॥ रैकं॥ रः स्मृतः
पावके तीक्ष्णेशः पुंसि स्वर्णवित्तयोः॥ श्रीवैशारचनाशोभाभार
ती सरलद्रुमे॥ १॥ लक्ष्म्यां त्रिवर्गसंपत्तिविधोपकरणेषु च विभू
तौ च मतौ च स्त्रीस्तुः स्त्रियां निर्द्वारे स्त्रवे॥ २॥ रद्विः॥ अरंशीघ्रे च
चक्रांगेशीघ्रगे पुनरन्यवत्॥ अग्रं पुरस्तादुपरि परिमाणे पलस्य
च॥ ३॥ आलंबने समूहे च प्रांते च स्यान्नपुंसकम्॥ अधिके च प्रधाने
च प्रथमे चाभिधेयवत्॥ ४॥ अस्त्रः कोणे कने च पुंसि क्रीबमश्रुणि
शोणिते॥ अस्त्रं प्रहरणे चापे करवालेन पुंसकं॥ ५॥ अभ्रं मेघे च
गगने धातुभेदे च कांचने॥ अद्रिः शैलद्रुमार्केनाथो घ्निर्नापादमूल

योः॥६॥ आराचर्मप्रभेदिन्यापुंसिभौमशनैश्चरो॥ आर्द्रा नक्षत्रभे
 देस्यात्त्रिंशं किञ्चेभिधेयवत्॥७॥ आरुः पुंसितरो भेदितया कर्क
 रदष्टिणोः॥ इन्द्रः शक्रादित्यभेदयोगभेदांतरात्मसु॥८॥ इन्द्राफणि
 ज्झकेस्त्रीस्यादिराभूवाकसुराबुधु॥ उग्रः शूद्रासुतेक्षत्रादुद्रेपुंसि
 त्रिभूत्कटे॥९॥ स्त्रीवषाक्षतपोरुष्टी कर्कर्याकरभेषुमान्॥ उस्त्रो
 वृषेचकिरणेष्युस्त्राऽर्जन्युपचित्रयोः॥१०॥ ऐन्द्रिः काकेजयतेना
 थोद्वापुभूमिनीवृति॥ ओडुः ख्यातो जवापुषेक्षरं नीरेक्ष्मोबुदे
 ॥११॥ करोवर्षोपलेरश्मोपाणोप्रत्यायमुडयो॥ कटुस्त्रिषुस्वर्ण
 पिंगेनागानामांतरिस्त्रियां॥१२॥ कारो बधेनिश्चयेचबलौयत्नेय
 तावपि॥ तुषारशैलेपिपुमान्स्त्रियां दत्यां प्रसेवके॥१३॥ सुवर्णका
 रिकायाचबधनागारबधयोः॥ क्षारोर सांतरेधूर्तलवणेकाचभ
 स्मनोः॥१४॥ कारिस्त्रियां क्रियायां स्याद्वाच्यलिंगस्तुशिल्पिनि
 ॥ कारुर्विष्वकर्मणिनात्रिषुकारकशिल्पिनोः॥१५॥ क्षीरंदुग्धजले
 कीरः सुकेपुंभूमिनीवृति॥ कूरुर्नृपांतरेभक्तेपुमान्पुंभूमिनीवृति
 ॥१६॥ सुद्रः स्यादधमेकूररूपणाल्येषुवाच्यवत्॥ सुद्रा व्यंगा
 नटीकंदकारिकासरघासुच॥१७॥ चांगेरीवैश्ययोर्हिस्त्रामक्षिका
 मात्रकेषुच॥ सुरः स्याच्छेदनद्रव्येकोकिलाक्षेचगोसुरे॥१८॥ कू
 रस्तुकठिने घोरेनृशंसेष्यभिधेयवत्॥ कृच्छ्रमारख्यातमाभीलेया
 पसेतापनादिनो॥१९॥ ह्येन्न शरीरेकेदारसिद्धस्यानकलत्रयोः॥
 क्रोष्टीशृगालिकाकृष्णाविदारीलोगलीषुच॥२०॥ सौद्रं मधुनिपा
 नीयेखरः स्यात्तीक्ष्णघर्मयोः॥ गर्दभेक्षत्रीदेवताडेरवरुर्द्वेपहरे
 हये॥२१॥ दंतेपुंसिनिषुश्चेतेरवुरं कोलदलेशफे॥ गरीखरायो
 करणेकीबन्नोपविधेविषे॥२२॥ गात्रं गजाग्रजंघादौकीबमंगेक
 लेवरे॥ गीः स्त्रीभाषासरस्वत्योर्गिरि ननित्ररुग्भिदि॥२३॥ अद्रौ
 गिरियकेयोषिद्गोर्णेषूज्येषुनस्त्रिषु॥ गुंद्र स्तेननकेस्त्रीतुप्रियं
 गौमद्रसुस्तके॥२४॥ गुरु स्त्रिलिग्यांमहतिर्दुर्जरालघुनोरपि॥

पुमान्निषेकादिकारेपित्रादौसुरमंत्रिणि॥२५॥ गृध्रः खगोतरेपुंसि
 वाचलिंगोऽलुब्धके॥ गोत्राभूगव्ययोगोऽत्रः शैलेगोत्रं कुलारव्ययोः
 ॥२६॥ संभावनीयबोधेचकाननक्षेत्रवर्त्मसु॥ गौरः पीतेऽरुणेऽप्ये
 तेविशुद्धेचाभिधेयवत्॥२७॥ नाश्वेतसर्वपेचंद्रेनद्वयोः पद्मकेसरे ॥
 गौरीत्वसंजातरजःकन्याशंकरभार्ययोः॥२८॥ रोचनीरजनीपिंगा
 प्रियंगुवसुधासुच॥ आपगायाविशेषेपियादसां पतिषोषिति॥२९॥
 घस्त्रस्तुदिवसेहिंस्त्रेघोरेभीमेद्वरेपिच॥ चरोऽसद्युतभेदेचभौमे
 चारेत्रसेचले॥३०॥ चंद्रः कर्पूरकांपिलसुधांशुस्वर्णवारिषु॥ च
 क्रः कोकेपुमान्कीबंत्रजेसैन्यरथांगयोः॥३१॥ राष्ट्रेदंभांतरेकुंभका
 रोपकरणास्त्रयोः॥ जलावर्तेप्यथचरुः पुमान्हुव्यान्मभाण्डयोः
 ॥३२॥ चारः पियालवृक्षेस्याद्गतौबंधापसर्पयोः॥ चारुर्बृहस्प
 तौपुंसिशोभनेप्यभिधेयवत्॥३३॥ चित्राखुपणीगोडुंबासुभ
 द्रादेतिकासुच॥ मायायांसर्पनक्षत्रेनदीभेदेषुचस्त्रियां॥३४॥ ति
 लकालेख्ययोः क्लीबंकर्बुरादुतयोरपि॥ तद्युक्तयोस्त्वन्यलिंगं
 चीरीद्विल्यांनपुंसकं॥३५॥ गोस्तनेवस्त्रभेदेचरेखाखेलनभे
 दयोः॥ चुक्रं वृक्षामूचांगेर्चीस्त्रीपुंस्यम्लेऽम्लवेतसे॥३६॥ चैत्रंमृ
 तदेवकुलेनाभूभृन्मासभेदयोः॥ चौरः पादचरेपिस्त्राच्चौरपुष्पौ
 षधावपि॥३७॥ छत्रामिसावतिछत्रेकुस्तुंबुरुशिलींध्रयोः॥ नपुंस
 कंचातपत्रेच्छिद्रंदूषणरंध्रयोः॥३८॥ जारीस्यादोषधीभेदेस्त्रिया
 सुपपतौपुमान्॥ जीरस्तुजरणेरवड्गैटारोरंगतुरंगयोः॥३९॥ तर
 स्तुतरणेपुंसिदशालौपटकेतरी॥ तंत्रं कुटंबकृत्येस्यात्सिद्धां तेचौ
 षधोत्तमे॥४०॥ प्रधानेतंतुवायेचशास्त्रभेदेपरिच्छदे॥ श्रुतिशा
 खांतरेहेतावुभयार्थप्रयोजके॥४१॥ इतिकर्तव्यतायांचतंत्रीवी
 णागुणेमता॥ अमृतादेर्हृशिवयोस्तंद्रीनिद्राप्रमीलयोः॥४२॥ ता
 रोवानरभिन्मुक्ताविशुद्धोः शुद्धमौक्तिके॥ नानक्षत्रेक्षिमध्येचन
 नारूप्येनपुंसकं॥४३॥ स्त्रीबुद्धदेवताभेदेवालिगीप्यतिभार्ययोः

त्रिलिङ्गोत्पत्तिश्चैव तस्मिन् श्रुत्वेऽरुणेऽपि च ॥ ४४ ॥ तीव्रा तु कटु-
 रोहिण्यां राजिकां गदुर्बयोः ॥ त्रिष्वत्युष्णेऽपि तांते च कटौ तीरे तु रो-
 धसि ॥ ४५ ॥ पुसित्रपुणितोत्रं तु प्रजने वैष्णवेऽपि च ॥ दरोऽस्त्रीसाध्वसे
 गर्तकंदरे तु दरी स्मृता ॥ ४६ ॥ दूरा व्ययं मनागर्थे दस्त्रः खरेऽश्विनी
 सुते ॥ दारु स्यात्पित्तैकाष्टदेवदारौ न पुंसकं ॥ ४७ ॥ द्वारं निर्गम-
 नेऽपि स्यादभ्युपगमे धरोऽपि रो ॥ कार्या संतूलके कूर्मराजे वस्वतरेऽपि
 च ॥ ४८ ॥ धरा विश्वं भरायां च स्त्रीगर्भाशयमेदसोः ॥ धात्री जन्तव्या
 मलकी वसुमेत्युपमा तेषु ॥ ४९ ॥ धारा सैन्याग्निमस्कंधे तु रगगंति
 पंचके ॥ घटादिच्छिद्रं संतर्प्य प्रपाते स्याद्दूर्बलं च ॥ ५० ॥ गारवद्वादे नि-
 शितमुखे धारो ग्रावांतरेऽप्युणे ॥ धीरा धैर्यान्विते स्वेरे धीरस्या-
 न्निषु पंडिते ॥ ५१ ॥ स्वच्छंदे धैर्यपुक्ते च कुंकुमे तु न पुंसकं ॥ स्त्रिया-
 श्रवणे तुल्यायां धौस्त्रं धूस्रत्वं दर्शितं ॥ ५२ ॥ तथा वास्तुस्थानं भेदे न
 रोने मनुजेऽर्जुने क्लीबं तु रामकपूरे न त्रं स्यादग्रदारुणि ॥ ५३ ॥ ना-
 सायां पुंसिकुंभीरे नारस्तर्णकिनीरयोः ॥ नीघ्रं नेमौ बलीके द्वारे व-
 ती भेषिकानने ॥ ५४ ॥ नेत्रं मथगुणे वस्त्रभेदे मूले दुर्मस्य चारथे
 च सुषिर्नद्यां तु नेत्री नेतरी च च्यवत् ॥ ५५ ॥ परंऽप्येष्टारिदूरान्योत्त-
 रे क्लीबं तु केवले ॥ पत्रं तु बाहूने पर्णे स्यात्पक्षे शरपक्षिणौ ॥ ५६ ॥
 पारं परतटे प्रांते न स्त्री पारानदीभिदि ॥ पारी पूरे च कर्कशं पादर-
 जौ च दतिनः ॥ ५७ ॥ पात्रं तु भोजने योग्ये स्त्रुवादी राजमंत्रिणि ॥ ती-
 रद्वयांतरे चाश्वपुरुः प्राज्येऽभिधेयवत् ॥ ५८ ॥ पुंसि स्याद्देवलोके
 च नृपभेदपरांगयोः ॥ पुरं न पुंसकं गेहे देहपाटलिपुत्रयोः ॥ ५९ ॥ पु-
 ष्यादीनां दलावृत्तो नागुगुलो न नापुरि ॥ पुंड्रो दैत्यविशेषेषु भेदो
 रसि मुक्तके ॥ ६० ॥ चित्रं कूर्मो पुंडरीके पुंभूम्नि नीवृदंतरे ॥ पूरो जल-
 समूहे स्याद्गुणसमुद्भिर्वाद्ययोः ॥ ६१ ॥ पोत्रं वस्त्रे मुखे च शूक-
 रस्य हलस्य च ॥ पौरं त्रिषु पुरोद्भूते करणे तु न पुंसकं ॥ ६२ ॥ वरो जा-
 मातरि वृत्तौ देवता देव भीष्मि ते ॥ पिंडे पुंसि त्रिषु श्रेष्ठे कुंकुमे तु न पुंस-

कं॥६३॥बरी प्रोक्ताशतावर्यावराचस्यात्फलत्रिके॥मनागिष्टव
 रंकीवेकेचिदाहुस्तदव्ययं॥६४॥बभ्रुर्वैश्वानरेशूलपाणौचगरु
 दुध्वजे॥विशालेनकुलेपुंसिपिंगलेत्वभिधेयवत्॥६५॥वक्रः शने
 श्वरेपुंसिपुटभेदेनपुंसकं॥त्रिषुचूरेचकुटिलेवारःसूर्योदितसरे॥६६
 द्वारेहरेकुञ्जवृक्षेदंदावसरयोःक्षणे॥वारीस्याद्गजबंधन्यांकल
 र्यामपियोषिति॥६७॥वारिर्बागजबंधन्योःस्त्रीक्रीबेबुनिबालके
 वीरोरसविशेषेस्यादुत्तरेसुभटेत्रिषु॥६८॥स्त्रीमुराक्षीरकाको
 लीतामलक्येलबालुके॥पतिपुत्रवतीरंभाविदारीदुग्धिकासुच६९
 मलपूःक्षीरविहार्योःक्रीबंशृग्यांनलेपिच॥भरुःस्वर्णेहरेपुंसिभ
 रोतिशयभारयोः॥७०॥भद्रःशिवेखंजरीटेवृषभेतुकदंबके॥करि
 जातिविशेषेनाक्रीबंमंगलमुस्तयोः॥७१॥कांचनेचस्त्रियांरास्ताक
 ष्णाव्योमनहीषुच॥तिथिभेदेप्रसारिण्यांकटफलानंतयोरपि॥७२॥
 त्रिषुश्रेष्ठेचसाधोचनपुंसिकरणोतरे॥भारःस्याद्विवधेकृष्णोपला
 नांहिसहस्त्रके॥७३॥भीरुरात्तेत्रिलिंगस्यादूरयोषितियोषिति॥भू
 रिर्नावासुदेवेचहरेचपरमेष्ठिनि॥७४॥नपुंसकंसुवर्णेचप्राज्येस्या
 द्वाच्यलिंगकः॥मंत्रोवेदविशेषेस्यादेवादीनांचसाधने॥७५॥गुह्य
 वादेपिचपुमान्मरुर्नागिरिधन्वनोः॥मात्राकर्णविभूषायांवित्ते
 मानेपरिच्छदे॥७६॥अक्षरावयवेस्वल्पेक्रीबंकात्कर्त्तव्यधारणे॥मा
 रोमृतोस्मरेविप्रेमारीचंड्यांजनक्षये॥७७॥मारिःस्त्रीमारणेवर्षेमि
 त्रेसुहृदिनहयोः॥सूर्येपुंसिपुरागंधद्रव्येदैत्यांतरेपुमान्॥७८॥
 यात्रातुयापनेपिस्याद्गमनोत्सवयोःस्त्रियां॥रंध्रं तुदूषणेछिद्रे
 राष्ट्रंस्यादुपवर्तने॥७९॥उपद्रवेक्रीबपुंसोरुर्नासिमदैत्ययोः॥वे
 त्रंवेमनिपीपुषेपटवासेपिसूत्रके॥८०॥शेध्रोनागालवेक्रीबमपरा
 धेचकिल्बिषे॥रौद्रधर्मेरसेचंड्यांस्त्रीतिव्रेभीषणेत्रिषु॥८१॥व
 त्रंस्याद्बालकेधात्र्याक्रीबंयोगांतरेपुमान्॥वज्रास्तुत्यांगुडूच्या
 चवज्रीस्तुह्यंतरेस्मृता॥८२॥दंभोलौहीरकेष्वस्त्रीवर्जं त्रयुवर

त्रयोः वप्रस्ताते पुमान् स्त्रीरेणु संज्ञे च ये तटे ॥ ५३ ॥ वक्त्रं मुखे
वस्त्रं मेदे व्यग्रो व्यासक्त आकुलि ॥ वस्त्रो नादिव सेक्ती बं मंदिरे च
चतुष्पद्ये ॥ ५४ ॥ व्याघ्रस्यात्सुसिशादूलैरक्तैरंडकरंडयो ॥ श्रेष्ठे
नराद्युत्तरस्थः कटकार्यो तु यो पिति ॥ ५५ ॥ वृत्रोरिषौ पने ध्वांते
शैलभेदे च दानवे ॥ वेरः कुले बरे क्लीबवार्ता कौकुंभे पि च ॥ ५६ ॥
वोद्री रूपा पणपादे नागो न साहौ द्रुषांतरे ॥ शिरस्तेजनके बाणे
दध्यग्रे नाशरंजले ॥ ५७ ॥ शरस्त्रं लोहाश्रयो क्लीबछुरिकायां तु
यो पिति ॥ शक्रः पुमान् देवराजकुटजार्जुनभूरुहो ॥ ५८ ॥ शू
द्रिर्नाभोधरे जिष्णो शरुर्नाकोपकजयोः ॥ शारिर्नाक्षोपकरणे
स्त्रियां शकुनिकांतरे ॥ ५९ ॥ सुहार्थगजपर्यागे व्यवहारांतरे पि
च ॥ शारुः स्याज्ज्वाबले वाच्यलिङ्ग पुंसि समीरणे ॥ ६० ॥ असौ
पकरणे शास्त्रे न ह्योरागिमांजयो ॥ शिरस्युर्नाशाकमात्रे च शो
भांजनमहीरुहे ॥ ६१ ॥ शिरो नीपिप्यलीमूले स्याद्धमन्यां च यो पि
ति ॥ शीघ्रं नलदे चक्रागे क्लीबंदुर्तगतौ त्रिषु ॥ ६२ ॥ शुभ्रं स्यादभ्रके
क्लीबमुद्दीप्तसुकुपो स्त्रिषु ॥ शुक्रः स्याद्भागवे ज्येष्ठमासे चैश्वान
रे पुमान् ॥ ६३ ॥ रेतोसिरुग्मिदौ क्लीबं मूरः स्याद्यादवे भटे ॥ स्व
रूपुमान्पुंस्वदेभिर्दुरेऽप्यध्वरे शरे ॥ ६४ ॥ सन्नयं ह्ये सदा दानां च
ह्यनारण्यकै तवे ॥ सरो दध्यग्रगत्योर्नास्वरो नीसा समीरणे ॥ ६५ ॥
उदात्तादावकारादौ षड्जादौ च ध्वनौ पुमान् ॥ सारो बले स्थिराशे
च मज्जिपुंसि जले धने ॥ ६६ ॥ न्याये क्लीबत्रिषु च रेसाद्रे बने च टे
मृदौ ॥ स्फारस्यात्सुसिविकटं कर्नकादेश्वचुहुदे ॥ ६७ ॥ सिप्रो नि
दापसिलिले सिप्रा तु संसिदंतरे ॥ स्थिराभूशालपण्योर्नाशनो मो
क्षे बले द्विषु ॥ ६८ ॥ सीरो कर्कलयोः पुंसि सुराचं च कमययोः ॥ पु
लिङ्गस्त्रिदिवेशे स्यात्सूत्रंतं तु व्यवस्थयोः ॥ ६९ ॥ शास्त्रादिसूच
नाशयेति रः संबंदमंदयोः ॥ हरिश्चंद्रार्कवाताश्च शुक्रभेकय
मस्त्रिषु ॥ ७० ॥ कपोसि हेहरे जंशौ शके लोकांतरे पुमान् ॥ वाच्य

वस्त्रिगद्वितोद्गरोमुक्तावलौपुथिः॥१॥हरिःपथिकसंपातादूतादिभंग
योःस्त्रियां॥हिंसात्वेलावलीमांस्योस्त्रियांस्याद्वातुकेन्यवत्२ हीराते
लांबुलस्योः॥पुंसिशंकरवज्रयोः॥हीरालोपिकस्यर्द्धरेखास्त्रभिदोर
पि॥३॥रत्रिः॥अमरस्त्रिदशेष्यस्त्रीसंहारेकुलिशद्रुमे॥स्त्री
गुडूच्यमरावत्योःस्थूणादूर्वाजरायुषु॥४॥अपरंगजपद्मादूर्व
स्याज्जरायौतुयोपिति॥इतरस्मिन्नपितथाऽर्वाचीनेऽप्यन्यलि
गकं॥५॥अधरस्तुपुमानोष्टेहीनेऽनूर्ध्वेचवाच्यवत्॥अध्वरसा
वधानेस्याद्वसुभेदेक्रतौपुमान्॥६॥अंतरमवकाशावधिपरिधा
नांतर्हिभेदतादर्थ्यं॥छिद्रात्मीयविनाबहिरवसरमध्यात्मस
दृशेषु॥७॥अवरंगजांत्यजंघादिदेशेषिचरमेत्रिषु॥अवरंनद्र
योर्व्योम्नि सुगंध्यंतरवस्त्रयोः॥८॥अंगारमुल्मुकेनस्त्रीपुंलि
गस्तुम हीसुते॥अंकुरोरुधिरेलोम्निपानीयेभिनवोद्विदि॥९॥
अजिरंप्रागणेवातेविषयेददुरेतनौ॥स्त्रीचंड्यामक्षरंब्रह्म
वर्णयोःपुंसिशंकरे॥१०॥अशिशोवीतिहोत्रेस्याद्राक्षसेभास्क
रेपुमान्॥अंडीरःपुरुषेशक्तेःररच्छदकपाटयोः॥११॥अबीरा
पतिपुत्रायांस्त्रीसत्वरहितेत्रिषु॥अगुरुक्लीबंजोककशिशपयो
र्वाच्यवल्लुपुनि॥१२॥असुरारजनीराश्योरसुरोदेवारिभास्कर
योः॥आकरोनिबहोत्पत्तिस्थानश्रेष्ठेषुकथ्यते॥१३॥आधार
श्राधिकरणेप्यालबालांबुधारणे॥आसारस्यात्यसरणेवेगवृ
ष्टौसुहृद्वले॥१४॥आहारःस्यात्तद्वरणेभोजनेचपुमानयं॥आ
शरस्तुपुमान्वैश्वानरेचरजनीचरे॥१५॥आकासद्वंगिताकृत्यो
दितरोऽन्यत्रपामरे॥इत्वर्यसत्यापथिकेचूरकर्मणिचत्रिषु॥१६॥
दृश्वरोमन्मयेशंभौनाट्येस्वामिनिवाच्यवत्॥दृश्वरीचेश्वरोमाया
मुदरंजठरेपुथि॥१७॥उदरो दातृमहत्तोदक्षिणेप्यभिधेयव
त् उर्वरासर्वसस्याद्व्यभूमौस्याद्वमिमात्रके॥१८॥उत्तरादि
विशेषेचस्त्रुवायामर्जुनस्यच॥विराटस्यसुतेनास्यादूर्ध्वोदी

ज्योत्तमे त्रिषु ॥ ११० ॥ नपुंसकं प्रतिवाक्ये ॥ शोऽह्वरश्चोऽह्वतावणे ॥
 अस्मरं वारिधायाम् ॥ अस्मरश्चर्त्विजिस्मृतः ॥ १२० ॥ एकाग्रमन्यलि
 गं स्यादेकतांनेष्यनाकुले ॥ औशीरं शयनासनचामरदंष्ट्रश्री
 रनेप्रोक्तं ॥ १२१ ॥ अकरः करीरवृक्षे दीने ककचे च पक्षिभेदे च ॥ क
 दरः श्वेतारवद्विरेककचं व्याधिभेदयोः ॥ १२२ ॥ कर्बुरं सलिले हे
 मिकर्बुरः पापरक्षसोः ॥ कर्बुरा कृष्णवृतायां शबले पुनरन्यवत्
 ॥ १२३ ॥ कर्पूरः स्यात्कपाले च शस्त्रभेदकटाहयोः ॥ कंधरो वारिवा
 है स्याद्दीवायां कंधरामता ॥ १२४ ॥ कर्बुरः कश्चितो व्याघ्रे शिवाया
 मपि कर्बुरी ॥ कंजारो जठरे स्तूर्ये विरिंचौ वारणे सुनौ ॥ १२५ ॥ करी
 रो वंशोऽकुरे ॥ स्त्रीवृक्षभिद्वयोः पुमान् ॥ करीरी वीचिकायां च
 दंतमूले च दंतिनां ॥ १२६ ॥ कटिन्नरसनायां च वर्मगे कटिवास
 सि ॥ कछुरा शूकशिन्यां च शटीदुःस्पर्शयोरपि ॥ १२७ ॥ कछुरः पुं
 श्रले वाच्यलिंगः स्यात्पारमेपि च ॥ कबरं लवणे म्लेस्त्री पृथ्वी
 तुंगी कंचांतरे ॥ १२८ ॥ कबुर्युमायां नारक्षया पयोर्भेषजांतरे ॥
 कर्मारो जातिभेदे च त्वचिसारे च पुंस्यय ॥ १२९ ॥ करेणुः कर्णिका
 रे च करिणी वेश्ययोः स्त्रियां ॥ कच्चरं कुत्सिते वाच्यलिंगत कै
 नपुंसकं ॥ १३० ॥ कर्करी भांडभेदे नादप्येकठिने त्रिषु ॥ कडारः पि
 गले दासे कलत्रं श्रोणिभार्ययोः ॥ १३१ ॥ दुर्गस्थाने नृपादीनां क
 टं प्रुः पुंसिराक्षसे ॥ विद्याधरे महादेवे तथा स्यादक्षदेवने ॥ १३२ ॥
 कंदरस्त्वं कुशे पुंसि गृहायां नपुंसकं ॥ कर्चूरः स्यात्पुमां च्छु
 क्था सुवर्णे तु नपुंसकं ॥ १३३ ॥ काश्मीरे कुंकुमेऽपि स्याद्वृकपुष्कर
 मूलयोः ॥ कावेरी स्यात्सरिद्वेदे पण्यनारहरिद्रयोः ॥ १३४ ॥ कां
 तारो स्त्रीमहारण्ये विले दुर्गमवर्त्तनि ॥ पुंसि स्याद्विष्णुभेदे श
 किशोरोऽप्यस्थशावके ॥ १३५ ॥ तैलपण्येषधौ च स्यात्तरुणाव
 स्थसूर्ययोः ॥ किमीरो नागरगे च कर्बुरे राक्षसांतरे ॥ १३६ ॥ किंशा
 रं नीसं स्य शूके विशिखे कंकपक्षिणि ॥ कुहरं गन्धरे छिद्रे क्ली

बं नागांतरे पुमान् ॥ ३७ ॥ कुङ्कुरः सारमेयेनाग्रं धिपर्णेन पुंसकं
 ॥ कूर्परः स्यात्कफो गोचजानुदेशे च पुंस्ययं ॥ ३८ ॥ कुंजरोऽने
 कपेकेशे स्त्रीधातव्यां च पाटलौ ॥ कुमारः स्याच्छ्लुके स्संधेयु ब
 राजेऽश्ववारके ॥ ३९ ॥ बालके च रुपाद्रौ नानद्वयोर्जात्यकांचने ॥
 कुमारी शैलतनयानवमाल्योर्नदीभिदि ॥ ४० ॥ सहापराजिता
 कन्या जंबूद्वीपेषु च स्त्रियां ॥ कुठारुर्नाद्रुमेकेशे कुट्टारं केवले
 तरे ॥ ४१ ॥ कुबेरः स्यात्पुंसिनदी वृक्षेषु ण्यजनेश्वरे ॥ कूबर
 स्त्रिषु चारौ नाकुब्जकेऽस्त्रीयुगंधरे ॥ ४२ ॥ केसरं हिं गुनिं क्री
 बं किंजल्केन स्त्रियां पुमान् ॥ सिंहच्छटायां पुन्नागे बकुले नाग
 केसरे ॥ ४३ ॥ केदारो द्वौ शिवेक्षेत्रे भूमिभेदा लवालयोः ॥ केनारः
 पुंसिनरकेशिरः कपोलसंधिषु ॥ ४४ ॥ कोटिरः पुंसिनकुलेश
 क्रगोपकशक्रयोः ॥ कोट्टारो नागरे कूपेषु क्करिण्याश्च पाटके ॥
 ४५ ॥ खपुरः क्रमुके भद्रमुस्तकेऽलसकेपि च ॥ खर्परस्तस्कर
 रे धूर्त्तैर्भिष्साभोडकपालयोः ॥ ४६ ॥ खर्जूरं स्तूप्यखल्योर्दृष्टि
 केनाद्रुमे द्वयोः ॥ खदिरी शाकभेदे स्त्रीनाचंद्रे दंतधावने ॥ ४७
 खंडाभ्रमभ्रलेशे स्यात्तथा दंतक्षतांतरे ॥ खिंखिरस्तु शिवाभे
 दे खट्वांगे चारिधानके ॥ ४८ ॥ गणैरुः कर्णिकारद्वौ करिणीवे
 श्ययोः स्त्रियां ॥ गर्गरोमीनभेदे स्त्रीमंथन्यामथ गज्जरः ॥ ४९ ॥
 गुहागहनदंभेषु निकुंजेषु पुमानयं ॥ गोधारः पुंसि सिंदरे रागदे
 शप्रभेदयोः ॥ ५० ॥ गायत्री त्रिपदादेवी छंदोभित्त्वदिरेषु च ॥
 गोपुरं द्वारिपूर्व्वारिकैव तीमुस्तकेपि च ॥ ५१ ॥ घर्घरो नाचल
 द्वारिद्वारोलूकनदांतरे ॥ स्त्रीसुद्रघंठ्यां वीणायाभेदे स्वरांतरे
 पि च ॥ ५२ ॥ चमरं चामरे स्त्रीतुंभजरीमृगभेदयोः ॥ चंदिरोऽने
 कपे चंद्रे च त्वरं स्थंडिले गने ॥ ५३ ॥ चंकरः स्यंदनैवृक्षे चातुरो
 नेत्रगोचरे ॥ चाटुकारि नियंत्रोश्च त्रिषु दाह्ये तु चातुरी ॥ ५४
 चक्रगंडौ च पुंसि स्याच्चा मरं चामरापि च ॥ दंडे च बालव्यजने

चिकुरस्तरलागयोः ॥५५॥ पक्षिचक्षुभिर्दो केशे गृहवभौसरीसूपे
 ॥ छिदिरः पावकेरज्जौकरवालेपरश्वधे ॥५६॥ छिदुरश्चेदनद्रव्यधू
 तैर्वैरिणिचत्रिषु ॥ जठरोनस्त्रियां बुद्धौ वृद्धकर्कटयोस्त्रिषु ॥५७॥ ज
 र्जरशैबलेशक्रध्वजे त्रिषु नरातुरे ॥ जंबीरः प्रस्थवृष्टे स्यात्सुसिदेत
 शठद्रुमे ॥५८॥ जलेद्रुः पुसिवरुणे जमले च महोदधौ ॥ झर्झरः
 स्यात्कलिपुगे वाद्यभांडेन दोतरे ॥५९॥ झल्लुरी झल्लुरी च देहदुके
 बालकुंतले ॥ ददरी स्यान्मृषाबादेलपापटहवाद्ययोः ६०॥ टकाशो
 विस्मये पुंसि प्रसिद्धौ सिंजिनी ध्वनौ ॥ टगरष्टं कणाक्षारे हेला विभ्र
 मगोचरे ॥६१॥ नान्यवत्केकरासे स्यात्तुङ्गरो दुङ्गरे पिच ॥ क्षेपे त
 मिस्त्रं तिमिरे कोपे स्त्री तु तमस्ततौ ॥६२॥ कृष्णपक्षनिशायां च त्व
 व्यत्रंतु वरांगके ॥ स्त्रीकारव्यां च तिमिरंध्वांतेनेत्रामयांतरे ॥६३
 तीवरो तोबु धौ व्याधेतुं बरी कुक्कुरस्त्रिया ॥ धन्या केपितु पारस्तु
 शीकरेशीतले हिमे ॥६४॥ तुवरस्तुकपाये स्यात्कास्याढक्योस्तु
 वर्षणि ॥ नूवरीः श्मश्रुपुरुषे प्रोढाशृगारके पिच ॥६५॥ पुरुषव्यंज
 नत्पत्ते स्यात्कषायरते पिच ॥ दहरो मूयिकायां च स्वत्येभ्रांतरे
 बालके ॥६६॥ दंतुरस्तूनतरदेतथोन्नतनत्ते त्रिषु ॥ दर्दरः पर्वते
 पुंसि त्रिष्वीषद्वग्नभाजने ॥६७॥ दर्दुरस्तोपदेभेके वाद्यभाडा द्वि
 भेदयोः ॥ दर्दुरा चंडिकायां स्याद्द्रामजालेन पुंसकं ॥६८॥ देडा
 रो बहले मत्तवारणे शरपत्रके ॥ कुंभकारस्य च क्रेचद्रपरः संश
 ये सुगे ॥६९॥ दासेरो दासिका पत्ये त्रिषु पुंसिकं मेलके ॥ दुर्धरः
 पुंसिनरकांतरे स्यादृषभौषधौ ॥७०॥ दैत्यारिः पुंसि सामान्यदे
 वे च गरुडध्वजे ॥ धूसरी किन्नरी भेदे नारवरे त्रिषु पांडुरे ॥७१॥
 नरेद्रुस्तु मही पाले विषवेद्ये च पुंस्ययं ॥ नर्मरा तु दरी भस्त्रासर
 लनिष्फला सुच ॥७२॥ नागरं मुस्तके शुंकां विदधे नगरोद्भवे ॥
 निर्दुरो निवदे सारे न्यायदेयवने निधौ ॥७३॥ निकरस्तु सह
 स्नांशुतुरंगे तुषपावके ॥ निर्जरः स्यात्सुमान्देवे जरात्पत्ते च वाद्य

वत्॥ ७४॥ निर्जरा तु गुडं च तालपत्र्यामपि स्त्रियां॥ निकारः
 स्यात्परिभवे धान्यस्योत्क्षेपणेऽपि च॥ ७५॥ निर्दरं निर्भरे सारेऽ
 न्यवत्तुकठिनेऽत्रये॥ स्यान्नीवरो वणिजके वास्तज्ये च पुमानयं
 ॥ ७६॥ प्रवरः संततौ गोत्रे क्लीबं श्रेष्ठे तु वाच्यवत्॥ प्रवरो ह्य
 सन्नाहै कुक्कुरेऽश्वतरेऽपि च॥ ७७॥ पुंसि त्रिष्वत्यंतरवरेऽपि त्रिं व
 र्षणे कुशे॥ ताम्रेऽप्यसि च क्लीबं मेध्ये स्यादभिधेयवत्॥ ७८॥ प्र
 दरो रोगभेदे स्याद्विदारे शरभंगयोः॥ प्रकरः स्यात्पुमान्त्संघे
 विकीर्णकुसुमादिषु॥ ७९॥ नपुंसकं जोंगके स्त्रीनाढ्यांगे च त्व
 रावलौ॥ पंकारः शैवले सेतौ सोपाने जलकुब्जके॥ ८०॥ प्रस्त
 रो ग्रावणिमणौ प्रकारस्तुल्यभेदयोः॥ पदारः पादधूलौ स्यात्पा
 दालिंदेऽपि पुंस्ययं॥ ८१॥ प्रसरः प्रपणे वेगे स्यात्पाटी रस्तुमूल
 के॥ केदारे वेणुसारे च वारिदेति तउ न्यपि॥ ८२॥ स्याद्रंगे वातिके
 पुंसि पामरः खलनी च योः॥ पांडुरं स्यान्मरुबके च र्णेनातद्वति
 त्रिषु॥ ८३॥ पार्यरी भक्तसिक्थे स्यात्कीनाशे राजयश्मणि॥ ज
 रादेऽपि कटंबस्य केसरे च गदांतरे॥ ८४॥ प्रांतरं विपिने दरशून्य
 चर्तनिकोदरे॥ पिठरः स्यात्प्याना क्लीबं मुस्तामंथानदंडयोः
 ॥ ८५॥ पिंजरो श्वांतरे क्लीबं स्वर्णे पीते च वाच्यवत्॥ पिंडारः स्ते
 पणे गोपे महिषी रक्षके द्रुमे॥ ८६॥ पीवरः कच्छपे स्थूले पुष्करं
 खंबुषयोः॥ नृष्वं चैरवद्गुफले हस्तिहस्ताग्रकांडयोः॥ ८७॥
 कुष्ठोषधेऽपि तीर्थभेदयोश्च नपुंसकं॥ नारोगनागविहगनृप
 भेदेषु वारुणे॥ ८८॥ बंठरः स्थगिकारज्जौ लो गूले कुक्कुरस्य च
 ॥ करीरकोशे तालस्य पल्लवे च पयोधरे॥ ८९॥ बंधुरं मुकुटे पुंसि
 स्त्रीचंगले लकल्कयोः॥ बंधूके वधिरेहं से त्रिषु स्याद्रम्यनम्रयोः
 बंधुरापण्ययोऽप्यायां स्त्रियां भूमि च सत्तुषु॥ बंधुरः शोभनेन मे
 वरत्रारज्जुकस्योः॥ ९०॥ भ्रमरः कामुकभृंगे भ्रामरं मधुनि स्मृ
 तं॥ पुंसि प्रस्तरभेदेऽथ भास्करोऽग्नौ प्रभाकरे॥ ९१॥ भार्यारुः

शैलभेदेस्यान्मृगभेदेचतत्रच॥ क्रीडायापरभार्यायांपुत्रोयेनोपपादि
त ॥१३॥ भृंगारीद्विहिकायांस्यात्कनकालोपुनःपुमान्॥ मत्सरा
मक्षिकायांस्यान्मात्सर्यक्रोधयोःपुमान्॥ १४॥ असह्यपरसंपत्तौ
कृपणेचाभिधेयवत्॥ मधुराशतपुष्यायामिश्रेयानगरीभिदो॥
१५॥ मधुकर्कटिकामेदामधूलिशृष्टिकासुच॥ क्लीबंविषेपुंसिरसे
तंहत्वाहुर्विषेऽन्यवत्॥ १६॥ मंदरस्तुपुमान्मंथशैलेमंदारपादपे
॥ वाच्यवद्ब्रह्मभेदेमंदारःस्यात्सुरद्रुमे॥ १७॥ पारिभट्टेर्कृपणं चमं
दारोद्वस्तिधूर्तयोः॥ मंदिरंनगरेऽंगारेक्लीबंनामकरालये॥ १८॥
मंथरःकोशफलयोर्बाधमंथानयोःपुमान्॥ कुसुंभ्यांनहयोर्भेदे
पृथौवैक्रिभिधेयवत्॥ १९॥ मंकरोयादसोभेदेनिधिराशिप्रभेदयोः
॥ मयूरोबर्हिचूडायामपामार्गेशिखंडिनि॥ २०॥ महेन्द्रःपर्वतेश
क्रेमधुद्रोऽलौचकामुके॥ मंदरावाजिशालायांशयनीयार्थवस्तु
नि॥ २१॥ मस्तूरामसुरावानावेश्याप्रीहिप्रभेदयोः॥ मस्तूरोपापरो
गेस्यादुपधानेपुनःपुमान्॥ २२॥ मर्मरीवस्त्रभेदेचशुष्कपर्णध्वनौ
तथा॥ पुंसिस्त्रियांपुनःप्रोक्तामर्मरीपीतदारुणि॥ २३॥ मंजरीति
लकट्रुमुक्तयोर्वल्लुरौद्वयोः॥ मकुरःस्यान्मुकुरवद्वर्णं वकुलद्रुमे
॥ २४॥ कुलालदंडेमाठरोव्यासेऽर्कपारिपार्थिके॥ मार्जारोत्तौख
ट्टाशेमिहिरःसूर्यवृद्धयोः॥ २५॥ मुद्गरंमल्लिकाभेदपुंसिलोष्टादि
भेदने॥ मुदिरःकामुकेमेघेमुहिरःकाममूर्खयोः॥ २६॥ मुर्मु
स्तुपवन्यौस्यान्ममथेरविवाजिनि॥ मृगारिःस्यात्पुंसिकंठीरव
शार्दूलयोरपि॥ २७॥ रुधिरांगारकेपुंसिक्लीबंतुकुमासृजोः॥ ब
दरागृष्टिकार्पास्योरेलापण्यांस्त्रियांपुमान्॥ २८॥ कार्पासस्या
श्रिबदरीकौलोक्लीबंतुतत्फले॥ वचरःकुक्कुटेपुंसिशठेचवशि
रःपुमान्॥ २९॥ कणिहीद्वस्तिषिपल्योःक्लीबेऽब्जिलवणेस्मृतः॥
बर्बरःषामरेकेशचक्रलेनीवृद्धतरे॥ ३०॥ फंजिकायांपुमान्शा
कभेदपुष्पभिदोस्त्रियां॥ वर्करःपरिहासेस्याच्छायेयवपशाब

पि॥११॥ बल्लुरंशादुल्लेखेनैवधयोरपि॥ बल्लुरात्रिषुसंशुष्क
 मांसशूकरमांसयोः॥१२॥ वार्दरं कृष्णालाबीजदक्षिणावर्तशंखयोः
 ॥ वीरेचकाकचिंचायांभारत्यांचनपुंसकं॥१३॥ वागरस्तुगतातेके
 मुमुक्षौवातवेषके॥ विशारदेपिशोणेपिनिर्नयेवारकेपिच॥१४॥
 वासरस्तुपुमान्नागप्रभेददिनयोरपि॥ वासुरावासितायांस्याद्वा
 सतेपशुबिस्त्रियां॥१५॥ विष्टरःकुशमुष्टौस्यादासनेपिमहीरुहे
 विस्तरोवाक्प्रपंचेस्याद्विस्तारेप्रणयेपिच॥१६॥ विदुरो नागरेपी
 रेकौरवाणांचमंत्रिणि॥ विधुरं स्यात्परिश्लेषेनदूयोर्विकलेत्रिषु
 ॥१७॥ रसालायांरुत्रीविदारोज्वलोच्छ्वासाजिदारणे॥ विदारीशाल
 पर्ण्यांचरोगभेदेक्षुगंधयोः॥१८॥ विवरं दूषणेगर्तेविसरःप्रसरे
 ब्रजे॥ विस्तारेविस्तृतौस्तंबेविकारोविकृतौरुजि॥१९॥ विहारो
 भ्रमणेस्कंधेलीलायांसुगतालये॥ शबरोमुच्छभेदेचपानीयेशंक
 रेपिच॥२०॥ शबरं सलिलेपुंसिमृगदैस्यविशेषयोः॥ शबरी
 चाखुपर्ण्यास्याच्छर्वरीयामिनीस्त्रियोः॥२१॥ शर्करारखंडवि
 कृतावुपलाकर्पुरांशयोः॥ शर्करान्वितदेशेपिरुग्भेदेशकलेपिच
 ॥२२॥ शक्करीच्छंदसोभेदेनदीमेखलयोरपि॥ शणीरं शोणमध्य
 स्त्रेषुलिनेदर्शितटे॥२३॥ श्वशुरःपूज्येस्त्रीब्राह्म्यांशारीरंदे
 दृजेवृषे॥ शार्करःस्याद्दुग्धफेनेशर्करान्वितदेशयोः॥२४॥ शा
 करस्तुबलीवर्देच्छंदोभेदेनपुंसकं॥ शार्वरं त्वंधतमसेघातुकेभे
 दालिंगकं॥२५॥ शालारंस्याद्दृस्तिनखेसोपानेपक्षिपंजरे॥ शा
 वरीशूकशिब्यास्यात्पुंसिपापापराधयोः॥२६॥ रोध्रेचशोकरिः
 पुंसिकार्तिकेयेगणाधिपे॥ शिरवरोऽस्त्रीद्रुमाग्रादिशृंगेषुलक
 कस्ययोः॥२७॥ पक्वदाडिमबीजाभमाणिक्यशकलाग्रयोः॥ शि
 शिरोनाहिमेनस्त्रीरितुभेदेजडेत्रिषु॥२८॥ शिलिंध्रंकदलीपु
 ष्येकबरेनादृषांतरे॥ दुग्भेदेस्त्रीतुविहगीभेदगंडुपदीमृदोः॥२९॥
 शीकरं शरलेवातस्तुतांबुकणयोःपुमान्॥ शुधिरं वंशादिवाद्ये

विवरेपिनपुंसकं॥३०॥मूषिकेनास्त्रियांगर्तवन्तोरंध्रान्विते त्रिषु॥
 शृंगारसुरतेनाट्यरसेचगजमंडने॥३१॥नपुंसकंलवंगेपिनागसं
 भवचूर्णयोः॥संवरोदैत्यहरिणमत्स्यशैलजिनांतरे॥३२॥नपुंसकं
 तुसलिलबौद्धव्रतविशेषयोः॥संकरोऽग्निचटत्कारेसंमार्जन्यव
 पुजिते॥३३॥नवदूषितकन्यायांसंकरीपुनरुच्यते॥संस्कारःप्रति
 यत्नेनभवेमानसकर्मणि॥३४॥संस्तरःप्रस्तरेयज्ञेसंगरोयुधिचा
 पदि॥क्रियाकारेविषेचांगीकारेकुीवशमीफले॥३५॥संभारसंभृ
 तौसंघेसामुद्रदेहलक्षणो॥समुद्रजेऽन्यलिंगोऽथसावित्रःशंकरे
 वसौ॥३६॥सावित्रीसत्यवत्यत्याग्रहपत्न्युमपोरपि॥सिंदूरस्तरु
 भेदेस्यात्सिंदूरंरक्तचूर्णके॥३७॥सिंदूरीरेचनीरक्तचेलिकाघात
 कीषुच॥सुनौरस्तुशुनीस्तन्येसपांडकेलविकयोः॥३८॥सुंदरीत
 नुभिन्नारीभिदोःस्त्रीरुचिरेऽन्यवत्॥सैरंध्रीपरवेश्मस्थशिल्परु
 त्स्यवशस्त्रियां॥३९॥वर्णसंकरसंभूतस्त्रीमहल्लिकपोरपि॥सौ
 वीरंकांजिकेस्रोतोर्जनेचवदरीफले॥४०॥नातुनीवृत्तिहारिद्रं
 हरिद्वारंजिनेत्रिषु॥नानीपट्टेहिंडीरफेनवार्ताकुपूसूषे॥४१॥
 रचतुः॥अरुण्यरोत्रणकृतित्रिषुभलातकेपुमान्॥भवेदभिम
 रोयुद्धेवधेस्त्वबलसाधने॥४२॥अनुत्तरंत्रिषुश्रेष्ठेप्रतिजल्पविव
 र्जिते॥अलंकारस्तुहागदनुपमादावलंकृतौ॥४३॥अवहारः
 पुमांश्चौरैर्युतपुद्गादिविश्रमे॥निमंत्रणोपनेतव्यद्रव्येयाहारव्य
 यादसि॥४४॥अवतारोऽवतरणेपुष्करिण्यादितीर्थयोः॥अवस्त
 रोपिचर्चस्तेगुह्येथावसरपुमान्॥४५॥प्रस्तावेमंत्रभेदेचवर्ष
 णेचापिकीर्तित॥उपलादाचकूपारकूर्मराजनेमहोदधौ॥४६॥
 असिपत्रःखड्गकेशपुमानिहोचनारके॥भवेदध्वतरोनागांतरे
 वेगसरेपिच॥४७॥अभिहारोऽभियोगेचचौर्येसन्नहनेपिच॥
 अग्निहोत्राग्निहविषोरर्धचंद्रोनखसते॥४८॥मलहस्तेषाण
 भेदेकृष्णविरचिततुस्त्रियां॥आहंवरस्तर्पणमसंभवेगजमार्जिते

॥४९॥ आत्मवीरः प्राणवति श्यालके च विदूषके ॥ दंटीवरं कुबलये
 शताश्रयं तु योषिति ॥ ५० ॥ उदुंबरस्तु देहल्यां वृक्षभेदे च पंडके ॥
 कुष्ठभेदेऽपि च पुमांस्तस्मात् पुंस्यन्नपुंसकं ॥ ५१ ॥ उपहृत्समीपे
 स्यादेकांतेऽपि न पुंसकं ॥ उदंतुरस्त्रिभूतुंगे करालोत्कटदंतयोः
 ॥ ५२ ॥ उपकारश्चोपहृतौ विकीर्णकुसुमादिषु ॥ औदुंबरः श्रा
 द्देवे रोगभेदे न पुंसकं ॥ ५३ ॥ अथ कर्मकरो भृत्ये चेतनाजीवि
 नित्रिषु ॥ कीनाशे पुंसि मूर्च्छायां विंजिकायामपि स्त्रियाम् ॥ ५४ ॥
 कलिकारस्तु धूम्याटे करं जेपीतमस्तके ॥ कर्णिकारः पुमानार
 वधद्रौ च द्रुमोत्पले ॥ ५५ ॥ कर्णपूरः शिरीषे स्यान्नीलोत्पलचसंत
 योः ॥ करवीरः कृपाणे स्याद्देह्यभेदाश्च मारयोः ॥ ५६ ॥ करवीर्य
 दिति श्रेष्ठगवी पुत्रवतीषु च ॥ कटंभराप्रसारण्यां रोहिण्यां गजयो
 षिति ॥ ५७ ॥ कलंबिकायां गोलायां वर्षाभूमूर्बयोरपि ॥ कादंबर
 स्तु दध्यग्रे मद्यभेदे न पुंसकं ॥ ५८ ॥ स्त्रीचारुणी परभृता भारती
 शारिकासु च ॥ कालंजरो योगिचक्रमेलके भैरवे गिरौ ॥ ५९ ॥ कुं
 भकारी कुलश्यां च पुलिंगो घटकारके ॥ कृष्णसाराशिशपायां
 पुंसि स्तुत्यां मृगांतरे ॥ ६० ॥ गिरिसारः पुमांस्तोदरे रंगे मलयपर्वते ॥
 घनसारस्तु कर्पूरे दक्षिणावर्तपारदे ॥ ६१ ॥ चराचरं वाच्यलिंग
 मिंगे जगति न द्वयोः ॥ चर्मकारः पादुक्षतिस्त्रियां चर्मकवौ बधौ च
 अथ चक्रधरो जेः हौनात्रिषु ग्रामजालिनि ॥ चित्राटीरो विधौ भा
 लमेकितं येन तत्र च ॥ ६३ ॥ घटां कर्णोपहाराय हतच्छागास्त्रविंदु
 षु ॥ तालपत्रं तु तादं केरंडायां तालपत्र्यपि ॥ ६४ ॥ तुंगभद्रानदी
 भेदे स्त्रियां पुंसि न दोत्कटे ॥ तुंडिकेरी तु कार्पास्यां विंबिकायाम
 पि स्त्रियां ॥ ६५ ॥ तुलाधरस्तु लाराशौ पुंसि वाणिजके त्रिषु ॥ अथ तो
 यधरो मुस्तासु निषण्णौ षधी घने ॥ ६६ ॥ दंडयात्रादि विजये सं
 पानवरयात्रयोः ॥ अथोदेशपुरंदेशे पूरेऽपि स्यान्नपुंसकं ॥ ६७ ॥ दं
 दुधारः पुमान्पृथ्वीनाथे प्रेताधिपेऽपि च ॥ दिगंबरः स्यात्सपणेन

गेनतमसि शि करे ॥ ६८ ॥ दुरोदरं द्यूतभेदे द्यूतकृत्यणयोः पुमान् ॥
 देहयात्रायमपुरीगमने भोजने पिच ॥ ६९ ॥ द्वैमातुरो जरासंधवा
 रणाननयोः पुमान् धराधरो हरो शैले धाराधरो सिमेघयोः ॥ ७० ॥ धा
 रांकुरस्तु नाशीरशीकरे पिघनो पले ॥ धार्तराष्ट्रोऽसितास्योऽग्निहं
 से कौरव सर्पयोः ॥ ७१ ॥ धुंधुमारः शक्रगोपे गृहधूमे पदालिके ॥
 धुरंधरो धवद्रौ नावाच्यलिंगस्तु धूर्वदे ॥ ७२ ॥ धृतराष्ट्रः सरा
 त्निः स्यान्नागक्षत्रियभेदयोः ॥ धृतराष्ट्रहंसपत्न्यां नभश्चरो
 विहंगमे ॥ ७३ ॥ विद्याधरे घने वाते निशाचरस्तुरस्यसि ॥ फेरुपे
 चकसर्पेषु पांशुलाया निशाचरी ॥ ७४ ॥ निषद्वरस्तु जबाले नि
 शायां तु निषद्वरा ॥ नीलांबरः प्रलंबघ्रे कोणपे च शनैश्चरे ॥ ७५ ॥
 भवेत्परिकरः सघे पर्येक परिवारयोः ॥ ७६ ॥ प्रगाढगात्रिका वधे
 समाचारविवेकयोः ॥ ७७ ॥ अश्वपक्षचरश्चंद्रे पृथक्चारिगजे
 पिच ॥ भवेत्प्रतिसरोमं त्रभेदे मात्स्ये च कंकणे ॥ ७८ ॥ व्रणशुद्धौ च
 मूषष्ठे पुंसि नस्त्री तु मंडने ॥ आरक्षकरं सूत्रे च निबो ज्ये त्वन्यलिंग
 कः ॥ ७९ ॥ भवेत्परिसरोमस्यो विधावपि च पुस्ययं ॥ परंपरोम
 गभेदे प्रयोत्रे तनयस्य च ॥ ८० ॥ परंपरा परिपाठ्या हिंसा सतान
 योरपि ॥ पयोधरः कोषकारे नालिकेरे स्तने पिच ॥ ८१ ॥ कशेरु
 मेघयोः पुंसि प्रभाकरोऽग्निसूर्ययोः ॥ प्रतीहारो हारिद्रा स्थे
 हाः स्थितायां तु योषिति ॥ ८२ ॥ परिवारः परिजने खड्गकोषे परि
 छदे ॥ पारावारः समुद्रे नातदह्येन पुंसकं ॥ ८३ ॥ पात्रे दीरस्तु पु
 ल्लिंगो मुक्तव्यापारमंत्रिणि ॥ लोहकांस्थरजत्पात्रे सिंघाणे पावके
 पिच ॥ ८४ ॥ पारिभद्रस्तु मंदारे निबद्धौ देवदारुणि ॥ पीतांबरस्तु
 शैलूषे पुंसि कैटभसूदने ॥ ८५ ॥ पीतसारो मलयजगोमेदकम
 णावपि ॥ पूर्णपात्रं वस्तु पूर्णपात्रे वर्धापके पिच ॥ ८६ ॥ बलभद्रा
 त्रापमाणा कुमार्योः पुंसि सीरिणि ॥ ब्रह्मपुत्रः क्षेत्रभेदे नदभेदे
 च पुस्ययं ॥ ८७ ॥ वक्रनक्रस्तु पिशुने तथैव शुक्पक्षिणि ॥ वा

रोगभिदोः स्तु ह्यांगुला स्मृता ॥ गोला गोदावरी सरव्योः कुनटी दुर्ग
 योः स्त्रियां ॥ १४ ॥ पत्रांजने मंडुले चालिंजरे बालखेलने ॥ चला ल
 द्भ्यां पुमान्कंपे कंपने त्वभिधेयवत् ॥ १५ ॥ चिल्लः पुमान्क्लिन्नने
 त्रेक्लिन्नाक्षेप्यभिधेयवत् ॥ आततायि नितत्योक्ते श्रिल्ली स्यात्सु
 द्रवास्तुके ॥ १६ ॥ चुल्ली चितायामुद्धाने चोल्ः कूर्पासके पुमान् ॥ न
 पुंसके तु वसने छलं स्वलितशाठ्ययोः ॥ १७ ॥ छल्ली वीरुधसं
 ताने वल्कले कुसुमांतरे ॥ जलं गोकलने नीरे द्वीबैरेष्यन्यवज्जडे
 ॥ १८ ॥ जालं गवाक्ष आनाये सारके दंभ वृंदयोः ॥ जालो नीपट्ट मे
 जाली पटोलिकौषधौ स्त्रियाम् ॥ १९ ॥ झला स्यादातपस्यो मौदु
 हितर्यपि च स्त्रियां ॥ झिल्ली वीर्यातप रुचोर्वर्त्या मुदूर्तनां शुके ॥
 ॥ २० ॥ तलं स्वरूपे नूर्ध्वोऽस्त्री क्लीबं ज्याघातवारणे ॥ कानने कार्य
 बीजे च पुंसितालमहीरुहे ॥ २१ ॥ चपेटे च त्सरो तं त्रीघाते सव्येन
 पाणिना ॥ तल्ली तरुण्यां तल्लु स्तुजलाधारांतरे पुमान् ॥ २२ ॥ तालः
 करतलं गुष्ठमध्यमाभ्यां च संमिते ॥ गीतकालक्रियामाने करास्फा
 ले दुमांतरे ॥ २३ ॥ वाद्यभांडे च कांस्यत्सरो ताली जटौषधौ ॥ क्ली
 बं तु हरिताले स्यात्तुला सादृश्यमानयोः ॥ २४ ॥ गृहाणां दारुबेधाय
 पीठिकायामपीष्यते ॥ राशौ पलशते भांडे तुलं स्याद्द्वह्यदारुणि
 ॥ २५ ॥ आकाशेऽपि चो नस्त्रीदल मुत्सेधखंडयोः शस्त्री छदेऽप्य
 च द्रव्ये पत्रेष्वथ दुलिः स्त्रियां ॥ २६ ॥ कमठ्यां नामुनौ दोलानीत्या
 यानांतरेऽपि च ॥ नलः पोटगले राक्षिपितृदेवे कपीश्वरे ॥ २७ ॥ कमले
 पिकुनठ्यां चक्रमेण क्लीबयोऽपि तोः ॥ नाला ननापद्मदंडे नाली
 शाककडंबके ॥ २८ ॥ नीलं तु नीलीरक्तेनानिध्यद्विवानरांतरे
 ॥ नीलीरुग्भेदनीलिन्योः पलमुन्मानमांसयोः ॥ २९ ॥ पल्लवस्य
 ग्रामकुट्टिन्योः पल्लः स्थूलकुसूलके ॥ पालिः कर्णलतायेऽश्रौ
 पंक्तावंकप्रभेदयोः ॥ ३० ॥ छात्रादिदेयेऽस्त्रीपालीयूकासश्चश्रुयोऽपि
 तोः ॥ पिल्लः पुमान्क्लिन्नने त्रेक्लिन्नाक्षे पुनरन्यवत् ॥ ३१ ॥ पीलुः

पुमान्प्रसूने स्यात्परमाणोमतंगजे ॥ अस्थिरखंडे च तालस्य कांड
 पादपभेदयो ॥ ३२ ॥ पुलः स्यात्पुलके पुंसि विपुलेऽप्यन्यलिंगकः
 ॥ फलं जाती फले सस्ये हेतूत्येव्युष्टि लाभयोः ॥ ३३ ॥ त्रिफलायां
 च कक्कोले प्रियंगौ तु फली स्मृता ॥ फालः पुंसि महादेवे कालिंदी मे
 दनेऽपि च ॥ ३४ ॥ क्लीबसीरोपकरणे त्रिषु कार्पासवासासि ॥ बलिदै
 त्यप्रभेदे च करचामरदंडयोः ॥ ३५ ॥ उपहारे पुमान्स्त्री तु जरयाश्च
 शचर्मणि ॥ गृहदारुप्रभेदे च जठरावयवेषु च ॥ ३६ ॥ बलं गंधरा
 सेरूपे स्थामनि स्थोऽन्यसैन्ययोः ॥ पुमान् हलायुधे दैत्ये प्रभेदे वा
 यसेऽपि च ॥ ३७ ॥ बलयुक्तेऽन्यलिंगः स्याद्वाट्यालके तु योषिति ॥
 बल्ली स्यादजमोदायां व्रतत्यामपि योषिति ॥ ३८ ॥ बालो नाकुंत
 लेऽस्य करेण श्वापि बालधौ ॥ नालिकेरे हरिद्रायां मल्लिकाभि
 द्यपि स्त्रिया ॥ ३९ ॥ वाच्यलिंगोऽर्भके मूर्खे द्वीबेरपुंनपुंसकं ॥ अ
 लंकारांतरे मध्ये बाली बालावुदि स्त्रियोः ॥ ४० ॥ चेला काले च
 सीमायामब्धेः कूलविकारयोः ॥ अक्षिष्टमरणे रागे दुश्चरस्य च
 भोजने ॥ ४१ ॥ भलः स्यात्पुंसि भलूकेशास्त्रभेदे तु नह्यो ॥ भल्ला
 तव्यां स्त्रियां भल्ली भालं तेजोललाटयोः ॥ ४२ ॥ भेलः पूवे मुनौ
 पुंसि भीरावसे च वाच्यवत् ॥ मलोऽस्त्रीयापविट्किट्टे कृपणे त
 मिधेयवत् ॥ ४३ ॥ मल्लः पात्रे कपोले च मत्स्ये भेदे वलीयसि ॥ मा
 लः क्षेत्रेऽस्त्रियां पृक्कास्त्रजोर्जात्यंतरे पुमान् ॥ ४४ ॥ मालुः पत्रल
 तानार्योऽस्त्रियां मूलं शिफाययोः ॥ मूलवित्तेति केवानामेला
 स्यान्मूलके मसौ ॥ ४५ ॥ मौलिः किरीटे धम्मिल्ले चूडायामनपुंस
 कं ॥ नाशोकद्रौ स्त्रियां भूमौ लीलाकेलि विलासयोः ॥ ४६ ॥ शृंगा
 रभावचेष्टायां लेल स्याद्वाच्यलिंगकः ॥ सत्पणो चंचले लोला
 जिह्वा कमलयोऽस्त्रियां ॥ ४७ ॥ म्याली दुष्टगजे सर्वेष्वपदे ना
 न्यवत्त्वले ॥ चिलं छिद्रे गुहायां च पुमानुच्चैः श्रवोदये ॥ ४८ ॥ श
 लस्तु शस्त्रे पुंसि भृं सिद्धे च भिदोर्विधौ ॥ शालुः कषायद्रव्यस्या

चौरकारव्योषधौ पुमान् ॥ ४९ ॥ शालिस्तुकलमादौ च गंधमार्ज
 रके पुमान् ॥ शालाद्रुस्कंधशरवायां गृहगेहैकदेशयोः ॥ ५० ॥ ना
 द्रुपेशीलं मुंठे स्याद्द्रुपचां शिली मता ॥ स्तंभशीर्षे शिला शिल्यौ
 शिला तु प्रस्तरे मता ॥ ५१ ॥ तथा मनःशिलायां च द्वा रा ध स्थित दा
 रुणि ॥ शीलं स्वभावे सद्भूते शुक्लो योगांतरे सिते ॥ ५२ ॥ नपुंसकं
 तुरजतेशूलोः स्त्रीरोग आयुधे ॥ मृत्युकेतनयोगेषु शूला स्यात्प
 ण्ययो विति ॥ ५३ ॥ शूलो भूमृतिशैलं तु शैले पेता ह्यशैलके ॥ सा
 लः पादपमात्रे स्यात्त्राकारे सर्जपादपे ॥ ५४ ॥ स्थालं भाजनभेदेऽपि
 स्थाली स्यात्पादलेखयोः ॥ स्थूलं कूटः स्थनि प्रज्ञे पीवरे ष्यन्यलिङ्ग
 कः ॥ ५५ ॥ दालो दले पुमान् दालामदिरायां च यो विति ॥ देला स्त्रिषा
 मवज्ञाया विलासे वरयो वितां ॥ ५६ ॥ लत्रिः ॥ अनलो वसुभेदे
 ग्ना वनिलो वसुवातयोः ॥ अर्गला त्रिषुकल्लोले दंडेऽंतरकपाद
 योः ॥ ५७ ॥ अगलः कुटिले सर्जरसे समददंतिनि ॥ अंगुली कर
 शरवायां कर्णिकायां गजस्य च ॥ ५८ ॥ अचला वसुधायां स्यादच
 लः शैलकीलयोः ॥ अमलं त्वभ्रके क्लीबं लक्ष्म्यां स्त्रीनिर्मले त्रिषु
 ॥ ५९ ॥ अंजलीस्तु पुमान् हस्तसंपुटे कुडवे पि च ॥ अवैलस्त्वपलापे
 स्यादवेला पूगचर्चिते ॥ ६० ॥ आभीलं नहयोः छेद्वेवाच्यलिङ्गं भ
 यानके ॥ इल्वला तारकाभेदे नाभेदे देस्य मत्स्ययोः ॥ ६१ ॥ उत्पली
 तुषचर्पट्या क्लीबं कुष्ठप्रसूनयोः ॥ उपलः प्रस्तरे रत्ने शर्करायां तु
 यो विति ॥ ६२ ॥ उज्वलो दीप्तशृंगारविशदेषु विकशिनि ॥ उत्फुल्लं
 करणे स्त्रीणामुत्तालेपिविकसरे ॥ ६३ ॥ उत्ताल उत्कटेश्वे विक
 राले पूषंगमे ॥ कमलं सलिले ताम्रे जलजे कौम्भिभेषजे ॥ ६४ ॥ मृ
 गभेदे तु कमलः कमला श्रीवरस्त्रियोः ॥ कपिलारेणुकायो च शि
 शपागो विशेषयोः ॥ ६५ ॥ पुंडरीक करिण्यां स्त्रीवर्णभेदे त्रिलिङ्गकं
 ॥ नानलेषा सुदेवे च मुनिभेदे च कुकुरे ॥ ६६ ॥ कंबलो नागराभे
 स्यात्सात्मा प्राधारयो रपि ॥ कृमावप्युत्तरासंगे सलिले तु नपुंसकं ६७

करालौदंतुरेतुंगेभीषणेचाभिधेयवत्॥ससर्जरसतैलेनाकीबंछ
 णाकुठेरके॥६८॥कदलं त्रिषुकपालेषुपरागेनवांकरे॥कलध्व
 नौकंदलीतुमृगगुल्मप्रभेदयोः॥६९॥कदलाकदलौपृथ्वाक
 दलीकदलौपुनः॥रंभाट्टेः॥अकदलीपताकामृगभेदयोः॥७०॥
 कदलाट्टिबिकायांचशाल्मलीभूरुहेपिच॥कपालोःस्त्रीशिरो
 स्थिस्याद्वटादेःशकलेन्नजे॥७१॥कंठीलातुहयोद्रोणीप्रभेदेना
 क्रमेलके॥कल्लोलःपुंसिहर्षस्यादुल्लोलवैरिणोरपि॥७२॥काम
 लारोगभेदेवानानामरुचसंतपो॥कामुकेवाच्यलिंगोथकालो
 लंनरकांतरे॥७३॥नाकुलालेद्रोणकाकेविषभेदेतुनस्त्रियाम्॥
 काहलावाद्यभांडस्यभेदेचापरसांभिदि॥७४॥काहलीतुव
 रुण्यास्यात्काहलश्चरणायुधे॥शब्दमात्रेपिपुल्लिगास्त्रिषु
 ष्केभृशेरवले॥७५॥किट्टालःपुंसिताम्रस्यकलशलोहगूथके
 ॥कीलालंरुधिरतोयेकुशलःशिक्षितेन्निषु॥७६॥क्षेमेचसु
 तेचापिपर्याप्तौचनपुंसकं॥कुवलंचोत्पलेमुक्ताफलेपिबदरी
 फले॥७७॥कुड्मलोमुकुलेपुंसिनह्योनरकांतरे॥कुटिला
 तंगरपाद्यांस्त्रीभुग्नेवाच्यलिंगक॥७८॥कुंतलंश्चषकेजा
 लेजवेपुंभूम्निनीवृति॥कुलालःकुक्कुभेकुंभकारेस्त्रीत्वंजनो
 तरे॥७९॥कुंभिलःशालमीनेचचौरश्चोकार्थचौरयोः॥कुंद्वा
 लःस्यात्पुमान्भूमिदारणेयुगपत्रके॥८०॥कुंचेलाविदूषण्या
 स्त्रीवाच्यवतुकुवाससि॥कुलूलंशंकुसंकीर्णश्चभ्रेनातुतुषान
 ले॥८१॥कुंडलंकर्णभूषायापाशेपिविलयेपिच॥कांचनद्रुगुड
 च्योःस्त्रीकवलःकुहनेपुमान्॥८२॥नपुंसकतुनिर्णीतेवाच्य
 वचैवकृतयोः॥केवलौज्ञानभेदेथकोमलंमृदुलेजले
 कीहलोवाद्यभेदेस्यान्नाट्यशस्त्रप्रवृत्तरि॥ग्रंथिलस्तुक
 रीरक्षैविककततरोपमान्॥८४॥सप्रंथौत्रिषुगंधोलीभद्रशा
 ट्योश्चैविति॥गरलंतृणशूलेचविषेमानेनपुंसकं॥८५॥गो

पालोनृपगोपेशोगोकुलेमुसलेहले॥गोरिलस्तुपुमानलौहचूर्णे
 स्याद्गौरसर्षपे॥चपलःपारदेमीनेचोरकेप्रस्तरांतरे॥चपला
 कमलाविद्युत्पुंश्र्वलीपिप्पलीषुच॥८७॥नपुंसकंतुशीघ्रेस्याह
 च्यवत्तरलेचले॥चत्वालोहोमकुंडेस्यात्पुंसिदर्भेपिदृश्यते८८
 चंद्रिलःपुंसिवास्तुकश्लेकेभर्गेचनापिते॥चंचलातुतडिल्लस्ये
 श्र्वश्र्वलःकामुकेनिले॥८९॥चूडालातूच्चटायांस्त्रीचूडावति
 चवाच्यवत्॥छगलंनीलवस्त्रेनाहगेस्त्रीकृद्ददारके॥९०॥जं
 बालःशैबलेपंकेजगलोमदनद्रुमे॥भेदकेपिष्टमद्येचपुंसिधू
 र्तैःभिधेयवत्॥९१॥जटिलापिप्पलीमांस्योर्जदायुक्तेतुवाच्य
 वत्॥जंगलंनिर्जनस्थानेत्रिलिंग्यापिशितेस्त्रियां॥९२॥जंभ
 लःपुंसिजंबीरेबुद्धदेवांतरेपिच॥जंबूलस्तुपुमान्जंबूविट
 पेक्रकचछदे॥९३॥जांगलीविषविद्यायांजांगलंजालिनीफ
 ले॥जांगलीशूकशिब्यांस्त्रीजांगलोनाकपिजले॥९४॥तर
 लंचंचलेषिङ्गेभास्करेपित्रिलिंगकं॥हारमध्यमणौपुंसियवागू
 मुरयोःस्त्रियाम्॥९५॥तंडुलःस्याद्द्विङ्गेचधान्यादिनिकरेपु
 मान्॥तमालस्तिलकेखड्गेतापिष्ठेवरुणद्रुमे॥९६॥तांबूली
 नागवल्यांस्त्रीक्रमुकेतुनपुंसकं॥तातलो रुजिपाकेचलोहक
 टेमनोजवे॥९७॥तुमुलःकलिवृक्षेनाक्रीबंतुरणसंकुले॥तैति
 लो गंडकेपुंसिक्रीबंतुकरणांतरे॥९८॥दुकूलंश्लक्ष्णवस्त्रे
 स्यात्क्षौमेचधवलागवि॥वृषश्रेष्ठेपुमान्वाच्यलिंगःशुक्रेचसुंद
 रे॥९९॥नकुलीकुक्कुटीमांस्योःपशुपांढवयोःपुमान्॥नाकुली
 कुक्कुटाकंदेरास्त्रायांचविकेस्त्रियां॥१००॥नाभीलंबक्षणेना
 र्पाःरुद्धगर्भाडयोरपि॥निचूलस्तुनिचोलेस्यादिज्जलारव्यम
 हीरुहे॥१॥निर्मलंस्यात्तुनिर्माल्येचाभ्रकेचनपुंसकं॥नलही
 नेऽन्यलिंगंचनिस्तलंवर्तुलेचले॥२॥निष्कलंतुकलाशून्येन
 दृवीर्येचवाच्यवत्॥नैपालीतुनवमालीकुनटीमुक्तासुच॥३॥

पल्लवतिलचूर्णे च पंके मांसेन पुंसकं ॥ नाराक्षसेऽथ पटलं पित
 केवपरिछेदं ॥ ४॥ छदिदं योगतिलके क्लीबव्रजे पुनर्नवा ॥ प्रतलं
 पातालभेदे ततां गुलिकरे पुमान् ॥ ५॥ पटो लं वस्त्रभेदे नौषधौ
 ज्योत्स्न्या तु योषिति ॥ प्रबालोऽस्त्री कसलये वीणादंडे च विद्रुमे
 ॥ ६॥ पचाली पुत्रिका गीत्योऽस्त्रियां भूमिनी वृत्तिः ॥ पांशुलः पुं
 श्वले मंभोऽखट्वांगे स्त्र्यसती भुवोः ॥ ७॥ पाकलं कुष्ठभैषज्ये पुंसि
 स्यात्कुंजस्ज्वरे ॥ पाचालं पाचनेनाग्नेौ वा धनद्रव्यवातयोः
 पाटला पाटलोऽस्त्री स्यादस्य पुष्पपुनर्नवा ॥ आशुधान्ये पुमान् भे
 तरक्तवर्णे पिवाच्यवत् ॥ ९॥ पातालं नागलोके स्याद्विवरे बड-
 वानले ॥ पातिली वागुरायां स्यान्नारी पात्रप्रभेदयोः ॥ १०॥ पि
 पली सलिले वस्त्रछेदभेदे च नातरौ ॥ निरंशुके पक्षिभेदे कणाया
 पिपली स्मृता ॥ ११॥ पिचुलो द्वाबुके पिस्यादिज्जले जलवायसे
 ॥ पिगलो नागभिद्रुद्रचंडाशुपारिपार्थिके ॥ १२॥ निधिभेदे कपा
 वग्नौ पुंसि स्यात्कपिलेऽन्यवत् ॥ स्त्रियां वेश्याविशेषे च करिण्या
 कुमुदस्य च ॥ १३॥ पित्तला तोयपिप्यल्यां स्त्र्यन्यवत्पित्तसंयुते
 क्लीबंतु तैजसद्रव्ये पिच्छलो विज्जिनेऽन्यवत् ॥ स्त्रीपोतिका शि
 शपयोः शात्मली सिंधुभेदयोः ॥ पुद्गलः सुंदराकारे त्रिषु पुंस्या
 त्मभेदयोः ॥ १५॥ पेशलो रुचिरेदक्षे फेनिलोऽरुष्टपादपे ॥ नास
 फेने त्रिषु क्लीबं कोली मदनयोः फले ॥ १६॥ बहुला नीलिकायां
 स्यादेलायां गवियोषिति ॥ कृत्तिका सुस्त्रियां भूमिचिहायसिनपु
 संकं ॥ १७॥ पुंस्वग्नौ रुष्णा पक्षे च वाच्यवत्प्राज्यरुष्णा योः ॥ ख
 रस्य बारला च पिगंधोली हंसकांतयोः ॥ १८॥ बार्दलं तुर्दिने मे
 लानं दयां बार्दलः स्मृतः ॥ मंगला सितदर्वायां उमायां पुंसि
 भूमिजे ॥ १९॥ नपुंसकं तु कल्याणे सर्वांशरक्षणे पित्तं ॥ मंडलं
 परिधीकोठे देशहादशराजसु ॥ २०॥ क्लीबेऽथ निवहे बिंबे त्रिषु
 पुंसितुकुकरे ॥ मंजुलं त्रिषु मंजौ नाजलरं को नपुंसकं ॥ २१॥

जलांचलेनिकुंजेच महिलाफल्लिनीस्त्रियोः॥मातुलोव्रीहिभिन्ना
तृभ्रात्रोश्चमदनद्रुमे॥२२॥धुस्तूरेमाचलोवंदिचौरेचग्राहरोगयोः
॥मुसलं स्यादयोधेतुपुनपुंसकयोःस्त्रियाम्॥२३॥तालमूल्यामा
खुपर्णीग्रहगोधिकयोरपि॥मृणालंनलदेक्रीवंस्त्रीनपुंसकयोर्बि
से॥२४॥मेखलाखड्गबंधेस्यात्कोचीशेलनितंबयोः॥यमलं युग
लेक्रीबेयमलीचोटिकाद्वये॥२५॥रसालारसनादूर्वाविदारीमार्जि
तामुच॥रसालं सिल्हकेबोलेरसालश्चेष्टुचूतयोः॥२६॥रामि
लोरमणेकामेलोगुलंपुच्छशेफसोः॥लांगलीतोयपिप्ल्यांक्रीबंतु
कुसुमांतरे॥२७॥गोदारणेत्तणराजगृहदारुविशेषयोः॥लोहलः
शृंखलाचार्यैः व्यक्तवाजिनिचत्रिषु॥२८॥वंजुलः पुंसितिनिशेवेत
साशोकयोरपि॥बेठालोयुद्धभेदेचनौकायांचरवनित्रके॥२९॥बा
तूलः पुंसिवात्यायांवाच्यवन्मास्तुसहे॥वामिलोदांभिकेवामेत्रि
षुस्याद्विमलास्त्रियां॥३०॥शातलायांभुवोभेदेनिर्मलेत्वभिधेय
वत्॥विपुलः पृथुलेगाधेमेरुपश्चिमभूधरे॥३१॥विदुलस्तुपुमा
नंबुवेतसेवेतसेपिच॥विडालोनेत्रपिंडेस्यादृषदंशककेपुमान्
॥३२॥विशालात्विंद्रवारुण्यामुज्जयिन्यांतुयोषिति॥मृगपक्षिभि
दोः पुंसिपृथुलेत्वभिधेयवत्॥३३॥वृषलोगंजनेशूद्रेचंद्रगुप्तेचराज
नि शकलंत्वचिखंडेस्याद्रागवस्तुनिवल्कले॥३४॥शंबलोः स्त्री
संबलवत्कुलपाथेयमत्सरे॥शयालुः स्यादजगरेनिद्राशीलेचकुकुरे
॥३५॥श्रद्धालुर्दोहदिन्यांस्त्रीश्रद्धापुक्तेतुवाच्यवत्श्यामलः पि
प्लेकृष्णोशार्दलोराक्षसांतरे॥३६॥व्याघ्रेचपशुभेदेचसत्तमेतत्
रस्थितः॥शाल्मलिस्तरुभेदेस्याद्वीपभेदेपिचद्वयोः॥३७॥श्रीफ
लः पुंसिमातूरेधात्रीनीलिकयोःस्त्रियाम्॥शीवलंस्याच्चशैवाले
शेलेयेचनपुंसकं॥३८॥शीतलंपुष्पकाशीशेशैलजेमलयोद्भव॥
पुमानासनपर्ण्यास्याच्छिश्निरेवाच्यलिंगकं॥३९॥शृंगालोवंच
कंदैत्यभेदेनाडुमरेस्त्रियां॥शृंखलापुंस्कटीवस्त्वबंधेचनिगडेत्रि

पु॥४०॥ शैबलं पद्मकाष्ठे स्याच्छैबलेपि पुमानय॥ शैबलः शु-
 क्कमांसस्य पणकेपि शिवाशिनि॥४१॥ बंडाली तैलमाने च सरसी-
 का मुकस्त्रियो॥ सरलः पद्मकाष्ठेनाश्वोदारावक्रयोस्त्रिषु॥४२॥
 संकुलं त्रिषु विस्पष्टवाचिव्यापेऽयं सप्तला॥ नवभाली च मेकपा-
 गुंजा सुपाटली स्त्रिया॥४३॥ संधिल्लतु सुसुगायां नदीमंदिरयोः-
 स्त्रिया॥ सिंधिल्लामत्स्यविकृतौ वाच्यवतु किलासिनि॥४४॥ सु-
 वेलः प्रणते शंते त्रिषु नापर्वतांतरे॥ सुतलो दालिकाबंधनागलो-
 कप्रभेदयोः॥४५॥ हिंगुलो वर्णकद्रव्येनाभंटाक्यां तु हिंगुली हे-
 मलः स्वर्णकारे स्यात्कलसे शिलांतरे॥४६॥ लचतुः॥ अक्ष-
 मालाः ससूत्रे स्यादरुधस्यामपि स्त्रियाम्॥ अंकपाली परिरंभे-
 धात्री वेदिकयोः स्त्रिया॥४७॥ अथातिबलः प्रबले त्रिषु स्त्रीत्वौ-
 षधीभिदि॥ उदखलं गुग्गुली स्यादुलूखलेपि नदयोः॥४८॥ ए-
 काष्टीला वनतत्ति कौषधौ पुंसि वक्रपुष्पे॥ कलकल उक्त-को-
 लहले तथा सर्जनिर्वासे॥४९॥ अथ कर्मफलं कर्मरंगकर्मविपा-
 कयोः॥ वेदराल-पुमानां देभादे पुंसतरावपि॥५०॥ कमंडलुः स्यात्क्षत्रके न-
 स्त्रीनापुंसपादयोः॥ कुतूहलकौतुके स्यात्प्रशस्तेपि च दृश्यते॥५१॥ खतमा-
 लस्तु पुष्टिगोधूमेपि च बलाहके॥ गंडशैलोललाटे स्याच्छूतस्थूलोपलेनि-
 रे॥५२॥ मधफल्यपि गुंदायां च पकस्य च कोरके॥ चक्रवालौ द्विभेदे स्या-
 च्चक्रवालं तु मंडले॥५३॥ जलांघ्रं स्वतो वारि निर्गमेशैबले-
 पि च॥ दलामलं मरुबकैटमनेपि पुंसक॥५४॥ ध्वनिनाली-
 तु वीणायां वेणुकाहल्योरपि॥ स्यात्परिमलोः तिमर्दतिमनो-
 हरगंधयोश्चापि॥५५॥ सुरतोपमर्दविकसच्छरीरागादिसौख्ये-
 पुंसि॥ अथ पोटागल-पुंसिनले च काशमत्स्ययोः॥५६॥ भवेद्द-
 हुं फलो नीपेमाः मलक्यां तु योषिति॥ भस्मतूलं ग्रामकूटेषां सु-
 वर्षदिमेपि च॥५७॥ भद्रकाली तु गंधो न्याकात्यायन्यामपि स्त्रि-
 यां॥ महाकालो महादेवो कं पाके प्रथमांतरे॥५८॥ भवेन्मदक-

लोमतेभेमदाव्यक्तवाचिनोः॥ महाबलंसीसकेति बलायां स्त्री
बलोत्कटे॥५९॥ त्रिलिंगंमणिमात्मातुहारेदंतस्यतोतरे॥ महा
नीलो भृंगराजेमणिनागविशेषयोः॥६०॥ मुक्ताफलंतुकपूरे
मौक्तिकेलवलीफले॥ स्यान्मृत्युफलाकदल्यामहाकालफलेपु
मान्॥६१॥ भवेद्यवफलोवेणोमांसीकुटजयोरपि॥ रजस्वला
पुष्पवत्यांस्त्रियांस्यात्सौरभेपुमान्॥६२॥ वातकेलिः कलाला
पेषद्भृतसतेपुमान्॥ अथवायुफलंशक्रकामुकेकरकेपिच॥
६३॥ भवेद्विचकिलोमल्लीप्रभेदेमदनेपुमान्॥ बृहन्नलागुडाके
शेमहापोदगलेपुमान्॥६४॥ सदाफलः स्कंधफलेनारिकेलेषु
दुंबरे॥ सिनीवाली तुदष्टेदुकलामादुर्गयोस्त्रियां॥६५॥ अथ
सौवर्चलंसर्जसारेचलवणांतरे॥ हस्तिमल्लोः भ्रमातंगेशंख
नागेविनायके॥६६॥ हरितालंधातुभेदेस्त्रीदर्षाकाशरेखयोः
॥ हलाहलोब्रह्मसर्पभोजनायांविषेस्त्रियां॥६७॥ लपंच॥
आसुतीबलआख्यातःकन्यापालकयज्वनोः॥ उदंडपालः
पुंसि स्यात्सर्वमत्स्यप्रभेदयोः॥६८॥ एककुंडलआख्यातोबल
भद्रेधनाधिये॥ कृपीठपालउद्दिष्टःकेलितातसमुद्रयोः॥६९॥
स्यात्पांडुकबलः श्वेतप्रावारग्रावभेदयोः॥ भवेत्सुरतताली
तुदृतिकायांशिरःस्त्रिजि॥७०॥ इतिलांतवर्गः॥२०२३॥ वैकं
॥ वः सात्वनेचवातेचवरुणेचनिगद्यते॥ वं प्रचेतमिजा नीपा
दिवाशेचतदव्ययं॥१॥ स्वः स्यात्पुंस्यात्पनिज्ञातौत्रिष्वात्मीये
धनेस्त्रियां॥ वट्टिः॥ अविनाशेरवौभेषेलेमृषिककेबले॥
२॥ अश्वः पुंजातिभेदेचतुरगेचपुमानयं॥ उद्ध्वं स्यादुद्धिते
तुंगेचोपरिष्ठादपिस्मृतं॥३॥ सवः श्रुतेराजिकायांकविर्वा
लीविशुक्रयोः॥ सूरौकाव्यकरेपुंसिरवलीनेस्यात्तुयोषिति॥४॥
कण्वं पापेमुनौपुंसिकिण्वं बीजेचशीधुनः॥ पापेक्रीबंनपुंसके
शंदेःन्यवदविक्रमे॥५॥ स्यात्तुग्रीवाकंधरायांतच्छिरसांच

योषिति॥ चार्वा तुशोभनाबुध्योर्न्योत्तनाधनदभार्ययोः॥६॥
 छविः शोभारुचोर्योषिज्जवो वेगवतिष्विषु॥ पुल्लिङ्गस्तु भवेद्देगेचो
 दुपुष्पेजवा स्मृता॥७॥ जीवः प्राणितिवृत्तौ च वृक्षभेदे वृहस्पतौ
 ॥ जीवा जीवन्तिका मोर्वी वचा शिंजितभूमिषु॥८॥ नस्त्री तु जी
 वितेतत्त्वं स्वरूपे परमात्मनि॥ स्याद्विलंबितनृत्ये च द्रवः प्राद्रव
 नर्मणो॥९॥ रसेपि द्रवदावौ तु वनवन्तौ वनेषु भौ॥ हंटरहस्य
 कलहे तथा मिथुनसुग्मयोः॥१०॥ दार्वा दारु हरिद्रायां तथा गो
 जिह्विकौषधौ॥ द्यौः स्त्री स्वर्गे च गगने दिवं क्लीबं तयोः स्मृतं
 ११॥ देवामेघे सुरेराति स्यान्नपुंसकमिंद्रिये॥ देवी कृताभिषेका
 यां तेजनी पृक्कयोरपि॥१२॥ ध्रुवः पुमान्धवे धूर्ते पत्न्यौ वृक्षांतरे
 पिच॥ ध्रुवः शंकौ हरे विष्णौ च देवोत्तानपादजे॥१३॥ वसुयोग
 भिदोऽपुंसिक्लीबं निश्चिततर्कयोः॥ स्त्री मूल्याढ्यो शालपण्यां गी
 तिस्तुग्मेद्योस्त्रिषु॥१४॥ संततेशाश्वते चाथनवनव्ये पुमान्
 स्तुतौ॥ नीवी परिपणे स्त्रीणां कटीवसनबंधने॥१५॥ पक्षं प
 रिणतेपि स्याद्विनाशाः भिमुखेत्रिषु॥ पूवः स्यात्पुवने मेलेभेके
 ॥ वौश्वपचेपयो॥१६॥ जलकाके च कुलके प्रवणे पर्कटीद्रुमे॥
 कारंडवारव्यविहगे शब्दे प्रतिगतौ पुमान्॥१७॥ कैवर्त्तिमुस्तके
 गधतृणेपि स्यान्नपुंसकं॥ पार्श्वं कक्षांतरे च क्रोपांते पशुगणे
 पिच॥१८॥ प्राध्वंतु प्रणते चातिदूरवर्त्तनिलंबधने॥ पृथ्वी भूमौ
 महत्यां च त्वक्पत्र्यां छण्णजीरके॥१९॥ भवः क्षेमेश संसारे स
 तायां प्राप्तिजन्मनोः॥ भावः सत्ता स्वभावाभिप्रायचेष्टात्मज
 न्मसु॥२०॥ क्रिया लीलापदार्थेषु विभूतिबुधजंतुषु॥ रत्यादौ र
 चाधरे वास्याग्नीत्यां रत्यां नदीभिदि॥२१॥ लुबो लेशे विनाशे च
 छेदने रामने दने॥ लह्य करंजभेदे स्यात्सले वाद्ये खगोतरे २२
 लब्धी लाघवयुक्तायां प्रभेदे स्यंदनस्य च॥ विश्वा त्वतिविषायां
 स्त्री जगति स्थान्नपुंसकं॥२३॥ ननामुंठ्यां पुंसि देवप्रभेदे च

खिलेत्रिषु॥ बिल्वं फले श्रीफलेनाशवः स्यात्कुणपेषुमान्॥२४॥
 नपुंसकेतुपानीये शिवभूर्जेनृपेषुमान्॥ शिवो मोक्षे महादेवेकी
 लकग्रहयोगयोः॥२५॥ वालुके गुग्गुलो वेदे पुंडरीकद्रुमे पुमान्॥
 सुखक्षेमजले क्लीबं शिवा झारामलोषधौ॥२६॥ अभयामलकी
 गोरीफेरुसकृत्फला सुच॥ शिवस्तु भूर्जपत्रे स्यात्तथोदारमही
 पतौ॥२७॥ शुल्बं साम्रैयज्ञकर्मण्याचारे जलसन्निधौ॥ सत्वे गु
 णे पिशाचादौ बलेद्रव्यस्वभावयोः॥२८॥ आत्मत्वे व्यवसाया सु
 चित्तैश्च स्त्रीतु जंतुषु॥ सवो यज्ञे च संधाने सांत्वं दाक्षिण्यसामनोः
 ॥२९॥ स्तुवा दूयोर्हमपात्रेशलकी मूर्वयोः स्त्रियाम्॥ हव आज्ञा
 धराब्जाने ह्रस्वो न्यकृत्स्वयोः स्त्रिषु॥३०॥ वत्रि॥ अक्षीवं वशिरे
 शिग्रौ नाम तै पुनरन्यवत्॥ अभावो मरणे सत्वे आहवो युद्धय
 ज्ञयोः॥३१॥ आर्तवं स्त्रीरजे पुष्पे क्लीबं स्यात्तु जे त्रिषु॥ आश्रवो
 गी कृतौ क्लेशेनान्यवदूचनस्थिते॥३२॥ उद्वो यादवभिदिमहे
 चक्रतुपावके॥ उत्सवो महउत्सेके दुष्ठा प्रसवकोपयोः॥३३॥ का
 रवी मधुरादीप्यत्वक्पत्री कृष्णजीरके॥ कितवस्तु पुमान्मते व
 चके कनकाब्जये॥३४॥ केशवो जे च पुन्नाग्ने पुंसि केशवति त्रिषु
 कैतवं तु क्लेद्युते कैरवः कितवे रिपौ॥३५॥ नपुंसकं च कुमुदे चंदि
 कायो तु कैरवी॥ गां डीवो गोडिवश्वाः स्त्री कार्मुकेऽर्जुन कार्मु
 के॥३६॥ गालवस्तु मुनी लोघ्रे तांडवोः स्त्री तृणांतरे॥ भवेदुद्ध
 तनृत्ये च त्रिदिवा सरितंतरे॥३७॥ पुंसि स्वर्गे दीदिविर्नाधिषणेऽने
 तदस्त्रियां॥ निष्पावः शूर्पपवने राजमेषे कडंगके॥३८॥ पवने शि
 बिकायां नानिर्विकल्पेऽन्यलिंगकः॥ निन्हवः पुंसि निहृताववि
 श्वासापलापयोः॥३९॥ पल्लवोऽस्त्री किसलये विटपे विस्तरे वने॥
 शृंगारेऽलक्तरागे स्त्री प्रभावः शांतितेजसोः॥४०॥ पंचत्वं पंचा
 नां भावे प्राणानामत्यये पिच॥ प्रभवो जन्म मूले स्याज्जन्महेतो
 पराक्रमे॥४१॥ ज्ञानस्य चादिमस्थाने प्रसवो गर्भमोचने॥ उत्पा

देस्यादपत्येपि फलेपि कुसुमेपि च ॥४२॥ प्रसेवः पुंसि वीणांगे स्तु
 ते च पार्थिवो नृपे ॥ पार्थिवी तु सितायां स्त्री पृथिव्या विकृतौ त्रिषु ॥
 ॥४३॥ पुंगवः स्याद्बलीवर्दे प्रभेदेऽप्यौषधस्य च ॥ उत्तरस्थः पुनः श्रे
 ष्ठे फेरवो जंबुके स्त्रपे ॥४४॥ बल्लवः रूपकारे स्यात्भीमसेने च
 गोदुहि ॥ बाधवो बंधुसु हृदो भार्गवो गजधन्विनोः ॥४५॥ शुक्रप
 रशुरामे च भार्गवी पार्वती श्रियोः ॥ दुर्वायां भैरवः पुंसि शंकरे
 भीषणे त्रिषु ॥४६॥ माधवोऽजे मधोराधेयाद्वेनां स्त्रियां मिसौ ॥
 मधुशर्करा वासंति कुट्टनी मदि रासु च ॥४७॥ गोमहिषादि संपत्तौ
 यादवः पुंसि केशवे ॥ राजीव नलिने नातु भेदे हरिणमीनयोः ॥४८॥
 राघवोऽभ्यर्हामीनभेदे च रघुवशजे ॥ रौरवो नरके घोरे बडवा
 द्विजयोषिति ॥४९॥ अश्वयां कुम्भदा स्यां च नारी जात्यंतरे पि च ॥
 बाहुवकरणे स्त्रीणां घो टको धेनु पुंसकं ॥५०॥ पातालेन स्त्रियां
 पुंसि ब्राह्मणे बडवानले ॥ विभवो रैमो ह्येभ्य र्ये विद्रुवो विद्रुतो
 धियि ॥५१॥ विभावः स्यात्परिचये रसस्योद्दीपनादिषु ॥ शात्र
 च भावसहस्रो शत्रूणां शात्रवो द्विवि ॥५२॥ षाड्वोगानरसयो
 सचिबो मंत्रिचेटयो ॥ सहाये संभवो हेतावुत्पत्तौ मेलके पि च ॥
 ॥५३॥ आधारानतिरिक्तत्वेऽप्यार्धयस्य निगद्यते ॥ सुग्रीवो वासुदे
 वस्य हयेशाखामृगेश्वरे ॥५४॥ सुषवी कारवेले स्यात्लूणां जी
 रकजीरयोः ॥ सैधवोऽस्त्रीमाणि मथेनाम्बे सिंधुभवे त्रिषु ॥५५॥
 वचतुः ॥ अनुभावः प्रभावे स्यान्निश्वये भावबोधके ॥ भवेद्
 भिषवः स्ताने मद्यसंधानयज्ञयोः ॥५६॥ अपन्हवस्तु पुल्लिङ्गः
 स्मृतस्त्रेहापलापयो ॥ आदीनवः पुमान्दोषपरिक्लिष्टदुरंतयो
 ॥५७॥ उपलवः संहिकेयविप्लवो त्यातयोरपि ॥ कुशीलवस्तु वा
 ल्मीकीनटयाचक्रयोरपि ॥५८॥ जलबिल्वः कर्कटे स्यात्पंचागे
 जलचत्वरे ॥ जीवजीवश्च कोरे स्याद्भुमभेदेऽपि पुंस्ययं ॥५९॥ धा
 मार्गवस्तु पुंसि स्याद्गामार्गे च घोषके ॥ पारिप्लवश्चा कुले

स्याच्चंचलेचपराभवः॥६०॥तिरस्कारेविनाशेचपुंसिपारशवः
 पुमान्॥परस्त्रीतनयेशस्त्रेद्विजाच्छूद्रासुतेपिच॥६१॥पुटग्री
 वस्तुपुल्लिङ्गोर्गरीताम्रकुंभयोः॥बलदेवोबलेवातेनायमाणौष
 धौस्त्रियां॥६२॥रंतिदेवस्तुनृपतेर्भेदेचगरुडध्वजे॥रोहिताश्व
 श्वित्रभानौहरिश्चंद्रनृपात्मजे॥६३॥अथशीतशिवंकीबंशैले
 यमाणिमंशयोः॥पुंसिसक्तुफलावृक्षेतथामधुरिकौषधौ॥६४॥
 सहदेवावलादंडोत्पलयोःशारिवौषधौ॥सहदेवीतुसर्पास्यां
 पुंसिस्थात्पाडवेपुनः॥६५॥वपंच॥आशितंभवमनाद्येतत्ता
 वप्याशितंभवा॥द्वुतिवांतवर्गः॥शद्विः॥अंशुःप्रभाकिर
 णयोर्नाशातृष्णादिशोस्त्रियाम्॥आशुर्ध्यान्यांतरेशीघ्रेपीशा
 लांगलदंडके॥१॥ईशःप्रभौमहादेवेकाशीवाराणसीपुरे॥न
 स्त्रियांतृणभेदेस्यात्कीशोदिगंबरकपो॥२॥कुशीफालेकु
 शांरज्ज्वांत्रिषुपापिष्टमत्तयोः॥योन्करामसुतद्वीपेनादर्भःस्त्री
 कुशंजले॥३॥केशःस्यात्पुंसिवरुणेद्वीवेरेकुंतलेपिच॥कु
 शादुःखेपिकोपेपिव्यवसायेपिदृश्यते॥४॥कोशोस्त्रीकुड्म
 लेषात्रेदिव्येखद्रुपिधानके॥जातिकोशोऽर्थसंघातेपेक्षयांशब्द
 दिसंग्रहे॥५॥दर्शस्तुस्यादमावास्यायागभेदावलोकने॥दं
 शःकीटविशेषेचवर्मदंशनयोःपुमान्॥६॥दशावस्थादीपव
 र्णोर्वस्त्रांतेभूमिन्योविति॥दृक्स्त्रियादर्शनेनेत्रेबुद्धौचत्रिषु
 बीक्षके॥७॥नाशःपलायनेपिस्यान्निधनानुपलंभयोः॥निशा
 दारुहरिद्रायांस्यान्त्रियामाहरिद्रयोः॥८॥पशुर्मृगादिदेवाजै
 नाऽव्ययंपशुदर्शने॥पाशःकेशादिपूर्वस्यात्तत्संधेकर्णपूर्वकः
 ॥९॥सुकर्णेचस्वसामर्थ्यान्मृगपश्यादिवंधने॥पांशुर्धूलौच
 सस्यार्थचिरसंचितगोमये॥१०॥पेशीसुपक्वकलिकेमांस्यांख
 द्रुपिधानके॥मांसपिंड्यामंडभेदेराशेर्मेषादिपुंजयोः॥११॥पुं
 सिवंशःकुलेवर्णोपृष्ठावयववर्गयोः॥वशाबंध्यासुतायोषा

स्त्रीगवीकरणीषु च ॥१२॥ त्रिष्वप्यते क्रीवमायतत्वे चेच्छाप्रमुत्त्व
यो ॥ विट् पुं सिमनुजे वैश्ये वेशे वेश्या गृहे गृहे ॥१३॥ नेपथ्ये च
शशीवालै लोघे नृपशुभे दयोः ॥ स्पर्शो रुजायां दाने च स्पर्शने स्प
र्शने पि च ॥ स्पर्शः स्यात्संपराये च प्रणिधानपि पुं स्पय ॥ शत्रिः ॥
आदर्शो दर्पणे टीका प्रतिपुस्तकयोरपि ॥१५॥ उद्दीशो ग्रंथभेदे
स्यादुद्दीशः श्रृंगिकापतौ ॥ उपांशु जपभेदे स्यादुपांशु विजने
ऽव्यय ॥१६॥ कपिशः स्त्रियुश्यावे स्त्रीमाधन्यां सिल्हके पुमान्
॥ कर्कशः काशमर्दे सुकोपिल्येष व्यसौ पुमान् ॥१७॥ त्रिषु साह
सिके क्रूरे दृढामसृण निर्दये ॥ कीनाशः कर्षकसुद्रोपांशु घातिषु
वाच्यवत् ॥१८॥ यमेनाकुलिशो न स्त्रीदभोलो नाद्रवांतरे ॥ गि
रीशोऽद्रिपतौ वाचस्पतिशंकरयोः पुमान् ॥१९॥ लुंगीशः स्तु
पुमानौ रीवल्लभे हिमदीधितौ ॥ दुस्पर्शो धन्वयासेनाकंदका
र्यास्त्रियात्रिषु ॥२०॥ खरस्पर्शे धनिस्त्रिंशः खड्गेनानिर्दये त्रिषु
॥ निर्वेशः स्तुपुमान्भोगे वेतने मूर्च्छने पि च ॥२१॥ निवेशः पुंसि
विन्यासे शिविरीहाहयोरपि ॥ निर्देशः शासने पि स्यात्कथनो
पांतयोरपि ॥२२॥ नीकाशो निश्चये तुल्ये पलाशं छदने मतं ॥ श
टी किंशुकरसमुपुसि स्याद्दूरिते त्रिषु ॥२३॥ प्रकाशः स्तुस्फुटे
ख्यातः प्रहासात्पयोरपि ॥ प्रदेशो देशमात्रे स्यात्तर्जन्यं कुष्ठ
समिते ॥२४॥ भित्तावपि च पिंगाशी नीलिकायां न पुंसकं ॥ जा
त्यस्वर्गे पुमान्पल्लीपतौ मत्स्यांतरे पि च ॥२५॥ वालिशः श्र
शिशो मूर्खे भूकेशः शैबले वटे ॥ भूकेश्य वल्गुजे पि स्यात्लोम
शो मुनिमेषयोः ॥२६॥ लोमान्विते स्त्रियां काकजं घामांसीव
चासु च ॥ शूकशिं चि महामेढाकाशी शेशा किनीभिदि ॥२७॥ वि
वश्च स्त्रियवस्थात्मारिष्टदृष्टि योरपि ॥ विकाशः पुंसि विज
ने प्रकाशे सदृशसमे ॥२८॥ उचिते चाऽथ संवेशः स्वापस्त्री
रतबंधयोः ॥ सुखाशे वरुणे राजतिनिशे सुखभोजने ॥२९॥

हुताशो निर्दये चाशारहिते पिशुने पिच ॥ शचतुः ॥ अयदेशः पुमा
 लुप्त्ये निमित्तव्याजयोरपि ॥ ३० ॥ अपभ्रंशस्तु पतने भाषाभेदापश
 व्योः ॥ आश्रयाशः पुमान्वन्धौ त्रिषु वा श्रयनाशके ॥ ३१ ॥ उप
 स्पर्शः स्पर्शमात्रे स्नानाच्च मनयोरपि ॥ उपदेशो विदेशे च नेंद्रो
 गांतरे पिच ॥ ३२ ॥ क्रूरहृक् पिशुने वाच्यलिंगः पुंसि शनैश्चरे ॥ खं
 डपशुः पशुशमेशं करे चूर्णलेपिनि ॥ ३३ ॥ खंडामलकभेषज्ये सिद्धि
 कांतनये पिना ॥ जीविते शोयमे पुंसि त्रिषु स्याज्जीवितेश्वरे ॥ ३४ ॥
 नागपाशः पुमान् स्त्रीणां करणे च रुणा युधे ॥ पंचदशी त्वमावा
 स्या यौर्णमास्योश्च योषिति ॥ ३५ ॥ प्रतिष्कशः सहाये स्याद्वा
 र्ताहरपुरोगयोः ॥ परिवेशो वेष्टने स्यात्परिधाने पिपुंस्य च ॥ ३६ ॥
 पादपाशी खड्गकायां शृंगवलायामपि स्त्रियां ॥ पुरोडाशो हविर्भे
 दे च मस्यां पिष्टकस्य च ॥ ३७ ॥ हुतशेषे च भूमिस्पृक् पुंसि मानववै
 श्ययोः ॥ इति शांतवर्गः ॥ पैकम् ॥ षः कचे पुंसि विज्ञे च श्रेष्ठे
 स्यादभिधेयवत् ॥ क्षः संवर्ते राक्षसे च नरसिंहे च विद्युति ॥ १ ॥
 क्षेत्रे नाशे क्षेत्रपाले हि निवासे गतौ क्षये ॥ षट्तिः ॥ अक्षोज्ञाता
 र्थशकटव्यवहारेषु पाशके ॥ २ ॥ रुद्राक्षेन्द्राक्षयोः सर्पे विभीतक
 तरावपि ॥ चक्रे कर्षे पुमान् क्लीबंतूत्ये सौवर्चलेन्द्रिये ॥ ३ ॥ उषा
 बाणसुताराभ्योरुषः कामिनिगुगुलो ॥ रात्रिशेष उषायां तु के
 चिदाहुस्तदव्ययं ॥ ४ ॥ ऊषः स्मारमृदि प्रोक्तं प्रभाते पिपुमानयम् ॥
 तत्संध्यायां चरध्रे च चंदनाद्रौ श्रवो विले ॥ ५ ॥ ऋषिर्वदेव सिष्टादौ
 दीधितौ च पुमानयम् ॥ त्रस्यः पर्वतभेदे स्याद्द्रुल्लूके शोणके पुमान् ॥ ६ ॥
 कृतवैधनेऽन्यलिंगे नक्षत्रे पुन्यपुंसकं ॥ कक्षा स्यादंतरीयस्य पश्चा
 दंचलपल्लवे ॥ ७ ॥ स्यर्धापदे नादोर्मूलकच्छवीरुत्तणेषु च ॥ कर्षो
 नाकर्षणो मानप्रभेदे पुन्यपुंसकं ॥ ८ ॥ कर्षूः पुमान् करीषारणैश्चि
 यांकुल्येष्टिखातयोः ॥ काशीतुवरिकायां च सौराष्ट्रमृद्यपि स्त्रियां
 ॥ ९ ॥ कोषोऽस्त्रीकुडुमले पात्रे दिव्ये खड्गपिधानके ॥ जातिकोशे

॥ अथसंघातेपेश्याशब्दादिसंग्रहे॥१०॥घोष आभीरपत्न्यास्याहो
 पालध्वनिघोषके॥कांस्येचांबुदनादेनाघोषामधुरिकौषधौ॥
 ११॥स्रोतो गीतेशुचौदक्षेतथाऽभीक्ष्णमनोज्ञयोः॥दूषा नाग
 बलायांस्त्रीतापमत्स्याटवीषुना॥१२॥तर्षो लिप्पोदन्ययोस्ति
 ट्कांतौवाचिरुचौस्त्रिया॥तुषो धान्यतंगस्रद्धोस्तृषालिप्सा
 तृषोस्त्रिया॥१३॥तृट् लिप्सायामुदन्यायांस्मरपुत्र्यामपिस्त्रिया
 ॥दक्षस्त्रिषुपटौपुंसिताम्रचूडेप्रजापतौ॥१४॥मुनिभेदेहरवृषेद्रु
 मभेदेस्त्रियांभुवि॥दोषःस्यादृषणेपापेदोषारात्रौभुजेपिच॥१५
 ध्वांसोमत्स्यात्वगोकाकेतर्काटमिमुकेपिच॥ध्वांसीककोलिका
 यास्यानुक्षसत्कर्त्तृणपिच॥१६॥क्रीबेऽथपुंसिमहिषेनिष्ठे
 पुनरन्यवत्॥पूक्षोजटीगर्दभांडूरीपभित्कुंजराशने॥१७॥य
 क्षोमासाईकेपार्श्वगृहेसाध्यविरोधयोः॥केशादे परतो वृंदेबले
 सखिसहाययोः॥१८॥चुल्लीरंध्रेपतत्रेचराजकुंजरापार्श्वयोः॥
 प्रेक्षा नृत्येक्षणेबुद्धौ प्रैषः क्लेशेचमर्दने॥१९॥उन्माने प्रैषणेपौषो
 मासेतत्पूणिमातियो॥स्त्रियांभक्षाभृतौयाज्यासेवाभिसितवस्तु
 षु॥२०॥माषो व्रीह्यंतरेमूर्खेमानत्वग्दोषभेदयोः॥मिषं व्याजे
 स्पर्द्धनेनामेवो राश्यांतरेस्तभे॥२१॥भैषज्यभिदिमोक्षस्तुमुक्ति
 पाटलिमोचने॥यक्षोगुह्यकमात्रेचगुह्यकाधीश्वरेपिच॥२२॥र
 क्षानतुरक्षणयोरुक्षस्त्वप्रेम्यचिक्कणे॥लक्ष्मणपुंसिसंख्या
 यांकीर्त्तव्याजशरव्ययोः॥२३॥वर्षोऽस्त्रीभारतादौचनंबूहीपा
 न्दृष्टिषु॥प्राचट्कालेस्त्रियांभूम्निविट् स्त्रीव्यापनविष्ठयोः२४
 विषंतुमरल्लेतोये॥तिविषायांचयोषितिरूपोधर्मैबलीचर्दंशृग्यांपुरा
 शिभेदके॥२५॥अग्नेस्यादुत्तरस्थश्चव्यासमूषिकशुक्लले॥तथावास्तु
 स्थानभेदेपुमानेषप्रकीर्तित॥२६॥तृषामूषिकपण्यंचयतीनामासेने
 वृषे॥ज्योषंस्यात्रिकट्द्रव्येकरिभेदेपुमानयोः॥२७॥शुषिःशेषेन्निस्त्रि
 स्याज्येषःसकर्मणेवधे॥अनंतेनाप्रसादेनस्वनिर्मल्यार्पणेस्त्रियां॥२८

उपयुक्तेतरेनस्त्रीशोषोयस्मणिशोषणे ॥ षत्रिः ॥ अध्यस्योः
 धिरुतेपुंसिस्यात्पत्यस्येऽभिधेयवत् ॥ २९ ॥ अभीषुः प्रग्रहेरभ्यो
 नाकर्षोद्युतद्वन्द्विये ॥ पाशकेशारिफलकेकोरुडाभ्यासवस्तुनि ॥
 ॥ ३० ॥ आकर्षणेपिपुंसिस्यादामिषं पुंश्वपुंसकं ॥ भोग्यवस्तु
 निसंभोगेप्युक्तोचेपललेपिच ॥ ३१ ॥ उष्मीषं तु शिरोवेष्टेकिरीटे
 लक्षणांतरे ॥ उत्प्रेक्षा नवधानेपिकाव्यालंकारणांतरे ॥ ३२ ॥ क
 ल्मषं किल्बिषेक्लृबं पुंसिस्यान्नरकांतरे ॥ कल्माषोयातुधानेच
 कृष्णपांडवकृष्णयोः ॥ ३३ ॥ कलुषं त्वाविषेपापेकिल्बिषं पा
 परोगयोः ॥ अपराधेपिकुल्माषं कांजिकेयावकेषुमान् ॥ ३४ ॥ गं
 दुषो मुखपूर्तीभपुष्करप्रस्तुतोन्मिते ॥ गवाक्षी शक्रवारुण्यां
 गवाक्षीजालकेकपौ ॥ ३५ ॥ गोरसो नागरंगेस्याद्गवांचपरि
 रसके ॥ जिगीषाजेतुमिच्छायां व्यवसायप्रकर्षयोः ॥ ३६ ॥ तवी
 षी शक्रकन्यायां पुंसिस्वर्गेमहोदधौ ॥ तावीषी चंद्रकन्यायां
 नास्वर्गाबुधिकांचने ॥ ३७ ॥ नहुषो नागभेदेस्यात्सोमवंशनृ
 पेपिच ॥ निकषः श्लाघफलकेनिकषायातुमातरि ॥ ३८ ॥ निमे
 षनिमिषौ कालप्रभेदेः क्षिनिमोलने ॥ परुषं कर्बुरेरुक्षेनिहु
 रोक्तौचवाच्यवत् ॥ ३९ ॥ प्रदोषः समयेदोषेप्रत्यूषो हर्मुखेवसौ ॥
 पीयूषं सप्तदिवसावधि क्षीरंतथाऽमृते ॥ ४० ॥ पुरुषः पूरुषेसां
 ख्यद्वेचपुन्नागपादपे ॥ पौरुषं पुरुषस्यस्याद्वावेकर्मणितेजसि
 ॥ ४१ ॥ ऊर्ध्वविस्तृतदोऽप्यजिन्ममानेत्यभिधेयवत् ॥ मद्दिषी कृता
 भिवेकासैरिभ्योरोषधीभिदि ॥ ४२ ॥ मारीषः शाकभिर्यार्थना
 द्योक्त्यापुंसियोषिति ॥ दक्षांबायां मृगाक्षीतुविशालामृगानेत्र
 योः ॥ ४३ ॥ रक्ताक्षः कासरेकूरेपारावतचकोरयोः ॥ रौहिषं क
 ल्मषेक्लृबं पुंसिस्यादुरिणांतरे ॥ ४४ ॥ विश्लेषो विधुरेयोनेशुश्रू
 षा स्यादुपासने ॥ कथनेपोतुमिच्छायां शैलूषो नटविल्वयोः ॥
 ॥ ४५ ॥ संघर्षस्तुपुमान्घृष्टोस्पर्धायांचप्रभंजने ॥ समीक्षातु

स्त्रियां तत्त्वबुद्धावपि निभालने ॥ ४६ ॥ षचतुः ॥ अनुकर
 षोरथाधः स्थदारुण्यप्यवकर्षणे ॥ अंबेरी षं रणे भ्राष्ट्रे क्लीबं पुं
 सिनृपांतरे ॥ ४७ ॥ नरकस्य प्रभेदे च किशोरे भास्करे पिव ॥ आम्ना
 तकेऽनुतापे चानिमिषो मत्स्यदेवयोः ॥ ४८ ॥ अनुतर्षः सुरापा
 नपात्रे तृष्णाऽभिलाषयोः ॥ अहि द्विद्वुरुडेशके मयूरे नकुले सु
 मान् ॥ ४९ ॥ अलंबुष प्रहस्ते च छर्दने राक्षसांतरे ॥ अलंबुषा तु
 मुंडीर्यो स्वर्गवारांगनांतरे ॥ ५० ॥ अथ किंपुरुषो लोकभेदकिं
 न्नरयोः पुमान् ॥ देववृक्षः सप्तपर्णे मंदारादिषु शुगुलौ ॥ ५१ ॥
 नदिघोषेर्जुनरथे घोषे वंदिजनस्य च ॥ परिवेषस्तु पुलिंगपरिधौ
 रिबेषणे ॥ ५२ ॥ परिघोषो निनादे स्याद्वाच्ये जलदध्नौ ॥ प
 लंकषा गोसुरकेरास्त्रागुगुलुकिंशुके ॥ ५३ ॥ मुंडीरीलास्यो
 श्वस्त्रीराक्षसतुपलंकषः ॥ वीरवृक्षस्तु भल्लातककुभद्रमयोः
 पुमान् ॥ ५४ ॥ भूतवृक्षस्तु शाखो टट्टुमेशो नाकपादयोः ॥ महः
 घोषा तु कर्कटशृग्यापुंस्यतिघोषणे ॥ ५५ ॥ क्लीबं हृद्देराजरक्ष
 सुवर्णालिपियालयोः ॥ वातरूषस्तु वातूलोत्कटयोश्चक्रकार्मु
 के ॥ ५६ ॥ विशालाक्षो हरेतास्येनासुनेत्रेऽभिधेयवत् ॥ सक
 टाक्षो वराक्षे नाकटाक्षसहिते त्रिषु ॥ ५७ ॥ दूतिषांतवर्गः ॥
 सहिः ॥ कंसो स्त्रीतैजसद्रव्येकां स्यमाने सुरेतुना ॥ कास्तू र्धि
 कलवाचि स्यात्तथा शक्त्या युधे स्त्रियाम् ॥ १ ॥ शुद्धः स्यात्तत्त्व
 के स्तंबे हारभित्तं शिपर्णयोः ॥ गोसो बोलौषसोश्वास दक्षुपक्षि
 भिदोः पुमान् ॥ २ ॥ त्रासो भये मणेर्दोषे दासी वाणाभुजिष्ययो
 ॥ दासो भृत्ये च शूदे च ज्ञातात्मनि च धीवरे ॥ ३ ॥ नासा तु नासि
 कापाचहारोर्ध्वदारुणि स्त्रियाम् ॥ प्रसू रं स्त्राजनन्योश्चक्रद
 लीवीरुधोऽस्त्रिया ॥ ४ ॥ वस्तु नादेव भेदाभिभायोऽक्रचकरा
 जसु ॥ क्लीबे वृद्धौ षधेऽश्वे च रत्नमधुरे त्रिषु ॥ ५ ॥ भास पु
 सिप्रभाषा स्याद्विशेषे विहगस्य च ॥ भाः प्रभावे मयूरे स्त्रीमा

श्रुद्रमासयोः पुमान् ॥ ६ ॥ मांसं स्यादामिषे क्लीबं कक्कोली जटयोः
 स्त्रियाम् ॥ मिसिः स्त्रीमधुरा मांस्योः शतपुष्याजमोदयोः ॥ ७
 ॥ मृत्सा काष्ठ्यांश्रेष्ठमृदिरसोगंधरसेजले ॥ शृंगाशदौ विषे वीर्ये
 तित्तादौ द्रवरागयोः ॥ ८ ॥ देहधातुप्रभेदे च पारदस्वादयोः पुमान्
 ॥ स्त्रियां तुरसनापाठाशल्लकीकंगुभूमिषु ॥ ९ ॥ रासः कोल्लह
 लेध्वानेभाषाशृंखलकेपि च ॥ कीडाभेदे च गोपानां वत्सः पुत्रा
 दिवर्षयोः ॥ १० ॥ तर्णकेनोरसिक्लीबं व्यासो नाविस्तृते मुनौ ॥
 शंसावचसिवांछायां हंसस्यान्मानसौ कसि ॥ ११ ॥ निर्लोभनृप
 विष्वक्केपरमात्मनि मत्सरे ॥ योगिभेदे मंत्रभेदेशरीरमरुदंत
 रे ॥ १२ ॥ तुरंगमप्रभेदे पिहिंसाचौर्यादिघातयोः ॥ सत्रिः ॥ अलसा
 ॥ हंसपद्यानां पादरोगद्रुभेदयोः ॥ १३ ॥ क्रियामंदे त्रिष्वथा र्विर्म
 यूखशिरवयोर्नना ॥ अदः परस्मिन्नत्र स्यादभ्यासोऽभ्यसनेति
 के ॥ १४ ॥ आगोऽपराधे पापे स्यादाश्वासः पुंसि निर्वृतौ ॥ आरज्य
 यिकापरिच्छेदे चाशीर्दे ते मरुद्भुजा ॥ १५ ॥ हितस्याशंसने स्त्री
 स्यादिष्वासः कार्मुके पुमान् ॥ त्रिषु स्यात्सेपके चेषोरुच्छासः प्र
 णनेपि च ॥ १६ ॥ आरज्यायिकापरिच्छेदे प्याशासेपि पुमानयम्
 ॥ उत्तंसः कर्णपूरेपिशिरिवरेपि च नस्त्रियाम् ॥ १७ ॥ उषः प्रसू
 षसि क्लीबं पितृप्रस्वांचयोषिति ॥ उरो वक्षसि च श्रेष्ठेऽप्येनः पा
 पपराधयोः ॥ १८ ॥ ओजो दीप्ताववष्टंभे प्रकाशबलयोरपि ॥
 ओकआश्रयमात्रे च मंदिरे च न पुंसकं ॥ १९ ॥ कीकसः कृमिजा
 तौ स्यात्पुंसिकुल्येन पुंसकं ॥ चमसो यद्रूपात्रस्य भेदे स्त्रीपि
 ष्टके स्त्रियां ॥ २० ॥ छंदः पद्ये च वेदे च स्वैराचाराभिलाषयोः ॥ ज्या
 यो वृद्धेति प्रशस्ते ज्योतिरग्नौ दिवाकरे ॥ २१ ॥ पुमान्नपुंसकं
 दृष्टौ स्यान्नक्षत्रप्रकाशयोः ॥ तरो बले च रोगे च तपो लोकांतरे
 पि च ॥ २२ ॥ चांद्रायणादौ धर्मेषु मान् शिशिरमाघयोः ॥ तमो
 ध्यांते गुणेशो के क्लीबं बालाविधुंतुदे ॥ २३ ॥ तामसी निशिदु

गीयातामसोभुजगेसले॥तेजोहीप्तोप्रभावेचस्यात्पराक्रमरेत
 सो॥२४॥धनुः पियालेनानस्त्रीराशिभेदेशरासने॥धनुर्धरेत्रिषु
 नभः क्लीबज्योस्त्रिपुमान्मने॥२५॥घाणश्रावणवर्षासुबिसतंतौ
 तद्गुहे॥पनसः कटकिफलेकंटकेवानरांतरे॥२६॥स्त्रियांरोग
 प्रमदेस्वात्मयः स्यात्स्त्रीरनीरयोः॥पायस स्तुक्लीबपुंसोः श्रीवा
 सपरमान्नयोः॥२७॥पुक्कसी कलिकानील्योः पुक्कसः श्वपचे
 धमे॥बीभत्सो नार्जुनेनूरघृणात्मविकृतौत्रिषु॥२८॥भूयां
 स्त्रिषुबहुतरेपुनरर्थेत्वदोऽव्ययं॥मनश्चित्तमनीषायांमह
 उत्सवंतेजसोः॥२९॥मानसंसारसिखांतरभसोहर्षवेगयोः॥
 रहस्तत्त्वेरतेगुह्यैरजः क्लीबंगुणांतरे॥३०॥आतर्बचपरागेच
 रेणुमात्रेचदृश्यते॥राक्षसोयातुधानेस्याच्चंडायांराक्षसीस्मृता
 ॥३१॥रेपाः स्यादधमेकूरेरूपेण्यभिधेयवत्॥रेतः शुक्रेणार
 देचरोदश्वरोदसीतिच॥३२॥दिविभूमौपृथक्स्यात्सहोत्तया
 प्येतयोस्तथा॥लालसौत्सुक्यतृष्णातिरेकयाज्ज्ञासुचदयोः॥
 ॥३३॥वयः पक्षिणिबाल्यादौयौवनेचनपुंसकं॥वचौ नपुंसकं
 रूपेबिष्टायामपितेजसि॥३४॥पुंसिचंद्रस्यतनयेवर्हिः पुंसिहुता
 शने॥नस्त्रीकृशवपुः क्लीबंतनौशस्ताकृतावपि॥३५॥वतंस
 स्तुपुमान्कर्णपूरशेखरयोरपि॥बाहसोजलनिर्याणेशयालोसुनि
 वणके॥३६॥वायसोगुरुवृक्षेचश्रीवासध्वांसयोः पुमान्॥का
 कोदुंबरीकायांचकाकमाच्यांचवायसी॥३७॥विद्वानात्मविदि
 प्राज्ञोपंडितेचाभिधेयवत्॥विलासोहावभेदेस्याल्लीलायामपिपुं
 स्ययं॥३८॥वितंतसो बंधनोपायेमृगाणांपक्षिणामपि॥तेषाम
 पिचविष्वासहेतोः प्रावरणेपिच॥३९॥वेधाः पुंसिहृषीकेशेषुधे
 चपरमेष्ठिनि॥शिरः प्रधानेसेनाग्रेशिरवरेमस्तकेपिच॥४०॥श्री
 वासोवृकधूपेपिपंकजेमधुसूदने॥श्रेयो मुक्तौसुभेधर्मतिप्र
 शस्तेचपाच्यवत्॥४१॥श्रेयसीकरिपिप्यत्यामनयापाठयेरपि

सहो जलेज्योतिषिचपुंसिहेमेनमार्गयोः॥४२॥ सरसी विष्णुका
 सारसरो नीरतडागयोः॥ स्यात्समासस्तुपुष्टिगः संक्षेपेचसम
 र्थने॥४३॥ सारसः पक्षिभेदेहोः क्रीचंतुगर्गमीरुदे॥ सादसं तु च
 लात्कारकृतकार्येदमेपिच॥४४॥ सुरसस्तत्रियुस्वादोपणांश
 तुनपुंसके॥ स्त्रीरास्नानागमात्रोश्चयोतोऽनुवेगद्वंद्विये॥४५॥ ह
 विर्होतज्यमात्रेचसर्पिष्यपिनपुंसके॥ सचतुः॥ अधिब्रामोनि
 वासेस्यात्संस्कारेधृपनादिभिः॥४६॥ अवभ्यंसः परित्यागेनिर्दने
 ष्ववचूर्णने॥ अवतंसो नस्त्रियां स्यात्तृणं प्रवेशशब्दे॥४७॥ अ
 गौकाः पुंसिगरभेपक्षिपंचास्ययोरपि॥ उद्विहस्तभवाच्यत्विग
 पुंसिहुताशने॥४८॥ कलहंस्तुकाद्वेगजहंसेनृणेतमे॥ कनी
 यानतिपूनिस्यादत्यल्पाजुजयोस्त्रिषु॥४९॥ कुंभीनसः कूरस
 र्वस्त्रियां लवणमातरि॥ भवेद्वनरसः सांद्रेनियामे मोरदंबुनि॥
 ॥५०॥ कर्पूरेषीलुपण्यांचसम्यक्सिद्धसंपिच॥ चंद्रहासोरश
 शीवकरवालेः सिमात्रके॥५१॥ जटायुः पुंसि संपातेः कनीयसि
 चगुगुलौ॥ अथतामरसंपद्येताम्रकांचनयोरपि॥५२॥ त्रिस्तो
 ताजन्तुकन्यायां श्रोतस्वत्यं नरेस्त्रियां॥ दिवोकाश्च दिवोकाश्च
 पुंसिदेवचचातके॥५३॥ दीर्घायुः शाल्मलीवृक्षवायसे जीवकद्रु
 मे॥ मार्कंडेयेचपुंसि स्याच्चिरजीविनिवाच्यवत्॥५४॥ नगौकाः
 पुंसिशरभेपक्षिपंचास्ययोरपि॥ निःश्रेयसंतुकल्याणमोक्षयोः
 शंकरेपुमान्॥५५॥ नीलांजसाक्षरो भेदे सरिद्धेदेचविद्युति॥ प्र
 चेताः पाशिनिमुनौनाप्रकृष्टद्वित्रिषु॥५६॥ पुनर्वसुर्नोमुनिभि
 द्यजेद्विलेतुभांतरे॥ पौर्णमासः पुमान्यज्ञेभेदे स्त्री पूर्णिमातिथौ
 ॥५७॥ महारसः स्यात्तवर्जरेकोशकारकशेरुणोः॥ मलीमसस्तु
 मलिनेपुष्पकाशीसल्लोहयोः॥५८॥ भवेन्मधुरसाद्राक्षामूर्धिका
 दुग्धिकासुच॥ यमस्वसातुदुर्गायां यमुनायामपिस्त्रियां॥५९॥
 यवीयाननुजेपि स्यादतिपूनि चवाच्यवत्॥ रासेरसस्तुगोष्ठ्यां

स्याद्रसशृंगारयोरपि॥६०॥रससिद्धिरसावासषष्ठीजागरकेपि
च॥राजहंसस्तुकादंबेकलहंसेनृपोत्तमे॥६१॥वरीयान्योग
भिच्छेष्टवरिष्ठेष्वतिथूनिच॥विहायाःशकुनेपुंसिगगनेपुनपुं
सकं॥६२॥विभावसुःपुमान्स्वयंहारभेदेचपावके॥श्वःश्रेय
संचकल्पाणंपरमात्मनिशर्मणि॥६३॥अथसर्जरसोवाद्यभा
उभेदेचधूणके॥सप्तार्चिःपावकेपुंसिकूरचसुषिचत्रिषु॥६४
साधोयानतिबाहेस्यादतिसाधौचवाच्यवत्॥सिद्धरसेरसेपुं
सिधातुप्रभृतिषुत्रिषु॥६५॥सुमनाःपुष्पमालत्योःस्त्रियांनाधी
रदेवयो॥सुमेधास्तुस्त्रियांज्यातिष्ठात्यांविषुसुबुद्धिनि॥६६॥सपं
च॥दिष्पचक्षुःसुगंधस्यभेदेनांधेसुलोचने॥स्यान्नभश्चमसश्च
त्रिचित्रापूर्वेद्रजालयोः॥६७॥दिंगुनिर्यासद्वयेषनिंबेहिंगुरसेपिच
॥सषट्॥हिरण्यरेतापुंसिस्थादिवाकरहविर्भुजोः॥६८॥द्वि
सांतवर्गः॥द्वैकम्॥द्वःशिवेसलिलेशून्येधारणेमंगलेपिच॥
गगनेनकुलीशेचरक्तेनाकेचवर्ण्यते॥१॥द्वहिः॥अहिर्ब्रह्मासुरेस
र्पपुंसीहोद्यमवाञ्छयो॥कुहूस्त्रीकोकिलालापेनष्टंदुकलदर्शयो
॥२॥ग्रहोनुग्रहनिर्बंधग्रहणेपुण्येद्यमे॥सूर्योदौष्टतनादौचसैहिकेयोपरा
गयोः॥३॥ग्राहोग्रहेऽवहारेचगुहःपाण्मातुरेगुहा॥सिंहपुच्छा
चंगर्तेचपर्वतादेश्वगब्धरे॥४॥गृहंगृहाश्चपुंभूम्निकलत्रेपिचस
द्यनि॥नाहस्तुबंधनेकूटेषोहो गजाग्रिपर्वणो॥५॥वाच्यवन्ति
पुणेतर्केबर्हं पिच्छदलेस्त्रिया॥बहूस्यात्र्यादिसंख्यासुविषु
लेप्यभिधेयवत्॥६॥महीनद्यंतरेभूमौमहत्सवतेजसोः॥अ
थमोहोन्यलिंगस्याद्विधायान्चमूर्च्छने॥७॥लोहोऽस्त्रीशस्त्र
केलौहेजोगकेसर्वतैजसे॥बहूस्यादृषमस्कंधेवाहेगधबहेपिच
॥बाहोभुजेपुमान्मानभेदाश्चवृषबायुषु॥व्रीहिःसामान्यधा
न्यस्यादासुधान्येतुपुंस्ययं॥८॥व्यूहस्याहलविन्यासेनिर्मा
णेवृंदतर्कयोः॥सहोबलेनस्त्रियास्यात्स्त्रियांतुनखभेधजे १०

दंडोत्पलामुद्गपणीकुमारीवृष्टिवीषुच॥सिंहःकंठीरवेगशौसत्त
 मेचोत्तरस्थितः॥११॥सिंहीनुकंटकार्यस्याह्वानाकौवासकेपि
 च॥स्नेहःस्यात्पुंसितैल्यदिरसद्रव्येचसौहृदे॥१२॥हृत्रिः॥अ
 त्पूहोनीलिकायांस्त्रीकालकंठरवगेपुमान्॥आग्रहोनुग्रहा
 सत्तयोरान्नमेग्रहणेपिच॥१३॥आरोहस्त्वबरोहेचबराहोहा
 कटावपि॥आरोहणेगजारोहेदीर्घत्वेचसमुच्छ्रये॥१४॥उत्सा
 हस्तूद्यमेसूत्रेकटाहःकूर्मकर्परे॥हीपस्यचप्रभेदेस्यात्तैलादे
 षाकभाजने॥१५॥जायमानविषाणाग्रमहिषीशावकेपिच॥क
 लहंयुद्धकालेनारवद्धकोशेचमंडने॥१६॥दात्पूहेस्तुपुमान्
 कालकंठचातकपक्षिणोः॥निग्रहोभर्त्तनेपिस्यान्मर्यादायां
 चबंधने॥१७॥निर्व्यूहःशिरवरेद्वारेनिर्यासेनागदंतिके॥निरू
 होवस्तिभेदेस्यादूहशून्येचनिश्चिते॥१८॥प्रग्राहस्तुतुल्यसू
 त्रेवृषादिप्रग्रहेपिच॥पटहोनासमारंभेआनकेषुन्नपुंसके
 ॥१९॥प्रवहस्तुबहिर्यात्रामातरिष्वप्रभेदयोः॥प्रग्रहस्तु
 तुल्यसूत्रेबंधानियमनेभुजे॥२०॥हयादिरश्मोरश्मौचसुवर्णा
 लुमहीरुहे॥प्रवाहस्तुप्रवृत्तौस्यादपिस्त्रोतसिवारिणः॥२१॥व
 राहःसूकरेविष्णोमानभेदेःद्विमुस्तयोः॥वागहीमातृभेदेस्याद्वि
 ष्वक्सेनप्रियौषधौ॥२२॥राजाहंजोगकेक्रीबंराजयोभ्येऽभिधे
 यवत्॥विग्रहःकायविस्तारेविभागेतारणेस्त्रियां॥२३॥विदे
 हःकायशून्येस्याज्जनकान्वयभूमिपे॥वैदेहीरोचनासीतावपि
 कूस्त्रीपिप्यलीसुच॥२४॥संग्रहोबृहदुद्गंगेग्रहसंक्षेपयोरपि॥
 सुवहाशल्लक्ष्म्यलापणीगोधापदीषुवीणायाम्॥२५॥रास्ना
 शेफालिकयोःस्त्रीसुरवबाहोन्यलिंगस्यात्॥हचतुः॥अव
 ग्रहोवृष्टिरोधेप्रतिबंधेगजालिके॥२६॥अभिग्रहोऽभिग्रहणे
 ऽभियोगेपिचगौरवे॥अवरोहोवतरणेप्यारोहेचलतोद्गमे॥
 २७॥अभ्यारोहाःश्वगंधायांस्त्रियांविष्वक्वाहके॥उषनाहो

ब्रणालेपपिंडेवीणानि बंधने ॥ २८ ॥ उपग्रह पुमान्वद्यमुप
 योगेनुकूलने ॥ स्याद्गंधवाहनासायां पुल्लिंगो मातरि श्वनि ॥
 ॥ २९ ॥ तन्मूहं तुलोमि स्यात्पतत्रे च न पुंसकं ॥ तमोपह सह
 स्त्रांशुमृगांकाजिनवन्दिषु ॥ ३० ॥ प्रतिग्रह स्वीकरणे सैन्यपृ
 ष्ठे पतद्गृहे ॥ द्विजेभ्यो विधिवदेयेतद्गृहे च ग्रहांतरे ॥ ३१ ॥ परिग्र
 हः परिजने पत्न्या स्वीकारमूलयोः ॥ शापे परिवर्हो राजयोग्य
 द्रव्यपरिच्छेदे ॥ ३२ ॥ परीवाहो जलोच्छ्वासे महीभृद्योग्यवस्तु
 नि ॥ पितामहे विरिंचौ स्यात्तातस्य जनकपि च ॥ ३३ ॥ महासहा
 मांषपर्ण्यामस्त्रांनेऽपि च योषिति ॥ द्रुपंच ॥ प्रपितामहद्वये च
 वेधोपितृपितामहे ॥ ३४ ॥ दूतिहंतवर्गः ॥ अथाऽन्यथानिब
 द्यंते व्यक्तं पूर्वोदितैः क्रमैः ॥ अकाराद्यंतताचारिंस्तस्मादप्य
 तिरिच्यते ॥ १ ॥ अशब्दः स्यादभावे पि स्वल्पार्थप्रतिषेधयोः ॥ अ
 नुकंपायांच तथा वा सुदेवत्वनव्ययः ॥ २ ॥ आः प्रगृह्यं स्मृतौ वा
 क्येऽनुकंपायांसमुच्चये ॥ दुर्भेदे च रुषोक्तौ चापाकरणानुकंपयोः
 ॥ ३ ॥ द्विषादेनुकंपायां लक्ष्म्यां पुनरनव्ययं ॥ असंबोधनरोषोक्त्यो
 रनुकंपानियोगयोः ॥ ४ ॥ पदपूरणे च पादपूरणेऽपि च दृश्यते ॥ ऊ
 वाक्यारंभरक्षाः नुकंपास्वपि च दृश्यते ॥ ५ ॥ अशब्दे लार्हणे वा
 क्ये देवां वायां त्वनव्ययं ॥ अर्वाक्यारंभरक्षायांच क्षस्मृत्यो
 रनव्ययं ॥ ६ ॥ देवां वायां दनौ चापि भैरवे दनुजै गतौ ॥ लृकारो दे
 वमातायां भुवि कुध्रे च कीर्तितः ॥ ७ ॥ लृकारो देवनायां स्यान्नार्या
 त्मन्यपि मातरि ॥ एस्मृतावप्यसूयानुकंपामंत्रिणदूतिषु ॥ ८ ॥
 ऐशब्दो दृश्यते दूतौ स्मृत्या मंत्रणयोरपि ॥ ओसंबोधनज्ज्वा
 ने स्मरणे चानुकंपने ॥ ९ ॥ औशब्दः कथितो दूतौ तथा संबोधने
 पि च ॥ स्त्रीतु विप्रं भरायां स्यात्पुमांस्तु नि स्वने स्मृतः ॥ १० ॥ कैकं
 ॥ कुपापे च षडर्थे च कुत्सायांच निवारणे ॥ कहिः ॥ धिग्भर्त्स
 ने च निदायां ॥ कत्रिः ॥ मनागप्यलमंदयोः ॥ ११ ॥ हिरुकृश

ब्रह्मिनार्थेचमध्यार्थेपिचदृश्यते॥गहिः॥अङ्गुसंबोधनेदृष्टेसं
 गमास्तूययोरपि॥१२॥डुहिः॥आङ्गुसीमायामभिव्याप्तौक्रिया
 योगेषदर्थयोः॥चैकं॥चान्वाचयेसमाहारेप्यन्योन्यार्थसमुच्च
 ये॥१३॥पक्षांतरेतथापादपूरणेप्यवधारणे॥चहिः॥किंचारं
 भेचसाकृत्येप्राक्पूर्वस्मिन्नवांतरे॥१४॥अग्रेप्रभातेतीतेचदेश
 दिक्कालयोरपि॥चत्रिः॥तिर्यक्कृतिरोर्थेवत्रेचविहंगादौत्व
 गव्ययं॥१५॥ननुचप्रश्नदुष्टोक्तयोःसम्यक्कट्टप्रशंसयोः॥अ
 हिः॥ननुभावेनिषेधेचस्वरूपार्थेप्यतिक्रमे॥१६॥ईषदर्थेचसा
 दृष्टयेतद्विरुद्धतदन्ययोः॥ठहिः॥सुष्ठुप्रशंसनेपि स्यादत्यर्थे
 चनिगद्यते॥१७॥ठत्रिः॥अपसुनिरचद्येचशोभनार्थेचदृश्यते
 ॥णचलुः॥अंतरेणपदंविद्याद्विनामध्यार्थयोरपि॥१८॥तैकं
 तुपादपूरणेभेदेसमुच्चयेवधारणे॥पक्षांतरेनियोगेचप्रशंसायां
 विनिगद्यते॥१९॥तहिः॥अतिशब्दःप्रशंसायांप्रकर्षलंघनेपि
 च॥नितोतासंप्रतिक्षेपवाचकोप्येषदृष्टितः॥२०॥अस्तुस्या
 दभ्यनुज्ञानेऽप्यसूयापीडयोरपि॥प्रतिक्षेपेप्रशंसायांप्रकर्षलं
 घणेपिच॥२१॥असंप्रत्यर्थउद्दिष्टमितिहेतौप्रकाशने॥निदर्श
 नेप्रकारेस्यात्परहृत्यनुकर्षयोः॥२२॥समाप्तौचप्रकरणेषुता
 त्यर्थविकल्पयोः॥समुच्चयेवितर्केचप्रश्नेचपदपूरणे॥२३॥
 उत्स्यात्प्रश्नेवितर्केचचेलुत्तितप्रशंसयोः॥पक्षांतरेप्यसाक
 ल्येजातुशब्देविगर्हणे॥२४॥कदाचिदर्थेपितथाऽन्येविक
 ल्पनिषेधयोः॥प्रतिप्रतिनिधावित्यंभूतारब्धानाभिमुख्ययोः
 ॥२५॥मात्रार्थभागवीक्षासुलक्षणप्रतिदानयोः॥वतामंत्रण
 संतोषखेदानुक्रोशविस्मये॥२६॥स्वस्तिस्यान्मंगलेपुण्येप्या
 शंसायामपिक्वचित्॥स्वित्प्रश्नेचवितर्केचतथैवपदपूरणे॥२७॥
 हेतवाक्यारंभखेदविषादहर्षसंभ्रमे॥तत्रिः॥आरादूरेसमी
 पेचकञ्चित्कामप्रवेदने॥२८॥प्रश्नेदृष्टेसंगलेचकिमुत्प्रश्नेवि

तर्कयोः॥विकल्पेतिशयेपि स्यात्तावन्मानेवधारणे॥२८॥संभ्र
मेचपरिच्छेदेतथाकात्कर्त्याधिकारयो॥पश्यतस्यात्प्रशंसायांवि
स्मयेचनिगद्यते॥३०॥पश्चात्प्रतीच्यांपरमेष्ठ्यधिकारेपिदृश्य
ते॥यद्भूतप्रश्वेवितर्केचयावत्कात्कर्त्येवधारणे॥३१॥प्रशंसा
यांपरिच्छेदेमानाधिकारसंभ्रमे॥पक्षांतरेचशंभ्वत्स्यादात्मप्रश्वेच
मगले३२पुणकल्पेसदार्थेचपुनरर्थेचदृश्यते॥सकृतसहैकवारेस्या
त्संसाक्षात्प्रत्यक्षतुल्ययो॥३३॥तच्चतुः॥अहोबतातुकंपाया
खेदेसंबोधनेपिच॥पुरस्तात्प्रथमेशाच्यामग्रतोर्थपुनरर्थयो
॥३४॥श्रद्धिः॥अश्रयायोसंशयेस्यातामधिकारेचमंगले॥वि
कल्पानंतरप्रश्नकात्कर्त्यारभसमुच्चये॥३५॥तथाभ्युपगमेपृष्ठ
प्रतिवाक्येसमुच्चये॥सदृशेनिश्चयेपि स्याद्यथातुल्यार्थमान
योः॥३६॥प्रशंसायांवृथाबंधेनिष्कारणे॥श्रद्धिः॥न्यश्रापुनः
वितर्क्येचांपरार्थेचसर्वथाहेतुबाहुयो॥३७॥द्विः॥उत्प्रका
शेविभागेचप्राबल्याःस्वास्थ्यशक्तिषु॥प्राधान्येबंधनेभावमो
क्षेलाभोर्द्धु कर्मणोः॥३८॥यत्गर्हाहेत्वबधृत्योर्यदिगर्हावि
कल्पयो॥ध्विः॥अधिस्यादधिकारेचापीश्वरेचनिगद्यते
॥३९॥नैकम्॥नस्यान्निवेधोपमयोर्निनिवेशभृशार्थयो
नित्यार्थेसंशयक्षेपकौशलोपरमेसुच॥४०॥सामीप्याश्रयदा
नेषुमोक्षांतर्भावबंधने॥राश्ययोभावविन्यासेनुवितर्कापमा
नयोः॥४१॥विकल्पानुनयातीतेप्रश्नहेत्वपदेशयोः॥नहि॥
अनुहीनेसदार्थेचपश्चात्सादृश्ययोरपि॥४२॥लक्षणेस्यभूता
ख्यानभागवीप्सास्वनुक्रमे॥आयामेचसमीपेचकित्नुप्रश्न
वितर्कयो॥४३॥चनविस्मयेसाकल्पेननुशब्दोविनिग्रहे॥अ
नुप्रश्नेपरकृतावधिकारेचसंभ्रमे॥४४॥आमंत्रणेप्यनुनयेप्र
श्नानुशावधारणे॥नानाशब्दोविनार्थेपितथानेकोभयार्थयो॥
॥४५॥स्थानेतुकरणार्थेस्याद्युक्तसादृश्ययोरपि॥यद्विः॥अप

स्यादपकृष्टार्थेवर्जनार्थवियोगयोः ॥ ४६ ॥ विपर्ययेचविकृतौचौ
 र्थे निर्देशद्वयोः ॥ अपि संभावनाप्रश्नशंकागर्हासमुच्चये ॥ ४७
 तथा युक्तपदार्थेपिकामकारक्रियासुच ॥ उपस्यादधिकार्थेच
 हीनार्थासन्नयोरपि ॥ ४८ ॥ भट्टिः ॥ अभीष्टंभूतकथनेचाभि
 मुख्याभिलाषयोः ॥ मैकं ॥ सावारणेविकल्पेचस्मातीतेपादपूर
 णे ॥ ४९ ॥ स्यान्मंगलेपरकृता ॥ भट्टिः ॥ वसोतिकसहार्थयोः ॥
 आमृजाननिश्चयेस्मृत्योरुमूरोधेः गीकृतावपि ५० ॥ प्रश्नेपिस्या
 दुमरुषोक्तौपृच्छाया मोमुपक्रमे ॥ प्रणवेचाप्युपगमेचापाकृतौ
 चमंगले ॥ ५१ ॥ कम्पादपूरणेतोयेमस्तकेचसुरवेःपिच ॥ किम्
 कुत्सायांवितर्केचनिषेधप्रश्नयोरपि ॥ ५२ ॥ किमुसंभावनायां
 स्यात्त्विमर्शेचापिदृश्यते ॥ नामकोपेभ्युपगमेविस्मयेस्मरणे
 पिच ॥ ५३ ॥ संभाव्यकुत्साप्राकाशपविकल्पेपिचदृश्यते ॥ शम्
 कल्याणसुखेसम्तुशोभनार्थसमर्थयोः ॥ ५४ ॥ संगार्थेचप्र
 हृष्टार्थेसामिनिदार्थयोर्मतं ॥ हम् रुषोक्तावनुनयेहम् स्मृता
 वप्यपाकृतौ ॥ ५५ ॥ अर्थप्रश्नेऽभ्यनुज्ञायांहम् स्यात्प्रश्नवि
 तर्कयोः ॥ भट्टिः ॥ अलम्भूषणपर्याप्तिवारणेषुनिरर्थके ॥ ५६
 शक्तावेवम्प्रकारेस्यादंगीकारेवधारणे ॥ अर्थप्रश्नेपरकृतावु
 पमापृच्छयोरपि ॥ ५७ ॥ कथमूहर्षेचगर्हायोप्रकारार्थेचसंभ्र
 मे ॥ प्रश्नेसंभावनायांचकामम्चानुमतौस्मृतं ॥ ५८ ॥ प्रकाशे
 चाप्यसूयायांतथानुगमनेपिच ॥ जोषमसुखेप्रशंसायांतूष्णीं
 लंघनयोरपि ॥ ५९ ॥ नूनमृतुनिश्चितेतर्केस्मरणेवाक्यपूरणे ॥
 परम्नियोगेक्षेपेचप्राध्वमनर्मानुकूलयोः ॥ ६० ॥ सत्यम्प्र
 श्नेऽभ्युपगमे ॥ मचतुः ॥ वश्यमनित्यप्रयत्नयोः ॥ अभी
 क्ष्यममुदुरश्रांतेशीघ्रप्रकर्षयोरपि ॥ ६१ ॥ दूदानीम्वाक्यभू
 वायांसंप्रत्यर्थेचदृश्यते ॥ तद्दिनमृदिनमध्येस्यात्तथैवप्रतिवा
 सरे ॥ ६२ ॥ सांप्रतंचाधुनार्थेस्यादुचितार्थेचदृश्यते ॥ यद्विः ॥ अ

यिप्रश्नानुनय योस्तथासंबोधनेपिच॥६३॥अये क्रोधविषा
 देचसंभ्रमेस्मरणेपिच॥दिष्ट्याहर्षमंगलेचपश्यशब्दस्तुविस्म
 ये॥६४॥प्रशंसायामपितथा॥यत्रिः॥समयांतिकमध्ययो॥
 रेकम्॥प्रप्रकर्षगताद्यर्थे॥रद्विः॥प्य रेप्राकृत्यस्त्ययो॥६५
 उर्युरीचाप्यभौशब्देविस्तारेगीकृतावपि॥दुर्निषेधेचदुष्टेचनि
 र्निर्णयनिषेधयोः॥६६॥परिस्थात्सर्वतोभावैवर्जनेव्याधिशेष
 योः॥इत्थंभूतारव्यानभागवीष्मालिंगनलक्षणे॥६७॥दोषारव्या
 नेनिरसनेपूजाव्याप्त्योश्चभूषणे॥पराविमोक्षप्राधान्यप्रातिलोम्ये
 षुधर्षणे॥६८॥आभिमुख्यभृशार्थेचविक्रमेचगतौषधे॥पुरापु
 राणेनिकटेप्रबंधातीतभाविषु॥६९॥स्वःप्रेत्यव्योम्निनाकेचा॥र
 त्रिः॥प्यंतःस्वीकारमध्ययोः॥अंतरापिविनार्थस्यान्मध्याथै
 निकटार्थयोः॥७०॥उर्युर्युर्युररीचाविस्तारेगीकृतौत्रयं॥न
 किर्निषेधोपमयोःप्रादुःप्राकाशपद्व्यते॥७१॥संभाव्येचप्रवृत्तौ
 चपुनरप्रथमेमतम्॥अधिकारेचभेदेचतथापक्षांतरेपिच॥७२॥
 लद्विः॥किलशब्दस्तुवार्तायासभाव्यानुशयार्थयोः॥रचलु
 स्याहाक्यभूषायांजिज्ञासायाचसांत्वने॥७३॥वीष्मामाननिषे
 धेषुपूरणेपदवाक्ययोः॥वैकम्॥वास्याद्विकल्पोपमयोर्वित
 र्केषादपूरणे॥७४॥समुच्चयेचविश्रंभेनानार्थातीतयोरपि॥वि
 निग्रहेनियोगेचतथैवपदपूरणे॥७५॥निश्रयेसहनेहेतावव्याप्ति
 विनियोगयोः॥इषदर्थेपरिभवेष्पुद्गाचलंचनेपिच॥७६॥विज्ञाने
 वद्विः॥थैवचोपम्येनियोगेवाक्यपूरणे॥अवधारणेचचारनि
 योगेचविनिग्रहे॥७७॥षद्विः॥उषारात्रौतदंतेचदोषारात्रौच
 तन्मुखे॥मंक्षुशीप्रेभृशार्थेच॥षत्रिः॥निकषांतिकमध्ययोः॥
 ७८॥सैकम्॥सपूजायांभृशार्थानुमतिरुक्तसमृद्धिषु॥सद्विः
 आस्मरणेपाकरणेकोपसंतापयोरपि॥७९॥इंदुःस्वभावेनो
 पेनिर्निबधेचनिश्चये॥साकल्यातीतयोर्भोस्तुसंबोधनविषादयोः॥

॥८०॥ सत्रिः॥ अंजसाशब्दआख्यातस्तत्त्वतूर्णार्थयोरपि॥
तिरोः तद्वैतिर्यगर्थे नीचैः स्वैराख्ययोर्मतं॥८१॥ पुरोः प्रथ
मेभूयोः धिकारेच पुनः पुनः॥ मिथोः न्योन्ये रद्दोर्थे च शनैः स्वैरश
नैश्वरे॥८२॥ सचतुः॥ अभितः शीघ्रसाकल्पसंमुखोभयतोः
तिके॥ अग्रतः प्रथमेचाग्रे पुरतः प्रथमाग्रयोः॥८३॥ पूर्वैद्युः प्रा
तः काले स्यात्तथैवगतवासरे॥ हैकम्॥ हस्यात्संबोधने पादपू
रयोचविनिग्रहे ८४ नियोगेचक्षिपायां स्यात्कुत्सायामपि दृश्यते
हाविषादेचशोकेचकुत्सादुःखार्थयोरपि॥८५॥ हिपादपूरणे हे
तौविशेषेत्ववधारणे॥ प्रश्नहेत्वपदेशेचसंभ्रमास्तृपयोरपि॥८६
ही दुःखहेतावाख्याताविषादेविस्मयेपिच॥ हे संबोधनआह्वाने
प्यस्तूयादौचदृश्यते॥८७॥ हैसंबोधनआह्वानेहोहौ शब्दौतथै
तयोः॥ दृष्टिः॥ अहप्रशंसाक्षिपयोर्नियोगेचविनिग्रहे॥८८॥ अहो
धिगर्थेशोकेचकरणार्थविषादयोः॥ संबोधनेप्रशंसायांविस्मयेप
दपूरणे॥८९॥ अस्तूयायां वितर्के स्यादाहक्षेपनियोगयोः॥ आहो व
श्चेविचारेचसहसाकल्पदृश्यते॥९०॥ विद्यमानेचसादृश्येयौगपद्यसमृ
द्धिषु॥ संबोधेचतथाहीहीशब्दोविस्मयहास्ययोः ९१ हेहैसंबोधनेहू
तौहोहौशब्दस्तथैतयोः॥ दृष्टिः॥ अहहेत्वद्भुतेरेवेपरिक्रेशप्रकर्षयोः
९२॥ संबोधनेऽपिचोताहोपरिप्रश्नविचारयोः॥ इतिव्ययानेकार्थवर्क
॥ उत्पलिनीशब्दार्णवसंसारवर्तनाममालारख्यान्॥ भागुरिक्वरुचिशाम्भ
तवोपालितरंतिदेवहरकोषान् १ अमरशुभांकहलापुधगोवर्धनरभस
पालकृतकोषान्॥ रुद्रामरदत्ताजयगंगाधरधरणि कोषाश्च २ हारवल्गु
भिधानंत्रिकांडशेषंचरत्नमालांच॥ अपिवहुदोषंविश्वप्रकाशकोषंच
सुविचार्य ३ वाग्भटमाधववाचस्पतिधर्मव्याडितारपालारख्यान्॥ अपि
विश्वरूपविक्रमादित्यनामलिंगानिसुविचार्य॥४॥ कात्यायनवामनचं
द्रगोमिरचितानिलिंगशास्त्राणि पाणिनिपदानुशासनपुराणकाव्या
दिकंचसुनिरूप्य ५ षट्शतगाथाकोशप्रणयनविरख्यातकोशलेनायं मे
दिनिकरेणकोशः प्राणकरसूनुनारचितः ६ इतिमेदिनीकृतानेकार्थकोशः स०

एकाक्षरीकोश १

श्रीगणेशायनमः॥अथएकाक्षरकोशप्रारभ्यते॥अकारोवासु
 देवस्यादाकारस्तुपितामहः॥पूजायामपिमांगल्येआकारपरि
 कीर्तितः॥१॥इकारउच्यतेकामोलक्ष्मीरीकारउच्यते॥उकारशं
 करःप्रोक्तउकारश्चापिलक्षणे॥२॥रक्षणेचापिउकारउकारोब्र
 ह्मणिस्मृतः॥ऋकारोदेवमातास्यात्ऋकारोदनुजप्रसूः॥३॥
 लृकारोदेवजातीनांमातासङ्घिःप्रकीर्तिता॥लृकारःस्मर्यतेपूर्वजै
 ननीशब्दकोविदैः॥४॥एकारउच्यतेविष्णुरैकारःस्यान्महेश्व
 रः॥ओकारस्तुभवेद्ब्रह्माओकारोऽनंतउच्यते॥५॥अंस्याच्चप
 रमंब्रह्मअस्याच्चैवमहेश्वरः॥कंप्रजापतिरुद्दिष्टोकोर्कवाय्वन
 लेषुच॥६॥कश्चात्मनिमयुरेचकःप्रकाशउदाहृतः॥कंशिरोज
 लमारज्यातंकसुखचप्रकीर्तितः॥७॥पृथिव्यांलुंसमारज्यातः
 कुःशब्देपिप्रकीर्तितः॥रवमिंद्रियेखमाकाशेखःस्वर्गेपिप्रकीर्ति
 तः॥८॥सामान्येचतथाशून्येखशब्दःपरिकीर्तितः॥गोगणेशः
 समुद्दिष्टोऽंधर्वांगप्रकीर्तितः॥९॥गंगीतंगाचगाथास्यात्गौ
 चधेनुःसरस्वती॥घाघंटाथसमारज्याताघोघनश्चप्रकीर्तितः॥
 १०॥घंटीशेहननेघर्मेघुघौणाघूर्ध्वनावपि॥११॥ङकारोभैरवः
 रज्यातोङकारोविषयस्पृहा॥१२॥चम्प्रदृमासमारज्यातोभास्व
 रतस्करेमत॥निर्मलंलंसमारज्यातंतरलेष्ठप्रकीर्तितः॥१३॥छे
 ट्केच्छसमारज्यातोविहृद्भिःशब्दकोविदैः॥जकारोगायनेप्रोक्तो
 जयनेजप्रकीर्तितः॥१४॥जेताजश्चप्रकथितःसूरिभिःशब्द
 शासने॥रवौझकारकथितोनष्टेझश्चोच्यतेबुधैः॥१५॥झकारश्च
 तथावायोनेपथ्येसमुदाहृतः॥ञकारोगायनेप्रोक्तोञकारोझर्ष
 रध्वनौ॥१६॥टो धरिज्याचकरकेटो ध्वनौचप्रकीर्तितः॥ठकारो
 जनतायांस्यात्ठो ध्वनौचशठेपिच॥१७॥ठोमहेशःसमारज्यातो
 ठश्चमृन्येप्रकीर्तितः॥टुध्वनौचठप्रोक्तस्तथाचटस्पमंडले॥
 १८॥डकारःशंकरेवासेध्वनौभीमेनिश्च्यते॥ढकारःकीर्तिता

ढक्कानिर्गुणेनिर्धनेमतः॥१८॥णकारःसूकरेजानेनिश्चयेनिर्णयेपिच॥
 तकारःकीर्तितश्चौरेक्रोडपुच्छेप्रकीर्तितः॥१९॥शिलोच्चयेथकारस्याथ्य
 कारेनयरक्षणे॥दकारोभ्रे कलत्रेचछेदेदानेचदातरि॥२०॥धंधनेसधने
 धस्मात्तद्धिधातरिमनावपि॥धिषणाधीःसमारख्याताधूश्चैवभारवितयोः
 २१॥नेतानश्चसमारख्यातस्तरणौनःप्रकीर्तितः॥नकारःसौगतेबुद्धौस्तुतो
 वृक्षेप्रकीर्तितः॥२२॥नशब्दःस्वागतेवंधौचक्षुस्सूर्येचकीर्तितः॥पःकुबेरःस
 मारख्यातःपश्चिमेचप्रकीर्तितः॥२३॥पवनेपःसमारख्यातःपस्यात्यानेचा
 तरि॥कफेवातेफकारःस्यात्तथाःह्रानेप्रकीर्तितः॥२४॥फूत्कारेपिचफः
 प्रोक्तस्तथानिष्फलभाषणे॥बकारेवरुणःप्रोक्तःकलशेवःफलेपिच२५
 चक्षुस्थलेचवःप्रोक्तोगदायांसमुदाहृतः॥नक्षत्रेभंबुधाःप्राहुर्भवनेभः
 प्रकीर्तितः॥२६॥दीप्तिर्भास्याच्चभूर्भूमिर्भोर्भयंकथितंबुधैः॥मःशिवश्च
 द्रमावेधामालस्मीचप्रकीर्तिता॥२७॥माचमातरिमानेचबंधनेमःप्रकी
 र्तिताः॥यशोयःकथितःप्राज्ञैर्योगापुरितिशब्दितः॥२८॥यानेयातरिय
 स्त्यगेकथितःशब्दवेदिभिः॥रश्मिरामेऽनिलेवद्भौभूमावपिधनेपिच॥
 २९॥इंद्रियेधनरोधेचसुर्भयेचप्रकीर्तितः॥लोदीप्तौद्यालश्चभूयोभ
 येचाल्हादनेपिच॥३०॥लोवातेलवणेचस्याल्लोदानेचप्रकीर्तितः॥
 लःश्लेषेचाशयेचैवप्रलयेसाधनेपिल॥३१॥मानसेचरुणेचैवल
 कारःसात्वनेपिच॥विश्वपक्षीनिगदितोगगनंप्रतिकीर्तितं॥३२॥शं
 सुखंशंकरःश्रेयःशश्वसीम्निनिगद्यते॥शयनेशःसमारख्यातोहिंसा
 यांशोनिगद्यते॥३३॥षःकीर्तितोबुधैश्चेष्टेवश्वगंभीरलोचने॥उपसर्गे
 परोक्षेचषकारःपरिकीर्तितः॥३४॥सःकोपेवरणेसःस्वत्तथाशूलिनीकी
 र्तिताः॥साचलक्ष्मीबुधैःप्रोक्तागौरीसाचसईश्वरः॥३५॥हःकोपेकारणेह
 श्वत्तथाशूलीप्रकीर्तितः॥हिपद्यावरणेप्रोक्तोहिंस्यादेत्वधारणे॥३६॥हः
 क्षेत्रेवससिप्रोक्तोबुधैः॥शब्दशसने॥सिंक्षेत्रेक्षत्रक्षेत्रेचनृसिंहेच
 प्रकीर्तितः॥३७॥आगमेभ्योभिधानेभ्योधातुभ्यःशब्दशसनात्॥
 एवमेकाक्षरंनामाभिधानंक्रियतेमया॥३८॥ ॥इत्येकाक्षरकोशःसमाप्तः॥

श्रीगणेशायनमः॥प्रबोधमाधातुमशान्दिकानां कृपामुपेत्यापि
सतंकवीनाम्॥कृतोमयारूपमबाप्यशब्दभेदप्रकाशोऽखिल
वाङ्मन्यार्थः॥१॥विद्यादगारमागारमपगमापगमपि॥अराति
मारातिमथोभमआमःप्रकीर्तित॥२॥भवेदमर्षआमर्षाभंकुतो
ऽकुरएवच॥अंतरिहमेतरीहमगस्त्योऽगस्तिरेवच॥३॥अटरूप
श्चाटरूपोऽवशयोऽपश्यायएवच॥पतिश्यायःप्रतिश्यायोभल्लू
कोभल्लूकोऽपिच॥४॥उल्मूकमुल्मुकंप्राहुःशंबूकमपिशंबुकम्
॥जतु कास्याज्जतूकापिमसूरोमसुरोमतः॥५॥वास्तुकंचापि
वास्तूकेदेवकीदैवकीतिच॥ज्योतिषंज्यौतिषं चऽपिष्ठे
वनंष्टीवनतथा॥६॥सूत्रामापिचसूत्रामाहूमान्हुनुमानपि॥
उषणंस्यादूषणंचभवेदुषरमूषरम्॥७॥बंधूरबंधुरंचस्यादूरी
कृतमुरीकृतम्॥वाल्हिकंचापिवाल्हीकंगंडीवगाण्डिवंतथा॥
॥८॥उषाष्पूषाननन्दाचननान्दाचप्रकीर्तिता॥चडालोऽपिचंचा
डालोवादान्योऽपिबदान्यवत्॥९॥हालाहलंहालहलंवदन्त्य
पिहलाहलम्॥प्रचहालंहलालंचहाहलचापिचक्षते॥१०॥प्र
क्काणप्रक्काणश्चापिश्यामाकाश्यामकेपिच॥सहाचरःसहचरः
स्फाटिकंस्फटिकंतथा॥११॥गन्धर्वोऽपिचगाधर्वश्चमरश्चाम
रस्तथा॥चोरश्चौरश्चटुश्चाटुश्चोलश्चेलश्चसुश्चमू॥१२॥चंचु
श्चञ्चूस्तलस्तालःश्यामलःशवलस्तथा॥धान्याकमपिधन्या
कंपुतकंपोतकंतथा॥१३॥कवाटंचकपाटंचकविलंकपिलंत
था॥करबालःकरपालोवनीपकवनीपकौ॥१४॥पारावतःपा
रापतोजरास्याज्जरासह॥जटापुपंजटापुंचविद्यादासुतथासु
पा॥१५॥सायंसायोभवेत्कोशःकोशश्चूण्डंचशुंडवत्॥भावुकं
भविकंचापिमूसलंसुषलंतथा॥१६॥वेशोवेषश्चकथितोबुसो
ऽपिस्पाहुषस्तथा॥स्याधनुर्धनुषासार्द्धजरसाचनरांविदुः १७
सूकरःशूकरोपिऽस्यात्सृगालश्चसृगालवत्॥सूरःशूरश्चक

शितः कलशः कलशोऽपि च ॥ १८ ॥ सुनासीरः सुनासीरो नाराय
 ण नारायणौ ॥ यातुधानो जातुधानो लक्ष्मणो लक्ष्मणोऽपि च ॥ १९ ॥ श्वसु
 शेस्वसुरोऽपि स्याच्चारिन् चरितं तथा ॥ पारदं पारतं वासा वासकं
 कृमिणा क्रिमि ॥ २० ॥ त्रिफला त्रिपलान्चापि कृशराकिशरापि च ॥
 ॥ भवेद्दृष्टिस्तथा विष्टिः प्रियालः स्यात्प्रियालवत् ॥ २१ ॥ कलाटी
 नः कराटी नो वलिशो वलिशोऽपि च ॥ संकरः शंकरोऽपि स्यान्मङ्गलो
 मुङ्गलोऽपि च ॥ २२ ॥ मङ्गरो मुङ्गरश्चापि मकुटो मुकुटित्विह ॥ सुकृतं
 सूकृतं चापि चुलुकं चूलुकं तथा ॥ २३ ॥ करञ्जः करजोऽपि स्यात्परेतः
 प्रेत उच्यते ॥ कर्मीरोऽपि च कीर्मीरो हायनं हयनं स्मृतम् ॥ २४ ॥ शौ
 टी र्घमपिशोण्डी रंज्येष्ठे ज्येष्ठोऽपि दृश्यते ॥ सौदाम्नी च सुदाम्नी
 च सौदामन्यपि दृश्यते ॥ २५ ॥ जठरो जठरोऽपि स्यान्निम्बोऽपि च
 ॥ लुको लंकश्च लुमुसे मदनो मलयो द्रुमे ॥ २६ ॥ आरग्वधा भ्रग्वधो
 चरुवरका सुरकावपि ॥ प्रक्षिः शृक्षिश्च सरपूः सरयुश्च निगद्यते ॥ २७ ॥
 नीलं गुरपि नीलां गुरीश्चरी चेश्वरापि च ॥ तपिंचमपितां पिंचत्रपु
 षं त्रिपुषंतथा ॥ २८ ॥ हिडिरोऽपि च हिंडीरः परशुं पशुना सह ॥ बालु
 का बालिका चापि दोर्दोषोऽपि भुजा भुजः ॥ २९ ॥ बाहुर्बाहातृषातृ
 षा संख्या स्यात्संधिना सह ॥ भगिनी मपि भग्नी च द्यलरींक्षि ल्ली
 रींक्षि दुः ॥ ३० ॥ वेत्रं च वेतसा सार्द्धं मेधमाहुस्तथैन्धसा ॥ सम्वलनं
 सम्वरणं तलु नीतरुणीति च ॥ ३१ ॥ प्रमदा वचनं प्रमदवचनं परि
 कीर्तितं ॥ स्वहृत्का सुरलीका वज्रं वज्रोऽपि स्तथा ॥ ३२ ॥ शिलं
 मुचशिली चंच भवेन्मुचं शिलंतथा ॥ वासुदेवोऽपि वासुः स्याद्
 सुदेवोऽपि वासवः ॥ ३३ ॥ आशी आश्याः हिंदं द्र्यां लक्ष्मिर्लक्ष्मी
 हरेः प्रिया ॥ रुचकौ रुचुको प्रोक्तौ पुरुचूकश्च तादृशः ॥ ३४ ॥ कु
 मुदं कुमुदश्चापि योषिता योषित्वपि ॥ शरद्गवेच्छरदया प्रातृ
 दृप्रातृषया सह ॥ ३५ ॥ नगस्तु नगसा सार्द्धं तपश्च तपसा सह ॥ स
 हस्तु सहसा सार्द्धं महस्तु महसा सह ॥ ३६ ॥ तमस्तु तमसा प्रोक्तार

जसापिरजःसमं॥गार्गिर्वैस्तुजलौकाभि कथितोअंजलौकसं॥३७
 दिवंचापिदिवाप्रोक्तपर्वस्या त्पर्वदासह॥वर्षा-स्युर्वरिषाभिस्तुह
 विषेहविषस्तथा॥३८॥सर्वप स्यात्सरिषपःकर्ष स्यात्करिषेण
 च॥मारिषोमार्षद्वत्युक्त-परशःपर्शएवच॥३९॥एवमन्येऽपिचार्हा
 द्यकर्ह्यावर्णा-प्रयोगतः॥दक्षिणास्यामवाच्येवप्रायत्वनशनेविदु-
 ॥४०॥छंदावभिप्रायवशौकज्जलस्यात्कवातवत्॥ह्रस्वादिकर्ति पी
 डायांधनुःकोट्यामपीष्यते॥४१॥एतौमध्यतवर्गीयौवैद्वर्यमणि
 शाडूलौ॥तालव्यमध्योविशदउर्ध्वशब्दोरकारवान्॥४२॥यवान्नीष्य
 द्वेमध्येऽश्रावणेमासिमध्यत ॥शफेस्वरचवर्गीयसुवारश्चसुरप्रके
 ४३॥नापितस्योपकरणेकषसंयोगइष्यते॥अव्यधानव्यपरात्रौदो
 वाशब्दप्रचक्षते॥४४॥प्रायोभवेद्य प्रचुरप्रयोग-प्रमाणिकोदाहर
 णेप्रतीतः॥रूपादिभेदेषुविचारणेषुविचक्षणोनिश्चयतामुपैति
 ॥४५॥क्वचिन्मात्राकृतौभेद-क्वचिद्वर्णकृतौऽत्रच॥क्वचिदर्थान्तरो
 ल्लेखच्छब्दानांरुढित क्वचित्॥४६॥जागर्तियस्यैषमनःसरो
 जैसएवशब्दार्थविवर्तनेशः॥निजप्रयोगार्पितकामचारःपाठप्रयो
 गाप्रण शर्गलश्च॥४७॥हारितोहरितोपिस्यान्नु निपक्षिविशेषयो-
 तुवरस्तूवरोऽपिस्यात्कुवरःकूवरस्तथा॥४८॥उत्तमोनुतमो
 पिस्यादाहतस्यादनाहतम्॥उदारेऽवानुदारःस्यादुदग्रेचानुद-
 ग्रवत्॥४९॥महिलायामहेलापिमहलास्यान्महेलिका॥छेकद-
 छेकछेकालोविदग्धेछेकिलोपिच॥५०॥गुग्गुलौगुग्गुलोपिस्याद्विगुले
 चापिद्विगुलम्॥मंदिरेमदिरापिस्याद्वीर्येवीर्यपिकथ्यते॥५१॥शु
 क्येक्यकालेचाबालमुदकेस्याद्वकंतथा॥दुष्टभेदेशतरुषीशतादृश
 निगद्यते ५२द्रेकद्वेक्षाणाद्वक्षणाभवन्त्यपिटकाणवत्॥पत्रगमपिपत्रा
 द्वेकुदालश्चकुदालवत्॥५३॥मारुषंमारिषंशाकेप्रीहाप्रीहागदेपि
 च॥फिणाफेणिस्तथौद्विलकरिण्याकारिणीतिच॥५४॥धमित्रीश्च
 त्रिषीचतरिषातारिषीतथा॥कन्याकुब्जं कान्यकुब्जंकोशलोतर
 कोशला॥५५॥वाराणसीत्यपिप्रोक्ताबाणारसीतिचतथा॥ताम
 लितादामलितातुगोऽप्योतुगद्वत्यपि ५६ अन्तस्थीयवकारस्तु

पवनस्य तु कथ्यते ॥ तत्र वायस्य वाये पितृनादित्वं च दृश्यते ॥ ५३ ॥
इति पुरुषोत्तमदेवकृतः शब्दभेदः प्रकाशः सम्पूर्णः ॥ शुभमस्तु ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

अथापरो द्विरूपकोशः प्रारभ्यते

भवेदाषाढासाढो विषुवं विशुवं तथा ॥ मातुस्त्वसामातृष्वसा कषायां क
थिता कशा १ शबलं सवलं प्रोक्तं कुशलं कुसलं तथा ॥ वाशरो वासरो पि
स्याद्वशिष्ठोऽपि वशिष्ठकः ॥ २ ॥ मुषलो मुसलः प्रोक्तः स्तूकरोऽपि च मू
करः ॥ शृगालोऽपि मृगालस्तस्याच्छावः सावोऽपि कीर्तितः ॥ ३ ॥ कोषः
कोशोऽप्युगदितमस्तुचापि सताम्रतमम् ॥ शण्डुः षण्डुस्तथा रव्यात
स्ताण्डोऽपि त्रिविधो मतः ॥ ४ ॥ शूरः स्तूरेऽपि चानित्ये विष्वा विष्वास्म
ताबुधैः ॥ किशलयं किसलयं चूलुकं चुलुकं तथा ॥ ५ ॥ अली स्या
दलिरप्येवं बाल्ही को बाल्ही को मतः ॥ गण्डी वंगण्डिवं चैव पाण्डू
रं पाण्डुरस्तथा ॥ ६ ॥ पारावतः पारवतः कवाटं च कपाटकम् ॥ अन्त्य
श्वान्तस्सुरवं सौष्मं नखं च नखरं तथा ॥ ७ ॥ ब्राह्मी को ब्राह्मिकश्चैव
वालुका बालिका तथा ॥ मथुरा मधुरा प्रोक्ता कफोऽपि कफणिस्त
था ॥ ८ ॥ द्वाह्वारमपि च प्रोक्तं सर्षपोऽपि च सर्षपः ॥ धूस्तूरो धूस्तुरश्चै
व मन्ती कापितथान्तिका ॥ ९ ॥ जमदग्निर्जामदग्निः कीलिंजश्च कि
लिञ्जकः प्रतिकारः प्रतीकारो विहारादेर्द्विरूपता ॥ १० ॥ रजन्यवनि
भूम्यादेर्द्विरूप्यमपि दृश्यते ॥ अयोगण्डुस्तु योगण्डोऽप्यपि धानं पि
धानकम् ॥ ११ ॥ अवतंसो वतंसोऽप्यवहितं बहितं तथा ॥ आर्य्य आर्य्य
स्तथा प्रोक्तः खुरग्नश्च सुरग्रकः ॥ १२ ॥ यामाताऽपि च जामाता या
याजायापि कीर्तिता ॥ योषा जोषा तथा रव्याता स्ववासन्यां स्ववासि
नी ॥ १३ ॥ कङ्कुः कगूर्यवागुश्च द्यागुश्चिष्टैरुदाहृता ॥ सुत्रामापि

चरुत्रामाकीलिनीकीलिणीतथा॥१४॥यातीफलंजातिफलंयष्टीमधु
मंतंतथा॥तनुस्तनूर्ध्वनृश्चैवपरीषत्परिषत्तथा॥१५॥अभ्रमभ्रमपि
ख्यातंधवित्रंस्याद्द्विषित्रकम्॥धान्याकमपिधन्याकंखड्गखड्गश्च
संमतः॥१६॥विरंचिश्चविरंचोपिपरशुःपरशूरपि॥पृषदश्यःपृषद
श्चोवेष्ट्यावेश्यापिकीर्तिता॥१७॥सुरापानंसुरापानंभुजङ्गोभुजगोम
तः॥तुरङ्गस्तुरगश्चैवकवन्धचकवन्धकम्॥१८॥अग्रमग्रमपि
ख्यातंशारसारोपिकथ्यते॥बन्धुकंबन्धुरंचापिककुदककुदप्यथ
१९॥लुद्यानंचपुरुद्यानंपुरीपुरमपिस्मृतम्॥जम्बीरोऽपिचजम्बीरो
वरूणोचरूणोमतः॥२०॥रात्रिंचरोरात्रिचरस्संततंसतततथा॥जि
ह्वाजिह्वश्चकथितोजिह्वलोयेनगीयते॥२१॥उक्थमुक्थमपिप्रो
क्तमीष्टमिष्टमपिस्मृतम्॥विश्रामोविश्रमोवापिपुरुषपूरुषस्तथा॥
॥२२॥उर्द्वकमुदकप्रोक्तकटिकटकटीरकौ॥लज्जालज्ज्यापुनःप्रो
क्ताप्रततिर्त्रततिस्तथा॥२३॥नृत्यंनृतचकथितंशय्यायांकथ्यते
शय॥फलितंफालितंचैवविद्वद्भिःपरिकीर्तितम्॥२४॥गभीरचा
पिगभीरंप्रक्वाणःप्रक्वाणस्तथा॥प्रादेशोपिप्रदेशस्तथात्करजोपि
करञ्जक॥२५॥लकुचोलिकुचोवापिहज्जलोहिज्जलोमतः॥अग
स्तिस्स्यादगस्त्योऽपियमदोयमजोमतः॥२६॥वातिलोवातुलोऽपि
स्याद्वातूलप्रमतस्तथा॥अमिषास्यादमीषापितेमस्तेमइतिस्मृ
तः॥२७॥चेटीचेटीलक्षणतोरजःख्यातंरजेमतः॥महःख्यातंमहा
मादुश्चिन्तनंचिन्तनीतथा॥२८॥मासिज्यैष्ठस्तथाजेष्ठःपौषःपुष्ये
पिसंमतः॥अस्तिवानाऽस्तिवानेवंबाग्वाचादिदिशादयः॥२९॥ना
रिकेलादिषुद्वैधंमाहकेलादिर्वर्जनात्॥हिमोहिम्वश्चविरख्यातःकु
वरकूवरस्तथा॥३०॥अर्द्रमार्द्रधुतंधौतंकटकंकनकंतथा॥नारक
नरकचापिकुटीरंकुटिरंतथा॥३१॥ननन्दाचननान्दाचजदीलोजटि
लस्तथा॥निशीतनिशितंचापिविद्वद्भिःपरिकीर्तितम्॥३२॥प्राणं
प्रातपुनःप्रोक्तगूढगुप्तंमंतंतथा॥क्रीतंक्रीणंचकथितयुष्टंचयु
षितंतथा॥३३॥दान्तंचदमितंप्रोक्तशान्तशमितमेवच॥पूर्णंचपू

रितं चैव क्लिष्टं च क्लितं तथा ॥ ३४ ॥ पिष्टं च पिष्टितं चैव विद्विः परिकी
 रितं तम् ॥ शुष्कं च शुषितं चैव भिन्नं च भेदितं तथा ॥ ३५ ॥ तप्तं च तपितं चैव
 धूपितं च तथा मतम् ॥ धूपायितं मार्गितं च मृगितं चोच्यते पुनः ॥ ३६ ॥
 त्रातं त्राणमतिख्यातं गुप्तं गोपायितं तथा ॥ बुद्धं च बुधितं प्रोक्तं पणितं
 च तथा मतम् ॥ ३७ ॥ पणायितं च पणितं यणायितं मपि स्मृतम् ॥ कृन्नं
 च छादितं चैव पुष्टं पुष्टमपि स्मृतम् ॥ ३८ ॥ अपतीर्थं पतीर्थं च पर्वः
 स्यात्पर्वणी तथा ॥ गुग्गुलुर्गुग्गुलश्चैव किकिदीविः किकीदिविः ॥ ३९ ॥
 जीवं जीवो जीवजी वस्तडागस्तडगस्तथा ॥ ४० ॥ अपूपश्चैव पूषः
 श्वअघमर्षो घमर्षणम् ॥ अपमानोऽवमानश्च बिम्बोष्ठादेर्हस्तता
 ॥ ४१ ॥ हलीषा च हलेशा च लंगलेशा तथा मता ॥ काव्येषुगीयते हर्षे
 हरीर्षोऽपि च गीयते ॥ ४२ ॥ निमेषनिमिषौ चैव भीरुस्स्याद्भीलुकः पु
 मान् ॥ मेधिर्मिधीशख्यं च लसंलस्यं तथा मतम् ॥ ४३ ॥ संख्याल
 स्यं च लसाचकरभोपिकरम्भकः ॥ मृदुर्मृही गुरुगुर्वीरजतं रजनं त
 था ॥ सेवनं सीवनं तन्त्री तन्द्रा च मार्जनं मृजा ॥ संध्या संध्या प्रतिज्ञायां भ
 रता भारती नदी ॥ ४४ ॥ स्मृतौ दासेन दास्यौ पिटकः पेटकस्तथा ॥ परी
 स्तता परिस्तता स्यादालस्यो लसोपि च ॥ ४५ ॥ कमलं कमलोवापि गृ
 धुर्गर्दन इत्यपि ॥ भूस्सुर्भविष्णुर्विकलविक्रानौ च नवन्नवा ॥ ४६ ॥ मृ
 दुले मृदुलिं प्राहुर्वदुले वदुलं वदु ॥ पृथलं पृथुचेत्येवं मञ्जुलं मञ्जुचे
 ष्यते ॥ ४७ ॥ नटनं नाटनं चैव भ्रुकुटिर्भ्रुकुटिस्तथा ॥ वविश्यो वविशो
 भिजो धृष्टो धृष्टुर्विशणकः ॥ ४८ ॥ विषाणो वाहवाहौ चोररीकृतमरी
 कृतम् ॥ वंगापि पठ्यते कौ श्वितथा वंदेऽपि चेष्यते ॥ ४९ ॥ स्फुरणं स्फू
 रणं ख्यातं स्तम्भः स्तम्भघनोपि च ॥ कालनेमिः कालनेमादैत्य
 नाम द्विधामतम् ॥ ५० ॥ तुल्ये मङ्गल्यमाङ्गल्ये विविधो वीविधो
 मतः ॥ मृङ्गराजो मृङ्गरजो मुकुटं मुकुटं तथा ॥ ५१ ॥ मुकुरो मुकु
 रोपि स्यात्फलं च फलितं मतम् ॥ मृष्टं म्लिष्टं नसाना साकर्षकः
 कृषिकोपि च ॥ ५२ ॥ खलिनं च खलीनं च गतं गतापि चेष्यते ॥ अ
 हो आहो तथा त्रायः प्रायस्यानु तथा मतम् ॥ ५३ ॥ मणावपि मणी
 चैव रोधसी रोधसिस्तथा दम्पती जंपती चैव प्रगाहः प्रगहस्तमृतः
 ॥ ५४ ॥ अरे अरे इति ख्यातं द्विरूपं च तथा मतम् ॥ ५५ ॥ ॥ ५६ ॥ ॥ ५७ ॥
 ॥ इति द्विरूपकोशः समाप्तः ॥

श्रीगणेशायनमः॥ अथत्रिकांडशेषकोशःप्रारभ्यते॥ जयंतिसंत
कुशलप्रजानानमोमुनीद्रायसुराःस्मृताःस्थः॥ स्तुतासिवाग्देविदय
स्वमातर्विधेदिविघ्नाधिपमंगलानि॥१॥ अलौकिकत्वादमर-स्वको
शेनयानिनामानिसमुल्लिखेत्॥ विलोक्यतैरप्यधुनाप्रचारमयेप्रय
त्नपुरुषोत्तमस्य॥२॥ वर्गक्रमस्तथानामलिंगयोस्तूपदेशता॥ परिभा
षादिकं सर्वमत्राप्यमरकोशवत्॥३॥ स्वर्लोकोदेवलोक स्यादवरोह
फलोदय॥ मंदरःसैरिभःशक्रभवनरवंदिवंभः॥४॥ स्वाहाभुजस्त
वस्तुला पूजिताश्चचिरायुषः॥ शैभानिलिपाद्युषद स्वर्गिणश्चनभ
सदः॥५॥ अनामात्वदितिर्देवमातास्यादयपूर्वजाः॥ पितरश्चंद्रगोलस्या
न्यस्तशस्त्राःस्वधाभुजः॥६॥ कव्यबालादयस्तेचदैत्यास्तुप्रघसाःख
राः॥ क्रतुद्विषश्चेष्टिमुषोदैत्यमातादितिर्देवः॥७॥ बुद्धो कनिष्ठगमहामु
निधर्मचक्ररागाशनित्रिशरणाःखसमोदशार्हः॥ तापीगुणाकरमहा
सुखवज्रिणश्चमैत्रीवलासमजितारिसंभंतंभद्राः॥८॥ महाबोधिधर्म
धातु श्वेतकेतुर्निर्जरजितः॥ त्रिमूर्तिर्दशभूमीशःपंचज्ञानोबहुक्षमः
॥ संबुद्धःकरुणाकूर्चःसर्वदर्शीमहाबलः॥ विश्वबोधो धर्मकायसंगु
प्तोःहंमुनिश्चितः॥९॥ ज्योत्सनाभोद्वादशाख्यश्चवीतराग सुभाषितः
॥ सर्वार्थसिद्धस्तुमहाश्रमणःकुलिशासनः॥१०॥ गोपेशश्चाथास्यय
शोधरेयोबाहुलेमुतः॥ देवदेताःनुजोयस्यु-आवका शिष्यसंज्ञिनः॥
प्रत्येकबुद्धारवद्भास्युःसुदांताश्चैकचारिणः॥ स्वयंभुचोथमारीचीत्रि
सुरावज्रकालिका॥११॥ विकटावज्रवारादीगौरीपोत्रिरथाचसा॥ लोक
नाथस्तुल्येशःसरोजीगुणसागरः॥१२॥ लोकेश्वरःरूपोद्देत सुधावर्षीह
लाहलः॥ सुस्वावतीश्वरःकन्यारामोःसिताभ्रशेखरः॥१३॥ चितामणिःप

स्वर्लोकादिदशस्वर्गस्य स्वाहाभुगादिनवदेवानां ५ अनामादित्रीणि अदित्या पूर्वजादि
पचपितृणां ६ कव्यबालेसेकपितृभेदस्य दैत्यादिपंचदैत्यमातादित्रीणि ७ बुद्धादिसप्तत्रि
शत् ८ १० सर्वाथसिद्धाचत्तारिशाक्यमुने ११ य शोधरेयादिद्वेशक्यमुतस्य एकंश
न्यभ्रातु शिष्याणामेक १२ मारीचादिसप्तमायादेव्या १३ लोकनायादिचयोविंशतिर्बु

द्वापाणिर्बहु रूपः खसर्पणः ॥ अनीचदशीकारंडव्यूहः पोतलकपिपः ॥ १६ ॥
 जटाधरो महावीर्यो वज्रसूर्योऽवलोकितः ॥ तारामहाश्रीरोकारस्ताहा
 श्रीश्वसनोरमा ॥ १७ ॥ तारिणीचजयाः नंताशिवालो केशवरात्मजा ॥ खदू
 रवाहिनीभद्रा वैश्यालीलसरस्वती ॥ १८ ॥ शंखिनीचमहातारावसुधारा
 धनेहदा ॥ त्रिलोचनालोचनास्यान्मणिभद्रस्तुजंभलः ॥ १९ ॥ पूर्वयक्षोज
 लेन्द्रोयमंजुश्रीर्ज्ञानदर्पणः ॥ मंजुभद्रोमंजुघोषः कुमारोद्यारचक्रवान् ॥
 ॥ २० ॥ स्थिरचक्रो वज्रधरः प्रज्ञाकायश्च बादिराट् ॥ नीलोत्पली महारा
 जो नीलः शार्दूलबाहुनः ॥ २१ ॥ धियांपतिः पूर्वजिनः खड्गीदुंदीविभूषणः
 बालव्रतः पंचवीरः सिंहकेलिः शिखाधरः ॥ २२ ॥ वागीश्वरो यद्देवं
 हेरुकश्चक्रसंवरः ॥ देवो वज्रकपाली च निशंभो शशि शैलरः ॥ २३ ॥
 वज्रटीकोऽथ मैत्रेयो युवराजो जितशरैः ॥ चीवरीश्रमणो भिक्षुर्वल्य
 श्वैत्रो यचे लुकः ॥ २४ ॥ आरणेरः प्रव्रजितो महापासकणो मिना ॥ अ
 थ हंसरथो ब्रह्मा विरिंचो वज्रवाः सनत् ॥ २५ ॥ कंजः प्राणश्च वेदीशवे
 दगर्भपुराणगाः ॥ अब्जजो विभवे ताश्च कमलः प्रपितामहः ॥ २६ ॥
 नाभिजन्मा शतधृतिर्बाह्यी तु ब्रह्मकन्यका ॥ वाग्देवी शारदा शुक्लाम
 हाश्वेता सरस्वती ॥ २७ ॥ अथ हरिश्च त्रिंदुश्रीकरश्रीवराहा जितपर
 पुरुषश्रीगर्भधुंनंताः ॥ नरकप्रहृतप्रेमाकेशवोज्ज्वलीनः
 ऋतुपुरुषचतुर्दिग्गजश्च देवाः ॥ २८ ॥ कोकः पुराणपुरुषो
 नलिनेशश्च वासुदेवा यणपुनर्वसुविभूषणः ॥ अः श्रीतिवासधरणी
 धरवामनैकपुंश्च दृष्टिगृह्यशत्रुदशावताराः ॥ २९ ॥ सोमगर्भादिदे
 वा दिवराहस्यर्षविंदवः ॥ गदाग्रजो मुंजकेशी सदा योगी सनातनः ॥ ३० ॥
 रंति देवशिवकीर्त्तनोत्तिपात्तो मसिंधुरपिरदुर्मूर्धभित् ॥ कालनेमि च व

दुग्देदस्य १७ ॥ १४ ॥ १६ ॥ तागदीन्येकविंशतिः १७ ॥ १८ ॥ मणिभद्रादिचत्वारि पूर्वयस्य
 १९ ॥ मंजुश्रीत्यादिपंचविंशतिः पूर्वजिनस्य २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ हेरं बाघद्वौ वज्रटीकस्य २३ ॥ मै
 त्रेयादित्रीणि भाविबुद्धस्य चीवरीदिपंचबुद्धस्य च लुकादिपंचभिक्षुशिष्यस्य २४ ॥
 हंसरथादिसप्तदशब्रह्मणः २५ ॥ २६ ॥ ब्राह्म्यादिसप्तसरस्वत्याः २७ ॥ हर्षोदीनिषट्षष्टि

नारिपाडवाभीलसिंधुवृषकृष्णकेशिनः॥३१॥हेमशंखःशतावतीम
नुसात्वतवारिशा॥वर्धमानःशतानंदोजगन्नाथ सुयामुनः॥३२॥पू
तनाधेनुकारिष्टकेशिचाणूरसूदनः॥भूकश्यपस्त्वस्यपितादुंदुहि
त्यदितिःप्रसू॥३३॥स्पंदनस्तशतानंदःसारथिश्चास्यद्वारुर्कः॥तु
रंगाशैव्यस्तुग्रीवमेघमुष्पबलाहका॥३४॥ध्वजोभुजंगह्वामं त्रीपव
नव्याधिरुहवः॥शैनेयस्तुशिनेनेसायुधानश्चसात्यकिः॥३५॥बल
भद्रस्तुहालस्यात्मानंदीहलतालभृत्॥संवर्तकेगुप्तचरोरुक्मिदार्थक
कुंडल॥३६॥मधुप्रियोथप्रद्युम्नोजराभीरुशमातकःप्रसूनासमपंचे
षुकंजनोमधुसारथि॥३७॥रागरज्जुकलाकेलिमधुदीपरवीषवः॥इ
केतुर्मकरांकःसंकल्पभवांगजश्चरूपास्त्रः॥गणरणकोरतिरमण
संसारगुरुर्मनोजन्मा॥३८॥कौर्त्तिश्चास्यप्रियारागलताकेलिकल्प
वती॥सैःकेनतीचास्यबाणामोहनोन्मादनैस्तथा॥३९॥संतापनशो
षणश्चनिश्चेष्टाकरणोऽपिच॥सुतोऽनिरुद्धस्याद्विष्वकेतुप्रीतिवृष
सुत॥४०॥श्रीचलस्मीचलासामारमाजलधिजेंदिरा॥मणिःस्पमतं
कोहस्तेविष्णोरुरसिकौस्तुभः॥४१॥तादर्थ्यशिलौकाःकामायुररुणाव
रजश्चिरात्॥पक्षिसिंहउन्नतीशोवज्रतुंडसुधाहरः॥४२॥स्वर्णपद्म
सुमुखस्तूःशाल्मलीभुजगोशिनः॥शंभुर्भगालीकपिशंजनश्चहीरः
कटत्रुर्भरुरेहिणौ॥पुरारिपंचाननभैरवादृहासप्रहासाश्चरवकुंतल
श्च॥४३॥कंठेकालजयंतगुह्यगुरवोजोदिंगगोपालकौपिगाक्षकठमर्द
रेवतजटातंकाव्ययाकूटकृत्॥चंद्रापीडमहानदौचशमिरोहशैल
धन्वाजटाचीरोऽथर्वणनदिवर्द्धनगुडाकेशोग्रकालंजरा॥४४॥मि
हिराणोजगद्योनिष्टंकठीकोऽब्जबाहन॥कृष्णतोवरवृद्धश्चसुप्र
सादोद्भुतश्चन॥४५॥उस्थाणुशिपिविष्टश्चमःकिलोधर्मवाहन॥

हेविष्णो पितृ एकविष्णोःमातृ ३३रथस्यैकसारधरेकशैव्यादिचत्वारिरथतुरगाणाष्ट
थगेकैकस्य३४ध्वजस्यैकपवनव्याध्यादिद्वेगत्रिण शैनेयादिचत्वारिसात्यके ३५बलभ
द्रादिदशबलदेवस्य३६प्रद्युम्नादेकविंशति कामदेवस्य३७रागलतादिचत्वारिरते
मोहनादिपंचकामबाणानाष्टथगेकैकस्यएकैक३९अनिरुत्थादित्रीणिकामसुतस्यश्याघ
लसम्पा ४०विष्णोऽस्त्रमणेरेकरोमणेरेक४१तादर्थ्यादिचतुर्दश४२ध्वजश्चादिचतुर्दश
पस्य४४५५५६शिववद्रागस्यैक४७हेशिवधनुषश्चादिद्वेविश्वरूपमस्यभृगुरीदीनिपट्भृ
तिण ४८महाकालादीनिचत्वारिणादिचत्वारिभृशिवह्वारम्यस्यआर्षादीनिसप्तत्रिंशत्पार्श्वे

विष्णोः पितृ

विरूपविषमत्रयस्यः संध्यानाटीवृषांचनः ४६ एकपादोति कोभद्रोर्ध्वरेतः
पांसुचन्दनाः ॥ अस्थिमालीशिवश्चास्यखट्वांगस्तुमुखेघुणः ४७ अजी
गवोः जगावश्चवृषोभृंगीरितित्वसौ ॥ भृंगरीतः शालोभृंगीनाडीदेहोस्थि
विग्रहः ४८ महाकालोमहाभीमोमहाकायोवृषाणकः ॥ हाः स्थस्तुनेदीशालं
कायनस्तांडवतालिकः ॥ ४९ ॥ स्यान्नंदिकेश्वरोऽथार्याहिंडीशि
खेरवासिनी ॥ शक्तिः सिंहस्थागोलासिनीबालीवृषद्वती ॥ ५० ॥
सोः वृषापिंगलालंबाशैलेयीगणनायिका ॥ वारालिकैकांनंशा
चशिवद्वतीयमस्वसा ॥ ५१ ॥ कोट्टवीबाभ्रवीकैटभीकैटभायादवी
कर्बुरीचेश्वरीचेश्वरा ॥ भ्रामरीदक्षकन्याचवर्हिध्वजीनंदपुत्री
चमारीचकालंजरी ॥ ५३ ॥ गौतमीतामसीषष्ठीजयंतीशूलधृक्
सती ॥ सिंहस्तस्यामनःस्तालः सरव्योचविजयोजये ॥ ५४ ॥ ब्रज
तुंडः करिमुखः पृथ्विशृंगोगणायणी ॥ त्रिधातुरेकदंतश्चद्विदेहो
मूषिकांचनः ॥ ५५ ॥ विघ्नहोरीकुमारस्तुस्वामीद्वादशलोचनः ॥ बा
लचर्यः सिंहसेनः कृकवाकुध्वजश्चसः ॥ ५६ ॥ देवराजस्तुलः
कौशिकोसन्महाबाहुदंतेयदाल्मीवराणोद्विभित् ॥ ब्रजपाणि
र्महेंद्रः सुरग्रामणीर्यामनेमिर्वृषानाकनाथोद्विः ॥ ५७ ॥ प्राची
नवर्हिः खदिरः कपिलाश्वेवरकृतुः ॥ प्राचीपतिस्तपःस्तंकः पुलो
मारिश्चमाहिरः ॥ ५८ ॥ पृतनाषोडश्रियात्वस्यचारुधाराशताव
री ॥ शचीसुतादेवसेनामातलिस्तुहयंकषः ॥ ५९ ॥ उच्चैः श्रवाः
श्वेतहयोवृषणश्वोमरावती ॥ वृषभासासुरपुरीवनमैद्रं वृषण्व
सु ॥ ६० ॥ नंदनंकंदसारस्यान्मिश्रकावणमित्यपि ॥ हस्तिमल्ल

पार्वतीसिंहस्यैकं पार्वतीसरव्योः पृथक् देविजयादीनि ५४ ब्रजतुंडादीनि
नवगणेशस्य ५५ कुमारदीनिषट्कार्तिकेयस्य ५६ देवराजादीनिषट्
शतिरिंद्रस्य ५७ ५८ चारुधरादित्रीणिद्वंद्वस्त्रियाः एकंकन्यायाः सार
थेरैकं ५९ उच्चैः श्रवसादित्रीण्यश्वस्यभमरावणादित्रीणिपुर्वाः वृषण्वस्वादिच

श्वतुर्दंतोभद्रेणर्मदावरः॥६१॥श्वेतद्वीपः सुदामायवज्रोःस्त्री
गिरिकंटकः॥वज्राशनिभिर्दुर्भिद्रोजंभारिस्त्रिदशायुधम्॥६२॥श
तधारंशतारं चाभ्रोत्थभिदिरमंबुजं॥मार्जारकणीचामुंडाक
र्णमोटिश्चचर्चिका॥६३॥विद्याधरः कामरूपीखेचरास्थिरयौवनः
॥स्पर्शनिंदारतिमदाश्वरसः सुमदात्मजा॥देवोद्यानानिवैभ्राज
मिश्चकंसिद्धकारणम्॥चैत्रेश्चचनासिक्यौ युजौदस्त्रौगदाग
दौ॥६४॥शुभ्रघासिधयोचतिर्जुहूबाणद्विषिरतुषग्रहाशिरा
॥छागवाहनसूदाकुबर्हिषः स्वर्णसप्तघृतमंत्रदीधितिः॥६५॥
पर्यरीकहसनीमणिपीथाः सप्तजिह्वसमिधावसितार्चिः॥ना
चिकेतभुजिभारतविश्वभाः शुचिपचिसमंतभुजौच॥६६॥व
डवाग्नौतुसलिलेधनः स्याद्दंडवामुखम्॥काकध्वजोवाणि
जश्चस्कंधाग्निस्तृणकाष्ठधृक्॥६७॥छागणस्तुकरीषाग्नि
स्तृणाग्निः स्यात्तुवत्सलः॥तुषानलः कुकूलः स्योन्मुमुरोथाग्नि
कुकुरे॥६८॥संकिलोदहनोल्कास्यादगारेकोकिलाद्द्वयसौ॥
धूममंसमरुद्वाहखतमालशिखिध्वजाः॥६९॥अग्निवाहस्तरीः
स्वाहात्वग्नापीदहनप्रियो॥जीवितेशोमय शीर्णपादश्चमहिष
ध्वजः॥७०॥मंदोस्यकांताधूमोर्णाचित्रगुप्तस्तुलेखकः॥भृत्यो
चंडमहाचंडौकालीचीतुविचारभूः॥७१॥पंजिकात्त्वग्रसंधाजो
नृचक्षस्तुखेसात्मज ॥कीलालपाः पलाशीचक्षुपातो नरविष्वणः॥७२॥

तारिवनस्य ६० हस्तिमल्लादिषट्गजस्य ६१ वज्रादिद्वादश ६२ मार्जारकण्या
दिचत्वारिचामुंडाया ६३ विद्याधरादिचत्वारिस्पर्शनदादिचत्वारिश्वरस ६४
वैभ्राजेतिचत्वारिदेवोद्यानानामेकैकनासिक्यादिचत्वारिस्वर्चद्यो ६५ शुभ्रघा
दिपंचविशतिरग्रे ६६ ६७ वडवाग्न्याद्यष्टौ ६८ छागणादिद्वेकरीषाग्ने तृणा
ग्न्यादिद्वेतुषानलग्न्यादिद्वेअग्निकुकरादित्रीण्यग्निरूपाया ६९ अंगारादित्री
णिधूमादिसप्त ७० स्वाहादित्रीण्याग्निस्त्रिभुजजीवितेशादिपंचयमस्य ७१

संध्यावल्लोरात्रिमदोहनुषः शमनीषदः॥ पलाशोविखुरः शंकुः कापिशे
यस्तुपिंडकः॥७४॥ पिशाचोभेघनादस्तवरुणोवः परजयः॥ दैत्यदेवश्च
वातस्तनभः प्राणोजगद्गुलः॥७५॥ भोगिकान्तःकंपलस्मापश्चधाराव
निश्चसः॥ स्वश्वासाक्षिपणुधूलिध्वजः सरयुरंकर्तिः॥७६॥ वातुलोवा
तगुल्मः स्याच्चरवायुर्निदाघजः॥ द्वांद्वानिलः प्रावृषिजोवासतौमलया
निलः॥७७॥ श्रीदधनकेलिमनुरादृश्येतोदररत्नगुर्भनिधिनाथाः॥ कु
तनुकुहेच्छावसवः पिशाचकीसल्यसंगरस्त्रिशिराः॥७८॥ अस्त्रीप
द्मोमहापद्मः शंखोमकरकच्छपौमुकुंदकुंदनीलाश्चर्चास्कर्निधयो
नव॥७९॥ स्तुतोस्यमायुराजः स्यात्तथावर्णकविनिधौ॥ आसंगिनी
चवातालीस्याद्वात्यावातमंडली॥८०॥ ॥ इति स्वर्गवर्गः ॥ ॥ कुना
भिः स्याद्विहायस्तुखंमरुन्मेघवर्त्मच॥ अक्षरं चाथपाथोदःखतमा
लोगदांबरः॥८१॥ मदपितृवर्षासुदारुर्ज्योमधूमोनभोगजः॥ गाहवः कं
धरोवातरथोवारिमसिस्त्रियाम्॥८२॥ करकास्याद्दुनककोबीजो
दकभिराचरम्॥ मेघास्थिवर्षणंतुस्याद्गोघृतंचपरामृतम्॥८३॥ सौ
दाम्नीत्वशनिर्विद्युदणुभावाचिरकृतिः॥८४॥ तिथिप्रणीदर्शविप
निशामणिस्त्रिनेत्रचूडामणिरत्रिनेत्रभूः॥ सधंगमौहौमृगपिंडु
पक्षजोदशाश्वसिप्रहणेमिचंद्रिराः॥८५॥ छाया मृगधरोराजा
माः परिह्वाबलक्षगुः॥ द्विजदासायणीतुंगीरोहिणीयज्वनांपतिः॥
उदुपः पर्वधिः कुंदुर्जयंतस्तपसोहरिः॥८६॥ तारापीडः खचमसोवि
कसंसिंधुनंदनः॥ चंद्रिकाचंद्रशालोस्यान्नीहारखनिशाजलम्॥८७॥ शी
तंतुशीतलैपत्रहिमेतुहिन दुर्दिनम्॥ कुन्दादिधूममहिषीरतांघ्रीचकुहे

एकंयमपत्न्याः एकंयमलेखकस्ययमभृत्ययोः प्रत्येकं द्वे विचारभुवणकं॥७२॥
पंजिकादिद्वेवृक्षादित्रयोदशयमदूतस्य॥७३॥ कापिशेयादित्रीणिपिशाच
स्य॥७४॥ मेघनादादिपंचवरुणस्यवातादीनित्रयोदशवायोः॥७५॥७६॥
वातुलादिदेवातगुल्मस्यनिदाघवायोरेकं॥७७॥ श्रीदादिह्वादशकुबेरस्य॥७८॥
पद्मादिनवप्रत्येकमेकैकंनिधीनां॥७९॥ मायुराजादित्रीणिकुबेरस्तनोः आसं
गिन्यादिचत्वारिवातभ्रमेः॥८०॥ कुनाभ्यादिषडाकाशस्यपाथोदाद्येकाद
शमेघस्य॥८१॥८२॥ करकादिसप्त॥८३॥ सौदाम्यादिषट्विद्युतः८३तिथिम
ण्णादिचतुस्त्रिंशच्चंद्रस्य८४८५८६चंद्रिकादिद्वेनीहारादिद्वे८७शीतादिद्वेपत्रहिमादिद्वे

लिका॥८८॥धूमिकाचनभोरेणुरथागस्त्याग्निमारुती॥सत्या
 ग्निर्वारुणिर्विध्यकृतोवातापिसूदनः॥८९॥दीप्ताग्निरोर्वशेषश्चस
 मुद्रचुलकोस्येतु॥त्रियाकौषीतकीलोपामुद्राख्याचविदर्भजौ॥९०
 प्राक्फाल्गुनेयस्तुतय्यानुज-पारुष्यगोरथौ॥दिदिविद्वादशकर
 श्चक्षाःसुरगुरुर्गुरुः॥९१॥शुक्रोभःशतपर्वशोमघाभूर्भृगुरास्तु
 जित्॥षोडशाचिर्नवार्चिस्तुमंगलःस्वोत्सुकःकुंजः॥९२॥बुधोद्दे
 माराजपुत्रएकदेह-प्रहर्षण॥स्यात्यंचार्चि-अविष्टाजःश्यामांगे
 कांधरोधना॥९३॥शनैश्चरोनीलवासामंदच्छायात्मजशनिः॥
 राहुस्तुग्रहकल्लोलोभ्रपिशाचोप्यथाहिक॥९४॥केतुर्ज्योतीरथ
 स्तुस्याद्ब्रह्माधारोध्रुवश्चसः॥तत्सणैस्सूर्यमुक्तादिष्वुधैरुंगारि
 णीस्मृता॥९५॥आसन्नास्तमयाधीरैरुच्यतेचोपधूपिता॥सुनी
 तिर्ध्रुवमातास्यान्मातादहस्यमारिषा॥९६॥छायापथोदेवप
 थ-सोमधारानभ-सरित्॥दिनप्रणीस्त्वव्यधिचौभानेमिरवरत्र
 तः॥९७॥गभस्तिहस्तोऽशुधरःखरांशुभरिर्विभगः॥वेदादय-प्र
 तिदिषामातुपितुस्तमोपहः॥९८॥दिनमणिहरिहेलिब्रध्मभाकौषभाभृ
 दरश्चिखगपतंगेनाद्वयःसप्तसप्ति॥मिहूरुमणिरपीया-कालकृतपद्म
 पाणिनवमणिररुणशूरावंशुमानशुमाली॥९९॥छायास्यातपतीमंदजन
 नीभूमयीवरी॥संज्ञातुयमकालिदीरेवतमनुदस्नसू१०००असरेणुमेहा
 वीयोस्त्रातिसूर्योसुवर्चला॥स्वरेणुर्गुपेदीलाष्टीप्रियेचेतेविवस्वत१अश्मनेरम
 णोनूरुर्जटापुस्त्वरुणात्मजः॥इतिदिग्वर्गः॥कालस्त्वपृष्टर्जहकोभसेतो
 भसदिस्पपि॥१॥पीथ-पीपुस्तिथ्याथवास्त्रोव्युष्टांशकैदिनम्॥उपा

मनुर्दिनस्पकुन्दस्त्यादिषट्कुहेलिकाया-८८अगस्त्यादिनच-८९कौशीतक्यादित्री
 ण्यगस्तिपत्न्या ९०प्राक्फाल्गुनेयादिनवरहस्पते-९१शुक्रादिसप्तनवार्चिरादिचता
 रिमंगलस्प-९२बुधादिदश-९३शतैश्चरादिपंचराब्दादित्रीणिअहिकादिहेतो-९४जे
 तीरथादित्रीणिध्रुवस्पसूर्यत्यक्तदिशएक-९५निकटसूर्योत्तदिशएकरकंध्रुवमातु-एक
 रसमातु-९६छायायादिचतारिरुणयस्यादिनमण्याद्यष्टिंशद्वके-९७९८९९०॥छाया
 दिपचशनिमातु सतादिचतुर्दशयममातु-१अश्मनादित्रीण्यरुणस्यजटाव्यादि

प्रभातं गोसर्गः सायोस्तवो विकालकैः ॥३॥ रात्रौ रक्षोजननीशस्यरी
 वक्रभेदिनीघोरा ॥ श्यामां याम्यादोषातुंगीभौतीशताक्षीच ॥४॥
 यास्तवोषानिशारव्याचवासतेयीतमानिशौ ॥ यस्यां मत्तानिशि
 वानः श्वनिशं श्वनिशाचसा ॥५॥ निःसंपातोर्धर्मरात्रः स्यात्सर्वावेस
 इत्यपि ॥ उच्चैर्द्रापररात्रौ द्वौ देशौ मामावसीचसा ॥६॥ भूतः कृष्ण
 चतुर्दश्यां पौर्णम्यां धर्मवासरः ॥ शक्रोत्सवो ध्वजोत्थानं शा
 रदीद्युतपूर्णिमा ॥७॥ कौजागरः शरत्पूर्वः कौमुदीचामरस्त्रियाम्
 यक्षरात्रिस्तुदीपोलीचैत्रावल्यां मधूत्सवः ॥८॥ सुवसंतः कामम
 होवासंतीकर्दमीस्त्रियौ ॥ आमस्तुमासो वर्षाशो वत्सरस्तु युगांश
 कः ॥९॥ ऋतुवृत्तिर्मासमानः स्यात्कालग्रंथिरुर्वर्तः ॥ कालप्रभातं
 शरदो प्रावृषातुजलार्णवः ॥१०॥ कौमुदः कार्तिको मासः फाल्गुना
 लस्तु फाल्गुनैः ॥ ज्येष्ठा मूलीयमिच्छंति मासमाषाढपूर्वजम् ॥११॥
 कृतं सत्ययुगं त्रेताग्नयाया ह्यपरयज्ञियौ ॥ कलिर्द्वाद्वारकः कर्मयुगं
 पापंतुपातकम् ॥१२॥ शल्यंतूस्तंचकल्कोऽथ भद्रं मल्लं शिवंतथा
 ॥ शंशुभंचान्ययेथौ त्माजीवः पुरुषमुद्गलौ ॥१३॥ अंतर्दामीश्वर
 श्वातः करणंतु मनोनिगुः ॥ इति कालवर्गः ॥ ॥ बुद्धिः पंडावि
 राचौर्वी विचारेतर्कनिर्णयो ॥१४॥ गुंजाचर्चाथ सिद्धांतोत्तरप
 क्षसमाधयः ॥ कृतोतः पूर्वपक्षस्तु चोद्यंगीर्भणितिर्गिरा ॥१५॥

द्वे कालाद्यष्ट ॥२॥ वास्त्रादिचत्वारिंशद्दीनस्य उषादिद्वे प्रभातस्य गोसर्गादि
 त्रीणि विकालस्य ॥३॥ रात्र्यादिसप्तदश ४ श्वनिशादिद्वे ५ निःसंपातादित्री
 ण्यर्धरात्रस्य उच्चैर्द्रादिद्वे ५ पररात्रस्य दर्शादित्रीणि द्वैकं कृष्णचतुर्दश्यां पौर्ण
 म्यादिद्वे शक्रोत्सवादिद्वे शारदादिपंचकौ जागरायाः ७ यक्षरात्र्यादिद्वे
 दीपावल्याः चैत्रावल्यादिषट् ॥८॥ आमदित्रीणि मासस्य वत्सरादिष
 उवर्षस्य र्हे कालप्रभातादिद्वे शरदतोः प्रावृषादिद्वे वर्षतोः १० कौमुदादि
 द्वौ कार्तिकस्य फाल्गुनादिद्वौ फाल्गुनस्य ज्येष्ठस्यैकं ११ कृतादिद्वे त्रेतादिद्वे हा
 परादिद्वे कल्यादित्रीणि पापादिपंच ॥१२॥ भद्रादिपंच शुभस्य आत्मादिषट्
 १३ ॥ अंतःकरणादित्रीणि मनसः बुद्ध्यादिचत्वारि विचारादिपंच ॥१४॥ ॥

चांछांछंदस्तुनिगमः साम्यकृथंस्वरपत्तनम्॥ ब्रह्माक्षरस्यादो
कारः प्रश्नदूती प्रहेलिका॥ १६॥ संज्ञाधिवचनसद्यः कृतलक्षण
नामनी॥ व्यपदेशः प्रसिद्धिस्तुटंकारोथेन वस्तवः॥ १७॥ शब्दाभि
लापोत्तमिधा॥ मिधानंवाचको ध्वनिः॥ द्वांसः कुहरितं चाथमन्मनोग
ज्ञदध्वनौ॥ १८॥ तूरंतुतूर्यस्यात्ताड्यमानास्तुपटहादयः॥ कर
धिः करतालीस्या ध्वनिनादातुकाहलो॥ १९॥ मडुकोमर्दनोमैद्री
ढक्काविजयमर्दल॥ द्रगडः प्रतिपत्तूर्यडमरुः सूत्रकोणकः॥ २०॥
नालीघटीयामनालीदंडढक्कायमेरुका॥ यामघोषोथेताम्रीस्यान्
मानरध्राविकालिका॥ २१॥ भवरुत्पेतपटहोमृत्युभंगुरकेश्वसः॥
रणतूर्यंतुसंग्रामपटहोभयडिडिमः॥ २२॥ भक्ततूर्यंतृपाभोरमल्ल
तूर्यमहास्वनः॥ मुखवाद्यं वक्रनालं वेणोविवरनालिका॥ २३॥
चारवाणि प्रणेतास्याः कथकैकनटौसमौ॥ सर्ववैशील्यारंभः
स्यात्तालावचरोनटः॥ २४॥ लयपुत्रीनटीनटः खड्गधारादिनर्त
कौ॥ पुवक केलकश्चाथमंडश्चादुबटः समौ॥ २५॥ गायनेगायकः
स्त्रीणां हल्लीषंसहनर्तनं॥ वात्सल्यशांतौतुरसौशरंगारकौशिक
स्मृतः॥ २६॥ सभोगोविप्रलभश्चतुर्द्वेदोवर्णिकामसी॥ मसिनी
व्यामनंतुस्याद्यामोवज्ञातुपासनं॥ २७॥ डमरुस्तुचमत्कारः
प्रौढिस्तुकिपदेहिको॥ स्वेदः प्रश्नवणस्त्रिप्रोह्योत्रीडोनटाधिको २८

सिद्धांतादिचत्वारिपूर्वपक्षादिद्वेप्रश्नस्यगीरादिचत्वारिवचसः ११ छंदसा
दिहेनिगमस्यसामादित्रीणिब्रह्माक्षरादिहेओकारस्यद्वौप्रहेलिकाया
१६ संज्ञादिषट्नाम्नः प्रसिद्धादिहेनवादिहेस्तवस्या॥ १७॥ शब्दाद्यष्टध्व
ने. मन्मनादिहेगज्ञदध्वने॥ १८॥ तूरादिहेनाडितपटहादे करध्यादिहे
करतालया ध्वनिनालादिहेकाहलाया १९ मडुकादित्रीणिमृदगस्पटकादि
हेविनयढक्काया द्रगडादिहेडमर्जादिहे २० नाल्यादिषट्दंडढक्काया त
मीत्यादित्रीणिमानरध्राया २१ भवरुदादित्रीणिप्रेतपटहस्परणत्त

भामःक्रोधोनिःसमस्तुशोकेवीर्यशुटीरता॥ललंमिषंचवैदग्धी
भंगिश्चेभनिमीलिका॥२६॥स्याच्चिंताचिंतयोथोद्वाहनंरणरणंच
तत्॥परिहासःकेलिमुखःकेलिदेवननर्मणी॥३०॥रामोद्देदस्तुपु
लकस्त्वकूपुष्पंचत्वगंकुरः॥स्वदोषगूहनंम्रहोरागसंगौतुगृधु
ता॥३१॥काप्यकारःसयच्चितेपापमाधायसंशनं॥कौकृत्यविप्रती
सारोविबाधातुविहेटनम्॥३२॥दुःखेलोकोभवश्चैवसंसारःकष्ट
कारकः॥निर्वाणमस्तुकोमोक्षःसीतीभावःशमोमृतम्॥३३॥इति
नाट्यवर्गः॥अथोऽयंस्यात्यातालेविरोकंश्वभ्रमस्त्रियो॥तम
संतुनिशाचर्मनीलपंकजोबलम्॥३४॥दिनांतकोवियद्वृतिःखलु
गृत्रोद्धनागभृत्॥दुंडुःस्त्रीस्यादलूताजगरोवथहलाहलः३५
ब्रह्मसर्पोश्वलोलाचद्विमुखादिरहीरणिःराजोद्विरलगूर्स्तुकाल
सर्पोमहाविषः॥३६॥भांडपुष्पस्तुभुजगोभवेत्कोकुकटिकंदलः॥गो
नासगोनसौहालाहलंहालहलंविषं॥३७॥अथाव्यसोद्विरसनः
समकोलश्चभेकभुक्॥कुंभीनसोमंडलीचगरलंजंगमंविषं॥३८॥

यादित्रीणि२२भक्ततूर्पादिहेमल्लतूर्पादिहेमुखवाद्यादिहेवेणवादिहे२३वंशीवा
दकस्यैकंकथकादिहेसर्ववैश्यादिचत्वारिनटस्य॥२४॥लयपुञ्यादित्रीणिन
ट्याःपूवकादिहेनर्तकस्येदस्यभांडादिहे२५गायनादिहेहल्लीषादिहेस्त्रीसह
नर्तनस्यवात्सल्यादिहेरसभेदयोःपृथगेकैकस्यशृंगारादिहे२६संभोगादिहे
शृंगारभेदयोरेकैकवर्णिकादित्रीणिमस्याःव्यामनादिहेभवत्तादिहे२७ढमर्क
दिहेचमत्कारस्यप्रौढ्यादिहेस्वेदादित्रीणिब्रीडादिहेलज्जायाः२८भामादिहेक्रो
धस्यनिःशमादिहेशोकस्यवीर्यादिहेहृलादिहेवैदग्ध्यादित्रीणिभंग्याः॥२९॥
चिंतादिहेउद्वाहनादिहेविवाहस्यपरिहासादिहेकेल्यादित्रीणि३०रोमोद्देदादि
चत्वारिपुलकस्यस्वदोषगूहनादिहेरागादित्रीणिगृधुतायाः३१सपापकथन
स्यैकंकौकृत्यादिहेकुकृत्यस्यविबाधादिहे॥३२॥दुःखलोकादिचत्वारिसंसा
रस्यनिर्वाणादिषट्मोक्षस्य३३अधसादिहेपातालस्यविरोकादिहेश्वभ्रमस्यतम

अनेतोवासुकिः पद्मोमहापद्मोपितृहकः ॥ कर्कोटः कुलिङ्गशंख
 इत्यष्टौ नागनायकाः ॥ ३९ ॥ पुरीभोगवती चैषां भोगिन्यो नागकन्य
 काः ॥ इति पातालभोगिवर्गः ॥ अकंदुःखमधै चैद्रीत्वलक्ष्मीकाल
 कर्णिका ॥ ४० ॥ इति नरकवर्गः ॥ पाथोधि सिंधुमकरालयवारि
 शीगंगाधरेन्दुजनकास्तिमिरुर्मिमाली ॥ वार्धिमितद्रुतिमिकोषम
 हाशयाश्रुकीबंचशैलशिविरधरणीपुवश्च ॥ ४१ ॥ पुमान्कचंग
 लोवांकः कूलंकयपरांगवौ ॥ तरंतोदारदये रुर्मही प्राचीरमह्यो
 ॥ ४२ ॥ नदीनश्चाश्रकमलं नीरं नाराः स्त्रियामिरा ॥ कंदकंजलम
 स्थायमगाधेयां भसो भ्रमः ॥ ४३ ॥ तानुरोवायुगुल्मश्चकण्ठाम्
 कुलंकुरः ॥ पुरोदिः पत्रझंकारेव दालकूलहंडक ॥ ४४ ॥ चुलुकोष
 नजंबालैदलाद्वेपककर्वटः ॥ तरणोभेलकेवारिरथोनौस्तिकः पू
 वः ॥ ४५ ॥ होडुस्तरां पुर्वहैनं बहित्रं वार्वटैः पुमान् ॥ पादारकस्फटो
 स्तिदः पत्रबालेतुलाधटः ॥ ४६ ॥ समुद्रकफडिंडीरजलहासास्तु
 फेनकैः ॥ कैवर्तेजालिकः क्षोटीकुपिनी स्यादथ पुवः ॥ ४७ ॥ पलवपं
 जशखटैः करंडीतुजलेशयः ॥ आत्माशीशंबरो मूकोनिमेषो वल्कवानपि ॥

साह्यार्धो धकरस्य ॥ ३४ ॥ नागभृदादिहेतुत्वादिहेतुजगरस्पहलाहलादित्री
 निजह्यसर्पस्य ॥ ३५ ॥ हिमुरवां ह्यादित्रीणि भलगार्धादित्रीणिकालसर्पस्यो ॥ ३६ ॥
 भंडपुष्पादिहेतुत्वाहलाहलादित्रीणि विषयस्य ॥ ३७ ॥ अश्वादिपटसर्पस्य
 गलविषस्यैक ॥ ३८ ॥ अनंताद्यष्टनागराजानां पृथगेकैकस्य एकैकं ॥ ३९ ॥ नाग
 पुर्णैकभोगिन्यादिहेतुनागकन्यानां ॥ अकादित्रीणि दुःखस्य सद्यानिभी
 णि अलक्ष्म्या ॥ ४० ॥ पाथोध्याद्येकविंशतिः समुद्रस्य ॥ ४१ ॥ कमलादिसप्तज
 लस्य अस्थाप्तादिहेतुअगाधस्य अंभसाभ्रमादि ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ चुलुकादिहेतुपनज
 बालस्य दलाद्वेपककर्वटस्य तरणादिहेतुभेलकस्य वारिरथादिचत्वा
 रिनीकायाः ॥ ४५ ॥ होडादित्रीणि बहित्रादिहेतुपादारकादिहेतुपत्रबालादि
 हेतुसमुद्रकफडिंडीरजलहासास्तुफेनकैर्वर्तव्यदिचत्वारिपुतादित्रीणि पंजराखट

॥४८॥ मीनेवदालः पाठीनोमत्स्यराजस्तुरोहितः॥ भालोवश्चा
 यकुलिशेकटंकाष्टीलद्वयपि॥४९॥ फलकीस्याच्चित्रफलीराज
 ग्रीवोमदार्मदः॥ कचयीकचपृष्टीकंकत्रोटोजलव्यधेः॥५०॥
 शफरःश्वेतकोलःस्यात्तवशेटस्तुरखलेशयः॥ इल्लिशेवास्किर्प
 रगंगेयशफराधिपाः॥५१॥ जलतालौप्यश्चलत्पूर्णिमाचंद्रचंच
 लौ॥ जलवृश्चिकदं चाकेगंगादेयोगलानिलः॥५२॥ शालःशकु
 लमंडःस्यादंधाहिःकूचिकोदयोः॥ ब्राह्मीतुपंकगडकोलघुगर्ग
 स्त्रिकंटकः॥५३॥ तिर्यग्यानःकुलीरस्यान्मुखस्त्रोहरिलोचनः
 वहिःकुटीचरःपोताधानंतुस्थाज्जलांडकं॥५४॥ जलरूपस्तुमक
 रोमरोलिरसिदंष्ट्रकः॥ मीनरस्तुतुनागस्तुनकवाडवदारकः॥५५॥
 नक्रस्तुवार्भटस्यांदंबुकिराटोंबुकंटकः॥ जलशूकरमायादंष्ट्रपा
 शनद्रदग्रहाः॥५६॥ जलकूर्मस्त्वंबुकीशोवसाढ्यःशिशुकैश्व
 सः॥ उद्रस्तुजलमार्जारजलारुवुनकुलपूर्वाः॥५७॥ मृत्किराधुर्धु
 रौवारिकृमिस्तुजलमक्षिकौ॥५८॥ पटालुकाजलौकांबुसर्पिणो
 वेणिवेधिनी॥ व्यंगस्तुनंदकोभेकोगूढवर्चाःकृतालयः॥ रेकोजि

करंड्यादिपंचजलेशयस्यअनिमेषादित्रीणिमत्स्यस्य४८वदादिद्वेमत्स्यरा
 जादित्रीणिरोहितस्वकुलिशादिद्वे॥४९॥ फलक्यादिद्वेराजग्रीवादिद्वेमत्स्य
 भेदस्यकचप्यादिद्वेकंकत्रोटादिद्वेमत्स्यविशेषस्य॥५०॥ शफरादिद्वेखेट
 कादिद्वेखलेशयस्यइल्लिशादिपंच॥५१॥ चलत्पूर्णिमादिद्वेमत्स्यभेदस्य
 जलवृश्चिकादिद्वेदं चाकस्यगंगादेयादिद्वे५२शालादिद्वेअंधात्स्यादिद्वे
 ब्राह्म्यादिद्वेपंकगंडस्यलघुगर्गादिद्वेविकंटकस्य५३तिर्यग्यानादिपंच
 कुलीरस्यपोताधानादिद्वेजलांडकस्य॥५४॥ जलरूपादिपंचमकरस्यतु
 नागादित्रीणिग्राहस्य५५नक्रादिचत्वारिजलशूकरादिचत्वारि॥५६जल
 कूर्मादिचत्वारिशिशुमारस्यउद्रादिपंच५७मृत्किरादिद्वेधुर्धुर्याःवारिकृ
 म्यादिद्वेपटालुकादिचत्वारिजलौकायाः॥५८॥ व्यंगादिसप्तभेकस्यप
 चागगुप्तादित्रीणिकस्यपस्य॥५९॥

ज्योत्स्नापंचांगुस्तेक्रोडां प्रिकच्छपौ ॥ ५९ ॥ गडु-किचुलुकोऽथांधु
 विकिरश्चूडकश्चस ॥ चुंटाचुंटीचचूडां धूकूपः कर्करांधुक ॥ ६० ॥
 पल्वलं दीर्घिकावापीयष्टिकामीनगोधिको ॥ अवघट्टावटौ तुल्यौ
 तल्लुविल्लं तलंचतत् ॥ ६१ ॥ द्विजप्रपालबोलं स्यात्केदारः पांशुमर्द
 नः नदीनिर्झरिणीरोधोयक्षासागरगामिनी ॥ ६२ ॥ तलोदाचां पि
 लासिंधुर्भ्रवि कुल्यावहाचसा ॥ अध्वगागंधिनी गंगा हैमवत्यु
 ग्रशेखरा धर्मद्वीसिद्धसिंधुस्तापीतुयमुनायमी ॥ रेवातु पूर्वगं
 गास्यान्मुरलात्तुमुरदला ॥ ६३ ॥ स्यादर्धगंगाकावेरीवासिष्ठीगो
 तमीसमे ॥ अथगोदावरीगोलोकुवलंतूत्पलंकुवें ॥ ६४ ॥ कैरवं
 गंधसोमं स्यात्केदारश्चनिशाहसः ॥ श्रीकरं कृष्णकदंचरक्तोत्प
 लमलिप्रियं ॥ ६५ ॥ लक्ष्मीगृहकुमुचाश्चशालूक-पंकस्तूरण ॥ प्र
 श्रीतुकुभिकावारिभूलीपण्योरवभूलिका ॥ ६६ ॥ स्याद्वारिचत्तरो
 ऽथांबुतालः सलिलकुंतलः ॥ शैबलोहठपणीस्त्रीकावारवारि
 चामरम् ॥ ६७ ॥ पद्मोक्चारंपंकैर्जं विसनाभिस्तुपद्मिनी ॥ पुटकि
 न्येवमेवान्याः कुंदिन्यास्तानि नीमुखाः ॥ ६८ ॥ विसंतुतंतुलविंस
 शृंगाटोवारिकुब्जकैः ॥ ६९ ॥ ॥ इति वारिवर्गः ॥ इति त्रिकांडशे
 ष प्रथम-कांडः समाप्तः ॥ भूर्भूतधात्रीगिरिकर्णिकाब्धिद्वीपासमु

यडवादिहे किचुलुकस्य अंध्यादिपट्कूपस्य अधकूपादिहे ६० पल्वला
 दिपंचबाप्या अवघट्टादिहे गर्तस्य तल्लादिपंचालवालस्य ॥ ६१ ॥ केदा रा
 दिहे क्षेत्रस्य नद्यादिनवा ॥ ६२ ॥ अध्वगादिसप्तगंगायाः ॥ ६३ ॥ ताप्यादित्री
 णियमुनायाः रेवादिहे मुरलादिहे नदीभेदस्य ॥ ६४ ॥ अर्धगंगादिहे कावेरी
 वासिष्ठादिहे गोमत्या गोदावर्यादिहे कुबलादित्रीण्युत्पलस्य ६५ कैरवा
 दिपट्कुमुदस्पर्क्तोत्पलादिचत्वारि ॥ ६६ शालूकादिहे पृथ्व्यादिपट्कुभि
 काया ॥ ६७ ॥ अंबुतालादिचत्वारि शैबलस्य ६८ पद्मादित्रीणि विमनान्या
 दित्रीणि पुटकिन्या कुंदिन्यादिहे पुटकिनीभेदयो पृथगेकैकस्य ॥ ६९ ॥

द्रां बरमेखलाकूः॥समाद्रिकीलाचजगद्वाचपुंसिस्थितौ मध्य
मलोकमर्त्यौ॥१॥महाकांतागंधवतीरत्नगर्भाचमेदिनी॥स्वस्तनी
भारतारख्यंतुवर्षदैमवतंविदुः॥२॥भारतंनूरभूःकिंपूरुषंहरिवर्षं
तैतः॥भद्राश्वमुत्तरकुर्हिरण्मयमिलारुतं॥३॥केतुमालममू
निस्पुर्भुवोवर्षाणिवैनव॥जंबुद्वीपैकुशकौचशाकशात्मालिपुष्करैः॥४॥
द्वीपाःसप्ताथसप्तैवसमुद्राअपिकीर्तिताः॥खण्डेषुसुरासं
र्षिर्दधिदुग्धजलांतकाः॥५॥ऊषरंतूषषाचूषोब्रह्मावर्तस्तपोवदः
॥कुरुक्षेत्रं प्रयागंचहिमाद्रिविंध्यमंतरा॥६॥मध्यदेशोऽथपुडाः
स्युर्वरेन्द्रोऽगोडनीवृत्तिः॥प्रभासःसोमतीर्थस्यादंतर्वेदीकुशस्थली
॥७॥प्राज्योतिषःकामरूपेतीरभुक्तिस्तु निच्छविः॥विदेहोऽथ
काश्मीरेकीराःस्युःशास्त्रशिल्पिनः॥८॥तुरुष्काःखशचस्थस्वा
बाल्हीकाश्चविगर्तकाः॥दाशेरकामरुभुवोमालवाःस्युरवंतयः॥
॥९॥डाहलाश्चेदयश्चैद्याःकारुषास्तुहहजुहाः॥पदवस्तुदशाहो
स्युःसात्वताःकुकुराश्चते॥१०॥ओडाउत्कलनामानौमगधाःकी
कटामताः॥बेलाकूलंतामलिसंतामलिमोतमालिका॥११॥एकत
कंहुरिगृहंशुभपुर्ण्यैवर्तनिः॥पूर्वदेशोऽथसाकेतमयोध्योत्तरको
शला॥१२॥कुशस्थलंकान्यकुञ्जनागाब्धं हस्तिनापुरं॥गजाब्धं ह
स्तिनंचाथश्चावंतीधर्मपत्तनम्॥१३॥कुरुक्षेत्रं विनशेनं कौशाचीव
त्सपतनं॥प्राजापत्यःप्रयागःस्यात्तद्द्वारकावनमालिनी॥१४॥

विंसादित्रीणिशृंगाटकादीनिद्वे७०॥द्विचारिवर्गः॥षोडशपृथिव्याः॥१॥
द्वेहिमवत्वंदस्य॥२॥नवभुवोनववर्षाणां३सप्तसप्तद्वीपानां४सप्तसमुद्रा
णां॥५॥त्रीण्यूपरस्पष्टेब्रह्मावर्तस्यमध्यदेशस्यैकं६त्रीणिगोडदेशस्य
द्वेप्रभासस्यद्वे३तर्वेद्याः॥७॥द्वेकामरूपस्यत्रीणितीरभुक्तेःत्रीणिकाश्मीरस्य॥८॥
नवदेशभेदानामेकैकं॥९॥त्रीणिचैद्यदेशस्यद्वेकारुषस्यचत्वारिदशार्ह
स्य॥१०॥द्वेओडुस्यद्वेमगधस्यचत्वारितामलिसंस्थौ॥११॥शुभपुर्ण्यस्त्री

हारवत्यब्धिनगरीविदेहामिथिलेशमे॥मथुरातुमधूपेघ्नंजित्
रीतुतपस्थली॥१५॥वाराणसीतीर्थराज्ञीविशालोज्जापिनीसमे
॥चंपालुमालिनीपुष्पाःपुरंपाटलिपुत्रकै॥१६॥देवीकोठेवाणपुरं
कोटीवर्षमुषावनम्॥स्याच्छोणितपुरचाययोजनंमार्गधेनुके
म्॥१७॥क्रिमिशैलस्तुवल्मीकशक्रमूर्धाद्यसंचरः॥धरणपिंडि
लःसेतुपंथास्तुरवुल्लुमोवहः॥१८॥वाटःपथश्चमार्गश्चरवपुरंतू
र्ध्वगपुरम्॥हरिश्चंद्रपुरंशोभैमुद्रंगःप्रतिमार्गकः॥१९॥त्रंगात्रं
गोनिर्मुटस्तुपण्याजीवकचंगलै॥पुंसिहृदक्रपारोहौजन्यंयाम
मुखेचतत्॥२०॥इतिभूमिवर्गः॥स्यादभिस्यंदिस्मणंशायाने
गरमित्पवि॥शासनंधर्मकीलस्यान्मकुक्तिःशूद्रशासनम्॥
॥२१॥पट्टोलिकाकूतकीलोपाशुकूलंनकस्यचित्॥षड्विधैः
स्यादंगुष्ठैस्तैर्द्वाद्दशभिर्भवेत्॥२२॥वितस्तिःस्यादतोहाभ्यांह
स्तःस्यात्तच्चतुष्टयम्॥दंडोधन्वन्तरंतस्यसहस्रद्वितयेनतु॥२३॥
क्रौशस्ताभ्यांतुगन्पूतिस्तद्वयंयोजनंमत्तं॥चतुरष्टशतग्रामांतर्द्वौ
णमुखकर्वदौ॥२४॥गर्भागारापवरकैवास्तस्याद्दृहपोतकै॥ओ
कोगृहपिटंचालोवेडभीचंद्रशालिका॥२५॥कूटागारचायकपिशो
र्षखोडकशीर्षकं॥क्रमशीर्षचाथरवरकुटीनापितशालिकौ॥२६॥

णिहैपूर्वदेशस्पर्शोपयोध्यायाः॥१२॥हेकान्यकुञ्जस्यचत्वारिहस्त
नापुरस्यहेधर्मपुर्या॥१३॥हेकुरुक्षेत्रस्यहेकौशांब्या-हेप्रयागस्यचत्वा
रिहारकाया॥१४॥हेमिथिलाराजधान्या-हेमथुरायाचत्वारिकाश्या-१५
हेउज्जयिन्या-त्रीणिकर्णपुर्याहेपाटलिपुत्रस्य१६चशोणितपुरस्यहेयो
जनस्यत्रीणिवल्मीकस्यचत्वारिसेतोपट्टमार्गस्य॥१८॥ऊर्ध्वगपुरस्यै
कहेशोभपुरस्यचत्वारिप्रतिमार्गस्य॥१९॥त्रीणिपण्याजीवस्यचत्वारि
हृदस्य॥२०॥हेशारवानगरस्यहेराजशासनस्यहेशूद्रशासनस्य॥२१॥
हेव्यवस्थापत्रस्यअनामपट्टोलिकायाएकअगुष्टस्यैकचितस्तेरेक॥२२॥

कुलायिकापक्षिशालाकारावेशम त्रधांगकं ॥ कायमानंतृणकु
टीर्धर्भटनिभृतगृहं ॥ २७ ॥ कुट्टंकोट्टापिठराट्टंकोषस्तुमंचकैः
॥ वासागारंभोगगृहं कल्यापल्याटनिष्कृताः ॥ २८ ॥ शिवस्यचृषमं
दुष्पांबुधैर्गोपुटिकंस्मृतं ॥ रातायनंगृहास्यः स्याद्वधूटशयनंत
आ ॥ २९ ॥ उपशल्योपकंठेहेकपाटोद्वारकंटकः ॥ कचाटश्चारं
कंथावादः प्राकारदूत्यपि ॥ ३० ॥ इतिपुरवर्गः ॥ शैलस्थावरधा
तुभृद्धरकुकीलोब्धंगकः सानुमानजीभृतः पृथुशेखरश्चकटकी
दंतीनगोलिर्दृशी ॥ कुट्टारोः शहिमालयो नगपतिर्मेनार्धवोमागुरु
कैलासोगणपर्वतश्चरजतप्रस्थः कुवेराचलः ॥ ३१ ॥ हिरण्यनाभ
मैनाकसुनाभौ हिमवत्सुते ॥ शैलाग्रेशिखरंशृंगदंतः प्राकृभा
रदूत्यपि ॥ ३२ ॥ पूर्वाद्रिर्दिनमूर्द्धास्यादस्ताद्रिश्चरमाचलः ॥ चंदना
द्रिस्तुमलयैः कौंचः कौंचश्चमाल्यवान् ॥ ३३ ॥ सहेंद्रोमलयैः सहै
शक्तिमान्गंधमादनैः ॥ विंध्यश्च पारियात्रश्च सप्तैते चकुलाच
लाः ॥ ३४ ॥ अश्मापवारुकः काठः पारटीटश्चमृन्मरुः ॥ घर्षणालः
शिलापुत्रो गृहाश्मा गृहकलपः ॥ ३५ ॥ गैरिकंतुवनालक्तंरक्तधा
तुगवेरुकम् ॥ प्रत्यश्मागिरिमृच्छाश्च शिलाधातुः सितोपलः ॥ ३६ ॥

हस्तस्यैकं देहस्तचतुष्टयस्य क्रोशस्यैकं ॥ ३७ ॥ गव्यूतेरेकं योजनस्यैकं
ग्रामभेदयोरेकैकं ॥ ३८ ॥ देगर्भगृहस्य देवास्तु न देगृहस्य देवालस्य त्रीणि
चतुर्भ्याः ॥ ३९ ॥ त्रीणिकपिशीर्षस्य देनापित गृहस्य ॥ ४० ॥ द्वेपक्षिशाला
याः द्वेकारा गृहस्य द्वे तृणकुन्न गृहस्य निभृत गृहस्यैकं गृहभेदस्य त्रीणि
द्वेमंचस्य पंचवास गृहस्य ॥ ४१ ॥ एकं शिवचृष गृहस्य त्रीणि गवाक्षस्य २९
द्वे ग्रामांतस्य चत्वारि कपाटस्य द्वे प्रावरणस्य ॥ ४२ ॥ चतुर्दश शैलस्य चत्वारि
हिमालयस्य चत्वारि कैलासस्य ॥ ४३ ॥ त्रीणि मैनाकस्य पंच शिखरस्य ॥ ४४
द्वे उदयाद्रेः द्वे अस्ताद्रेः द्वे मलयस्य त्रीणि माल्यवतः ३३ सतकुलाचलानामे
कैकं ३४ षडाश्मनः द्वे शिलापुत्रस्य द्वे शिलापट्टस्य ३५ ॥ षट्गैरिकस्य त्रीणि

मकोलो^३वर्णलेखाचकटिनीककुरवटीरवटी॥३७॥ इतिशैलवर्ग ॥
 वार्धवनेतलंतलंकगुहिनंसमजंत्रसं॥लीलोद्यानंदेवनस्याह्नोः
 लीपेक्तिरावली॥३७॥ वृक्ष कारस्करोगक्ष यलाशीविष्टरस्थिरः॥
 चैत्योदेवतरुदेवावासेकरिभकुंजरी॥३८॥ छायातरुस्थिरछायो
 वदाकाकरुहास्मृता॥ वनस्पतिर्निर्मुदः स्यात्फुल्लोनिद्रविकस्व-
 रा॥३९॥ स्मितोन्मुद्रौकिलिंजस्तुसूक्ष्मदोर्वथपल्लवः॥ किसलंकिस-
 लंचाथोत्कलिकागारितेसमे॥४०॥ गुच्छोगुलुछ-क्षेपः स्याच्चमरी
 मंजरंनना॥ मंजिश्चकंदकेपत्रसूचिद्रुनखवंकिलाः॥४१॥ पिप्प-
 लावादरंगः स्याच्चैत्यदुःकेशवालये॥ यक्षोबुंवरकंत्वस्यफलेष्य
 ग्रहनाशनः॥४२॥ देववृक्षोदलेगंधिः सप्तपर्णः शिरोरुजा॥ दंतद-
 र्पणजंवीरौकतकौबुप्रसादनै॥४३॥ वरुणस्त्वश्मरीध्रौथाध्वग
 भोग्योमधुद्रुमः॥ कपिचूतोऽन्नातकोऽस्यफलेपशुहरीतकी॥४४
 पिकबंधुस्तूतः स्यात्तन्त्रीप्रियः पट्टपदातिथिः॥ मधुद्रुतोवसंत
 दुर्महाकालोरुकालकौ॥४५॥ शोभांजनुस्तरन्नीचित्तहारीविद्र-
 धिनाशनः॥ प्रभांजनोयप्राचीनपनसांगेहरीतकी॥४६॥ महाक-
 पित्थोन्निल्वश्चकोलिर्गृध्रनखीस्मृता॥ स्यात्पिच्छलदलास्वादु
 फलः शोनागरंगके॥४७॥ चक्राधिवासीनारंगः किमीरत्वक्कुसु-
 गधकः॥ स्याद्दूर्मणः पिच्छिलत्वक्धवस्तुमधुरत्वचः॥४८॥ ॥ ॥

चत्वारिखटिकाया॥३७॥ सप्तवनस्यहेलीलोद्यानस्य त्रीणिपंक्ते ॥३७॥ प-
 ट्टवृक्षस्य पंचचैत्यस्य॥३८॥ हेच्छायातरो द्वेवदाया द्वेअपुष्यवृक्षस्यपंच
 फलस्य॥३९॥ द्वेसूक्ष्मदारो त्रीणिपल्लवस्यहेउत्कलिकायाः॥४०॥ त्रीणि
 गुच्छस्यत्रीणिमंजर्याचत्वारिकटकस्य॥४१॥ पंचपिपलस्यतत्फल
 स्यैकंपंचसप्तपर्णस्य॥४२॥ चत्वारिजंवीरस्य॥४३॥ हेवरुणस्यचत्वार्य
 आतकस्यहेतत्पुरुषस्य॥४४॥ पडाम्रस्यहेमहाकालस्य४५॥ चत्वारिशोभां
 जनस्यचत्वारिबिल्वस्य४६॥ चत्वारिवर्द्यासप्तनागरंगस्य४७॥ चत्वारिधवस्य४८॥

पिशाचदुःपीतफलः शाकोटः कर्कशच्छदः ॥ अर्शोहितस्तुरसो घ्नो
 भल्लातकपथशात्मली ॥ ४९ ॥ दुरारोहास्मृतापिंडीतगरः कफवर्ध
 नैः ॥ काकचिंचीतुलाबीजरैवदिरोबालपत्रकः ॥ ५० ॥ यूपदुःकुष्ठ
 हतुचायकरंजो घृतपूर्णकः ॥ रसायनफलापथ्याशक्रसृष्टासुधो
 द्ववा ॥ ५१ ॥ सरलोधूपवृक्षः स्यात्तुशोणकोन्यकुमूरुदः ॥ चंपको
 ल्वस्तुमुरजफलः स्यात्पनसश्चसः ॥ ५२ ॥ डहुः सुद्रांबुपनसौनि
 चुलोरक्तमंजरः ॥ निंबोर्कपादपः पुष्पगंधस्तुकुसुमाधिराट् ॥ ५३ ॥
 चयको वरलब्धश्चैवकुलः सिद्धकेशरः ॥ शीधुगंधोश्चकैकेलिर्नटः
 कोतांघ्रिदोहदः ॥ ५४ ॥ अशोकः पिंडपुष्पस्तुदाडिमः फलशाडवः ॥
 ॥ दाडिंबः पर्वरुद्रचस्यात्त्वाट्मलः शुकवल्लभः ॥ ५५ ॥ पिंडीरोथसु
 पर्णोभनागारव्योनागकेशरः स्यात्पुष्परोचनश्चापिचूर्णेतस्यहरि
 द्रवः ॥ ५६ ॥ निशिपुष्पा तुशेफालीकुटजः पांडुरद्रुमः ॥ लताशंकु
 तरुः सालोनीपौधाराकटंबकः ॥ ५७ ॥ कटकटेरीहरिद्रोशिंशपा
 गुरुपत्रिको ॥ पटोलं स्याद्राजफलं तस्य मूले तुरम्यकं ॥ ५८ ॥
 स्तत्रपुष्पस्तुकार्पासैर्जीर्णपर्णकटंबकम् ॥ प्रहसंतानियूथीस्या
 हूमनः पुष्पचामरः ॥ ५९ ॥ मालतीपुष्पकलिकांसौमनस्यायनीवि
 दुः ॥ कुंदे स्याद्दोरदः पुंसि त्रैष्ठीतुनवमालिको ॥ रक्तपिंडस्वोड्पुष्पं
 स्यादम्लानः कुरंदकः ॥ ६० ॥ कंदलुशिलींधपुष्पे श्लेष्माघ्रात्रिपुरम
 ल्लिको प्रोक्ता ॥ एरंडहस्तिकर्णौ प्राचीनामलकचारिबदरे द्वौ ॥ ६१

द्वेशकोटस्य त्रीणि भल्लातकान्याः द्वेशात्मल्याः ४९ द्वे पिंडीतगरस्य द्वे का
 कचिन्व्याः चत्वारिखदिरस्य ५० द्वे करंजस्य चत्वारि हरीतक्याः ५१ द्वे सरल
 स्य द्वे शोणकस्य त्रीणि पनसस्य ५२ द्वे लकुचस्य चत्वारि निंबस्य चत्वारि चंप
 कस्य ५३ त्रीणि बकुलस्य चत्वार्यशोकस्य ५४ अष्टदाडिमस्य ५५ पंचनागके
 सरस्य तच्चूर्णस्यैकं ५६ द्वे शेफाल्याः द्वे कुटजस्य द्वे सालस्य द्वे धाराकटंबस्य
 ५७ द्वे हरिद्रायाः द्वे शिंशपायाः द्वे पटोलस्य तन्मूलस्यैकं ५८ द्वे कार्पासस्य द्वे क

वृहत्पाटलिधूस्तूरीकदलीत्वायतच्छरा॥६२॥ स्यात्तुविग्रहामंजि
फलावारणवल्लभा॥ वातिगणस्तुवार्ताकुर्वाताक-शाकविंदक॥
६३॥ क्लीबेवंगंचवार्ताकीस्यान्महावृहतीत्यपि॥ कुष्ठगदाब्धयंमूलं
त्वस्पुष्करमूलकम्॥६४॥ वंकसेनःस्त्वगस्तिद्रु-शुकनासोमुनि
द्रुमः॥ अनलि-कुनलीपुत्रजीवस्तुश्लीपदापहः॥६५॥ छत्रकोमलि
पत्रस्याकुञ्जकोवारिकंटकः॥ वास्तूकष्टकदेशीयःशाकवीरोघ
नामल॥६६॥ शोथजिह्वरहाकालशाकोऽथमहौषधी॥ महीविष
घ्नीचक्रोगीमृत्स्यासीदिलमोचिका॥६७॥ जलब्रह्मीचशालिंचेपत्तू
रोलोहमारकः॥ केचुकंपेचुलीपेचुर्नाडीचोविश्वरोचनः॥६८॥ केश
राजोनागमारःवपरुर्भृगसोदरः॥ सुनिषण्णंचुचुःपुंसिछत्रपत्रंतमा
लकम्॥६९॥ स्थलपद्ममंथोदेवपत्नीमध्वालुकंविटुः॥ फलपुच्छो
वरंडालुःस्याद्गण्डालुकंतुयत्॥७०॥ श्रीमस्तकःस्वरितकःस्याद्वाहू
छिष्टोरसोनकः॥ कुष्मांडस्तृणावासस्तिमिषोग्रास्यकर्कटी॥७१॥
वालुकीकर्कटीर्बार्मुत्रलारोमशाचसा॥ स्याच्चेलालश्चित्रफल
सुरवाशोराजतेमिषः॥७२॥ लतापनसनाटास्रोसेदुस्त्वर्ध्वासितस्त
यः॥ पवारुःकारवेल्लोसौगोदुंबागजचिर्मटो॥७३॥ मृत्युबीजस्तु
वंशःस्यात्केतकःकचच्छदःदृक्कटोवहुमूलःस्यात्करीरेचेणु

रबस्यद्वेयूथ्या हेदमनस्य५९मालतीकलिकायाएकहेकुंदस्यद्वेनवमालि
काया हेओडुपुष्यस्यहेकुरंदकस्य॥६०॥ हेशिलींध्रपुष्यस्यहेत्रिपुरमल्लिका
या हेएरंडस्यहेप्राचीनामलकस्य६१॥ धूस्तूरस्यपंचकदल्या॥६२॥ स
प्तवार्ताको ६३॥ हेकुष्ठस्यपुष्करमूलस्येकं६४॥ पडगस्तिद्रोहेपुत्रजीवस्य६५
॥ हेछत्राया हेकुञ्जकस्यहेवास्तूकस्यत्रीणिपुनर्नवाया ६६॥ हेकालशाकस्य
पंचकटुरोहिण्या त्रीणिजलब्रह्म६७॥ त्रीणिशालिचाया पंचपेचुकस्य६८
॥ चत्वारिकेशराजस्यहेसुनिषंडस्यत्रीणिस्यलपद्मस्य६९॥ हेमध्वालो हेवरं
डालो त्रीणिलंगेष्टालो ॥७०॥ हेरसोनस्यचत्वारिकुष्मांडस्य७१॥ पंचकर्कट्या

कर्करः ॥७४॥ काशोश्चवालः काकेसुर्वनद्वाराश्च जंतुला ॥ गुडदा
 कर्मधुतृणं स्यादिसुरसिपत्रकः ॥७५॥ खानोदको नारिकेलः करका
 भाः शिरःफलः ॥ सुरंजनो गोपदलो राजतालश्चुटाफलः ॥७६॥ करम
 दृस्ते तु सारोगुवाको कोटइत्यपि ॥ रामपूगस्तु कामीनो मुनिपूगः स्तु
 रेवतः ॥७७॥ पूगवोटस्तु हिंतालः कीबंकिरिति तत्फलम् ॥ घनामयः
 स्यत्खर्जूरौ हौतुका चिमभंजकौ ॥७८॥ तरौ देवकुलोद्भूते दूर्वा तु ह
 रितालिका ॥७९॥ इति वनौषधि वर्गः ॥ सिंहः कंठीरवो भीमविक्रा
 तः करिमाचलः ॥ पंचशिरवश्च शैलारः पारीद्रः श्वेतपिंगलः ॥८०॥
 सरुत्यदश्चना दोस्य चुक्कारः स्वेदितं चतत् ॥ उत्पादकस्तु शरभः
 शार्दूलोऽष्टापदश्च स ॥८१॥ अथ हिंस्त्रपशुव्याडिः श्वापदः शिवि
 रित्यपि ॥ बाधीनसस्त्वेकचरोगणोत्साहश्च गंडकः ॥८२॥ हिंसारु
 श्वापदो व्याघ्रौ महिषस्तुरजस्वलः ॥ दंशभीरुर्जरंतश्च नालिकोय
 मवाहन ॥८३॥ अथ शूकरे वनाहिरदंतायुधचक्रवज्रदीर्घरदाः
 ॥ सूचीरोमा बहुसुरारव निकस्थूलनासिको भूसित ॥८४॥ एणः

सप्तसुरवाशस्य ॥८२॥ पंचकारवेलस्य द्वे गोडुंवायाः ॥८३॥ द्वे वंशस्य द्वे केतक
 स्य द्वे बहुमूल्यस्य ॥८४॥ द्वे करीरस्य ॥८५॥ पंचकाशस्य चत्वारि क्षौः ॥८६॥
 चत्वारि नारिकेलस्य पूगदृक्षस्याष्टौ ॥८६॥ चत्वारि रामपूगस्य ७७ ॥ द्वे
 हिंतालस्य तत्फलस्यैकं द्वे खर्जूरस्य द्वे कुलोद्भूतद्रोहौ ७८ ॥ द्वे दूर्वायाः ॥८९॥
 नवसिंहस्य ८० ॥ द्वे सिंहनादस्य चत्वारि शरभस्य ८१ ॥ चत्वारि हिंस्त्रपशोः चत्वारि
 गंडकस्य ८२ ॥ त्रीणि व्याघ्रस्य षट् महिषस्य ८३ ॥ दशशूकरस्य ८४ ॥ पंचकुरंगस्य पंच
 वानरस्य ८५ ॥ षट्शृगालस्य पंचशृगालिकायाः ८६ ॥ पंचविडालस्य ८७ ॥ द्वे श
 शस्य द्वे खट्वास्या द्वे गवयस्य त्रीण्येडुकस्य ८८ ॥ त्रीणि खट्वाशस्य त्री
 ण्युदुरोः द्वे मूषिकायाः ८९ ॥ चत्वारि कुलुंदर्याः पंचकलाशस्य ९०
 त्रीणि पल्याः द्वे कर्णजलौकसः द्वे उपपादिकायाः ९१ ॥ द्वे अष्टपादः चत्वा
 रि पारावतस्य ९२ ॥ दशोलूकस्य ९३ ॥ अष्टखंजनस्य ९४ ॥ ॥

कुरंगमोरिश्यः सादृश्यश्चारुलोचनः ॥ गोलान्गुले कपित्थास्यदधि
 शोणनगाटनाः ॥ ८५ ॥ किखिश्चदूरवस्तुस्यात्तृगालोघोरसं
 नः ॥ लोपाकोमृतमत्तश्चवनश्वथस्तृगालिका ॥ ८६ ॥ लोमालिका
 हीमजिह्वाकिखिरुलकासुखीचसा ॥ विडालः कुंदमोनक्तचारीही
 तासजाहको ॥ ८७ ॥ शशकस्तुवनासुः स्यात्तृखट्टाशीपूतिशरिजा
 ॥ गवयस्तुगवालूकैरुदकः शिशुवाह्यकः ॥ ८८ ॥ वनछागोऽथगं
 धौतुखट्टाशोवनवासने ॥ उदुरुस्तदुमोरं धवभ्रुदीनांतुभूषिको
 ॥ ८९ ॥ स्याच्चिकोवेश्मनकुलः पुंरुषोगंधमूषिकः ॥ स्याद्देदारः क्रक
 चपात्ककलाशस्तृणांजनः ॥ ९० ॥ प्रतिसूयोऽप्यांजनस्तुचित्रकोलो
 हलाहलः ॥ कारुस्करादिकांकर्णजलोकास्यादधोवटिः ॥ ९१ ॥ उपा
 दिकोदेहिकास्यादृष्टपादस्तुकिंतनुः ॥ प्रसादकुक्कुटोद्गिह्लीकंठोद्ग
 हकपोतकः ॥ ९२ ॥ पारावतोऽथशक्राख्योदिवांधोवक्रनासिकः ॥ दूरि
 नेत्रोदिवासीतो नखाशीपीयुधधरो ॥ ९३ ॥ काकभीरुर्नक्तचारीक
 णाटीनस्तृखंजनः ॥ काकछटिः रवंजखेलस्तांतनोमुनिपुत्रकः ॥
 ९४ ॥ भद्रनामारतनिधिः काष्ठकुट्टः शतछट्टे ॥ दीर्घपादस्तुक्कंठः
 स्याद्गलेगंडस्तुमर्कटः ॥ ९५ ॥ चातकेबभ्रवापीहधनतोलत्रिशंक
 वः ॥ वर्षप्रियोऽथमेधावीचिरिः कीरः पलाशने ॥ ९६ ॥ कुक्कुटस्तुवि
 वृत्ताक्षोरात्रिवेदीकलाविकः ॥ उषाकलेऽथतोत्रासुकाकपुष्टः कु
 द्दमुखः ॥ ९७ ॥ मधुकंठोघोषयितुः कामतालः सुतर्दनः ॥ काकोरत
 ज्वरः सूत्रीश्रावकोगूढमैथुनः ॥ ९८ ॥ कारवः परमृत्युश्चलुंटाको
 मोद्गलिल्विकः ॥ शक्रजः सत्यवाक्काणोऽपक्ष्णो नगरीवकः ॥ ९९ ॥ रं
 द्विश्रनाडीजंघोथगुंघ्रः स्याद्दूरदर्शिनी ॥ शितिकंठस्तुदात्पूहः
 काकमहुः कचादुरः ॥ १०० ॥ चिरभणस्तुचिह्नः स्यात्तृधोतिः कंठनी

चत्वारिकाष्ठकुट्टस्य हेक्कस्य हेगल गंडपक्षिण ९५ पट्टातकस्य चत्वारिकीर
 स्य ९६ पचकुक्कुटस्य सप्तकोकिलस्य ९७ सप्तदशकाकस्य ९८ रंद्देशु प्रस्य चत्वारि

दुकः सूक्तामदनशलाकाचिन्नाक्षीशारिकावचंडाच ॥ शकुनज्ञा
तुज्येषागृहोलिकाटहनीमूलौ ॥ १॥ दीर्घजंघोनिशैतस्याहूको
रः शुलुकवायसः ॥ २॥ कंकेरुद्वारचलिभुकुशिखीचंद्रविहंगमः
॥ वंकेरुकावलाकास्यातुरुरोमत्स्यनाशनः ॥ ३॥ हृद्वचारीचक्र
वाकः सारसस्तकलांकुरः ॥ गोमर्दश्चित्रपसस्ततित्तिरिः स्यात्क
पिंजलः ॥ ४॥ लघुयांसोमयूरस्तचंद्रकीचित्रमेखलः ॥ प्रचलाकी
सितापांगशिखाचलगलवताः ॥ ५॥ मार्जारकश्चाथतिलमयूरः
स्याद्रुंठकः ॥ मत्स्याशनोमीनरंकोनासाछिन्नीतुपूर्णिका ॥ ६॥
पिपीलिकातुहोरस्याद्यमकीटस्तुघुर्धुरः ॥ स्यान्मर्कटस्तशलक
आशाबंधोः स्यजालके ॥ ७॥ फालरेवलागरुद्योधीभारतीव्योम
नासिका ॥ चंचिसूचिस्तुसुगृहः पीततुंडोश्चसर्षपी ॥ ८॥ हापुत्रि
काखंजनिकातुलिकास्कोदिकेसमै ॥ करेठव्याधनच्छः स्यात्त
रुकूणिस्तवाग्गदः ॥ ९॥ वर्तिकाविष्णुलिंगीस्याल्लावकौलघुजं
गलः ॥ सरःकाकस्तुहंसः स्याज्जालपात्युरुदंशकः ॥ १०॥ गोभेडी
रः पंककीरः कोयष्टिर्जलकुक्कुभः ॥ जीवजीवोविषमृत्युजीवजीवो
ऽथमसिका ॥ ११॥ माचिकाभंमरालीचंद्रेशः स्यादुंमरालिका ॥ भं
कारीचर्मचट्यातुजतुनीगृहमाचिका ॥ १२॥ विषसूककाभंगरो
लोवरोलस्तृणवट्पदः ॥ वरटीतुवरालीस्याद्वाह्यग्ययतमोमणिः

चत्वारिचिलस्य पंचशारिकायाः पंचगृहगोधायाः ॥ १॥ अष्टवकस्य २ द्वेव
लाकायाः द्वेकुरस्य ३ द्वेचक्रवाकस्य त्रीणिसारसस्य चत्वारितित्तिरेः ॥ ४॥
मयूरस्याष्टौ ५ द्वेतिलमयूरस्य द्वेमीनरंकस्य द्वेपूर्णिकायाः ६॥ द्वेपिपीलि
कायाः द्वेघुर्धुरस्य द्वेशलकस्य तज्जालस्यैकं ७ चत्वारिभारत्याः त्रीणिकारंड
वस्य पंचहापुत्रिकायाः ८ द्वेधनेच्छोः द्वेवागुदस्य ९ द्वेवर्तिकायाः द्वेलावकस्य
चत्वारिहंसस्य १० द्वेजलकुक्कुभस्य त्रीणि जीवजीवस्य त्रीणि मसिकायाः ११
त्रीणि दंशस्य त्रीणि चर्मचट्याः १२ चत्वारिभृंगलोल्स्य त्रीणि वरट्यामंचरवद्यो

॥१३॥ ध्वांतोन्मेषश्चद्योतो ज्योतिर्बीजनिमेषरूक् ॥ अमरश्च
चरीकः स्याद्रोलेबोमधुसूदनः ॥१४॥ इंदिरः पुष्पकीटोमधुद्रो
मधुकेशदः ॥ रेणुवासोऽर्थमशकोघोषोरणरणश्चसः ॥१५॥ पसी
तुनाडीचरणः स्याच्चचुभृदनेकजः ॥ स्युः खगोत्पतवारंककंठाग्रि
व्योमचारिणः ॥१६॥ युगलद्वंद्वयुग्मानियुगंयमलयामले ॥ इति
सिंहवर्गः ॥ स्त्रीवधूयोषितारामाभेडयतीवधूजनः ॥ कन्यकाल
कनेदासोभूषिताधर्मकारिणो ॥१७॥ सस्वेरोचाथतरुणीदिक्करी
धनिकाचसा ॥ मरुंडोच्चललाटास्यात्सश्रुर्नरमानिनी ॥१८॥
स्तुषावधूरीभधुरनिस्वनाहसगद्गरो ॥ क्रोधनाभामिनीचंडीदा
रुस्त्रीशालभेजिको ॥१९॥ विरक्तादुर्भगासप्तपुत्रस्तु सुतवस्त्रो
॥ पतिव्रतैकपत्नीस्याद्विधवाजालिकामता ॥२०॥ विश्वस्तावांछि
नीतुस्याल्लजिकाकलतूलिको ॥ वेश्यांशूलावारवाणिर्झर्झरा
प्यथकुट्टिनी ॥२१॥ दुज्यास्याद्रततालीचघटदोसीगणेरुको ॥ म
लिष्ठासरजाः वाष्मातुरहैमातुरौसमौ ॥२२॥ समदुर्द्विहतापुत्रो
द्वितीयकुलधारकः ॥ पिताजनयितावसोशिशुकक्षीरकठकः ॥२३॥
बालोमुष्टिंघयः श्वाथश्यालिकाकेलिकुंचिका ॥ नागरोदेवरः
प्यालोवारकीरोथसाशुधीः ॥२४॥ श्वश्रूद्वंद्वः शतानीकजर
तस्यादथांशकः ॥ संगंधजातिदायादौमातुलोमातृकेशदः ॥२५॥

नवअमरस्य ॥१४॥ त्रीणिमशकस्य ॥१५॥ पक्षिणोष्ट ॥१६॥ षट्पुगस्य षट्
स्त्रियः हेकन्याया हेअदपिताय ॥१७॥ त्रीणितरुण्यां हेउच्चललाटाया
हेसश्मश्रो ॥१८॥ हेरुषाया हेमधुरस्वनाया त्रीणि क्रोधनाया हेदारुलि
य ॥१९॥ हेदुर्भगाया हेसप्तपुत्राया हेपतिव्रताया त्रीणि विधवाया ॥२०॥
त्रीणिवांछिन्या चत्वारिवेश्याया पंचकुट्टिन्या २१ हेस्नानांग्या हेहैमातुर
स्य २२ हेदुहितु त्रीणिपुत्रस्य त्रीणिपितु चत्वारिबालस्य २३ हेशालिकाय
हेदेवरस्य हेश्यालस्य हेश्वश्रा २४ त्रीणिद्वंद्वस्य चत्वारिजाते हेमातुलस्य २५

भर्ताभरुर्नर्मकीलः प्राणनाथः सुखोत्सवः ॥ हृदयेशोरतगुरु
 जीरः पापयतिः समौ ॥ २६ ॥ कुमारभृत्यास्याह्वलतंत्रंगभिण्यवे
 क्षेणं ॥ गर्भाष्टमो देवमासौ नाभिनालामलो स्मृता ॥ २७ ॥ आधा
 निकं पुंसवनं सीमंतोन्नयनं च तत् ॥ खल्लीढः खलितिः कल्लोव
 धिरः खोरखंजकौ ॥ २८ ॥ दोर्गडुर्बाहुकुंठः स्येदौषधंतुभिषग्जि
 तम् ॥ त्वकूपुष्पिका किलासं स्यात्पुदं पादगंडिरः ॥ २९ ॥ ये
 न्यर्शः कंदसंज्ञं स्यात्किणः शष्पकव्रणोपि च ॥ अजीर्णं वायुगंडोत
 र्वमिष्वपलताशयः ॥ ३० ॥ पापरो गोरक्तवटीमुखूर्यथ तमोव्रणः
 ॥ वल्मीकोऽथातिसारोन्नगंधिः स्यादुदरामयः ॥ ३१ ॥ कुरंडवृद्धौ सि
 द्धाणशेदौ स्कंदनरेचनौ ॥ गर्भे दोनाभिगुडकोभिर्मथो लोचनाम
 यौ ॥ ३२ ॥ युवगंडोवगंडः स्यात्पित्तं मायुपलंकरः श्लेष्मावलाशो
 मांसं तु जरूयमेशशोणितम् ॥ ३३ ॥ पलसारोऽयमस्ति स्कोमस्तु
 लुंगोऽप्यथस्त्रसा ॥ वस्त्रसौथोऽधरमधुकीवैवक्रासवैः पुमान् ३४
 जिह्वामलं तु कुलुकं पिप्पिकादंतजेमलं ॥ पिंडोऽस्त्रियां कुलं संत्रं
 शरीरं स्कंदपजरौ ॥ ३५ ॥ शस्तं वपुः पुद्गलं स्यादोगं गंतुकोम
 लं ॥ पायुस्तुद्रुदोमार्ग उच्चारस्तुपुरीषणः ॥ ३६ ॥ भगं गुह्यं वरां गं
 चकलत्रं जन्मवर्त्म च ॥ स्मरागारं रतिगृहमधोधस्यादिहाव्यये ३७

सप्तभर्तुः हेजारस्य २६ त्रीणि गर्भिणी चर्यायाः हेगर्भाष्टमस्य हेनाभिनाला
 याः २७ त्रीणिसंस्काराणामेकैकं हेखल्लीढस्य हेबधिरस्य हेखंजस्य २८ हे
 बाहुकुंठस्य हे औषधस्य हेकीलासस्य हे श्रीपदस्य २९ चत्वारियोन्यर्शस्य
 चत्वार्यजीर्णस्य ३० त्रीणि वसंत व्रणस्य हेवल्मीकस्य त्रीण्यतिसारस्य ३१
 त्रीणिकुरंडस्य हेरेचनस्य हेनाभिगुडस्य हेनेत्रामयस्य ३२ हेअवगंडस्य
 त्रीणिपित्तस्य हे श्लेष्मणः हेमांसस्य हेरक्तस्य ३३ हेमस्तिकस्य हेवस्त्रसायाः हे
 अधरमधुनः ३४ हेजिह्वामलस्य दंतमलस्यैकं त्रीणि शरीरस्य ३५ शस्तं वपु
 षाकं कोमलांगस्यैकं त्रीणि पायोः हेविशिष्टायाः ३६ सप्तदशभगस्य ॥ ३७

नासंधिरधरो वाच्यदेशश्चस्मरकूपकः॥ संसारमार्गश्चरतिकु
हरंप्रकृतिःस्त्रियाम्॥३८॥ पुष्पापत्यपथौचाथनितंबःस्यात्क
टीरकः॥ लिंगंतुलांगलंशोफःसाधनंमदनांबुशः॥३९॥ स्मरस्तं
भश्चकंदर्पमुसलोध्वजइत्यपि॥ स्त्रियांनागलताचोडकोषस्तु
फलकोषकः॥४०॥ नाभिर्द्वयोस्तुंदकूपीतुंदस्तुदिकर-पुमान्॥
अधोमर्शश्चक्षुरमुशश्चिचजाघनी॥४१॥ भुजावाहाचवा
हौस्यात्कुलिहस्तोभुजादलः॥ कुवौवसोरुहौप्रोक्तौहस्तपुच्छं
कल्मषं॥४२॥ नखःपुनर्भवःकामांकुशःस्यात्करकंटकः॥ करे
दुःकरश्चकश्चपुच्छद्वयगुलिमोदनम्॥४३॥ स्यात्काकलंकंठमणि
र्नसानस्याचनासिका॥ गंधनालीचनासिक्चवागृदलदंतवास
सि॥४४॥ दंतत्रवरुर्वक्रावुरोजंभोहानुर्द्विजस्तथा॥ राजदंतास्तु
चत्वारोदशनानांपुरस्थिताः॥४५॥ गोधिभालौमुहाशरंवदैवरी
पस्तुलोचन॥ अंबकंचाथनेत्रांबुवाष्पोनालेतमस्त्रियां॥ क
टाक्षकाक्षौकाकुस्तजिह्वास्यात्यतिजिह्विका॥४६॥ सुधाश्रवा
चकर्णस्तुप्रोतक्लीवेधनिग्रहः॥ स्याच्छब्दाधिष्ठानमथकवरके
शगर्भकः॥४७॥ कवरीकूटकश्चाथकोटिरःस्याज्जटासटाकरा
रोतंगुलीटस्याताडकःकर्णदर्पणः॥४८॥ अंदुकपादकटकोभि
भिषेकस्नानमित्यपि॥ पटच्चरंजीर्णवस्त्रेसिचयप्रोथशादका॥४९॥

॥३८॥ द्वेनितंबस्यनवलिंगस्य॥३९॥ द्वेअडकोपस्य४०॥ चत्वारिणाभ्या ॥४१॥ त्री
णिभुजाया त्रीणिभुजादलस्यद्वेस्तनस्यद्वेस्तपुच्छस्य४२॥ द्वेअंगुलि
मोदनस्य॥४३॥ द्वेकंठमणे पंचनासिकाया द्वेओष्ठस्य॥४४॥ पटदताना
त्रीणिभालस्यत्रीणिनेत्रस्य॥४५॥ त्रीणिनेत्रावुन द्वेकटाक्षस्यचत्वारि
जिह्वायाः॥४६॥ चत्वारिकर्णयो-चत्वारिकयर्पा ॥४७॥ त्रीणिजटाया
द्वेअंगुलीयकस्य द्वेताटकस्य॥४८॥ द्वेपादकटस्य द्वेस्नानम्यद्वेजी
र्णवस्त्रस्य त्रीणिशादकस्य॥४९॥ पचवस्त्रगृहम्यद्वेखरगृहम्यद्वेमु

पटवापः पटमयं दूष्यं वस्त्रं गृहं स्थलं ॥ खरगृहः खरगृहं कुवातुस्थ
लशादुकः ॥ ५० ॥ चोलोऽदुकः शिरोवेष्टे विरिगिन्यवगुठिका ॥ पाठीय
वनिका सूर्यरक्तसंज्ञं तु कुंकुमं ॥ ५१ ॥ जागुडं दीपनं घस्त्रं सौरभं घु
सृणं च ततः ॥ स्याद्गंगा मातृ काला ह्मा गंधकाष्टं तु जोगकं ॥ ५२ ॥ कपि
चेचलं तैलारज्यः सिलहोऽश्वसरलद्रवः ॥ दधिहीरघृताब्धः स्यात्तधून
को वन्हिवल्लभः ॥ ५३ ॥ शालवेष्टः सर्जमृणिः कस्तूरी गंधचेलिका ॥ म
दाब्धश्चाथ संचारी धूपो गंधपिशाचिका ॥ ५४ ॥ रेणुसारस्तु कर्पूरः श्रु
द्रुभस्महि माब्धयः ॥ वेधको मालयस्तस्या स्त्रीखंडो रोहिणश्च सः
॥ ५५ ॥ विष्ठितिस्तु कृषायः स्यात्समालंभनं मित्यपि ॥ ललाटिका शं
खचरी विष्टरः पीठमस्त्रियां ॥ ५६ ॥ निषद्या खट्टिका संदी चातुरस्तु म
सूरकः ॥ प्रतियत्न स्तरचना कटकौलः पतद्गृहः ॥ ५७ ॥ पूगपीठं च दी
पस्तु स्नेहाशः कज्जलध्वजः ॥ दर्शधनो गृहमणिर्दीपा तिलक इत्य
पि ॥ ५८ ॥ शिखा तरुदीपवृक्षे ज्योत्स्ना वृक्षोऽथ लोचकः ॥ कज्जले
स्यादिरिपके कंदुकश्चोदना गुडः ॥ ५९ ॥ निश्रुक्कणं दंतशाणं पिष्टा
तो धूलिगुच्छकः ॥ ६० ॥ इति मनुष्यवर्गः ॥ वंश्यः कुल्यश्च बीज्यः स्या
द्ब्रह्मचारी बटुः समौ ॥ स्याद्बटुकरणं तूपनयनं गृहमेधिनि ॥ ६१ ॥
ज्येष्ठा श्रीगृहीयान प्रस्थो वैखानसोऽग्रहः ॥ वक्रजस्त्वनमो विप्रो व
र्णज्येष्ठः कठो द्विजः ॥ ६२ ॥ मैत्रः पुनरुक्तजन्मा स्यादथ ब्राह्मणायनः ॥

गहना वृत्तेः ॥ ५० ॥ द्वे शिरोवेष्टस्य चत्वारितिरस्करिण्याः सप्तकुंकुमस्य ५१
द्वे लासायाः द्वे अगुरुकाष्ठस्य ५२ ॥ त्रीणि सिलहस्य चत्वारि सरलद्रवस्य द्वे
धूनकस्य ॥ ५३ ॥ द्वे शालवेष्टस्य त्रीणि कस्तूर्याः त्रीणि धूपस्य ॥ ५४ ॥ पंचक
र्पूरस्य ॥ ५५ ॥ त्रीणि श्रीखंडस्य त्रीणि काषायस्य द्वे ललाटिकायाः द्वे पीठ
स्य ॥ ५६ ॥ त्रीणि खट्टायाः द्वे उपवर्द्धणस्य द्वे रचनायाः त्रीणि पतद्गृहस्य ५७ षट्
दीपस्य ५८ त्रीणि दीपवृक्षस्य द्वे कज्जलस्य त्रीणि कंदुकस्य ५९ ॥ द्वे दंतशाण्यस्य
द्वे पटवासस्य ॥ ६० ॥ त्रीणि वंश्यस्य द्वे ब्रह्मचारिणः द्वे उपनयनस्य ॥ ६१ ॥

शुद्धसंतानजोविप्रः श्रोत्रं श्रोत्रियतां विदुः ॥ ६३ ॥ स्यादक्षरमुखका
 लाक्षरिकः शिखिताक्षर ॥ काव्यस्य कर्ता भविनी गुणनी शीलनं स्मृ
 तं ॥ ६४ ॥ क्रियाकारो न च चान्नः कार्यदिकः समर्भवितुः ॥ पार्थस्य रिषहो
 गोष्टीरो जसूयो नृपाध्वर ॥ ६५ ॥ क्रतू तमश्नाथे चोद्रायणमिदुव्रते
 स्मृतं ॥ हवनी होमकुंडं स्यान्महावीरो मखानलः ॥ ६६ ॥ होमधूमस्तु
 निगणो होमभस्म तु वैष्टुभं ॥ आर्यकं पिंडपात्रादिपितृकार्यमथोह
 विः ॥ ६७ ॥ होत्रं हविष्यसान्नाय्यं पाठको धर्मभाणकः ॥ सभ्यास्तु प्रा
 श्निको देवद्रोणीयात्रादिबौकसा ॥ ६८ ॥ इष्टापूर्तं तदेकोत्तयायाग
 खातादिकर्मयत् ॥ यज्ञद्रव्यं तु पात्री यश्चाधुना स्त्वतिथिर्हयो ॥ ६९ ॥
 कौशली कुशलप्रश्नः समीची वंदनामतो ॥ उपोषणं नृपवासो रोगा
 दौर्लभ्यं च तत् ॥ ७० ॥ द्योतरे न्यतरं भुक्तमाहुः षष्ठालु कालकं ॥ रा
 हू सिद्धमथो चारुव्रता मासोपवासिनी ॥ ७१ ॥ स्याद्वा यत्री तु सावि
 त्री ब्रह्मारण्यं तु पाठभूः ॥ पवित्रं यज्ञोपवीतं ब्रह्मसूत्रं द्विजायनी ॥
 ७२ ॥ कच्छा कच्छटिका कक्षाधटी कौपीनमिदं पितृ ॥ त्रैडालव्रतिकः
 सर्वाभिसंधी छद्मतापसः ॥ ७३ ॥ कमंडलुश्चैत्यमुखो जोरिंदास्तम
 हाव्रती ॥ उरस्कटपंचवटो बालयज्ञोपवीतका ॥ ७४ ॥ भालेति स्त्रो
 भस्मरेखास्त्रिपुंड्रकमथर्षयः ॥ शापास्त्राः सत्यवचसौ व्यासाद्या
 स्तमहर्षयः ॥ ७५ ॥ परमर्षयस्तु भेलाद्यादेवर्षयः कणादयः ॥ ब्रह्म

त्रीणि गृहिणः त्रीणि वानप्रस्थस्य अष्टविप्रस्य ६२ शुद्धकुलोत्पन्नविप्रस्यैक
 दे श्रोत्रस्य ६३ चत्वारि शिखिताक्षरस्य त्रीणि पाठनिश्चयस्य ६४ द्वे नवछात्र
 स्य हे कार्यदिकस्य त्रीणि परिपदस्य त्रीणि राजसूयस्य ६५ द्वे चोद्रायणस्य द्वे
 होमकुंडस्य द्वे मखाग्ने ६६ द्वे होमधूमस्य होमभस्मनो द्वे पितृकार्यस्यैकं च
 त्वारि हविष ६७ द्वे पाठकस्य द्वे सभ्यानां देवयात्राया एकं ६८ यागखातादि
 कर्मण एकं द्वे यज्ञद्रव्यस्य द्वे भतिथे ६९ द्वे कुशलप्रश्नस्य द्वे वंदनाया ७०
 पवासस्य रोगोपवासस्यैक ७१ त्रीणि द्योतरे न्यंतरं भुक्तस्य द्वे मासोपवासि

यैवसिष्ठाद्याः सुश्रुताद्याः श्रुतर्षयः ॥७६॥ ऋतर्षणादयो राजर्ष
यः कांडर्षयस्त्वमीजैमिन्याद्यानारदस्तुकपिवञ्चोविधातृभूः
॥७७॥ देवब्रह्मादेवलेश्वदुर्वासास्तकुशारणिः ॥ प्राचेतसस्तुवा
ल्मीकिः कविज्येष्ठः कुशीवशः ॥७८॥ अपिवल्मीकवाल्मीकौ कृ
तकोटिस्तुकाश्रपः ॥ कृष्णद्वैपायनो वेदव्यासः स्यात्सत्यभारतः
॥७९॥ पाराशरिः सात्यवतो माठरो ब्राह्मणः ॥ वसिष्ठोऽरुंधती
नाथो विश्वामित्रस्तुगाधिजः ॥ ८० ॥ गौतमस्तुशतानंदः कणादः
काश्रपः समौ ॥ धन्वंतरिर्दिवोदासः काशिराजः सुधोद्भवः ॥ ८१ ॥ पा
लकारव्यागणवती केरेणुरुचिरासुतः ॥ विष्णुगुप्तस्तु कौण्डिन्य
श्चाणक्यो द्रोमिणोऽशुलः ॥ ८२ ॥ वात्स्यायनो मंदनागः पसिल
स्वामिनावपि ॥ उपवर्षो हलभृतिः कृतकोटिरयाचितैः ८३ पाणि
निस्त्वाहिकेदाक्षीपुत्रः शालंकिपाणिनौ ॥ शाणोत्तरीयोऽथ व्या
हिरविध्यस्थो नंदिनीसुतः ॥ ८४ ॥ मेधावीचाथ मेधाजित्कात्यः का
त्यायनश्च सः ॥ पुनर्वसुर्वररुचिर्गोनर्दीयः पतंजलिः ॥ ८५ ॥ चूर्णि
कृद्भाष्यकारश्च हर्षिर्भर्तृहरिः स्मृतः ॥ रघुकारः कालिदासो मेधा
रुद्रश्च कोटिजित् ॥ ८६ ॥ भारविः शतपुष्पः स्याद्भवभूतिस्तु विस्मृ
तः ॥ भृगुर्भोष्यथ यः प्रातः स्मर्यते शुभकाम्यया ॥ ८७ ॥ स्वस्वगृही

हे गायत्र्याः हे वेदपाठभुवः चत्वारिंशोपवीतस्य ॥ ७२ ॥ पंचकौपीनस्य
त्रीणि छद्मस्तपस्विनः ॥ ७३ ॥ हे कर्मण्डलोः पंचोरस्कटस्य ॥ ७४ ॥ भस्मलेखा
त्रयस्यैकं त्रीणि त्र्यंशानां ७५ ७६ त्रीणि नारदस्य ७७ ॥ हे देवलस्य हे दुर्वा
ससः षट्वाल्मीकेः ७८ हे काश्रपस्य सप्त व्यासस्य ७९ हे वसिष्ठस्य हे
विश्वामित्रस्य ८० ॥ हे गौतमस्य हे कणादस्य अष्ट धन्वंतर्यादीनां प्रत्ये
कं हयं हयं ८१ नवचाणक्यस्य ८२ चत्वार्युपवर्षस्य ८३ षट्पाणिनेः
चत्वारि व्याडेः ८४ पंचकात्यायनस्य चत्वारि पतंजलेः ८५ हे भर्तृहरेः
चत्वारि कालिदासस्य ८६ हे भारवेः त्रीणि भवभूतेः प्रातः स्मर्यस्यैकं ८७

तनामोस्यात्तैर्हि न्यभैक्षजीविको॥ पाषडकौलिकौखंजनरतय
तिमैथुनो॥ ८८॥ अभावादंगनात्यागस्तुरगब्रह्मचर्यकं॥ मुखघंटाहुल
हुलीनागवीटस्तोकरः॥ ८९॥ खटकस्त्र्यक्षरश्चाथदारकर्मकर
ग्रहः॥ बाधुव्यचविवाहेस्यात्कुहलिः पूगपुष्पिको॥ ९०॥ नादीकौ
तोरणस्तभोसुरतत्वभिभानिते॥ धर्षितं संप्रयोगो नारतचाब्रह्मच
र्यकं॥ ९१॥ उपस्तृष्टं त्रिभद्रचक्रीडारत्नं महासुखं॥ इति ब्रह्मवर्गः॥
द्विजलिङ्गीनृपः सत्रास्त्रिचोथप्रजेश्वरः॥ राजाधिपोमंडलेश एक
जन्माभयापहः॥ ९२॥ स्कंधाचारस्यात्कटकः शिविरंतुवलस्थितिः
आदिराजः पृथुर्वैष्यः काकुत्स्थस्तु पुरंजयः॥ ९३॥ यौवनाश्वस्तुमं
धातोरुवद्वंगस्तु दिलीपराट्॥ रामोदाशरथिः कौशल्याजनिर्दशव
ठजित्॥ ९४॥ मैथिलीजानकीसीतावैदेहीभूमिजोचसा॥ रामपुत्रो
कुशेलायौवकयोत्त्याकुशीलवौ॥ ९५॥ सौमित्रिर्लक्ष्मणो मेघनाद
जिह्वाश्रगवणः॥ राक्षसेद्रोदशमुखोलंकेशो धनदानुज॥ ९६॥ मं
दोदरीशः पौलस्त्यो मेघनादस्तु शक्रजित्॥ हनूमान्हुगुगानाजुन
योयोगचरानिली॥ ९७॥ हिडिंबारमणोरामदूतश्चैवार्जुनध्वजः॥
ऐंद्रिस्तवालीवालेश्वसुग्रीवोरविनंदनः॥ ९८॥ ऐलः पुरुरवावैधि
रुर्वशीबलुभश्चस॥ यथातिर्नाहुषिः शाकुंतलेयो भरतः स्मृतः॥ ९९॥

हेभैक्षजीविकाया- हेपाखंडस्य हेयतिगोप्यरते॥ ८८॥ अभावात्क्रीत्याग
स्यैकहेमुखघंटाया चत्वारिनागवीटस्य॥ ८९॥ चत्वारि विवाहस्य हेविषा
हपुष्पादे॥ ९०॥ हेमगलस्तंभस्य दशसुरतस्य॥ ९१॥ चत्वारि क्षत्रियस्य
त्रीणिराज्ञ त्रीणि मंडलेशस्य॥ ९२॥ हेसेनाया हेसेनास्थानस्य त्रीणि पृ
थो हेकाकुत्स्थस्य॥ ९३॥ हेमांधातु हेदिलीपस्य चत्वारिरामस्य॥ ९४॥
पंचसीताया हेरामपुत्रयोरेकैकएकोत्तैक॥ ९५॥ त्रीणिलक्ष्मणस्य सप्त
रावणस्य॥ ९६॥ हेमेघनादस्य अष्टहनूमत॥ ९७॥ त्रीणिवाले हेसुग्रीवस्य
॥ ९८॥ चत्वारि पुरुरवस- हेयथावे चत्वारि भरतस्य॥ ९९॥ चत्वारिवा

दौष्यंतिः सर्वदमनोः^१र्जुनो बाहुसहस्रभृत्॥ हैदयः कर्तवीर्यश्च पु
 ण्यश्लोकस्तु बाहुकः॥ २००॥ नलोः श्वविजैषधश्च महाभीष्मस्तु
 शांतनुः॥ प्रतीपोऽस्य प्रिया कालीदासेपीचद्रषोदरी॥ २०१॥ विचि
 त्रवीर्ये चित्रांगदसूर्योजनगंधिका॥ व्यासमता सत्यवती गंगेयो
 गांदिनी सुतः॥ २०२॥ देवव्रतः शांतनवो गंगो गंगायनिश्च सः॥ भी
 ष्मः कौणपदंतश्च स्वेच्छामृत्युः पुरावसुः॥ २०३॥ धृतराष्ट्रस्त्वां विक्रियः
 पांडुर्माद्रीपृथापतिः॥ दुर्योधनस्तकुरुराङ्गाधारेयः सुयोधनः॥ ध
 र्मपुत्रोऽजमीढः स्यात्कर्णानुजयुधिष्ठिरौ॥ अजातशत्रुः कांकोथभी
 मसेनः कटव्रणः॥ २०४॥ वीररेणुर्नागवलोगुणकारो वृकोदरः॥ बर्क
 चककिर्मीरजरासंधहिडिंबजितः॥ २०५॥ पार्थः किरीटी गंडी वीगुडा के
 शो वृहन्नलः अर्जुनः फाल्गुनो बिष्णुर्विजयश्च धनंजयः॥ २०६॥ स
 व्यसाची सुभद्रेशः शाब्दभेदी कपिध्वजः॥ वार्त्रघ्नश्चापि बीभत्सु
 द्रौपदी पांडुशर्मिला॥ २०७॥ पांचाली पार्षती रुष्णा वेदि जानित्ययौ व
 नायाजसेन्यशराधुरयो वस्तुषेणोर्कनेदनः॥ २०८॥ घटोत्कचांतकः क
 र्णश्चंपेशः सूतपुत्रकः॥ द्रोणस्तु गुरुराचार्योऽश्वत्थामा तु कृपी सुतः
 ॥ २०९॥ द्रौणा यनो शराजर्षिर्जनमेजयसंज्ञकः॥ पारीक्षितोऽप्यथ ज
 रत्कारुर्याया वरो मेतः॥ २१०॥ प्रियास्य मनसा देवी जरत्कारुरथैत
 योः॥ आस्तीकनामा तनयो विरोचनस्ततो बलिः॥ २११॥ बाणो बि
 ध्यावली पुत्रस्तुष्टाष्ट्रो वृत्रोप्यहिश्च सः॥ द्रुमघोष सुतश्चैद्यश्चेदिरा
 ट्शि शपालकः॥ २१२॥ बार्हदृथिर्जरासंधः कंसः स्यादुग्रसेनजः॥

र्तवीर्यस्य पंचनलस्य॥ २००॥ त्रीणि शांतनोः अष्टसत्यवत्याः॥ २०१॥ दशभीष्म
 स्य॥ २०२॥ हैधृतराष्ट्रस्य त्रीणि पांडोः चत्वारि सुयोधनस्य॥ २०३॥ षट्पुधिष्ठिरस्य
 एकादशभीमसेनस्य॥ २०४॥ षोडशार्जुनस्य॥ २०५॥ अष्टद्रौपद्याः॥ २०६॥ सप्तकर्ण
 स्य॥ २०७॥ त्रीणि द्रोणस्य त्रीण्यश्वत्थाम्नः॥ २०८॥ त्रीणि जनमेजयस्य हैजरत्का
 रोः॥ २०९॥ हैतस्मिं शराः तत्पुत्रस्यैकं देवलेः॥ २१०॥ हैबाणस्य त्रीणि वृत्रस्य चत्वारि शि

कर्णसुतोमूलदेवोमूलभद्रः कलाकुरः ॥१४॥ मश्रीग्रंथिहरोमात्योहा-
स्थितोवेत्रधारकः ॥ हौसाधिकोवर्तरूकोगर्वाटोदंडवासिनिः ॥१५॥ स
हपांशुकिलः स्नेहीवपसोप्यथवार्तिकः ॥ वार्तायन प्रवृत्तुजोमौहूर्तो
दैवलेखकः ॥१६॥ चित्तेक्ति-पुष्पशकटीदेवप्रश्नउपश्रुतिः ॥ लेखको
मसिपण्यः स्याद्दोरकः किरिकोपिसः ॥१७॥ माग्नीधानीमसिमणिर्मे-
लां धुर्वर्णकूपिका ॥ मसीजलंतुमेलस्यात्परांजनमसिर्हयो ॥१८॥
लेखनीवणतूलीस्यात्लेखोवाचिकहारकः ॥ वर्णदूत-स्वस्तिमुखः क-
चेलंतन्निबंधनम् ॥१९॥ लेखस्थानं ग्रथकूटीमुद्राप्रत्ययकारिणी ॥
यावुर्गतुश्चपथिकोहारिः पथिकसंनतिः ॥२०॥ संदेशः प्राभृतकौश-
ल्युत्कोचस्तूपदानकः ॥ जनांतिकं त्वप्रकाशोलुडीस्यान्यायसार-
णी ॥२१॥ तांबूलदोबाग्गुलिकं सबाहूकोगमदर्कः ॥ चामरं रोमगु-
त्संचकेशरं चावचूलकः ॥२२॥ कुठेरुर्मथसः प्रोतोत्सादनं वस्त्रकुट्टि-
मं ॥ छत्रं पुटोटजराजशृंगकनक-दंडकः ॥२३॥ हस्तीमहामृगः
पीलुसिंधुरोदीर्घमारुतः ॥ राजीवोजलकांस्तश्चनिर्झरः करटीक-
टी ॥२४॥ विलोमजिह्वांतस्वेदपिंडपादलतालकाः ॥ वरांगः पुष्करि-
शूर्पकर्णसामजपेचिलः ॥२५॥ करिणीवासितागंभीरवेद्यकुशदु-
र्धरः ॥ चालकज्यालकौराजबाह्योविजयकुंजरः ॥२६॥ ईशादंतोम-
हादंतः कर्णास्फालेद्वालद्वालौ मदप्रयोगोव्यस्तारविहस्तुकरि-
शावकः ॥२७॥ आरसः कुंभसंधिः स्यात्संदांनोऽष्टीवतोधरः ॥ ना

हेजरासधस्यषट्कं सस्य १४ त्रीण्यमात्यस्यषट्हास्थितस्य १५ त्रीणि वयस्यस्य
त्रीणि प्रवृत्तिरस्य हेगणकस्य १६ चन्वार्माकाशवाण्या-चत्वारिलेखकस्य १७
चत्वारिमसिध्यान्या हेमसीजलस्य हेकज्जात्या ॥१८॥ हेरुलमस्य चत्वारिले-
खस्य पत्रीनिबंधनस्यैक १९ हेरेख्यस्थानस्य हेमुद्राया त्रीणि पथिकस्य हेप-
थिकसंघस्य २० त्रीणिसंदेशस्य हेउत्कोचस्य हेअप्रकाशस्य हेन्यायसारिण्या
२१ हेतांबूलदस्य हेअंगमर्दकस्य चत्वारिचामरग्य २२ हेचामरवांतस्य चत्वारि

सापूर्वस्थूलहस्तदंतमूलकरीरिका॥२॥ शंखकटौदंतमध्यप्रवेष्टः
 पृष्ठतल्पनै॥ आयस्कारः प्रजंघाग्रेश्रोत्रशरणपर्वणि॥२॥ ननागात्रा
 वरैनीलीकर्णाराकर्णवेधनी॥ आलानेशंकुरसोभःप्रारब्धिर्मजबंध
 नी॥३॥ पारीतुशृंगरतलाहिंजीरोः स्त्रीस्यादंकुशाश्रमः॥ पित्तज्वरः पा
 कलोस्यदूतपूर्वस्त्रितोपजः॥३॥ अश्वहिल्लीद्विरिकांतःशालिहो
 त्रश्चमुद्गमुद्ग॥ श्रीपुत्रश्चामरीहेपीराजस्कंधोभरुद्रश्च॥३२॥ वाता
 यनश्चैकदाफोयस्तुपंचांगपुष्पितः॥ सपंचमद्रःसूर्याश्वेवातातुह
 रितौसौ॥३३॥ यायावरोश्वमेधीयःपारसीकःपरादनः॥ आवृत्तज
 श्वचोस्त्रस्तसिंधुवारोह्येतमः॥३४॥ वाताश्वजात्या॥ जानियाचे
 शरोश्वतरःस्वरः॥ श्रीवृक्षकोहदावर्तीरोचमानो गलोद्भवः॥३५॥ ऊ
 र्ध्वस्थितिःपुरुषिकंविक्कांतिस्तुपलायितं॥ पुलासन्नाहप्रखरौक
 वियंकविकौच्यते॥३६॥ श्रीवाघंटाघर्घरास्यादृष्टिःप्रवयणंचतत
 ॥प्रतोदः॥श्वरुरोविंशःपुतोलुंठनवैलुने॥३७॥ वल्गादेतालिकाप
 ल्ययनंषर्पाणमस्यतु॥ वंकाग्रभागःस्यादश्ववारोवल्लभपालकैः
 ॥३८॥ नेदिघोषोर्जुनरथोनीतिघोषस्तगीष्यते॥ चंकुरंधोरणैध

छत्रस्यद्वेस्वर्णदंडछत्रस्य२३ द्वाविंशतिर्हस्तिनः२४२५॥ द्वेकरिण्याःचत्वार्यंकुशा
 वेतुःद्वेविजयगजस्य२६ द्वेगजदंतस्यद्वेकर्णास्फालस्यद्वेप्रमदप्रयोगस्यद्वेकरि
 शावकस्य२७ द्वेकुंभसंधेःसंदानस्यैकनासापूर्वस्यैकंद्वेदंतमूलस्य॥२८॥ त्रीणिदं
 तमध्यस्यद्वेपृष्ठतल्पनस्यद्वेप्रजंघाग्रस्यद्वेचरणपर्वणः२९ द्वेगात्रावरचोरे
 कैकंपंचकर्णवेधिन्याःत्रीणिगजबंधनस्तंभस्य३० त्रीणिशृंगवलायाःत्रीणिअं
 कुशस्यद्वेहस्तिपालकस्य३१ द्वादशाश्वस्य३२ त्रीणिपंचमद्रस्यद्वेसूर्याश्वस्य
 ३३ द्वेअश्वमेधीयस्यत्रीणिपारसीकाश्वस्यद्वेसिंधुदेशाश्वस्यद्वेकुलीनाश्वस्य३४
 त्रीण्यश्वतरस्यद्वेअश्वहदावर्तस्यअश्वगलावर्तस्यैकं३५ उर्ध्ववर्तस्यैकंद्वेअ
 श्वगतेःत्रीणिसन्नाहस्यद्वेकविकायाः॥३६॥ द्वेग्रीवाघंटायाःत्रीणिप्रतोदस्य
 त्रीणिश्वरस्यद्वेलुंठनस्य३७॥ त्रीणिवल्गायाःद्वेपर्पाणस्यद्वेअश्वपालस्य॥३८॥

नमात्रेचक्रं त्वरिस्मृतं ॥३२॥ लघ्वीत्वाष्ट्रीरथी कालवल्लनं त्वंकवर्म
णी ॥ मेढो मेढो हस्तिपकैजं पात्राणं तुमंखुण ॥४१॥ स्यान्नायकाग्रे
सरिकौनासीरदर्पऊष्णिगो ॥ शस्त्रमायुधमुद्घातः स्यावस्तुधनु
गुणी ॥४१॥ शरावापो धनुस्त्री स्यात्तृणतात्रिणतापिच ॥ व्यध्यस्तु
प्रतिकायः स्याज्जीवास्याभारवगुणः ॥४२॥ शस्त्राभ्यासश्चरवुर
लीबाणः स्यादस्त्रकंटकः ॥ स्थूलक्षेडो विपाठश्चित्रपुंखः शरः
सरः ॥४३॥ पत्रवाहो विकर्षोऽथ तीरं विज्जलशायके ॥ लोहनालस्तु
नाराचः प्रसरः कांडगोचरः ॥४४॥ ऋषिः खड्गः स्तरवारिः शस्त्रोभ
द्रात्मजश्च सः ॥ धारा विषो विशसनो न्युज्जखड्गकटीतल ॥४५॥
स्यादहनञ्चक्रफलं पशुपरशुरित्यपि ॥ दीर्घायुधः शलः कुंतः श
ल्यः शंकुर्विषांकुरः ॥४६॥ श्रीलोऽस्त्रीसीसकलग्नाः प्रातर्गयास्तु
तिव्रता ॥ भोगावलीबंदिपाठो वस्तुकीटस्तयाचितः ॥४७॥ वातके
तुः क्षितिकणः स्यात्पांशुर्मैदिनीद्रवः संभारः सर्वपूर्णत्वेपताकाव्यो
ममंजरं ॥४८॥ कदलीकंदलीचीनमस्वाठस्तमल्लभूः ॥ भीरुस्तभे
लोहरिणहृदयः स्यात्पलंकटः ॥४९॥ विद्रवस्तभृगालीस्यादाघा
तस्तुवधस्थली ॥ कदनं मारणं मथः सौप्तिकं रात्रिमारणं ॥५०॥
निपातोभूमिलाभश्चमृत्करप्यथमारकः ॥ मरणो मारिरुत्पातः

अर्जुनरथस्यैकवृहस्यतिरथस्यैकं हेयानमात्रस्य हेचक्रस्य ॥३२॥ त्रीणि
लघुरथस्य त्रीणि वर्मणः त्रीणि हस्तिपस्य हेजं पात्राणस्य ॥४०॥ हेनाय
कस्य त्रीणि दर्पस्य त्रीणि शस्त्रस्य सप्तधनुष ॥४१॥ षट्धनुर्गुणस्य ॥४२॥
हे शस्त्राभ्यासस्य नववाणस्य ॥४३॥ त्रीणि सायकस्य चत्वारि नाराचस्य ४४
सप्तखड्गस्य हे न्युज्जखड्गस्य ॥४५॥ हे चक्रफलस्य हे परशो षट्कुतस्य
॥४६॥ हे स्थूलस्य त्रीणि स्फुटिव्रतस्य हे स्फुटिशंखस्य हे याचकस्य ४७ चत्वारि
पांशो हे संभारस्य पंचपताकाया ॥४८॥ हे मल्लभुव चत्वारि भीरोः ॥४९॥ हे
अपयानस्य हे वधस्थल्या त्रीणि मारणस्य हे रात्रिमारणस्य ५० त्रीणि मृत्वे

शवस्तृप्तिवर्धनः॥५१॥ पंचावस्थः कटः स्यागः श्मशानं तु शता
नकं॥ रुद्राक्षी दोदाहसरः संस्त्रियासत्रियो समे॥५२॥ चिताकाष्ठ
मठी चैत्यं चिता चूडकमिष्यते॥ चितं चाथांतशय्यायां रवद्विर्वा रुठड
त्यपि॥५३॥ उपग्रहस्तयाहः स्याद्वंदीकरमरीत्यपी॥२५४॥ ॥ इति
सत्रियवर्गः॥ ॥ तृष्णाधनपिशाची स्याद्गार्धुष्यं धान्यवर्धनी॥ प्रा
मीत्यमृणमर्थानां प्रयोगः स्यात्कलांबिका॥५५॥ ऋणमुक्तिर्विग
णनेक्षेत्रे वारुते मच्यते॥ हलिर्बृहद्वलैर्मुद्गोद्गुरिनामा बनावुकः
॥५६॥ वासंतंश्चाथमसुरो मसूरो ब्रीहिकांचनः॥ सर्वपः स्यात्सरिष
पः कतुस्नेहाचतंतुभः॥५७॥ प्रवेष्टः शितशूकः स्याद्गोधूमो म्लेच्छ
भोजनः॥ ताम्रवृत्तः कुलत्यः स्यान्निःस्वेदश्चंडिका तसी॥५८॥ मू
र्खः पुरीषमो माषो राजमाखस्तवर्वटः॥ फलफालः शूर्पवातेन स्त्री
तित उचालनी॥५९॥ कंडन्युदूखलं प्रस्थः पालिः सूतः प्रचेलुकः॥
कुसूलो ब्रीह्यगारं स्यात्कंदुरग्निष्टे उच्यते॥६०॥ आलिंजरो नानं
दा स्त्रीमृत्तनाभांडकमुष्टिका॥ वारासनं वाः सदनं केणनो हंडि
का सुतः॥६१॥ कलसीगर्गरी तुल्या तस्याष्ठरावस्तुमार्तिकः॥ शा
लाजिरः पार्थिवश्चमृत्कांस्य मथलोहिका॥६२॥ खरसोदः खर
पात्रं शिंघाणं काचभाजनं॥ काष्ठलोहीतुवातर्हिर्जीरको दीप्यकः
स्मृतः॥६३॥ कटभंगस्तु शंठी स्यात्कांजिकंतुतुषोदकं॥ गृहा

चत्वारिमारकस्य पंचशवस्य॥५१॥ चत्वारि श्मशानस्य द्वे संस्कारस्य५२॥ पंचचि
तायाः त्रीणि शवरस्य५३॥ चत्वारि वंद्याः५४॥ द्वे तृष्णायाः द्वे गार्धुष्यस्य द्वे ऋ
णस्य अर्थप्रयोगस्यैकं५५॥ द्वे ऋणमुक्तेः द्वे क्षेत्रस्य द्वे बृहद्वलस्य चत्वारि मु
द्गस्य५६॥ चत्वारि मसुरस्य चत्वारि सर्वपस्य५७॥ द्वे यवस्य द्वे गोधूमस्य द्वे कुल
त्यस्य त्रीण्यतस्याः५८॥ त्रीणि माषस्य द्वे राजमाषस्य द्वे शूर्पवातस्य द्वे चा
लन्याः५९॥ द्वे उदूखलस्य चत्वारि पाल्याः द्वे कुसूलस्य द्वे कंदोः६०॥ द्वे बृह
ज्जलाधारस्य द्वे भांडमेदस्य द्वे जलाधारस्य द्वे हिंडिकास्तस्य॥६१॥ द्वे

मुसिहसलिलं रक्षोघ्नं धातुनाशनं ॥६५॥ गृहिणी मधुरा हिं गुग्गुलु
हृत्पूषधूपनै ॥ पर्वणी हेमरागिण्यो हरिद्रा पीतवालुका ॥६५॥ श
डोलं स्याद्गुडः स्वादुः पिष्यटा गुडशर्करा ॥ महाश्वेता तु मधुजा प्रय
स्तं स्यात्संस्कृते ॥६६॥ चिपिटो धान्यचमसश्चित्रा पूषश्च रुद्रण
॥ आलिंपना तर्पणा दीपनं मेढोदकं च तत् ॥६७॥ वटकः पिष्टपूर
स्याद्गुतोपायनवायने ॥ प्रहेणकं चाथपोली पूपाली चर्पटी च सा ६८
सक्तुश्चूर्णकं आपूष्यो भक्तं कूर प्रसादनं ॥ मेढो ज्येष्ठां बुखदिका
लाजा पारीतु दोहनी ॥६९॥ निपानस्त्रीगवी तुं चानिलिंपारोहिणी
चसा ॥ गव्यश्रेष्ठं पुंसवनस्यादोहापनयं पुमान् ॥७०॥ अवदोहप
यः हीरं प्रायः च घनं दधि ॥ कहरं तु दधिस्त्रेहो जग्धिर्भोजनभस
णो ॥७१॥ देह्यात्रा विष्वणनं भुक्तं प्रत्यवसानवत् ॥ कल्प्यवर्तः प्रात
राशः प्रातर्भोजनमित्यपि ॥७२॥ अनंद्वा नृणां करो गंधमैशुनः श
क्करिर्वषः ॥ ककुद्वा न्युंग वैश्वाथकं ठाला जालगोणिका ॥७३॥ दो
ग्धाशकृत्करिर्वत्सं स्तेषामाटीकनं क्रमः ॥ गवादिकं जीवधनप
लिक्री बालगर्भिणी ॥७४॥ करकगोमयल्लत्रैर्गो ग्रंथिः शुष्कगोम
यै ॥ करिषश्चल्लग्नौ हेभारे भणं च गवां धनौ ॥७५॥ नैचिकं गो शि
रोदेशो बंदनीयातुरोचना ॥ मथानमथं तं काटोः स्यादुष्टः कंठकाशनः ॥७६॥

कलस्याः पचशरावस्य त्रीणिलोहपात्रस्य ६२ हेकाचपात्रस्य हेकाष्टलोहाः
हेजीरकस्य ६३ हेमुंठ्याष्टकाजिकस्य ६४ त्रीणि हिगुनः चत्वारि हरिद्रायाः
६५ त्रीणि गुडस्य हे शर्करायाः हेसितायाः हेतैलसंस्कृतस्य ६६ हेचिपिटस्य हे
पूषविशेषस्य हे तृप्तेः हेमंडोदकस्य ६७ हेवटकस्य त्रीणि वायनस्य त्रीणि पो
ल्या ६८ हेसक्तोः चत्वारि भक्तस्य हेमडस्य हे लानानासप्तदोहन्याः ६९ च
त्वारि गव्यस्य ७० त्रीणि दुग्धस्य एकं अघनदघ्नं हेदधिस्त्रेहस्य सप्तभोजन
स्य ७१ त्रीणि प्रातर्भोजनस्य ७२ सप्तदशस्य हे कंठालायाः ७३ त्रीणि वत्सस्य
वत्सगतेरेकगवादिधनस्य कंहे बालगर्भिण्याः ७४ हेगोमयल्लत्रस्य हे शुष्क

लंबोष्ठाध्वगवासंतकुलनाशमरुद्विपाः॥भोलिर्बहुकरोवक्रयी
वोमेषस्तरोमशः॥७७॥संस्कालदुदुभेद्राश्वमेषीस्याज्जालकि
न्यकि॥वर्करस्तुलंबकर्णश्छा गोबस्तःशिवाप्रियः॥७८॥अल्पायु
र्लघुकायश्चमेनादुपणभोजनः॥परिक्रमसहोबुक्कोदेवानांप्रियेदे
त्यपि॥७९॥छागीसंजाचुलंपास्याच्छेकुकर्णस्तगर्दभः॥स्मरस्मर्य
श्चिरमेहीग्राम्याश्वोरेणरूषितः॥८०॥पशुश्चरीःशुद्धजंघोरुत्तंचा
रुशिलामणिः॥स्वाध्यायीपत्तनवणिग्घेडाबुक्कोश्वविक्रयी॥८१
सर्वमूल्यंघृतबीजंहरिण्यंचकपर्दके॥चराटकःपुणास्थिस्याद्वा
सुरःस्फाटिकोपलः॥८२॥शालिपिष्टंधौतशिलंगल्बर्कश्चसुसा
रवत्॥८३॥मसास्त्विद्रनीलोवैदूर्यंवालवायजं॥८४॥वालसूर्य
मशोरक्तकंदलोविद्रुमश्चसः॥लतामणिःप्रवालःस्याद्राजपट्टोवि
राटजः॥८५॥कुरुविलुपुद्गरागोदधीच्यस्थितुहीरकं॥स्वर्ण
लोहवरंचाग्निबीजंचापेयमित्यपि॥८६॥रूप्येष्वेतरंगबीजमि
दुकांतेमणीचकं॥ताम्रकंतुलोहितापस्तूर्याब्दंमुनिषितलं॥८७
कंसेलुकांस्येकंसास्थिताम्रार्धमथमौक्तिकं॥रसोपलंशुक्तिबीजं
सिंदूरंरक्तवालकं॥८८॥पारदःसिद्धधातुस्याद्धरबीजंचसूतकं॥
रंगंस्फरेभंमृदूंगंकुसुंभंग्राम्यकुंकुमं॥८९॥हरितालेतुकर्बूरंगोदं
तो नटसंज्ञकः॥द्वारदंतुहिंगुलःस्याद्द्विगुलंरक्तपारदं॥९०॥

गोमयस्यहेकरीषस्यहेगोध्वनेः॥९१॥गोःशिरोदेशस्यैकंहेरोचनायाःत्रीणि
मंथानस्यदशोष्ट्रस्य७६पंचमेषस्य७०त्रीणिमेष्याःद्वादशछागस्य७८॥९२॥
त्रीणिछान्याःअष्टगर्दभस्य॥९३॥त्रीणिरत्नस्यहेपत्तनवणिजःहेअश्वविक्र
यिणः॥९४॥षट्कपर्दकस्य॥चत्वारिस्फटिकस्य८२हेइंद्रनीलस्यत्रीणिवै
दूर्यस्य८३चत्वारिविद्रुमस्यहेविराटजस्य८४हेपद्मरागस्यहेहीरकस्य
चत्वारिस्वर्णस्य८५त्रीणिरूप्यस्यहेचंद्रवर्णरूप्यस्यचत्वारिताम्रस्यचत्वारिकंस्यस्य
त्रीणिमौक्तिकस्यहेसिंदूरस्य८८चत्वारिपारदस्यत्रीणिरंगस्यहेकुसुंभस्य८९

रसगंधो गंधरसो गंधारं मसि वर्द्धनं ॥ सारंतु स्याद्यवसारो यवशू
कश्चरे चक ॥ २० ॥ शिलाजतु शिलान्याधिस्तफलात्रिफलापिच ॥
इति वैश्यवर्गः ॥ ॥ श्रृङ्ग-स्यात्पादजो दासो ग्रामकूटो महत्तरः ॥ मालि
कः पुष्पलावः स्यात्कुंभकारस्तमृत्करः ॥ २१ ॥ दंडभृत्पलगडस्तु स
धाजीवीचलेपकः ॥ कायस्थे कूटकृत्यंजीकरो चित्रकरेक्षण ॥ २२ ॥
चर्मरुः कुरटः पादुकात्कलादस्तु गौजिकः ॥ नाडिधमः स्वर्णकारो
वात्सीपुत्रस्तनापित ॥ २३ ॥ चंद्रिलो नखकुट्टश्चरजकः कर्मकी
लकः ॥ कन्यापालपालवणिग्देवलस्त्वमरहिजः ॥ २४ ॥ अजाजी
वस्तुजाबालानिष्कश्वाडालै उच्यते ॥ कुकुरे दीर्घसरतवातदर
सनालिहः ॥ २५ ॥ रतव्रणोग्राममृगस्तथेन्द्रमहकासुकः ॥ कपिलो
वक्रपुच्छश्चश्यालुररतत्रपः ॥ २६ ॥ शुन्याशुन्यशुनीरस्याचौर
शंकितवर्णकः ॥ स्यात्केभिलश्चप्रचुरपुरुषो यकुजंभिरः ॥ २७ ॥ सु
रंगादिवधश्चौरैर्बंदीकालस्तमाचलः ॥ प्रसह्यचौरश्चिल्लभः
स्त्रीचोरो रतहिंडकः ॥ २८ ॥ काव्यचौरश्चंद्रेण कुड्यछेद्यंतुरवा
निकः ॥ संधिः सुरंगातद्देदाः श्रीवत्सगोमुखादयः ॥ २९ ॥ कपाल
नालिकातर्कुस्तर्कुशानस्तु सामकः ॥ वर्तनीतर्कपीठी स्यात्पिंज
नंतूलकार्मुकः ॥ ३० ॥ तूलः पिचु-पिचुतूलं पिजिकातूलनासिका ॥

हेदरितालस्य हेगोदतस्य चत्वारिहिंदुलो-२० चत्वारिरसगंधस्य चत्वारियव
सारस्य २० हे शिलाजतुन-हे त्रिफलाया-त्रीणि श्रृङ्गस्य हे महत्तरस्य हे मालि
कस्य त्रीणि कुंभकारस्य २१ त्रीणिलेपकस्य त्रीणि कायस्थस्य हे चित्रकारस्य
२२ त्रीणि चर्मकारस्य चत्वारि स्वर्णकारस्य चत्वारि नापितस्य २३ हे रजकस्य
हे कन्यापालस्य हे देवलस्य २४ हे अजाजीवस्य हे चंडालस्य एका दश कुकुर
स्य २५ ॥ २६ ॥ त्रीणि शुनीसंघस्य चत्वारि चौरस्य त्रीणि वधचौरस्य २७ चत्वारि
रुधचौरस्य हे स्त्रीचौरस्य हे काव्यचौरस्य हे संधि-हे संधिभेदचोरैर्के ॥ २८ ॥ हेतर्कु
हेतर्कुशानस्य हेतर्कुपीठ्या हेतूलधनु ॥ ३० ॥ त्रीणि तूलस्य हे पिजिका

तत्रकाष्टंतुरीरुन्नीस्यात्तृतीयाहासेंद्रतूलकैः॥१॥ पन्नध्रीपादुकाया
 णिहितापदस्थीत्यपि॥ कावारीजंगमुकुटीभ्रमत्कुक्ष्यश्वर्परः॥२॥
 वारिन्नामूर्ध्वरेवोलश्वसैवपत्रपिशाचिका॥ वासीतुतक्षणीनरुन्नीक
 कचःपत्रदारकः॥३॥ मद्यंतव्रिष्टंमैरेयंकतोयंकपिशाचनं॥ माध्वी
 चमधुमाध्वीकंकुपिशीकाचमालिका॥४॥ वीरादैत्याप्रसन्नाचमा
 ध्वीगंधमादनी॥ गोडीचवात्कलीमध्वासवयक्षरसौनैरि॥५॥
 नलिनीनारिकेयस्यसुरातालस्थतालती॥ स्मरासवोमुखसुरं
 पारिष्यात्पानभाजनं॥ सुंडापानंमदस्थानंद्यूतकृत्क्षणाकोहलः
 देवसभ्यस्तुसभिकोलग्नकस्तृणमत्क्षणाः॥६॥ चुंचुरीतितिडी
 द्यूतेपंचालीशारिशृंखला॥ अष्टकांगनयपीठीनयस्तजतुपुत्रकैः
 ॥७॥ ॥इतिशूद्रवर्गः॥ ॥इतित्रिकांडशेषेद्वितीयःकोडःसमाप्तः
 श्रीगणेशायनमः॥ ॥क्षेमंकरोरिष्टतातिःस्यान्मंद्रंकरशंकरौ॥ आ
 मुष्यायणविज्ञातौपुत्रान्नादःकुटीचकः॥१॥ स्थपुटंविषमसंचा
 रजीवीशरणार्थकः॥ अभिपन्नःशरणार्थीपांडुपृष्ठस्त्वलक्षणः
 ॥२॥ उद्गटोडुमरोत्ताल्माविष्टःप्रेतवाहितः॥ प्रेखोलितस्तरलि
 तस्तृषितस्तर्षितःसतृट्॥३॥ ऊर्ध्वस्थोर्ध्वंदमौतुल्यौग्राम्यौग्रा
 मेयकःस्मृतः॥ पराचीनंप्रतीपस्यात्समीचीनंसमंजसम्॥४॥

याः हेतुर्थाः हेइंद्रतूलस्य१ चत्वारिपादुकायाः त्रीणितृणादिछत्रस्यचत्वा
 रिजलत्रायाः२ हेतक्षण्याः हेत्रकचस्य३ पंचदशमद्यस्य४ हेगौड्याः हे
 पुष्पमद्यस्य॥५॥ नारिकेरस्तराया एकं त्रीणितालस्तरायाः द्वेपानभाज
 नस्य६ हेमदस्थानस्य हेद्यूतकृतः हेदेवसभ्यस्य त्रीणिलग्नकस्य॥७॥
 त्रीणिद्यूतस्य द्वेशारिशृंखलायाः द्वेनयपीठ्याः द्वेनयस्य॥३०८॥ ७॥ ७॥
 चत्वारिक्षेमंकरस्य द्वेविज्ञातस्य द्वौपुत्रान्नादस्य१ विषमसंचारजीविनः एकं
 त्रीणिशरणार्थिनः द्वेअलक्षणस्य२ त्रीण्युद्गटस्य द्वेप्रेतवाहितस्य हेतरलित
 स्य त्रीणितृषितस्य३ हेऊर्ध्वस्थस्य द्वेग्राम्यस्य द्वेप्रतीपस्य द्वेसमीचीनस्य४

स्वस्थानस्थः परान्द्वेष्टियः सगोष्ठश्च उच्यते ॥ दाता तु दासुर्मुचिरः
 स्याद्विदग्धस्तनागरः ॥ ५॥ विद्वोऽप्यलीकः षट्प्रज्ञा कामकेलिर्विदू-
 षकः ॥ पीठकेलि पीठमर्दो भविलश्छिदुरो विदः ॥ ६॥ प्रघटाविच्छा-
 स्त्रगण्डो मेधात्री मेधिरः समौ ॥ युक्तं परिमिते भीमं त्वाभीले प्रश्ल-
 थः श्लथः ॥ ७॥ शिथिलो बोद्धार्द्रः स्याच्चिरस्थो नायकः स्मृतः ॥
 स्यादायः शूलिकतीक्ष्णकर्माशोचो न दहति ॥ ८॥ कुस्त्याविभवा-
 न्वेपी पार्श्वकः संधिजीवकः ॥ वाक्याभिधायी पुरुषः पृष्ठमांसाद उ-
 च्यते ॥ ९॥ भार्याटः स्वस्त्रियो दाताऽन्नार्थदूषकपांसनौ ॥ धण्डुर्धृ-
 ष्याग्दधुर्धृष्टो दशोरः स्तसघातकः ॥ १०॥ देशकः शासिताशास्ताः
 शिक्कुरव्यवसायवान् ॥ चकितः शंकितो भीतः प्रतियत्न प्रयत्नवान्
 ॥ ११॥ आधार्मिको धार्मिकः स्यात्प्रसूतातरितो समौ ॥ रूपणो ददमु-
 ष्टिः स्याद्देवयुर्धार्मिकः सुकृतः ॥ १२॥ मनः आपो मनोज्ञः स्यात्तच्च सु-
 ष्यः प्रियदर्शनः ॥ लखंडभद्रकन्युखलडहं चारुबधुरः ॥ १३॥ भृ-
 ढ्वारो भगवान्भूज्यः शक्तप्रतिबलौ समौ ॥ पटुः पाटुविको धूर्तः स्थ-
 गस्तीक्ष्णस्तराजयः ॥ १४॥ संबंधी गुणवान्संयुद्धिभ्रत्रयुर्मित्र-
 वत्सलः ॥ धर्मार्थकाममोक्षेषु लोकतत्त्वार्थयोरपि ॥ १५॥ षट्प्रज्ञा-
 स्ति यस्योच्चैः षट्प्रज्ञा इति सः स्मृतः ॥ मध्यस्थस्तनिसृष्टः स्या-

गोष्ठस्येकं त्रीणि दातुः द्वे विदग्धस्य दश विदुस्य द्वे शास्त्रगण्डस्य द्वे मेधा-
 विनः द्वे युक्तस्य द्वे भीमस्य द्वे शिथिलस्य ७ द्वे भार्द्रस्य द्वे नायकस्य द्वे ती-
 क्ष्णकर्माणे द्वे अनदहते ८ संधिजीवनस्यैकं वाक्याभिधायिन एक ९ अ-
 न्नार्थस्वस्त्री दातुरेक द्वे दूषकस्य चत्वारि धृष्टस्य द्वे सुसघातस्य १० त्रीणि
 शासितुः द्वे अव्यवसायिनः त्रीणि भीतस्य द्वे प्रयत्नवतः ॥ ११॥ द्वे अधार्मि-
 कस्य द्वे अंतरितस्य द्वे रूपणस्य त्रीणि धार्मिकस्य १२ नवप्रियदर्शन-
 स्य १३ द्वे भट्टारस्य द्वे प्रतिबलस्य चत्वारि धूर्तस्य द्वे तीक्ष्णस्य १४ त्रीणि
 संबंधिनः द्वे मित्रवत्सलस्य धर्मादिपुत्रजावतः ॥ १५॥ द्वे मध्यस्थस्य ९९

द्वयपृष्ठस्तसंमुखः॥१६॥ स्यात्कथं कथिकः प्रष्टाविचक्षुर्विमनाः स्मृ-
तः॥ प्रतारितो व्यसितः स्यात्त्रोथस्तप्रथितो मतः॥१७॥ माशब्दिकः
प्रतिषेद्धाजडमातृसखौसमौ॥ प्रीणं पुराणं भिन्नं तु व्यवस्थितं विशेष-
वितं॥ विना कृतं विरहितं त्यक्ते निर्व्यूढे उच्यते॥ तित्तः कषायः सुरभिः
ककरवदो निर्वहो दृढः॥१८॥ निःसंधिश्च निवातश्च समूहं शोधितं समं
॥ स्यादागंतुकमाहार्यं सैमेपंक्तिमपाकिमे॥२०॥ कोमलं पेलुवंपोपे
त्वधमापसदध्रुवाः॥ रोमांचितो हृष्टरोमा अजानेयास्तनिर्भयाः॥२१॥
अन्यासाधारणं त्वावेशिकं प्रातिष्ठितं च तत्॥ भिन्नकः सपणो ह्रीको
बौद्धो वैनायिकः स्मृतः॥२२॥ और्ध्वश्रोतसिकः शैवः कौल आन्वयि-
कः स्मृतः॥ पौंचार्थिकः पाशुपतश्चिद्रूपः स्फूर्तिमान् मतः॥२३॥ प्राज्ञा-
उद्घाटितज्ञा - स्याच्छुशुंबशक्तभयवः॥ गौरवितस्त्वार्यमिश्रा-
श्लाघ्यास्तत्र भवन्मुखाः॥२४॥ स्याद्देवानां प्रियः क्षेपे दूतको बंधुद-
ग्धवत्॥ अणुः कनीयानल्पिष्ठः पिंडितं गुणितं हितम्॥२५॥ खट्व-
वास्तूढोऽविनीतः स्यान्मरालमसृणे समौ॥ प्रांजलः प्रगुणो जिह्वः प्रा-
णाध्यः साध्वनिर्दितः २६ त्वत्तद्विन्नेवान्यतरंदपष्टलपमष्टचो॥ करं वितं
चरवचितं रुषितं गुरुगुडितं॥२७॥ सपात्रसमितोऽन्यत्र भोजनान्मि-
लितो नयः॥ ॥ इति विशेष्यनिघ्नवर्गः॥ ॥ विधिर्विधानं कर्मास्त्रीक्रि

हेसंमुखस्य १६ हे पृष्ठः हे विमनसः हे प्रतारितस्य हे प्रथितस्य १७ हे प्रतिषे-
द्धुः हे जडस्य हे पुराणस्य पंच विरहितस्य १८ हे त्यक्तस्य त्रीणि सुगंधेः पंच
दृढस्य १८ हे शोधितस्य हे आगंतुकस्य हे पंक्तिमस्य २० हे कोमलस्य चत्वारि-
विधापिष्टस्य हे रोमांचितस्य त्रीणि निर्भयस्य २१ त्रीणि साधारणस्य पंच
बौद्धस्य २२ हे शैवस्य हे कौलस्य चत्वारि पाशुपतस्य २३ हे प्रज्ञायाः त्रीणि
शुभयोः हे गौरवितस्य श्लाघ्यस्यैकं २४ क्षेपेक्षेत्रे कंदे बंधुदग्धस्य त्रीण्यणो-
त्रीणि गुणितस्य २५ हे अविनीतस्य हे मसृणस्य त्रीणि जिह्वस्य त्रीणि सा-
धोः २६ चत्वारि भिन्नस्य हे अपष्टलस्य चत्वारि खचितस्य २७ पात्रसमि

या कृत्याविधाकृतिः॥ व्याप्यतुसाधनं कर्मयुताज्येतुसंगतम्॥ २८
 अंगारितं पलाशनां कलिकोद्गमने स्मृतम्॥ जलयंत्रगृहं धीरैः समुद्रगृ
 हमुच्यते॥ २९॥ जलहेतुविदुः स्वल्पे समालीकुसुमाकरे॥ स्तनाभोगस्त
 नभरैः परभागस्तु सपदि॥ ३०॥ आलिंगनं त्वगपालिः श्लिषा रवद्विस्त्व
 सद्गृहं॥ स्यादधोनेत्रकं सगृहिः सहभोजनमित्यपि॥ ३१॥ धार्मिकाणां
 तु संभूय भोजने गणचक्रकं॥ क्रीडा क्रीडकयोर्दोः स्थः सेवाया सेवके
 च सः॥ ३२॥ तानेदायो शेटुर्जातदुः समंचा समंजसं॥ कलजौ तौ विषा
 स्त्रेण हतौ यौ मृगपक्षिणौ॥ ३३॥ छेदोक्तिर्वक्रभणितगोमुखं चूपलेप
 न॥ वार्धाय नासयैत्पूर्णपात्रपूर्णालकंचतत्॥ ३४॥ बुद्धद्रव्यं स्तौपि
 कं स्यात्सत्त्वद्रव्यचवस्तु च॥ लेशस्तूपपदगंधो नुबधे वत्करावपि
 ॥ ३५॥ छेदः खंडो स्त्रियोगालिः शपने शमने शमः॥ वप्रस्तु धूलिके
 दारः स्मावीतिर्भक्षणंच सा॥ ३६॥ मैत्रेयिका मित्रयुद्धे पर्यकस्त्वव
 सक्त्रियको॥ अश्वहेतुरुपादाने प्रत्ययाः सहकारिणः॥ ३७॥ अनुमा
 त्वनुमानं स्याद्वाप्यलिंगंच साधनं॥ प्रत्यक्षोपाक्षमध्यक्षं धन्यं धां
 ध्यमपाटवं॥ ३८॥ बोधो बोधिः समंतात्तु ज्ञानं स्यात्समुदागमः॥
 ऋषिशास्त्रकृदाचार्यशास्त्रतु स्मृतिरागमः॥ ३९॥ सारख्ये समीक्षं
 स्याद्दिव्यदोहदंतूपयाचितं॥ कारिणो रूपमिच्छंतिकर्णो स्फले श्रुल

तस्यैकं षट्कर्मण हेसाधनस्य संगतस्यैकं २८ पलाशकलिकोद्गमस्यैकं हेज
 लयंत्रगृहस्य २९ स्वल्पजलयंत्रस्यैकं हेकुसुमाकरस्य हेस्तनभस्य हेसुसं
 पदः ३० त्रीण्यालिंगनस्य हे असद्गृहस्य हे अधसः हे सहभोजनस्य ३१ धा
 र्मिकसहभोजनस्यैकं क्रीडा क्रीडकसेवासेवकानामेकं ३२ हेदानस्य त्री
 णिसमंजस कलजस्यैकं ३३ हेवक्रभणितस्य हे लेपनस्य हे वार्धाय नासस्य
 ३४ हे बुद्धद्रव्यस्य त्रीणि द्रव्यस्य पंचलेशस्य ३५ हे खंडस्य हे गाले हे श
 मनस्य हे स्त्रेयस्य त्रीणि भक्षणस्य ३६ हे मित्रयुद्धस्य हे पर्यकस्य हे हेतो हे
 सहकारिणो ३७ हे अनुमानस्य त्रीणि व्याप्यस्य त्रीणि प्रत्यक्षस्य त्रीणि धधाय

ज्ज्मला ॥ ४० ॥ रामेण रावणवधो रामायणं मशोच्चयः ॥ वस्त्रग्रंथिश्च
नीवीस्यैव निरंतरतकूजितं ॥ ४१ ॥ श्वभ्रोवपातो हल्लेखस्तर्कश्च
र्णेतुशीलितं ॥ एकीया एकपक्षाः स्युः सहायाः सहभाविनः ॥ ४२ ॥ कु
लीरात्स्येगविर्जानपदाराष्ट्रनिवासिनः ॥ प्रत्यक्षीव्यक्तदृष्टार्थश्च
थकर्तनतर्कुटे ॥ ४३ ॥ चिरकालं दीर्घरात्रिमामिक्षामस्तवाजिनं ॥ त
दात्वं प्रमुखं राजमल्लुत्सित्तुद्धतः ॥ ४४ ॥ द्वैधं विवादे आरंभ आ
दराडंबरार्थकः ॥ रभसो गमकारित्वैकौ मुदीकार्ति कोत्सवौ ॥ ४५ ॥
आवेशाटोपसंरंभाः प्रियावाक्यचतुर्चादुनी ॥ प्रतिरूपं प्रतिच्छंदं सं
वेशनरतिक्रियौ ॥ ४६ ॥ अभ्यासः स्वरलीयोग्यानिर्वर्णने निभालने
॥ शालिनीकरणेन्यग्भावनं गंधनसूचनौ ॥ ४७ ॥ भावः पदार्थो ध
र्मः स्यात्सत्त्वं तत्त्वं च वस्तुच ॥ संदर्भस्तु प्रबंधः स्यौ द्वंशो द्वाविंश
दक्षरी ॥ ४८ ॥ स्वर्गबंधो महाकाव्यं महा रूपकनाटके ॥ अथवा
दुःखभेदाः स्फेज्ज्वरः खंडकथा कथा ॥ ४९ ॥ आख्यायिका परि
कथा कलापकविशेषकौ ॥ संदानमनिस्तु द्वं चैव प्रकीर्णगुत्सका
दिचै ॥ ५० ॥ सर्गो वर्गपरिच्छेदो द्वाताध्यायांकसंग्रहाः ॥ उच्छ्वासः

द्वे बोधस्य समंताज्ज्ञानस्यैकं त्रीणि त्रयेः त्रीणि शास्त्रस्य ॥ ३९ ॥ द्वे सौख्य
स्य द्वे उपयाचितस्य गजकर्णास्फालस्यैकं ॥ ४० ॥ रामायणस्यैकं त्रीणि
नीव्याः द्वे रतकूजितस्य ॥ ४१ ॥ द्वे गर्तस्य द्वे तर्कस्य द्वे शीलितस्य ॥ चत्वारि
सहायानां ४२ ॥ द्वे कर्कटशिशोः द्वे राष्ट्रनिवासिनां द्वे साक्षिणः द्वे तर्कुटस्य
॥ ४३ ॥ द्वे चिरकालस्य त्रीण्यामिक्षायाः द्वे तदात्वस्य त्रीण्युद्धतस्य ॥ ४४ ॥ द्वे
विवादस्य त्रीण्यां रंभस्य द्वे रभसस्य द्वे कार्ति कोत्सवस्य ॥ ४५ ॥ त्रीणि सं
भस्य द्वे प्रियवाचः द्वे प्रतिच्छंदस्य द्वे रतिक्रियायाः ॥ ४६ ॥ त्रीणि शास्त्राभ्या
सस्य द्वे दर्शनस्य द्वे न्यग्भावनस्य द्वे सूचनस्य ॥ ४७ ॥ षट् वस्तुनः द्वे सं
दर्भस्य द्वे ग्रंथस्य ॥ ४८ ॥ द्वे महाकाव्यस्य द्वे नाटकस्य पंचराड्यभेदा
नामेकैकं ॥ ४९ ॥ द्वे तिलकस्य द्वे दाम्नः द्वे चामरस्य ॥ ५० ॥ नवकथापरिच्छे

परिवर्तश्चपटलकांडिमस्त्रिया॥५१॥स्थानप्रकरणपर्वान्द्रिकंचयं
यसंधयः॥५२॥प्रज्ञातिःपरिभाषाशैलीसंकेतसमयकाराश्च॥प्रति
वाणिप्रतिवचनसमुदाचारास्त्वभिप्रायोः॥५३॥अप्रतिरूपकथा
स्यात्संगणिकाछोरणपरित्यागः॥स्यादुदूर्ध्वनमंतर्हासस्त्रिषु
पिंडमाहारः॥५४॥अवसर्गःप्राकाम्यंस्वाछेद्यानुमननमित्यपि
च॥आकल्पकउत्कठाचिंताकर्मण्यथास्थानं॥५५॥आक्षेपो
त्याकारःस्वाध्यायःस्यान्निरंतराभ्यासः॥हर्षस्वनःकिलकिला
सदृशस्पंदनंतुनिस्येद॥५६॥अवसानंतुविरामोमध्यमथोम
डलंचक्रं॥स्यादारंभःप्रस्तावनातदामुखमपिज्ञेयं॥५७॥ ॥
॥इतिसंकीर्णवर्गः॥ ॥ ॥अथनानार्थः॥ ॥ ॥
स्वरकाद्यादिकाद्यंतक्रमान्नानार्थसंग्रहं॥विहायामरकोशोक्त
मकावीत्युक्तमत्र॥५८॥शकारकेपण्योश्वाकोऽभीकस्त्वभ
यकामिनो॥रूपकांतिकयोश्वाकोऽलिमकौभेककोकिलौ५९
अंतिकंनिकटंचुलिर्नाट्येक्तौचाग्रजांतिका॥अनीकोस्त्री
रणेसैन्येगौर्यामातरिचोबिका॥६०॥स्यादशमेतकमुद्धानेम
ल्लिकाछदनेपिच॥आन्द्रिकंदिननिर्वर्त्यतत्तुल्यंनित्यकर्मणि
॥६१॥स्यादाक्षुरितकंदासविशेषेचनखक्षते॥उर्कएष्यत्का
लीयफलेमदनकंटके॥६२॥स्त्रियामुत्कलिकाहेलोत्कंठासलि
लबीचिषु॥कोशांगेकौशिकोविश्वामित्रेगौर्यांचकौशिकी६३
हृणत्वेचहिमान्यांचगौरीकाल्योश्चकालिका॥वर्षोपलेस्त्री
करकाकरंकेकरकोस्त्रिया॥६४॥कुस्मेभेदाडिमेपक्षिभेदेच

दानामेकैकषट्पञ्चसंधीनामेकैक५१५२पचसंकेतस्यहेप्रतिवचनस्यहे
अभिप्रायस्य५३॥अप्रतिरूपकथायाएकंहेपरित्यागस्यहेअतर्हासस्यहे
आहारस्य५४त्रीणिप्राकाम्यस्यत्रीणिचिंताकर्मणत्रीणिआक्षेपस्य५५हे
स्वाध्यायस्यहेहर्षस्वनस्यहेनिस्पंदनस्य५६त्रीण्यवसानस्यहेचक्रस्यत्रीणि

करकः पुमान् ॥ करमध्यांगलौचस्यात्कर्णिकाश्चदुमांतरे ॥ ६५ ॥
 द्विकेधृष्टेचकाकः स्यात्कौतुकं मंगलेच्छयोः ॥ भोग्येष्वथस्याः
 कुलकं श्लोकैकार्थपटोलयोः ॥ ६६ ॥ कुलकौ नाककाकेंदूकः
 आत्माचसुखंचकं ॥ पेचकस्त्रीजितौ काकरुको कोलेयकः शुनि
 ॥ ६७ ॥ कुलीने चाथकनकं धुस्तूरे नागकेसरे ॥ चंपके किंशुके हेमि
 कृषको फालकर्षको ॥ ६८ ॥ रोमांचे सुद्रशत्रौ च दुमांगे कटको
 स्त्रियां ॥ राजधान्यां नितंबे द्वे र्वलये कटको स्त्रियां ॥ ६९ ॥ वेणौ ना
 कार्मुकं चापे गुणवृक्षेपि कूपकः ॥ कल्को विभीतके तैलादिशेषे
 चाथकंचुकः ॥ ७० ॥ निर्मौके चोलके वारबाणेऽथ कुशिको मुनौ
 शाले किष्कुः प्रकोष्ठेपि व्याख्याश्लोकेपि कारिका ॥ ७१ ॥ खगे य
 मेष्ठद्विप्रैकंकः सूच्यांच कूर्चिका ॥ क्रमुको भद्रमुस्तेपिको क
 श्वक्रेवृकेपि च ॥ ७२ ॥ पुनर्नवोकारवेत्तुपर्णाशेषु कठिल्लुकः ॥ वृ
 कवाकुर्मयूरेपि वंशे दैत्ये च कीचकः ॥ नीचेपि सुल्लुको मूर्द्धा
 णे नाकौ च खोलकः ॥ चौरौ दुःखचरवनकौ गोलकौ मणिजारजौ
 ॥ ७३ ॥ खगे लग्ने च गोरंकुः संख्याभेदेपि गंडुकः ॥ शृंग्यांच ग्रामयु
 द्वे च ग्राममङ्गुरिका स्त्रियां ॥ ७४ ॥ गोधिको लेखकेपि स्याद्गुह्य
 कश्छेकनिघ्नयोः ॥ वेश्यायूथ्योश्च गणिका चषकं सरकेपि च ॥ ७५ ॥
 ग्रंथिकौ पार्थद्वैजौ ग्रंथिपर्णे च नटयोः ॥ कंठालंकारखद्योतविद्यु
 त्सुचिलिमीलिका ॥ ७६ ॥ चारको भोजके बंधे नाटकांगेपि चूलि
 का ॥ चित्रकंचित्रके क्लीबं व्याघ्रैरंडौ च चित्रकौ ॥ ७७ ॥ गृहासत्तेप
 सिमृगे छेको नागरिके त्रिषु ॥ कंबोजलकरंकः स्यान्नारिकेल
 फलेपि च ॥ ७८ ॥ जैवात्रकः कशेचंद्रे दीर्घायुषि च सत्रिषु ॥ जालि
 का वस्त्रभित्कूटकृतैव तौ च जालिकौ ॥ ७९ ॥ जंघायामद्विभित्तौ
 च खनित्रे ग्रावहारणे ॥ कपिल्ये च स्त्रियां टंकलुटका बल्यशोण
 कौ ॥ ८० ॥ तिलकंचित्रके कुम्भिना तरो तिलकालके ॥ ग्रहहारौ
 तंडुको स्त्रीसमासप्रायवाचि च ॥ ८१ ॥ तुरुष्कः सिल्लुके देशे प्रा

ण्यंगेत्रितयेत्रिकं ॥ कूपांगेस्त्रीतिक्ताशकरवतिरेवरुणद्रुमे ॥ ८३ ॥ दै
 त्येनाकर्णधारेचत्तारकंदृशिभेनना ॥ द्विकौकाकचक्रवाकौपृथ्वा
 कुंदेदलाढकः ॥ ८४ ॥ नरकोनिरयेदैत्येनौबाह्वेस्यान्नियामकः
 ॥ सभ्येगुरौचनवकलिकानवरजस्यपि ॥ ८५ ॥ नालीकोपद्यनार
 चौहंद्रेपिपेटकौस्त्रिया ॥ सौभाग्येपिपताकास्यात्पंकोस्त्रीकदं
 माहंसोः ॥ ८६ ॥ पंचालिकावस्त्ररुतपुत्रिकागीतभेदयोः ॥ मणि
 दोषशिलाभेदेपुत्रकोलोमदृषणे ॥ ८७ ॥ पर्यस्यामपिपत्पंकः
 त्रियकोमृगनीपयोः ॥ पुष्पकंककणेपिस्यात्पराकोव्रतखट्वयो ८८
 चामरेग्रंथभेदेचविस्तारेपिप्रकीर्णकं ॥ सितछत्राजयोः ७३रीक
 पुंसितुदिगंजे ॥ ८९ ॥ व्याघ्रेचकोशकारेचपाकौपचनशावकौ ॥ पु
 ष्कलकौगंधमृगेकीलकेक्षपणेपिच ॥ ९० ॥ कपर्दरज्जुराजीववी
 जकोशवराढकः ॥ वृंदारकौसुरश्रेष्ठेगिरिमेघौबलाढकौ ॥ ९१
 पिंजेनासिकताकर्णभूषाकन्याचवालिका ॥ शिवमल्यांबकः क
 ङ्हेराजिभट्टारकः सरैः ॥ ९२ ॥ भूमिकास्वनायांचमूर्त्यंतरपरियदे
 ॥ मधुकावल्लिभेदेचवर्हिचंद्रेचमेचकः ॥ ९३ ॥ हारभेदेमाणच
 कोनालेकुपुरुषेवदौ ॥ मयूरकोः पामार्गेचहंसभेदेपिमल्लिकः ॥
 ९४ ॥ यूतकंवस्त्रभेदेचयौतुकेसंशयेपिच ॥ यमकंसंयमेशब्दा
 लंकारेयमजेत्रिषु ॥ ९५ ॥ याज्ञिकोयाजकेदर्भेविलेरोकरुचौपु
 मान् ॥ राकाट्टरजःकन्याकछपूर्णंदुपूर्णिमा ॥ ९६ ॥ नीलवस्त्रेः
 क्षितारायांलोचकोनिर्मितौत्रिषु ॥ नगरीशाखयोर्लंकाकरिण्य
 मपिबंधकी ॥ ९७ ॥ गुरावनाथेगरुडेजिनेविघ्नेविनायकः ॥ वृषो
 कौशिवभल्लातौचंचकौधूर्तफेरवौ ॥ ९८ ॥ वैदहंकोवाणिजकेवै
 श्यायामपिशूद्रजे ॥ बैलस्याकार्ययोः क्रीबंज्यलीकौत्रिषुनागरे
 ॥ ९९ ॥ बाल्हीकंबाल्लिकंधीरहिंगुनोर्नाश्वदेशयोः ॥ वियाकः प
 रिणामेपितिलकोपिविशेषकः ॥ १०० ॥ शंकुः कीलकसंख्यास्त्रज
 लंजंतुषुदृश्यते ॥ शिशुकः शिशुमारेपिशुकंगंशिशिशिषयोः ॥ १०१ ॥

क्लीबेरावणपात्रेनावचापिशतपर्विका ॥ शल्लुकश्रूर्णेपिशूकस्तु
 स्यादनुक्रेशमुंगयोः ॥ २॥ शिलाटकोविलेपेदृशुल्कोयौतुकला
 नयोः ॥ श्वाविहृसौचशल्लुकयोमणोरवङ्गेचसस्यकः ॥ ३॥ शीधौच
 शीधुपानेचसरकोरुन्मथजन्मनि ॥ सूतकेपारदेप्यस्त्रीसूचको
 खलकुक्कुरौ ॥ ४॥ युग्मेसंघाटिकाकुट्टिन्यांचगयेपिह्यारकः ॥ वाद्य
 भेदे हुडुकः स्याद्वात्पूहेचमदोत्कटे ॥ ५॥ इतिकाताः ॥ इंदुले
 रवागुडुच्यांचपूःसरखंस्वर्नभश्चखं ॥ गोमुखंलेपनंवाद्यभा
 देसर्पेपिदुर्मुखः ॥ ६॥ त्रिशिरवेस्यान्निशूलेपिन्युखः सान्निमने
 रमे ॥ नखंमुक्तौकररुहेकूर्मेपंचनखोगजे ॥ ७॥ आदौप्रधानेप्र
 मुखंवैशारवोमंथमासयोः ॥ कांडेनाविशिरवारथ्याविशारवोभे
 गुहेपुमान् ॥ ८॥ लेखोदेवेपिपंतौस्त्रीशिक्षाचूडाग्रयोरपि ॥
 शारवावेदविभागेपिसर्वाभिन्नसहाययोः ॥ ९॥ सुमुखस्तास्य
 पुत्रे ॥ इतिखंताः ॥ चापवर्गस्यागमोक्षयोः ॥ शरीरोपायप्र
 धानेध्वंगंपुंभूमिनीवृत्तिः ॥ १०॥ संबोधनेऽगाव्ययंस्यादयोगो
 विधुरेपिच ॥ शपथेप्यभिषेगः स्यादनंगः खेस्मरेपुमान् ॥ ११॥ पू
 र्णत्वयत्नावाभोगावायोगोव्यापृतावपि ॥ जंगमंगितयोरिंगो
 नाट्यर्द्धहामृगोवृके ॥ १२॥ फलेपूगस्यचोद्देगमुत्सर्गोन्यायदा
 नयोः ॥ सामान्येषुपरागस्त्यस्तार्कहोश्चदुर्नये ॥ १३॥ हस्तके
 देतुसस्यानांकटभंगोवृषात्यये ॥ कथाप्रसंगोवातूलेविषवैद्ये
 पिवाच्यवत् ॥ १४॥ देशेकलिंगोधूम्याटेकलिंगंकौटजेफले ॥
 त्रिषुदक्षेविदग्धेचखड्गेनिलिंशगंडको ॥ १५॥ स्वर्गेवज्रेचरश्मेच
 बलीवर्देचगौःपुमान् ॥ स्त्रीवाणरोहिणीदृग्दिग्वाग्भूमिष्वक्षभू
 मिच ॥ १६॥ वैधव्येनृपनाशेचछत्रभंगः प्रकीर्तितः ॥ अश्वगंधा
 पितुरगीतुंगोपुन्नागसौच्छ्रयो ॥ १७॥ दीर्घाध्वगः स्यादुष्टेपि
 निषेगः संगतूणयोः ॥ नागः श्रेष्ठेभसर्पेषुक्लीबंसीसकरंगयोः
 ॥ १८॥ वृक्षेस्यात्पुंसिपुन्नागः पतंगः शलभेरवौ ॥ काकोदुवपि

कायांस्त्रीफल्युस्त्रिषुनिरर्थके ॥१८॥ पालनेभ्यवहारेचनिर्वेशेपण्य
 योषिता ॥ भोगः सुखेधनेचाहेः शरीरफणयोरपि ॥२०॥ भगंवैरा
 ग्ययोनीच्छाजानैष्येयुचेष्यते ॥ तरंगभेदयोभंगोभंगासस्ये
 शणाब्धये ॥२१॥ एकदेशांशयोर्भांगोभृंगोधूम्याटकेपिच ॥ भु
 जंगोभुजगेषिद्धेजामदग्न्यतदौभृगू ॥२२॥ मृगोऽन्विष्टौचमा
 र्गस्तमासान्वेषणवर्त्मसु ॥ योगश्चरैर्पूर्वलाभेस्तूत्रेविश्रब्धघा
 तिनि ॥२३॥ उपायेसंगतौध्यानौषधसन्नाहयुक्तिषु ॥ नृत्येरणे
 खलेरागेरंगः क्लीबेत्रयुपपि ॥२४॥ रागः क्लेशादिकेरक्तेमात्सर्ये
 लोहितादिषु ॥ चक्रेरथांगंकोकेनारक्तोभोगोमंगलेपिच ॥२५॥ व्य
 क्तेसारख्योदितेलिंगंस्थाणौशेषशिलसणे ॥ पुंस्त्वादौवरांगंतु
 गुडत्वचिगजेपुमान् ॥२६॥ वल्युष्ठागेपिवेगस्तुमहाकालफ
 लेपिच ॥ जलोत्सेपेसमुत्सर्गेशृंगमुत्कर्षचिन्हयो ॥२७॥ शार्ङ्ग
 धनुर्विष्णुधनुःसंभोगोरतभोगयोः ॥ इतिगांताः ॥ ओघोः
 स्यात्द्रुतनृत्येचकाचिघौकाचनोदुस्त ॥२८॥ निदाघौस्वेदता
 पोचप्रतिघोरौषघातयोः ॥ परिघोयोगभेदेपिमेघोवारिदंमु
 स्तयोः ॥२९॥ महार्घस्तुमहामूल्यपुंसिलांबकपक्षिणि ॥ पृक्का
 यांस्त्रीलघुः क्लीबंशीघ्रेकृष्णागुरुण्यपि ॥३०॥ इतिघांताः ॥
 प्रतिमापूजयोरर्चाक्रौंचः पक्ष्यद्विभेदयोः ॥ कुर्वमस्त्रीभ्रवोर्म
 ध्येऽश्रुश्रुकेतवयोरपि ॥३१॥ इभ्यांस्त्रीगुरुषुत्रेनाकेशेऽश्रुक्लेत्रेणे
 कचः ॥ देशभेदेपिकांचीस्यादथस्थासकतर्कयोः ॥३२॥ चर्चि
 कायांचर्चास्यात्त्वकृस्त्रीचर्मगुडत्वचो ॥ वामनेपामरेनीचो
 नमुचिर्दितिजेस्मरे ॥३३॥ मरीचिर्मुनिभेदेपिचौरवन्दीमलिस्तु
 चो ॥ कक्कोलेपिचमारीचोमोचाशाल्मयरिंभयोः ॥३४॥ कुक्कुरे
 रतनारीचः शीत्कारेवरयोषिता ॥ केतुग्रहेतुविकचोवीचिः स्त
 रवतरंगयो ॥३५॥ स्तल्येपिसारिकायांचवचाग्रीष्मानलौशुची ॥
 स्तूचीनृत्यप्रभेदेचव्यधनीशिरवयोरपि ॥३६॥ इतिचांताः ॥

वाराहीचीरकाकळाकळोः नूपेद्रुमांतरे ॥ पिछारस्त्रीभक्तमंडे
 पिलांगुलेपिछुमस्त्रियां ॥ ३७ ॥ इतिछांताः ॥ पद्मधन्वंतरीचा
 व्नावंडजःखगमीनयोः ॥ निचुलेप्यंबुजोऽजस्तब्रह्मविष्णु
 स्मरेष्वपि ॥ ३८ ॥ स्यादंगजःस्मरेकेशेपुत्रेरेत्तेनपुंसकं ॥ उत्सा
 हकार्तिकाबूजोऽकंबोजोदेशशंखयोः ॥ ३९ ॥ नखेकरंजेकरजः
 कुजोऽन्युजोऽदुमांतरे ॥ खनौसुरागृहेगंजागुंजेपटहकृष्णले
 ॥ ४० ॥ जघन्यजोऽनुजेशूद्रेजलजंशंखपद्मयोः ॥ चिन्हशेफः
 पताकासुखद्वंगेपिध्वजोस्त्रियां ॥ ४१ ॥ नीरजंकमलेकुष्टेपिंजा
 हिंसाहरिद्रयोः ॥ भरद्वाजोऽगुरोःपुत्रेव्याघ्रादारव्येचपक्षिणि ॥ ४२
 बुधैःख्यातोभरद्वाजोदोषाचार्यमुनावपि ॥ भृंगराजःखगो
 पध्योर्लेघनेमुनिभेषजं ॥ ४३ ॥ अगस्त्येचहरीतक्यांरुजास्या
 द्रोगभंगयोः ॥ गुल्मेपिवनजोबीजंरेतस्तत्त्वार्थहेतुषु ॥ ४४ ॥
 व्याजःशाठ्येपदेशेचस्वेदरक्तात्मजाःस्वजाः ॥ निसर्गसहजः
 पुंसिसहोत्थेवाच्यलिंगकः ॥ ४५ ॥ सन्नद्धसंभृतौसज्जौहिमजा
 पार्वतीशची ॥ इतिजांताः ॥ अज्ञास्त्रिषुजडेमुखेकृतज्ञःकु
 कुरेपिच ॥ ४६ ॥ संज्ञासूर्यप्रियायांचसर्वज्ञःशंकरेजिने ॥ इति
 ज्ञांताः ॥ अरिष्टंस्तूतिकागारेतत्रेपिचपुमांस्त्वयं ॥ ४७ ॥ काके
 निंबेचलघुनेगर्तेकूपेखलेऽवटः ॥ अत्यर्थंक्षौमयोरदृक्कृतावि
 ष्टेप्रियेत्रिषु ॥ ४८ ॥ केशदःशेणकेविष्णोःकृपीटमुदरेजले ॥ पुंश्च
 लेकुंडकीदःस्याज्जाराचब्राह्मणीसुते ॥ ४९ ॥ सपथेचक्रियाका
 रेकिलिंजशरयोःकटः ॥ कोटिःसंख्यापिकरटोवाद्यभांडकुवि
 प्रयोः ॥ ५० ॥ दुल्लिरेकर्कटोराशौकृष्टिःकर्षेबुधेषुमान् ॥ अघ्रियेः
 पिकटःकुंभेकुटोनाभवनेद्वयोः ॥ ५१ ॥ सुरायांस्त्रीकीकटस्तुनि
 स्वेदेशमितंपचेऽखेटःसिंघाणकेहीनेगृष्टिर्धनौषधीभिदोः
 ॥ ५२ ॥ सूकरेपुंसिघृष्टिःस्यात्पक्षांघर्षणयोस्त्रियां ॥ घोटोदातु
 वदरेपूगेदेहांशेवर्णनेचटः ॥ ५३ ॥ निःश्वासोदशनोच्छिष्टंशु

बेदंतद्विदेपिच॥ परिमाणमुदोर्दिष्टिर्दिष्टः कालोपदिष्टो ॥५४॥
 धारातोचातकहयौकपाटेपिचनिष्कृतः॥ कोटरेप्यथपटुः स्यात्
 फलकेनृपशासने॥५५॥ प्रत्याख्यातेप्रेषितेचप्रतिशिष्टं त्रिलिङ्ग
 क॥ कर्पटीपुष्पवृक्षेचपूगादेश्वनवेफले॥५६॥ वटीत्रिषुगुणेषु
 सिन्धुगोधेचकर्पटके॥ वर्बटुयौव्रीहिभिद्वेष्यौनटौभरतकामु
 को॥५७॥ मोरटंगोर्नवेक्षीरेः कोटपुष्पेषुमूलयोः॥ म्लिष्टं म्ला
 नेकुवचनेमर्कटीशूकशिंज्यपि॥५८॥ लाटोशूकेचदेशेचव्यष्टं
 कल्पेत्रिषूषिते॥ पथिवास्तुनिवादः स्याद्विकटं विहृतं बृहत्॥
 ॥५९॥ चर्कराटः कटाक्षेचस्त्रीणांस्तननखस्यते॥ भद्रप्रेखणयो
 र्विष्टिर्वर्णाटो कामिगायनौ॥६०॥ विटोऽद्रोलवणेषिद्वे मूषिके
 खदिरेपिच॥ प्रांचल्लोहेश्रुतिकटः प्रायश्चित्तभुजंगयोः॥६१॥ स्फु
 टिः स्फोटोचकर्कट्यां हृष्टः प्रतिहतेपिच॥ इतिठांताः॥ वैश्या
 द्विजन्मजंबष्ठः पाठायूथिकयोः सित्र्यां॥६२॥ काष्ठा कालेपि
 कोष्ठस्तस्वकीयेप्यथमुध्नौ॥ ग्रीवादेशोपिकंठः स्यात्कुष्ठं
 रोगौषधीभिदोः॥६३॥ हात्सूहेकालकंठः स्याच्छिवरवंजनयोर
 पि॥ ज्येष्ठो मासिचवृद्धेचज्येष्ठाचगृहगोधिका॥६४॥ अम्लः
 लोण्या दंतशठानाजंबीरकपित्थयोः॥ प्रकोष्ठौ बाहुगेहांसौ
 वरिष्ठं मारिचेपिच॥६५॥ ताम्रेचारुतरेचाथमध्यस्थरवल्योः
 शठः॥ शोठोऽलसेचमूर्खेचसूत्रकंठो द्विजन्यनि॥६६॥ क
 पोतविहगेपिस्वात्पृश्न्यांचप्रसभेहठः॥ इतिठांताः॥ प्राण्यंग
 कोशयोरंडंकुष्मांडौफलभिद्गणौ॥६७॥ कुंडंखातोखयोजार्
 जेनाकुंडीकमंडलौ॥ सिंहोक्तौ स्त्रीविषेस्वेडः पशौ क्रोडोनने
 रसि॥६८॥ रवंडोऽस्त्रीशकलेनेक्षुविकारमणिदोषयोः॥ गंडुः
 कपालेपिटक्नेष्ट्रगंडुकयोः पुमान्॥६९॥ चंडौषधिः खरश्चंडो
 दंडौ सैन्यार्कपार्श्वगौ॥ व्यथाह्माचपीडेह्येपाडुः कुंतीपतौसिते
 ॥७०॥ पिंडुः सांद्रेगृहाशंगेपंडुः चंडेमतौ स्त्रियां॥ स्तंबेशस्तेप्र

कांडोस्त्रीवरंडोवदनामये ॥७१॥ समूहेचांतरावेद्यांमंडः स्यात्सा
रपिच्छयोः ॥ एरंडेमस्तमिक्कीवेमार्तेडौखगदेष्टिणौ ॥७२॥ याहौदे
त्यंतरेमुंडोमुर्ध्निस्त्रीमुंडितेत्रिषु ॥ रंडास्याद्विधवौषध्येर्वितंडा
शाफभियपि ॥७३॥ शिरवेडौतुशिखावर्हौमुंडाकरिकरःसुरा ॥ ॥
दूतिहांताः ॥ आपाहोव्रतिनांदंडेमासेमलयपर्वते ॥७४॥ विचेष्ट
वालिशौमूढौराढास्याद्दीप्तिदेशयोः ॥ पंडकंचुकिनौषंढौसमूढः
पुंजितेनवे ॥७५॥ भुग्नेनुपपुतेष्वेषवाच्यलिंगेउदीर्यते ॥ दूतिहांताः
॥ अरुणोभास्करेःनूरोमंजिष्ठाःतिविषाःरुणा ॥७६॥ त्रिवारक्ते
व्याकुलेःशरत्तस्मैत्रीहंतरेष्यणुः ॥ कीलप्राग्याप्रिसीमासुस्या
दापिबदणिर्द्वयोः ॥७७॥ अभीष्टांतुभ्रशेनित्येस्यादिंद्राणींद्रयो
षिति ॥ स्त्रीबंधेसिंधुवारेचचक्षुर्दर्शनमीक्षणं ॥७८॥ उन्मूलनेषु
द्वरणमुष्णंदक्षेपिना ॥ तपे ॥ स्यात्साधनेगीतनृत्यभेदेकायस्थ
कर्मणि ॥७९॥ करणंपुंसिसंकीर्णकल्याणंकांचनेषुभे ॥ कृष्णो
वर्णंहरौव्यासेकृष्णमरिचलोहयोः ॥८०॥ पिप्पलीद्रौपदीकृष्णा
हस्तसूत्रेपिकंकणं ॥ श्रुतिराधेययोःकर्णःपिप्पल्यांजीरकंक
णा ॥८१॥ कोणोःश्रीवाद्येलगुडेवधेदेतौचकारणं ॥ ग्रहणं
स्वीकृतौहस्तेगुणःस्याद्रज्जुसूदयोः ॥८२॥ अंगुष्ठानामिकोन्मा
नेगोकर्णोःहौमृगेपिच ॥ नासिकाःप्रातयोर्ग्राणंचूर्णंगंधयुता
वपि ॥८३॥ वेदांशेवहृचादौचब्रध्नेषादेपिचाःस्त्रियां ॥ चरण
श्रीर्णपर्णस्तखर्जूरपिचुमंदयोः ॥८४॥ जेतरींद्रैर्जुनेजिण्डू
णिःकठिनपूगयोः ॥ तरुणाःकुल्लपुष्पेपिआणंरसितरक्षयोः
॥८५॥ दुर्बणोरजतेपिस्यात्द्रोणोःलिःकलपीदुणी ॥ द्युमणौ
तरणिःपुंसिकुमारीनौकयोःस्त्रियां ॥८६॥ काष्ठाभारंबुयाहिन्यां
शैलसंधौचयेपिति ॥ द्रोणीनस्त्रीमानभेदेद्रोणःकाकैकृपीपतौ
॥८७॥ दक्षिणादिशिलानेचदक्षिणःसरलेपिच ॥ असतीस्या
दुर्बणीचधर्बणानिकृतौरते ॥८८॥ लुद्धमंत्रेनाडिकायांधार

पथ्यचमज्जने॥निर्वाणंनिर्वृतौमोक्षेप्रचणोःस्त्रगृहंशयोः॥
 ॥८९॥बोलेवातेवलेप्राणःपूर्णेपुभून्निचासुषु॥पर्णेपक्षेचपत्रे
 चप्रोक्षणेसेचनेवधे॥९०॥ग्रंथेकार्षापणेचारुत्रीपुराणामनवे
 त्रिषु॥पाष्णिःपादेव्यूहपृष्ठेवापीव्युतिश्चभारवी॥९१॥मंत्राख्य
 वेदेविप्रोघेकीबनाब्राह्मणोद्भिजे॥लिगायेऽलिंजरेमौक्तिकादौ
 स्त्रीपुंसयोर्मणिः॥९२॥अजागलस्तनेचापिमस्तृणौमूढकर्कशौ
 ॥निश्मश्रुपुरुषोद्देशौमत्कुणावथरोहिणी॥९३॥नक्षत्रेरोहिता
 यांचरणःक्षणनयुद्धयोः॥लक्ष्मणासारसीदाशरथिःश्रीमांश्च
 लक्ष्मण॥९४॥छागेपिलंबकर्णःस्याद्वेणुर्वशेनृपांतरे॥वा
 णाक्षिंद्यांशरेबाणेवृष्णिर्यादवमेषयोः॥९५॥कर्णेभ्रुतोचश्रव
 णंशरणंभारणेपिच॥श्रेणिःसंतौसकपात्रेनकीबंकारुसंहतौ॥९६॥
 कषेमांखचतुष्केचशाणःशोणोनदेऽरुणे॥पक्षेभ्राणंयवाग्वा
 स्त्रीश्रीपर्णेगणिकारिका॥९७॥पद्मेचश्रमणाभिमुख्यामुंडी
 र्याचहश्यते॥सुवर्णमानमेदेपिस्थूणाशूर्मीचदारुच॥९८॥स्या
 णुशंकुशिवौविष्णोःसुषेणःकरमदकै॥कपिवैद्येचाथहतौहरणं
 यौतकेपिच॥९९॥इतिपांताः॥मोक्षःसुधायज्ञशेषोऽयाचि
 तंवारिचामृतौ॥अमृतातुगुडं च्यास्याहरीतक्यामलक्यपि॥
 ॥२००॥शेषेविष्णावनंतोनागुडचीदर्वयोःस्त्रियां॥कीचंखेत्रिष्व
 नवधावश्रमंतंमरणेऽश्रुभे॥१॥चुल्यांचपूर्णिमाभेदेऽनुमतिःसंम
 तावपि॥स्वरूपेत्तंविनाशेनानस्त्रीशेषःतिक्तेत्रिषु॥२॥गतेज्ञाते
 प्यवसितमर्वतावश्रलुत्तितौअर्वतीकुंभदास्यांचाशार्दितंप्रा
 र्थितेहते॥३॥क्षिप्ताद्रिभेदयोरस्तःस्याल्लाजेष्वपिचासते॥कृपा
 वसत्येप्यनृतमाकृतिर्जातिरूपयोः॥४॥आसौलब्धहितौदेर्घ्ये
 भाविकालेपिचायतिः॥आचितःशांकटोन्मेयेप्यावर्तश्चितने
 पिच॥५॥आयस्तस्तेजितेक्षितेऽथारज्यात्तंतिद्धिआपिते॥अंशे
 तदात्वेचापातआहतं गुणितं हते॥६॥मृषोक्तेचाथदग्धेस्या

दुषितं स्थितवत्यपि ॥ व्यसनार्ते चोपरतुः उदितं प्रोक्त उद्गते ॥
 ७ ॥ स्याद्गुस्तूरे पिचो न्यतः क्षिते मृष्टे पिचो दृतं ॥ उत्तमं शुष्कमोसे
 पिबन्द्वात्पाते प्युपाहितः ॥ ८ ॥ उदास्थितश्चरेद्वास्थे स्यादतिः
 स्मृतिरक्षयोः ॥ अरतमुच्छशिले सत्ये एतावागतकर्बुरौ ॥ ९ ॥ ऐरा
 वतो नागरं प्यथ कांतिर्द्युती छयोः ॥ किरातौ म्लेच्छभूनिबौ कां
 तस्तु प्रियरम्ययोः ॥ १० ॥ केतुर्ग्रहोत्पातचिह्ने कलितं विदिता
 त्मयोः ॥ कपोतः पक्षिमात्रे पिगुप्ते रक्षितगूढयोः ॥ ११ ॥ गतिर्यात्रा
 दृशोपायाश्शोढः सूर्यश्च गोपतिः ॥ गृहीसत्री गृहपतिर्गीतं शब्दि
 तगानयोः ॥ १२ ॥ गर्जितं स्तनितेनेभेग्रस्तं बाभेदभुक्तयोः ॥ चर्म
 पवत्येनदीरंभेजातं व्यतौघजन्मसु ॥ १३ ॥ सूर्यावर्ते पिजामा
 तानावाते पिष्टपेजगत ॥ जातिश्चन्द्रसिमालत्यांचुल्यां जातीफ
 लेकुले ॥ १४ ॥ व्याप्तविस्तृतवाद्येषु ततं तिक्तं सुगंध्यपि ॥ चापे
 तृणत्वेत्पातातातः पित्रनुकंपयोः ॥ १५ ॥ दुर्गतिर्नरकेनैस्व्ये
 दुर्जातं व्यसनेऽपि च ॥ दिवाभीत उल्लूके स्यात्कुम्भिले कुसुदाकरे ॥
 १६ ॥ विसृष्टेरक्षिते दत्तं द्रुतं शीघ्रविलीनयोः ॥ दशने शैलशृंगे च
 दंतः स्यादौषधौ स्त्रियो ॥ १७ ॥ दिती खंडनदैत्यां वैधृतिस्तुष्टौ
 क्रतावपि ॥ राशौ च धातुनिर्वाणे सुस्थितत्वे च निर्वृतिः ॥ १८ ॥
 अस्वाध्याये कुरूपे च प्रत्यक्तौ स्त्री निराकृतिः ॥ जंबां स्त्री नान
 दीकांतः सिंधुवारे जलाब्धिषु ॥ १९ ॥ निमित्तं हेतुचिह्नं गंतुदेवा
 देशपर्वसु ॥ प्रसृतः कुञ्जिते पाणौ जंघायां स्त्री गते त्रिषु ॥ २० ॥
 प्रकृतिर्गुणसाम्ये स्यात्स्वभावामात्यशोरपि ॥ प्रतीकारे प्रतिकृ
 तिः प्रतिबिंबेऽथ प्रकृतिः ॥ २१ ॥ पंक्तौ मार्गे पिपूतं तु पवित्रे बहुली
 कृते ॥ श्रेणिर्दशचपंक्तिः स्यात्सूतिर्जन्यतो कयोः ॥ २२ ॥ प्रति
 पत्तिश्चित्यवृत्तिः प्राप्तिः प्रागल्भ्यगौरवे ॥ पारावती गोपगीति
 लवली फलयोरपि ॥ २३ ॥ पलितं कर्दमे पि स्याद्विधौ भूपे प्र
 जापतिः ॥ शक्ते निवारणे तृप्तौ पर्याप्तं स्याद्यथेक्षिते ॥ २४ ॥

प्रेतो मृते प्राणिभेदे पितृन्यातेषु पक्षिणो ॥ क्लीबं बिंदौ पृषन्नेणे
 पृषतोऽप्यनयोर्नरि ॥ २५ ॥ स्वातादौ पुरिते पूर्वपातो भ्रंशे च रक्षिते
 ॥ प्रेषितेऽपि प्रतिसिद्धिं प्रतीतः सादरेऽपि च ॥ २६ ॥ पुनः स्वरेचाभियुक्त
 हेतौ च प्रार्थितौ समौ ॥ द्विष्टेऽपि च प्रतिहतः पिष्टं तु गुणिते धने २७
 प्राप्ते ज्ञाते परिगतं प्रपातौ भृशनिर्झरौ ॥ लोकायते कछपे च ये च
 गुप्तः स्मृतो बुधैः ॥ २८ ॥ लब्धे समंजसे प्राप्तं पक्तिर्गौरवपादयोः
 ॥ पारिजातो देवतरोर्मंदारे पारिजातके ॥ २९ ॥ वृत्तिवार्ता प्रवाहेषु
 प्रवृत्तिर्यथोदके ॥ पाने च पीतिः सिक्ते तु प्रोक्षितं निहतं पिच ३०
 रामानुजेनाद्यशास्त्रे दौःप्यतौ भारती नवे ॥ जिने पूज्ये च भग
 वान् भोगवान्नाद्यनागयोः ॥ ३१ ॥ सेवाविभागयोर्भक्तिर्भवा
 न्युपात्सदर्शयोः ॥ पक्षिण्यां वा चित्तौ च भारती भारते पुनः ३२
 जंबुद्वीपे व्यासकृतौ भृतिर्भरणमूल्ययोः ॥ कुड्यभेदनयोर्भि
 तिर्भास्वेतौ सूर्यभास्वरौ ॥ ३३ ॥ पृथिवीजने नीगावो ब्रह्मण्याद्या
 श्रमातरः ॥ मूर्द्धाभिषिक्तो मात्सेऽपि नुक्तो निर्वृतमोचितौ ॥ ३४ ॥
 मूर्तं स्थात्रिषु मूर्च्छाले कठिने मूर्तिमत्यपि ॥ मतिरिच्छाऽप्यथ य
 तिः पाठछेदे मुनौ पुमान् ॥ ३५ ॥ न्याययोजनयोर्मुक्तिः पाश्यधि
 यादसां प्रती ॥ रेवती हलिपल्यां भस्मरपल्यां च रेवति ॥ ३६ ॥
 रिक्तं वने पिरीतिस्तुलोहकिट्टारकूटयोः ॥ रोहितमृजुशक्ता
 स्वेस्तेनामृगमीनयोः ॥ ३७ ॥ शैलभेदे सुवर्णालौ शंकरेऽपि च रेव
 तः ॥ स्वर्णाभ्यक्तेऽपि रसितं कस्तूरीपृक्कपोर्लता ॥ ३८ ॥ चतुर्ला
 धीतयो र्वृत्तं वार्तं कुशलनीरुजोः ॥ नासेऽपि च सति र्वृक्षमात्रेऽपि च
 वनस्पति ॥ ३९ ॥ वर्तनेऽपि च तौ वृत्तिर्वर्तिर्दिपदशास्वपि ॥ ला
 भसंबंधयोर्व्याप्तिर्विश्वस्तापि धवापि च ॥ ४० ॥ छेदे विनाशे
 विच्छित्तिर्विगतौ वीतनिप्रभौ ॥ असारश्चेभयोर्वीतं वीतं
 कुशकर्मणि ॥ ४१ ॥ अभ्युद्यते विकसिते चेष्टिते च निजं गितं ॥ वि
 रुतौ रोगिबीभस्तौ चित्तरव्याते धनेऽपि च ॥ ४२ ॥ दृढेऽपि व्यायतं

शुक्तिर्मुक्ता स्फोटाश्वलस्मणोः॥ अस्त्रभेदेपिशक्तिः स्याच्छांतिः
स्यान्मंगलेशमे॥४३॥ वेतसेपिचशीतोनाशुक्तं पूताम्लनिष्ठुरं
॥ शितिर्भूर्जेः सितकृष्णो श्रीमंतौ तिलकेश्वरौ॥४४॥ ब्रह्मशक्ते
शतधृतीवार्तायां श्रवणेश्रुतिः॥ दुर्बले निशिते स्यातां शितशा
तावयो वचः॥४५॥ सरस्वती सरिद्धौ श्रमूतो वंदिनिषारदे॥
स्मृतिः स्याद्धर्मशास्त्रेपि प्रवाहेपि च संस्मृतिः॥४६॥ रणे सभा
यां समितिस्तिमितौ किन्ननिश्वलो॥ स्थपतिः कंचुकी कारुभे
दे गीष्पतिजा गकृत॥४७॥ संबंधेपि च संवित्तिर्मयी दायामपि
स्थितिः॥ सीतालांगलरेखा स्याद्धोमगंगा च जानकी॥४८॥
सूनुतंकुशले सत्ये सुदोहागौ श्रमसुव्रता॥ शर्करापि सिताशो
र्धे सत्यतिज्ञेपि च स्थितः॥४९॥ सती कात्यायनी साध्योः संघा
तोनरके च ये॥ हरीतकी हैमवती गौरीशुकुवचा चपि॥५०॥ स्त्री
हरिद्विशिवर्णेनादूर्वापि हरितामता॥ दूतितांताः॥ आति
थिः कुशपुत्रेपि हरीतक्यपि चाव्यथा॥५१॥ अपेक्षाः लंचनंचा
स्था स्यादर्थो विषयेपि च॥ भटेपुंस्पप्रतिरथं यात्रामंगलसा
न्निच॥५२॥ उन्माथः कूटयंत्रेपि कुथः कंबलवर्हिषोः॥ काशे
सुते च सवशुर्ग्रेशो ह्यत्रिंशदक्षरी॥५३॥ धनंच ग्रंथनाचापि ती
र्थतूपाययोगयोः॥ कट्यंशपोणयोः प्रोथो वीथी पंतो गृहं श
के॥५४॥ वानप्रस्थो मधूकेपि स्यात्तृतीयेपि चाश्रमे॥ काकोल्या
॥ मलकी ब्राह्मी वयस्यातरुणे त्रिषु॥ सूर्यमंथानयोर्मथः सां
तरेप्यथ मन्मथः॥ कपित्थे कामदेवेपि रथः पौरुषदेहयोः५६॥
पुंसिस्त्रियांच षड्भ्यः करंज वचयोः क्रमात्॥ सिद्धार्थः सर्षपे
चूदे संस्थास्थिति विनाशयोः॥५७॥ संस्था समाप्ति क्रतुषु वरु
थो निजराष्ट्रकः॥ सिक्थो भक्तपुलाके नाम धूळिष्ठेन पुंसकं५८॥
दूतितांताः॥ अष्टापदं शारफले सुवर्णे स्त्रीपशौ पुमान्॥ या
मनेभ्यां स्त्रियां क्लीबं केपूरे नांगदः कपो॥५९॥ अर्बुदो रुजि संख्या

यामामोदो गंधहर्षयोः ॥ रहस्ये स्यादुपनिषत्समीपे सदनपि च
॥ ६० ॥ कंदो स्त्रीशूरणे मूले राजलिंगविषाणयोः ॥ स्त्रीककुत्क
दुकंदस्तुभृंगवेररसोनयोः ॥ ६१ ॥ स्त्रीगंभार्या क्लीबमन्जेदिङ्गा
गिकुमुदः कपोः ॥ पुष्पे क्लीबं भ्रमौ कुदः सोदोरजसि पेषणे ॥ ६२ ॥ शिव
जूतवरादेपि कपदोऽयामयेगदः ॥ विष्णोर्भातिरिचास्त्रे स्त्रीपला
शे गरुति छदः ॥ ६३ ॥ देशे जने जनपदो निषादौ श्वपचस्वरो ॥ वा
क्येशब्देः प्रदेशेऽपि पदं पादस्तनद्वयोः ॥ ६४ ॥ मूले प्रत्यंतशैले च प्र
सादस्तनुरोधने ॥ स्वच्छेकाव्यगुणे चाथ प्रतिपत्तिश्चि संविदो ॥ ६५ ॥
विप्रुड्ज्ञाता च बिंदुस्यान्मदौ सैरशनैश्चरो ॥ हस्तिभेदश्चाथम
दः स्यात्कस्तूरीभदानयोः ॥ ६६ ॥ गर्वेशु क्रेथमाकंद्या मरुक्त्यानां
म्रपादपैमर्यादाधारणा सीम्नोर्महानादोगजेपि च ॥ मेनादास्तु
त्रयश्छागमाजोरकशिखेडिनः ॥ विष्टदः पांडुरेव्यक्तेशारदो
जलदेपि च ॥ ६७ ॥ स्त्रिया च शारदीतोयपि प्यली सप्तपर्णयोः
॥ संवित्संकेतकेपि स्यात्समर्यादोतिके स्थिरे ॥ ६८ ॥ व्यंजने स्तूप
कारे च स्तूदः स्तूपवदिष्यते ॥ घर्मे स्वेदनयोः स्वेदः संपल्लुस्म्यांस
मुच्चये ॥ ७० ॥ इति दांताः ॥ खंडेनासमभागेऽर्धमवधिः सीमकाल
योः ॥ आविद्धं प्रहृतं वक्रमानं दूबाद्यबद्धयोः ॥ ७१ ॥ अलंकारोपि
चाबद्धः प्रत्याशाप्याधिरुच्यते ॥ कुटुंबव्यापृते धर्मचिंताया च
विशेषणे ॥ ७२ ॥ उपाधिरुग्रगंधेतुवचास्ये त्रयमानिकेऽपलब्धि
र्मतिप्राप्त्योर्त्रद्विः संपदिचौषधे ॥ ७३ ॥ रादौ शिरः शून्यकाये क
बंधः क्लीबमंबुनि ॥ गोधातले निहाकायां गंधोगर्वे बलेपि च ॥
७४ ॥ दोग्धा गोपे कवौ च त्सेदुग्धं क्षीरे प्रपूरिते ॥ दिग्धं लिप्ते विषा
क्ते च तुर्विधोरबलदुर्गतौ ॥ ७५ ॥ रोधो निरोधेनाशे च बुद्धौ ज्ञाते
जिने बुधे ॥ निषेधसुद्धयोर्बाधो रोहिणे यकवौ बुधः ॥ ७६ ॥ दैत्य
चैत्रवसंतेषु द्रुमभेदे च नामधुः ॥ सिद्धे चित्ताभिसंक्षेपे निद्रायां च
शमागधी ॥ ७७ ॥ पिप्पल्यापूयिकायां नालग्रे मगधजे त्रिषु ॥

लघुनेऽतिविषयो च शुंठ्यामपिमहोषधः ॥ ७८ ॥ सीता योजनगं
 धास्यात्कस्तूरीव्याससूरपि ॥ विधिर्ब्रह्मणिकाले च प्रकारे वेध
 ने विधा ॥ ७९ ॥ पृक्कामहिला च बधुर्विश्वस्तोतुद्भटश्च विश्वज्यः
 ॥ विश्वज्यं वा हार्यं शुद्धं त्रिषु पूतकेवलयोः ॥ ८० ॥ आर्द्रं निवाये
 श्रद्धालो त्रिषु साधुर्धनित्यपि ॥ स्कंधः संधेऽपि सिद्धस्तु नित्य
 निष्पंदनादिषु ॥ ८१ ॥ संधिः युमान्तरुंगायां भेदे संधदृते भगे ॥
 दूतिधांताः ॥ कुलेख्याते चाभिजनः स्याद्ध्वाकालवर्त्मनोः
 ॥ ८२ ॥ दूतिवृत्तेऽवदानं स्यात्कर्मखंडनयोरपि ॥ अग्रजन्माः
 प्रजे विप्रस्यादन्तं भक्तभुक्तयोः ॥ ८३ ॥ विनीते विप्रभेदे चानूया
 नोऽर्थी विवाद्यपि ॥ अंतावसायी चांडाले मुनिभेदे च नापिते ८४
 अश्वकुत्सितयोरर्वावज्जे विद्युतिचाशनिः ॥ वर्णमात्रे विमर्गे च
 भिनिष्ठानोऽहैहये ॥ ८५ ॥ पार्थेदुमे समूरेना अर्जुनस्त्रिषु पां
 दुरे ॥ अर्जुनी गव्युषायां च भृंगं वृश्चिकयोरली ॥ ८६ ॥ आत्मा म
 नोऽप्याकलनं विबंधपरिसंख्ययोः ॥ आवेशनं शिल्पगेहे भूता
 वेशेऽयमं दुके ॥ ८७ ॥ विशेषे चोपधानं स्यात्तुल्यां मुद्गानमुद्ग
 मे ॥ अगंभीरे पि चोत्तानः शराभ्यासेऽप्युपासनं ॥ ८८ ॥ स्यात्का
 त्यायन्यर्धं वृद्धा गौर्योर्वररुचौ नरि ॥ शिरीषास्त्रातकाश्च त्र्यग
 र्दभांडे कपीतनः ॥ ८९ ॥ चीरेपि कौपीनमश्वेषु न्नागेऽपि च केसरी
 ॥ कुलीनत्वे च गुह्ये च कौलीनमथ कंचुकी ॥ ९० ॥ स्यात्पत्यवर्म
 ते सपैकूतोऽदे च कल्पनं ॥ कामिनौ स्त्रेण च कौचकृतिनौ
 योग्यपंडितौ ॥ ९१ ॥ कांचनं तु हेमिना गकेसरे कांचनी नि
 शा ॥ धातुवा दूरते कांस्यकारे कारंधमी नरि ॥ ९२ ॥ चर्चिकश्चि
 ल्लदधितेरव कामिन्यौ प्रकीर्त्यते ॥ विषदिग्धपशोर्मसि गृजनं
 नारसोनके ॥ ९३ ॥ गहनं गन्धरे दुर्बे वनेऽथ बुद्धमुस्तयोः ॥ घनः
 पुसि घनं वाद्यं चर्म स्यात्फलकत्वचोः ॥ ९४ ॥ चीनो वस्त्रव्रीहि
 भेदे चिन्हं लक्ष्मपताकयोः ॥ चक्रिणो विष्णुभुजगकुलालया

ग्रामयाजिनः॥१५॥ कं प्रेना चलनं कं पे चलनी वस्त्रधरि॥ भूर्जे
फलं कपाणौ च चस्य शालं बुषे पुमान्॥१६॥ निवेपि छुर्दनं वां तेज
वनो देशवेगिनोः॥ बुद्धेजिनो जित्वरे च जी वनं वर्तनां भसो॥१७॥
शूरे दातरि च त्यागी व्रति शोच्यौ तपस्विनौ॥ तपनो नरके भातौ वि
रले॥ ल्ये रुशेतनुः॥१८॥ क्रीडादौ देवनं नाः क्षेहि जन्मा दंत विप्र
यो॥ दानं गजमदे त्यागे खंडने रसणे पिच॥१९॥ दर्शनं वर्णं मुकुर
चसुः शास्त्रोपलब्धिषु॥ स्त्री दीर्घकोष्या दुर्नामाः शैसिद्युम्नं बले ध
ने॥२०॥ धन्वामरौ धन्वचापे धावनं गति शौचयोः॥ निर्भर्त्सनं
खलीकारालं क्तयोरथ नंदनं॥२१॥ देवो धाने कृते पुंसि नग्नौ सपण
वंदिनौ॥ श्रुतौ दृष्ट्या निश्चयं नखगंगा पिन लिन्यथा॥२२॥ ग्रंथि
प्रस्तावयोः पर्व विषुवत्प्रभृतिष्वपि॥ प्रतिमानं प्रतिष्ठाया गज
गं तांतरा ह्ययो॥२३॥ पाकस्थाने कुलालस्य वा ते च पवनः पुमा
न्॥ दूरीत कीरा ससी च पूतना॥ थवदालके॥२४॥ पाठीनो गुग्गु
लुद्रौ कक्षौ वृक्षौ पलाशिनौ॥ फाल्गुनो मासि पार्थे च स्त्री विदग्धा च वाणि
नी॥२५॥ वर्धमानः प्रश्नभेदशरावैरंडविष्णुषु॥ सेनानदी च वा
हिन्यौ छेदे वृद्धौ च कर्द्दनं॥२६॥ भुवनं विष्टपेतो ये भिन्नं दीर्घे वि
शेषिते॥ जन्माश्रयश्च भवनं भाजनं पात्रयोग्ययोः॥२७॥ भृति
कांचनयोर्भर्त्सा मलिनं भूषितेऽसिते॥ मानं प्रमाणे तौ ल्ये च मी
नो राश्यां तरे द्रुषे॥२८॥ मदनाः सिक्थ धूस्तूरतरुभेदमनोभवा
॥ मुनिर्वाचय मे बुद्धेऽहं दश्च पाचमालिनी॥२९॥ मातुलानी तु भंगा
या मातृभ्रातृस्त्रियामपि॥ राशौ शुभे च मिथुनं विष्णवली मधुसू
दनौ॥ ३०॥ पनं स्यान्निरसने कालक्षेपे च वर्तने॥ चतुःकोश्यां च
योगे च योजनं स्यात्तु बाहने॥३१॥ गतौ च यानं यो निस्तृत्यति
स्थाने भगे पिच॥ रसनं तु ध्वनौ स्वादे रसज्ञा रास्त्रयोः स्त्रियां॥
३२॥ यक्षे चंद्रे च राजा स्यात्तत्कः कामी च रागिणौ॥ गोपिते रो
चना कूटशात्मलौरोचनः पुमान्॥३३॥ निशाहरिद्वारजनी

छेदेभूर्जेचलेखने॥ एशीनामुदयो लम्बसक्तलज्जितयोस्त्रि
 दु॥१४॥ योषिज्जिह्वाचललनालक्षणनाभविद्रुयोः॥ रिक्तेवि
 लानसुहृत्तेविलग्नमध्यलग्नयोः॥१५॥ दैवानिष्टफलेसक्तौ
 व्यसनंनिष्पलायमे॥ स्वतंत्रतान्वल्युल्यानवायनोविष्णुदिग्ग
 जौ॥१६॥ सर्वभ्रांशफलेषुष्केवानस्यूतेकटेगतौ॥ वृषपवांशि
 वेदेस्तेवेष्टनमुदुटेगतौ॥१७॥ वेशकरेपिविषयीकामिनिक्लीव
 मिद्रियो॥ वृक्षादनीस्याद्वंहायांस्त्रिपांकुठारकेपुमान्॥१८॥
 समालब्धेविभक्तेचविह्वलवाच्यलिंगकं॥ लब्धेज्ञानेस्थिते
 विह्वलेदनाज्ञानपीडयोः॥१९॥ वर्तनीतर्कुपीठेपिस्त्रियांवर्तन
 यत्नीयोः॥ वनश्राजंतुकेन्याप्रेविपन्नोऽहोवियद्गते॥२०॥ दैव
 शंसिनिमित्तेचशकुनेपुंसिपक्षिणि॥ चूडावान्कुक्कुटश्चापिशि
 र्धोभृंगारिणौत्विनौ॥२१॥ क्रमुकश्चसुवेशश्चवार्थद्वोःश्वेतवा
 हनः॥ नयूरेभीष्मशत्रौचशिखंड्यथविद्वेठनं॥२२॥ विहिसा
 योविडुलेचयमेनाशमनंवधे॥ प्रयेनःसुहृदपक्षिभेदेशकुनिः
 सौललेखगे॥२३॥ धान्यभेदेषुमान्पट्टिहायनःकुंजरेपिच॥
 नासाधौसंजनंकुसौसाधनंसिद्धमेदयोः॥२४॥ समानोदेह
 वायोचसंस्थानंमृत्पुरुषयोः॥ संतानःसंततौदेववृक्षेचापत्य
 गोत्रयोः॥२५॥ क्रतौस्नानेचसवनंमरणेपिसमापनं॥ स्पेदनं
 खषणेनानुरथेतिनिष्पादये॥२६॥ सप्तज्ञानेचशयनेस्वप्नो
 यस्पर्शतानयोःस्पर्शनंस्पर्शनोवातःसूतंपुष्पफलेपिच॥२७॥
 सेवनंसीवनोपास्त्योःशाश्वताजौसदातनौ॥ पुनरेवौचसूनुः
 स्यात्पुत्रार्थपिकनीयसि॥२८॥ सीमावाटेस्थितौक्षेत्रेस्वामीभ
 र्तरिषण्मुखे॥ धूमवंशशरामर्त्याःसुवर्वाणःप्रकीर्तिताः॥२९॥ ह
 रुद्वद्विलासिन्याकपोलावयवेपिच॥ दूतिनांताः॥ सजलेनहि
 षेःनृपोःवलेपःसंगवर्गयोः॥३०॥ आक्षेपोभर्तृनाक्षेप्यारा
 कत्पोवेशकल्पने॥ तृणभिद्रुस्त्रिन्युलुपंचद्रेनारुसुदुपःप्लवे॥३१॥

कल्पः शास्त्रे विधौ न्याये संवर्तते ब्रह्मणो दिने ॥ धान्ये कुशे एमांशे
 न्द कुतपश्चागदंबले ॥ ३२ ॥ गुणरुसेपिकूपो विदुषार्यो रत्नीकु
 णपः शवे ॥ जिह्वापः शुनिमार्जरं त्रपु सीसकरंगयोः ॥ ३३ ॥ पा
 दुकायां स्त्रियां रुक्षे पादपीठे च पादपः ॥ पिंदुषु ध्यौ जवाशो कौ पु
 ष्यं कुसुम आर्तवे ॥ ३४ ॥ ग्रंथां रतौ पशौ शब्दे स्वभावे नाटकादिषु ॥
 रूपमाकारसौंदर्यमानकेष्वपि दृश्यते ॥ ३५ ॥ शररोषणयोरोपो
 लेपोलेपनजेमने ॥ विटपः पल्लवे स्तलेषि द्वे मेदो वलंबया ॥ ३६ ॥
 आक्रोशे शपथे शाप स्वापः शयननिद्रयोः ॥ दूतिपांताः ॥ त्रिषु
 स्याकुत्सितेरेफोरवर्णे तु पुमानं यं ॥ ३७ ॥ दूतिपांताः ॥ गजग्री
 वा बिलेकंबुः कलंबः शरनालयोः ॥ वृदेकदंबौ नीपेनाकादंबौ
 शरपक्षिणौ ॥ ३८ ॥ ग्रीहविपुत्रयोर्दिवः प्रलंबौ दैत्यशाखयोः ॥ विं
 वंबिंबफले रूपे संवस्तुसलानने ॥ ३९ ॥ कल्याणवति वज्रे च देर
 बोमहिषेऽपि च ॥ दूतिपांताः ॥ स्वर्णारंभाववृं भौवाणी कंदोप्य
 नुष्टौ ॥ आरंभ उद्यमे दर्पकामे ब्रह्मणि चात्मभूः ॥ ऋषभौ श्रे
 ष्ठरुषभो करभौ ॥ धः करौष्टयोः ॥ ४१ ॥ कुंभौ वारस्त्रियाः कांतेरसो
 राशिप्रभेदयोः ॥ वीणाप्रसेचे कुकुभौ नगभेदेऽर्जुनद्रुमे ॥ ४२ ॥ गद
 भः शुकुकुमुदेखरेपुं स्पथदानवे ॥ जंबीरे व्याघ्रहारे च जंभोदंतेपि
 चेष्यते ॥ ४३ ॥ दुंदुभिर्दैत्यभेदेऽपि दुर्भः कैतवकल्कयोः ॥ दुर्लभं क
 लुरेकाम्ये सदृशं न्याजयोर्निभ ॥ ४४ ॥ सुरस्यराट्सत्रयोः पुसिना
 भिप्राण्यंगकेहयोः ॥ चक्रमध्ये प्रधाने च स्त्रिया कस्तूरिका मदे ॥
 ॥ ४५ ॥ भूर्भू मौस्थानमात्रे च भगृसे भृगुजे प्रमान् ॥ रंभा कदत्त
 सरसोर्विभुः स्यात्स्वामिभृत्ययोः ॥ ४६ ॥ पुनर्नवायां सर्पाभूः स्त्रीना
 किंचुलुके पूवे ॥ विसृंभः कैलिकलहे निश्वासे व्रणयेपि च ॥ ४७ ॥ सु
 रभिः स्याद्वसंतेपि सभाद्यूतालयेपि च ॥ दूतिपांताः ॥ अभ्याग
 मोपिरोधे च शास्त्रमाया तमागमः ॥ ४८ ॥ मठादौ ब्रह्मचर्यादि च
 तुक्ते चाश्रमो स्त्रियां ॥ अंगीकृता तु पगमः समीपगमनेपि च ॥ ४९ ॥

उमादुर्गाः तसीचाथपीडायां वीचिवेगयोः॥ वस्त्रसूक्ष्मेचरेरवा
 पांचोर्मिः स्त्रीपुंसयोर्मतः॥ ५०॥ कुसुमं स्त्रीरजः पुष्पं स्मेमं क
 ल्याणरक्षयोः॥ स्मेमाचंडाः थकलमालेखनीचौरशल्यः॥ ५१
 रेतो निका मकाव्येषु कामं पुंसि स्मरेच्छयोः॥ स्मौ ममदृदुकूले च
 ग्रामः संवसथे स्वरे॥ ५२॥ गुल्मः स्तंबे घटभेदे घर्मः स्वेदा तपो
 असु॥ जिह्वाः स्यात्कुटिले मंदे तलिमंतल्यकुट्टिमे॥ ५३॥ तौ कर्म
 कर्णमले पुंसि हरिते च हरिद्यवे॥ द्रुमो यक्षेश्वरे वृक्षे द्रुमो द्रुमशुद्धे
 डयोः॥ ५४॥ धर्मोऽहिंसोपमायोगोपनिषत्सु धनुष्यपि॥ कटे कुं
 ड्याच निगमौ नियमौ निश्चये व्रते॥ ५५॥ यंत्राणां बंधयोश्चाथ
 पंचमः स्वरसंख्ययोः॥ पद्मो स्त्रीविंदुजालेऽब्जे व्यूहे संख्यातरे
 निधौ॥ ५६॥ गजानां दंतबंधे पिप्रतिमाः लुक्तावपि॥ भूमिः स्थाने
 पिदुदांबुनिर्गमिभ्रांतिषु भ्रमः॥ ५७॥ गांगेयभीषणौ भीष्मो भीमः
 शंभो च पांडवे॥ नरके मंगले भौमः स्वरे मध्ये च मध्यमः॥ ५८॥ य
 मः सैयमकीनाशशुग्मजेष्वश्वराघवे॥ रासः पशौ भार्गवे च रुक्मं
 लोहसुवर्णयोः॥ ५९॥ संपत्कमलयोर्लक्ष्मीर्विभ्रमो भ्रमहाव
 योः॥ श्यामाशुद्राकौ किलाचश्रामो मंडपकालयोः॥ ६०॥ सार्व
 भौमो गजेराक्षि संभ्रमो साध्वसादरो॥ दूतिमांताः॥ भिन्नास
 मानयो रन्यः स्यादभिरज्जायशस्यपि॥ आत्रेयीपुष्पवत्यां स्या
 नदीभेदे च नासुनौ आश्रयः स्कंधआधारे आदित्यो भास्करे सु
 रे॥ ६१॥ वेदोपदेशावस्त्रायौ हृषीकेशे तसींद्रियं॥ इज्या स्यात्स
 गमेदाने यागेर्चायांगुरौ पुमान्॥ ६२॥ उदयोऽद्रावुन्नतौ च कषायः
 सुरभौरसे॥ कायः स्वभावेलक्षे च संघे मूर्तौ कदैव ते॥ ६३॥ कौल
 त्यमनुतापे स्यादयुक्तकरणे पिव॥ कश्यपकशाहं मये च काद्र
 वेयोऽहिरंगयोः॥ ६४॥ काव्यं प्रबंधेषु केनाकुलायः स्थाननी
 डयोः॥ गव्यंगोहितदुग्धादौ ज्ययांगव्यात्तु गोदुले॥ ६५॥ भीष्मे
 नाहे निगांगेयं गोप्यौ गोपव्यचेटकौ॥ गातव्यगायनौ गेयो गृह्य

मस्वैरिपक्षयोः॥६७॥ चैत्यमायतनेबुद्धविप्रोद्देशकवृक्षयोः॥ च
सुष्यं कृभगेचसुहितेस्त्रीकेतकेपिच॥६८॥ युद्धेदृष्टेचजन्यं
स्याज्यास्यान्योव्योसितावपि॥ कूटायुर्गुलुद्रौचत्रिवेधां
त्रितयेत्रयी॥६९॥ निधेचस्त्रगृहेदूष्यंदस्यूतस्करवैरिणो॥ भे
षजेद्रुविकारेचदूर्यभवेचपितले॥७०॥ द्वितीयातिथिभित्य
त्योःपार्थग्रीचधनंजयः॥ निकायौसंघनिलयौनित्येसतत
शाश्वते॥७१॥ पर्यायःस्यात्प्रकारेपिप्रायोनाभूमतुल्ययोः॥
पथ्यद्वितेभयापथ्यापानीयंमेयनीरयोः॥७२॥ पौलस्त्यौराव
णश्रीदौस्वर्गलाभौफलोदयौ॥ ब्राह्मण्यं ब्रह्मसंघेपिबालेयौमृ
दुगर्दभौ॥७३॥ वीर्यप्रधानधातौचभयंभीकुब्जपुष्पयोः॥ अत
धीनेसहायेचभुजिष्योहस्तस्त्रयोः॥७४॥ स्यान्मायाशोबरीबु
द्धोर्द्वैत्यशिल्युष्ट्रयोर्मयः॥ मयुरश्चेक्रतुहयेरूप्यंत्रिषुसुरूपके
॥७५॥ आहतस्वर्णरजतेरजतेचनपुंसक॥ वत्सेवलेबुधेरोहि
णेयोश्चश्लेषबाधयोः॥७६॥ लयोयुक्तेचलभ्यस्याद्विषयौदेश
गोचरौ॥ वर्गप्रस्थानयोर्ब्रज्यावदान्यस्यागवान्कवाक्॥७७॥
स्त्रीमल्यानिर्जनेशून्यंशौर्यंचारभटीबलं॥ शांडिल्यौमुनि
मालुरौसौरभ्यचारुतापिच॥७८॥ साध्यादेवाःफलंसाध्यंस्थे
यौनेवपुरोहितौ॥ नाशैलेसह्यमारोग्येसामर्थ्यंशक्तियोग्यते
॥७९॥ एकत्वादौविचारेचसंख्याक्रीबेचसंयुगे॥ हिरण्यंरैतसि
स्वर्णमानभेद्वराटयोः॥८०॥ उरस्पपिचबुक्कायाहृदयमान
सेपिच॥ दूतिपांताः॥ अंकुरोरोष्णिगृधरेवारिण्यभिनवोद्भि
दि॥८१॥ अमरानाभिनालायांगुडूच्यामप्यथांबरं॥ नागभि
द्वंधदूर्यचस्यादस्त्रंरुधिराश्रुणोः॥८२॥ प्रस्तावेचसरोवर्षेचो
ष्ठनीचेपिचाधरः॥ श्रेष्ठेप्यग्रेवतारस्तृतीयेवतरणेपिच॥८३॥
गलहस्तेप्यर्धचंद्रोःकूपारःकमठंबुधौ॥ अलातेःस्त्रीकुंजगा
रःश्रेष्ठवाच्यावनुत्तरो॥८४॥ नक्त्रेचौरेचावहारःस्यादभ्रंज्योम

मेघयोः॥ हविर्वन्हीचाग्निहोत्रौ वृक्षे लघुनिचागुरुः॥ ८६॥ शक्तो
 पिषंडश्चाङ्गीरावंधिः स्यात्पादमूलयोः॥ आसारः प्रसरणे स्याद्दे
 गवृष्टौ सह हृले॥ ८७॥ आरः शनैश्चरे भौमे दृंदू आत्मनिवासवे
 ॥ गौरीश्चरी शिवास्वामिकंदर्पपीश्वरः पुमान्॥ ८८॥ उदारौ द
 क्षिणस्थूलौ द्रुमे मेद्रेषु दुंबरः॥ उग्रोत्पजेशिवे त्फच्चे उस्त्रो दी
 प्रौ गविस्त्रियां॥ ८९॥ सिंहसटासु पुन्नागे वकुले नागकेसरे॥ के
 सरः पुंसि किंजल्केन स्त्री हिं गुनि नद्वयोः॥ ९०॥ माक्षिकायामपि
 सुद्रासुद्रः स्यात्क्षपणे त्रिषु॥ कद्रुस्त्रिषु कडारे स्यात्कद्रुः स्त्री
 नागमातरि॥ ९१॥ नापितस्योपकरणे कोकिलाक्षेपि च सूरः॥ भस्म
 काचरसाक्षराः कारुः कारकशिलिनोः॥ ९२॥ कर्बुरोराक्षसे पापे
 कर्बुरंशबले जने॥ कारापीडाबंधशाले क्रूरो कठिनभीषणौ ९३
 जंबुद्वीपसहाकन्याः कुमार्योश्चाश्ववारके॥ बालके कार्तिकेये
 च कुमारो भर्तृदारके॥ ९४॥ कलिकारस्तधूम्याटे करंजे पीतम
 स्तके॥ सिद्धस्थाने पिचक्षेत्रं कर्करौ दृढदर्पणौ॥ ९५॥ शिंशपा
 यां कृष्णसारस्तु ह्यांचोयोत्पले पिच॥ कर्णपूरः कुबेरस्तु नंदी
 वृक्षे कपिंगयोः॥ ९६॥ कुशरीरे च शठ्यां च कल्लुरा पामरे त्रिषु॥
 कंदरः स्यात्तगुहासृण्योः कोटारौ कूपनागरौ॥ ९७॥ कपोले च
 कटाहे च शस्त्रभेदे च कर्परः॥ भिषापात्रे कपाले च खर्यरः स्तस्क
 रे पिच॥ ९८॥ देवताडे खरा स्त्री स्यात्खरो गर्दभतीक्ष्णयोः॥ भ
 द्रमुस्ते गुवाके च खपुरोश्च द्रुमे पुमान्॥ ९९॥ सूप्ये खले च खर्ज
 रं खुरः कोलदलेशके॥ खरुरश्चेदरे दर्पे दंतेश्वे ते तु वाच्यवत्॥
 ॥ १००॥ गुरुस्त्रिलिङ्ग्यां महति दुर्जरा लघुनोरपि॥ गायत्रीखदि
 रे स्त्री स्यात्छेदस्य पिषंडसरे॥ १०१॥ गुंद्रस्ते जनके गुंद्रा त्रिलिङ्ग्यां
 भद्रमुस्तके॥ गन्धरे देगुहा गुंजे पूर्वादिहारि गोपुरं॥ १०२॥ नग्नक
 न्यो मयो गौरी गौरः स्यादुज्ज्वले पिच॥ गोत्रं नाभिकुले पुंसि शैले
 भूगज्योस्त्रियां॥ १०३॥ स्वरेरणे च गंधारो गृध्रः स्यात्त्रोभिपक्षिणोः॥

कर्बुरेतिलकेचित्रं सुभद्रातारयोः स्त्रियां ॥४॥ चंद्रः शशिनिकर्षू
 रे चारो बंधा पसर्पयोः ॥ मृते देवकुले चैत्रं नाभू भृन्मासमेदयोः ॥
 ॥५॥ सर्पविष्णो चक्रधरश्चिकुरौ वृक्षभित्तचौ ॥ चक्रकोके ब्रजे
 पुंसि क्लीबे सैन्यरथांगयोः ॥६॥ ग्रामजाले कुंभकारभांडे राष्ट्रे च दृ
 श्यते ॥ नदप्रभेदे वाद्ये च द्वादशगुणध्वनौ ॥७॥ प्रसिद्धावपि तं
 कारस्ता रोत्युच्चस्वरे त्रिषु ॥ तारिण्यंगदमात्रोः स्त्री ननात्रक्षा
 क्षिमध्ययोः ॥८॥ ताम्रं धेति मिरंध्वं ते तोत्रे प्राजनवैणुके ॥ ध
 न्याके तु वरीशु न्याताम्रं शल्वे रुणे त्रिषु ॥९॥ पेटके नाविचत
 री तुषारः शीकरे हि मे ॥ इति कर्तव्यता तंत्रमुपायश्च द्विसाध
 कः ॥१०॥ तीव्रं कटुनितांतं च दर्दरः शैलभुग्नयोः ॥ उपाये निर्ग
 मे द्वारं दारुस्यादेव दारुच ॥११॥ दासी सुतो द्वौ दासे रौ देह्याना
 शने मृतौ ॥ दिगंबरांधकारे च वाद्यमेघौ च द्दुरौ ॥१२॥ धात्री
 भुव्यामलक्या च हरि शैलौ धराधरौ ॥ धारा हरिद्राश्वगतिनि
 शांबुसूतिराजिषु ॥१३॥ धराधरौ खड्गमेघौ धीरः पंडितमंद
 योः ॥ धीरं च कुंकुममशोधरा पृथ्वीधरो गिरिः ॥१४॥ नेत्रो नेत
 रि नेत्रं च गुणे मूले विलोचने ॥ नारं शुंठ्यां नरो घेचनरो जेमान
 वेर्जुने ॥१५॥ नरेंद्रो राजिकेराक्षि विषवैद्ये पि दृश्यते ॥ धान्योस्ते
 पेनिकारः स्याद्गुडुच्यामपि निर्जरा ॥१६॥ नभश्चरो पक्षि
 देवौ पांशुलाचनिशाचरी ॥ बलीकंबनयोर्नीत्रं पूरः खाद्ये प
 यश्च ये ॥१७॥ सद्भारं भौपरिकारौ खड्गफले पि पुष्करं ॥ नद्यं
 तराले पात्रे स्याद्भांडे चाथ निशापतौ ॥१८॥ पृथक् च रोगजे यूथ
 भ्रष्टे पक्ष्मचरः स्मृतः ॥ स्याल्यां मंथे पि पिठरं पवित्रं कुशमे
 ध्ययोः ॥१९॥ देहो पांशल्लिपुत्रे च पुरं स्यात्तु गुल्लौ पुरः ॥ वरो
 जामातरि वृत्ते कुंकुमे च नपुंसके ॥२०॥ वक्रं शनैश्चरे क्रूरे पुटभेदे
 तथानृजौ ॥ कुब्जवृक्षे हरे चारो बंधुरं रम्यतमयोः ॥२१॥ भ्र
 मरः कामुके भृंगे भरोति शयभारयोः ॥ विषे स्वादौ च मधुरं मल्लि

कायांचमाधुरं॥२२॥ मखाग्नौचमदावीरोमक्षिकायांचमत्सरः
 ॥महेन्द्रोभूधरेशक्रेदचचक्रेचमंशरः॥२३॥ विघ्नमन्मथयोर्मारो
 मकरोराशियादसोः॥गमनोत्सवयोर्पात्रारुधिरंकुंकुमेपिच॥
 ॥२४॥ वृक्षभित्त्वापयोरोध्रोदैत्यभेदेमृगेरुरुः॥लंबोदरःस्याद
 ह्मनेगणानामधिपेपिच॥२५॥ लक्ष्मीपुत्रौस्मरहयौविस्तारौ
 स्तंभविस्तरौ॥विप्रस्तातेस्त्रियांक्षेत्रेचयेरेणौचरोधसि॥२६॥
 स्यादुष्मरेचनक्षत्रेवल्लुरंगहनेपिच॥वल्लुरात्रिषुसंशुष्कमांस
 शूकरमांसयोः॥२७॥ वैकैल्पेपिचविश्लेषेविधुरं विकलेत्रिषु॥
 विकारौविकृतेरोगेविश्वकद्रूश्वभित्तवलौ॥२८॥ चरौगेकुंकुमे
 वेरंवेठरःशठमंदयोः॥अथव्यतिकरःपुंसिव्यसनव्यतिषंग
 योः॥२९॥ पर्याणोऽक्षोपकरणेशारिःशकुनिकांतरे॥श्रीर्ल
 क्ष्मीवेशसंपत्सुभारतीशोभयोरपि॥३०॥ शिखरंशैलर
 क्षाग्रक्ष्मापुलकैकाटिषु॥पद्मदाडिमवीजाभमाणिक्यशक
 लेपिच॥३१॥ शुक्रंरेतोक्षिरुक्शुक्रोनाकाव्यज्येष्ठवन्दिषु॥
 गजभूषाचभृंगारःशुषिरंगर्तवाद्ययोः॥३२॥ कुटजेवासपेशक्रो
 वरीशच्योःशतावरी॥शक्करीमेखलालंदःशवरःसलिलेशि
 वे॥३३॥ स्थिरामहीशालपण्योःशंबरंसंघमेजले॥शंबरौदै
 त्यहरिणौशत्रंस्यात्कैतवेबले॥३४॥ स्रोतोंजनेचसौवीरंकां
 जिकेवदरेपिच॥दलतिग्मकरोसीरौसांद्रंमृदोघनेवने॥३५॥
 तत्त्वाद्यग्रंथयोःसूत्रंकारणेपिचदृश्यते॥दूतिरांताः॥शैले
 चलोऽचलाभूमावरालःसर्जवक्रयोः॥३६॥ अलिःसुरापु
 ष्यलिहोःकल्लोलेष्याकुलंनिषु॥आलुर्गलंतिकायांस्त्रीकूबं
 मूलेचमेलके॥३७॥ आलिःसेतुःसखीयज्वाशौंडिकश्वा॥सु
 तीबलः॥आभीलंभीषणोऽल्लुङ्गलाभूवागुधांगनाः॥३८॥
 आर्द्रसूरणयोरोलकालःस्यान्मृत्युकृष्णयोः॥अंशेवृक्षाव
 पिकलाकदलीध्वजरंभयोः॥३९॥ कफोपिघातेज्वालेच

कीलावत्कीलद्रुष्यते॥ शिरसोऽस्थिकपालोऽस्त्रीघटादेशः शङ्क
लेत्रजे॥ ४०॥ काकोविषं च काकोलो सास्त्रायामपि कंचलः॥ धृ
नकेपिकलकलः कामलः कामुकेमधौ॥ ४१॥ कुलंगोत्रेगणेदे
हेननादानेचकेवलं॥ कपिलाशिशपाकौत्योः कपिलोग्रौमुने
शुनि॥ ४२॥ कोलोऽकपालबुत्संगेवराहेभेलकेपिच॥ पिप्पल्य
पिचकोलास्यात्कोलंचवदरीफले॥ ४३॥ मृगेजलेचकमलं
कुवलेबदरोत्पले॥ कल्लोलौशात्रवल्लोलौपर्कट्याचकमंडलुः
॥ ४४॥ कर्मरंगतरौकर्मफलंदुःखेसुखेपिच॥ करालो धूर्णतैले
पिदेशेकेशेचकुंतलः॥ ४५॥ कौतूहलप्रशस्तेपिरवल्लुश्चर्मणि
चातके॥ वस्त्रेनिस्त्रेचाथखलंशस्यस्थानेशठेत्रिषु॥ ४६॥ मंड
लेमणिकेगोलंगोलागोदावरीसरवी॥ गोपोभूपश्चगोपालौच
पलः पारदेपिच॥ ४७॥ चपलापिप्पलीलक्ष्मीपुंश्चलीविद्युतः
स्मृताः॥ कुलं कुलंस्त्वलितयोर्जबालौपंकशैवलौ॥ ४८॥ जं
गलानिर्जनेदेशेत्रिलिंगः पिशितेस्त्रियां॥ जालंदंभेपिजंवीरेदेव
मेहेपिजंभलः॥ ४९॥ दूलाः॥ तपोर्मिर्दीहितातलंमूलवपेटयो॥
तालोगीतक्रियामानेहरितालेद्रुमांतरे॥ ५०॥ लोहेहारमणौ
पुंसियवाग्वतरलास्त्रियां॥ ब्रह्मदारौपिचौतूलंतुलासादृ
श्ययोस्तुला॥ ५१॥ तमालोवरुणेखड्गेतापिलेखितिलकेपिच॥
गुवाकेपिच तांबूलंविटुंगेपिचतंडुलः॥ ५२॥ दुकूलंश्लुष्णवस्त्रे
पिचार्धेपत्रेछदेदलं॥ धवलागविनाशंदेशुकुसुंदरयास्त्रिषु॥ ५३॥
परमाणौचपीलुः स्याद्देहेचात्मनिपुद्गलः॥ शस्ताकारेप्यथतरौपिप
लःपिप्पलंनले॥ ५४॥ शाल्मलीशिशपाचैवपोतिकाचापिपि
च्छिला॥ सश्मश्रुपुवतीपालिः पंक्तिः कर्णलतापिच॥ ५५॥ वीणा
दंडेप्रबालेऽस्त्रीविद्रुमेनवपल्लवे॥ नलेकाशेपोटगलः पित्तयुक्ते
चपित्तलः॥ ५६॥ पिगलः स्यात्कपावभावाशुब्रीहिश्चपाटलः
॥ फलंजातीफलेतामेवाणाग्रेफलकेपिच॥ ५७॥ फेनिलंबदरेः

रिष्टे बालोऽद्भीरेरकेशयोः॥ बलिर्जराश्लयत्वे स्त्री गृहदार्बसुरैव
 ली॥ ५८॥ बलंगंधरसे रूपे क्लीबं वाट्यालके स्त्रियां॥ बहुलः क्षण
 पक्षे पितृलाने दापि वार्तलः॥ ५९॥ दुर्दिनेष्वथ वेला स्यात्सिंधोः
 कूले च भोजने॥ ऋषिभेदे पुंवे पुंसि भैलंभीरुहदि त्रिषु॥ ६०॥ मेख
 लाः द्विनितं वेपि ग्रहे नामंगलं शुभे॥ निकटे पिचमूलं स्यात्पुस्तूरे
 पिचमा तुलः॥ ६१॥ मौलिः कंकेलि वृक्षे पिमलः पात्रे कपालिनि
 ॥ बलीयसि च मत्स्ये च मंदुलं परिधौ गणे॥ ६२॥ बिंबे देशे नाच
 शुनिरसालस्त्रिषु चूतयोः॥ जिह्वा कमलयोर्लोला शाला स्या
 द्गृहशारवयोः॥ ६३॥ तरुजातौ मत्स्यभेदे शालोहाले नृपे पिच॥
 निगडे पुंस्कटी च द्ववस्त्रे च शृंखले त्रिषु॥ ६४॥ शालिर्गंधमृगे धा
 न्ये शया लुः कुक्कुरे लसे॥ शकलं बल्कले खंडे शीतलः शिशिरे
 निले॥ ६५॥ षंडाली तैलमानं स्यात्सारसी स्त्री च कामुकी॥ सिंघ
 ला पुष्पमीने स्त्री त्रिलिङ्ग्या तु किलासिनि॥ ६६॥ ऋजौ वृक्षे च स
 रलः सारलो वरणसर्जयोः॥ हस्तिमल्लो गजास्ये च हेला वजा विला
 सयोः॥ ६७॥ ॥ इति लांताः ॥ पागे च मद्यसंधाने स्नाने चाभिष
 वः पुमान्॥ मृता वसत्वे चाभावः स्याद्रजः पुष्यमार्तवं॥ ६८॥
 आश्रवौ गी कृतौ वश्ये आहवौ यागसंगरौ॥ उपप्लवौ राहृत्यातौ
 कितवौ मत्तवं चकौ॥ ६९॥ खलीने स्त्री कविः पुंसि काव्यकृच्छु
 ऋसूरिषु॥ कैतवं तु छले घृते राजिकायां सुतिक्ष्वः॥ ७०॥ केश
 वः केशवी निष्णुर्गालवौ मुनिलोभ्रयोः॥ जीवो स्त्री जीविते पुं
 सि गुरुजंत्योः स्त्रियां गुणे॥ ७१॥ तत्वं विलंबिते नृत्ये स्वरूपे पर
 मात्मनि॥ मेघे राशि सुरे देवो हि जिह्वो व्याडसूचकौ॥ ७२॥ ध्रुवो
 वटे स्मरारौ च गीतिस्तुकुभेदयोर्ध्रुवा॥ ध्रुवो धूर्तव्यथनवो नू
 तने वाससे स्तुतौ॥ ७३॥ पूवो निषादमर्कट्यां भेके भेले गतौ कपौ
 पल्लवो विस्तरे विंगे किसले विटपे वने॥ ७४॥ घटादौ पार्थिवो राशि
 वल्लवः सूदगोपयोः॥ गजे धनि निशुक्ले च पर्शुरामे च भार्गवः॥ ७५॥

दूर्वागौरीचभार्गव्योसत्तासंसारयोर्भवः॥भावोगौरवितेजंतौ
 पदार्थेभिनयांतरे॥७६॥माधवौ हरिवैशाखौराजीवोमृगमी
 नयो॥गौरवौघोरनरकौलवश्छेदनलेशयोः॥७७॥करजमित्यु
 लेलद्वाःवद्यपक्षिप्रभेदयोः॥विभ्रंशुंठ्यासमस्तेचनिर्वाणेविभ
 वोधने॥७८॥अश्वौघेवाडुवंनस्त्रीपातालेनाद्विजौर्वयो॥वडुंवा
 ऽश्वाकुंभदास्योर्योगेकीलेहरेशिवः॥७९॥सरखंस्तेमंशिवंश्यामा
 ॥मलकीचाभयाशिवा॥पाडुचस्तरसेरागेसैंधवौलवणाश्व
 योः॥८०॥स्योस्त्रियांज्ञातिधनयोःस्वमात्मनिनपुंसकं॥आधेय
 धारणेसत्त्वेमेलकेपिचसंभवः॥८१॥इतिवांताः॥अपभ्रंशो
 दुष्पतनेभाषाभेदापशब्दयोः॥टीकादर्यणावादर्शावाशातृणा
 दिशोस्त्रिया॥८२॥प्रभुशंकरयोरीशःस्त्रियांलंगलदंडके॥दि
 गबरेकपौकीशःकेशोवालप्रचेतसोः॥८३॥जीवितेशोयमेना
 येदंशःसंहननेपिच॥सर्पक्षतेयज्ञानेचलोचनेदर्शनेचदृक्॥
 ॥८४॥नाशःपलायनेमृत्यौनिस्त्रिशौरखड्गनिर्दयौ॥निशारा
 त्रिहंरिद्राचमृगादौप्रथमेपशु॥८५॥पुरोडाशोहविर्भेदेचम
 स्यापिष्टकस्यच॥रसेसोमलतायाश्चदुतशेषेचकीर्त्यते॥८६॥
 पाशःकचार्थेसंधार्थःकर्णांतेशोभनार्थक॥छत्राद्यंतेचनिंदा
 र्थपाशःपश्यादिबधने॥८७॥वार्ताहरेपुरोगेचसहायेचप्रति
 स्थशः॥लोमशोमेढ्रकेपिस्याद्विचशौवशविद्बलौ॥८८॥वंशो
 वर्गेचपृष्ठांशेवंशोवेष्यागृहेपिच॥आयत्तताप्रभुत्वेच्छेवशःपर
 वशेत्रिषु॥८९॥दानेयोगेपिचस्पर्शःसदृशत्वचितेसमे॥इति
 शांताः॥आष्टेसुस्थं चरीषं नाकिशोरहरिशंभुषु॥९०॥अभिला
 षेऽनुतर्षःस्यात्पानेछाचाप्यश्यामिषं॥सभोगोत्कंचमांसेषुउ
 पावाणात्मजानिशा॥९१॥भलूकेशोणकेचसोर्नक्षत्रेपुंनपुंसकं॥
 त्रिष्वेदेपिकसस्तुदोर्मूलेशुष्ककानने॥९२॥कक्षावरत्राप्रकोष्ठ
 स्पर्द्धाद्रुहणिकासुचाकुल्माषंकाजिकेनातुयवकेस्यादद्याविले॥९३

पापेचकलुषं घोषः शब्दाभीरनिवासयोः ॥ शुचौदक्षेचनोऽस्य
तर्षो लिप्तापिपासयोः ॥ १४ ॥ दक्षः प्रजापतौताम्रचूडेहरवृषेप
तौ ॥ पौरुषं मानभेदेच पुन्नागे पुरुषो नरे ॥ १५ ॥ पक्षौ मासार्धपा
श्वौ च महिषी राजपद्यपि ॥ मूर्खे माने फले माषो मेघौ राश्यंतरो
रणौ ॥ १६ ॥ संख्यायां तु ननालसंक्ती बं व्याजशरव्ययोः ॥ हरता
क्ष्यौ विशालाक्षौ शेषौ नानंतसीरिणोः ॥ १७ ॥ उपयुक्ते तरे त्वरुनी
शैलूषो नटबिल्वयोः ॥ शुश्रूषापरिचर्या च महर्षः स्पर्धने मुदि ॥ १८
॥ इति पांताः ॥ योग्यायामंतिकेभ्यासोऽधिवासौ स्थान संस्क्रिये ॥
आख्यायिका परिच्छेदे चाप्रवासो निर्वृतावपि ॥ १९ ॥ उदर्चिरुत्त्रमेव
न्हावेनः पापापराधयोः ॥ कनीयाननुजेत्येचकं सोमानेऽसुरांतरे ॥
॥ २० ॥ तैजसे तस्य पात्रे च कुत्सः स्तवकहारयोः ॥ छंदः पद्यश्रुती
छासुतरो वेगे वलेपि च ॥ २१ ॥ तमः शोकेप्यग्रहिमतौ नाधमेव ते तपः
पद्मे स्वर्णतामरसंनिशा दुर्गा च तामसी ॥ २२ ॥ मणिदोषेदरे त्रासो द
सी वित्तार्थचेतयोः ॥ शिंख्यां च दासी दीर्घायुर्नरपिः काकश्च शाल्मलिः
॥ २३ ॥ योत्रे च वस्तुशरव्याने स्वांते सरसि मानसौ ॥ माश्वं द्रमासयोः पुं
सिखर्जूरैस्त्वोर्महारसः ॥ २४ ॥ राजहंसो नृपाग्रे च जिह्वाभूः शल्लकी
रसा ॥ जलेशरीरधातौ च पारदस्वादयोरसः ॥ २५ ॥ भाषाशृंगवल्के
रासः क्रीडायामपि गोदुहां ॥ रहोरते च गुह्ये च रभसो हर्षवेगयोः
॥ २६ ॥ विहायाः शकुने पुंसि विहायः स्वेन पुंसकं ॥ पुत्रादौ तर्णकेव
र्षे वत्सः क्लीबंतु वक्षसि ॥ २७ ॥ रसे क्रूरे च विकृतौ बीभत्सस्त्रिषु नाजु
ने ॥ व्यासो मुनौ च विस्तारे बर्हिर्नौ कुशशुष्मणोः ॥ २८ ॥ अग्रे प्रधाने
च शिरः श्रीवासो विष्णुधूपयोः ॥ सुमनाः पुष्पमालत्योः स्त्रियां
नांदेवधीरयोः ॥ २९ ॥ वीणाभेदे सर्जरसो धूणकेप्यथ सारसं ॥ पद्मे
नापक्षिणीदौ च सरोनी रतद्वागयोः ॥ ३० ॥ हविः सर्पिषि हव्ये च हं
सस्तरवगस्तूर्ययोः ॥ निलोभेनृपतौ विष्णावंतरात्मनि च ष्यते ॥ ३१
इति सांताः ॥ अवग्रहः स्यात्प्रकृतिभाववृष्टिविबंधयोः ॥ ९

अबरोहोवतरणेनिदिषेचलत्तेनमे॥१२॥ आरोहस्तनितवे
 स्याद्दीर्घत्वेचसमुच्छ्रये॥ शतौस्नेहेचाग्रहः स्याद्दीहातूयमवा
 छयो॥१३॥ सूपेचपाकपात्रेचकटाहोमहिषीशिशौ॥ खड्गकोपे
 चकलहोदातूहश्चातकेपिच॥१४॥ समारंभेपिपटहोब्रह्मण्य
 पिपितामहः॥ प्रवाहोव्यवहारेचबहुर्विपुलसंख्ययो॥१५॥ व
 राहःसूकरेमेघेषुस्तकेप्यथमूर्छने॥ अविद्यायांचमोहः स्याद्
 षस्केधेःनिलेवहः॥१६॥ देहनिर्माणेन्येषुभूद् स्यादथविग्रह
 ॥ संग्रामेप्रविभागेचदेहविस्तारियोरपि॥ वैदेहीपिप्पलीसीताव
 णिकूस्त्रीरोचनास्वपि॥ संक्षेपेपिसंग्रहः स्यात्सिंहौवार्ताकु
 वासकौ॥१७॥ राशिभेदेहरोसिंहः श्रेष्ठार्थेचोत्तरेस्थित॥ सौहृदे
 घृततैलादौस्यात्स्नेहो॥ प्यव्ययाः परे॥१८॥ दूतिहोताः॥ अथा
 व्ययाः परेवाच्यानजभावेनिगद्यते॥ तद्विरुद्धेतदन्येचनिषेधेपि
 चदृश्यते॥२०॥ सादृश्येचषडर्थेचहिरुगमध्यविलासयो॥ पुनर
 र्थेगमोऽर्थेचमुष्ट्यर्थेप्रशंसयोः॥२१॥ चपादपूरणेपदांतरेहे
 तौविनिश्चिये॥ हाविस्मयेप्रमोदेचओमेवंप्रणवार्थयो॥२२॥
 युक्तार्थेसाधनार्थेचसांप्रततद्विरोविदुः॥ हंसितर्कचानुमतौवा
 र्तायामरुचौकिल॥२३॥ प्रातर्दिनेचपूर्वत्रैत्यर्थेपूर्वेयुरिष्यते॥
 ॥ दूतिनानार्थवर्गः॥ आनंदःस्तुष्टिर्भट्टिष्ट्याकटवेकटवाद्भुते
 ॥ भूर्भुवःस्वस्तिभुवनमनागर्थेदरंस्मृतं॥२४॥ आमंदमभ्युप
 गमेनवरंकेवलार्थकम्॥ प्रातरर्थेऽनपयतिक्षणमात्रेक्षणक्ष
 णं॥२५॥ क्षेमपुण्येस्वस्तिनास्यादुच्चैरर्थेऽदुर्कीर्तितम्॥ वारंवार
 शब्दार्थेवारंवारेणवेद्यते॥२६॥ उताहोयदिवायहाकिंवानेति

अथाव्ययानित्रीणानेदार्थस्यदेभदुतार्थस्यत्रिभुवनस्यैकंदृषदर्थस्यै
 क॥२४॥ अभ्युपगमार्थस्यैकंकेवलार्थस्यैकंप्रातरर्थस्यैकंक्षणमात्र
 स्यैकं॥२५॥ हेपुण्यार्थस्यहेउच्चैरर्थस्यदेशंशब्दार्थस्य॥२६॥ वटविक

समादमे ॥ कित्वर्थेपितुपद्यर्थेसचेत्योक्तादिवाचकं ॥ २७ ॥ अस्या
द्वकालसामान्येतिद्वन्तप्रतिरूपकं ॥ सज्जः सहार्थेनेत्याहनिषे
धेयदिशेषगीः ॥ २८ ॥ विभावाः अन्यतरस्यांवाविकल्पार्थाः प्रकी
र्तिताः ॥ तेद्वतिस्यात्वयेत्यर्थेमयेत्यर्थेचमेद्वति ॥ २९ ॥ ॥ इत्य
व्ययवर्गः ॥ ॥ लिंगादिसंग्रहेऽनुक्तममरेणाभिदध्माहे ॥ स्त्रिया
माजिर्दरज्जातिपुरुङ्गापाः समाः शरत् ॥ ३० ॥ सिकताद्याबहुत्वे
पिविंशत्याद्येकवागपि ॥ पुंस्त्वेहाहादुहृग्रंथिः पाणिः कलिहृति
मौलिः ॥ ३१ ॥ अंजलिशंघ्रिः कुक्षिर्मरकलोकोत्तरासंगाः ॥ यवक
वातसंकेतपोतकर्तगरुहृदाः ॥ ३२ ॥ श्लेष्मोष्मपापयक्ष्मास्या
न्मोनोवातायनस्तनः ॥ फेनाभिजनकलापनिकाल्पाहारो
द्वारोपलकल्लोलाः ॥ ३३ ॥ फालचषालकीतंडुलशैवलखलवि
भवप्रसवाः ॥ आनाः पजननाडीभ्योयुगमंगंपदंब्रणं ॥ ३४ ॥
आनंदेदुंदुभिरथबहुत्वेप्यसवोप्रहाः ॥ सक्तवोवल्लजालाजा
दाराः प्राणादशाद्वति ॥ ३५ ॥ क्रीबेकलत्रविषबीजकटस्वरत्न
तल्योक्तकुंकुमप्रचीडतृणाक्षराणि ॥ शृंगादपीठगुदभेषजशृष्ट
किण्वदैवाशुभाशुचिबुकोदुपसाहसानि ॥ ३६ ॥ यकृत्कृदकलि
ध्मानितीरेकालश्वजानुच ॥ धर्मार्धसारमित्राण्यंगदनन्याय्य
बंधुषु ॥ ३७ ॥ पुंनपुंसकयोर्दार्द्रीबातुस्थानुसीधवः ॥ स्याद्वा
स्तुहिगुतितउसानुकंबुकमंडलु ॥ ३८ ॥ गोमयकुमुदबिंबकु
बिंबशंखाश्रमसृणसुवर्णतीरणाः ॥ नूपुरशिरखरतूर्याशश
हांकुशबर्हिपल्लवाः ॥ ३९ ॥ व्रतदिनमासवर्षादलवल्कको
टरखंडवासवाः ॥ चदनपद्मधर्मकोलाहलकिसलयदेहदोहदाः

त्यार्थस्यद्वेकिंत्वर्थस्यद्वेयद्यर्थस्य ॥ २७ ॥ कालसामान्यस्यैकं स
हार्थस्यैकं निषेधार्थस्यैकं ॥ २८ ॥ त्रीणिविकल्पार्थस्य त्वयेत्य
र्थस्यैकं मयेत्यर्थस्यैकम् ॥ २९ ॥

कुलिशध्वजकार्षापणनिधानमुस्ताकर्कारुशंगवल्गुः॥५८॥
 लप्रवालवषकोपवासकासारकटकसतानाः॥५९॥ आकाशकुं
 जकुतपोदनवारवाणपुस्तावतसनखमेडपकठपुच्छाः॥कोता
 रकंकणतडामकिरीटराष्ट्रतीर्थत्रणस्तवकसेकमपीठकानि
 ॥६०॥ समरसरकरणविरपागनागैरिकदैवतकुटागाराः॥प्रो
 थमुदूर्तदिवसफलानिमासनिदाघमुसलतिलकानि॥६१॥
 बल्मीकबाल्हीकवृषणद्रोणगाडीवनिगडानिच॥सुकुलादिव
 विद्वेयशिष्टसद्वर्तनपर॥६२॥ अथरुग्नीनपुंसकयोःकेलिर्म
 णिर्घोनिर्मसिर्मुनिः॥मरीचिशाल्मलिःस्वातिःश्रेणिर्मुष्टिस्तथिः
 सृणिः॥६३॥ ऊर्मिर्गभस्तिरशनिवैपाष्णीषुधिराशयः॥वस्तिश्च
 किष्कुःकंदुश्चवैश्वतनिबबादव॥६४॥ गंडूषगर्जजागरभुज
 कीलज्वालवतेकत्रोडाः॥उत्कठसद्वराटकरभसाःस्त्रीत्वेह
 दांबताः॥६५॥ शल्लुकोष्टश्विकःकीटःशारस्तूणाघटःकरः॥श
 फरोवेतसश्चामौस्त्रियाद्रुताप्रकीर्तिता॥६६॥ स्त्रीक्रीबप्रो
 रुडदीमाहर्दिर्ज्योतिःसदोर्चिषः॥मुखंलसंवणिज्यंचबडिशक्रो
 डपाटलं॥तारकरसननीतमेतेष्टावतकाःस्त्रियाम्॥द्व्यंतास्तु
 नगरीस्थानस्थलानिपुरपाटलं॥६७॥ त्रिलिंग्यानुप्रतिसर
 स्फुलिगनेखरार्गलाः॥कंदरंश्चखलेनालंवल्लूरफलमुस्तका
 ॥६८॥ जभश्चटांबताएतेस्त्रियामथबिभीतकः॥हरीतकाटक
 तटकवाटाश्चगुणेवटः॥६९॥ गंडलेशलभंभल्लुवकंकलशकंदलौ
 ॥मृणालामलकौदाडिमश्चद्व्यंताःस्त्रियामिम॥करणेत्पुटत्रिपु
 यथातस्यव्याख्यानमित्पदः॥सूत्रकृद्वाप्यहशावनुमानइतीह
 ति॥७०॥ ॥द्वितिलिगादिसंयद्द्वर्गः॥ ॥दृष्टप्रयोगादेशब्दाः
 प्रायस्तद्द्वितीतिताः॥अप्रयुक्तास्तपाणिन्यादिषुदृष्ट्याप्युपेक्षि
 ताः॥७१॥ द्वितिलितीथकाण्डुसमाप्त॥द्वितीश्रीपुरुषोत्तमदेवचिंत
 त्रिकादुशेषाभिधानकोशःसमाप्तः॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥

श्रीगणेशायनमः॥ शुद्धवर्णमनेकार्थशब्दमौक्तिकमुत्तमम्॥ कं
 ठेकुर्वंतुविद्वांसःश्रद्धधानादिवानिशं॥१॥ शब्दाम्बोधिर्यतोनेतो
 कुतोऽप्यारब्धाप्रवर्तते॥ स्वानुबोधैकमानाचतस्मैवागात्मनेनमः
 ॥२॥ सरस्वत्या प्रसादेनकविर्बभ्रातिपतदम्॥ प्रसिद्धमप्रसिद्धं
 वातत्प्रमाणंचसाधुच॥३॥ शिवःशर्वःशिवःशुल्कःशिवःकीलः
 शिवःपशुः॥ शिवागौरीशिवाक्रोष्ट्रीशिवश्रेयःशिवाभया॥४॥
 गौरीशिवप्रियाप्रोक्तागौरीगोरोचनामता॥ गौरीस्यादप्रसूता
 स्त्रीगौरीशुद्धोभयान्वया॥५॥ हरिरिंद्रोहरिर्भानुर्हरिर्विष्णुर्हरि
 र्मरुतः॥ हरिःसिंहोहरिर्भेकोहरिर्बाजीहरिःकपिः॥६॥ हरिरंशु
 र्हरिर्भीरुर्हरिःसोमोहरिर्ममः॥ हरिःशुक्रोहरिःसर्पःस्वर्णव
 र्णोहरिःस्मृतः॥७॥ दिष्टष्टिर्दिधीतिस्वर्गावज्रबाग्वाणवारिषु॥
 भूमौपशौचगोशब्दोचिद्रुद्धिर्देशसुस्मृतः॥८॥ मधुमद्यंमधुसौ
 द्रंमधुपुष्परसंविदुः॥ मधुर्हृत्योमधुश्चैत्रोमधूकोपिमधुर्मतः॥
 स्रुद्रावेश्यानटीशुद्रास्रुद्रास्यान्मधुमक्षिका॥ असद्विष्णुर्नरःसु
 द्रःस्रुद्रास्यात्कंटकारिका॥९॥ बाहोयुग्मंघनेबाहुःप्रबाहो
 बाहुउच्यते॥ बाहोमायाविशेषश्चबाहोबाहुरितिस्मृतम्॥११
 दृष्टकादिचयोहारोहारोमुक्तागणःस्मृतः॥ हारोमणिविशेषश्च
 हारोरजतउच्यते॥१२॥ आत्माभावोमनोभावोभावःसत्ताभवो
 पिच॥ भावःपूज्यात्मकोलोको यदार्थोभावउच्यते॥१३॥ कुश्या
 कन्यासमारज्याताकुशःस्यात्करिकम्बलः॥ कुशःकुशःकुशः
 कीटःप्रातश्चापीद्विजःकुशः॥१४॥ कुशेकालेतिलेच्छागेकम्बले
 सलिलेम्बरे॥ दौहित्रेखड्गपात्रेग्रीकुतुपाख्याप्रवर्तते॥१५॥ वाणे
 वाचिपशौभूमौदिशिरश्मोजलेमिणि॥ स्वर्गमातरिवज्रेग्नौसु
 र्वेसत्येचगोध्वनिः॥१६॥ स्वर्गमसंचवज्रेचवलीवर्हंचगोःपुमा
 नः॥ स्त्रियांनयनदिग्भागमातृवाग्भूजलेषुच॥१७॥ श्रियापशसिसौ
 भाग्वेद्येनैकांतौमहिम्निच॥ सूर्येसंज्ञाविशेषेचशशांकेचभगश्रुतिः॥१८

पर्यन्तेरात्रिगीर्वाणेन्यबहर्त्तरिभर्त्तरि॥मूर्खेवालेजिगीषौचदे
 वाक्तिर्नरिक्वृष्टिनी॥११॥मूर्द्धिवितेजलेकायेसुखेब्रह्मणिमारुते॥
 कामेकालेसुवर्णेचकशब्दोद्विणेध्वनौ॥१२॥तूर्यास्येश्रीफले
 पद्मकुञ्जराग्रकरेदिवि॥शेषेतीर्थेनिमित्तेचविशिष्टेपुष्करध्वनिः
 ॥१३॥रसोजलंरसोहृषोरसःशृङ्गारपूर्वकः॥रसःसालदुनिर्यासः
 पारदोपिरसोविषं॥१४॥क्षीरेपुष्परसेतोयेमद्येमएहेधृतेसृजि
 सप्तस्वर्गेषुकीलालप्रवदतिमनीषिणः॥१५॥तिलपिष्टेमलेमांसे
 जम्बालेकामलेश्मनि॥श्वेक्षीरेवलेप्राज्ञाःपल्लंपरिचक्षते॥१६॥
 जीविरात्रिविधोधर्मेतपस्वितुरगमे॥शीतेपक्षिविशेषेचहंस
 शब्दोहरेपिच॥१७॥हयपुच्छध्वजपुण्ड्रशैलेषुसिगुणाधिके॥विषे
 धामनिभूषांयांललामेतिबुधैर्मतां॥१८॥वसुसूर्योवसुर्देवोवसुर्व
 न्निर्वसुर्मही॥वसुरत्नंवसुद्रव्यंवसुसौष्टौध्रुवादयः॥१९॥अस्र
 राणिस्मृतावर्णावर्णाभ्येतादयोगुणाः॥वर्णोवाद्यगुणोगाथावर्णा
 गेयाद्विजादयः॥२०॥वर्णोगुणोक्षरजसःशुक्लादिब्राह्मणादिषु॥व
 र्णस्तुतौकियायांचवर्णःस्याद्रूपभेदयोः॥२१॥शुक्लोवर्णोज्जुनो
 नामपांडुवोप्यर्जुनोमतः॥अर्जुनस्तृणजोतिस्यादर्जुनःककुभो
 दुर्मः॥२२॥बलिस्त्रिमध्यभागोर्गिर्वलिर्वर्षजराकृतिः॥बलिपूजो
 पहारःस्याद्बलिर्दानवसंतमः॥२३॥व्रणस्यावरणेपटुःपट्टोभूषादि
 ताक्षरम्॥वीरदीप्तास्मृतःपटुःपटुःस्यादपिचासनम्॥२४॥रथेच
 स्त्रेविनामध्येन्यवधानेन्तरात्मनि॥चहिर्योगेवकाशेचविशेषेव
 सरेन्तरम्॥२५॥अरिष्टंगृह्णित्युक्तमरिष्टोवृषभसुरः॥काकनि
 म्बावरिष्टोचअरिष्टक्षेममीरितं॥२६॥मंडलभूमिभागश्चमंडलंश
 रमासुतः॥मंडलंवर्तुलंप्रोक्तंसंघातोमंडलंमतं॥२७॥द्वेद्वियंकं
 लंप्रोक्तकम्बलोरोमजःपटुः॥कम्बलंतुगवांसास्त्राकंबलेकंबलं
 विदुः॥२८॥कुतलेदेशपर्यायःकुंतलकेशवाचकः॥कुंतलसूत्रधार
 श्रकुतहस्तोपिकुंतलः॥२९॥मणिरिगाग्रिमोभागोमणिप्रोक्तोभग

ध्वजः॥मणिःकूपमुखं देयं पद्मरागादिकोमणिः॥३८॥ तंत्रं शा-
स्त्रं कुलं तंत्रं तंत्रं सिद्धौषधीक्रिया॥ तंत्रं सुखं बलं तन्त्रं तन्त्रं प-
वनसाधनं॥३९॥ नेत्रं वस्त्रविशेषश्च नेत्रं चक्षुः रुदाहृतं॥ परिवर्त-
गुणो नेत्रो नेत्रः कस्तूरिकामृगः॥४०॥ वातादिप्रकृतिर्धातुर्धातुर्दे-
हरसादिकम्॥ क्रियाभावः स्मृतो धातुर्धातुः शैलो पलोद्भवः॥४१॥
सुधाप्रासादभाद्रव्यसुधाविद्युत्सुधा मृतम्॥ सुपैकं भोजनं तेयं सु-
धाधात्री सुधास्तुही॥४२॥ कण्डोवाणस्तुलाकाण्डः काण्डः संघात-
दृश्यते॥ कण्डः कालो बलं कण्डं कण्डं मूलं तरोरपि॥४३॥ वेला काल-
विशेषः स्याद्द्वेला सिंधुजलोद्गतिः॥ वेला सेवादुलीच्छेदे वेला द्रोण्य-
न्तरे ध्वनिः॥४४॥ उत्सवे च प्रकोष्ठे च मुहूर्ते नियमे तथा॥ कालश-
ब्दो व्यवस्थायां समयेपि निगद्यते॥४५॥ भ्रूणो भीरुर्हि जो भ्रूणो भ्रू-
णो गर्भाशयः स्त्रियाः॥ भ्रूणो रुजः शिशुर्भ्रूणो भ्रूणो विकल उच्य-
ते॥४६॥ अहिर्देत्यविशेषः स्यात्सूर्योऽप्यहिर्देहि ध्वजः॥ भुजङ्गो हि-
समाख्यातः सिंहिकास्तूरप्यहिः॥४७॥ व्यालो हिः स्वापदो व्या-
लो व्यालः स्यात्कुटिलः करी॥ प्रमादवान्नरो व्यालो व्यालो बाल उ-
दाहृतः॥४८॥ शब्दादिविषयाः पंचप्रसिद्धा इन्द्र संज्ञया॥ श्रेष्ठ इन्द्रः
समाख्यातो देवराट् इन्द्र उच्यते॥४९॥ पयस्तिन्यर्जुनि धेनुर्धेनुः
कुंजरकामिनी॥ असिपुत्रो मता धेनुर्धेनु र्वृत्तिः शिवं करी॥५०॥
धर्मो वृषो वृषः श्रेष्ठो वृषो गोर्महिषो वृषः॥ वृषो बलं वृषः कामो वृष-
णो वृष उच्यते॥५१॥ योगो युक्तिविशेषः स्यात्संयोगो योग उच्यते॥
योगश्चागामिको लाभः समाधिर्योग इव्यने॥५२॥ शलिर्मुखः श-
लिर्गर्भः शलिर्भृङ्गः शलिर्गदः॥ शलिः सर्पविशेषश्च शलिः कलिरु-
दाहृतः॥५३॥ सीतालक्ष्मीरुमा सीता सीता सस्याधिदेवता॥ सीता-
शीरध्वजा पत्यं सीतामन्दाकिनीमता॥५४॥ सीता चालकनेदाच-
चक्षुर्भद्राच्युताः क्रमात्॥ प्रयागादीनां प्रवाहानां गयानामप्रकी-
र्तितम्॥५५॥ आदिष्टुष्टवियोत्ताभिर्नाभिश्चक्रस्य पिण्डिका॥

कुटुंबस्थाग्रणीनाभिर्नाभिर्निम्नोदरोत्तथा॥५६॥ गोत्रं नामान्व
 योगोत्रो गोत्रश्च धरणी धरः॥ गोत्रावसुंधराज्ञेया गोत्रं च प्रवरं
 स्मृतम्॥५७॥ शुक्रं देहवतां बीजं शुक्रमक्षिस्त्रं विदुः॥ ज्येष्ठमा
 सस्मृतः शुक्रः शुक्रो दैत्यपुरोहितः॥५८॥ घनो मेघो घनं सान्द्रं कां
 स्य तालादिकं घनं॥ घनं संघो घननित्यं घनः स्यात्लोहमुद्गलः॥५९
 रामास्त्री जामदग्न्यश्वरामो रामो शिताशितौ॥ रामः पशुविशेषश्च
 रामो दशरथात्मजः॥६०॥ द्रोणस्यात्कौरवाचार्यो द्रोणः काकदत्तीरि
 तः॥ द्रोणो गिरिविशेषश्च द्रोणः स्याच्चतुराटकः॥६१॥ द्रोणी द्रोणाट
 कं प्रस्थात्कुडवश्च पलं विदुः॥६२॥ शाणको माषकश्चैव यथापूर्वं च
 तुर्गुणाः॥ वीतरागो जिनः प्रोक्तो जिनो नारायणस्मृतः॥६३॥ कन्द
 प्योपि जिनश्चैव जिनः सामान्यकेवली॥६४॥ जयंती नगरी प्रोक्ता
 जयंती चटकानुजाः जयंत्योषधिभेदे स्याज्जयंती शक्रसंभवा
 रोहितं शक्रकोदण्डो रोहितो मत्स्यपुङ्गवः॥ रोहितो लोहितो वर्णो मृ
 गराजस्तरोहितः॥६५॥ धातकी प्रोच्यते धात्री धात्री चामलकी
 तथा॥ धात्री वसुंधराज्ञेया धात्री स्यात्स्तनदापिनी॥६६॥ वीणा
 दण्डुः प्रवालस्यात्प्रवालः पल्लवः स्मृतः॥ प्रवालो विद्रुमः प्रोक्तः प्र
 वालः सवलोभजः॥६७॥ तालः कालः क्रियामानं तालः पातालः
 मिष्यते॥ वृक्षभेदः स्मृतस्तालस्तालः करतलध्वनिः॥६८॥ का
 ष्ठा निशाककुपकाष्ठाकाष्ठा प्रोक्ता वसुंधरा॥ काष्ठा कालविशेषः स्या
 त्काष्ठं दारुमिगद्यते॥६९॥ वृक्षपत्रं पलाशः स्यात्पलाशो राक्षसः
 स्मृतः॥ पलाशो हरिणो वर्णः पलाशः पाश उच्यते॥७०॥ सत्रं गृह
 धनं सत्रं सत्रं सचरितं मंत्रम्॥ सत्रं नामा युधं प्रोक्तं सत्रं दानं समी
 रितं॥७१॥ कलासकुशलः कल्पः कल्पो ज्ञेयो निरामयः॥ कल्पः
 कालविशेषश्च कल्पं मद्यं च कीर्तितं॥७२॥ विष्टरो वर्द्धिपो मुष्टिर्वि
 ष्टरो ज्ञेयमासनम्॥ विष्टरो द्रुमविशेषश्च विष्टरः क्रतुरेव च॥७३॥
 साभासमिति रित्युक्ता समितिः संयुगावनी॥ समितिः समयो ज्ञे

यःसंग्रामसमितिर्मतः॥७५॥शितोरुषःशितःशुक्लःशितंरजतमु
 च्यते॥शायकोपिशितो ज्ञेयःशितोदैत्यपुरोहितः॥७६॥चित्रकं
 तिलकंप्रोक्तंचित्रकःस्वापदोमतः॥चित्रकोमूर्खराजिश्चित्रकोप्य
 न्तरोगरः॥७७॥बलोहलीवलंसैन्यंवलंसत्वंवलौषधी॥रत्नज्यो
 तिर्बलोदैत्योबलालक्ष्मीर्बलामही॥७८॥परिग्रहोद्विजग्राहःसै
 न्येपृष्ठेपरिग्रहःपरिग्रहोनुबंधःस्यात्पतद्ग्राह्येपरिग्रहः॥७९॥कुमा
 तृकःकदम्बःस्यात्कदम्बःसर्षपःस्मृतः॥कदम्बोरुसभेदश्चकदंबे
 निर्गुणःपुमान्॥८०॥प्रियकोबीजसारश्चप्रियकोहीपिचित्रको॥
 प्रियकःप्रियकोपिस्त्रियकोमुक्तिकोव्रती॥८१॥असौविभी
 तकोरुसःपाशकोक्षोक्षमिन्द्रियम्॥असौरायणिरित्यक्तःकृत्य
 मक्षन्तुनिम्नगम्॥८२॥चक्रःपक्षिविशेषश्चरथाङ्गचक्रमायुधं॥
 चक्रंराज्यंचसंघंचचक्रंव्यावर्तनंमतम्॥८३॥सत्यसंधःखरोज्ञे
 यःखरोपिपुरुषोमतः॥खरोरासभदुत्फक्तोव्यवहारेखरःपटुः८४
 कृषिर्गोत्रविशेषःस्यात्कृषिःकालःकृषिःकपिः॥कृषिराढकइत्युक्तः
 कृषिर्वैखानसोमुनिः॥८५॥अपत्येचपृथिव्यालोकालेतीतेचराक्षसे॥
 प्राप्तेप्राणिनिकीनाशेभूतशब्देनिगद्यते॥८६॥शरभोष्टापदोज्ञे
 यःस्वर्णमष्टापदंस्मृतम्॥अष्टापदंशरिफलंकुमिजातिरुदा
 हृतः॥८७॥वालःकेशेजलंवालंवालंकाशतृणंस्मृतम्॥वा
 लोमूर्खःशिशुर्बालोबालोवेगउदाहृतः॥८८॥बालकःस्वचरो
 व्याघ्रोबालकःपृथुकःस्मृतः॥बालकंगंधद्रव्यंचजटाजूट
 श्चबालकम्॥८९॥जातिःस्यात्सहजख्यानंमालतीजातिरुच्य
 ते॥गोत्रादिजन्मजातिःस्याज्जातिर्वल्लीतिकथ्यते॥९०॥गोवि
 षाणेफणाज्ञेयाभुजङ्गमशिरःफणा॥फणाजटाफणाकृष्णाफ
 णामशानकुण्डली॥९१॥तिलकोरुसभेदश्चतिलकंचित्रकंवि
 दुः॥तिलकंलोमसंज्ञास्यात्प्रधानंतिलकंमतम्॥९२॥गंध
 र्वादेवजातिःस्याद्गंधर्वाहितुरंगमः॥गंधर्वश्चस्मृतोगानोगन्ध

योमृगपुंगवः ॥१३॥ शृङ्गप्रधानमिच्छेति शृङ्गश्च शिखरं विदुः ॥
 शृङ्गविषाणमित्याहुः शब्दकोशविचक्षणः ॥१४॥ कांतारकाननं
 प्रोक्तं कांतारः पाकशासनः ॥१५॥ सुभेदश्च कांतारः कांतारो दुर्भरो
 दरः ॥१६॥ करणं कारणं विद्यात्तत्र करणमिष्यते ॥ करणो जा-
 तिभेदः स्यात्करणानां न्द्रियाणि च ॥१७॥ स्यामाशत्रिर्द्रिषत् स्यामा-
 स्यामास्त्रीमुख्यौवना ॥ स्यामाप्रियंगुरख्याता स्यामास्माद्
 दूदारिका ॥१८॥ सारंगश्चातकः ख्यातः सारंगः कुंजरो मतः ॥ सारं-
 गोभ्रमरो ज्ञेयः सारंगो हृदिणो मतः ॥१९॥ सारंगः पातको ज्ञेयः सा-
 रंगो वैष्णवं धत्तुः ॥ सारंगः पर्वतश्चापि सारंगो दीप उच्यते ॥२०॥
 शुभासुधा शुभासंत्पास्तु हीक्षीरशुभामता ॥ शुभश्रेयः शुभाशोभा
 शुभारख्याता हरीतकी ॥२१॥ गुरुः पिता गुरुर्ज्येष्ठो गुरुः सुरपुरो-
 हित ॥ दुर्भरोऽपि गुरुः प्रोक्तो गुरुः शिष्याभिषेचकः ॥२२॥ वाल्हीकं
 हि गुरारख्यातं वाल्हीकं कुंकुममतम् ॥ वाल्हीकं स्याज्जनपदो वा-
 ल्हीकाश्चाश्वजातयः ॥२३॥ खर्जूरः फलभेदः स्यात्खर्जूरं रजतं मत-
 म् ॥ खर्जूरः सुद्रजातिः स्यात्खर्जूरोग्रहणाधिपः ॥२४॥ पुण्डरीकः
 स्मृतो व्याघ्रः पुण्डरीकः कमण्डलुः ॥ पुण्डरीकः सितो वर्णः पुण्डरी-
 कं संसरोरुहम् ॥२५॥ इति श्रीकाशीगमनाये महासपणकविरचितेने-
 कार्थध्वनिमंजरीश्लोकाधिकारः समाप्तः ॥ अट्टदारेषु शय्या-
 यांतल्यंशब्दो विधीयते ॥ ताराखग्नौ गृहे स्थाने धिष्ण्य माहुर्मनि-
 षिणः ॥२६॥ तटो वप्रः पिता वप्रो वप्रः केदार इत्यपि ॥ व्यालः सध्व्यो वि-
 षे व्यालो व्यालो ज्ञेयश्चतुःपथः ॥२७॥ मोचाशाल्मलिरारख्याता मो-
 चातुकदली मता ॥ कक्षातु भवनान्तर्भूमेरवलागजरञ्जुषु ॥२८॥ सं-
 क्षेपे भक्तशिक्षणे चतुच्छ्रयाने पुलाकवाक् ॥ पक्षे गुरुतिमासा-
 ह्ने पक्षशब्दो निगद्यते ॥२९॥ मास्याषाढे विषुहे गौशुल्के तु पद्वते
 शुचिः ॥ शक्रेष्विवर्षके मेघे मत्तनागे घनाघनः ॥३०॥ अभिरन्येति
 समारख्याता कीर्त्तौ कांतौ च नामनि ॥ रम्भादेवाङ्गना प्रोक्तारं भा-

लुकदलीमता॥१०॥ वृक्षभेदेकरीरस्यात् घटं वंशं कुरपिच॥ देहे
 हारेषु केहारेक्षेत्रं वृक्षौ च कीर्त्यते॥११॥ निर्गृहो निर्गता पीडानि
 यीसद्वारभूमिषु॥ अविशब्दोरवौ मेषे पर्वतेपि निगद्यते॥१२॥ मृ
 गपर्वतदेत्येषु निरुष्टे पिचसम्बरः॥ घनो घने च दर्भे च गन्धरे गह
 ने पिच॥१३॥ न्याये तुल्ये विधौ काले वित्ते दण्डे च कल्पवाक्य॥ आ
 लोति ब्रह्मवाग्देहे मनोयत्नधृतिष्वपि॥१४॥ पर्याप्तौ शि क्षिते पु
 ण्येक्षे मे च कुशलध्वनिः॥ प्रत्ययः शपथे छिद्रविश्वासे सत्यहेतु
 शु॥१५॥ पटः पक्ष्मपरित्राणे क्रयवस्तु प्रतिष्ठयोः॥ दोषे चापगमे
 दण्डे स्यादत्ययद्वि श्रुतिः॥१६॥ प्रभावे तेजसि स्थाने धामशब्दो
 निगद्यते॥ द्वाता वात्मनि चात्मीये धने स्वाख्या प्रवर्तते॥१७॥
 चूडारव्यामृतयन्त्रायो चानामायोत्कटारिषु परिच्छेदे प्रमाणे
 च मात्रारव्यापरि कीर्तिता॥१८॥ दुडावर्षे च पानीये भूमौ वा कूप
 सरे मता॥ साधुसत्त्वा प्रसस्ये षु श्रेष्ठे सदिति च ध्वनिः॥१९॥ प्रधा
 ने राजलिंगे च ककुदाख्या प्रकीर्तिता॥ परमं दनये निष्को निष्को दीना
 रुक्मयोः॥२०॥ पुपुत्सोत्सङ्गो रंकः स्यादंके लेख्यलक्ष्म
 णे॥ विशिरस्केन रेनीरे कबंधः रेवचरे पिच॥२१॥ मेरौ वृक्षविशे
 पे च वंशशब्दस्तु कार्मुके॥ अक्षिरो मस्मृतं वर्त्म वर्त्म मार्गः प्र
 कीर्तितः॥२२॥ वर्ष्मदेहप्रमाणे स्याद्वर्ष्मदेहश्च कथ्यते॥ दाया
 हो वान्धवः प्रोक्तो दायादस्तनयो मतः॥२३॥ विग्रहः समरे भेदे
 विग्रहो वपुरुच्यते॥ प्रकोष्ठः कूर्परस्याधः प्रकोष्ठो हारकोष्ठके
 ॥ प्रोक्ते वितानमुल्लोच वितानः शून्य उच्यते॥ सती दायापिणी
 देवी सुचरित्रा वलासती॥२४॥ वधूर्नारी वधूर्भार्या वधूः पुत्रव
 धूरपि॥ रक्षः कशिपु राख्यातः प्रावारः कशिपुर्मतः॥२५॥ आड
 म्वरोगजारावस्तूर्यनादश्च कथ्यते॥ कपर्दो हरजटाजूटः स्यात्क
 पर्दस्तु कामिनी॥२६॥ तूवरो निविषाणो गौर्निस्त्री शस्तूवरः पुमा
 न्॥ पापीयां सो निशंसाः स्युर्निशंसावन्दिनः स्मृताः॥२७॥

शारदस्तशरत्कालः स्यादधृष्टस्तशरदः॥ उपहृत्तरहस्यानंस-
 मीपं स्यादुपहृत्तम्॥३२॥ प्रस्वेदोपि निदाघः स्यान्निदाघो ग्रीष्म उ-
 च्यते॥ कश्मलः स्यात्पिशाचेपि कश्मलो मोह उच्यते॥३०॥ केतु-
 र्यहविशेषश्च ध्वजे चैव उदाहृतः॥ अवज्ञा कथ्यते रीद्वारीद्वान्ति-
 रपीष्यते॥३१॥ वर्द्धनं छेदने प्रोक्तं वर्द्धनवृद्धिरुच्यते॥ कशेरु-
 कज्जलेकन्दे पृष्ठस्यास्थि कशेरुका॥३२॥ निवातमाश्रयं वि-
 न्यादभिन्नकवचं तथा॥ कीनाशश्च कपर्दस्यात्कीनाशो यम-
 कर्षको॥३३॥ नागो वृक्षविशेषः स्यान्नागो वारणपन्नगौ॥ कुलं
 संचकुलं गोत्रं शरीरं कुलमुच्यते॥ पूगः पूगीफलं प्रोक्तं तथा पूग-
 कदंबकम्॥ ज्ञेयाः सुमनसो देवाः कुसुमानि च सज्जनाः॥३४॥
 कुसुमं पुष्पमित्याहुः कुसुमं रज उच्यते॥ धवः पतिर्धवो मर्त्यो वृ-
 क्षं जातिर्धवो मतः॥३५॥ त्र्यम्बकस्ताम्रधातुस्यात्र्यम्बकश्च म-
 हैश्वरः॥ शिफा शेषालिका द्वेया शिफा शखा शिफा जटा॥३६॥
 पुण्यं सुविहितं कर्म यन्नित्र पुण्यमेव च॥ खलो नीचः खलो रशि-
 खलः पिण्या कएव च॥३७॥ शाला श्लाघा शिला शाला शाला शा-
 खा च वेश्मनि॥ माल्यं माला शिरोमाल्यं माल्यं माल उदाहृतः॥३८॥
 राढा देशविशेषश्च राढा शोभा विधीयते॥ पलं मांसं पलं मानं पलो-
 मूर्खः पलंतुला॥३९॥ आलिः सहचरी द्वेया पंक्तिरालिरुदाहृतः॥
 दलमर्द्धन्दलं पत्रं दलं हस्यादिसाधनम्॥४०॥ आजिः स्यात्स-
 मभूभागः संग्रामोऽप्याजिरुच्यते॥ प्रतिज्ञा संगरो द्वेयः संग्रामः
 संगरो मतः॥४१॥ उलूकः पुरुदूतः स्यात्पुरुदूतः पुरन्दरः॥ आ-
 तं केगजरेकुन्ते मृत्कस्यान्मरणेपि च॥४२॥ शपा विद्युत्पविः शं-
 पा शं पाशं खध्वनिर्मतः॥ उपर्यभोधरे स्वर्णे विदुरभ्रं विपश्चितः॥
 ४३॥ निवृत्तावभिधेयैर्धने प्रोक्तः प्रयोजने॥ क्रतौ क्रोधे तथा
 दैन्ये मन्युशब्दप्रचसते॥४४॥ बहुलारुतिका ज्ञेया गावश्च
 बहुलामता॥ प्राध्वं बंधनमित्युक्तं प्राध्वं पके च शूरिभिः॥४५॥

हरिणः पांडुरो वर्णः शरंगो हरिणो मतः ॥ करटः कातरो जेयः कर
टो ध्यांस उच्यते ॥ ४६ ॥ कर्करेदुः स्मृतो गृध्रः कर्करेदुरमर्षणः ॥
सौधावयवविज्ञानगमनेषु कलामता ॥ ४७ ॥ तुषारः सुद्रपाषा
णस्तुषारः शीत उच्यते ॥ अमृतं वारिपिज्ञेयं देवभोज्यं तथा
मृतम् ॥ ४८ ॥ कुन्त्या भूमि समाख्याता कुन्त्या कुन्तकदम्बकं ॥
पणेष्वेकितवेद्युतेदुरोदरद्विस्मृतः ॥ ४९ ॥ दीप्तो दृष्टौ च तारा
सुज्योतिः शब्दो विधीयते ॥ रोगाती भाग्यगूढाल्यामंदाः प्रोक्ता
विचक्षणैः ॥ ५० ॥ शास्त्रे प्रमाणमिच्छंति स्थितौ देतौ च कोविदाः ॥
मणिः कलं क्षुरो ज्ञेयो मणिको मणिरुच्यते ॥ ५१ ॥ विषं पानीयमि
त्युक्तविषमप्यंतरोरगः ॥ वाजमन्त्रं गरुडाजो वाजं पीयूषमिष्य
ते ॥ ५२ ॥ ब्रजो गोष्ठं ब्रजो मार्गो ब्रजः संघो ब्रजो गणम् ॥ वीर्यं शुक्रं
बलं वीर्यं वीर्यं बीजमुदाहृतम् ॥ ५३ ॥ नक्षत्रस्य मघानामकुन्द
स्य कलिकामघा ॥ द्विजिह्वः सूचको ज्ञेयो द्विजिह्वस्तु जंगमः ॥
५४ ॥ विज्ञेयं शयनं शय्या शय्या पुस्तकसंचयः ॥ तरसं मासमारब्धा
तंतरसं बलमुच्यते ॥ ५५ ॥ वारुणी मदिरा ज्ञेया पश्चिमादिक्कवा
रुणी ॥ मन्दुरा वाजिशाला स्यादावासोपि च मंदुरः ॥ ५६ ॥ सुनृतः शि
क्षितो मर्त्यः सुनृतं सत्यवद्वृत्तः ॥ कीकसो बानरो भिक्षुः कीर्तिं तंचा
स्थि कीकसम् ॥ ५७ ॥ रोमं थः स्यात्पशूद्गारे रोमं थः कीटवर्त्तनम् ॥
हरिद्रारजनी प्रोक्ता रजनी च विभावरी ॥ ५८ ॥ परिघः परिघातः स्या
त्परिघो दंड उच्यते ॥ धरा पृथिवी धरा धारा धरः शैलो धरावृत्तिः ॥
मूले कन्दः किले कन्दः कंदो वारिद उच्यते ॥ करोरुस्तः करोरश्मिः
करः कर्षकवेतनम् ॥ ५९ ॥ हूं हूं दुंदुभि रक्षे च दुन्दुभिः स्यात्तथानकः
॥ प्रोक्तं विपिनमुद्यानमुद्यानं गमनं स्मृतम् ॥ ६० ॥ वर्द्धनी च घटी ज्ञेया
वर्द्धनी तृणकूर्चिका ॥ कुंकुमं रुधिरं ज्ञेयं रुधिरं सतजं स्मृतम् ॥ ६१
नंदनः सज्जनः पुत्रो नंदनं स्वर्गवाटिका ॥ मानं संचितमित्युक्तं मानं
संचैदसंसारः ॥ ६२ ॥ धावनं शोधनं प्रोक्तं धावनं शीघ्रवर्त्तनम् ॥ ६३

स्यंदनारव्याद्रुमेशावेस्यन्दनोरथउच्यते॥६३॥तुरायणःसमःस
 द्भोक्रिपोहीनस्तुरायणः॥परायणंरिपोस्थानंतत्परश्चपरायणः॥
 ॥६४॥करिपृष्ठेकुलेवेणोवंशाख्याकविभिःस्मृता॥जटाजूटेशिखं
 द्रोक्तिःकलापेपिशिखंडिनः॥६५॥शिष्टभाजनदेहेषुपात्रशब्दःप्र
 वर्तते॥पादत्राणेदलेपक्षेसेव्यवस्तुनिपक्षवाक्॥६६॥द्रव्येपिप
 रिवारेपिहृपणेपिचकोशवाक्॥हंसेगौगरुडेचन्द्रेहिजरजदति
 ध्वनिः॥६७॥कैवर्तेपिचकैवर्तःकैवर्तशलिलेचरे॥पिप्यलारव्याज
 लाप्यत्यवस्त्रेकैवर्तवस्तुषु॥६८॥करवीरोश्वमारःस्यादंगुष्ठंकर
 वीरकः॥करीणाबधनस्थानंवारिवारिजलंमतम्॥६९॥प्रचुरंभू
 रिबिज्ञेयंभूरिकांचनमेवच॥सूतःस्यात्सूतपकारश्चसूतद्वेयकु
 टुबिकः॥७०॥भषकोदुर्जनोद्वेयोभषकःशरमासुतः॥सूतो
 भास्करइत्युक्तःसूतःसारथिसूच्यते॥७१॥प्रतिरोधकस्तुसौधः
 स्यादुर्जनःप्रतिरोधकः॥सौवीरश्चविरोधःस्यात्सौवीरंकंजिकं
 मतम्॥७२॥दौर्मनस्पंदृणाप्रोक्ताघृणाचकरुणामता॥भंगः
 पलायनंवीचिर्भंगःसंस्यचभंजनम्॥७३॥तीक्ष्णतीव्रंसमा
 रव्यातंतीक्ष्णलोहंमुशंतिच॥मार्गणःपावकोद्वेयोमार्गणोपि
 शिलीमुखः॥७४॥भूकुटीसुकरोक्तोभूकुटीचरुषीवलः॥मृणा
 लंविशिनीमूलमृणालंचजलाकुलं॥७५॥काव्यातुपूतनाज्ञे
 याकाव्यग्रंथनिबंधनं॥दृस्वदीर्घपुतज्ञेयंपुतंपित्तव्यथाकृतिः
 ॥७६॥रुक्मंदेमविजानीयाद्रुक्मंरजतमुच्यते॥उत्पलंनलिनंप्रो
 क्तंउत्पलंकुष्ठमुत्तमम्॥७७॥वसुराचालनीप्रोक्तावसुरापलभा
 स्मृता॥रजतेकलधौतंस्मात्कलधौतचकांचने॥७८॥प्रधानंप्र
 कृतिःस्थानंप्रधानंविदुस्तमम्॥चक्रमप्यरविदःस्यादरविंदःस
 रोरुहम्॥७९॥शृगालोजंबुकोभीरुःशृगालोदानवोमतः॥विद
 शामरुतःप्रोक्तामरुतोपिसमीरणाः॥८०॥कुंडलमंडलंज्ञेयंकुं
 डलंकर्णभूषणं॥प्रतिबंधःकुलाधारःप्रतिबंधोवलक्रिया॥८१॥

वर्तिर्दीपशिरवासूत्रं वर्तिर्नेत्रांजनोचितम्॥धुम्याटश्वकलिंगः
 स्यात्कलिंगोदेशउच्यते॥८२॥शैलेतृणविशेषेर्केत्रिषुगर्मुदि
 मिध्वनिः॥वाल्मीकस्तुसमीकस्याहाल्मीकोवाग्विसारदः॥८३
 सामजःकुंजरोद्देयःसमाजःसामजोमतः॥वाजिकापक्षिजातिः
 स्याद्वाजिका नीलमक्षिका॥८४॥सारसोलक्ष्मणःप्रोक्तोलक्ष्मणे
 राघवानुजः॥लक्ष्मास्यात्कंदजातिस्यात्चिन्हंलक्ष्मचलक्ष्मणं
 ॥८५॥शंकरेवृषभेद्धन्तोविशेषेशंकरमृतम्॥कंजःकेशेनिधौ
 कंजं कंजंपीयूषपद्मयोः॥८६॥दूतिश्रीकाश्मीराम्नायेमहास
 पणकविरचितेनेकार्थध्वनिमजर्यामर्धश्लोकाधिकारःसमाप्तः
 ॥अथपादाधिकारमाह॥राजाचंद्रोनृपोराजापयःक्षीरंपयोजलं
 ॥मित्रोभानुःसुहृन्मित्रंदरंछिद्रंदरोभयं॥१॥श्रीकंठःस्थावरंस्था
 णुर्हरच्छागाच्युताग्रजे॥गोविंदौहरिगोसंख्यौशिवकृष्णौवृषाक
 पि॥२॥शरीरोत्सेधयोःकायःसंख्यावधिप्रतिज्ञयोः॥तेजःपुरीष
 योर्वर्चःसौवर्चोभक्तरक्तयोः॥३॥सरित्समुद्रयोःसिन्धुशालःप्रा
 कारवक्ष्ययोः॥चातकात्यल्पयोःस्तोकंपापव्यसनयोरघम्॥४॥
 विषाशालोभयोस्तृष्णाभुवनंलोकतोययोः॥कारोवधेनिश्चयेच
 वाडवोवह्निविप्रयोः॥५॥शष्पंवालतृणंप्रोक्तंदारुकाष्टनिगद्य
 तैःशैशवंदारकेवालयंकिंकिनीसुद्रघंटिका॥६॥संध्यावमद्ययोः
 कस्यंधरोधूर्तेचपर्वते॥निस्त्रिंशौखड्गपापिष्टौभृंगबाणौशिली
 मुरवौ॥७॥सुरमीनावनिमिषौवाष्पउष्मातथाश्रुवा॥ओघःपु
 रोश्चवेगश्चवनंकाननमंबुच॥८॥दूलाभूमिर्मतागौश्वसंज्ञाचि
 त्तंचनामच॥शैलोद्विरंशुमानिंद्रोभानुर्भानुरहस्करः॥९॥अषको
 दुर्जनःप्रोक्तोभयकःसरमासुतः॥वृक्षजातिगजेपीलूपक्षौरेगमा
 गेणौ॥१०॥शुकक्रोष्टौचकरभौहावौक्रंदनविभ्रमौ॥वनारण्या
 नलौदावौजीमूतौमेघपर्वतौ॥११॥बल्लवौसूदगोपालौचिकुरौ
 केशचंचलौ॥मयउष्ट्रश्चगंधर्वौलक्ष्मीर्माचनिगद्यते॥१२॥

कंपानीयं शिरः प्रोक्तं निहारमिदं शीतले ॥ अरिष्टपिष्टकौ कल्के वृ
 त्तौ दानववैरिणौ ॥ १३ ॥ पंगूपसारुणौ शोणौ अम्बरे व्योमवाशशी
 ॥ उदात्तारव्योमरुद्धौ न्यग्रोधौ वटका मुको ॥ १४ ॥ ध्वांसकाको व
 को ध्वांसः नगः शैलोनगो दुमः ॥ खलोदृस्वः खलः क्रूरः क्षितिः पृथ्वी
 क्षितिः क्षयः ॥ १५ ॥ क्षयंगे हृक्षयो ह्रास श्रमः खेदः श्रमः क्रिया ॥ कं
 ठो ध्वनिर्गलः कण्ठः प्रहिः कूपप्रहिः सरः ॥ १६ ॥ दरे च शूकरे कोलः
 कलिः कलहकालयोः ॥ कांडः शरो जलं कांडं घोरस्था दभिसारकः
 ॥ १७ ॥ शशांकः स्वर्णयोश्चंद्रः करिः शूकरलोहयोः ॥ वर्हिर्दर्भेजलंब
 र्हिर्लाङ्गलं हलमिष्यते ॥ १८ ॥ निमित्तहृदयोर्हंतुर्हरो वज्रमहेश्व
 रौ ॥ कश्मीरप्रभुको कीरौ वीरौ विक्रमवान्धवौ ॥ १९ ॥ कौशिकौ वा
 सवोलूकौ सायकौ बानमार्गणौ ॥ ध्वान्ताचलौ मत्तौ विन्ध्यौ शिरिव
 नौ बर्हिपावकौ ॥ २० ॥ धीरौ सात्विकधीमंतौ वरौ श्रेष्ठदुताशनौ ॥
 उत्संगसुकरौ क्रौष्टौ वत्सौ तर्णकपुत्रकौ ॥ २१ ॥ कान्तानातपयोः
 ह्यापादयाहिं सानुकंपयोः ॥ दुमो वृक्षेषु शैलेषु ध्रुवौ नक्षत्रनिश्च
 यौ ॥ २२ ॥ संघाते पूरणो पूरः सूरौ सूर्यनरेश्वरौ ॥ मकरः कोमलेका
 व्ये समरो युद्धसंघयोः ॥ २३ ॥ पतंगो सलभानं तावकौ स्फटिकभा
 स्करौ ॥ कार्य्यशुद्धेतथाकृत्ये बभ्रूनकुलपिगलौ ॥ २४ ॥ स्पष्टप्र
 द्यौ स्मृतौ व्यक्तौ दीप्तिश्चेच्छा तथा रुचिः ॥ गुह्यकार्ये च कौपीनं
 संज्ञारव्येनामचेतने ॥ २५ ॥ मधुरौ च प्रियस्वादौ शम्भू ब्रह्ममहेश्व
 रौ ॥ नित्यं स्वचनिजं प्रोक्तं बलदीप्ति तथैजसी ॥ २६ ॥ हायनं वा
 र्षमोजश्च देती शस्त्रार्चिषी मते ॥ आसासद्देककुप्याक्तास्तनमे
 धौ पयोधरौ ॥ २७ ॥ अभिरूपे बुधे कान्तिर्यामिस्वस्तकुलस्त्रियोः
 ॥ उदयाधिगमौ प्राप्तासौ बसुसूर्यो विभावसरः ॥ २८ ॥ वृजिन मलिने
 पापे प्रज्ञासं बुद्धिचिन्हयोः ॥ समर्थः धिरुतेः ध्यष्टो नीर्यो द्योगो
 पराक्रमौ ॥ २९ ॥ वराहो मूर्खकेभीरौ पुवंगः कपिभेकयोः ॥ यज्ञ-पू
 जा च दानश्च दृष्टिरक्षितयामतौ ॥ ३० ॥ चीवरं वल्कले वस्त्रे कृक

पठेतथोदरे॥पाथसि श्रवणेकर्णःसूनुःपुत्रेतथानुजे॥३१॥कुस्थानसमरेमत्स्येरूपंमूर्तेचदुम्बरे॥अवतारव्योक्पगर्तोदन्तविप्रो तथाद्विजौ॥३२॥असत्प्रियौव्यलीकौचवचोवाक्यंचगीर्मता॥अंतेवासीतिशिष्येचनापितेपितथास्मृतः॥३३॥अंतेवासीगणानांचनानाशब्दार्थसारणे॥उपान्यस्ततसौभाष्यंपठतांशृण्वतामपि॥३४॥द्वितीश्रीकाश्मीराम्नायेमहाक्षपणकविरचितेनेकार्थध्वनिमंजरीपादाधिकारःसमाप्तः॥॥श्रीरामचंद्रायनमः

॥अथहारावलीलिरव्यते॥

श्रीगणेशायनमः

श्रीवज्रयोगिन्यैनमः॥भुजगपतिविमुक्तस्वच्छनिर्मोकवल्लीविलसितमनुकुर्वन्त्यस्यगंगाप्रवाहः॥शिरसिसरसभास्वन्मालतीदामलक्ष्मीलपयतिदिमगौरःसोस्तवःसाध्यसिद्धौ॥१॥कल्पावसानसमयेस्थितयेकवीनांदेहांतरंकिमपियासृजतिप्रसन्ना॥यस्याःप्रसादपरमाणुरपिप्रतिष्ठाभ्येतिकामपिनमामिसरस्वतींताम्॥२॥निर्मत्सराःसुकृतिनःखलुयेविविच्यकर्णेगुणस्पकणमप्यवतंसयंति॥येषांमनोनरमतेपरदोषवादैतेकेचिदेवविरलाभुविसंचरंति॥३॥मुक्तामयातिमधुरामृतावदातच्छायाधिरागतरलामलसद्गुणश्रीः॥साध्वीसतांभजतुकंठमसौप्रियेवद्वारावलीविरचितापुरुषोत्तमेन॥४॥किनैवसेतिसुधियामनिधानकोशःकिंतुप्रसिद्धविषयव्यवहारभाजः॥गोष्ठीषुवादपरमोदफलासुकेषांहारावलीनविदधातिविदग्धिमानं॥५॥सुकंतमेवगणयंतिपरंविदग्धावाचांविदग्धिमनिमज्जतियस्यलोकः॥गोष्ठीषुयःपरमशाब्दिकदुर्गमासुदुर्बोधशब्दगतसंशयमुच्छिनत्ति॥६॥आन्याधशब्दतःश्लो

कैरधैरातलिनात्ततः॥शब्दाःपादैर्विबोद्धव्याःप्राग्नेकार्थत
स्ततः॥७॥ ॥विषमनयनशंकूचद्रुमौलिर्भंगालीवृषभंगसि
गणेशैरेरिहणोवृषाकेः॥त्रिपुरदहनशूलिस्थानुरवदांगिदि
दिप्रियतमशितिकंठाभर्षकल्माषकंठौ॥१६॥८॥शतधासा
चतुष्पाणिःपृश्निगर्भोगदाग्रजःगदीकौस्तभवस्याश्रयांचन
न्यधरोच्युतः॥८॥९॥वैनतेयःपक्षिसिंहःशाल्मलीहरिवाहनः
॥अमृताहरणस्तास्यैनागाशनस्वगेश्वरो॥९॥१०॥स्वगपतंग
विषन्मणिभानवोहरिभगेननिर्दण्डकराद्रयः॥किरणमालिवि
रोचनहेलयोदिनमपिस्तरणिश्चदिनप्रणीः॥१५॥११॥श्रुतश्र
वोर्नुजःक्रोडोमंदश्छायासुतःशनिः॥सप्तार्चिर्नीलवसनःपात
निःकूरलोचनः॥९॥१२॥दासायणीपतिवल्लभगुपक्षजन्तु
गीशरात्रिमणिदर्शविपत्सुधांगः॥राजासमुद्रनवनीततमो
नुदोमांग्लौरिदुरेणतिलकोदरिरोहिणीशो॥१६॥१३॥महामृ
गःपुष्करदीर्घमारुतोविलोमजिह्वोजलकांसिसिंधुरो॥दि
पायिस्त्रयश्रुतिकुंभिसामजामहामदःपेचकिष्किपीलवः॥१४
॥१४॥दर्बीकरोविषधरःश्वसनाशनौहिश्चक्रीफणाभरविषाय
धर्दीर्घपृष्ठाः॥कुंभीनसद्विषसनौसमकोलदंष्ट्रिगोकर्णकुंडलि
लतारसनाविषास्य॥१६॥१५॥मयास्योपकृतंपूर्वमयंचोपक
रिष्यति॥इतियःक्रियतेसंधिःप्रतीहारःसउच्यते॥१॥१६॥शे
षमक्षरमादायप्रतिश्लोकक्रमेणयत्॥अन्योन्यंपठ्यतेश्लो
केप्रतिमालेतिसामता॥१॥१७॥तमश्चरोवायुदारुर्वनदोग
गनध्वज॥व्यामधूमोजलमसिःस्वतमालययोधरः॥८॥१८॥
हर्षादुत्सवकालेयदलंकारांवरादिकम्॥आरुष्यगृह्यतेपू
र्णपात्रपूर्णानकंचतत्॥१९॥सुरतेकर्णदेशेषुयश्चदेशीयभो

पया॥दंपत्योर्जल्पितंमंदंमन्मनंतद्विदुर्बुधाः१॥२०॥यद्दीय
तेतुदेवेभ्योमनोराज्यस्यसिद्धये॥उपयाचितकंदिव्यदोददंत
द्विदुर्बुधाः२॥२१॥नक्तंनिर्गत्ययत्किंचिच्छुभाशुभकरंवचःश्रु
यतेतद्विदुर्धीरादैवप्रश्नमुपश्रुतिं॥२२॥वृद्धैस्तुल्यकमित्तादुरि
द्रतूलंमनीषिणः॥ग्रीष्महासंबंशकफंवाततूलंमरुध्यजं॥२३
दशंधनोगृहमणिःस्नेहाशःकज्जलध्वजः॥जटाज्वालोदशाक
वीकथितोबहुदृश्वभिः॥२४॥गोमयछत्रिकाभादुर्दिलीरंच
शिलोंध्रकं॥उर्व्यंगंचवशारोहंगोलासमपरेद्विदुः॥२५॥हिमवा
न१हेमकूटश्च१निषधो१मेरु१रेवच॥चैत्रः१कर्णीच१शृंगी१
चसप्तैतेवर्षपर्वताः॥२६॥द्वितीश्लोकावधिः॥व्याधोमृगवधा
जीवोनिषादःपुल्कसःपुवः५बालवायजमिच्छंतिबैदूर्यमणि
मुत्तमाः॥२७॥कालग्रंथिःसमाःसंबन्धासमानोयुगोसकः५
मासोवर्षाशकःश्रामोवर्षागःस्यादहर्गणः५॥२८॥मदयोगवि
धानंतु व्यस्तारं१करिणांविदुः॥पृष्ठवंशस्ययन्मांसं
तल्पनं१तत्त्वचक्षते॥२९॥कर्णवेधनिकाप्रोक्तानालिके१ति
विषाणिनां॥प्रवेष्टु१मंतःस्वेदानांदंतमांसंविदुर्बुधाः३०॥कुमा
रभृत्या१गर्भिण्याःपरिचर्याभिधीयते॥नवोढावस्त्रमानंदप
ट२मिच्छंतिस्त्रयः॥३१॥कर्णीसुतोमूलदेवोमूलभद्रःकुलांकुरः॥

रस्य२॥१२॥चंद्रमसः१६॥१३॥गजस्य१४॥१४॥सर्पस्य१६॥१५॥प्रत्युप
कारार्थकृतसमंजसः१॥१६॥अंत्याक्षरक्रमेणश्लोकपाठस्य१॥१७॥मे
घस्य८॥१८॥हर्षवस्त्राद्याकर्षणस्य२॥१९॥दंपत्योःशनैःकथनस्य१॥२०॥
प्राग्दीवेभ्योदीयमानद्रव्यस्य२॥२१॥आकाशवाण्याः२॥२२॥आकाशेउ
दीयमानद्रव्यस्य६॥२३॥प्रदीपस्य६॥२४॥गोमयछत्रिकायाः६॥२५॥सप्त
वर्षपर्वतानांप्रत्येकमेकैकं॥२६॥व्याधस्य५॥बैदूर्यस्य२॥२७॥संबत्सरस्य
५॥मासस्य५॥२८॥करिणांमदयोगविधानस्य१॥गजपृष्ठमांसस्य१॥२९॥

अर्धश्लो.

॥४॥ ज्येष्ठामूलीयमिच्छतिमासमाषाढपूर्वजं ॥३२॥ नित्यकर्म
समाचारनिष्ठुरत्वेकदुःकता ॥१॥ वीणानुबधो धीर्मद्विरुपनाहो
२॥ मिधीयते ॥३३॥ स्यात्पालिकाकुंतलिका २॥ दध्यादिहृदिनीतु
या ॥ वैशारवोदधिचारः स्यात्तक्रातः करधर्षणः ४ ॥३४॥ स्यादाज्ञ
ढभवोभौमो नवार्चिर्गंगनोल्मुकः ॥४॥ पंचार्चिश्च श्रविष्ठाजो ज्ञ
रकांगः प्रहर्षणः ५ ॥३५॥ दीदिविर्द्वादशार्चिः स्याज्जीवः प्राक्फ
ल्लुनीभवः ॥४॥ काव्योदैत्यपुरोधाः स्यात्सोडशाचिर्मघाभवः ४
॥३६॥ उपप्लवोकचः केतुराश्लेषाभवआह्निकः ॥५॥ ज्योतीरथोग्रहा
धोरोध्रुवउत्तानपादजः ४ ॥३७॥ स्वर्मानुग्रहकल्लोलं विदुरभ्रपि
शाचिके ३ ॥ वनीयकोपाचनकोवसुकीरोमुरवपचः ४ ॥३८॥ जा
यमानविषाणाग्रैकदाहो १ महिषीशिंशो ॥ हृदोदस्तेनसस्याना
कदंभं १ उदाहृतः ॥३९॥ जलत्राजंगमेकुटीकावारीमूर्द्धकर्प
री ४ ॥ उष्णवारणमुत्कूटश्चक्रांगंचपुटोटजं ४ ॥४०॥ मुनीनी
चचितकुट्यापणाटजसहोदजौ ॥२॥ कारोत्तरश्चवीनादीप्र
हिरंधूजलां विका ४ ॥४१॥ जलकूपीजलापीलीतलकंपुष्करि
ण्यपि ४ ॥ असन्नास्तमयः कश्चिदुपधूपितः १ दृष्यते ॥४२॥ तत्
संणादित्यमुक्तांतुवदं त्यंगारिणीं १ दिशं ॥ अगारितं १ पलाशा
नांकलिका निर्गमोभवेत् ॥४३॥ गांधारंरक्तचूर्णंनुसिंदूरंरक्त
वालुकं ४ ॥ कुसुत्याविभवान्वेपीपार्श्विकः संधिजीवक ॥४४॥

गजकर्णवेधिन्या १ गजदेतमोसस्य १ ॥३०॥ गर्भिणीपरिचर्याया १ नवो
ढाबस्त्रस्य २ ॥३१॥ ग्रामप्रधानदेवतायाः ४ ज्येष्ठमासस्य १ ॥३२॥ नित्यक
र्माशक्तताया १ वैरानुबधस्य २ ॥३३॥ दध्यादिहृदिन्या २ दधिमंथनदं
डस्य ४ ॥३४॥ मंगलस्य ४ बुधस्य ५ ॥३५॥ चंद्रस्य ४ शुक्रस्य ४ ॥३६॥ केतो
५ भुवस्य ४ ॥३७॥ राहो ३ पाचकस्य ४ ॥३८॥ जातशृगस्य महिषीशिंशो
१ दस्तेनमस्य हृदस्य १ ॥३९॥ जलत्राया ४ कृत्रस्य ४ ॥४०॥ मुनिविताकु

अधश्चरो भवेच्चौरः कुसुमालः कुजंभलः ४ ॥ प्रोक्तः करिकुसुंभ
स्तनागकेसरचूर्णके २ ॥ ४५ ॥ बर्बरं बर्बरीकं च बर्बरीत्यपि चे
ष्यते ॥ अभावात्स्त्रीपरित्यागस्तरगब्रह्मचर्यकं १ ॥ ४६ ॥ यमि
नां यद्रतं गोप्यं तत्त्वं जनतरं विदुः १ स्यादाचामनकः प्रोठः कट
कोलः पतद्रुहः ४ ॥ ४७ ॥ मेलामंदा मसिमणिर्मसिधानी मसिप्र
सूः ५ ॥ बालोपरीतं तु विदुः पंचावतमुरस्कटं ३ ॥ ४८ ॥ नारीणां मं
डलीनृत्यं बुधाहलीषकं १ विदुः ॥ मारीचो याजकगजो राजह
स्तीमदोत्कटः ॥ ४९ ॥ अलंकारसुवर्णं पत्तच्छृंगीकनकं १ मतं ॥
रतिलसंनिधुवनं संयोजनं ३ मिति स्मृतं ॥ ५० ॥ जीमूतकुटकु
ट्टीरकुट्टाराः कंदराकः ४ ॥ उद्देशो गंडकूपस्तपर्वतस्याभिधी
यते ॥ ५१ ॥ वासिताधेनुकाचैवेवशाचकरिणी ४ मता ॥ ब्रह्मा
ग्रभूः क्रतुपशुः सिंहविक्रांतवाजिनौ ४ ॥ ५२ ॥ समुद्रगानिर्दू
रिणी तलोदाजं बालिनीशैवलिनितरंगिणी ६ ॥ विपाठकाटं
वकपत्रबाह्याः पन्नीखगोवीरतरोस्त्रकंदकः ॥ ५३ ॥ वर्णदूतः
स्वस्तिमुखो लेखो वाचिकद्वारकः ॥ लेखो निबध्यते येन तत्र
काचनकाभिधा ॥ ५४ ॥ क्षाराखं माणिमंथं च विदुः सिंधूपलंबुध
३ ॥ पिशितं पललं मांसं क्रव्यमामिषमुद्वसं ६ ॥ ५५ ॥ पारावारम
हाकच्छौमहीप्राचीरदारदौ ४ ॥ जिह्वादरः कीकशास्यश्चुम

त्याः २ कूपस्य ४ ॥ ५१ ॥ पुष्करिण्याः ४ आसन्नास्तमयस्य १ ॥ ५२ ॥ तत्सणादि
त्यमुक्तदिशः १ पलाशकलिकायाः १ ॥ ५३ ॥ सिंदूरस्य ४ पिशुनस्य २ ॥ ५४ ॥ दि
वाचौरस्य २ नागकेसरचूर्णस्य २ ॥ ५५ ॥ बर्बरस्य ३ ॥ अभावात्स्त्रीपरि
त्यागस्य १ ॥ ५६ ॥ यतीनां गोप्यं मेथुनस्य १ पतद्रुहस्य ४ ॥ ५७ ॥ मसिधा
न्याः ५ बालकपरिधानवस्त्रस्य ३ ॥ ५८ ॥ स्त्रीनृत्यस्य १ राजहस्तिनः ४
॥ ५९ ॥ अलंकारसुवर्णस्य १ मेथुनस्य ३ ॥ ५० ॥ पर्वतस्य ४ पर्वतोच्चस्थल
स्य १ ॥ ५१ ॥ हस्तिन्याः ४ अश्वस्य ४ ॥ ५२ ॥ नद्याः ६ शरस्य ७ ॥ ५३ ॥ लिखनपत्र

त्तरुशापिनौ॥५॥५६॥ दूद्रक्रीडासरः प्रादौर्नदीसर १ इति स्मृ
तं॥५७॥ धूमोर्जापतिरुद्दिष्टो यमो महिषवाहनः॥३॥५७॥ य
यो घनो मेघकफो घनो पलो मेघास्थिबीजो द्रुक्तो यद्विभाः ६
शं पाचिराभाचपला छटाभाद्वादिन्यधीराघनवल्लिकाच॥७
॥५८॥ पादालिंदीतरंडानौ स्तरणिस्तारणिस्तरिः ६॥ किलाटः
शेषितक्षीरपिंडः २ स्तरिभिरिष्यते॥५९॥ कालाय समयस्तीक्ष्ण
गिरिसारं च शस्तकं॥५९॥ दृष्यंगवीनं रसजं मंथजं च कलंबुटं ६
॥६०॥ एकशफाधिकं बंधमाहुर्दामां च लंबुधाः॥ वेत्तास्त्रीषु
सयोश्चिन्हं सामुद्रिक १ उदाहृतः॥६१॥ तितिलीकाः स्थिभि
र्घृतक्रीडायां चुंचुलिर्भवेत्॥ वक्राललाटगांस्तिस्त्रोभस्मरे
खास्त्रिपुंड्रकं॥६२॥ हालाकामालिकामंडाधीरास्यात्तमद
नीचमाध्वीच ६॥ आहुश्चषकं तु पात्रं पात्रं पाणीमध्यनुतर्पणं क
वीं द्राः॥६३॥ कुशुभः करकश्चैत्यमुखः कमंडलुः ४ स्मृतः॥ आ
सहायो नर्तकश्च तालावचर १ दृष्यते॥६४॥ कथितः कौमुदीच
क्षोदीपवृक्षः शिखातस्तः ३॥ कोजागरे तथा सद्भिः कौमुदीचारै
दृष्यते॥६५॥ समुद्रगृहमित्याहुर्जलयंत्रनिकेतनं २॥ प्रेतादिभि
र्गृहीतो यः स आविष्टो भ्रमन्बहिः॥६६॥ हिममिंद्राग्निधूमश्च
खवाष्योरजनीजलं ४॥ येशिवायं तनोत्सृष्टास्ते संध्याबलयो
वृषाः॥६७॥ विषाक्तास्त्रहतस्याहुः पशोर्मसंतुगं जनं १॥ धूमि

स्य ४ पत्री बधनस्य १॥५८॥ सैधवलं वणस्य ३ मोसस्य ६॥५९॥ समुद्रस्य ४
पक्षिणः ४॥५६॥ दूद्रक्रीडासरसः १ यमस्य ३॥५७॥ मेघप्रस्तरस्य ६ विद्युत
७॥५८॥ नौकाया ६ शेषितक्षीरपिंडस्य २५॥ लोहस्य ५ नवनीतस्य
४॥६०॥ एकरवुरयुक्तचरणबंधनस्य ३ स्त्रीपुरुषचिन्हं वेत् १॥६१॥ अस्थि
भिर्घृतक्रीडायां २ ललाटस्थमस्मरेखायां ३॥६२॥ मुरायां ६ पात्रपात्रस्य ४
॥६३॥ कमंडलो ४ असहायनर्तकस्य १॥६४॥ क्षोदीपवृक्षस्य ३ कोजागरायां ६५

काधूममहिषीहिमद्वंद्विः कुहेलिका ४॥६८॥ पोताच्छादनमाहुः
 स्तवरकमथवस्त्रकुट्टिमंकवयः॥ तत्रविमुक्तवासोनिष्प्रवणिं
 निष्प्रवाणिं १च॥६९॥ महाघोषंक्रयारोहं हृदं पण्याजिरं ४विदुः
 ॥ बहुमानुषसंकीर्णनिघटंचकरांगणं ॥२॥७०॥ शालभंजीदा
 रुगर्भाकुरंटीदारुपुत्रिका ४॥ कादंबिनीनवोमेघः कालीस्याका
 लिका ३पिच ॥७१॥ क्रोशध्वनिः क्रोशतालोढकाविजयमर्दलः
 ४॥ स्यात्प्रतिपत्तिः पटहोलंपापटहृदत्पि ॥७२॥ कुकूलंकाय
 बलनंतनुत्रंदशनं ४विदुः ॥ शिरस्त्रंशीर्षरक्षंचशीर्षण्यंशीर्षकं ४
 चतत् ॥७३॥ स्याज्जालिकालोहमयीजालप्रायांगरक्षिणी २॥
 पन्नंधीपादविरजाः कोशीपादरथी ४भवेत् ॥७४॥ रुचकंलवणं
 क्षारंतीक्ष्णंजलरसे ३विदुः ॥ ज्योतिर्बीजंचखद्योतंध्यांतोन्मेषं
 तमोमणिः ४॥७५॥ जलशूकरजलजिह्वोजलकंटकवार्भटौ त
 थानक्रे ॥ जलनकुलजलविडालौनीराखुजलपुवावुद्रे ५॥७६॥
 शिशुमारोजलकपिश्चपलांगोऽसिपुच्छकः ॥ ग्राहोजलकिराट
 श्वनक्रराजोजलांटकः ४॥७७॥ मृतकांतकश्चभीरुर्लघूधूर्तश
 यालुबंचकाभरुजः ७॥ शालामृगोस्थिभक्षोग्राममृगोमंडलः क
 पिलः ५॥७८॥ उल्कासुखीशृगालीयादीमजिह्वे १तिसामता ॥
 स्केधवाहस्तुशंकश्चशृंगीगौरसधूर्तिलः ५॥७९॥ हेरंबः कासरश्चै

जलपेत्रार्थगृहस्य २प्रेतादिगृहीतस्य १६६। हिमस्य ४शिवालयेत्सृष्ट
 वृषस्य ३६७। विषाक्तास्त्राहतपशुमांसस्य १कुहेलिकायाः ४। ६८। पोताच्छा
 दनस्य ३ तत्रविमुक्तवाससः १६९। हृदस्य ४ बहुनरसंकीर्णहृदस्य २। ७०
 काष्ठपुत्रलिकायाः ४ नूतनमेघजालस्य ३७१। ढक्कायाः ४ पटहस्य ३७२
 वस्त्रांगरक्षिण्याः ४ शिरस्त्राणस्य ४। ७३। लौहवर्मणः २ उपानहः ४। ७४।
 क्षारलवणस्य ३ खद्योतस्य ४। ७५। नक्रस्य ५ उद्रस्य ५। ७६। शिशुमारस्य
 ४ ग्राहस्य ४। ७७। शृगालस्य ७ शुनः ५। ७८। उल्कासुखीशृगाल्याः ११।

वरत्तासः सैरिभ ४स्तथा ॥ रोमशो बहुरोमा स्यादुरणश्च पृथुदरः
 ४॥ ८०॥ दृडिक्स्तु बालवां ह्यावनच्छा गोतिरोमशः ४॥ वरणो धूम्र
 रूकः स्यादुष्टः श्वेत्खलुक ४स्तथा ॥ ८१॥ चक्रं मुखः सूचिरोमा व
 राहः स्थूलनासिकः ४ कंठीरवस्तु पारीद्रः केसरी गजमाचल
 ४॥ ८२॥ नेत्रपिंडो वृषादहरो मेनादः कुंदम ४ स्मृतः ॥ गंधारवुर्गंध
 नकुलश्चुचुः पुं वृष ४ उच्यते ॥ ८३॥ द्रोणो रिष्टो नालिजंघ आत्म
 घोषस्तु मौद्गलिः ५॥ गोभडीरः पंककीरो ह्या पुत्री राजभट्टिका ४
 ॥ ८४॥ गंगाचिल्ली तु देवटी विश्वकाजलकुक्कुटी ४॥ विट्सारिका
 तु कुणपी गोराटी गौकिराटिका ४॥ ८५॥ मृगं द्रुचटको घाति पक्षी
 ग्राहकमारकौ ४॥ कुंलालकुक्कुटं प्राहुः कुक्कुभंकुहकस्वरं ४॥
 ८६॥ कर्कराक्षः कलाटीनः खजले खंस्तरखजनः ४॥ ग्रासादकुक्कु
 टो झल्लकंठो गृहकपोतकः ३॥ ८७॥ ध्वाक्षपुष्टः कलकंठो मधुकं
 ठः कुटूमुखः ४॥ शंखाशीमत्स्परंकः स्याज्जलमद्गुर्मणीचकः
 ४॥ ८८॥ कलविकंश्चित्रपृष्ठो गृहनीडो वृषायणः ४॥ वरंडाचित्र
 पादाचचित्रनेत्राचसारिका ४॥ ८९॥ मयूरचटको दक्षः कंकवाकु
 निर्शाकरः ४॥ शतपत्रः सितापांगः प्रचलो कीचचंद्रकी ४॥ ९०॥
 किसलयमपितरु रागं विदुर्लताया वक्रं प्रवालं च ॥ ४॥ कंदकसंज्ञा
 म्तरुनखसिताग्रदलं सूचिरां किल दुमराः ६॥ ९१॥ द्रोणीदलं सू
 चिपुष्पो जंबूलः क्रकचछदः ४॥ मंडातिप्यफलाधात्री वल्यापं

कटादिवाहकवृषभस्य ५॥ ९२॥ महिषस्य ४ मेघस्य ४ ८०॥ बृहहानरस्य
 ४ उष्ट्रस्य ४ ८१॥ बराहस्य ४ सिंहस्य ४ ८२॥ विडोलस्य ४ छुछुदर्याः ४
 ८३॥ दग्धकाकस्य ५ ह्या पुत्र्याख्यपक्षिण ४ ८४॥ गंगाचिल्या ४ विट्सा
 रिकायाः ४ ८५॥ श्येनस्य ४ वनकुक्कुटस्य ४ ८६॥ खजरीतस्य ४ कपोत
 स्य ३॥ ८७॥ कोकिलस्य ४ मत्स्परंगस्य ४ ८८॥ कलविकस्य ४ सारिका
 या ४ ८९॥ ग्रामकुक्कुटस्य ४ मयूरस्य ४ ९०॥ नूतनपल्लवस्य ४ रुक्मकंद

अर्धश्लो-

चरसाशिवाद् ॥ १२ ॥ सहस्रवीर्याविरजाभार्गवीमंडलीरुहा ५
 प्रहर्षिणीनिशाब्दाचलसागंधपलाशिका ४ ॥ १३ ॥ मृदुपुष्पः
 श्रुकतरुः शिरीषोविषनाशनः ४ ॥ वगहकालीकथितः सूर्या
 वर्तस्तुशाब्दिकैः ॥ १४ ॥ वज्रवल्गुस्थिसंहारोहस्तिमुंडीव
 नालिका ४ ॥ वनतिक्तस्त्रियांग्रीष्मातिरीटः पक्षमुंदरः ३ ॥ १५
 मधुपुष्पोमधूकश्चगुडपुष्पोमधुद्रुमः ४ ॥ वृत्तपुष्पः प्रातृषेण्यो
 द्धारिद्रुक्तहलिप्रियः ४ ॥ १६ ॥ एलात्वेचिसुगंधाचपुटिकाचर्म
 सभवा ४ ॥ कूष्मांडकः पुष्पफलोघनवासश्चवेष्टकः ४ ॥ १७ ॥ वे
 षणः कासमर्दश्चपत्रोपस्करइत्यपि ॥ ओकोदशालीप्राचीर
 मोघोलिरवहालिका ॥ ५ ॥ १८ ॥ कल्पवर्तः प्रातराशः प्रातर्भोज
 नमिष्यते ॥ शृंगालिकाचडिंबचडमरंविद्रवोऽपिच ॥ १९ ॥ स्कं
 धफलः स्मुतुंगश्चनारिकेलः पुटोदकः ४ ॥ गुडदारुर्मधुतृण
 मसिपत्रोमहारसः ४ ॥ १० ॥ राजालुकोमहाकंदोमूलकोहस्ति
 दंतकः ॥ सुद्ररसातिक्तगुंजासरघाविद्रुपर्कटी ४ ॥ ११ ॥ सुद्रप
 त्राचचांगेरीसुद्राम्लाचाम्ललोणिका ४ प्राचीनामलकरं तंबद
 रामलकं इत्यथा ॥ २ ॥ पिष्टसौरभमेकांगं श्रीखंडंमालयं ४ विदुः
 ॥ मृगनाभिर्मृगमदोगंधशेखरइमित्यपि ॥ ३ ॥ सिताभ्रंतरुसा
 रंचवेरकरसकेसरं ॥ ४ ॥ कालेयवंशकंजोंगंकालीयंवरचंदनं
 ५ ॥ ४ ॥ तृणसारामृत्युफलारंभाचकदली ४ भवेत् ॥ ऊर्ध्वासितः

कस्य ६ ॥ ११ ॥ केतकस्य ४ धात्र्याः ६ ॥ २ ॥ दूर्वायाः ५ गंधपलाशिकायाः ४
 ॥ १३ ॥ शिरीषस्य ४ सूर्यावर्तस्य २ ॥ १४ ॥ अस्थिसंहारस्य ४ लोध्रस्य ३ ॥ १५ ॥
 मधूकवृक्षस्य ४ कदंबस्य ४ ॥ १६ ॥ एलायाः ४ कूष्मांडस्य ४ ॥ १७ ॥ कासमर्द
 स्य ३ भित्तेः ५ ॥ १८ ॥ प्रातर्भोजनस्य ३ भीत्यापलायनस्य ४ ॥ १९ ॥ नारिकेल
 स्य ४ दक्षीः ४ ॥ १० ॥ मूलस्य ४ करंजस्य ४ ॥ ११ ॥ आम्ललोणिकायाः ४ प्राची
 नामलकस्य ३ ॥ २ ॥ श्रीखंडस्य ४ ॥ ३ ॥ कस्तूर्याः ३ ॥ ३ ॥ कर्पूरस्य ४ अगुरुइति

परारुस्यात्तथाराजपटोलकः३॥५॥कुंकुमपीतकावेरंपुस्रणकु
सुमात्मकं४॥अरकोजलकेशश्चकावारंशैवलं४विदुः॥६॥उन्म
तःकाह्लापुष्पोवृद्धताटलिघांटिकौ४किंशुकःकरकःपर्णी
लाक्षावृक्षःसुभीरवः४॥७॥अमंडपंचांगुलवर्धमानागंधर्वहस्त
रिन्निपुटीफल५श्च॥रेणुःसतीलस्तृणकेतुमृत्फवीजौकिलाटी
चततःसुपर्वा६॥८॥कचमालोमरूहाहोधूमोमंभःशिखिध्वजः
५॥शारखानगर१माहुस्तद्यदभ्यर्णपुरातरं॥९॥आहुर्जलकरंकरं
श्चजलजसूचिकासुरवं॥उपजिह्विकोत्पादिकाचवटिरुद्वेहि
कादिवी५॥१०॥शुल्बमौदुंबरंरक्तंम्लेच्छास्पताम्रकं५विदुः॥
दुर्नामादीर्घकोषीस्पात्यंकशुक्तिःसितालिका४॥११॥आकाश
मूलीकुत्तरंकुंभिकाजलवल्लल४॥शंबूकोजलडिंरःस्पाहु
श्चरःपंचमंडुकः४॥१२॥आटीलकंतर्णकानांस्यलीसुक्तीडनं
मत॥यष्टिःशब्दवतीधीरैखेखीरक१दतिस्मृता॥१३॥लेखात्र
यांकितंभालंत्रिपताकं१विदुर्बुधाः॥अर्धचंद्रंकरंरेटविदुरंगु
लितोरणं३॥१४॥सिद्धजलंचगृहाम्लमवंतिसोमंतुषोदकशु
क्त५॥नगनाटकनिर्ग्रंथकभटंतदिगंबरकानग्ने५॥१५॥कर
पात्रंजलक्रीडाव्यायुक्षीकरपत्रिका४॥शराणांपत्ररचनाप
त्रणा१परिकीर्तिता॥१६॥पंचमद्राह्यांस्तेयंपंचस्वंगेषुपुष्पिता
यश्चारकोमुद्गभुजांसस्याह्लभपालकः१॥१७॥निगालस्थो

रव्यातस्य५॥६॥कदल्याः४पटोलस्य३५॥कुंकुमस्य४शैवलस्य४॥६॥
धूस्तरस्य४पलाशस्य४॥७॥एरंडस्य१वंशस्य६॥८॥धूमस्य५नगरं
तिकपुरस्य१॥९॥शेखस्य३उपजिह्विकाया५॥१०॥ताम्रस्य५पंचशु
क्ते४॥११॥कुंभिकाया४शंबूकस्य४॥१२॥तर्णकक्रीडनस्य१शब्दव
तीयष्ट्या१॥१३॥लेखात्रयांकितंभालस्य१गलेहस्ताधानस्य३॥१४॥का
जिकस्य५दिगंबरयोगिन५॥१५॥जलक्रीडाया४शरपत्ररचनाया१॥१६॥

यथावर्तः सहिदेवमणि १ स्मृतः ॥ तथावक्षसिवाहस्पृशी वृक्ष
क १ उदाहृतः ॥ १८ ॥ बंधः पलाशपत्राणां शीर्षे पत्रपिशाचिका ॥
सुवसंतक १ शब्देन उच्यते मदनोत्सवः ॥ १९ ॥ कर्बटं १ द्विशतग्रा
ममध्ये ग्राममनोहरं ॥ तथा चतुःशतग्राममध्ये द्रोणमुखं १ वि
दुः ॥ २० ॥ यद्यात्रामंगलं सामतदप्रतिरथं १ विदुः ॥ शालाघ्रासाद
शिखरे चंद्रशालेति १ कीर्तिता ॥ २१ ॥ ॥ दूत्यर्धश्लोकावधिः ॥
तलिनंतुच्छ २ मित्यादुर्गृहाशमागृहकच्छपः २ ॥ खसंचारिपुरं सौ
धं १ २ श्यापांशुकली २ भवेत् ॥ २२ ॥ एकनदः स्यात्कथको २ भंड
श्चादुपदुः २ स्मृतः ॥ मक्षिका भस्मराली २ स्यात्पांशुरोदंशकः २
स्मृतः ॥ २३ ॥ देवोद्यानंतु वैभ्राजं २ दीपाली दीपभृत्खला २ ॥ सुकु
मारपिसोमालं २ विषमे स्थपुटं २ विदुः ॥ २४ ॥ द्रुणहः खड्गपिधा
नं २ सारिणी च प्रणालिका २ ॥ यज्ञस्थानं यज्ञवाट २ स्तृणाधन
पिशाचिका २ ॥ २५ ॥ स्मृता बाल्वंगिरिर्वारुः २ स्फुटिरिवारुशु
क्तिका २ ॥ नाटान्त्रस्तिमिषः सेतु ३ कोमासिका तु जालिका ॥ २६ ॥
पुंजातुकः फलेलांकु २ स्तृणताधनु २ रिष्यते ॥ कैरतोदोर्ग्रह
क्षामाः ३ सिंघाणं काचभाजनं २ ॥ २७ ॥ दर्बटोदंडवादी २ स्यात्
स्तेनः शंकितवर्णकः २ ॥ प्रारब्धिः करिवंध २ स्यात्कष्टस्थानंतु
वारकं २ ॥ २८ ॥ भोगावली वंदिपाठः २ सेतुपूरणपिंडलौ ३ ॥

पंचकल्याणघोटकस्य १ अश्वचारकस्य १ ॥ १७ ॥ अश्वगलोद्देशस्थावर्त
स्य १ अश्ववक्षःस्थावर्तस्य १ ॥ १८ ॥ पलाशपत्राणां शीर्षे बंधस्य १ मदनो
त्सवस्य २ ॥ १९ ॥ द्विशतग्राममध्यग्रामस्य १ चतुःशतग्राममध्यग्रामस्य
१ ॥ २० ॥ यत्राकाले सामवेदपाठस्य १ घ्रासादशिखरस्य शालायाः १ ॥ २१ ॥ तुच्छ
स्य रपेवणशिलायाः सौधस्य राजमार्गस्य २ कथकस्य भंडस्य मक्षिकायाः दंशस्य २
देवोद्यानस्य दीपावल्याः सुकुमारस्य विषमस्य २ ॥ खड्गपिधानस्य जलनिर्गममा
र्गस्य यज्ञस्थानस्य लोभस्य २ ॥ २५ ॥ दर्बटोः स्फुटोः नाटान्त्रस्य जालिकायाः २ ॥ जीवन

पादावधिः-

देवद्रोणीदेवयात्रा २ शूनाधोजिह्विका २ मता ॥ २९ ॥ पालिः समु-
 स्थितश्मश्रु २ स्मरुंडोच्चललाटिका २ ॥ राका १ दृष्टरजाः कन्यापो
 टा १ स्त्रीपुंसलक्षणा ॥ ३० ॥ महत्तरो ग्रामकूटो २ स्मरुंडो १ ॥ व्यक्तनि-
 स्वनः ॥ शिवालये पितृवनं रचिता काष्ठमठीचितिः ३ ॥ ३१ ॥ कर्ण
 वंशो भवेन्नमः २ श्रीग्रहः शकुनिप्रपा २ ॥ तांबूलदो वागुलिकः २ सु-
 रभिः फाल्गुनानुजः २ ॥ ३२ ॥ तांबूलरागो मसुर २ स्तरुवारिः रुपा
 पाकः ॥ स्वागतं कुशलप्रश्नः २ सामीची वंदनो मता ॥ ३३ ॥ समुद्रः
 संपुटो २ ज्ञेयो हयस्कंधो हयस्कटा २ ॥ पिंडारो महिषी पाले २ मसुरे
 च गमोलिकः २ ॥ ३४ ॥ कादली तरुणी २ प्रोक्ता छुरातु कथिता सुधा
 २ ॥ कापिलिकारोचनिका २ कालिका वंस्कराटिका २ ॥ ३५ ॥ कालि-
 काक्षीरकीटः स्यात्वंडपालस्तखांडिकः ॥ २ पांशुरः पीठ सर्प २
 स्यादुल्लोरो मशः २ स्मृतः ३६ ॥ पूगपात्रे फरुचकं २ कबंधोरुं
 ड २ मुच्यते ॥ तूलिका स्यान्नवतिका २ स्त्यानमालस्य २ मुच्यते
 ॥ ३७ ॥ भाजने कर्मठप्रोक्तं पुष्पश्लोको नलो २ मतः ॥ गौरवे प्रतिपू-
 तिः २ स्याद्धारिः पथिकसंहतिः २ ॥ ३८ ॥ यामं किन्पपिया मिस्त्री
 दार्फिका चोपपुष्टिका २ ॥ वातपुत्रे विटधरो ३ निर्माल्यं निर्मलं २

क्षस्य २ धनुषः २ बलवत्पुरुषस्य ३ काचभाजनस्य २ २ ७ दंडादिनः
 २ चौरस्य २ गजबधनस्तंभस्य २ कष्टस्थानस्य २ २ ८ बंदिपाठस्य सेतो
 ३ देवयात्रायाः २ उलूखलादिपंचशूनायाः २ २ ९ सश्रुस्त्रियाः २ उच्च
 श्रुत्त्रियाः २ दृष्टरजः कन्यायाः १ पुंसलक्षणायाः १ ३ ० महत्तरस्य २
 अन्यक्तशब्दस्य १ स्मशानस्य २ चितायाः ३ ३ १ मंचस्य २ पक्षिण-पा-
 नीयशालायाः २ वसंतकालस्य २ तांबूलदातुः २ ३ २ तांबूलरागस्य
 २ खड्गस्य २ कुशरुप्रश्नस्य २ स्तुतेः २ ३ ३ संपुटस्य २ हयस्कंधस्य २ महि-
 षी पालस्य २ रुद्रहन्मसूरस्य २ ३ ४ तरुण्या २ लेपद्रव्यस्य २ रोचनिका
 या २ धृष्टिकायाः २ ३ ५ क्षीरकीटस्य २ मोदकस्य २ खंजनघोटकस्य २

पादावधिः

मतं ॥३६॥ दंद्वासनेमतागुंजा २ गुलुंचोगुल्लकोमतः ॥ भोगावा
सोवासगृहं २ मेढोहस्तिपकः २ स्मृतः ॥४०॥ मायुः पलाग्निः प
ललं ३ ज्वरः स्यादजीर्णमंत्रंधमिरामयश्च ४ ॥ तृप्तिश्चमोहित्य
मुदंतिका ३ स्यात्सुत्सारिका भोगपिशाचिका ३ च ॥४१॥ भोगो
जलवरं २ स्यात्कणाकुंभीरमक्षिका २ ॥ वहलं बाबटः पोत ३
स्तरालुश्चाहिपुत्रकः २ ॥४२॥ काहलस्तमहानादो २ मार्दंगपत्त
नं २ विदुः ॥ स्यादरित्रंतपिरशः २ पात्रपालस्तुलाधटः २ ॥४३॥ का
किनीपणतुर्पोशे १ ज्वलदंगारउल्मुकं ॥१॥ अयानंचस्वभावः २
स्यान्मजिकावास्संदरी २ ॥४४॥ नीलमणिर्मसारः २ स्यादुंजापा
ठहिका २ मता ॥ भार्यापाणिगृहीती चदुकूलं क्षौम २ मुच्यते ४
ग्रंथस्यनिर्मितौ शय्यावधूठीवधुदीजनी २ ॥ वंदिचौरोमाच
लः २ स्यात्कुंभिलः संधिहारकः ॥४६॥ अभ्रमु १ स्त्वभ्रनागस्य
कुमुदस्यतुपिंगला १ ॥ अंगना १ वामनस्य स्यादंजनस्यांजनाव
ती १ ॥४७॥ कपिलापुंडरीकस्यानुपमा १ सुप्रतीकस्य ॥ शेषस्य
ताम्रकर्णी १ चशुभ्रदंती १ सार्वभौमस्य ॥४८॥ सेवाचाटूक्तिरा

बहुरोगयुक्तस्य २ ॥३६॥ पूगपत्रस्य २ कबंधस्य २ चित्रलेखिन्याः २ आ
लस्यस्य २ ॥३७॥ पात्रस्य २ नलराजः २ गौरवस्य २ पथिकश्रेण्याः २ ॥३८॥ या
मिकस्त्रियाः २ जंभायाः २ महाधूर्तस्य ३ निर्माल्यस्य २ ॥३९॥ गांजेतिप्रसि
द्धस्य २ गुलुंचस्य २ वासगृहस्य २ हस्तिपंकस्य २ ॥४०॥ पित्तस्य ३ अंत्रस्य
४ दंते ३ सुधायाः ३ ॥४१॥ जलवसंतराज्यव्रणस्य २ कुंभीरमक्षिकायाः २ पो
तस्य ३ नौकाजलोत्सारकस्य २ ॥४२॥ वृहत्तदकायाः २ स्मृदंगस्य २ अरित्रस्य
२ तुलाधटस्य २ ॥४३॥ पणचतुर्थीशस्य १ ज्वलदंगारस्य १ स्वभावस्य २ वे
श्यायाः २ ॥४४॥ नीलमणेः २ गुंजायाः २ भार्यायाः २ ॥४५॥ पट्टवस्त्रस्य २ ॥४५॥
ग्रंथनिर्माणस्य १ नवीनस्तुभायाः २ वंदिचौरस्य २ संधिहारकस्य २ ॥४६॥ शेष
वत्तदिग्गजपत्न्याः १ कुमुददिग्गजपत्न्याः १ वामनदिग्गजस्त्रियः १ अंजन

लोको २ मंठोगंत्रीरथः स्मृतः ॥ चिपिटो धान्यचमसः २ रवाजिको २
लाजउत्तुषः ३ ॥ ४८ ॥ अभ्यासोगुणनीयः २ स्यान्मादिः यत्र शिरः
मता ॥ भौतौ देवलकः २ व्यातः खेटकवसुनंदके २ ॥ ५० ॥ पुरंदरा
तुसुरेला २ कावेरी चार्धजान्दवी २ ॥ कौमुदः कार्तिको मासः २ सौ
भिकस्त्विंद्रजालिकः २ ॥ ५१ ॥ प्रहेलकं वाचनकं २ वीक्षापन्नः स
विस्मयः २ ॥ कुटलं पलं नीत्रं ३ वीथी गृह तटी २ मता ॥ ५२ ॥ सर्व
वेशी नटः प्रोक्तो २ मदाक्षेतु नटांतिका २ ॥ मृत्फली कुठिकः २ प्रोक्त
शालूरो वृष्टिभूः प्लवः ३ ॥ ५३ ॥ स्वेदः सिप्रस्तनुरसः ३ स्त्वक्पुष्पं तुल्य
गंकुरः ॥ २ ॥ नवोढानववरिकारं दिक्करी नवयौवना ॥ ५४ ॥ सौवर्चले
चरुचकं २ हिगुले रक्तपारदम् २ ॥ रक्तो पलंगैरिके च २ शरदे स्तकं
विदुः ॥ ५५ ॥ माशुकः कंबलः २ स्यात्तर्दमात्तकं डुरो वणः ३ ॥
कपटः पारिहार्यः स्यात् २ दीर्घ्यालुः कुहनः २ स्मृतः ॥ ५६ ॥ ऋणमो
क्षे विगणनं २ लग्नके ऋणमार्गणः २ ॥ भिक्षा शित्व तु पैशून्यं २ मंड
पिच्छांधसं ३ स्तथा ॥ ५७ ॥ वायुकेतुः क्षितिकणः स्यादास्फाले द्वा
लद्दाला ॥ १३ ॥ नष्टासिद्धत्रे लोभं स्याद्याप्ययानं शिवीरथः ५८

दिग्गजस्त्रिय १ ॥ ४९ ॥ पुंडरीकदिग्गजस्त्रियः १ सुप्रतीकदिग्गजस्त्रिय १ ३
अदंतदिग्गजपत्न्याः १ सार्वभौमदिग्गजपत्न्याः १ ॥ ४८ ॥ सेवनस्य ३ शकट
स्य २ चिपिटस्य २ लाजानां ३ ॥ ४९ ॥ अभ्यासस्य २ यत्र भगस्य २ भूतसेवक
स्य २ धनवृद्धिनीवकस्य २ ॥ ५० ॥ गगायाः २ कावेर्याः २ कार्तिकमासस्य २
इंद्रजालिकस्य २ ॥ ५१ ॥ प्रहेलिकायाः २ विस्मितस्य २ समूहस्य ३ विध्या
२ ५२ ॥ नटस्य २ लज्जायाः २ कुल्लाख्यौषधस्य २ भेकम्य ३ ॥ ५३ ॥ सेदस्य ३
रोनोचस्य २ नवोढायाः २ नवयौवनायाः ३ ॥ ५४ ॥ सौवर्चलवणस्य २
हिगुलस्य २ गैरिकस्य २ शरदस्य २ ॥ ५५ ॥ कंबलस्य २ व्रणस्य ३ कटकस्य
२ दीर्घ्या युक्तस्य २ ॥ ५६ ॥ ऋणमोक्षस्य २ लग्नकस्य २ पैशून्यस्य २ मंडस्य
॥ ५७ ॥ धूले २ आस्फालस्य २ चौरनीतद्रव्यस्य किंचित्प्राप्ते शिवीरथस्य ५८

मल्लयात्रामालुवीस्याः २ निर्भर्त्सनमलक्तकः २॥ कौशलिकाप्र
भृतक २ मट्टकंलासकं २ विदुः ॥ ५॥ स्वदोषाच्छादनं मक्ष २ श्व
लीस्यान्मलकारिका २॥ वाताश्वोभूमिपक्षः २ स्याद्धारुर्विज
यकुंजरः २॥ ६॥ प्रभाते गोसगोसर्गो ३ वंजनीलेपकामिनी ॥
उत्कटोगंडकुसुमं २ सिद्धसौमेधिकोमतः २॥ ६१॥ वृषाकपिः
शिखीशुष्मा ३ भस्मप्राघटमर्घटं ३॥ उष्ट्रवाहीमीरयोध्युष्टो गं
त्रीलघ्वीद्विवेशा ३॥ ६२॥ कृकणः कृमिरुद्विष्टः २ शकृत्कीटेः
न्यकारुका ३॥ भारवाहोभारिकः स्यात् २ त्कंधचापोविहंगिका
२॥ ६३॥ उन्नतोऽजगरः २ प्रोक्तो द्विमुखवाहिरहीरणिः २॥ पुरोदि
पुरसंस्कारे २ हृदीपुरतटी २ मता ॥ ६४॥ मृणालिनीपुटकिनी २
स्यासकोबुद्बुदो २ भवेत् ॥ कलाचीतुप्रकोष्ठः स्यात् २ हस्तपुच्छस्त
कन्युषं २॥ ६५॥ उत्साहः सूत्रतंतुः स्यात्पिंडीरोनीरसः २ स्मृतः
॥ हरिणहृदयोभीरुः संदेशोक्तिस्तवाचकं २॥ ६६॥ शालाजिरो
वर्धमानं २ कुसीदंतुकलांबिका ॥ २॥ चर्चितलप्रहारः स्यात्कर्क
रं २ मुद्गरं विदुः ॥ ६७॥ गोष्ठागारेऽपिगंजः २ स्याच्चितावेशमनि
र्वावटं ॥ २॥ म नग्रंथिर्भवेन्मंतुर्निष्कुरोगृहवाटिका २॥ ६८॥

मल्लयात्रायाः २ निर्भर्त्सनस्य २ प्राभृतकस्य २ अट्टालिकायाः २॥ ५॥ स्व
दोषाच्छादनस्य २ चुल्याः २ वाताश्वस्य २ विजयकुंजरस्य २ ६०॥ प्रभात
स्य ३ लेप्यकामिन्याः २ संजातमदस्य हस्तिनः २ सिद्धस्य २ ६१॥ अग्नेः ३
भस्मनः ३ उष्ट्रपुत्तरथस्य २ लघुरथस्य ३ ६२॥ कृमेः २ विष्टायाः २ भार
वाहस्य २ वंशादिनिर्मितशिक्याधानस्य ६३॥ अजगरसर्पस्य द्विमुखसर्पस्य पु
रसंस्कारस्य २ सुद्रहदस्य २ ६४॥ पुटकिन्याः २ बुद्बुदस्य २ ६५॥ विस्तृतक
रस्य २ हस्तपुच्छस्य २ ६५॥ उत्साहस्य २ समूहस्य २ भयशीलस्य २ सं
देशवाक्यस्य २ ६६॥ शरावस्य २ कुसीदस्य २ तलप्रहारस्य २ मुद्गरस्य २
६७॥ गोष्ठागारस्य २ मंत्रणागृहस्य २ अपराधस्य २ गृहवाटिकायाः २ ६८॥

शैलस्य कृत्के दंतस्तद्दिनं प्रतिवासरे ॥ सूत्रमेव सूत्रतंतुः ॥
 दृशराः पितिलौ दने ॥ ६॥ स्यादासं वोपिकुरसः २ सरकं मद्य
 भाजने ॥ निशुक्लं दंतशाणं २ गो ग्रंथिः शुष्कगोमये ॥ ७०
 अष्टापदं नयपीठी २ नयस्तुजतु पुत्रकः ॥ २॥ विंदुतं त्रोभवेदसः
 पाचाली शालिशंखला ॥ ७१ ॥ प्रस्तारस्तलिनं शय्या ३ रोमगु
 च्छः प्रकीर्णकं ॥ शिवालोपाशिका २ द्वेयासरमातुंबरी शुनी
 ॥ ७२ ॥ पादो गदी हंसकः २ स्यात्प्रतिकर्मप्रसाधनं ॥ कर्णपा
 ली तु कर्णादू २ रंगुलीयकं मूर्मिका ॥ ७३ ॥ खातभूः प्रतिकूपः
 २ स्यात्तु भास्या ह्यटशृखला ॥ कंधरातोरण कंठी ३ सूत्राली ग
 लमेखला ॥ ७४ ॥ शासनं धर्मकीलः २ स्यात्सकृतशूद्रशास
 नं ॥ पट्टोलिका कुक्षकीला २ सिंदुरं रक्तशासनं ॥ ७५ ॥ रास
 स्तगोदुहा क्रीडा २ गीतिः पारावती २ तथा ॥ वेणुर्यवफलो वं
 शो ३ नवीने नवकालिका ॥ ७६ ॥ मुखघंटा दुल्लुली २ तला
 ची नलिपट्टिका ॥ नीपो धराकदंब २ स्याद्दीरभद्रस्तवीरणं ॥
 ७७ ॥ खड्गटस्तबृहत्काशं २ कोशां कमित्कटं २ विदुः ॥ गंडो
 रस्तसमंठः २ स्याद्दीवे रंवारिवालकं ॥ ७८ ॥ शितोत्पलं गंध

शैलनितंबस्य २ प्रतिवासस्य २ सूत्रस्य सतिलौ दंतस्य ॥ ६॥ मदिगभेद
 स्य २ मद्यभाजनस्य २ दंतशाणस्य २ शुष्कगोमयस्य ॥ ७० ॥ शारिफलस्य
 २ गुटिकाया २ पाशकस्य २ शारिशृखलाया ॥ ७१ ॥ शय्यायाः ३ चामरस्य
 २ शृगाल्या २ कुकुरल्लिय ३ नूपुरस्य ॥ ७२ ॥ वैषस्य २ ताटकस्य २ अंगुली
 यकस्य ॥ ७३ ॥ परिखाया २ वाटशृखलायाः २ कंठ्या ३ गलसूत्रस्य २ राज
 शासनस्य ॥ ७४ ॥ शूद्रशासनस्य २ पट्टाख्यपत्रस्य २ रक्तशासनस्य ॥ ७५
 गोपक्रीडाया २ गोपशिशुगीतस्य २ वंशविशेषस्य ३ नवीनस्य ॥ ७६
 मुखवाद्यस्य २ नलिपट्टिकाया २ धराकदंबस्य २ वीरणस्य ॥ ७७ ॥ बृह
 त्काशस्य २ कोशांगस्य २ गंडीरस्य २ द्वीवेरस्य ॥ ७८ ॥ शितोत्पलस्य २

पादावधिः

सोमं २ हरिमं श्रोतिमुक्तकः २॥ कर्कोरु कस्तकालिंगः २ शृंगाटोज
लकंटकः २॥ ७६॥ हिलमोची जलब्रह्मी २ वायसी का कमाचिका २
पुन्नागः केसरश्चैव २ चांपेयो नागकेसरः २॥ ८०॥ स्याद्दोलिका च द्वि
दोला २ ल्यावणं लवणं २ मतं ॥ सुखाशोराजतिमिषः २ कटुकोराज
सर्षपः २॥ ८१॥ सितमाषोराजमाषो २ मस्तुरोत्रीदिकोचनः २॥ म
धुक्षीरस्तरुवर्जूरः २ शालः शंकुतरु २ र्मतः ॥ ८२॥ मुस्तोराजक
शेरुः २ स्याद्द्वौहिणश्चंदनद्रुमः २॥ काकमदुर्जलरंकः २ कोयष्टि
र्जलकुक्कुभः २॥ ८३॥ वर्तिकाविष्णुलिङ्गी २ स्याद्द्वनासुः शशकैः
स्मृतः ॥ ताम्रकृमिरिंद्रगोपो २ गृहगोधागृहालिका २॥ ८४॥ दि
वांधोहरिनेत्रः २ स्याद्द्वोनंदीलक्ष्मणौ मता ॥ कुरंकुरः पुष्कराब्जो
२ वातुलिस्तरुतूलिका २॥ ८५॥ कोलपुच्छस्तकंकस्याद्गर्गाटोयो
गनाविकः २॥ ग्राम्यमदुरिकाशृङ्गी २ राजशृङ्गस्तमदुरः २॥ ८६
पंकग्राहस्तमकरः २ शफरः श्वेतकोलकः २॥ चिंगटस्तुमहाश
ल्कः २ पोताधानं जलोडकं २॥ ८७॥ फलकी तुचित्रफली २ मत्स्य
राजस्तुरोहितः २॥ काकोचिकस्तुकाकोचीवकाची नकचिंचिका २
॥ ८८॥ कवचीककचपृष्ठीरेवले शस्तुरवले शयैः ॥ इल्लिशोराजशफर २
दंडाकोजलवृश्चिकः ॥ २॥ ८९॥ दंडपालोर्ध्वशफरः २ कंकत्रोटो
जलव्यथः २॥ लघुगर्गस्त्रिकंटः स्यात्सितांकोवालुकागडः ॥ ९०॥

अतिमुक्तस्य २ कर्कोरुकस्य २ शृंगाटस्य २ ७६॥ हिलमोच्याः २ काकमाच्याः
पुन्नागस्य २ नागकेसरस्य २ ८०॥ द्विदोलिकायाः २ सौंदर्यस्य २ सुखाशकस्य
२ राजसर्षपस्य २ ८१॥ सितमाषस्य २ सुद्रुमस्तुरस्य २ खर्जूरस्य २ शालवृक्ष
स्य २ ८२॥ मुस्तस्य २ रक्तचंदनस्य २ जलरंकस्य २ कारंडवपक्षिणः २ ८३॥ व
र्तिकायाः २ शशस्य २ ताम्रकृमेः २ ८४॥ मुशल्याः २ पैचकस्य २ सारसयोवितः
सारसस्य २ वादुलेः २ ८५॥ कंकपक्षिणः २ गर्गादिमत्स्यस्य २ शृङ्गाः २ मदुरस्य
२ ८६॥ मकरस्य २ शफरस्य २ चिंगटस्य २ रोहितादिशिशोः २ ८७॥ फलक्याः

प्रादावधि-

कनकपलः कुरुबिस्तः करिकवल्लो विधानस्यात् ॥ ब्राह्मी तु
पंकगडकः २ शकुलोदंडपालकः २ ॥ ११ ॥ निचोलकनिचुलकं
मंदामणिरलंजरः २ ॥ वेदिस्पंडिलसितकं २ पत्न्याटो निष्कुठ-
स्मृतः ॥ १२ ॥ लोपासिकारिखिरिस्थित्याटो निष्कुटः २ स्मृ-
तः ॥ अंकेष्वेवांकमंगानि स्मृतमुत्तानमुत्कटं ॥ १२ ॥ स्यान्मा-
र्जितारसाला २ चबुकारसिंहनादकः २ ॥ कर्णगूथं कर्णमलं २
सिंहाणं नासिकामलं ॥ १४ ॥ दंतमलं पुष्पिका २ स्यात्कुलकं
रसनामलं ॥ कारंधमीधातुवादी २ दरिद्रोदुर्विधः २ स्मृतः ॥ १५
स्यान्मंत्रगंडकोविद्या २ पक्षहारं खड्गिका २ ॥ आर्द्रवस्त्रं जल-
द्रुः स्याद्दोषश्चादीनवोमतः ॥ १६ ॥ योजनं मार्गधेनुः २ स्यान्म-
ल्वः किष्कुचतुश्चतुर्मा ॥ चोलकोवाणवारः २ स्यात्कुर्पासस्त्र-
धचोलकः ॥ १७ ॥ नागोदरसुरस्त्राणं २ जंघात्राणं तुमंशणं
॥ स्यात्त्रासादोदेबकुलं रत्तचैत्यं २ विनामुखं ॥ १८ ॥ तृणपू-
लीतुनं च २ स्याद्द्वयार्थं तु यथातथं ॥ आघातनं वधस्थानं
२ कारबंधनवेश्मनि ॥ १९ ॥ स्कथाग्निः स्थूलकाष्टाग्निः स्त-
णाग्निस्तभवेत्सम ॥ दंगलस्तकरीषाग्निः २ र्ज्वराग्निस्तवा

रोहितस्य २ काकोचिकस्य २ वकचिचिकाया २ १८८ ॥ कवची मत्स्यस्य
२ खलेयशस्य २ इलिशस्य २ जलचुम्बिकस्य २ १८९ ॥ अर्धशफरस्य २
जलव्यथस्य २ त्रिकंटकस्य २ बालुकागडस्य २ १९० ॥ कनकपलस्य २
करिकवलस्य २ पंकगडकस्य २ शकुलस्य २ १९१ ॥ निचोलस्य २ अलि-
जरस्य २ वेद्या २ उपवनस्य २ १९२ ॥ खिरिखिरिकाया २ पत्न्याटस्य २ धं-
गस्य २ उत्तानशयनस्य २ १९३ ॥ नक्रस्य २ सिंहनादस्य २ कर्णमलस्य २
नासिकामलस्य ॥ १९४ ॥ दंतमलस्य निक्कामलस्य स्वर्णकारस्य २ दरिद्रस्य २ ॥ १९५ ॥
विद्याया २ पक्षहारस्य २ आर्द्रवस्त्रस्य २ दोषस्य २ १९६ ॥ योजनस्य २ न-
ल्वस्य २ कवचस्य २ कूर्पासस्य २ १९७ ॥ उरस्त्राणस्य २ जंघात्राणस्य २

धिमन्यवः२॥२००॥ श्वशुरः स्वामिजनकः२ साधुधीर्वरवत्स
ला२॥ भगसार्थस्तथाविद्धो२ हेलालुकोः श्वविक्रयी २॥१॥ गृह
वित्तो गृहपतिरस्तंबी पुष्पलतांबुजं॥ लोहिकारवरसोनिः२
स्यान्निलिपस्त्रिदशः२ स्मृतः॥२॥ गंडुपदीभूलता२ स्यान्मंड
रीघुर्धुरी२ मता॥ स्वच्छद्यं गुलिसंदेशो२ लंघनंचापतर्पणं॥३
गजढक्कामदाभ्रातः२ शृंगारोगजमंडनं२॥ प्रतिमोरणरंकः२
स्यात्खंडकः कदरः शृणिः॥३॥४॥ वीचीजललताभृदिः३ फेणा
ग्रंबुहुरेविदुः॥ जंबालोजलकल्कः२ स्यादारणिः कुलदंडकः
२॥५॥ विनाकृतं विरहितं२ गंडुषो मुखपूरणे॥ काष्ठमलः श
वयानं२ कषायस्तूवरोरसः॥६॥ पर्ववधिः परग्रंथिः२ पिंजो
लापत्रकाहला॥ गोहलंछगलं मोविट्३ परिघो द्वारकंटकः२
॥७॥ कर्करंचूर्णखंडे२ स्यात्कर्कसारं करंभकं२॥ स्पर्द्धायाम
पिसंहर्षः२ कठोरं कर्करं२ विदुः॥८॥ बंदीकवरकी२ माहुरासं
दीलघुखदिका२ घटराजः स्मृतः कुंभो२ गगरी कलशिर्मता
॥९॥ विदुरजन्यमुत्पातं२ निर्घाते व्योममुद्गरः॥ पंचतिकागुण
अंशो२ गामेष्टीकटशर्करा२॥१०॥ उक्काकुलुकुगुजा२ स्यात्कु

देवप्रासादस्य२ यज्ञस्थानभेदस्य२॥१८॥ तृणपूल्याः२ यथार्थस्य२ व
धस्थानस्य२ वेधनवेश्मनः२॥१९॥ काष्ठगनेः२ तृणागनेः२ करीषाः ग्रेः२
ज्वरागनेः२॥२०॥ श्वशुरस्य२ श्वश्रुः२ कुटिलस्य२ अश्वविक्रयिणः२
॥१॥ गृहपतेः२ तुंबीपुष्पस्य२ लोहपुष्पस्य२ त्रिदशस्य२॥२॥ भूलतायाः२
घुर्धुर्याः२ अंगुलीध्वनेः२ लंघनस्य२॥३॥ गजढक्कायाः२ गजशृंगारस्य
२ रणकातरस्य२॥४॥ अंकुशस्य२॥५॥ तरंगस्य२ फेनाग्रस्य२ जलक
ल्कस्य२ आरण्यः२ विरहितस्य२ गंडुषस्य२ शवयानस्य२ कषायस्य
२॥६॥ अंगुलीपर्वणः२ पिंजोलायाः२ गेमयस्य२ द्वारलगुडस्य२॥७॥ कर्क
रस्य२ दधिसक्तोः२ स्पर्धायाः२ कठोरस्य२॥८॥ कवर्षाः२ लघुखदिकायाः२

लङ्कस्तालमर्दलः २॥ सूत्रकोणेडमरुकं २ सूत्रबीणाचलावु
की ॥ ११ ॥ मेलानंदोमसिमणिर्लेखनीवर्णनूलिका २ धातूपल
कठिनिका २ मेलापत्रांजनंमसिः ३॥ १२ ॥ तर्कुटीसूत्रलातर्कु
ईल्लोलस्तर्कुलासकः २॥ वर्तुलातर्कुपाटीस्या २ संजिकातूल
नालिका २॥ १३ ॥ निर्वेष्टनंनाडिचीरंदग्धेष्टकास्याद्व्यामकम्
॥ दोलाप्रेखापुमान्प्रेखो ३ चारासनंवास्सदनं ॥ १४ ॥ पिष्टवर्ति
स्तचमस २ श्वित्रापूपश्वरुत्रणः २॥ स्लेष्टितपरभाषायां २ लुंदि
कान्यायसारिणी २॥ १५ ॥ श्रूकापूटस्तृणमणिश्चात्रगंडः प
दाद्यवित् २॥ कोशकारः काष्ठतेतु २ र्घुणः स्यात्काष्ठलेखकः २॥
॥ १६ ॥ विषशृंगीभंगोलो २ वरोलस्तृणषट्पदः २॥ तुदुमोरंध्रव
भ्रुः २ स्याद्दीनालिंगालिका २ स्मृता ॥ १७ ॥ विदारुक्कचपादो
२ द्रुणश्वालिश्वरुश्विकः ३॥ पद्मासंपद्मबीजं २ चकर्णिका
बीजमातृका २॥ १८ ॥ रंगमाताभवेल्लासा २ धीलटिर्दुहिता २
मता ॥ चाटलोलश्रुदुल्लोलो २ जंगदोदोहदः २ स्मृतः ॥ १९ ॥ धौ
तांजलीधौतबली २ वज्रकंदुग्धपाचनं २॥ चित्रोक्तिः पुष्पशक
टी २ चासेचनमतृप्तिरुत्तर २॥ २० ॥ कालरात्रिर्भीमरथी २ अ

कुंभस्य २ कलश्याः २॥ उतातस्य २ निर्घातस्य २ गुणभ्रंशस्य २ कट
शर्करा २ या २॥ १० ॥ उत्काशे करतल्ल ३ मरुकस्य सूत्रबीणाया २॥ ११ ॥ मसि
मणेः २ कलमस्य २ धातूपलस्य २ मसे ३॥ १२ ॥ तर्कुट्या ३ तर्कुलासक
स्य २ तर्कुपीठ्याः २ तूलनलिकायाः २॥ १३ ॥ निर्वेष्टनस्य २ दग्धेष्टकाया
२ दोलायाः २ जलस्थापितमंचस्य २॥ १४ ॥ यज्ञपात्रविशेषस्य २ चित्रपि
ष्टकस्य २ अपशब्दस्य २ लुंदिक्कायाः २॥ १५ ॥ तृणमणेः २ पादाद्यवित्तुः २ को
शकमे २ द्रुणस्य २॥ १६ ॥ विषशृंगिनः २ तृणषट्पदस्य २ रंध्रवभ्रौः २
दीनायाः २॥ १७ ॥ क्रकचपादस्य २ रुश्विकस्य ३ पद्मबीजस्य २ पद्म
कोशस्य २॥ १८ ॥ लाक्षायाः २ दुहितुः २ सुबंचलस्य २ गर्भिण्याभिक्षापस्य

मादावधि

स्वाध्यायोन्निराकृतिः॥ ब्रह्मवादः श्रुतादानं २ विष्णुकदुरखेति
कः॥ २॥ २॥ हिंसा लुकः १ रवादुकः २ आयोगितोऽलर्कं २ इष्यते ॥ द्र
गडस्तूर्यगंडः २ स्यादादशो मुकुरः २ स्मृतः ॥ २२ ॥ रादूत्सुष्टोर
सोनः २ स्यादंगरीकोलनासिका २ ॥ मयटः स्तृणहर्म्यः २ स्यात्कु
त्रंगोमंचमंडपः ॥ २३ ॥ स्ववद्रंगः पणग्रंथि २ श्रितिकाकटिशृ
खला २ ॥ विशारदः प्रसिद्धे २ स्यात् श्रीर्लक्ष्मीरिंदिरा ३ मता २४
॥ ॥ इति पादावधिः ॥ ॥ प्राकृशालाचुकशब्दादर्थः पादैरतः
परंशब्दाः ॥ नानार्था अपि शब्देर्गजशब्दात्त्वभृतिविज्ञेयाः २५

॥ १२ ॥ धौतांजल्याः २ दुग्धपाचनस्य २ सुद्रुशंकटस्य २ अतृप्तिकृतः २ २६
कालरात्र्याः २ अस्वाध्यायस्य २ ब्रह्मवादस्य २ मृगयाकुशलमुनः २ २७
हिंसा लुकमुनः २ उन्नतमुनः २ सूर्यविशेषस्य २ आदर्शस्य २ २८ लसुन
स्य २ कोलनासिकायाः २ तण्डुलहर्म्यस्य २ शस्परक्षार्यकुटीरस्य २ २९
पणग्रंथेः २ कटिशृखलायाः २ प्रसिद्धस्य २ लक्ष्म्याः २ २३४ ॥ ॥

॥ अथ नानार्थः ॥

क्षीरदारोगुडुक्षोदे गुडे मधुनि चेष्यते ॥ लुपीटपानमिच्छंतिके निपा
ते च वारिधौ ॥ २६ ॥ रसालारसनायां स्यान्मथिते दधिपाणिना ॥
पांचलोद्देश्युतिकटः आयं चित्ते सरीसृपे ॥ २७ ॥ विटोदौ लवणेषि
द्वे मूषिके खदिरे पिच ॥ वितंडाकरवीर्यौ च दर्विवादप्रभेदयोः ॥ २८
कारंडवैकरंडः स्यान्मधुकोषे दलाढके ॥ खटः श्लेष्मण्यंधकूपे
प्रहारान्तरतंकयोः ॥ २९ ॥ पिच्छा पूगच्छा कोषे चोलिका फणिलाल
योः ॥ पिच्छले स्फोटिका वात्पारामावाता सुपांशवः ३० ॥ धरांकुरो
वायुफलेनासीराशी करे पिच ॥ कोट्टारो नागरे कूपे पुष्करिण्यां च
पाटके ॥ ३१ ॥ नागांजना नागयष्टिः करि सुंदरिका क्वचित् पूत्यं
डः प्रतिकीटे च गंधकीटे च दृश्यते ३२ ॥ कटुकायां कंचटके कथि

ताशकुलादनी॥औचादनस्तधेचुल्याचिचोटकमृणालयो ॥
 ३३॥संतानिकाक्षीरसरेतथामर्कटजालके॥खड्गधेनुफलेफेने
 परांजसैलपत्रके ३४॥भालाकोलोहितेदृष्टःकरपत्रेचकच्छपे॥
 संकरोग्निचंदत्कारेसंमार्जन्यपसारिते॥३५॥गोधाकलंविका
 दंतिबधूषुचकटेभरा॥पंकारःशैबलेसेतौसोपानेजलकुब्जके
 ॥३६॥पृष्ठभृंगीतिशब्दोयंदंशभीरौपृथूदरे॥मेघपुष्पंतुनादेये
 पिडाभ्रेसलिलेविदुः॥३७॥पित्तज्वरेकुलालस्यपवनेकूटपाल
 कः॥स्तनदंसेपिप्पलकंतथासीवनसूत्रके॥३८॥पाटलिको
 न्यमर्मज्ञेच्छात्रेस्यात्कालदेशिनि॥जिह्वायोरुषदंशेचस्यादि
 द्रुमहकर्मणि॥३९॥लाभेकामगुणेरूपेआमिषारव्यालुंभोजने
 ॥छायापथेचदूर्वायांहरितालीध्वनिर्मतिः॥४०॥मालुधानश्चि
 त्रसर्पमहापद्मेपिदृश्यते॥उन्मतेक्षपणेनर्थकरेकार्यपुटध्व
 नि॥४१॥सांघाटिकांविदुर्युग्मेकुट्टन्याजलकंदके॥शराहतेच
 सर्पेचप्रचलाकंप्रचक्षते॥४२॥चंद्रिकायामब्जधूलौरत्तागेहरि
 चंदनं॥स्त्रीरत्नेचहरिद्रायांलासायावरवर्णिनी॥४३॥रुकलासे
 चित्रकोलेतृणगोधाध्वनिंविदुः॥डिंबंभयेचकललेफुप्फुसेचप्र
 चक्षते४४॥धुधुमारःशक्रगोपेगृहधूमेगृहालिके॥तिक्तपर्वाहि
 लमोचीगुडूचीमधुपक्षिषु॥४५॥जलबिल्वःकर्कटकेपंचांगेज
 लवल्कले॥चौलकीनांगरंगेचकरीरेकिष्कुपर्वणि॥४६॥कुला
 लचक्रेबाहनेदंडारःशरयंत्रके॥दिग्जयेवरयात्रायांदंडयात्रांविदु
 र्बुधा॥४७॥उष्ट्रदांसीसुतेचैवदासेरकदतिस्मृत॥जलगुल्मी
 जलावर्तेकच्छपेजलचत्वरे॥४८॥काहलावेणुवीणादिध्वनि
 नानाध्वनिंविदुः॥४९॥घोंघेकारुंडिकायांचजाह्नकध्वनिरिष्य
 ते॥५०॥विद्यादुत्कलिकाशब्दमुत्कंठावीचिवाचकं॥दृष्टिवि
 षेसूचकेचद्विजिह्वःपरिकीर्तितः॥५१॥मदमत्ताविदग्धस्त्रीन
 र्तकीषुचकणिनी॥रोमावलीमेघमालाकरटीषुचकालिका॥५२॥

मंजुलोमधुरेकुंजेजलरंकेजलांचले॥अनुकंपस्तरस्वीस्या
 तपस्वीचधृतव्रतः५२॥॥द्वितीनार्थार्धश्लोकावधिः॥॥
 शाल्यावृकोकपिशलनौनिष्ठुरःकठिनेऽत्रपे॥छर्दनोलंबुधेनिंबे
 व्युष्टंकल्पेतथोषिते॥५३॥दूस्मौकरीरेकोवांगेव्रणचिन्हेघुणे
 किणः॥नर्मठंचंचुकेपिंगेछेकःषडंघ्रिवक्रयोः॥५४॥धारात
 श्वातकेबाहेलंजःस्यात्पंगुकच्छयोः॥नर्मटःखर्परैसूर्येगोकी
 लोमशलेहले५५भुंडिरीर्वारुकूष्मांडौफाणिगुंडकलंबयोः॥तंडकःसं
 जनेफेनेलदाशिन्यांखगांतरे५६गजेपिनागमातंगौविशेषस्ति
 लकेपिच॥निष्पारःसूर्यवातेपिसूत्रकंठोद्विजेपिच५७विदुष्यपि
 स्यूतोवेधाःपुरंदेहेपिटश्यते॥स्वरेपिकंठआख्यातःशरत्संवत्सरेपिच५८
 ॥लाक्षापिजलुकाप्रोक्तालग्नाचार्येपिहिंडिकः॥नौसेचने
 पिवासुंडःपाटालिंदेपिपंकिलः॥५९॥कचोगीष्यतिपुत्रेपिकुंदेपि
 भ्रमरोव्रतौ॥भांडंभूषणमात्रेपिरुधिरंकुंकुमेपिच॥६०॥
 गोमेदकेपिगंगोलःकटाहोनिरयेपिच॥मरीचेपिभवेत्कृष्ण
 श्रूवांगेगुणिकाभवेत्॥६१॥शस्त्र्यामपिरवद्भुधेनुर्निस्त्रिंशोः
 करुणेपिच॥स्कंधावारैःपिकटकोविंदुस्तुविदुरेपिच॥६२॥
 जलसूचिर्जलौकापिवेश्यायामपिपिंगला॥अद्विरप्युदरा
 वर्तेविशारवापिखनित्रकः॥६३॥भ्रमरःकामुकेपिस्यादंगी
 कारेपिचाशकिं॥महालयेपितीर्थःस्यात्भोजनेपितथान्दि
 कं॥६४॥बलिश्चामरदंडेपिपादपीठेपिपादपः॥गोदंतोहरि
 तालेपिवानीरश्चित्रकेपिच॥६५॥आधारेप्याश्रयःप्रोक्तोग
 जसंघेष्यवग्रहः॥कथिताप्ताजटायांचमार्गणेपिमृगःक
 चित॥६६॥मूषिकापिभवेद्धीनाजटातंकोहरेपिच॥अश्रम
 कृतेपिफांटंमृद्गांडेऽप्यष्टिकाभवेत्॥६७॥अंगसादेपिसद
 नंवनदावेपिद्विंशिमः॥दंतमांसेपिवेलास्यालुत्कंनारीधने
 पिच॥६८॥निंबेपिद्विंशिनिर्यासोमेलानंदेपिवार्दलं॥लेखन्या

कर्णिकापि स्यात्कटिन्पामपि वर्णिका ॥ ६२ ॥ पटलेपिका सम
र्हो दिष्टदैवेपि कीर्तितं ॥ दाडिमेपि च हिंडीरं वंशो वेणो कुलेपि
च ॥ ३७० ॥ ॥ इति नानार्थः ॥ ॥

काव्यादीनामनेतत्वाच्छब्दादीनां विशेषतः ॥ क्वदा केन किं
दृष्टमिति को वेदितुं क्षमः ॥ ७१ ॥ अतः शब्दः क्वदृष्टो यमर्थत
श्चापि कीदृशः ॥ इतिकाव्यमलीकं स्यान्मात्सर्यमलिनात्म
नां ॥ ७२ ॥ शब्दार्णव उत्पलिनी संसारावर्तदृश्यपि ॥ कोषावाच
स्पतिव्याडि विक्रमादित्यनिर्मिताः ॥ ७३ ॥ आदायसारमेतेषां
मन्येषांच विशेषतः ॥ हारावलीनिर्मितेयं मया द्वादशवत्सरे
॥ ७४ ॥ उपास्य सर्वज्ञमनेतमीशं भूत्वा तिथिः श्रीधृति सिंह
वाचां ॥ हारावली द्वादशमासमानैर्वित्तिर्मितेयं पुरुषोत्तमेन ॥
॥ ७५ ॥ नानाकाव्यपुराणनाटककथाकोषेतिहासस्मृतिज्यो
तिः शास्त्रगताश्च मानवभिषक् कोषान्प्रयत्नादिय ॥ दृष्टान्या
निचशाब्दिकैः सहकृता हारावली यत्नतः कर्तव्योन्नतसंश
यः सुमनसश्शब्दार्थलिंगेष्वपि ॥ ७६ ॥ सुधिया जनमेजयेन
यत्नात् धृति सिंह न समं निरूपितेयं ॥ विदितो बहुदृश्वभिः
कवींद्रैर्भुवि कोषानुमतः श्रमो मदीयः ॥ ७७ ॥ हित्वा महाश
ब्दिकताभिमानं मात्सर्यमन्यत्र मुहुर्निधाय ॥ हारावलीयः
प्रकरोति कंठे विदग्धगोष्ठीषु परं सभाति ॥ ७८ ॥ ॥ इति श्री
महामहोपाध्यायपुरुषोत्तमदेवप्रणीता हारावली पर्यवसिता

॥ इति हारावली समाप्ता

श्रीगणेशायनमः॥तन्नमामिपरंज्योतिरवाङ्मनसगोचरम्॥नु-
^{= नू}मीलयत्प्रविद्यां पद्विद्यामुन्मीलयत्पि॥१॥^{दशयुगस्य}ह्येद्वितयमुभयं^उ
मलं युगलं युगं॥युग्मेद्वंद्वं यमंद्वे^{ते = १०}धपादयोः पातु जैनयोः॥२॥^{हादशकृत्ये}ऋषि-
र्यतिर्मुनिर्भिषुं स्तायसं संयतो ब्रती॥तपस्वी संयमी योगी वर्णी
साधुश्च^{१२} पातुवः॥३॥^{चत्वारिंशदस्य}दीक्षितमोण्डं⁼शिष्यं च तमं ते वासि न विदुः॥
^{सिंहो तस्य जीणि}कृतान्तागमसिद्धान्ताग्रन्थश्शास्त्रमतः परम्॥४॥^{सप्तविंशतिर्भूमः}भूमिभूः पृथि-
वी पृथ्वी गङ्गरी मेदिनी मही॥धरावसुमती धात्री क्षमा विश्वं भ-
रावनिः॥५॥वसुधा धरणी क्षोणी क्षमा धरित्री क्षितिश्च कुः॥
कुंभिनी लोवरा चोर्वी जगती गोर्वसंधरा॥६॥तत्पर्याप धर-
शैलस्तत्पर्याय पतिर्दपः॥तत्पर्याय रुद्रो वृक्षः शब्दमन्य च
^{होरापर्वतस्य}योजयेत्॥७॥दरीभृदंचलः शृंगी पर्वतस्मानुमान्गिरिः॥नग-
शिखलोच्चयोः द्विश्च शिखरी त्रिककुन्मरुतः॥८॥प्रस्थपार्श्वे
तदंसानुमैरवलौपत्य कातरी॥नितं बर्मतो दंतश्च तद्धानपिगि-
रिः स्मृतः॥९॥^{चतुर्दशरासः}राजाधिपः पतिः स्वामी नाथः परिवृढः प्रभुः॥द-
^{१४ हादशवृक्षस्य}श्वरो विभुरीशानो भर्तेन्दुर्दुर्दशिता॥१०॥अनोकहस्तरुः
शाखी वितपी फालिनो नगः॥द्रुमोऽद्रुघ्निपः फले ग्राही पादपो-
^{१२}गो वनस्पतिः॥११॥तत्पर्याय चरो देयो हरिर्बलिमुखः कपिः॥बा-
नरः पूवगश्चैव गोलो गूलोऽथ मर्कटः॥१२॥विपिनं गहनं कक्षम-
^{नवसलस्य}रपयं काननं वनम्॥कान्तारं मटवी दुर्गं तच्चरस्स्याद्वने चरः॥
१३॥पुलिन्दः शबरो दस्युर्निषादो व्याधलुब्धकौ॥धानुष्कोऽथ
किरातश्च सौरण्यानी चरः स्मृतः॥१४॥^{अष्टादशजलस्य}वावारिकं पयो भोः
वृषाथोर्णः सलिलं जलम्॥शरवणं कुशं नीरं तोयं जीवनं म-
^{१८ ॥ १५५५}विषम्॥तत्पर्याय चरो मत्स्यस्तत्पर्याय प्रदोघनः॥तत्पर्या-
यो द्विपद्व्यंतत्पर्याय धरोऽसुधिः॥१६॥^{एकादशमत्स्यस्य}पृथुरा माष उल्लीणो या-
दो वै सारिणो वृषः॥विशारी शफरी मीनः पाठीनो निमिषस्ति-
^{११ एकादशमेष्टस्य}मिः॥१७॥द्यनाघनो घनो मेघो जीमूतोऽश्वलाहकौ॥पर्ज-

उयं
मुडितं

श
हि पः
हिः

न्योमुदिरोनभ्रातृतद्वित्तौदामनीपविः॥१८॥आकालिकीस
 णरुचिर्विद्युत्तत्पतिरेबुदः॥निघातमशनिवज्रमुल्फाशब्दच
 योजयेत्॥१९॥परिपत्कर्मःपंकस्तज्जीतामरसंविदुःकमलेन
 लिनपद्मसरोजसरसीरुहम्॥२०॥खरदण्डकोकनदपुंडरीकं
 महोत्पलं॥द्वंद्वीवरंचारविदंशतपत्रचंपुष्कर॥२१॥सौगंधिकंतु
 कल्हारहलकरत्तसन्धकम्॥स्यादुत्पलं कुवलयमंघनीलां
 बुजम्बुचं॥द्वंद्वीवरंचनीलेस्मिन्सितेकुमुदकैरवै॥२२॥तद्वती
 विसिनीज्ञयाव्रततीवल्लरीलता॥वल्लीनामानियोज्यानिवारिधि
 र्वर्ण्यतेधुना॥२३॥स्त्रोतस्विनीधुनीसिंधुःस्त्रवन्तिनिम्नगीपगा
 ॥नदीनदोद्विरेफश्चसरिन्नाम्नीतरंगिणी॥२४॥तत्पतिश्चभवत्य
 विधःपारावारोःमृतोद्भवःअपारवारोःकूपारोरत्नमीनाभिधा
 करः॥२५॥समुद्रोवारिराशिश्चसरस्वान्तागरोऽर्णवः॥सीमाप
 कण्ठतोरंचपाररोधोऽवधिस्तटम्॥२६॥भंगेस्तरंगःकल्लोलो
 वीचिरुत्कलिकावलि॥पालीवेलातरोच्छासीविभ्रमोयमु
 दन्वतः॥२७॥मनुष्यामानुषोमर्त्यामनुजोमानवोनेरः॥नोपु
 मान्पुरुषोऽगोधोऽधवः॥स्यात्तत्पतिर्नृपः॥२८॥भृत्याश्चभृतक
 पत्तिःपदातिःपदगोऽनुगंभटोऽनुजीन्यनुचरःशस्त्रजीवीच
 किकरः॥२९॥स्त्रीनारीवनितामुग्धाभामिनीभीरुरंगना॥ल
 लनाकामिनीयोषितयोषासीमेतिनीवधूः॥३०॥नितंबिन्यव
 लावालाकामुकीचामलोचना॥भामोतनूदरीरामासुंदरीशु
 वतीचला॥३१॥भार्याजायाजनिःकुल्याकुलत्रैगदिनीगृहं॥
 महिलामानिनीपत्नीतथादाराःपुरंधर्याः॥३२॥वल्लभाप्रेय
 सीप्रेष्ठारमणीदयिताप्रिया॥दृष्टाचंप्रमदाकाताचंडीप्रणयि
 नीतथा॥३३॥सतीपतिव्रतासाध्वीपतिवत्येकपत्यपि॥म
 नस्विनीभवत्यायाविपरीतानिरूप्यते॥३४॥बन्धकीकुलदाम
 कापुनर्भूःपुंश्चलीखला॥स्वशाभिसारिकादूतीस्वरिणीसफ

सोत
स्व

लीतश्री॥३५॥गणिकालंजिकावेश्यारूपाजीवाविलासिनी॥पण्य
 स्त्रीदारिकादासीकामुकीसर्ववल्लभा॥३६॥कान्तैष्टोदयितःप्री
 तःप्रियःकामीचकामुकःवल्लभासपतिःप्रेयान् विदम्भरमणे
 वरः॥३७॥सावित्रीजननीमाताजनकःसवितापिता॥देहोप
 घनःकायोःङ्गवपुःसहजननेतनुः३८॥कलेवरंशरीरंचमूर्तिरस्मि
 नभवस्तुतः॥पुत्रस्तनुरपत्यंचतुकृतोकेचात्मजःप्रजा॥३९॥
 उद्धहस्तनयःपातोदारकोनन्दनोभक्तः॥स्तनंधयोत्तानशयैस्त्री
 त्वेदुहितरविदः॥४०॥वयस्यालीसहचरीसध्रीचीसवयाःसखी
 ॥आलीविवर्जितमित्रंसम्बन्धोमित्रयुक्मुहृतः॥४१॥सहस्रत्वा
 सहकारीसहायःसामवायिकः॥सनाभिःसंगोत्रोबन्धुःसौदर्यो
 वरजोःनजः॥४२॥कनीयानग्रजोऽप्येष्टोभ्रातृजानीस्वसानजा
 ॥भक्तस्वसाननान्दास्यान्मातुलानीप्रियाम्बिका॥४३॥वैय्यरा
 तिरमित्रौरिद्विदसपत्नौद्विषद्विपुः॥भ्रातृव्योदुर्जनश्चतुर्दृष्टोद्वे
 षीखलोऽद्वितः॥४४॥दीधितिभानुरुस्त्रोःशुर्गभस्तिःकरणःकरः
 पादोरुचिर्मरीचिर्भास्तेजोर्विगौर्युतिःप्रभा॥४५॥दीप्तिर्ज्योतिर्म
 होधामरश्मिरूज्योविभावसुः॥शीतोष्मप्रायपूर्वत्वेतद्वन्ताविंदुभा
 स्करौ॥४६॥शशीत्रिधुस्तुधारश्मिःकोमुदीकुमुदप्रियः॥कलाभृ
 च्चन्द्रमाश्वदःकांतिमानोषधीश्वरः॥४७॥उडुनिभानितारक्षन
 सन्नतत्यतिर्निशा॥क्षणदारजनीनक्तंदोषाश्यामाक्षपाकरः॥
 ४८॥तरणिस्तपनोभानुर्ब्रधःपूषार्थमारविः॥तिग्मःपतंगोद्युम
 णिर्मर्त्तंडोःकोप्रहाधियः॥४९॥द्वनःसूर्यस्तमोध्वान्तस्तिमरारि
 विरोचनः॥दिनेदिवाःहृदिवसोवासरस्तत्करश्चमः॥५०॥चक्र
 वाकालपरायवन्धुःकुमदविप्रियः॥यमुनायमकानीनजन
 कःसवितामतः॥५१॥बाहोःश्वस्तुरगोवाजीहयोधुर्यस्तुरं
 गमः॥सत्तिरर्वाहरीरथ्यःसप्ताःश्वश्चमयुखवान्॥५२॥खवि
 हायोवियह्योमगमनाकाशमम्बरं॥द्यौर्नभोःभ्रान्तरिक्षंचमिघ

मेघपथ वायुपथ पक्षिण विद्यधरस्यापि ॥
 वायुपथोऽप्यथ ॥ ५३ ॥ तच्चरुखेचरस्तग पक्षीपत्रीपतन्यपि ॥ श
 कुन्तः शकुनिर्विश्वपतंगोविष्करोवया ॥ ५४ ॥ जाडूलपिशितं मा
 सपलपेशीचतत्त्रियः ॥ यातुधानैस्तथौरसोरान्यादिचरदृश्यते ॥
 ५५ ॥ सुतोऽदितेस्तडिद्वन्वासेन्द्रोदेवः सुरोऽमरः ॥ स्वर्गोऽस्वर्गोऽथ
 नाकश्चतद्वासस्त्रिदिवोमतः ॥ ५६ ॥ तत्पतिश्शक्रदन्द्रश्चसुनासी
 रश्शतक्रतु ॥ प्राचीनबर्हिः सुत्रामावज्जीवाखण्डलोहरिः ॥ ५७
 शत्रुर्वलस्पगोत्रस्पपाकस्पनमुचैरपि ॥ वृत्रहाचसहस्राक्षो गी
 र्वाणेशः पुरेन्दरः ॥ ५८ ॥ विडौजाश्वाः पुरोनाथोवासवोहरिवा
 हनः ॥ मरुतश्चमरुत्वाश्चवृषाचैरावणाधिपः ॥ ५९ ॥ शतमन्यु
 स्तुरावाङ्मुपुरुद्वतश्चकौशिकः ॥ संक्रन्दनोऽथमघवान्युलोमा
 रिर्मरुत्सरवः ॥ ६० ॥ काष्ठाककुट्टिगाशाचदक्षकन्यातथाहरितः ॥
 तत्पर्यायात्परं योज्यं प्राज्ञैः पालगजाः स्वरम् ॥ ६१ ॥ पवनः पवमानश्च
 वायुर्वातोऽनिलोमरुतः ॥ समीरणो गन्धवाहः श्वसनश्च सदा गति
 ॥ ६२ ॥ नभस्वात्मातरिश्वाचचरेण्युर्जवनेश्चलः ॥ प्रभञ्जनोऽस्य प
 र्यायपुत्रो भीमांजनात्मजो ॥ ६३ ॥ तत्सरवोऽग्निश्शिखीवर्हिः पा
 वकश्चांशुश्चुक्षणिः ॥ हिरण्यरेताः सप्तार्चिर्जातवेदास्तनूनपात् ॥ ६४ ॥
 स्वाहापतिर्हुताशश्चञ्चलनोद्हनोऽनलः ॥ वैश्वानरः कशानुश्च
 लोहिताश्वो विभावसुः ॥ ६५ ॥ वृषाकपिः शमीगर्भो हव्यवाहो हु
 ताशनः ॥ धनेजयो वीतिहोत्रः रुष्णवत्मा ह्युपर्वुधः ॥ ६६ ॥ तदादिसूनु
 सेनानीः स्कन्दस्तु शिखिवाहनः ॥ ६७ ॥ कार्तिकेयो विशारदश्चकुमा
 रः षण्मुखो गृहः ॥ शक्तिमान् क्रौञ्चभेदी च स्यामीशरवणोद्भवः ॥ ६८ ॥
 इजन्मात्रहचारी च महौजा देत्यघातकः ॥ तत्पिता शंकरश्शंभु
 शिवस्त्यार्जुर्महेश्वरः ॥ ६९ ॥ त्र्यम्बको धूर्जटिश्शर्वपिनाकी प्रम
 थाधिपः ॥ त्रिपुरारिर्विशालाक्षो गिरिशो नीललोहितः ॥ ७० ॥ रुद्रो दु
 मोलीयज्ञा रिस्त्रिनेत्रो वृषभध्वजः ॥ उग्रशर्लोकपालो च शिपिवि
 द्रो भवो हरः ॥ ७१ ॥ उमापतिर्विरूपाक्षो विश्वरूपः कपर्दीपि ॥ भागी

रथीः त्रिपथगा जान्हवी हिमवत्सुता मन्दाकिनी युपर्था यधुनी
 गंगानदी श्वरी विधिर्वैधाविधाता चंद्रहिणोऽजश्चतुर्मुखः ॥७०॥
 पद्मपर्याययोनिश्च पितामहविरचिनो ॥ हिरण्यगर्भः स्वष्टाचं प्र
 जापतिः सहस्रपातु ॥७१॥ ब्रह्मात्मभूरनन्तात्मा कस्तसुत्रो
 हिनारदः ॥ कृष्णोदामादरो विष्णु रूपेन्द्रः पुरुषोत्तमः ॥७२॥ के
 शवश्च हृषीकेशः शाङ्गी नारायणो हरिः ॥ केशीमधुर्वलिर्षणो
 हिरण्यकशिपुर्मुखः ॥७३॥ नदादिस्तदनं शोरीः पद्मनाभोऽप्य
 धोऽक्षजः ॥ गोविन्दो वासुदेवश्च लक्ष्मीः श्रीगोमितीन्दिरा ॥७४॥
 तत्पतिः शैलभूम्पादिधरश्च क्रधरस्तथा ॥ तत्पुत्रो मन्मथः कामः
 सूर्यकारि रैनन्यजः ॥७५॥ कायपर्याय रहितो मदनो मकरध्वजः ॥
 शिलीमुखः शरोबाणो मार्गणो रोपणः कणः ॥७६॥ दृष्टुं काण्डेश्वर
 प्रचं नाराचं तोमरं खगः ॥ कार्मुकं धन्वं चापं च धर्मकोदण्डकंधनुः
 ॥७७॥ शिलीमुखादुरसनं तत्कोटिमदनीं विदुः ॥ पुष्पं सुमनसः कु
 लं लतान्तं प्रसवोद्गमौ ॥७८॥ प्रसूनं कुसुमं ज्ञेयं तदायस्त्रः शरः
 स्मरः ॥ स्वान्तमास्वनितं चित्तं चेतो न्तःकरणं मनः ॥७९॥ हृदयं विशि
 खाकूतमारस्तत्र भवो मतः ॥ मौर्वी जीवा गुणो गव्याज्या लिभुः
 शिलीमुखः ॥८०॥ भ्रमरः षट्पदो ज्ञेयो हरेरफश्च मधुव्रतः ॥ मौर्व्या
 दिप्रान्तमल्लादिकन्दर्पस्य भवद्वन्द्वः ॥८१॥ हतिरस्त्रायुधं श
 खं पुण्यायस्त्रः स्मरो मतः ॥ ध्वजपताकाकेतुश्च चिन्हं तद्वैजयं
 त्यपि परतत्तदंतोऽक्षपाद्यादिशोभोर्विघ्नकरः स्मरः ॥ कौक्षेयकोसिर्निस्त्रिं
 शः कृपाणः करवालुकः ८३ तरवारिर्मंडलग्रंखड्गनामा बलिं विदुः ॥ अक्षौहि
 णी बलीनीकं वाहिनीसाधनं च मूः ॥ धजिनी सेनापृतनासैन्यं दंडो वरूथिनी
 कदनं समरं युद्धं संयुगं कलहं रणम् ॥८५॥ संग्रामः सम्यरायाजी
 संयदाहुर्महाह्वम् ॥ गजामतंगजो हस्ती वारणोऽनेकपः करी ॥
 ॥८६॥ दन्ती स्तम्बेरमः कुम्भी हिरदं भौ मतंगमः ॥ शुण्डालः साम
 जो नागो मातंगः पुष्करी द्विपः ॥८७॥ करणुः सिन्धुरस्तेषु यन्तानि

अलिर्भुवः स्वरो लवश्च शिलीमुखः षट्पदो ज्ञेयो हरेरफश्च मधुव्रतः ॥ मौर्व्या

मौर्वी जीवा गुणो गव्याज्या लिभुः ॥

स्तिपके सवे ३॥ सिरस्य ॥

तानिषाद्यपि॥ नागाद्यरिः कंठीरवो मृगेन्द्रः केसरीहरिः॥ ८८॥
 व्याघ्रश्च शूरः शार्दूलः शरभोः घ्रापदो घ्रात॥ क्रोडो वहारो दं
 द्री च घृष्टिः पोत्री च शूकरः॥ कोलः किरिः किटिर्चोणी भूदारः क
 र्दमप्रियः॥ ८९॥ उष्ट्रो मयः मृत्खलकः करभः शीघ्रगामिकः॥
 कौलेयैकः सारमेयो मंडलः स्वापुरोगतिः॥ ९०॥ जिह्वापो ग्राम
 शार्दूलः कुक्कुरो रात्रिजागरः॥ हेमचा घ्रापदं स्वर्णकनकांजु
 नकोचनम्॥ ९१॥ सवर्णहिरण्यभर्मजातरूपच हाटकम्॥ त
 तपनीयकलधौतच कर्णस्वरशिलोद्भवः॥ ९२॥ रूप्यरजतगुलि
 काश्रुक्तिजमोक्तिकनथा॥ वितवस्तवस्तद्रव्यस्वार्थराद्रविण
 धनम्॥ ९३॥ किः स्वरतत्पतिप्रोदुः कुबेरचैकपिगलम्॥ वैश्रवण
 राजराजसुतराशापतिस्तथा॥ ९४॥ अलंकानिलयश्रीदधनपर्या
 यदायकम्॥ राष्ट्रजनपदोनग्रे जनान्तो विषयः स्मृतः॥ ९५॥ पु
 रीषः पुरनगरीपतनं पुटभटनं॥ वक्रलपनमोस्यं च बद्धन्ति व
 दन्तमुखम्॥ ९६॥ आननश्रवणश्रोत्रश्रवः कर्णश्रुतिविदुः॥
 दण्डिचक्षुर्नयनदृष्टिर्नेत्रविलोचनम्॥ ९७॥ कटाक्षकैकरापाग
 बिभ्रमस्तस्य वक्रतम्॥ दन्तावासीधरः प्याष्टावर्णितो दश
 नद्धदः॥ ९८॥ शिरोधरो गलो ग्रीवा कंठश्च धमनीधमः॥ दादो पा
 चभुजाबाहुपाणिर्हस्तः करस्तथा॥ ९९॥ प्राहुर्बाहुशिरोः संच
 हस्तशाखाकरांगुलिः॥ नासाघ्राणमुरोवक्षः कुक्षिः स्याज्जठरो
 दरम्॥ १००॥ स्तनं पयोधरं कुक्षौ वक्षो जादृतिवर्णितौ॥ कटिर्नि
 तम्बश्रोणी च जघनं जानुजं हृदयं॥ १०१॥ चतुर्नचरणं पादः क
 र्णौ घ्रिश्च पैदविदुः॥ शिरोमूहोत्तमांगकशरभ्यप्ररितरितम्॥
 ॥ १०२॥ रागवचो वचनं वाणी भारती गीस्सरस्वती॥ सिंहद्विपधने
 मेजो ह्रैषां श्वेदं हितं गजे॥ १०३॥ स्फोटकतधेनुकलभेस्तनितं
 जलदेतथा॥ स्पन्दने चोत्कृतं मंत्रभटं घृष्टं च हृदयं तम्॥ १०४॥
 सौल्लस्तं मणितं कामं खड्गं तं मृत्खलायुधं॥ मंजीरं कतुलाका

मन्त्र
कटीस
नन्दय
ने

कुले॥२३॥ उद्योवर्गश्च संतो नः काव्यमेव कवेः स्थितिः॥ हंसो
मरालश्चक्रा गोहंसबाहः सनातनः॥२४॥ मयूरा बर्हिणः केकी
शिरवी प्रावृदिकस्तथा॥ नीलकुठंकलापी च शिखंडी तत्पतिरु
हः॥२५॥ वरटावारलीदसीकाकंदहामृगो वृकः॥ हरिणो मृग पृ
षतस्तदंकशर्वरीकरः॥२६॥ पन्नगो हि विषधरो लेलिहानो भुजं
गमः॥ नागोरगः फणी सप्यस्तद्वेशि विनितात्मजः॥२७॥ सुपयोग
गरुडस्तास्यो गरुत्मान् शकुनीश्वरः॥ इन्द्रजित्मंत्रपूतास्मा वै न
ते यो विषक्षयः॥२८॥ खमिन्द्रियहृषीकंच स्रोतोः संकरणं विदुः॥
पुण्यभाग्यं च सुरुतभागधेयं च सत्कृतम्॥२९॥ अधमं हंश्च दुर्गितं
पाश्चापापं च किल्लिषम्॥ वृजिनं कलिलमेनो दुष्कृतं तज्जयीदम्
॥३०॥ सदनं सद्य भवनधिष्ठयं वेश्माः श्मं दिरम्॥ गेहं निकेतनं
ग्रारं निशांतं निर्वृतं गृहम्॥३१॥ वसत्या वसथा वा संस्थानं धामा
स्यदं पदम्॥ निकायं निलये रूपशरः पयं विदं गलयम्॥३२॥ खेयं
खातं च परिखावप्रस्याहलिकट्यमम्॥ प्राकारः परिधिः शालः
प्रताली गोपुरावृतिः॥३३॥ प्रोसीदसौ धंद्वम्याणि निर्व्यूहो मनवारण
॥ वातायनमनालम्बमालम्ब्य मुखमासनम्॥३४॥ समः सवर्णः स
जातिस्तदृक्षः सदृशः सदृक्॥ तुल्यः सधर्मः सरूपस्तलाकक्षा
पमाभिधा॥३५॥ विन्मन्यो वर्धमानश्च गुरुस्थानोऽसुजाननः॥
सिंहः नादीति पर्यायमुपमानेषु योजयेत्॥३६॥ व्यपदेशं नि
भं व्याजपदं व्यतिकरल्लम्॥ छद्मवृत्तान्तं मुखेष्टां शब्दमन्य
व्यनिर्णयेत्॥३७॥ व्रातः पुञ्जः समाजश्च समूहः सन्ततिर्व्रजः
॥ व्यूहो निकायो निकरो निकरवः कदंबकम्॥३८॥ ओघः समुद्रः
संधः सपातः समितिस्तविः निचयः प्रकरः पैक्तिः पशूना समजो
व्रजः॥३९॥ समीपाभ्यां समासजमः भ्युर्णं मन्निधिं विदुः॥ अवि
दूरचनिकटं मवलग्रमनन्तरम्॥४०॥ जित्याहलिर्हलं सीरं लो ग
लतत्करो बलः॥ रवती दयितो नीलवसनः केशवाग्रजः॥४१॥

अर्जुनः फाल्गुनोजिष्णुः श्वेतवाजीकपिध्वजः ॥ गांडीवकामे
 कीसव्यसाचीमध्यमपांडवः ॥ ४२ ॥ वृषसेनासुनिर्मोकोदैत्यारिः
 शक्रनंदनः ॥ कर्णशूलिः ^{प्रेत}किरीटीच शब्दभेदी ^{१०}धनंजयः ॥ ४३ ॥ ^{यमस्य}
 समवत्तीयमः कालः कृतान्तो मृत्युरन्तकः ॥ ^{श्रीमसेनस्य}कुरुकीचकथोः श
 त्रुर्वापुत्रो वृकोदरः ॥ ४४ ॥ ^४धर्मात्मजो जातरिपुः कोतेयोभता
 न्वयः ॥ ^८कौरव्यो राजलक्ष्मा च सोमवंशो युधिष्ठिरः ॥ ४५ ॥ ^८क
 ण्णीनीलोसितकालंधूमधूममलिप्रभं ॥ तमोऽन्धकारस्तिमिरंधा
 तंसन्तमसन्तमः ॥ ४६ ॥ ^१श्वेतार्जुनः शुचिः ^२श्वेतावलस्यसितपा
 ण्डुरम् ॥ ^३शुक्लावहातंधवलपाण्डुशुभ्रं शशिप्रभम् ॥ ४७ ॥ ^४लोहि
 तं रक्तमाताम्रपाटलविषदासुणम् ॥ ^५गौरपीतद्वरिद्राभं पलाश
 हरितं हरितम् ॥ ४८ ॥ ^६हरिणीलोहिणीशोणीगौरीशयेनीपिशम्भ
 पि ॥ ^७सारङ्गीशवरीकालीकल्माषीनीलपिजरी ॥ ४९ ॥ ^८पुराणम
 धुकिंजल्कं मकरन्दचकोसुमम् ॥ ^९उपचाराद्रजः पांसुरेणुं धूलं
 च योजयेत् ॥ ५० ॥ ^{१०}कलंकावद्यमलिनं किंजल्कं लक्ष्मलां छनं
 निर्वाधमंधमपंकमलीमसं मपित्यजेत् ॥ ५१ ॥ ^{११}जनोदाहरणकी
 र्त्तिसाधुवादयशोविदुः ॥ ^{१२}वर्णगुणावलिरव्यातिमवधानतुसाह
 समम् ॥ ५२ ॥ ^{१३}प्रेष्यदेशनिदेशां ज्ञानियोगः शासनं तथा ॥ सन्देशः
 प्रिययावार्ताप्रवृत्तिः किम्बदंत्यपि ॥ ५३ ॥ ^{१४}कठोरकठिनं स्तब्धं कर्क
 शं परुषं दृढम् ॥ ^{१५}अश्लीलकादलफल्गुका मलमृदुपेशलम् ॥
 ५४ ॥ ^{१६}प्रत्यग्रसास्त्रतनव्यनवनूतनमग्रिमम् ॥ ^{१७}पुराणजरठजी
 र्णप्राकृतसुचिरतनम् ॥ ५५ ॥ ^{१८}भोरहोषिचामन्त्रैकश्चित्किञ्चन
 संशये ॥ ^{१९}द्राक्षणेः द्वायसपदिनिषेधमनखल्वलम् ॥ ५६ ॥ ^{२०}उच्चै
 रुच्चावचैतुङ्मुच्चमुन्नतमुच्छ्रितम् ॥ ^{२१}नीचन्यगातनकुञ्जनीचै
 र्दस्त्वनयेत्परम् ॥ ५७ ॥ ^{२२}अमासहसमंसाकसादसन्नसजूः समाः
 ॥ ^{२३}सर्वदासतंतनित्यं शश्वदात्यंतिकंसदा ॥ ५८ ॥ ^{२४}शृंगीदृतिद्विर्ना
 यद्वरिस्तिर्यचशृमिणः ॥ ^{२५}गोश्रुतुष्यात्पशुस्तत्रमहिषीनामदेहिका ॥ ५९

विश्वस्तवत्प्रवृत्तवत्सुगौराज

महामहोपाध्यायकारकृतकाव्यसंग्रहः

वियोगस्य

३४ ॥ स्नेहस्य

३५ ॥ स्व

वियोगमदनावस्थाविरहपलकविदुः॥ प्रेमाभिलाषमालम्बरा
 गः स्नेहममृतः परमः॥ ६० ॥ संहितः संहितयुक्तसंयुक्तसंभृतयुतं
 ॥ संस्कृतं समवेतं च प्रादुरन्वीतमन्वितम्॥ ६१ ॥ वत्सः ॥ ध्यास
 रणिः पन्थामार्गप्रचरसञ्चरौ॥ त्रिमार्गकानामगङ्गाधोषागो
 मण्डलप्रजेः॥ ६२ ॥ कृती नदीसोनिष्मातः कुशलो निपुणः पटुः
 ॥ स्तणः प्रवीणः प्रागल्भ्यं केविदश्च विशारदः॥ ६३ ॥ विदग्धश्चतु
 रोद्धूर्तश्चादुक्तितवः शठः॥ कापि नागरिको ज्ञेयो गोत्रसंज्ञ
 कनामैतत्॥ ६४ ॥ सुगंधो मूढो जडो जेडो मूको मूर्खश्च कद्वदः॥
 स देवानां प्रियो प्राज्ञो मन्दो धीनामवर्जितः॥ ६५ ॥ षष्टिकः क
 लमशालित्रीहिः स्तवकरिस्तथा॥ वत्सः शकृत्करिर्जातः॥ ६६
 षट्दशनः स्मृतः॥ ६६ ॥ शोण्डिरागवितः स्तब्धो मानी चादुर्दु
 हतः॥ उद्गीर्बुद्धो रोदु सौनी चश्चपिशुनो धमः॥ ६७ ॥ चौरैका
 गारिकस्तेन तस्करप्रतिरोधका॥ निशाचरो गूढचरो हेरिकः प्र
 णिधीश्चरः॥ ६८ ॥ प्रस्तरौ पलयापाणदृषद्धातुशिलाघनौ॥
 तत्र जातमयो लोहशतकुम्भं नयेत्यरम्॥ ६९ ॥ साधार्थो त्यर्थम
 त्यंतनितांतसुष्टु वैभुशम्॥ स्फुटसाधुस्वलुस्पष्टं विशदं पुष्कला
 मलम्॥ ७० ॥ चित्राः श्रेण्याद्भुतं चोद्यं विस्मयः कौतुकोप्यहो॥
 अभियोगोद्यमोद्यो गा उत्साहो विक्रमो मतः॥ ७१ ॥ क्षामं शान्तं
 रुशक्षीणं हीनं जीर्णं पुरातनम्॥ शीर्णं विसानन्यूनं च धेयम्
 शोष्यं च पोष्यम्॥ ७२ ॥ रहोनुरहस्योपांशुरहस्यं चाभिनतिकः
 ॥ कीनाशः रूपणोलुब्धो मुग्धो दीनो भिलाषुकः॥ ७३ ॥ क्षिप्रः
 शुभदः स्वरं शीघ्रं सहसा द्युतिरित्युतम्॥ दूरे जवः स्पृहोरं होरयो
 वेगस्तरोलुपुः॥ ७४ ॥ पोशनीतः सितो बद्धस्सन्धानी तो नि यन्त्रि
 तः॥ नियामितः शृङ्खलितो निबद्धः पाशितोरिपुः॥ ७५ ॥ का
 न्तं च कमनं कप्रकमनीयं मनोहरम्॥ अभिरामं रमणीयं रम्यं
 शोभं च सुंदरं॥ ७६ ॥ चारुश्लक्ष्णं च रुचिरं प्रशस्तं हृद्यवन्धुरम्॥

सप्तमः

दर्शनीयमनोत्तंचचित्तपर्यायहारिच॥७७॥ अवश्यायस्तथा
 रश्मिप्रालेयंतुहिनं हिमम्॥ नीहारं तत्करं विद्धि मृगां कं रोहिणी
 पतिम्॥७८॥ पुनागं सन्नरं प्रादुस्तिलकंच विशेषकम्॥ ल
 लाटिकाललां मापि पूर्णवा दंतथाट्टम्॥७९॥ अञ्जनं कज्जलं
 नागं गजं पादलमारुणं॥ शालं परिधिं वृक्षं च कुल्यो स्त्री सारिणी
 विदुः॥८०॥ चारो वसपः प्रणधिर्निगूढपुरुषश्चरः॥ तद्वानुक्तः
 सहस्राक्षः सत्याथे स्तनृतामृतम्॥८१॥ अत्यन्ताय चिरायैति
 प्रहं कस्माद्दलादिति॥ प्रयेणेति कुतश्चेति विभक्तिप्रतिरूपकं
 ॥८२॥ रश्मिास्त्री कदली चिन्हं मोचासारतरुश्च सा॥ कीचको
 ध्वनिमहेणुस्तालो गेयक्रमोद्भवः॥८३॥ पुष्करं मुरजं पद्मं ह
 स्तिहं स्तीग्रनायकम्॥ निस्तलं वेत्तुलं वृत्तस्थपुटं विषमोन्नतं
 ॥८४॥ दीर्घं प्रांशुं विशालं च बहुलं पृथुलं पृथु॥ उल्लवणदारुणं
 तिग्मं घोरं तीव्रं मुत्कटम्॥८५॥ शीतं कतिमिरं याप्यं मन्दं
 विद्धि विलंबितम्॥ सौहार्दं सौहृदं दृढं सौहृतं सख्यं सौरभं॥
 ८६॥ मैत्री मैत्रेयिकां जय्यं सहाय्यं संगतं मतम्॥ स्वभावः प्रह
 तिः शीलं निसर्गो विश्वसो निजः॥८७॥ योगो गुणनिकाः भ्या
 सः स्यादभीष्टं पुनर्मुहुः॥ भृषालीकं मुधामोघं वितथं विपलं
 वृथा॥८८॥ विधुरं न्यसनं कष्टं कृच्छ्रं गदने मुदुरेत॥ समस्तं
 सकलं सर्वं कृत्स्नं विश्वं तथा॥ खिलम्॥८९॥ शीकलं विकलं खं
 दं शलं कलं शंकलं वै॥ वैमकोशं कलहं परिवादं कलं नयेत्
 ॥९०॥ शोणितं लोहितं रक्तं रुधिरं क्षतजाः सजम्॥ स तताना
 रताः जखाः न्वहं कन्यापतिवरो॥९१॥ उद्दहः परिणयनं वि
 वाहश्च विवेशनम्॥ शुभिरं विवरं न्यच्छिद्रं गतं च गच्छरम्॥
 ॥९२॥ श्वभ्ररस्यं च पातालं नरकं पात्यं मेघसः॥ अद्भ्रभूरि
 भूयिष्ठं वहिष्ठं बहुलं बहु॥९३॥ प्रचुरं नैकमीनं त्यं प्राज्यं प्रभू
 तपुष्कलं॥ भावो भवश्च संसारः संसरणं च संसृतिः॥९४॥

बुद्धि

श्रवणादिप्रधानस्य

तत्त्वज्ञश्चतुरो^रधीर^{स्त्व}जैज्जन^रमाजव^{रा}जवी॥ ऊर्जस्व^{प्राकाशकस्य}यूर्जस्वी
 तरस्वी^रतेजस्वी^{रा}चमनस्य^{रा}पि॥ १५॥ भास्करो^{रा}भासुर^{रा}ः शूरः^{रा}प्रवी
 णः^{रा}सुभटो^{रा}मते^{रा}॥ उररी^{रा}कृतम^{रा}प्युरी^{रा}कृतम^{रा}ङ्गी^{रा}कृतत^{रा}तथा॥ १६॥
 अङ्गी^{रा}कारो^{रा}भ्युपगमः^{रा}सत्ये^{रा}कारः^{रा}पणार्पणम्॥ तनुत्रवर्मा^{रा}
 कवच^{रा}मावृत्तिर्वाणवारणम्॥ १७॥ कूर्प्या^{रा}संक^{रा}चुक^{रा}छत्रमा^{रा}तपत्रा^{रा}
 ष्मवारणम्॥ केशशिरोरुहं^{रा}वालकचं^{रा}चिकुरं^{रा}मीहयेत्॥ १८॥
 चूडोपाशच^{रा}धम्मिल्लकवरी^{रा}केशबंधनम्॥ क्षेमं^{रा}कल्याणं^{रा}मे
 भयं^{रा}श्रेयो^{रा}भद्रं^{रा}चमंगलम्॥ १९॥ भावुक^{रा}भविकं^{रा}भयं^{रा}कुशलं^{रा}क्षे
 मं^{रा}मास्त्रियाम्॥ १००॥ वक्ता^{रा}वाचस्पति^{रा}र्यत्र^{रा}श्रोता^{रा}शकस्तथा
 पितौ॥ शब्दपारायणस्यान्तं^{रा}नगतौ^{रा}तत्र^{रा}केवयम्॥ १॥ तथापि
 किचित्कस्मै^{रा}चित्प्रतिबो^{रा}धाय^{रा}सूचितम्॥ बोधयेत्किं^{रा}यदुक्तिं
 मार्गज्ञं^{रा}सहया^{रा}तिकिम्॥ २॥ प्रमाणमकलकस्य^{रा}पूज्यपादस्य
 लक्षणम्॥ हिस्सन्धानं^{रा}कवेः^{रा}काव्यरत्नत्रयमपश्चिमं॥ ३॥
 कवेर्धनंजयस्येयसत्कवीनां^{रा}शिरोमणे^{रा}॥ प्रमाणं^{रा}नाममालेति
 श्लोकानां^{रा}चशतहयम्॥ ४॥ ब्रह्माणं^{रा}समुपेत्य^{रा}वेदनिनद्व्या
 जातुपाराचलस्थानस्था^{रा}वरमीश्वर^{रा}सुरनदीव्याजा^{रा}त्तथाके
 शवम्॥ अप्यभोनिधिशायिनं^{रा}जलनिधिध्वाना^{रा}पदेशदहो
 शृत्कुर्वन्ति^{रा}धनंजयस्य^{रा}चमिया^{रा}शब्दाः^{रा}समुत्तीहिताः॥ १०५॥

॥ इति श्री धनंजयकृतौ निघण्टुः समाप्तः ॥

श्रीगणेशायनमः॥ पाशांकुशप्रभृतिभूषणभूषितांगीसर्वांगर
म्परमणीयविचित्रवेष्टां॥ ब्रह्मादिसेवितपदांकमनीयस्त्वांदुर्गा
भजामिसततं त्रिपुरारिसेव्यां॥ १॥ शब्दाब्जद्विधा लोके संति य
द्यपि विस्तरात्॥ तथापि केचिद्द्वयं तेष्टात्राभावत्कहेतवे॥ २॥
जातिशब्दाः क्रियाशब्दा गुणशब्दास्तथापरे॥ संज्ञाभेदाभवंत्य
त्रसंज्ञेपादुच्यते विधिः॥ ३॥ गौरश्वः पुरुषो हस्ती शकुनि ब्राह्मण
स्त्विति॥ यधतैधयतेशेतेभवतीत्येवमादयः॥ ४॥ रक्तः श्वेतो
बुद्धः कृष्णः एतद्विद्यकपित्यवत॥ पुंसिकेचित्त्रयामन्येकी
वैकेचिदुदीरिताः॥ ५॥ स्तनकेशवतीस्त्रीस्याल्लोमशः पुरुषः स्मृ
तः॥ अनयो रंतरं यच्च तद्वै प्रोक्तं न पुंसकं॥ ६॥ दृष्ट्वा जैमिनीकोश
सूत्ररचनां कात्यायनीयं मतं व्यासीयं कविशंकरप्रभृतिभिर्य
ज्ञापितं निश्चयात्॥ यच्चानंदकविप्रवीरचितं बह्वचयदृढिना
यद्वात्स्यायनशाश्वतादिकथितं कुर्वेऽभिधानाद्भुतं॥ ७॥ माकुर्व
तु भयं करालकलितः प्रायः श्रुतेर्नाशनात्सर्वभ्रातृजनादनेकक
विता हीनप्रगल्भाश्चयात्॥ उद्धारं भवतां विधाय हृदये भो भ्रात
रोयं मया कर्तव्यः परमोद्यमः अमविधेः शब्दात्कुतः स्मिदथा॥ ८
किंपद्यभाररचनाभिरनेकवारं किं वल्लानैः किमिह दर्पपरीतवा
क्यैः॥ यल्लभ्यते किल समाधिविधेर्विधानात्किंतत्र विस्तरविवे
चनवाग्भिरर्थः॥ ९॥ कोवेदशब्दजलधेरखिलस्य पारंसारं विधा
य विधिना मनसो विचारात्॥ शंबूकमर्कटद्रुवादिभिरेव संगः
प्रायो भवेदिह न रत्नमिलिः कदापि॥ १०॥ यावान्कश्चिन्नोतः शब्दो
न न पुंसके द्विवोद्व्यः॥ वर्जहि पुत्रमंत्रश्चित्रानेवं ग रित्रं च॥ ११॥
यावानिति समुच्चयोरुच्चस्त्रोतः शब्दः स न पुंसके वोद्व्यः॥
पुत्रमंत्रश्चित्रशब्दान्वर्जयित्वेत्यर्थः यथा॥ सूत्रं शस्त्रं शास्त्रं
मित्रं पत्रं पवित्रं च॥ गात्रं पोत्रं पात्रं दात्रं सत्रं परित्रं चेत्यादि॥ अ
यं पुत्रः सुतः अयं मंत्रो होमवाच्यो वेदश्च हि शब्दो नुक्त समु

चयार्थः॥तेनछत्रछात्रविष्णुमित्रादीनांपुंस्त्वप्राप्तेःसिद्धिः॥अयं
 छत्रोनर्तकः॥आतपवारणवाचकस्यछत्रशब्दस्यनपुंसकतैव॥
 इदंछत्रंवर्षातपवारणं॥अयंछत्रोऽध्येताअयंविष्णुमित्रःकश्चि
 त्सुखः॥यात्रामात्राभस्त्रादंष्ट्राविद्यातित्रियांवरत्राच॥इदूदंतंय
 चैकाचूशरद्वरदृषत्वारुषश्चैव॥१२॥यात्रामात्रादिकान्शब्दा
 न्स्त्रियांस्त्रीलिङ्गेविद्याज्जानीयादित्यर्थः॥इयंयात्रातीर्थादि
 गमनं॥इयंमात्राऽक्षरावयवस्तोकंच॥इयंभस्त्रालोहधमनी॥
 इयदंष्ट्रादशनविशेषः॥इयवरत्रात्रिगुणीकृतारज्जु॥वरत्रादी
 नामपित्रांतत्वान्नपुंसकत्वप्राप्तेः॥ब्रूमः॥त्रप्रत्ययाभावात्तद्यवच्छ
 भावादिति॥भावांतत्रच॥भाववाचकाद्भातोस्त्रप्रत्ययःस्यात्॥
 इच्चउच्चइदूतौतावंतेयस्यतदिदंशब्दरूपमीदूदंतंअंतःशब्दः
 प्रत्येकमभिसंबध्यते॥इदूतेश्चयमाणपदंप्रत्येकमभिसंबध्य
 तेदस्युक्तत्वात्॥एकोचूयस्यतत्सकाचूयकस्वरमित्यर्थः॥इ
 दूदंतंयचैकाचूस्त्रियांतच्छब्दरूपंभवति॥इयंस्त्रीयोवित्॥इ
 यश्रीर्देवताविशेषःप्रभुशक्तिश्च॥इयभूरक्ष्योरूपरिरेखा॥एका
 नितिकिं॥सेनानी॥ग्रामणी॥शरदादयोपिस्त्रियां॥इयंशरत
 त्रुविशेष॥इयंदरतृतीयास्थानं॥इयंदृषत्तशिला॥इयंप्रा
 रुदजलधरसमयः॥चकार॥समुच्चयार्थः॥एवकारोवधारणे॥स्त्रू
 णोर्णस्त्रीयोगेस्तोगृहशशपूर्वकपोर्नपुंसकता॥सर्वस्यासिनामो
 जलनामश्चैवमुक्त्वाय॥१३॥स्त्रूणांणदिति॥स्त्रूणांचोर्णांचस्त्रूणा
 णस्त्रीयोगेस्तःस्त्रीलिङ्गेभवतइत्यर्थः॥इयंस्त्रूणाकाष्ठमपीद्विकर्ण
 का॥इयमूर्णामेषलोमा॥तयोरेवस्त्रूणांर्णयोर्थथासंख्यगृहशश
 पूर्वकपोर्नपुंसकत्वं॥इदगृहस्त्रूणां॥इदंशशोर्णगृहशशपूर्वक
 योरितिकि॥इदमाभूतइयंशालास्त्रूणा॥इयमेषोर्णा॥सर्वशब्देनि
 विशेषवाची॥सर्वमसिनामजलनामचनपुंसकेभवति॥असिना
 मतावत॥इदमसिलोचनं॥नेत्रंनयनचक्षुर्दृगंबकमीक्षणादि॥

जलपर्यायद्वन्द्वं जलं तोषं सलिलमंबुनीरं वार्वारिकाननमुदकं वन
मित्येवमादि॥ जलशब्दत्वादपृशब्दस्यापि न पुंसकत्वं प्राप्नोतीत्या
हमुत्क्वापः अपृशब्दवर्जयित्वेत्यर्थः॥ अस्य हि रूपाधिकारात् स्त्री
त्वं॥ इमाभापः बहुवचनांतः सदैव॥ जलकुसुमनामसर्वे न पुंसके
स्यात्पद्यस्तु विभाषया॥ अभ्रादृतेंबुदारव्याहिकेशनखदंतसंज्ञा
श्च॥ १४॥ जलकुसुमनामसर्वे निर्विशेषं न पुंसकलिंगं भवति तद्यथा
॥ दूदं कमलं पंकजं कोकनदं कल्हारं कुशेशमिति त्यादि॥ जलकुस्त
महारेण न पुंसकत्वे प्राप्ते यद्यस्य विभाषा क्रियते॥ दूदं पद्यं॥ अयं प
द्यद्वय इति उक्तं च॥ वसंते शीतभीतेन कोकिलेन वने रुतं॥ अंतर्जल
गताः पद्माः श्रोतुकामाद्बोद्धिताः॥ ऋतेशब्दो वर्जनार्थे वर्तते
॥ अत्र शब्दमेकं वर्जयित्वा अंबुदामेघास्तेषामारव्या संज्ञा पर्याया
द्वयार्थः तैंबुदारव्याः शब्दाः पुंसि भवंति तद्यथा॥ इमे अंबुदामेघा
पयोधरा धनजीमूता जलधरा बलाहकाः कंधरादित्येवमादयः॥ इ
मे केशाः॥ इमे दंताः॥ इमे नखाः॥ कंठस्तनवाद्दूनां संज्ञाः पुंसि स्त्रि
यां भवेद्ग्रीवा॥ शुललाटां शोदरजत्रूणि न पुंसकानि स्युः॥ १५॥ कं
ठसंज्ञाः स्तनसंज्ञाः बाहुसंज्ञाश्च पुंसि भवंति॥ अयं कंठः॥ गलद
त्यादिः॥ स्तनसंज्ञाश्च॥ अयं स्तनः कुचः पयोधर इत्यादिः॥ बाहु
संज्ञाश्च भुजस्तरणः धरणः चालन इत्यादिः॥ कंठसंज्ञकत्वाद्ग्रीवा
शब्दस्यापि पुंसि प्रयोगः प्राप्नोतीत्याह॥ स्त्रियां भवेद्ग्रीवा॥ ग्रीवाश
ब्दस्य स्त्रीलिंगता भवति॥ दूयं ग्रीवाशिरोधरा कंधरादित्येवमादयः
॥ पृष्ठादयः शब्दान पुंसके स्युः॥ तद्यथा॥ दूदं पृष्ठं पार्श्वं पोर्यष्टिः दू
दं ललाटे भ्रुवोरुपरि स्थानं॥ दूदं मंशस्तनयोरुपरि स्थानं॥ दूदमुद
रं जठरः॥ दूदं जत्रुस्कंधसंबन्धिः॥ इत्येवमादयः॥ ऊर्मिध्वन्यं जल
यः पुंस्योष्ठकपोलगुल्फसंज्ञाश्च॥ यत्रैरच्चक्रदोरश्च स्याद्दुहलमंध
कारश्च॥ १६॥ ऊर्मिश्च ध्वनिश्च अंजलिश्च ऊर्मिध्वन्यं जलयः॥
एतेशब्दाः पुंसि भवंति॥ अयमुर्मिस्तरंगः॥ अयं ध्वनिः शब्दः अ

यमंजलिः करपुट-ओष्ठकपोलगुल्फसंज्ञाश्च संज्ञाशब्दः प्रत्येक-
मभिसंबध्यते ओष्ठश्च कपोलश्च गुल्फश्च ओष्ठकपोलगुल्फ-
॥ एतेषां संज्ञाः पर्यायास्तेषु सिभवन्ति ॥ अयमोष्ठः अधस्तं तल्ल-
दः अयंकपोलः गंडु इत्येवमादयः ॥ अयंगुल्फः पादग्रंथिः घुठ-
घुठ इत्येवमादयः घञ्च सरच्चक्रदोरश्च पदरुजं वेगस्पृशो घञि-
त्येवमादिना प्रकरणे घञो विहित इति ॥ येन विधिस्तदंतस्येति घ-
ञ्प्रत्ययान्ताः शब्दाः पुंसि भवन्ति ॥ तद्यथा ॥ पादः रोगः वेगः स्पृश-
पाकः त्यागः योगः प्रसादः भेदः छेदः दाहः दोषः प्रकारविकार इ-
त्येवमादयः ॥ एरजिति ॥ एरज्जुर्द्वर्णांतादच् प्रत्ययः स्यात् ॥
अयंजयः नयः तथा क्रदोरप् ॥ क्रवर्णांतादुवर्णांताच्च धातोरप्
प्रत्ययः स्यात् ॥ तत्र क्रवर्णांतात् ॥ अयंकरः ॥ वरः ॥ भरः ॥ शरः
नरः ॥ इत्येवमादयः उवर्णांतात् ॥ अयंलवः ॥ पवः ॥ भवः इत्येव-
मादयः ॥ घञं तादंधकारशब्दस्यापि नित्यं पुंस्त्वस्यादित्याह ॥
बहुलमंधकारश्च ॥ अंधकारो बहुलं पुंलिंगे भवति ॥ विभाषा भ-
वतीत्यर्थः ॥ इदं अंधकारः ॥ अयं अंधकारः ॥ तथा चोक्तं ॥ नेहा ग-
मोस्ति शलभस्य नमारुतस्य स्नेहस्योपि न भवेत्प्रथमे प्रदोषे
अव्यक्तवस्तु पुरुषप्रतिबोधितेन पारावतेन पतताकृतमंधका-
रं ॥ प्राण्यगमिदंतं वस्ति कुक्षिपाणीत्विमुच्यते स्त्री ॥ जंघाशि-
रास्तुषानासिकाचूडावसाचैव ॥ १७ ॥ प्राणो नाम वायुः सोऽस्यास्ति
ति प्राणी तस्यांगं प्राण्य गंडकारः अंत्येयस्य तदिदंतं ॥ तत्तत्तं स्त्री-
लिंगं भवति ॥ तद्यथा द्यंपंकटिः श्रोणिः अंगुलिः यंक्तिरित्यादिव-
स्ति कुक्षिपाणीनामपीदं तत्वाच्च स्त्रीत्वे प्राप्ते बाधः क्रियते ॥ ए-
तान्विमुच्य वर्जयित्वेत्यर्थः ॥ पुंसीत्यधिकारात्तेषां पुंस्त्वमेव भव-
ति ॥ अयं वस्तिः नाभेरधः ॥ अयं कुक्षिरुदरस्थानं ॥ अयं पाणि-
हस्त इति ॥ जंघादयः शब्दाः स्त्रियां भवन्ति ॥ द्यंजंघाजानुनोर-
धस्तात् ॥ पादस्पौ परिस्थानं ॥ द्यंशिरादेरुधारिणी ॥ द्यंस्तुषा

पुत्रवधूः॥दयं नासिकागंधहारिणी॥दयंचूडाशिखा॥दयंवसा
 शोणितविकारः॥स्नेहश्च॥स्नक्लुकृष्णकृत्वगवाग्योषितो
 हिविद्यास्त्रियाद्युनावौच॥दीधितिमेकामुत्कारश्म्यभिधानं
 तुपुंस्येव॥१८॥स्त्रगादयःशब्दाःस्त्रियांभवति॥तद्यथा॥दयंस्त्र
 कुमाला॥दयंस्त्रुकूपदोपकरणभांडं॥दयंस्त्रिकृकटिप्रदेशः
 ॥दयंस्त्रकृचहिश्चर्म॥दयंवाक्वाणीदयंयोषितबाला॥द्यौश्च
 नौश्चद्युनावौचस्त्रियांभवतःदयंयोःस्वर्गः॥दयंनौ॥जलतरणि
 ॥दिशब्दःपादपूरणेदीधितिमेकांवर्जयित्वा रश्मिवाचकाःशब्द
 पर्यायाश्चयेतेपुंसिभवति॥तद्यथादुमेरश्मयःप्रग्रहाःकिरणाः
 अंशवःपादाःमयूखाः॥अभीषवः॥गभस्तयः॥घृणयइत्येव
 मादयः॥दीधितिशब्दःस्त्र्यधिकारात्स्त्रियांभवति॥दयंदी
 धितिः॥तुशब्दःपादपूरणे॥मूर्द्धोक्षतक्षमज्जश्लेषात्माश्म
 पूवपूषराजभीरहितं॥सर्वेद्यच्चानांतनपुंसकंपुंसिवाभवेद्
 ह्या॥१९॥मूर्द्धनउक्षनतक्षनमज्जनश्लेषनआत्मनअश्म
 नयुवनपूषनइत्येतैःशब्दैरहितंनजितंयदन्यत्तद्यच्चंदि
 श्वरंचनांतप्रातिपदिकंतत्सर्वंनपुंसकंभवति॥यथादुदंच
 र्मवर्मशर्मभस्मसद्यलोमइत्येवमादयः॥मूर्द्धादयोपिनांत
 त्वातुद्यच्चानांतस्तेषामपिनपुंसकताप्राप्नोति॥तदर्थमिति
 प्रतिषेधःकृतःमूर्द्धोक्षतक्षेत्यादिपुंलिंगाधिकारात्पुंसिभ
 वति॥यथाअयंमूर्द्धाशिरः॥उक्षावृषभः॥मज्जासारः॥तक्षा
 बर्द्धकिःश्लेषाधातुविकारः॥आत्माशरीरस्थः॥अश्मानी
 लः॥युवातरुणः॥पूषादित्यःपुंसिवाभवेद्ब्रह्मेति॥द्यच्चैत्वा
 न्नांतत्वाच्चब्रह्मशब्दस्यनपुंसकत्वेप्राप्तेपुंस्त्वंवाविधीयते
 ब्रह्मशब्दोवानपुंसकलिंगोभवति॥दुदंब्रह्मावेदाध्ययन
 मीश्वरश्च॥अयंब्रह्माप्रजापतिः॥यद्येवंयतद्यच्चंनानंतन
 पुंसकं॥एवंसतिराजनशब्दस्यापिनपुंसकतास्यात्पुंस्यं

तर्भावोद्गम्यः॥१९॥ त्रुटिसीमसंध्यारात्रयःस्त्रियांधूलिवेणि
 स्वार्यश्व॥ पुंसिनिशीथोज्योत्स्नादयाशलाकास्त्रियांनित्यं॥२०
 एतेशब्दाःस्त्रियांभवन्तिइयंनुटिःस्वल्यः॥इयंसीमाग्राममर्या
 दा॥इयंसंध्यादिनावसानं॥इयंरात्रिःशर्वरीइयंधूलिःपांसुः॥इ
 यंवेणीकेशरचना॥इयंखारीपरिमाणविशेषःनिशीथशब्दःपुं
 सिभवति॥अयनिशीथोर्ध्वरात्रः॥ज्योत्स्नादयाशलाकाःस्त्रियां
 भवन्ति॥इयंज्योत्स्नाचंद्रप्रभा॥इयंदयाकरुणाइयशलाकालो
 हधमनी॥नित्यग्रहणंविभाषानिष्टत्यर्थः॥पुंयोगेकर्णहनूनपुं
 सकेशमश्रुजानुगुदशब्दाःएकाभिधानतास्यादस्त्राश्रुणोर्नित्यं॥
 ॥२१॥पुंसोयोगःपुंयोगःतस्मिन्कर्णहनूभवतः॥यथाअयंकर्णःश्रे
 ष्ठकृतीपुत्रश्चक्षुकपोलप्रदेशः॥शमश्रुजानुगुदशब्दाःनपुंसकेभवं
 ति॥इदंशमश्रुमुखैकदेशरोमराजिःइदंजानुजंघामध्यस्थानं॥
 इदंगुदमपानं॥अभिधीयतेऽनेनेत्यभिधानंएकंचतदभिधानं
 चतस्रस्त्रभावःएकाभिधानतास्यात्भवेदित्यर्थः॥अस्त्राश्रुणो
 र्नित्यनपुंसकताभवति॥इदमस्त्रं॥इदमश्रु॥नयनजलमिति॥
 एकएवार्थःनित्यवचनंपूर्ववत्॥२२॥घुसकिरुपसर्गपूर्वःपुंस्व
 न्योपपदेवेषुपूर्वःस्त्री॥येभ्योनज्रतान्युस्युक्तान्याञ्चाविनावि
 द्वि॥२३॥घुद्विति॥दाधाघ्वदावितिषणांधातूनांघुसंज्ञाविहिता
 ॥सहकिनावर्त्ततद्वतिसकिःउपसर्गघोःकिरित्यादिनाचिहितःकि
 प्रत्ययोगृह्यतेउपसर्गाग्रादयः॥उपसर्गाःक्रियायोगद्विति॥उप
 सर्गःपूर्वोयस्यसएवपुंलिंगोभवति॥यथाअयमादिनिधिः॥प्रति
 धिःआधिःसन्निधिः॥इत्येवमादयः॥अन्योपपदकर्मण्यधि
 करणेचेतिकिप्रत्ययः॥अयमंभोधिः॥जलधिःउदधिःतोयधिः
 शरीधिःइत्येवमादयः॥इषुशब्दोपपदेवास्त्री॥इयमिषुधिः॥
 अयमिषुधिः॥नूणीरंयेभ्योधातुभ्योनज्रप्रत्ययः॥तान्युस्युक्ता
 न्विद्विजानीहि॥यांचशब्दवर्ज्जयित्वा॥यज याच यत यिष्ठ

प्रच्छ॥ रसोनडिति न दुप्रत्ययः॥ अयं यज्ञः॥ यत्नः॥ विष्णुः॥ प्र
 ष्ठाः॥ रस्यः॥ एवं तर्हि यांच शब्दस्यापि न डंतत्वात् न पुंस्त्वं स्यात्
 ॥ इत्यत आह॥ यांचां विनेति॥ स्त्र्यधिकारात् स्त्री यांचार्थना॥ २२
 तनुकायशरीराणि स्त्री पुनपुंसकेषु जानीहि॥ दधिसक्थ्य
 स्त्री निस्पुर्नपुंसके स्त्री तु कक्षा स्यात्॥ २३॥ एतान् शब्दान् यथा
 संख्यं स्त्री पुनपुंसकेषु विद्धि॥ इयंतनुः॥ अयं कायः॥ इदं शरीरं
 ॥ दधिसक्थ्यस्थि शब्दान् पुंसके स्युः॥ यथा इदं दधि॥ क्षीरविका
 रः॥ इदं सक्थ्य उर्वोर्मध्यं॥ इदमस्थि कीकसं॥ कक्षा शब्दः स्त्रियां
 भवेत् यथा इयं कक्षा बाहुमूलं॥ अन्यच्च॥ जघनाभरणे स्त्रीणां
 करीणां मध्यबन्धने॥ अथ स्त्र्यासु च हर्म्याणां नित्यं कक्षाव्यव
 स्थिता॥ २३॥ सुमनोऽसुरो विरहितमद्यक्षमसंतं तु पुंसि स्यात्॥
 द्यक्षं पुनर्नपुंसकप्रकृतादन्यत्र वै जरसः॥ २४॥ सुमनसु असुरसु
 दूत्येताभ्यां विरहितमुद्भितमित्यर्थः॥ असु अंतै यस्य तदिदमसं
 तं पुंसि भवेदित्यर्थः॥ अयमंगिराः चंद्रमाः स्थूलशिराः॥ पुस्तुरवाः
 ॥ उच्चैश्च वाः॥ दुर्वासाः॥ पृथुयशादत्यादयः॥ सुमनसो असुरसश्च
 स्त्र्यधिकारात् स्त्रियां प्रवृत्तिः॥ इमाः सुमनसः कुसुमानि॥ इमा अ
 सरसो देवस्त्रियः॥ द्यक्षमसंतं नपुंसकं भवति॥ इदमोजः तेजः
 वर्चः शिरः यशः छंदः श्रोतः चेतः पयः॥ तपः अंभः जरसु शब्दस्या
 पि नपुंसकता स्यादित्यत आहान्यत्र वै जरसः॥ नपुंसकात् प्रकृता
 च पुल्लिङ्गादन्यस्मिन् जरसु शब्दो भवति॥ स्त्रियां॥ इयं जरा रूढ
 भावः॥ २४॥ पुंसि सूरखुरबिंदुसु पायुमणि कीलके लिवलयः॥ नि
 पसंघोद्घोपघ्नौघविघ्नघर्मार्घवर्णाश्च॥ २५॥ एतेशब्दा पुंसि भवं
 ति॥ तद्यथा॥ अयं सूरः॥ नापितोपकरणः॥ अयं खुरः पशुपादः॥
 अयं बिंदुः विसर्जनीयावपवः॥ अन्यच्च॥ अयमिषु स स्यजातिः
 ॥ अयं पायुः अपानं॥ अयं मणिः॥ रत्नं कीलः शंकुः प्रहरणविशेषः
 ॥ अयं केलिः॥ हासः॥ अयं कलिः॥ कलहः॥ अयं बलिर्देव्यः॥ रा

जगृह्यदेवतोपहारौ च ॥ निघादयः शब्दाः पुंसि भवन्ति ॥ अयं निघः
 पर्वतः ॥ अयं संधः समूहः अयमुद्धः प्रशस्तः ॥ अयमुपघ्न आश्र
 यः ॥ पर्वतश्च ॥ अयमोघो नदीवेगः ॥ पुरुषारंभश्च ॥ विघ्नः कर्मनि
 घातः ॥ घर्मो निदाघः ॥ अर्घः पूजामूल्यविशेषः ॥ वर्णो हरितपीत
 दिः ॥ ब्राह्मणादिः ॥ अकारा दीनि चाक्षराणि ॥ २५ ॥ पणगुणगण
 कणशोणाः किणफणघुणशाणवाणचूर्णाश्च ॥ नित्यं हि पुंसि पं
 थावाघ्योष्माध्वानश्च विज्ञेयाः ॥ २६ ॥ पणादयः शब्दाः पुंसि भवन्ति
 ॥ अयं पणो विंशतिगंडुकः ॥ अयंगुणः संख्याख्यः सुक्लादिपाटला
 दिश्च अयंगणः संधात अयंकणः परमाणुः ॥ शोणो नदः किणो नि
 कषः फणो भुजंगफणः घुणः कीटविशेषः ॥ शाणः पाषाणविकारः ॥
 वाणः शरः असुरः घृष्टिका च ॥ अयंचूर्णः शकलः खंड इत्यर्थः ॥ अ
 यंपंथामार्गः ॥ अयंबाघ्योः श्रुः ॥ अयमूष्माघर्मः ॥ अयमध्वामार्गः
 नित्यग्रहणं विभाषा निवृत्त्यर्थः ॥ २६ ॥ ॥ नपुंसकेष्वभ्रतृणरणार्ण
 नि ॥ वीणातूणाघोणाघृणास्तु नियतं स्त्रियां विद्यात् ॥ २७ ॥ एते
 नपुंसकस्त्रिणो भवन्ति ॥ इदंश्च भ्रंगर्तः ॥ इदंतृणं गृह्णाद नद्रव्यवि
 शेषः रणं युद्धं ॥ ऋणमुद्धारः ॥ अधमर्णश्च एतान् शब्दान् स्त्रि
 यां नियतं निश्चितं विद्यात् ॥ इयं वीणा वाद्यविशेषः ॥ तूणा इष्ट
 धिः इयं घोणानासिका ॥ इयं घृणाद्या बुद्धिः ॥ तु शब्दः ॥ पादपूर
 णो ॥ २७ ॥ यदनांतमकर्त्तरि नन्मपुंसके विद्धानिः स्त्रिया मेव ॥ यो
 भावेऽणापौ तौ पुंस्फक्तौ मन्युमृत्यूच ॥ २८ ॥ अनअंते यस्य तदि
 दमनांतं अकर्त्तरि अनप्रत्ययांतं यत्प्रातिपदिकंतन्नपुंसके वि
 द्विजानीहि ॥ नपुंसकाद्भावेत्तद्व्यवर्त्तमाने ल्युट्तेति ल्युट् ॥ यु
 वोरनामित्यनादेशः वचनं ॥ भजनं भाजनं ॥ पाना आसनं प्रपा
 णं शासनं ॥ अधिकरणमित्यादि ॥ अकर्त्तरि ति किं ॥ नंद्यादिभ्यो
 ल्युट् ॥ नेदनः ॥ मरणः मदनः ॥ कुलनः ॥ शतनः ॥ दमनः ॥ संकर्ष
 ण ॥ मधुसूदनः जनार्दन इत्यादि ॥ अनिः स्त्रिया मेव ॥ एवका

रोवधारणार्थः आक्रोशेन ज्ञानिः । यथाद्यमंभोजनिः अकारणि
अहरणिः अस्वाहनिः ॥ अशरणिरित्येवमादिः ॥ अणचअप्रअ
पापौयौतौपुंस्युक्तौ ॥ णौअणचेत्यणप्रत्ययः । त्यागः । उपदेशः
उपसर्गः इत्यणप्रत्ययः ॥ निघः पर्वतः ॥ किंचान्यौमन्युमृत्यु
पुंसिभवतः ॥ अयंमन्युर्दयाशोकश्चमृत्फर्नाशः ॥ २३ ॥ पट
पुतकटघटचंटवाटजूटवटाहिपुंस्फक्ताः ॥ अवटखटपट्टकि
राटकीटाश्चकूटतटयोश्चनपुंसकता ॥ २४ ॥ एतेपटादयः श
ब्दाः पुंसिभवन्ति ॥ अयंपटः प्रावरणः ॥ पुटः पत्रस्य ॥ कटस्तृण
स्य ॥ कटोगजकुंभश्चघटः कलशः ॥ चंटः फलनिबंधनं ॥ वाटः मार्गः
जूटः केशबंधनं ॥ वटोवृक्षविशेषः ॥ अवटः कूपः ॥ खटः शिरसिप्रहा
रः ॥ पट्टः राजप्रसादः ॥ किराटोवणिकू ॥ कीटः कृमिः ॥ कूटतटशब्दौ
नपुंसकेभवतः ॥ इदंकूटद्रव्यस्थानं ॥ दूदंतटंनदीकूटं ॥ २५ ॥ घंटाज
टासरानांप्रथमाप्रकृतिर्चसाशिफानांचस्वर्नाम्नांपुंयोगस्त्रिविष्ट
पंस्यादुभयहीनं ॥ २६ ॥ एतेघंटादयः शब्दास्त्रियांभवन्ति ॥ प्रथमा
कृतिः स्त्रीलिंगमित्यर्थः ॥ इयंघंटावाद्यविशेषः ॥ इयंजटाकेशविन्या
सः ॥ इयंसटाकेशरः ॥ इयंवसामेदः ॥ इयंशिफाकंदः ॥ अयंस्वर्गः
नाकः ॥ अयंत्रिदिवः स्वर्गादिनामत्वात्पुंस्त्वंत्रिविष्टपस्यप्राप्नोती
त्यतआह ॥ त्रिविष्टपंस्यादुभयहीनं ॥ नस्त्रीनपुमानित्यर्थः ॥ इदं
त्रिविष्टपंस्वर्गः ॥ २७ ॥ संवत्सरगिरिमासार्णवर्तुदेवासुराभिधानानां
॥ नित्यंपुंयोगः स्याच्छरासिपेकारिनाम्नांच ॥ २८ ॥ अभिधानशब्दः
प्रत्येकमभिसंबध्यते ॥ संवत्सरगिरिमासाधिनांशब्दानांसंवत्सरपर्या
याणांच ॥ गिर्यादिपर्यायाणांच ॥ पुंयोगः स्यादित्यर्थः ॥ तद्यथा ॥ अ
यंसंवत्सरः हायनोब्दइत्यादि ॥ अयंगिरिः पर्वतः धरशैलइत्यादि ॥ मा
साभिधाधिनां ॥ अयंमासः ॥ द्विपक्षः ॥ मासविशेषोपिपुंसिअयंचैत्रः
वैशाखः ज्येष्ठः आषाढइत्यादि ॥ अर्णववाचिनांअयमर्णवः ॥ समु
द्रः सागरः पारावारः सरित्यतिरित्यादि ॥ अयमृतुः वसंतः ॥ ग्रीष्मः

देववाचिना॥ देवः सुरः॥ असुरवाचिना॥ असुरः दैत्यशराभिधा-
यिनाशरः कांडः॥ अयमसिः खड्गमंडलाग्रः॥ अयंपंकः कर्दमः
जंबालः॥ अयमरिः शत्रुवैरी॥ रिपुः॥ विपक्षदत्तादि॥ ३०॥ भाष्क-
लुकशरज्जिह्वाकाश्चनित्यं स्त्रीयामीषिकाच॥ विद्युद्दिग्भूम्यभि-
धानवल्लीसरितांचविज्ञेय॥ ३१॥ एतेशब्दाः नित्यं स्त्रियां भवति॥
द्वयभाः॥ दीप्तिः॥ कलुषामा॥ कशादनीरज्जुः कुशमयी॥ दृष्टका-
पकमृत्तिका॥ इषिकाजीरणशलाका॥ कण्टिकाच॥ विद्युदादीना-
मभिधानस्त्रियां भवति यथा द्वयं विद्युत्तडित्॥ चंचला॥ शतह-
दाक्षणाप्रभासौदामिनी॥ ऐरावतीत्यादि॥ दिगभिधानं॥ आशा॥
काष्ठाककुप॥ विदिगित्यादयः भूम्यभिधानं॥ द्वयं भूमिः॥ धरार-
सा॥ पृथ्वीसमाश्मादत्यादिः॥ बल्यभिधानं॥ द्वयं वल्ली॥ व्रतति-
प्रतानिनीदत्यादयः॥ सरित्त्रिभिधानं॥ द्वयं सरित्॥ नदीकुल्यास्त्र-
वंतीनिम्नगावटिनीत्यादयः॥ ३१॥ छायासुरानिशावालुकाः स्त्रि-
यां स्पृश्वमूकं येराश्च॥ आपत्संपद्विपत्तिपत्तमिहिप्रुषश्चैव॥
३२॥ छायादयः शब्दाः स्त्रियां स्पृश्वर्भवेयुरित्यर्थः॥ यथा छायाच-
क्षादेः प्रतिबिंबः॥ सुरामदिरानिशारात्रि॥ बालुकासिकताचमू-
सेना॥ कंथाप्रसिद्धा॥ दराजलभूमि॥ एतेशब्दाः स्त्रीलिङ्गे भव-
ति॥ यथा द्वयमापत्तन्यसना॥ सपदन॥ विपत्तदुःखं प्रतिपत्तिथि-
विशेषः॥ समित्काष्ठ॥ विप्रद्विदुः॥ ३३॥ कुशकूबरकुंजांकुरकु-
ठारकुदकुतुपाहिपुंस्फक्ता॥ कुलकूलकुकुमानितुनपुंसकान्ये-
वजानीयात्॥ ३३॥ एतेशब्दाः पुल्लिङ्गे उक्ताः॥ यथायंकुशः॥ दर्भ-
॥ अयंकूबरोरथस्कंधः॥ कुंजोगहनः॥ अकुरोबीजप्रदुर्भावः॥ कु-
ठारः परशुः॥ कुंदपुष्पजातिः कुतुपश्चमेषात्र॥ एतानि न पुंसका-
निजानीयात्॥ एवकारोवधारणे॥ दृढकुलंब्राह्मणानां॥ कुलं न-
दीतटं॥ कुंकुमकाश्मीरं॥ ३३॥ लोहसुखपर्णवनधनसंज्ञाश्च न-
पुसके प्रोक्ताः॥ शीराथेपुंस्पृक्तावटवीतूक्तास्त्रियामेव॥ ३४॥

संज्ञाशब्दः प्रत्येकमभिसंबध्यते ॥ लोहादिसंज्ञानपुंसकेभ्य
ति ॥ दृढलोहमायसं ॥ मुखं लपनंतुंडमाननमित्यादि ॥ दृढपर्णप
लाशमित्यादि ॥ वनं विपिनं काननमित्यादि ॥ दृढधनं द्रविणं वस्त्रि
त्येवमादि ॥ शीराथौ शब्दौ पुंसि भवतः ॥ अयं शीरोलंकारः ॥ अर्थ
द्रव्यं ॥ अटवीतूत्तास्त्रियामेव ॥ इयमटवीवनं ॥ ३५ ॥ राशिपलां
डुकमंडलुगडुतूलमुहूर्तपरशुशंकूनां ॥ दृढतिसीधुकंकटानां पुंसि
चगदितः प्रयोगो हि ॥ ३५ ॥ एषां प्रयोगः पुंसि गदितः कथितः ॥ रा
शिधन्यादीनां ॥ पलांडुर्लसुनजातिः ॥ कमंडलुः काष्ठमयं जल
पात्रं ॥ गडुः कुब्जं ॥ तूलः कार्पासादेः ॥ मुहूर्तो द्वादशात्मकः ॥ पर
शुर्वृक्षभेदी ॥ शंकुः चिह्नं किल ॥ दृढतिश्चर्म ॥ अयं सीधुः सुरा ॥ अ
यंकंकटो हस्तिकवचं ॥ ३५ ॥ शालामालादोलाबेलाफेलाशिला
तुलालीला ॥ सेनापालिबलिद्रुवागुराश्च स्त्रियामुदिताः ॥ ३६ ॥ एते
स्त्रीलिंगे उदिताः कथिताः ॥ इयं शालागृहविशेषः ॥ मालास्त्रकू ॥
दोलाक्रीडासाधनं ॥ बेलाकूलं समुद्रस्य ॥ फेलाभक्तोच्छिष्टं ॥ धा
नाश्च शिला अश्मा ॥ तुलापलशतानुमानं ॥ लीला अतिरसकोविद
श्च सेनाहस्यश्च पदातिसमुदायः ॥ पालिः पंक्तिप्रदेशः ॥ बलिः क
रः उपहारः ॥ दद्रुः कुष्ठविशेषः वागुरा मृगबंधनी रज्जुः ॥ ३६ ॥ पा
तालजालमलखलकपालशैवालशीलनालानि चीरचीवरवियं
ति च विहितृतीया प्रकृतिकानि ॥ ३७ ॥ एतेषां तृतीया प्रकृतिः तृती
या स्छानेन पुंसकस्य दृष्टत्वात् पातालादीनि तृतीया प्रकृतीनि वि
द्विजानीहि ॥ यथा दृढपातालं रसातलं जालं मत्स्यबंधनं गवाक्षश्च
॥ मलं ॥ पापं ॥ खलं मर्दनस्थानं व्रीहीणां कपालं मस्तकास्थि ॥ खंडं च
शैवालं जलसंभवं ॥ शीलं विनयनालं पद्मादीनां ॥ चीरं जीर्णवस्त्रं
॥ चीवरं भिक्षा प्रावरणं ॥ वियदाकाशं ॥ ३७ ॥ मुंडनितं बसपगुल्म
सान्वंकवंशपूगशंखरथाश्च पुंसि स्युः ॥ जघनां वरफलमूलांगा
नितुविमुच्य ॥ ३८ ॥ एतेशब्दाः पुंसि स्युः ॥ अयं मुंडो मुंडितशिरः ॥

नितेव पश्चाद्भागः स्त्रीकं दद्याः ॥ ह्रस्वशारवाभूलकोरुसः सपः ॥
गुल्मशारवापत्रप्रोवरणं सानुः पर्वतैकदेशः ॥ अंकश्चिन्दं ॥ वेशो
न्ययः ॥ पूगः क्रमुकः ॥ शरवः कंबुः रथः स्पंदनः ॥ नपुसकाधिकारात्
जघनादपोनपुंसकेऽस्युः दूदं जघनकदिप्रदेशः ॥ भंवरमाकाशव
रुचं च ॥ फलं वृक्षादीनां ॥ मूलं शिफा ॥ अंगं मवयव ॥ ३८ ॥ क्षीरोद
स्ति न्वनीतवर्षकुंडाडघृतभगगगनानि ॥ विद्यान्पुंसकान्यो
दनश्च पुंसि स्त्रियाज्याच ॥ ३९ ॥ एतानि नपुंसकानि स्युः ॥ यथाइ
दं क्षीरं दुग्धं ॥ इदमुदस्वित्तक्रविशेषः नवनीतं दधिविकारः ॥ व
र्षसंवत्सरः ॥ कुडंपेयादिपात्रं ॥ अंडं बीजादिप्रादुर्भावः ॥ घृतमा
ज्यं ॥ भंगं योनिः ॥ गगनमाकाशः ॥ ओदनस्तः ॥ पुंसि भवति ॥ अय
मोदनः ॥ भक्तं ॥ स्त्रियां ज्याचं ॥ धनुषो गुणः ॥ ४० ॥ विषसंज्ञा पुं
सि विषं तु नपुंसकस्यास्त्रियां तिथिर्वेत्ता ॥ अतिथिस्तपुंसिशकु
न्नीतशोणितानीतरप्रकृतौ ॥ ४१ ॥ विषसंज्ञाः पुंसि भवन्ति ॥ हाल
हलः ॥ कालकूटः ब्रह्मपुत्रः ॥ विषं नपुंसकं ॥ इदविषं सर्पशरीरजं
च ॥ तिथिशब्दो वा विभाषया स्त्रीलिङ्गे भवति पुंलिङ्गश्च ॥ यथाइयं
तिथिः ॥ अयं तिथिः अतिथिशब्दः पुंसि भवति ॥ अयं मतिथिरभ्य
गतः ॥ शंकुदित्यादीनीतरप्रकृतौ नपुंसके भवन्ति ॥ इदं शंकुत्पुरी
षां नीतं घृतं ॥ शोणितं रुधिरं ॥ ४२ ॥ मुक्तादिनाहनीदिवसनामा
नि पुंसि स्त्रियां त्विडुडुताराः पाणियुगः पुंस्फुक्तः स्त्रियां समाश्चै
व वर्षाश्च ॥ ४३ ॥ दिनाहनी मुक्ता अन्ये दिवसपर्यायाः पुंसि भवेति
अयं दिवसो जासरः घृत्नः सूर्यकरद्वयादिः ॥ दिनाहनी नपुंसके
भवतः इदं दिनमहः ॥ स्त्रियां त्विडुडुताराः त्विडादयः शब्दा स्त्रि
यां भवन्ति ॥ इयं त्विट्कांतिः ॥ इयमुडुर्नक्षत्राः ॥ इमास्ताराः नक्षत्रा
णि ॥ पाणियुगः पुंसि भवति ॥ अयं पाणियुगः ॥ पाणियुगग्रहणम
न्ययुगनिवृत्त्यर्थः ॥ ४४ ॥ भवति नपुंसकयोगः संरज्यं पूर्वस्य रात्रि
शब्दस्य ॥ ससमासस्य तु तस्यैव पुंसि योगं न जानीयात् ॥ ४५ ॥

संख्यापूर्वो यदि रात्रि शब्दस्तदानपुंसके चोद्धृत्यः॥ यथा द्दमेक
 रात्रं द्विरात्रं त्रिरात्रमित्येव गदयः॥ सहस्रमासेन वर्तत इति सस
 मासः ससमासस्य तुरान्निशब्दस्य पुंसि योगं विजानीयात्॥ य
 था पूर्वरात्रः अर्द्धरात्रः चर्षारात्रः॥ ४२॥ पुरमधुजगति विद्यान्त
 सके वास्त्रियां भवेदर्चिः॥ त्वतलौ न पुंसकस्त्रीविधा बहः पुंसि सं
 ख्यादिः॥ ४३॥ पुरादीनि न पुंसके विजानीयात्॥ इदं पुरं नगरं॥ म
 धुसौ द्रं॥ जगद्विश्वं अर्चिः शब्दः स्त्रियां भवति वा॥ इयमर्चिः॥ इ
 दमर्चिर्दीप्तिः त्वतलौ प्रत्ययौ यथा संख्यं न पुंसकस्त्रीविधौ द्रष्ट
 व्यौ॥ ब्राह्मणस्य भावो ब्राह्मणत्वं॥ ब्राह्मणता॥ एवमिदं शूद्रत्वं
 इयं शूद्रता॥ अहः शब्दः यदा संख्यादिः तदा पुल्लिङ्गो भवति अय
 मेकाहः द्वाहः त्र्यहः॥ संख्यादेरिति किं॥ पुन्याहं॥ प्रत्यहं॥ ४३॥
 रुत्वंताः पुंसि कशेरुदारुजतुवस्तु मस्तु भिस्त्यक्ताः॥ स्तुः सग्रंथि
 प्रच्छादसु सूच्यं जंतानां न पुंसकता॥ ४४॥ रुशब्दं तास्तु शब्दा
 तास्तु कशेरुदारुजतुवस्तु मस्तु भिस्त्यक्ता रहिताः॥ सग्रंथि प्रच्छा
 पुंसि भवेत्पुंरित्यर्थः॥ यथा यत्सरुः स्वङ्गमुष्टिः भरुर्मर्ता॥ मरुर्निर्ज
 लो देशः॥ चरुर्मन्त्रतप्तपाकः॥ शत्रुरिषुः तरुर्वृक्षः॥ मरुर्मृगः॥ मेरु
 र्बलद्वयादिः अयं केतु रूत्पातः॥ सेतुबंधः॥ हेतुकारणं॥ तंतु
 षट्प्रकृतिः॥ धातुः श्लेष्मादिः॥ कशेरुप्रभृतयो न पुंसके भवन्ति॥
 इदं कशेरुभूतं भवं॥ इदं दारुकाष्ठं॥ जतुलाक्षा॥ वस्तु वाक्य
 प्रबंधहेतुः॥ मस्तु दधिसंभवं॥ ग्रंथि प्रच्छेदं पुंसि भवतः॥ अयं
 ग्रंथिः॥ गोठिरिति प्रसिद्धः॥ प्रच्छः परिमाणं॥ इदं सतानां सुसंता
 नां च घ्यजंतानां च न पुंसकता स्यात्॥ इदं सर्पिः घृतं हविर्देवानां
 ॥ बर्हिः पवित्रमित्यादि॥ इदं वपुः शरीरं आयुः जीवितपरिमाणं धनु
 शस्त्रमित्यादिः॥ घ्यञ्ग्रहणेन वर्णदृढादिभ्यः घ्यञिति गृह्यते॥ न
 ब्राह्मणादिभ्यः सौकुमार्यं॥ शौक्यं॥ कात्स्न्यं॥ दाह्यमित्यादि ४४
 पुंसि स्त्रियां च पाठलिङ्गो मुष्ट्यशनिबाहुसिंधुमणयः॥ आशीर्धूः पूष

तद्भिरस्त्रियांमुद्रुषोच॥४६॥ एतेशब्दाःपुंसिस्त्रियां॥भवेति॥अयं
पाटलिद्वयंपाटलि रसविशेषः॥अयंगौ॥द्वयंगौ॥अयमुष्टिरियं
मुष्टिः॥अयमशनिरियमशनिः॥अयंबाहुरियंबाहुः॥अयंसिंधुरि
यंसिंधु॥अयमणिरियमणिः॥एतेशब्दास्त्रियांभवन्ति॥द्वयमा
शीदृष्टासंसा॥द्वयधूभारकीलश्व॥द्वयंपूःपुरी॥द्वयंमुद्रुमुद्रु
॥द्वयंतृपिपासा॥द्वयंगीर्वाणी॥द्वयंमुतर्हर्ष॥द्वयंरुद्रोषः॥४६॥
शीकरतुषारतुषबुद्बुदफेनोसतुंडुलपूपापुसिस्त्यु॥आलिमुक्ता
जिदर्विसिकतास्त्रियांमुदिताः॥४६॥एतेशब्दाःपुंसिस्त्युर्भवेयुरित्य
त्यर्थः॥शीकरोबुकणः॥तुषारोहिमसंतति॥तुषीधान्यबुषःकडंग
रश्वा॥बुद्रोजलकंकरः॥फेनोजलस्प॥समुद्रस्यओसोवश्यायः॥
तंडुलोधान्यविशेषः॥अपूपःपिष्टकस्प॥एतेशब्दास्त्रियांमुदिताः
कथिता॥द्वयमालिपेक्तिमुक्तारत्नं॥आजिर्घुतंदर्विर्भक्तसाधनी
॥सिकतावालुका॥अजिनाजिरशैवालनलमृणालतुहिनोदुपाज्य
संस्मानि॥हारास्पदकाष्ठानिचनपुंसकान्येवपटलंच॥४७॥एते
शब्दानपुंसकेभवन्ति॥द्वदमजिनंमुगत्वक्॥द्वदमजिरमंगणं॥शैवा
लजलसंभवं॥नलसवर्णभाजनं॥मृणालपद्ममूलं॥तुहिनंतुषा
र॥उडुपंप्लव॥आज्यंघृतं॥सस्यं॥व्रीहिः॥द्वरगृहस्प॥आस्यदंश
शो॥काष्ठमिधन॥पटलगृहस्प॥तिमिरंवा॥एवकारोवधारणे४७
त्रिष्वप्यक्षेत्रिष्विन्द्रियसंज्ञकाएतान्नपुंसकेविद्भिः॥शेषा पुंसिप्रोक्ताः
॥श्रीपिष्टाधानिर्यासाः॥४८॥त्रिष्वप्यक्षेत्रिष्विन्द्रियसंज्ञकम
संनपुंसकेविद्भिः॥द्वदमक्षमिन्द्रियशेषास्त्वसाःपुंसिप्रोक्ताः॥अयंदे
वानामक्षकटाक्षः॥श्रीपिष्टाधानिर्यासाश्चपुंसिभवन्ति॥अयश्रीपि
ष्टःसर्जरसः॥गुगुलदूत्येवमादयः॥४८॥विंशतिरानवतेःस्त्रीन
पुंसकेतालुहृदयकुड्यानि॥पार्श्वकुकुंदरविरयतलधानलवण
राष्ट्राणिचावेदि॥४९॥विंशतिप्रभृतयो नवतिपर्यन्ताःस्त्रियांभवन्ति
॥द्वयंविंशतिः॥त्रिंशत्॥चत्वारिंशत्॥पंचाशत्॥षष्ठि॥सप्तति॥

अशीतिः नवतिः॥ एतानि नपुंसके भवन्ति॥ इदं तालुवदनैकदेशः॥
हृदयं जीवनस्थानं॥ कुड्यं भित्तिः॥ एतानि नपुंसकान्यवै हि अव
मल्ले त्पर्थः॥ इदं पार्श्वं शरीरस्य॥ कुकुंदरं नितं बकूपद्वयं॥ विष्णुं द्र
व्यं॥ तलमधः॥ धनं द्रविणं॥ लवणं रसविशेषः॥ राष्ट्रं जनपदस्थानं
॥५०॥ क्रोडा घाटा जिह्वा शिरोधरा शङ्कुली स्पृहामाया स्त्रियां वि
द्धि॥ शाखा शिखा कलामेखलारेखाराजिपंक्ती च॥५१॥ एताः स्त्रि
यां विद्धि इयं क्रोडा अंकः॥ घाटा ग्रीवा॥ शिरोधरा ग्रीवा॥ जिह्वार
सना॥ शङ्कुली खंडस्य भक्ष्यद्रव्यं॥ स्पृहा वांछा॥ माया जनवंचने
च्छा॥ द्रयं शाखा वृक्षस्य॥ शिखा चूडा॥ कला विज्ञानमेखला कांची
॥ रेखाराजिर्घनस्य पंक्तिर्देतानां॥५१॥ स्नायुश्चोक्ताश्च स्त्रियां
खद्वा भवेन्नेता॥ ताणा वाणा प्राणा विश्वाणा संक्रुणा विकोणा च ५२
एतेशब्दास्त्रियां भवन्ति॥ स्नायुः शरीरस्य॥ श्रद्धा आदरः॥ उल्का भा
काशोत्पातः॥ ज्वाला च॥ खद्वा शयनीयं॥ नेता युगं॥ ताणा सूत्रर
चना॥ वाणा वापी॥ प्राणा श्रद्धा॥ विश्वाणालीला संक्रुणानासिका
॥ विकोणानेत्रविलुब्धिः॥५२॥ भयबीजसिध्यपदवर्द्धशुक्रतक्रसु
खदुःखशिरवराणां॥ विद्यान् नपुंसकत्वमसृगित्पस्य सदैव॥५३
एतेशब्दाः नपुंसके भवन्ति॥ इदं भयं त्रासः॥ बीजमंकुरोत्पत्तिकार
णं॥ सिध्यंकुष्ठविशेषः॥ पदं स्थानं॥ वर्द्धमयूरपिच्छं शुक्रं रेतः॥ त
क्रमयितं॥ सुखं भोगः॥ दुःखं पीडा॥ शिरवरं शृंगं॥ असृकरक्तं॥
सदैवेति वचनाद्भयादीनां व्यभिचारः॥ अयं भयः॥५३॥ पाषाणो
पलशृंगारप्रस्थभृंगारमस्तकस्तबकाः॥ रूपं मुक्ताशब्दरसस्प
र्शगंधादयश्चोक्ताः सदा पुंसि॥५४॥ एतेशब्दाः सदा पुंसि भवन्ति
॥ यथा यं पाषाणः प्रस्तरः॥ उपलः शिला पाषाण एव॥ शृंगारो वि
दग्धता॥ प्रस्थः परिमाणं॥ भृंगारः सुवर्णमयः कलशः॥ मस्तकः
शिरः॥ स्तबकः पुष्पोत्करः॥ शब्दो ध्वनिः॥ रसो माधुर्यादिः॥ स्प
र्शो मृदु कर्कशादिः॥ गंधो नासिकाग्राह्यः कुसुमादेः॥ रूपं मुक्ता

रूपविहाय ॥ रूपनपुंसके भवति ॥ इदं रूपं च सुग्राह्यं ॥ ५४ ॥ शेरव
रयूपपुरोडाशकूपसूपलवशब्दाः ॥ धर्ममयवासोदशादाराः पुं
सिवद्वत्त्वं चैषां ॥ ५५ ॥ एतेशब्दाः पुंसि भवन्ति ॥ अयं शेरवरः पुष्य
संघातः ॥ उलुंगोवा ॥ यूपोयज्ञभांडं ॥ पुरोडाशो यज्ञपिंडकि ॥
कूपो वटः ॥ सूपो व्यंजनं ॥ लवोलेश ॥ शब्धो बालतृणं ॥ धर्म
उपवासादिः ॥ मयोवेश्म ॥ वासांसिवस्त्राणितेषां दशाः ॥ दाराः स्त्रि
यश्च पुंसि भवन्ति बह्वत्त्वं चैषां सदा भवति ॥ इमे वा सोदशाः वस्त्रा
तसूत्रं ॥ इमे दाराः स्त्रियः ॥ वास इति किं ॥ दशा अवस्त्रा ॥ ५५ ॥ मां
सविवराभिधानं न पुंसके विद्विनी र्थतुंडे च ॥ यवमाषाद्याव्रीहय
पुंसि प्रियंगवश्च स्त्रियामेव ॥ ५६ ॥ मांसाभिधानं विवराभिधा
नचती र्थतुंडे च न पुंसके विद्विजानी हि ॥ यथामांसं पलं पलल
क्रव्यमित्यादिद्वंद्विवरं बिलं छिद्रं ध्रं कुहरं सुषिरमित्यादि ॥
इदं तीर्थं पुण्यस्थानं ॥ तुंडवक्रं यवमाषाद्याव्रीहयः पुंसि ॥ यथा
इमे माषा ॥ मुग्धाः कुलत्थाः सोष्टाः गोधूमाः तिलाः कलापाः मसू
राः ॥ सर्षपाः ॥ प्रियंगवश्च स्त्रियामेव दूमा प्रियंगवः ॥ ५६ ॥ पल्ल
वउक्तः पुंसितु न पुंसके किल यस्त्रिया लाक्षा ॥ ऋग्रो चनापि
डका कंडू सपांचैव ॥ ५७ ॥ पल्लवशब्दः पुंसि भवति ॥ अयं पल्लवः
॥ इदं किं शेलयप्रवालं ॥ लाक्षा स्त्रियां स्यात् ॥ इयं लाक्षा जतु ॥
ऋगादयः शब्दाः स्त्रियां भवन्ति ॥ इयं सृक् वेदावयवः ॥ रोचना
गोपितं पिंडकाशरायगं ॥ कंडू खर्जूः ॥ सपारात्रिः ॥ ५७ ॥ कल
लकफपूयकुल्माषकल्ककल्पगेहमखलौहित्या ॥ क्षुद्रैरपुं
खचषालाश्च पुंसिकताहमत्स्यौ च ॥ ५८ ॥ एतेशब्दाः पुंसि भव
न्ति ॥ अयं कललोगर्भाशयः ॥ कफः श्लेष्मा ॥ पूयः शोणितविकारः
॥ कुल्माषः सस्यजातिः कल्कः सर्षपादीनां चूर्णं ॥ कल्पः कालप
रिमाणः ॥ गेहं गृहं ॥ मखो यज्ञः ॥ लौहित्यो नदविशेषः ॥ क्षुद्रो वा
दिनविशेषः ॥ पुंखः शरस्य ॥ चषालो यूपार्थः ॥ कता हो लोहभाज

न॥ मत्स्योमीनः॥ ५८॥ शबपलकतल्पसद्यबलिशामिशनिमित्त
 पित्तचित्तानिकिल्विषवृजिनानितथानपुंसकेपीठपापेच॥ ५९॥ स
 तेशब्दाः नपुंसकेभवन्ति॥ यथादूदंशवंमृतशरीरं॥ पलकंनेत्रशेम
 विशेषः॥ तत्संशयनीयं॥ सद्यनिवासः॥ बलिशंमत्स्यबंधनं॥ आ
 मिशंगृहद्वारं॥ निमित्तंकारणं॥ पित्तधातुविकारः॥ चित्तंनमः॥ कि
 ल्विषंपापं॥ वृजिनंकुटिलं॥ पीठमासनं॥ पापंपातकं॥ ५९॥ बल्व
 जलाजासूनांपुंयोगः स्थादूदत्वंच॥ स्थूलशादूलशिविराणोनपुं
 सकत्वंस्त्रियांपृतना॥ ६०॥ बल्वजादयः शब्दाः पुंसिभवन्ति॥ बहुल
 चैषांसदैव॥ दूमेबल्वजाः शय्याः॥ दूमेलाजाः भ्रष्टधान्यानि॥ अ
 सवः प्राणाः॥ एतेशब्दाः नपुंसकेभवन्ति॥ दूदंस्थूलमरण्यप्रदेशः
 शादूलंदूरिततृणं॥ शिविरंशकटस्थानं॥ पृतनाशब्दः स्त्रियांभव
 ति॥ दूयंपृतनासेना॥ ६०॥ दूर्घ्यारुचिः स्फुलिङ्गाः शय्यानिः श्रेणी
 कोटिः कुटीवाणी॥ पेशीवस्तूथिनीचस्त्रियांकुथानाडिकाकंथा॥
 ॥ ६१॥ एतेशब्दाः॥ स्त्रियांभवन्ति॥ दूयमीर्ष्याः सूया॥ रुचिर्दीप्तिः
 ॥ अभिलाषोवा॥ स्फुलिङ्गाअग्निकणाः॥ शय्याशयनीयं॥ निः
 श्रेणीअधिरोहणी॥ कोटिः संख्या॥ कुटीगृहं॥ वाणीवाक्॥ पेशी
 मांसपिंडीवस्तूथिनीसेना॥ कुथाऊर्णाकृता॥ नाडिकाकालपरि
 माणं॥ कंथाजीर्णवासः प्रावरणं॥ ६१॥ नाड्युपपदं व्रणं पुंसि वृ
 क्षजनपांसुकंदुककलशाश्व॥ पंजरपलितद्वंद्वद्वाराणि विद्या
 दितरजातौ॥ ६२॥ नाडीपूर्वव्रणं पुंसिभवति अयं नाडीव्रणः॥ ना
 ड्युपपदद्विर्किं॥ दुष्टव्रणं॥ वृक्षादयः॥ पुंसिभवन्ति॥ अयंवृक्षस्त
 रुः॥ जनोलोकः॥ पांसुः श्वूर्णं॥ कंदुः स्वेदनी॥ कलशो घटः॥ पंजरा
 दीनिद्वतरजातौ नपुंसकेजानीयात्॥ दूदं पंजरं शकुनिबंधनं॥ प
 लितंजरा॥ द्वंद्वं वैरं॥ अक्षरं वर्णः॥ ६२॥ मेधारसनानिद्रातंद्रातं
 न्यः स्त्रियांसमंजिषाः॥ मदिरामंदुराकृशरेस्यातां वाक्षदुंदुभिः
 श्व॥ ६३॥ एतेस्त्रियांभवन्ति॥ दूयं मेधाधारणाशक्तिः रसनाश

किर्मेखलाचानिद्रासुप्ति॥ तद्वाभालस्यं॥ तंत्रीवाद्यविशेष॥ मंजि
 शारागद्रव्यं॥ स्यातांभवेतामित्यर्थ॥ द्यमदिरा॥ सुरामंदुरावाजि
 शाला॥ कृशरातिलयवागू॥ अक्षैर्दीव्यतेअसग्रहणवादित्रसंबंध
 निवृत्त्यर्थ॥ वाद्यंदुंदुभिरित्यर्थ॥ ६३॥ धान्यद्विदलाशुकवितानवल
 यरत्नमिथुनश्मशानानि॥ विसतिमिराण्यपिविद्यान्नपुंसकेग्रसे
 चैव॥ ६४॥ एतेशब्दानपुंसकेभवति॥ इदं धान्यंसस्यं॥ द्विदलमुद्गा
 दीनांअशुकवस्त्रा॥ वितानवस्त्रमयमावरणं॥ वलयंसुवर्णादी
 नां॥ रत्नंमणि॥ मिथुनरत्नीपुंसद्वेहं॥ श्मशानंमृतस्थानं॥ विसंप
 द्यमूलं॥ तिमिरंतमः॥ अग्रशिखरंश्रेष्ठंवा॥ स्वमाकाश॥ ६५॥ पुंजा
 द्विकोणकरीषकषापतरत्नयिण्याकगर्भदर्भाभैकश्चपुंसिष्यु॥ पत्तन
 शुल्वताम्रचापनाम्नानपुंसकता॥ ६६॥ एतेशब्दाः पुंसिष्युः॥ अ
 यपुंजः संघातः॥ अद्रिः पर्वतः॥ कोणोगृहादीनां॥ करीयोगोमयवि
 कारः॥ गर्भऔदर्यः॥ दर्भः कुशः॥ अर्भोबालः॥ पत्तनादीनांयेपर्या
 याः शब्दास्तेषांनपुंसकता॥ इदंपत्तनंनगरपुरमित्यादि॥ शुल्व
 ग्लेष्ठमुखः॥ ताम्रमुदुंबरमित्यादि॥ चापंधनुः कार्मुकमित्यादि॥
 ६५॥ बिट्बंणस्त्रीजेयासस्त्रावीथ्यौचनीविभेयौच॥ मंजूपागंडू
 षामूषापरिषुहाचैव॥ ६६॥ बिट्शब्दोयदाअवर्णस्तदास्त्रियाभ
 वति॥ यथाद्यबिट्बिष्टा॥ अवर्णइतिकिं॥ अयंबिट्बैश्यस्त
 तीयोवर्णः सास्त्रादयस्त्रियाभवन्ति॥ सास्त्रागलकंबल॥ वीथी
 गृहावयवः॥ नीवीमूलबंधनं॥ भेरीवाद्यविशेषः मजूषापेटासु
 स्तकादीनां॥ गंडूषाहस्तजल॥ मूषासुवर्णधमनिका॥ परिषत्सभ
 ॥ गृहापर्वतस्य॥ ६६॥ दृष्माकृपापताकारश्याकषिश्चकाकिणी
 चैव॥ एतेस्त्रियाभवतिप्रतिशीराधाराचनेमिश्च॥ ६७॥ एतेतृष्णा
 दयः शब्दाः स्त्रियांभवन्ति॥ द्यतृष्णापिपासा कृपाद्यापताका
 विन्हे॥ रश्यामार्गः॥ रुषिर्वैश्यवृत्तिः॥ काकिणीपणचतुर्भगि॥ प्र
 तिशीरातिरस्करिणी॥ धाराप्रपतनं॥ ऊर्णामयीपर्वतस्यरेखाच

नेमिश्चक्रपिंडिका॥६७॥चतुःपथयुगललुलचेलखोलधिष्या
 र्गलशफानो॥विद्विनपुंसकभावंपण्यस्यचपिच्छपलयोश्च॥६८॥
 चतुष्यथादीनानपुंसत्वंविद्विजानीहिददंचपुष्यथं॥युगलंयुग्मं
 ॥लुलंन्याजः॥चेलंवस्त्रजातिः॥खोलंभग्नभाडं॥धिष्यंयगृहं॥
 अर्गलंद्वारपिधानंशफंखुरः॥पण्यंविक्नेतन्यंपिच्छंमयूरस्य॥प
 लंचतुःपलिपरिमाणं॥६९॥रयमंडपनरककपालगुडमणिमे
 दूददुरकुरदलाः॥युग्माकाशव्रतशृंगवर्जिताःमंचःसदापुंसि॥
 ६९॥एतेशब्दाःपुंसिभवन्ति॥अयंरयोवेगः॥मंडपोजनाश्रयः॥न
 रकोदुर्गतिः॥अवीचिरित्यादि॥असुरश्च॥कपालःसिरोवयवः
 ॥भिस्माभाजनंच॥गुडदुसुविकारःमणिःरत्नं॥मेदुःशिश्नं॥ददु
 रोभेकः॥कुसूलोधान्यादिस्थित्याधारः॥युग्माकाशव्रतशृंगव
 र्जिताइति॥युग्मादपश्चनपुंसकेभवन्ति॥ददंयुग्मंयुगलं॥आका
 शंनभः॥व्रतंनियमः॥शृंगंविषाणंपर्वतस्यच॥मंचःकाष्ठकृतः
 ॥६९॥स्थूलालक्तककर्पाससूर्यकूपसिसारथितरंगाः॥अलक
 समुडावराटकतूपुरकंकणाःपुंसि॥७०॥एतेशब्दाःपुंसिभवन्ति॥
 अयंस्थूलोराशिः॥अलक्तकःपादादिरागद्रव्यं॥कर्पासःसूत्रद्र
 व्यंस्थूयोरविः॥कूपसिःकंचुकं॥सारथिःसूतः॥तरंगःकल्लोलः
 ॥अलकःकेशरचनासमुडाःसंपुटकः॥वराटःकपर्दकं॥७०॥
 सैन्यायुधमंगलनगरवृत्तफलमूलहरितालबिंबमुकुटकुड्म
 लतस्तृतीयाप्रकृतिः॥पुंस्यवसथस्तथोद्गीथःसंवीथःकाल
 गीथश्च॥७१॥सैन्यादीनिदृतीयाप्रकृतौजानीहि॥ददंसैन्यबलं॥
 आयुधमस्त्रं॥मंगलंप्रशस्तं॥नगरंपुरं॥वृत्तंप्रसवबन्धनं॥फ
 लंमूलंहरितालंप्रसिद्धंबिंबंप्रतिरूपंमुकुटंशिरोभूषणं॥कुड्म
 लंकलिका॥अवसथोद्गीथौपुंसिभवतः॥अयमवसथःपरिव्राज
 कः॥अयमुद्गीथःसाम॥संवीथोघटिकात्रयं॥कालगीथोपितदेव
 ७१॥दर्पणमृदंगजठराःपुंस्युक्ताःकुंतकुतपधूमाश्च॥व्रातहृददंडं

कुशकटाक्षसंग्रामविटपाश्व॥७३॥ एतेशब्दः पुंस्फुक्ता॥ अयं दर्प
णः आदर्शः॥ मृदंगो मुरजः॥ जठरः कुक्षिः॥ कुतः प्रासः॥ कुतः पः शस्त्र
॥ कालविशेषश्च धूमो वह्निः संभवः॥ एते पुंसि भवन्ति॥ अयं ब्रातः सं
घः हस्तस्ते अङ्गुली॥ लकुटश्च॥ अकुशः शृणिः॥ कटाक्षः अपांगदृष्टिः
॥ संग्रामो युद्धं॥ विटपो लतागुल्मः॥७२॥ पामास्त्रियां निगदिता पुंसि
वेमाकुणपकूर्चैश्च॥ केदारयूथप्रोथोऽश्ववशरेण ध्वजाश्चैव॥७३॥
पामाशब्दः स्त्रियां कथितः॥ दूषं पामाविचर्चिका॥ कळूः वेमादयः
पुंसि भवति॥ अयं वेमातंतु वायस्पकुणयो मृतशरीरं॥ कूर्चः श्मश्रुः॥
अयं केदारः पर्वतस्यैकदेशः॥ युथं संघातः॥ प्रोथोऽश्वस्य नासिका
विवरप्रोरुपरिदेशः॥ वंशो वेणुः॥ रेणुः पांसुः॥ ध्वजः केतुः॥७३॥
केदाररवंदप्रशमाश्च पुंसि नित्यं कपाटाश्च॥ हेलाकोचीलालासुधा
पुधास्युः स्त्रीयां प्रवेणी च॥७४॥ एते पुंसि भवन्ति॥ अयं केदारः क्षेत्र
त्र॥ रवंदः दुसुविकारः॥ प्रशमो धान्यच्छेदनः कपाटो द्वापिधानः॥ ए
ते स्त्रियां भवन्ति दुपहेला अनादरः कोची मेखला॥ लाला म्लेष्टवि
कारः॥ सुधाः मृतं॥ पुधासुद्धं प्रवेणी केशरचना॥७४॥ हानिग्ला
निर्वापी विपणी सार्थश्चैतथा स्वाहा॥ लक्ष्मीमनः शिलोपानह
स्त्रियां स्थाण्वणुज्वरः पुंसि॥७५॥ एते स्त्रियां भवन्ति॥ हानिरप
चयः ग्लानिरशक्तिः॥ बापी पुष्करिणी॥ विपणी पण्यविधिका
॥ सारीपटोलिका॥ स्वाहामंत्रावसानं॥ लक्ष्म्यादयः स्त्रियां भवन्ति
॥ इयलक्ष्मी श्रीः॥ मनः शिलाधातुद्रव्यं॥ इयमुपानतपन्नध्री॥
स्था एवादयः पुंसि भवन्ति अयं स्थाणुः शिवः कीलश्च॥ अणुः सूक्ष्मः
ज्वरोरोगः॥७५॥ पुंसि स्यात्प्राग्वंशस्त्रिषु लिंगेषु मृखलं विद्धि॥ चम
सस्तभनिदाघं पशुभूकविरकाश्च पुंस्फुक्ता॥७६॥ प्राग्वंशशब्दः
पुंसि भवति॥ अयं प्राग्वंशो यशकुटी॥ मृखलं त्रिषु लिंगेषु जानीहि
॥ अयं मृखलः इयमृखला॥ दूदं मृखलं॥ एते पुंसि कथिताः अ
यं चमसः सोमपात्रं॥ अयं स्तभः निदाघो घर्मः॥ पशुर्गवादिः शूको

धान्यादीनां॥विटकःपिंडकृतपरिमाणद्रव्यंशौंडोवा॥७६॥वल्ल
लकुंडलहिमचिन्हखलीनककुदंगुह्यशुल्कशकलानि॥तीरोलू
खलकवचानिचविद्यादितरजातौ॥७७॥वल्ललादीनिनपुंसके
जानीयात्॥द्वंद्वल्ललंवृक्षत्वकू॥कुंडलंकर्णभूषणं॥हिमंतु
हिनचिन्हमंकः॥खलीनं॥कंडिका॥ककुदंगुषभस्य॥गुह्यंगो
प्यस्थानं॥शुल्कंमूत्रस्थानं॥शकलंखंडः॥तीरंनदीकूलं॥उलू
खलंधान्यादिक्षौदनं॥कवचंसन्नाहः॥७८॥मंडलकेसरभांडो
त्तरीयसोपानकल्मषानि॥प्रादेरंतरंनपुंसकेसहकुटुंबपुलिनाभ्यां
॥७९॥एतेनपुंसकेभवन्ति॥द्वंद्वमंडलंसूर्यस्य॥केशरंकिंजल्कः
॥भांडुमुपकरणद्रव्यंउत्तरीयंप्रावरणं॥सोपानंखंडखंडिका॥
कल्मषंपापंअघंपापंच॥प्रशब्दादेरंतरंशब्दंनपुंसकेविद्धि॥द्व
दंप्रांतमतएवानुपसर्गस्तुपुंस्येवांतशब्दः॥कुटुंबपुलिनशब्द
भ्यांसहनपुंसके॥द्वंद्वकुटुंबंगोत्रवर्गःद्वंद्वपुलिनंद्वीपं॥८०॥
स्थालीसभाजराणांस्त्रीत्वंस्थल्याश्ववीच्याश्व॥छविकट्योर्म
जयाबिल्याश्वैवंविजानीयात्॥८१॥स्थाल्यादीनांस्त्रीत्वंभव
ति॥द्वयंस्थालीरंधनभांडं॥सभागोष्ठी॥जरावृद्धत्वं॥स्थलीउ
च्चनिर्जलोदेशः॥वीचीतरंगः॥छविलंबण्यं॥कटिःश्रोणी॥मंजरी
वृक्षस्य॥बल्लीलता॥८२॥शिल्पंछूर्तिस्त्वनंशमलमरकतपला
लकृच्छ्राणि॥मंदिररिक्थेचनपुंसकेमंदुरांतुस्त्रियांविद्धि॥८३॥
एतेनपुंसकेभवन्ति॥द्वंद्वशिल्पंकलादिकंकर्म॥छूर्तिर्वीतिः॥अन्न
भक्ष्यं॥शमलसमेध्यंमरकतरत्नं॥पलालंधानादीनां॥कृच्छ्रं
कृच्छ्रं॥मंदिरंगृहं॥रिक्थंद्रव्यंमंदुराशब्दंस्त्रियांजानीयात्॥द्वयंमं
दुरावाजिला॥८४॥कल्मकृमिमुन्यंगारवप्रग्रहहोमर्षियक्षरेफाः
॥मंडकरंडवरंडाश्वपुंसिशपण्यांवरीषौच॥८५॥एतेपुंसिभवन्ति
अयंकल्मःपापं॥दंभश्च॥कृमिःकीटः॥मुनिस्तपस्वी॥अंगारः
काष्ठस्यवप्रःप्राकारः॥ग्रहउपरागः॥होमोमंत्राहुतिः॥ऋषि

स्तापसः॥ मस्मारोगः रैफोवर्णविशेषः॥ अधमश्च मंडोन्नविकारः॥
 करडः कुशभांडः॥ वरंडः काष्ठविशेषः॥ शपथः प्रत्ययकर
 णः॥ अंबरीषो भ्राष्ट्रः॥ ८१॥ मथुरातनुस्तनूर्वर्तिनी सूचिपवागू
 र्वर्णिनिकाशाशर्कराः स्त्रियां पुंसितर्कश्च॥ ८२॥ एते स्त्रिया भवं
 ति॥ इयमथुरानगरी॥ तनुः शरीरं॥ तनूस्तदेव॥ वर्तिनी काष्ठे द्वे
 शब्दसौधनं॥ सूचीमूलपापस्य॥ यवागूः अन्नविकारः॥ वर्णि स
 र्णि॥ निकाशाकर्षविकारः॥ शर्करागुडविकारः॥ तर्कः पुंसि भव
 ति॥ अयतर्कः ऊहः॥ चशब्दः पादपूरणः॥ ८३॥ बंधुरविषाणयोस्त्रि
 कं भवेत्यल्पलं तृतीयस्यात्॥ शकलो शीरकुतूहलशरावहं दा
 निजानीहि॥ ८४॥ त्रिकमिति लिंगत्रितयः॥ अयंबंधुरः॥ इयंबंधुरः
 ॥ इदंबंधुर उत्तममोसं॥ अयं विषाणः इयं विषाणः॥ शृगं पल्लवं
 तृतीयं न पुंसकमित्यर्थः॥ इदं पल्लवं॥ अल्पसरः॥ एतानि न पुं
 सकानि जानीहि॥ इदं शकटं यानं॥ इदं मुशीरं वीरणमूलं॥ कुतू
 हलं कुतुकं॥ शरावं मृन्मयभाजनं॥ वंदं समूहः॥ ८५॥ यूकोल्का
 शुक्तेषोषधिर्वर्तिभुकुटयः स्त्रियां मुदिताः॥ बाल्मीक्यध्वरिर्न्यूह
 व्यूहसंस्तकाः पुंसि कुभश्च॥ ८६॥ एते स्त्रिया मुदिताः॥ इयं यूका
 मस्तकं रुमि॥ उल्का संघातद्वयं॥ दग्धकाष्ठं च॥ शुक्तिर्जलसंभ
 वः॥ ओषधिः फलपाकांतो दृष्टविशेषः॥ वर्तिर्दीपस्य॥ भुकुटिर्भू
 गः पुष्परचनावा॥ बाल्मीक्यादयः पुंसि भवति॥ यथा बाल्मीकिः
 ऋषिः॥ मृत्कूटश्च॥ अध्वरोपागः निर्यूहश्च द्रुपाणिः व्यूहः समूहः
 ॥ प्रभूतः पुस्तको गंधद्रव्यं च कुंभो घटः॥ ८७॥ केयूरतरलतूर्याग
 दानि नित्यं न पुंसके विहि॥ पुंसि गवाक्षं विद्यात्स्त्रिया श्यामा भु
 शुडी भांडी च॥ ८८॥ केयूरादीनि न पुंसके जानीहि॥ इदं केयूरं वा
 दुभूषणं॥ इदं तरलमलंकारः॥ तूर्यं वादित्रं॥ अंगदवादुभूषणं॥
 गवाक्षं शब्दः पुंसि विद्याज्जानीयात्॥ यथा अयं गवाक्षो वातायनः॥
 एतेशब्दाः स्त्रियां भवन्ति॥ इयं श्यामा स्त्री॥ भुशुडी आयुधं भांडी भि

डिपालः॥८५॥भवतोऽपजनोपपदावंगपदौपुंसिनित्यमिमनिच॥
 रक्षणकोष्ठभेषाश्चसहनिपातोपसर्गाभ्यां॥८६॥अपोपपदेअंगश
 ब्दःजनोपपदेपदशब्दश्चपुंसिभवतः॥यथाअयमपांयोनेत्रांतः
 ॥अयंजनपदोलोकः॥पृश्वादिभ्यदमनिच॥अनदृत्यनुवर्तते॥
 ऐरितिटिलोपः॥स्वरितोहलादिर्लघोरितिरेफादेशः॥दमनिचप्र
 त्ययांताःपुंसिभवन्ति॥अयंप्रथिमा॥गरिमा॥लघिमा॥दृढिमा॥
 दृत्येवमादयः॥एतेपुंसिभवन्ति॥अयंपरक्षणस्तरुष्ठानं॥अयंको
 षोहरिशाला॥अयंभेषोऽन्यायःनिपातश्चादिः॥उपसर्गःप्रादिः
 ॥८६॥स्थावराणञ् यप्रद्युठग्यक्बुभस्त॥यदिवाभावेकर्मणि
 स्युस्तदैषानियतानपुंसकता॥८७॥अण॥अज् य॥यत्॥युठ
 क्॥यक्॥बुञ्च॥एतेप्रत्ययाःभावेकर्मणिवायदिस्युस्तदातदेता
 नामेतेषानपुंसकत्वंजानिहि॥यथाहायनांतपुरोहितादिभ्योऽण
 ॥द्विहायनस्यभावः॥कर्मवाद्देहायने॥यूनोभावःकर्मवायौवनं
 ॥नघृतदृतिनलोपेप्राप्तेदृत्यण्पठ्यतदृतिप्रकृतिभावःस्थावर
 यजमानं॥दृगंतत्वेनलघूपधदृत्यण्॥मृदोर्भावःकर्मवामार्दवं
 ॥पाटवःलाघवं॥आर्जवं॥अजप्राणिजातिभिर्जातिवयोवचनो
 गोत्रादिभ्योऽज्॥अश्वस्यभावःकर्मवाआश्वं॥गार्दभं॥वयोव
 चनात्कोमारं॥शैशवं॥उद्गात्रादेः॥दृदमौद्गात्रं॥सख्युर्यदृतिप
 सख्युर्भावःकर्मवासख्यं॥स्तेयन्बलोपश्चेति यत्प्रत्ययः॥स्तेय
 स्यभावःकर्मवास्तेन्यं॥होत्रादिभ्योयुःहोतुर्भावःकर्मवाहोत्रीयं
 ॥पोत्रीयं॥अंगात्रीयं॥दुहित्रीयं॥ठक्॥कपेर्भावःकर्मवाकापेयं
 ॥रोहितादिभ्योयक्॥बृहस्पतेर्भावःकर्मवाबार्हस्पत्यं॥सैन्याप
 त्यंबुञ्॥योपधाङुरूपोत्तमाङुञ्॥रमणीयस्यभावः॥कर्मवार
 मणीयकं॥अहोरूपमित्यादिकेद्रष्टव्यं॥८७॥व्रजशूलौपुंसिनपु
 सकेचमृधं॥कंबलतोमरमुकुलकंदुकाःपुंसिभास्त्रास्त्री॥८८॥
 व्रजशूलशब्दौपुंसिभवतः॥अयंव्रजःअयंशूलः॥मृधंनपुंसके

विद्धि॥ इदमधुंयुद्धं॥ एतेशब्दाः पुंसिभवन्ति॥ अयंकवलः ऊर्ण
 वस्त्रा॥ अपंतोमरः॥ शरप्रहरण॥ मुकुलः कुड्मलः॥ कुटुको
 यानं॥ भास्त्राशब्दः स्त्रियांभवति इयंभास्त्राकमलपत्री॥ ८८॥
 आकारेकारंतस्थावरजंगमस्त्रियांभवेन्नित्यं॥ क्वचिदकारंतस
 पिप्रोक्तंवापुंसियोनिः स्यात्॥ ८९॥ आकारंतमीकारंतयत्स्थ
 वरजंगमंतत्सर्वस्त्रीलिंगंभवति॥ आकारंतस्थावरंयथा॥ इयं
 गंगायमुना॥ नर्मदा॥ ईकारंतशरावतीसरस्वतीत्यादि॥ आका
 रंतजंगमंयथा॥ इयंदेवदत्ता॥ यज्ञदत्ताबलाका॥ अंबिकेत्या
 दि॥ ईकारंतं॥ कुमारीगौरी॥ ब्राह्मणी॥ हस्तिनी॥ श्वश्रूः॥ वधूः॥
 क्वचिदितिकिं॥ कटपूः॥ धान्यलूः॥ अयंयोनिः इयंयोनिः॥ ९०॥
 वाग्विषयस्यचमदतः संक्षेपतएपविधिरुक्ताः॥ यन्नोक्तमत्रस
 द्विस्तल्लोकतएवबोद्धव्यं॥ ९०॥ ॥ इतिश्रीमदखिलवाग्वि
 लासमंडितसरस्वतीकैठाभरणानेककविशरणश्रीनरपतिसे
 वितविक्रमादित्यकिरीटकोटिनिघृष्टचरणारविंदाचार्यवररु
 चिविरचितोलिंगविशेषविधिः समाप्तः ॥ श्रीरामचंद्रार्पणमस्तु

॥ इतिवररुचिकोशः समाप्तः॥

श्रीगणेशायनमः॥ गणितस्यनाममालोवक्षेगुरुप्रसादतः॥ वा-
लानां हि सुबोधाय हरिदत्तो द्विजाग्रणीः॥१॥ अथ नक्षत्रनामानि॥
अश्विनीदस्त्रभेदास्त्रनासत्पंतुरगंहयम्॥ भरणीयमभंयाम्यं प्रोक्त-
मेतकमांतके॥२॥ कृत्तिकाग्निभमानेयं रुशानंदव्यवाहनं॥ अ-
नलंदहनर्क्षचवह्निभंचद्रुताशनं॥३॥ रोहिणं रोहिणी ब्राह्मं प्राजा-
पत्यंचधातुभं॥ मृगशीर्षं मृगशिरं सौम्यं मृगश्वशोभनं॥४॥ ऐं-
दवं चंद्रशशिभमिंदुंचंद्रभमुच्यते॥ आर्द्राशिवं शिवर्क्षचशिवभं
रौद्रमीश्वरं॥५॥ र्दशंचशांकरं शर्वं शंकरं शशिशेखरं॥ पुनर्वसुपुन-
रोक्तमादित्यंचतथादिति॥६॥ पुष्यं तिष्यगुरूभंच अश्लेषासर्पदे-
वतं॥ साध्यं भंसर्पभं साध्यं मघाच पितृदेवतं॥७॥ पितृभंपितरं पि-
त्रं पूर्वाफाल्गुनिभाग्यभं॥ भगं भाग्यंतथा प्रोक्तोत्तराफाल्गुनिचा-
र्यभं॥८॥ उग्रार्पमास्ततो हस्त अर्कंचैव तथार्कभं॥ करं सवितृस्त-
र्यर्क्षं चित्रात्वाष्ट्रंच त्वष्ट्रभं॥९॥ सुरवार्द्धकिसंज्ञंच तथा स्वातिंचमा-
रुतं॥ अनिलं वायुनक्षत्रं विशाखेंद्राग्निदेवतं॥१०॥ शक्राग्निभद्वि-
दैवंच भैरवं मित्रानुराधकं॥ ज्येष्ठाशक्रंच शक्रर्क्षं पौरुदूतंतथेंद्र-
भं॥११॥ तथैव वासवर्क्षंच मूलनैष्ठिकं तिनिर्ऋति॥ पूर्वाषाढा तथा पू-
षातोयभंच तथा बुभं॥१२॥ ऊषाचैवोत्तराषाढा विश्वेच विश्वदेवतं
॥ श्रवणं वैष्णवं विष्णुर्गोविंदं हरिभं श्रुतिः॥१३॥ वासुदेवं धनिष्ठाच
श्रविष्ठा वासवं वसु॥ शतभिषावरुणंचैव वारुणं शततारका॥१४॥
अजमार्जपदं पूभंतथा जचरणं मतं॥ तथोत्तराभाद्रपदमाहिर्बुधं
चभं स्मृतं॥१५॥ रेवती पूषभं पौष्णं पूषमांत्यंच पौष्णभं पूषंचैवोत्प-
संज्ञंतुकथितं शास्त्रकोविदैः॥१६॥ दूतिनक्षत्रनामानि अथ नक्ष-
त्रसंज्ञा॥ धिष्यं यभमर्क्षं नक्षत्रंतारकादूतिगद्यते॥ दूतिनक्षत्रसं-
ज्ञा अथैकादशकानां संज्ञा॥ एकंदुरजनीनाथकुमुचंद्रंच मेदिनी॥
धनं रूपनिशानाथरजनीशनिशाकरा॥१७॥ वसुधाशर्वरीकांतश-
शोकावनयस्तथा यत्रभूमीदुनामानि प्रोक्ता तत्रैकसंज्ञका॥१८॥

द्विनेत्रलोचनः पद्मादस्त्राक्षियमबाहवः॥ यमलाम्बिभुजापाणिक
 रमुग्मादयोमता॥२०॥ कृशानुगुणरामाग्निपावकानलवन्द्यः॥
 द्रुताशनास्त्रयस्त्रिः प्रोक्ताश्च शिखिनाबुधैः॥२१॥ चतस्त्रश्चतु
 रवेदासागराब्धिरुताश्चतुः॥ समुद्रांभोनिधिपुगाश्रुतिनीररगी
 श्वराः॥२२॥ शरमार्गणवाणेषु सायकानिलमारुतः॥ समीरणाक्ष
 पवनाः पंचवातास्तथाश्रुगाः॥२३॥ षष्ठसंज्ञाषट्त्वंगरसाप्रोक्ताम
 नीधिभिः॥ मुनिपर्वतशैलादिसप्ताचलनगास्मृताः॥२४॥ संज्ञाहया
 श्वनुरंगासप्तागमुनेयोपिच॥ अष्टानीवसुनागे भद्रस्तीक्ष्णपृक्
 जराः॥२५॥ गोनंदाकनकानां च ग्रहखेटाखगास्तथा॥ शून्याभ्रगग
 नव्योमखमंचरनभोवियत॥२६॥ आकाशनामयत्रैव नत्रशून्य
 मुदा हतं॥ ककुपदिककाष्ठाचदशसंज्ञासदैवहि॥२७॥ शिवैका
 दशरुद्राश्च सर्वेशाभवशंकरा॥ पत्रेश्वरस्य नामानि तत्रैकादशकी
 र्तिता॥२८॥ भास्करादित्यसूर्यार्कहादशंच दिवाकरः॥ रविः सह
 स्वकिरणदिनकृत्मानवोधुच॥२९॥ बुधैर्द्वादशविज्ञेया यत्र नाम भ
 वेद्रविः॥ विश्वेत्रयोदशः प्रोक्तः द्वादशकश्चतुर्दशः॥३०॥ आखंडक
 सुरपतिः सुरेशमनुवासवाः॥ तिथिः पंचदशः प्रोक्तानृपभूपति
 षोडशः॥३१॥ द्वेयाषोडशसंज्ञावै नामस्याद्यत्र भूपते॥ अथ स
 प्तदशात्यष्टितत्रैवाष्टदशाधृतेः॥३२॥ द्वाविंशतेराकृतिश्च नखसं
 ज्ञास्तुविंशतिः॥ सिद्धाजिनाश्चतुर्विंशत्तत्त्वच पंचविंशतिः॥३३॥
 सप्तविंशतिनक्षत्रं धिष्ण्यर्षोर्दुश्चक्ष्यते॥ दंतारदाश्च द्वाविंशत्
 संज्ञोक्ता मुनिसंमतं॥३४॥ त्रिदशादेवता देवास्त्रयस्त्रिंशत्सुराबु
 धाः॥ त्रिविष्टपाश्च विबुधा संज्ञाकानां सदा स्फुटाः॥३५॥ द्रुत्यंक सं
 ज्ञा॥ अजक्रियोमेष संज्ञा प्रोक्ता बुधैश्च गोवृषं॥ मिथुनो वै णिको युग्मो
 प्रोक्तो कर्कश्च कीटकः॥३६॥ मृगारिमृगराट्सिंहो मृगेद्रुः केसरीदरी॥
 नारीस्त्री युवती योषित्कन्या च प्रमदांगना॥३७॥ वणिक्तुलावाणिजश्च
 वृश्चिकोलिसरीसृपः॥ चापो धनुश्च धनुषो कोटं दुर्का मुकोपिच॥३८॥

तथैवविबुधैः प्रोक्तो नक्रश्चमकरोमृगः॥ घटकुंभश्चकलशो मर-
 त्त्योमीनोद्गृधोमतः॥ ३९॥ इति राशिसंज्ञा॥ प्रथमे तनुश्चमूर्तिराद्यंदे-
 दशरीरकं॥ द्विविणंधनं द्वितीयंचद्रव्यंचसमर्थं विधिः॥ ४०॥ कुटवं
 स्वासंचमुखं विभवश्चैवैवभवं॥ सहजंसहस्रतीपंचपराक्रमंस-
 होदरं॥ ४१॥ विक्रमं त्रिश्चदुश्चिक्क्यंचतुर्थं दिबुकं जलं॥ जननीमा-
 तृपातालं बंधुतूर्यं सुखं सुहृन्॥ ४२॥ रसातलांबुवेशमोक्तं पंचमं
 सुतभात्मजं॥ संतानं बुद्धिं संज्ञां च विद्याधीश्चैव नंदनं॥ ४३॥ अरिः
 षष्ठं विपक्षं च द्वेष्यः शत्रुश्च षट्द्विषं॥ विरोधी वैरि संज्ञं च षट्कोणं चैव
 सप्तकं॥ ४४॥ कलत्रं सप्तमं चायद्यूनं च स्मरमन्मथं॥ जामित्रं मदना-
 व्हानं कामंततोष्टमं मृतिं॥ ४५॥ निमीलनं च निधनं रं ध्रुमृत्पुर्विना-
 शनम्॥ छिद्रं वसुततो भाग्यं धर्मं च नवमं तपः॥ ४६॥ त्रिकोणं च त-
 थाकाशं व्यापारं दशमं विपत्तं॥ कर्म विराज्यं व्योमं च गगनं पुष्करं
 नभः॥ ४७॥ एकादशं भवं लाभं प्राप्तिमापमुदाहृतं॥ अंत्यं व्ययं द्वाद-
 शमं रिष्यं प्राहुर्मुनीश्वराः॥ ४८॥ इति द्वादशभावानां संज्ञा॥ अन्यच्च
 चतुर्थं मष्टमं प्रोक्तं चतुरस्रं सदैव हि दशैकादशषष्टिस्तिसंज्ञाश्चो-
 पचयानि च॥ ४९॥ अन्याह्यपचयानि स्फुर्गर्गाद्यैर्गदितानि वै॥ कंट-
 कं केंद्रमित्युक्तं तथा बुधैश्चतुष्टयं॥ ५०॥ द्यूनांबुदशमैकानित-
 तः पणफरं स्मृतं॥ द्विपंचाष्टमलाभानां ततश्चापोक्लिमं भवेत् ५१
 व्ययारिसहधर्माणां त्रिकोणनवपंचमं॥ इति केंद्रत्रिकोणपण-
 फरआपोक्लिमसंज्ञा॥ आलयं भुवनं गेहं गृहं क्षेत्रं च मंदिरं॥ ५२॥
 स्थानं च सदनं वेश्म तथा वासं विनिर्दिशेत्॥ इति भुवनसंज्ञा॥ आदि-
 त्यः सविता सूर्यस्तिग्मांशुर्दिनरुद्रविः॥ ५३॥ सहस्रकिरणः पूषा
 प्रद्योतनो दिवाकरः॥ पतंगः स्तपनो मित्रो मार्तंडस्तरणिर्भगः॥ ५४॥
 विकर्त्तनः सप्तसप्तिः सप्ताश्वद्युमणिः खगः॥ विरोचनो दिनकरो
 दिनमणिस्तुरहर्षतिः॥ ५५॥ दिवां पतिर्दिनेशश्च दशसप्तांशुर्यमा
 विचस्वानिनाशुमालिः प्रभाकरश्च भास्करः॥ ५६॥ अर्कस्त्रयीत

नुर्भानुस्तिग्माशुर्भिहिरोहरिः॥५७॥ इतिसूर्यनामानि॥ चंद्रमार
 जनीनाथोरोहिणीवल्लभोविभुः॥ दोषाकरोनिशानाथोप्रालेया
 शुनिशापतिः॥५८॥ अब्जोराजाशशिश्चंद्रोमृगांकरजनीकरः
 रजनीशोयामिनीशःसपाकरोनिशाकरः॥५९॥ इंदुर्निशीथिनी
 नाथसपेशोशर्वरीपतिः॥ शशांकःशीतरश्मीश्वसोमोस्त्रिनयने
 मतः॥६०॥ शीतकिरणोहिमरश्मिःशीतद्युतिर्हिमद्युतिः॥ सराजा
 श्वेतरश्मिःशीताशुर्भामिनीपतिः॥६१॥ भेशोहिमरश्मिमालिधिषो
 शस्तारकाप्रभुः॥ उडुपीरोहिणीकांतोद्विजेद्रोरोहिणीप्रियः॥६२
 इतिचंद्रनामानि॥ मंगलोस्तृकभूमिसुतोलोहितोभूमिनंदनः॥ सो
 णिजोमेदिनीस्तृभूमिजोधरणीसुतः॥६३॥ सितिजःपृथिवीस्त
 नुर्मेदिनीनंदनःकुजधरासुतोधरणिजोवक्रोभूमिजभूमिभू॥
 ॥६४॥ धरात्मजोधरास्तृरसोणीसुतःकुभुः॥ उर्वीस्तृतोप्यव
 निजोभूस्तृ सितिनंदनः॥६५॥ इतिभौमनामानि॥ रोहिणीनंदन
 सोम्यश्चाद्रिश्चंद्रसुतोलुधः॥ इंदुजोदृश्चशशिजेरोहिणीजोश
 शांकजः॥६६॥ सोमजोवित्शशीजश्चंद्रजोहिमरश्मिजः॥ शशक
 श्चंद्रमास्तृकोविदोगदितोवुधैः॥६७॥ इतिबुधनामानि॥ सूरीर्च
 हस्पतिर्जीवोधिषणोदेवेद्रपूजितः॥ इंद्रमन्त्रीदेवगुरुर्नाकनापक
 चर्चितः॥६८॥ त्रिदेशेज्योवासवेज्योदेवेज्यसंचिवोगुरुः॥ वाचस्प
 तिश्चागिरसोवाक्पतिश्चागिरासुतः॥६९॥ इतिगुरुनामानि॥ क
 विर्देत्यगुरुशुक्रोभार्गवोभृगुनंदनः॥ असुरेज्योदानवेज्योउशनो
 दैत्यपूजितः॥७०॥ सितःप्रथमदेवेज्योपूर्वदेवगुरुर्भृगुः॥ आ
 स्फुजिन्निदशारीज्योस्मृतोदेवारिपूज्यच॥७१॥ इतिशुक्रनामानि
 शनैश्चरोयमःश्रीरीशोशर्कतनयोर्कजः॥ रविजोभास्करिश्चा
 किंछायास्तृतोखेसुतः॥७२॥ पंगुर्मेदोरवेस्तृमार्तंडस्तनयोश
 निः॥ सूर्यजोसूर्यतनयच्छायातनयसंज्ञकः॥७३॥ मार्तंडजोसूर्यसु
 तोभानुभुर्भानुजशनि॥ सूर्यपुत्रोभानुसुतोदिनेशोनंदनोऽसितः॥७४

इतिशनिनामानि गृहविधुतुदोब्जारिःसिंहिकेयस्तथातमः॥स्व
 भानुश्वेद्रमाशत्रुकेतवःशिखिनोमतः॥७५॥इतिराहुकेतुना
 मानि॥स्वेचरोद्युचरोखेटोद्युचरोखेचरोग्रहः॥व्योमवर्त्माव्योमचा
 रीव्योमगश्वरवगोद्युगः॥७६॥विषज्ञोगगनश्वारीगगनगोनभश्च
 रः॥तथागगनवर्त्माचद्युगामीचमरुत्पथी॥७७॥इतिग्रहनामानि
 चैत्रादिनाममासानांलुधैःसंज्ञाप्रकीर्तिता॥मधुश्वमाधवःसुक
 शुचिर्नभोनभस्यलै॥७८॥ईषूर्जोसहःसहस्योतथातपतपस्य
 कौ॥भाद्रपदंशौष्ठपदःप्रोक्तश्चाद्यैर्मुनीश्वरैः॥७९॥इतिमासना
 मानि॥मासोदर्शावधिश्चांद्रसौरोर्कराशिचारतः॥सावनोदिन
 त्रिंशद्विर्नाक्षत्रश्वेद्रभाक्रमात्॥८०॥इतिचक्षुर्विधमाससंज्ञा
 अक्षरैःषष्टिभिर्दीर्घैःपलमेकंलुधैःस्मृतम्॥पलैश्चरवरसैर्ना
 डीप्रमाणंभवतिस्फुटं॥८१॥नाडीघटीचघटिकाविनाडीप
 लमीरितम्॥दिनस्यरात्रेस्तूर्यशौसोयामःप्रहरोच्यते॥८२॥
 इतिघटीपलप्रहसंज्ञा॥वासरोदिवसोघस्रस्तथाहोद्युर्दिन
 स्मृतं॥इतिदिनसंज्ञा॥निशीथिनीसपारात्रिःप्रोक्तानक्तंचशर्व
 री॥८३॥दोषानिशास्त्रियामाचरजनीयामिनीतमी॥इतिरात्रि
 संज्ञा॥दिनार्द्धाद्वतमध्यान्हंरात्र्यर्द्धाच्चमहानिशा॥८४॥निशीथो
 मध्यरात्रिश्चरात्रिशेषस्ततःपरं॥तथैवरात्रेःपूर्वार्द्धंसूपस्ताच्च
 गतानिशा॥८५॥स्तूर्योदयाच्चमध्यान्हंयावत्पूर्वान्हसंज्ञकं॥त
 थामध्यान्हतःपश्चाद्दिनशेषेपरान्हकं॥८६॥इतिपूर्वान्हपरान्ह
 संज्ञा॥दिनरात्रेरहोरात्रंप्रोच्यतेषष्टिनाडिकैः॥दिनैःपंचदशमि
 तैःपक्षैकोपिनिगद्यते॥८७॥पक्षशुक्लःसितःश्वेतोवलक्षोबहु
 लोत्तरः॥असितोबहुलःक्षुण्णोशुक्लोत्तरसितेत्तरः॥८८॥इतिप
 क्षसंज्ञा॥पक्षद्वयेनमासस्यात्क्रतुर्मासद्वयेनचक्रतुत्रयेणाय
 नःस्यादयनद्वयेनवत्सरः॥८९॥वर्षाब्दहायनशरःसंवत्सरः
 समास्मृतः॥इतिऋत्त्वयनवर्षसंज्ञा॥ऊचुस्तिथीनांनामानिबु

धा-प्रतिपदादितः॥१०॥ वृद्धिसुमंगलप्रदातुबलाखलाततःपरं ल
 क्ष्मीवतीयशामित्राबलासुमहतीतथा॥११॥ उग्रकर्माधर्मिणीच
 यशोवत्तिजयाततः उग्राततःपंचदशीसौम्याचपोर्णिमासिका॥
 १२॥ चतुर्दशीदिवाभूताचैकादशीहरेर्दिनं अमावास्यानष्टकला
 दर्शनंष्टंदुरुच्यते॥१३॥ एकादशीतिथिर्नदाषष्ठीचप्रतिपत्तथा
 द्वितीयासप्तमीभद्रागदिताद्वादशीबुधैः॥१४॥ अष्टमीतृतीयात
 द्वितीयात्रयोदशीजयारिताचतुर्थीनवमीतथाप्रोक्ताचतुर्दशी॥
 १५॥ पंचमीदशमीपूर्णापूर्णमासीतथैवच प्रोक्ताचपूर्णिमाराका
 प्रतिपत्संयुतायदा॥१६॥ पूर्णिमानुमतिस्तद्वदचतुर्दशीयुता
 अमाचतुर्दशीयुक्तासिनीवालीबुधैःस्मृता॥१७॥ तथैवप्रतिप
 त्तिश्रासामावास्याकुहूःस्मृता नक्षत्रमृक्षमंप्रोक्तंप्रस्तावाद्रशि
 संयुतं॥१८॥ अंशोभागोलवःप्रोक्तोलिप्ताचकलिकाकला वि
 लिप्तिकाचविकलासदाबुधैर्निगद्य ते॥१९॥ षष्ठिभिर्विकला
 भिस्तुल्लिकैकाचकथ्यते॥कलाभिषष्ठिभिर्भागेशिरंशेश्वरवाप्ति
 भिः॥१००॥ राशिभिर्द्विरसैश्चक्रंतथैवभगणंमतं॥द्वितिराशयंशक
 लासंज्ञा॥षड्विंशराशिभिर्भाज्यं चकार्ष्वप्रवदेतिच॥राशेरर्द्धभवे
 क्षोरद्रेष्काणस्त्रितीयांशकः॥तथैवार्कोशकोराशिद्वादशांशमु
 दाहृता॥२॥राशेस्त्रिंशन्मितोभागस्त्रिंशांशोविबुधैस्मृतः॥पूर्वा
 प्राचीतथैवैंद्रीसुरेशदिशिरुच्यते॥३॥आग्नेयीवन्दिक्कोणाचतस्र
 वानलदिग्मतः॥यमदिग्दक्षिणायाम्यारक्षोदिग्नेर्ऋतिस्तथा॥४॥
 पश्चिमावांरुणीप्रोक्ताप्रतीचीस्यादिशाजला॥वायव्यानिलामारु
 ताचसौम्यादीचीतथोत्तरा॥५॥दृशनीशिवदिग्रोद्रीशांभवीशंक
 रस्यदिक्॥इतिदिग्नामानि॥राशयश्चरसंज्ञोक्तामृगाजतुलक
 केरा॥६॥कुंभालिवृषसिंहाश्वकीर्तितास्थिरराशयः॥चापसु
 र्गमद्रुषाप्रोक्ताकन्याचद्विस्वभावका॥७॥इतिचरस्थिरद्विस्वभा
 वसंज्ञा॥कर्कादिराशिषट्स्येभस्करेदक्षिणायनंरवौमृगादिष

द्वांशोस्थितेचैवोत्तरायणं॥८॥ इतिदक्षिणोत्तरायणसंज्ञा॥सूर्ये
 स्यादुत्तरेगोलोमेषादिषड्भुजसंस्थिते॥यामगोलोभवेदर्कस्थिते
 षड्भुजस्तुलादिभिः॥९॥ इतिउत्तरदक्षिणगोलसंज्ञा॥स्थिरराशौ
 चसंक्रांतौभानोर्विष्णुपदातिमा॥तथैवद्विस्वभावाचखड्गशी
 तिमुखीभवेत्॥१०॥भानोर्मकरसंज्ञान्वप्रोक्तोत्तरभिधायनं॥
 क्रियस्तुलाविषुवतीसंक्रांतिर्गदितारवेः॥११॥ इतिसंक्रांतिसं
 ज्ञा॥मीनाजसंस्थितेभानौवसंतर्तोउदाहृतः॥ग्रीष्मश्रवणपु
 ष्यस्येवर्षाकर्कहरोस्थिते॥१२॥कन्यातुलस्येतपनेजेयःश
 रदतुःसदा॥हेमंतश्रवालिचापस्येशिशिरोमृगकुंभयोः॥१३॥
 इतिऋतुसंज्ञा॥तुलामिथुनसंज्ञाश्रकोदंडाद्यंदलंनराः॥नक्र
 स्यांत्यदलंमीनोघटश्रजलराशयः॥१४॥गोसिंहाजमृगाद्य
 र्द्धधनुरंत्यंचतुष्यदा॥कीटस्तर्ककर्कटोराशिरृश्चिकोपिसरी
 सृपः॥१५॥ इतिनृचतुष्यदजलकीटसरीसृपसंज्ञा॥वृषाज
 चापिमिथुननक्रकर्कानिशावला॥तथापिमिथुनाजश्रवृष्टो
 दयाश्रवणशयः॥१६॥पक्षांतरे॥पृष्ठोदयाकर्कधन्वीनक्राजवृ
 षभंसमृतां॥अन्येशीर्षोदयाद्वेयामीनस्यादुभयोदयः॥१७॥उ
 क्तःस्वोच्चस्थितोदीप्तस्वस्थश्रवणग्रहोग्रहः॥उदितोमित्रगेह
 स्थोशांतश्रशुभवर्गगः॥१८॥शक्तस्फुटमयूखश्रविकलोस्त
 गतोग्रहः॥पीडितःपापसंयुक्तःखलःपापगणोस्थितः॥१९॥
 तथैवनीचोदीनस्यग्रहोनवप्रकारकः॥इतिनवप्रकारकसंज्ञा
 ॥भौमशुक्रलुधेर्द्वर्कसौम्यशुक्रारसूरयः॥२०॥मंदार्किजीवास्व
 गृहेक्रमान्मेषादिसंस्थितः॥इतिस्वगृहसंज्ञा॥अजवृषमृगा
 वालाकर्कमीनतुलाधिपाः॥२१॥स्थितासूर्यादयस्तुंगेप्रोक्तांशैः
 परमोच्चकैः॥इतिसूर्यादीनामुच्चसंज्ञा॥तुलालिकर्कमीनेषुमृ
 गकन्याक्रियेषुच॥२२॥प्रोक्तांशैःपरमानीचस्थितासरव्यादयः
 क्रमात्॥इतिसूर्यादीनानीचसंज्ञा॥आसागुणाष्टविंशतिति

धिभूतत्रयसमितेनख॥२२॥ भागेषु परमोच्चस्थानी च सूर्यादयो
 पिच॥ इति सूर्यादीनां परमनीचसंज्ञा॥ क्रमान्मूलत्रिकोणस्था
 दोया सूर्यादयो ग्रहाः॥२३॥ सिंहो वृषो मेषकन्याचापतौ लिघटे
 ष्वपि॥ इति सूर्यादीनां मूलत्रिकोणसंज्ञा॥ सिंहे नखांशा सूर्यस्य
 त्रिकोण स्वगृहस्ततः॥२४॥ वृषे भागास्त्रयः स्वोच्चविधो परं
 त्रिकोणकं॥ मेषेर्कांशास्त्रिकोणं च धराः सूनुस्ततः स्वतः॥२५॥
 कन्यायां तिथयो भागाः स्वोच्चं पंचततः परं॥ त्रिकोणसद्भासौ म्य
 स्यततः स्वगृहमुच्यते॥२६॥ चापस्त्रिकोणपंचांशा स्वक्षेत्रं चा
 परगुरोः॥ शुक्रस्त्रिकोणविध्यशास्त्रलायां स्वालयंततः॥२७॥
 नवांशाश्च त्रिकोणोक्तततः स्वभवने घटे॥ इति स्वगृहोच्चमूल
 त्रिकोणसद्भा॥ कंडोल्लातिविध्रेण हरदत्तेन धीमता॥ नाम
 मालाकृता श्रेष्ठगुरोः प्रासादतो मया॥२८॥ इति श्रीहरिदत्ताचा
 र्येण विरचितं गणितस्य नाममाला समाप्ता॥ ७ ॥ श्री॥

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीगणेशं महेशानम्भारतीमीश्वरंशिवम्॥ न
 त्वावक्ष्येमात्रिकाणान्निघण्टंवालबुद्धये॥ १॥ ओं ध्रुवस्तारस्त्रिवृ
 द्ब्रह्मवेदादिस्तारकोव्ययः॥ प्रणवश्च त्रिमात्रोपि ओंकारो ज्योतिरा
 दितः॥ २॥ अः श्रीकण्ठः केशवश्चापि निवृत्तिश्च स्वरादिकः॥ अका
 रो मात्रिकाद्यश्च वातदत्यभिधीयते॥ ३॥ आनारायणस्तथानन्तोमु
 रवृत्तोरुरुस्तथा॥ विष्णुशय्या तथा शैवो दीर्घ आकार एव च॥ ४॥
 दूमाधवस्तद्वस्मसं दूश्च विद्यादक्षिणलोचनम्॥ गन्धर्वः पांचजन्य
 श्च दूकारश्च मुकांकुरः॥ ५॥ ईगो बिन्दुश्च त्रिमूर्तीशः शान्तिस्स्या
 ह्यमलोचनम्॥ नृसिंहास्त्रन्तथा मायार्दकारोपि सुरेश्वरः॥ ६॥
 उ० अमरेशस्तथा विष्णुरिन्धिका च गजांकुशः॥ दक्षकर्णश्च वि
 जयी उकारो मन्मथाधियः॥ ७॥ ऊ अर्वाशो दीपिका वामश्च वण
 म्मधुसूदनः॥ इंद्रचापश्च पमुखश्च ऊकारो रक्षणाधियः॥ ८॥
 ऋदेविका दक्षनासा च भारभूतिस्त्रिविक्रमः॥ देवमाता रिपुघ्न
 श्च ऋत्कारस्तपनस्तथा॥ ९॥ ॠ अतिथी शो वामनश्च मोचिका
 वामनासिका॥ दैत्यमाता च दैवज्ञ ऋत्कारस्त्रिपुरान्तकः॥ १०॥
 लृ श्रीधरश्च परास्था णुर्दक्षगण्डुस्त्रिवेदकः॥ एकांघ्रिर्वज्रदण्ड
 श्च लृव्योमर्द्धिर्लृस्वरस्तमृतः॥ ११॥ लृ हृषीकेशो हरस्तूष्मो वाम
 गण्डुकुबेरदृक्॥ अर्द्धर्चो नीलचरणो लृकारश्च त्रिकूटकः॥ १२॥ ए
 द्धिं दीशः पद्मनाभश्च शक्तिस्तूष्मामृताभगः॥ ऊर्द्धोष्टगः
 कामरूप एकारश्च त्रिकोणकः॥ १३॥ ऐज्ञानामृतो भौतिकश्चाध
 रो दानोदरस्तथा॥ वागीशो वर्मभयदरो एकारस्त्रिपुरस्तथा॥ १४॥
 ओसघोजातो वासुदेव ऊर्द्धदन्तस्त्रिमात्रकः॥ आप्यायनी म
 न्त्रनाथ ओकारो नागसंज्ञकः॥ १५॥ औसंकर्षणीनुग्रहेशो मु
 ररिर्व्यापिनी तथा॥ अथोदंतगतो मायी नृसिंहां गस्तथोरसः॥
 ॥ १६॥ अं अंकूरो व्योमरूपश्च प्रद्युम्नश्च नृसंज्ञकः॥ अनुस्वारस्त
 श्चा बिन्दुरंकारश्च शिरोव्ययः॥ १७॥ अः अनन्तश्च महासेनो ॥

निरुद्धोरसवर्णकः॥कन्यास्तननिभस्सर्गोविसर्गश्चातिमस्त्वर॥
 १८॥क.क्रोधीशोधातृसंज्ञश्चक्रीसृष्टिश्चकरादिगः॥वर्गादिगःपा
 दवेषककारःकामगस्मृतः॥१९॥खकुधर्द्धिगदिचण्डीशःखेदो
 दक्षिणकूर्परः॥कैटभारिश्चमातंगसंहारःखार्णकःस्मृतः॥२०॥
 गस्मृतिपंचांतकश्शार्ङ्गीगणेशोमणिवन्धगः॥गोमुखोगजकुं
 भश्चगकारःसिंहसंज्ञकः॥२१॥घखड्गीशिवोत्तमोमेधादक्षिणा
 डुलिमूलगः॥घनोघनस्वरश्चैवघकारोडादिमस्मृतः॥२२॥ड
 संज्ञाकोरुद्रकान्तिश्चदक्षांगुल्यग्रसंस्थितः॥क्लीववक्त्रश्चभद्रेशो
 डकारश्चार्जुनासिकः॥२३॥चदलीकूर्मेश्वरोलक्ष्मीवीमबाह्यादि
 गस्तथा॥चित्रधारीचंचलश्चचकारस्सस्मृतोबुधैः॥२४॥छएक
 नेत्रश्चमुशलीवामकूर्परगोद्युतिः॥त्रिबिन्दुकस्तथाचारीछकार
 श्लेषकाभिधः॥२५॥जस्थिराजपन्नौजपजश्मूलीचचतुराननः॥
 मणिवन्धगतोवामेजकारांजनकोत्तमः॥२६॥झस्थितिपाशीत
 थोजेशोवामांगुलितलस्थितः॥स्वस्तिकस्तथाणुसंज्ञश्चझकारो
 जान्तसंज्ञकः॥२७॥जवामाङ्गुल्यग्रतःसिद्धिरंकुशीसर्वसंज्ञकः॥
 मातंगोह्यतुगोसनश्चअकारश्चनिरंजनः॥२८॥टजरासुकुंदसो
 मेशोदक्षपादादिगोमुखः॥गजांकुशश्चवालंदुरमृताद्यष्टकस्मृ
 तः॥२९॥ठलांगलीशोनन्दजश्चपालिनीचकमण्डलुः॥दक्षजानु
 गतस्तथापीठकारस्तथविरस्मृतः॥३०॥डनंदीसातिर्दारकश्च
 डामरोदक्षगुल्फगः॥व्याघ्रपादश्चभृङ्गिश्चडुकारस्तोमरोमतः॥
 ३१॥ढरेष्परीचार्हनारीशोनरश्शाखांतराकृतिः॥दक्षपादांगुलीमू
 लोढलोढकोढकारकः॥३२॥णउमाकांतोनरकजिह्वतिर्दक्षपदाग्र
 ॥निर्वाणस्त्रिगुणाकारस्त्रिरेखोणस्समीरितः॥३३॥तवामोखमूल
 निलयभाषाढीकामिकादुरिः॥तीव्रश्चतरलोमीलस्तकारःकीर्ति
 तोबुधैः॥३४॥थदण्डीशोवरदःरुष्णोवामजानुगतस्तमरः॥शौ
 रीचापिविशालाक्षस्थकारःपरिकीर्तितः॥३५॥दसत्योत्रीशो

ल्लादिनीचवामगुल्फगतस्तथा॥श्रुलीकुलेरोदाताचदकारोधादिम
 स्मृतः॥३६॥धमीनेशस्तात्वतप्रीतिर्वामपादांगुलीगतः॥धनेशोध
 रणीशश्चधकारोदांतिमस्मृतः॥३७॥नशैरीमेघेश्वरीदीर्घावामपा
 दाग्रसंस्थितः॥नरोनदीनोनादीचनकारश्चानुनासिकः॥३८॥पती
 ष्णाचलोदितश्चूरोदक्षपार्श्वश्चपार्थिवः॥पद्मेशोनान्तिमःफादिप
 कारोपिप्रकीर्तितः॥३९॥फजनार्दनीशिरवीरौद्रीवामपार्श्वस्तालयः
 ॥फट्कारःप्रोच्यतेसद्भिःफकारःपांतिमस्मृतः॥४०॥बल्ललगण्डोभू
 धरश्चभयापृष्ठगतस्तथा॥सुरसोवज्रमुष्टिश्चबकारोभादिमोमतः
 ४१॥भविश्चमूर्तिर्द्विरण्डेशोनिद्रानाभिगतोपिच॥भुकुटीचभरद्वाजो
 भंकारश्चजयापहः॥४२॥मवैकुण्ठश्चमहाकालस्तन्द्रीजठरसंस्थि
 तः॥मन्त्रेशोमण्डलोमानीविषस्सूर्योमकारकः॥४३॥यसुधावाला
 चवायुस्त्वग्धृतश्चपुरुषोत्तमः॥यमुनोयामुनेयश्चयकारोयान्ति
 मस्मृतः॥४४॥रःक्रोधिनीचभुजंगेशीज्वालीरुधिरपावकौ॥रोचि
 श्चान्दक्षिणांशश्चरुचिरोरेफर्दरितः॥४५॥लक्रियाककुद्गतोमांसं पि
 नाकीभूर्वलानुजः॥लंपटःशक्रसंज्ञश्चवाद्योरांतोलकारकः॥४६॥
 ववालोवामांसनिलयोमेहोवारिद्वारुणौ॥उत्तारीजलसंज्ञश्च
 खट्वाक्षोपिवकारकः॥४७॥शमृत्फर्वकोवृषघ्नश्चहृदोदक्षकरस्थि
 तः॥शंकुकर्णोस्थिसंज्ञश्चशकारोविद्धिरीरितः॥४८॥षवृषःश्वेतेश्व
 रःपीतामज्जाःहृदामबाहुगः॥षडाननषकारश्चकीर्तितश्चबु
 धैःस्वरः॥४९॥सभृगुश्चैतस्तथाहंसोहृदोदक्षिणपादगः॥सम
 यस्तामगश्चुक्रसंगतिस्तार्णिकप्रशशी॥५०॥हनभोवराहोनकु
 लोहृदोवामपदस्थितः॥सदाशिवोरुणप्राणोदकारश्चहृयाननः॥
 ५१॥लुहृदयाक्काभिसंस्थानश्चिवेशोविमलोसितः॥लघुप्रयत्नश्चो
 पान्त्योलुकारःप्रोच्यतेबुधैः॥५२॥क्षसंवर्त्तकोनृसिंहश्चहृद
 यानुरवसंस्थितः॥भनन्तःपरमात्माचवज्रकायोऽन्तिमाक्ष
 ३ः॥५३॥ ॥इतिहादिमतेमातृकाकोशःसमाप्तः॥ ॥श्री ॥

श्रीगणेशायनमः॥ अथ अव्ययकोशप्रारम्भः॥ गजाननं नमस्ते
सर्वविघ्नहरे नमः॥ विश्वस्यां कहरं हारे सर्वलोकशिवं करं॥ १॥ श्री
गुरुं परमानंदं वेदे स्वानंदविग्रहं॥ यस्य सान्निध्यमात्रेण चिदानं
दयते वपुः॥ २॥ अव्ययार्थप्रकाशं श्रीमहादेवं कृती सुधीः॥ सिद्ध
तकौ मुदीतलबोधिनीं सुमनोरमा॥ ३॥ पुराणकाव्यकोशादीन् स
मालोच्य गुरुकृतः॥ विस्मिन्नुनां प्रतनुते बालानां बोधसिद्धये॥
॥ ४॥ क्वचं मत्सदृशो मंदः क्वचं पैकुतिरुद्धता॥ गुंगाधरपदांभोज
रूपयाकृतपैविभुः॥ ५॥ स्वः स्वर्गे परलोके स्यादुच्चैर्महतिस्सूरिभि
॥ नीचैर्मना किंचिदीषदेतान्यल्पे मनीषिभिः॥ ६॥ अर्धकुसुमे वि
योगे च शीघ्रं समीप्य यो रपि॥ लाघवार्थे समारब्धा तं नाना नैक
निषेधयोः॥ ७॥ जेवं मौने मुखे च स्यात् आराधुरसमीपयोः॥ अत
माकिर्माकिर्माकीर्मा तरेण हि रुकुविना॥ ८॥ जंतरा च पृथक् बने
पादपूतौ तु कस्मृत॥ चिरेण चिरं गन्नाय चिरस्य च चिराय च॥ ९॥
चिरं चिराद्दीर्घकाले प्रोक्तं कंवारि मूर्धनि॥ पुनो ज्वपारणे धीरैर्वि
शेषाप्रथमार्थयोः॥ १०॥ अबो बहिर्बह्यार्थे प्रागतीतार्थकं
स्मृतं॥ मध्ये समीपे समया तुल्यार्थे विप्रवत्स्मृतं॥ ११॥ कथासु
धाविधौ व्यर्थे निदाभर्त्सनयोर्वाधिकं॥ नक्तं रात्रौ ह्युपादोपानिजि
प्रोक्तानि सूरिभिः॥ १२॥ नानो ननना संवधे निषेधार्थे मनीषिभिः॥
प्रादुर्दिवा विरेतानि प्रकाशेनानि सूरिभिः॥ १३॥ अर्थे जुगुप्सिते
सामिं प्रेत्यामुत्र भवांतरे॥ स्फुटे च धारणे तत्त्वे चां प्रोक्तं मनोविभि
॥ १४॥ निषेधा शंकयोर्मामनूने तर्के र्थनिश्चये॥ सनात्सनत्सना
नित्ये कदर्थे कुत्सिते कुर्व॥ १५॥ शीघ्रार्थकालभूयस्त्वाधुनार्थ
प्रश्नकेषु व्योक्ता॥ अकस्मिके विमर्शे च सहस्रोक्तं मनीषिभिः॥ १६॥
अद्भुतं द्रष्टुं सुकर्मसु प्रतिष्ठितं द्वागिति दुते॥ आशु सद्यः सपद्यु
क्तं त्वे विशेषविकर्तयोः॥ १७॥ मौने तु तस्मीं तस्मीकं प्रोक्तं साय
निशमुखे॥ अलं भूषणवपसि शक्तिवारणवाचकं॥ १८॥ १८

उपांशुचाप्रकाशेवाउच्चारणरहस्ययोः॥ प्रोक्तमिथोमिथोन्येन्ये
 सहार्थेचरहस्यपि॥१९॥ ऊर्ध्वार्थेसमकालेचप्रवादुकंप्रवादिका
 ॥ अनुकंठैवित्तकंचत्वंजसांशेप्रसत्त्वयोः॥२०॥ ख्यातानेकार्थकेस
 तासाकेसाहंसमेसह॥ अंतिकेनिकषाधीरैःकूपेत्वभ्रप्रशंसयोः
 ॥२१॥ वाविकल्पोपमापादपूरणेपिसमुच्चये॥ अन्वाचयेसमाहा
 रइतरेतरयोगके॥२२॥ सादृश्यानवकृत्योश्चत्वंवधारणसाम्ययोः
 शश्र्मन्मित्येसहार्थेपित्वाधिक्येचावधारणे॥२३॥ विशेषेप्रथमा
 र्थेपिनैरेदानेत्वंनादरे॥ एवावधारणेसाम्यार्नवकृत्योर्मनीषिभिः
 २४॥ यावत्तावच्चसाकल्येवधौमानेवधारणेद्वैत्यमर्थयोःसाम्या
 वधारणमतैपिच॥२५॥ अभंगीकारउक्तज्ञेरींगीकारेतुचाम्स्मृ
 तं॥ प्रतिषेधेविचारेपिनेत्समुच्चयशंकयोः॥२६॥ मंगलानंतरारेभ
 प्रभकात्त्रोधिकारके॥ समुच्चयेप्रतिज्ञायामर्थोयोचंप्रकीर्तिता
 २७॥ हुंकुत्सनायांवार्तायामलीकैपिकिलस्मृतं॥ अवर्धेनवकृत्यौ
 चंगर्हायांयत्रकीर्तितं॥२८॥ पादपूर्तावतीतेस्मप्रभेचानुनयेत्व
 पि॥ हंतहर्बेनुकेपायांवाक्यारंभविवादयोः॥२९॥ निषेधवाक्या
 लंकारजिज्ञासालुनयेखलुउपक्रमेचहिंसायांकुत्सनेत्वादहस्मृतं
 ३०॥ प्रातःप्रभात उपधाभेदेप्रोक्तानतौनमः॥ अंतर्मध्येरुषोक्तावा
 अहोआमंत्रणेद्रुते॥३१॥ अंतर्हनेतुसनुतःक्रियामाद्येशनैस्मृतं
 ॥ द्यतुप्रोक्तं प्रातिलोम्येपादपूरणहिसयोः३२॥ स्वाहादेवहविदनि
 श्रौषडौषडुषटस्वधा॥ अन्यार्थेन्यत्समासांतौशंबदचित्ताभिमु
 ख्ययोः॥३३॥ ग्लानोप्रतांसमानार्थेप्रशत्विस्तारकेप्रशान्॥ बला
 त्कारेकारुहलविहसाविपदर्थके॥३४॥ असूयायामुपगमेस्वच्छंदे
 काममीरिते॥ विशेषेप्रथमार्थेवावधारणसहार्थयोः॥३५॥ मुहुःपु
 नःपुनःशब्दप्रतीक्ष्यमसकृत्समाः॥ सुकंप्रकामंबलवदिकल्पे
 तिशयेसमा॥३६॥ अनित्यंत्वजस्वमनिशंसंततंनित्यदासमाः॥ सा
 तत्यर्थेपृथिव्याभूततरिसेभुवस्मृतं॥३७॥ रोदसीदोपृथिव्यर्थे

निंदायादुष्टकीर्तितं॥अंगीकारेब्रह्मणीचमर्तमोतुप्रकीर्तितं॥३८
 प्रशंसायाविकल्पेचमुष्टप्रोक्तमनीषिभि॥न्यायेद्वेसांप्रतस्थाने
 नाशेस्तमितिनिर्भरे॥३९॥पूजनपिमुचप्रोक्तंसाक्षात्प्रत्यक्षतुल्य
 योः॥साविप्रोक्तैरियगर्थोत्कर्षेवरषस्मृतम्॥४०॥विततार्थेमृ
 षामिथ्यायथार्थेतुपथातथ॥हृद्दोडुतार्थकेप्रोक्तसादृश्यवस्मृतं
 बुधै॥४१॥संबद्धैःवरैर्त्वंवाग्यथास्वतुपथातथ॥निष्पन्नदुष्य
 मंगहोत्वंवश्येनिश्चयेस्मृतं॥४२॥आनुषक्तत्वनुमानार्थेषुकूप
 सेसुदिस्मृतं॥कृष्णपक्षेवदिप्रोक्तंप्रत्यारभेनहस्मृतं॥४३॥पादपू
 र्णप्रसिद्धौहंकाचित्कामप्रवेदने॥प्रतीच्यां चरमेपश्चात्निर्देशार्थे
 तथाहितु॥४४॥अवदत्तप्रदानेस्यात्सम्पगर्थेषुस्मृतं॥हेतौच
 पंचेत्तुचदिचपक्षातरनिमित्तयो॥४५॥परिप्रश्नेवितर्कचभर्त्स
 नेदुप्रकीर्तितं॥चटुचाटुप्रियेवाक्येसादृशार्थद्वस्मृतं॥४६॥आ
 डौषदर्थेभिव्याप्तौसीमाधात्वर्थयोग्यो॥मर्यादायास्मृतंसद्भि
 रानुस्मरणवाक्ययो॥४७॥संबोधननिषेधाग्राधिक्षेपेषुमनी
 षिभि॥आस्तुकोपेचपीडायामितिविस्मयजुगुप्सयो॥४८॥ओ
 प्यादपाडगहैहैभौईभौएरेउऊभगो॥अयेघोस्त्वितिसंबुद्धौ
 लघनेत्तीवनिर्भरे॥४९॥प्रकर्षार्थेपिपूजायामितिस्वित्प्रश्नतर्क
 यो॥चान्नाचयोसमाहारदूतरेतरयोगके॥५०॥समुच्चयेपादपूर्तो
 वानदेविस्मयेस्मृतं॥अर्धांगीकारकेसत्यमसासहसमीपयो
 ५१॥कुत्सेपेदर्थेपापेकुर्किपृच्छायाजुगुप्सने॥मंगलाशीक्षेपपुण्ये
 स्वस्तिप्रोक्तमनीषिभि॥५२॥भेदेवधारणेपादपूरणेतुमनीषिभि
 खेदानुकंपासंतोषविस्मयामंत्रणैवता॥५३॥प्रश्नावधारणानुज्ञा
 ननयामंत्रणेऽपि॥विरोधोक्तोननुप्रोक्तवितर्कप्रश्नयोर्नुच॥५४॥
 इतिहेतुप्रकरणावधारणसमाप्तिपु॥प्रकर्षेदुतआनर्दआर्यावधे
 मनीषिभि॥५५॥स्यात्प्रबंधचिगतीतैविकटोगामिकेपुरा॥अत्य
 रितेसमारख्यातविशेषप्रथमार्ययो॥५६॥इत्यभूतारज्यानकेच

बीमालक्षणभागके॥अभिप्रोक्तंचविद्वद्भिर्वर्जनेत्त्वपकीर्तितं
 ५७॥इत्थंभूतारव्यानकेचबीमालक्षणभागके॥वर्जनेचपरिप्रो
 क्तंमुपहितैर्नधिकैर्बुधैः॥५८॥प्रथमेत्वरितैरव्यातैर्निकटागामि
 कैग्रतः॥इत्थंभूतारव्यानकेचबीमालक्षणभागके॥५९॥प्रति
 दानेप्रतिनिधौप्रतिप्रोक्तंमनीषिभिः॥इत्थंभूतारव्यानकेचबी
 मालक्षणभागके॥६०॥प्रतीच्यांचरमेहीनेसादृशेनुमनीषिभिः॥
 गर्हासमुच्चयेप्रश्नेशंकासंभावनास्वपि॥६१॥गर्हासमुच्चयेप्रश्ने
 शंकासंभावनेसुचं॥विकल्पउतसंख्यातमेवद्वयैत्त्वमर्थयोः॥
 ६२॥साम्येवधारणेप्रोक्तंमत्तएवमनीषिभिः॥नामप्रकाशसेभा
 व्यक्रोधोपगमकुत्सने॥६३॥उरयूरीचोररीचविस्तारेगीकृतौ
 त्रये॥समीपोभवतःश्रीप्रसाकल्याभिमुखेभितः॥तिरोतधौति
 र्यगर्थेनिर्निश्चयनिषेधयोः॥यद्वायथातथासाम्येधीरैर्होहीच
 विस्मये॥दिष्ट्याशमुपजोषंवाआनंदमास्मवारणे॥सकृत्सहै
 कवारैरस्योदहंहाहुतखेदयोः॥६६॥अवधारणहेत्वैश्वर्यपत्तौ
 कोविदैःस्मृतम्॥यत्तद्यतस्ततोहेतावसकल्पेतुकिंचन॥६७॥
 कदाचिज्जातुचैकार्थेहाविषादशुगार्तिषु॥अनुकूल्यार्थकंप्रा
 ध्वंप्रसह्यतुप्रगृह्यतु॥६८॥हृदार्थेचसमाख्यातेविशेषाप्रथ
 यार्थयोः॥अंशवधारणेप्रोक्तंविकल्पेकिंकिमुद्युचं॥६९॥अहोतां
 होकिमुतप्रोक्तान्येतानिस्मुरिभिः॥समंततस्तुपरिभिःसर्वतोवि
 ष्वगिष्वपि॥७०॥तदातदानींयुगपदेकदासर्वदातदा॥एतर्हि
 संप्रतीदानीर्मधुनासोप्रतंतथा॥७१॥उभयेद्युश्चोभयेद्युःपरैत्वेद्वि
 परेद्यवि॥ह्योतीतेनागतेन्हिश्चपरेश्वस्तुपरेहनि॥७२॥दिदेश
 कालेपूर्वाहोपागुदक्प्रत्ययादयः॥अद्यात्राह्यपूर्वेन्हित्याहोपूर्वो
 न्नरापरा॥७३॥श्रीमदव्ययकोशं हि सतांसेतोषकारकम्॥पठता
 मपिमंदानांज्ञानंभवतिनिश्चितं॥७४॥अंबत्वत्यदपंकजयोस्त्वकारितो
 र्धितोयैग्रंथोत॥वित्पितृनांभजतांज्ञानंभूयात्प्रसादते॥७५॥इतिअ०को०स०

